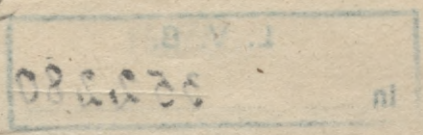

15879

VII C

34
—
698

m/f

Latvijas senāts

**Senata
Civilā kasācijas departamenta
1929. g. spriedumi.**

1937

L. V. B.
In 352,280 ✓

0309079586

Valsts tipogrāfija Rīgā, pIII

1929.

1. 1929. g. 7. jūnijā. Aleksandra Dreimaņa pilnv. zv. adv. Antona lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Kārļa Cielava prasībā pret Aleksandru Dreimani un prasītāja pilnvarnieka zv. adv. Freudenfelda paskaidrojums. (L. № 334.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa konstatējusi, ka tanī momentā, kad atbildētājs piedāvājis Kadišam priekšpēdējo maksājumu (pēc ar Kadišu noslēgta īres līguma) 4000 Ls apmērā, viņam ticis darīts ziņāms, ka šī nauda pienākoties nevis agrākam nama īpašniekam Kadišam, bet gan nama pircējam, prasītājam, kā izīrētājam; uz šā konstatējuma pamata — kas attiecas uz lietas faktisko pusi un tādēļ nav pārbaudāms kasācijas kārtībā — apgabaltiesa varēja nākt pie slēdziena, ka īres naudas piedāvājums agrākam nama īpašniekam Kadišam, kā piedāvājums neattiecināms personai nav atzīstams par likumīgu (Priv. lik. 3484. p.), un ka tādēļ mora sekas deponēšanai uz Kadiša vārdu nav nozīmes; ar to atkrīt visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 1. un 5. punktus, kuŗos viņš apstrīd minēto apgabaltiesas slēdzienu pēc būtības; pie tam jāatzīst par nenozīmīgu atbildētāja aizrādījums, ka uz priv. lik. 3115. panta pamata Kadiša un Cielava noslēgtais līgums nevarēja radīt priekš viņa nekādus pienākumus, jo apgabaltiesa savu augšā pievesto slēdzienu dibinājusi galvenā kārtā uz liecinieka Kadiša liecību (kas no īres naudas pieņemšanas atteicies un paziņojis, ka tā pienākoties prasītājam), bet nevis tikai uz minētā pirkšanas-pārdošanas līguma noslēgšanas faktu; pie tam apgabaltiesa nemaz nesaka, ka piedāvājums Kadišam būtu noticis taisni

1925. g. 29. decembrī, kādēļ apgabaltiesai — pretēji atbildētāja aizrādījumam viņa kasācijas sūdzības 4. punktā, arī nebija jāapspriež no atbildētāja iesniegtie pierādījumi par to, ka Kadišs minētā dienā neesot atradies Rīgā; uz liecinieku Frīzendorfu atbildētājs atsaucies tikai, lai konstatētu liecinieka sarunu ar Kadiša sievu, bet nevis, lai apgāztu Kadiša liecību; tādēļ apgabaltiesai nebija iemesla šo liecinieku nopratināt; 2) ka — pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam — apgabaltiesas uzskats, ka nav nozīmes īres naudas augšā minētā apmērā (4000 Ls) piedāvājumam no atbildētāja puses pašam prasītājam 1926. g. 9. un 15. aprīlī; atzīstams — gala slēdziena ziņā — par pareizu; īres valde (kuŗas spriedumu un tā motīvus apgabaltiesa atzinusi par pareiziem) konstatējusi, ka 1927. g. 3. un 13. maijā (t. i. līdz tagadējās prasības iesniegšanai) prasītājs pieprasījis no atbildētāja pienācīgo īres maksu (un proti, pēdējo maksājumu pēc līguma 12.000 Ls un priekšpēdējo — 4000 Ls), bet ka atbildētājs 7. maijā piedāvājis tikai 12.000 Ls (tā tad nevis arī priekšpēdējo maksājumu), pieprasot tomēr no prasītāja kvīti par to, ka nomas nauda ir samaksāta par visu laiku, uz kuŗu attiecas abi minētie maksājumi; tādā kārtā, ja arī pielaistu, ka prasītājs pielaidis nokavējumu, nepieņemot piedāvāto naudu 1926. g. 9. un 15. aprīlī, tad šā nokavējuma sekas būtu atzīstamas par novērstām (saskaņā ar priv. lik. 3326. pantu) ar to, ka viņš tomēr līdz prasības iesniegšanai izteicis (1927. g. 3. un 13. maijā) gatavību īres naudu no atbildētāja pieņemt; turpretim pēdējais, kas uz prasītāja uzaiicinājuma nav — kā augšā aprādīts — pienācīgā kārtā reaģējis, t. i. nav tad piedāvājis visu vajadzīgo sumu, bez šaubām pie-

3

laidis nokavējumu un nevar aizstāvēties ar to, ka viņš a g r ā k (1926. g. 9. un 15. aprīli) visu vajadzīgo sumu esot piedāvājis; šiem pēdējiem piedāvājumiem — pretēji atbildētāja paskaidrojumiem viņa kasācijas sūdzības 2. punktā — tādēļ nav priekš lietas izšķirošas nozīmes; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 6. punkts, kurā atbildētājs pārmet apgabaltiesai viņa uzdoto liecinieku nenopratināšanu tā apstākļa pierādīšanai, ka šie piedāvājumi esot notikuši; apgabaltiesas motivam, ka prasītājs šos piedāvājumus varēja neievērot tādēļ, ka prasītājs jau bija iesniedzis pret atbildētāju sūdzību (1926. g. 9. aprīli lietā № 410.), nav izšķirošas nozīmes, jo šie piedāvājumi paši par sevi — kā augšā aprādīts — atzīstami par nenozīmīgiem; tādēļ Senats atzīst par lieku apspriest pret šo motivu vērstos atbildētāja paskaidrojumus; aiz tā paša iemesla nav nozīmes apgabaltiesas atsauksmei uz minēto akti № 410., ar ko atkrīt atbildētāja aizrādījums viņa kasācijas sūdzībā 7. punktā, ka apgabaltiesa nevarējusi atsaukties uz lietu, par kuŗas pievienošanu viņa neesot taisījusi lēmumu; 3) ka — pretēji atbildētāja aizrādījumam viņa kasācijas sūdzības 3. punktā — apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka atbildētājs 1927. gada 7. maijā nav p i e n ā c ī g o piedāvājumu izdarījis, jo tikai piedāvājot visu par abiem augšā minētiem periodiem pienākošos ires naudu (t. i. 16.000 Ls, bet nevis tikai 14.000 Ls), viņš būtu varējis līdz ar to prasīt kvītes izdošanu attiecībā uz v i s u šo laikmetu; bez tam, ja prasītājs piedāvāto naudu (12.000 Ls) arī būtu pieņēmis, tad ar to, protams, nebūtu novērsts atbildētāja nokavējums, kas pastāv pārējās naudas (4000 Ls) nepiedāvāšanā; 4) ka atbildētājs pat nav apgalvojis, ka viņš neesot samaksājis ires naudu no viņa neatkarīgu nepārvaramu apstākļu dēļ, kādēļ apgabaltiesa nebija spiesta sevišķi apspriest atbildētāja atsaukšanos uz lik. par telpu īri 34. p. 2. daļu; ar to atkrīt kasācijas sūdzības 8. punkts; 5) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētāja pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, n o l e m j; Aleksandra Dreimaņa pilnv. zv. adv. Antona kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

4

2. 1929. gada 25. oktobrī. Jāņa, Vēras un Tamaras Neimaņu pilnv. zv. adv. Grinberga lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Jāņa, Vēras un Tamaras Neimaņu prasībā pret Kārli un Jūliju-Bertu Neimaņiem un Kārļa Neimaņa pilnv. zv. adv. Pauļuka paskaidrojums. (L. № 419.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Izklausījis prasītāju pilnv. zv. adv. Grinberga paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka Jelgavas apgabaltiesa ar savu 1923. gada 9. aprīļa lēmumu mantošanas tiesībās uz 1922. g. 14. aprīli mirušā Gederta Neimaņa mantojumu apstiprinājusi viņa atraitni Jūliju-Bertu Neiman un viņa brāli Kārli Neimani (atbildētājus šajā lietā) vienlīdzīgās daļās, atzīstot visas proklamas laikā nepieteiktās prasības par spēku zaudējušām un iznīcinātām; 2) ka prasītāji (Gederta Neimaņa mir. brāļa Aleksandra Neimaņa bērni), kuŗi savās tiesībās uz Gederta Neimaņa mantojumu proklamas laikā nebija pieteikuši, šajā lietā lūdž grozīt pievesto apgabaltiesas lēmumu, apstiprinot viņus kopā $\frac{1}{4}$ daļā resp. katru uz mantojumu $\frac{1}{12}$ daļā, attiecīgi pamazinot Kārļa Neimaņa mantojuma daļu (atbildētāja Berta Neiman, pēc prasītāju paskaidrojuma, prasītāju mantošanas tiesības neapstrīdot); 3) ka prasītāji konkrētā gadījumā gan nav expressis verbis lūguši atcelt apgabaltiesas 1923. g. 9. aprīļa lēmumu daļā, ar kuŗu viņu tiesības atzītas par prekludētām; tomēr šāds lūgums ietilpst viņu celtā prasībā par viņu apstiprināšanu mantošanas tiesībās uz Gederta Neimaņa mantojumu, jo šā pēdējā prasība vispār nav iespējama un domājama bez minētā prekluzīvā lēmuma atcelšanas; prasība par šāda prekluzīva lēmuma atcelšanu iesniedzama civ. proc. lik. 2070. pantā aprādītā termiņā, kāds termiņš atzīstams par saistošu arī tad, ja šāda prasība — kā konkrētā gadījumā — nav celta atsevišķi, bet ietilpst hereditatis petitio prasībā; Civ. proc. lik. 2070. p. piezīmē, Priv. lik. 2619., 2620. pantos hereditatis petitio celšanai paredzētie garākie termiņi šinī gadījumā tādēļ nav piemērojami, kādēļ Tiesu palata nav pārkāpusi likumu, atzīstot, ka prasība bija iesniedzama Civ. proc. lik. 2070. p. noteiktā termiņā; ar to atkrīt kasācijas

sūdzības 1. punkts; 4) ka Tiesu palatas slēdzienam par to, ka lietā piemērojams civ. proc. lik. 2070. p. noteiktais termiņš nemaz nerunā pretīm prasītāju apgalvojums par to, ka Kārlis Neimans rikojies mala fide, aplēpjot tiesai, ka Gederta Neimaņa mantinieki ir arī prasītāji; taisni otrādi, šādu rīcību likums atzīst par vienu no priekšnoteikumiem civ. proc. lik. 2069. pantā aprādītās prasības celšanai; tādēļ Tiesu palatai, kuŗa principā nemaz nenoliedz, ka tāda prasība konkrētā gadījumā bija pieļaujama, bet to atraidījusi tikai civ. proc. lik. 2070. pantā noteiktā termiņa neievērošanas dēļ, nebija sevišķi jāapspriež pievestais prasītāju apgalvojums par atbildētāja ļaunprātīgo rīcību; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 2. punkts; 5) ka par nepamatotu atzīstams arī prasītāja aizrādījums kasācijas sūdzības 3. punktā, it kā saskaņā ar civ. proc. lik. 2070. p. in fine prasība bijusi ceļama 10 gadu laikā skaitot no apgabaltiesas 1923. g. 9. aprīļa lēmuma taisīšanas; minētā likuma beigu teikums nosaka tikai, ka pēc minētiem 10 gadiem vispār nav iespējama prasība par prekluzīva lēmuma atcelšanu, t. i., ka šāds lēmums nav apstrīdams arī 2068. pantā paredzētos gadījumos, ja arī ieinteresētā persona par to agrāki nebūtu zinājusi; 6) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēju aizrādījumam, tam apstāklim, ka prasītāji ir nepilngadīgi, nav konkrētā gadījumā nozīme it kā tai ziņā, ka viņiem civ. proc. lik. 2070. pantā noteiktais termiņš nebūtu saistošs; prasītāji nenoliedz, ka viņiem bijusi likumīga pārstāvība viņu mātes personā, kādēļ viņi no 2070. pantā paredzētā termiņa ievērošanas nav atsvabināmi; priv. lik. 3625. p. 3. punkts konkrētā gadījumā nav piemērojams, jo šis likums runā par noilgumu termiņu, kamēr civ. proc. lik. 2070. pantā noteiktais termiņš ir prekluzīvs; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 4. punkts; 7) ka tomēr Tiesu palatas spriedums nav atstājams spēkā: izejot pareizi no Civ. proc. lik. 2070. pantā norādītā termiņa, Tiesu palata atzinusi, ka prasītāji to esot nokavējuši aiz tā iemesla, ka prasība esot celta pēc 4 mēnešu notecešanas, skaitot no dienas, kad viņiem tapis zināms apgabaltiesas prekluzīvais lēmums; pēc Tiesu palatas konstatējuma, tas esot

noticis priekš 1925. g. 4. decembra, jo zv. adv. Grinbergs jau 1925. g. 4. decembrī cēlis (mir. Aleksandra Neimaņa mantošanas masas vārdā) prasību uz pilnvaras pamata, kuŗa no prasītājas dabīgās aizbildnes (viņu mātes) tam izdota Krievijā 1924. g. 14. janvārī, pret tiem pašiem atbildētājiem par tā paša tiesas lēmuma anulēšanu, par kuŗu ejot strīdus šinī lietā; tādēļ šā 1926. gada 11. decembrī celtā prasība esot iesniegta pēc 2070. pantā noteiktā termiņa; 8) ka, pretēji Tiesu palatas aizrādījumam, no tā fakta, ka prasītāju pilnvarniekam zv. adv. Grinbergam jau 1925. g. 5. decembrī bijis zināms minētā apgabaltiesas prekluzīvā lēmuma saturs, nevar taisīt slēdzienu, kas tas bijis zināms arī prasītāja dabīgai aizbildnei, viņu mātei; uz to nenorāda arī zv. adv. Grinbergam izdotās pilnvaras teksts, kuŗā prasītāju māte pilnvaro viņu vest vispārīgi visas viņas bērnu lietas, bet nemaz nemin, ka viņai būtu bijis zināms apgabaltiesas prekluzīvais lēmums un ka pilnvara būtu izdota arī ar nolūku panākt šā lēmuma atcelšanu (bet nevis tikai vispārīgi mantošanas lietas nokārtošanai); 9) ka tādā kārtā Tiesu palata, atzīstot tagadējā lietas stāvokli, ka prasītāji esot nokavējuši civ. proc. lik. 2070. pantā noteikto termiņu, pielaidusi motīvu nepareizību, ar to pārkāpjot civ. proc. lik. 339., 711. p., kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1927. gada 9. novembra spriedumu civ. proc. lik. 339., 711. pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

3. 1929. gada 21. novembrī. A/S „Rīgas eļļas spiestuve, senāk Vm. Hartman“ pilnv. zv. adv. A. Hamaņa lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Johana-Vilhelma Hubera prasībā pret A/S Rīgas eļļas spiestuve, senāk Vm. Hartman. (L. № 413.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Prasītājs lūdz atzīt atbildētājas akcionāru 1925. g. 3. aprīļa (kārtējo) pilno sapulci par nelikumīgu un spēkā neesošu. Savu prasību prasītājs pamato uz to: a) ka prasītājam piederot 1000 turētāju akcijas nominalvērtībā par 100 Ls

katra, kuŗas viņš bijis ieķilājis Pēterpils bij. Diskontobankā; b) ka šo banku Padomju Krievijas valdība nacionalizējusi un prasītājs savas akcijas atdabūt nav varējis, kādēļ viņš griezies pie atbildētājas ar lūgumu tās mortificēt; c) ka mortifikacija notikusi un mortificēto akciju vietā atbildētāja izgatavojusi jaunas akcijas, kuŗas tā tomēr nav prasītājam izdevusi; d) ka uz akcionaru 1925. g. 3. aprīļa pilno sapulci prasītājs nav ticis pielaists uz tā pamata, ka viņš nav uzrādījis savas akcijas vai pagaidu zīmes; e) ka, bez tā, tā pati akcionaru pilnā sapulce, (atbildētājas) ciesto zaudējumu segšanai, starp citu, nolēmusi (protokola 6. punktā) pieprasīt akcionariem piemaksu pa 40 Ls uz katru akciju, iemaksājot: 1925. g. 1. aprīlī 10 Ls, līdz 1. septembrim tālākus 15 Ls, un līdz 31. decembrim 15 Ls; f) ka šāds lēmums runājot pretim statutu 65. §, pēc kuŗa gadījumā, kad zaudētas $\frac{2}{5}$ no kapitāla un akcionaru vairākums izteicis vēlēšanos rīcības kapitālu paaugstināt ar piemaksām uz akcijām, tad akcionariem piemaksa jāizdara vienā gadalaikā no tās dienas, kad pilnā sapulcē apstiprina operācijas gada pārskatu; g) ka sabiedrības valde 1925. g. 25. aprīlī izsludinājusi „Vald. Vēstn.“ 91. num., ka gadījumā, ja kāds akcionars noteiktā laikā (t. i. līdz 30. aprīlim) neiemaksātu savu papildu daļu, viņa akcijas izsludinās par iznīcinātām; h) ka prasītājam, kas dzīvo Vācijā, neesot bijis iespējams pieprasīto sumu iemaksāt līdz 30. aprīlim.

Atbildētājs cēlis noraidījumu pēc civ. proc. lik. 571. p. 5. punkta, noteicot prasības sumu par 40.000 Ls, bet nodrošinājuma sumu par 3.580 Ls. Apgabaltiesa šo noraidījumu atstājusi bez ievēribas, uzskatot prasības sumu par nenoteiktu. Tiesu palata, no sévis noteicot prasības cenu par 10 Ls (civ. proc. lik. 849., 3. (1801.) p.), aprēķinājusi nodrošinājumu par 100 Ls. Pēc būtības atbildētājs prasību nav atzinis uz tā pamata, ka par turētāju akciju īpašnieku esot uzskatāms tas, kuŗa rokās atrodas akcijas, ka prasītājs „neesot saņēmis atpakaļ akcijas jeb sertifikātus un tas prasību celt nevarējis“ (Apgabaltiesas 1925. g. 12. jūnija sēdes protokols); ka jaunās akcijas atrodoties nevis prasītājā, bet gan at-

bildētājas rokās un ka tāpēc prasītājs neesot atzīstams par akcionaru, un neesot leģitimēts celt savu tagadējo prasību.

Apgabaltiesa prasību atraidījusi; Tiesu palata, atceļot apgabaltiesas spriedumu, prasību apmierinājusi.

Atbildētājas kasācijas sūdzība nepelna ievēribu.

Starp partiem nav strīdu par to, ka atbildētājas rokās esošās jaunās akcijas (certifikāti) tikušas izlaistas mortificēto — uz prasītāja lūgumu — akciju vietā, un ka atbildētāja nav atradusi par iespējamu jaunās akcijas izdot prasītājam tikai aiz tā iemesla vien, ka oriģinālās, vēlāki mortificētās akcijas savā laikā bijušas ieķilātas Pēterpils Diskontobankā. Tā tad atbildētāja aiztur minētās jaunās akcijas nemaz ne tāpēc, ka viņa pati atzītu sevi par to īsto īpašnieci, bet taisni otrādi pilnīgi apzinās to, ka tās viņai nepieder, t. i., ka viņa jaunās akcijas valdot ne savā vārdā un ne kā to īpašnice (priv. lik. 626. p.).

Tiesu palata, nodibinot, ka jaunās akcijas atvieto oriģinālās, vēlāki mortificētās akcija, kuŗas piederējušas prasītājam, varēja nākt pie slēdziena, ka arī jaunās akcijas pieder īpašumā viņam, bet ne atbildētājai.

Vispār, ja Tiesu palata, apsverot lietas apstākļus, nākusi pie slēdziena, ka prasītājs pierādījis savas īpašuma tiesības uz runā stāvošām jaunām akcijām, tad šāds Tiesu palatas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tādēļ pārbaudāms kasācijas kārtībā. Ar to tā tad atkrīt visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos tā apstrīd šī Tiesu palatas konstatējuma pareizību pēc būtības.

Atbildētāja, pastāvot uz to, ka prasītājam, pirms tagadējās prasības celšanas, būtu bijis ar sevišķu prasību jāpanāk jauno akciju izdošana viņam no atbildētājas puses, te samaisa divas pilnīgi atšķirtas lietas, proti, no īpašuma tiesībām izrietošās privattiesiskās brīvās rīkošanās un valdīšanas tiesības un valdīšanu par akcijām (priv. lik. 707., 871. sek. p.) no vienas puses, un no akciju tiesībām izrietošās korporatīvās tiesības izlietot akcionara tiesības, to starpā piedalīties akcionaru pilnā sapulcē ar balsu tiesi-

bām (kr. civ. lik. 2171. p.) no otras puses. Tikai ap šām pēdējām tiesībām grozās tagadējā lieta.

Saskaņā ar Kr. civ. lik. 2158. p. 1. piel. 4. p., turētāju akcijas dod balsu tiesības, ja tās iesniegtas valdei ne vēlāk par 7 dienām pirms pilnās sapulces. Ja nu prasītāja akcijas (jaunās akcijas) jau atrodas atbildētājas uzglabāšanā, tad ar to vien prasītājs kā akcionars skaitās par leģitīmtu piedalīties akcionaru pilnā sapulcē ar balsu tiesībām samērā ar viņa akciju skaitu. Ja arī atzītu, kā apgalvo atbildētāja, ka tai būtu tiesība realizēt it kā bijušās ķīluņēmējas, nacionalizētās Pēterpils Diskontobankas, ķīlu tiesības un uz šī pamata valdīt jaunās akcijas, tad tomēr par īsto akcionaru uzskatāms pats prasītājs, bet nekad ne ķīluņēmējs, par kādu dēvējas atbildētāja. Tas pilnīgi skaidri izriet no pievestā 4. p., pēc kura akcionars var savas akcionara tiesības pierādīt arī ar valsts vai pielaisto kredītiestāžu apliecībām par akciju iekļāšanu. Jo vairāk savas akcionaru tiesības akcionars var pierādīt ar to, ka viņa akcijas atrodas pašas akciju sabiedrības valdīšanā, kaut arī šī pēdējā liedzas tās viņam izdot it kā iekļātas nacionalizētai, t. i. tagad vairs neeksistējošai, bankai un pat, ja šī akciju sabiedrība it kā domātu realizēt nacionalizētai bankai agrāk piederējušās ķīlu tiesības uz šādām akcijām. Tā tad, pretēji atbildētājas domām, lai izlietotu balsu tiesības akcionaru pilnā sapulcē, prasītājam nemaz nebija jāuzrāda pašas jaunās akcijas un nemaz viņam nav bijis jāceļ sevišķa prasība pret atbildētāju dēļ akciju izdošanas viņam.

Gan par vērtspapīru mortifikāciju var lūgt arī ne īpašnieks, bet tikai tad, ja viņš pierāda, ka tie viņam tikuši iekļāti vai nodoti uzglabāšanai jeb komisijā (1919. g. 5. sept. lik. 3. p.: lik. krāj. 130. num.). Atbildētājā ne apgalvo, ka prasītājs ne būtu savā vārdā lūdzis atbildētāju mortificēt viņa oriģinālās akcijas, un arī nenoliedz, ka jaunās akcijas nebūtu izdotas veco iekļāto akciju vietā. Ja atbildētāja tagad apgalvotu, ka prasītājs esot lūdzis par savu akciju mortifikāciju nevis kā to īpašnieks, bet kā uzglabātājs vai komisionārs etc., tad atbildētājai tas būtu bijis sevišķi jāpie-

rāda. Īstenībā atbildētāja savā laikā liegusies izdot prasītājam jaunās akcijas nevis uz tā pamata, ka būtu šaubījusies par prasītāja īpašuma tiesībām uz tām, bet gan tikai uz tā pamata, ka atbildētāja uzskata par vēl neiznīcinātām nacionalizētās Pēterpils Diskontobankas ķīlu tiesības uz tām un līdz ar to uzskatījusi sevi pašu it kā par šīs bankas pārstāvi. Tā tad atkrit arī atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, ar kuriem tā cenšas apstrīdēt prasītāja aktīvleģitimāciju sakarā ar mortifikācijas lietu.

Nepelna — bezdot — ievēribu arī atbildētāja aizrādījums viņa kasācijas sūdzībā, ka Tiesu palatai, noteicot no sevis prasības cenu par 10 Ls, bijis lieta jāizbeidz it kā nepiekrītoša — pēc prasības cenas — vispārējo tiesu iestādēm. Nav strīda par to, ka tagadējā prasība uzskatāma par prejudiciālu (Feststellungsklage) prasību. Saskaņā ar civ. proc. lik. 3. (1801.) p. 2. teik. beigās, prejudiciālas prasības, kuŗas cenu nevar noteikt, jāceļ apgabaltiesā. Zem jēdziena „prasības, kuŗas cenu nevar noteikt“, jāsaprot taisni tādas prasības, kuŗas nepaiet zem civ. proc. lik. 273. p. uzskaitītām prasībām, t. i. prasības, kuŗas cenu pats prasītājs, iesniedzot prasību, nevar no sevis — attiecīgo aizrādījumu trūkumu dēļ pašā likumā — noteikt cenu (civ. proc. lik. 257. p. 3. punkts; 266. p. 4. punkta beigās), un kuŗas tāpēc ir jānovērtē tiesai, attiecīgo tiesu nodokļu ņemšanai saskaņā ar civ. proc. lik. 849. p. Tāpēc Tiesu palata, noteicot, sakarā ar atbildētājas uz civ. proc. lik. 571. p. 5. punkta pamata celto noraidījumu, nodrošinājuma sumu un līdz ar to vispirms prasības cenu (civ. proc. lik. 577. p.), nebija nedz iemesla, nedz tiesības lietu izbeigt it kā nepiekrītības dēļ apgabaltiesai, kuŗā prasītājs prasības cenu nebija noteicis un nevarēja noteikt un kuŗa pareizi tika iesniegta apgabaltiesā, un kuŗa tāpēc arī savā laikā netika it kā uz civ. proc. lik. 266. p. 4. punkta pamata izsniegta prasītājam atpakaļ.

Tādā kārtā Tiesu palata — gala slēdziena ziņā — nav atbildētājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma.

Aiz pievestiem iemesliem Senats nolēma: „A/S Rīgas eļļas spiestuve, senāk

Vm. Hartman" pilnv. zv. adv. A. Hamaņa kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

4. 1929. g. 25. oktobrī. Simona Lipperta pilnv. zv. adv. pal. Viļeņika lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Kirila Plaudes prasībā pret Simonu Lippertu. (L. № 398.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar priv. lik. 4109. pantu, īres līgumi izbeidzas paši no sevis pat pirms termiņa notecējuma, kad izbeidzas izīrētājam piederējušā tiesība uz līguma priekšmetu; no šā likuma panta izriet, ka apakšīrnieka tiesības uz viņam izīrētām telpām izbeidzas tanī pašā momentā, kad izbeigušās līguma attiecības starp telpu izīrētāju un pirmatnējo īrnieku (kas savukārt, kā izīrētājs, telpas nodevis tālāk apakšīrniekam); tālākai telpu lietošanai no apakšīrnieka puses tādos apstākļos trūkst ikkatrs likumīgs pamats; 2) ka konkrētā lietā runā stāvošo dzīvokli no namsaimnieka noīrējis kāds Grudzinskis, kas dzīvokļa daļu nodevis apakšīrniekam, atbildētājam; pēc apgabaltiesas konstatējuma, īres līgums starp namsaimnieku un Grudzinsku ticis atcelts ar īres valdes 1924. g. 13. decembra spriedumu, no kāda laika, pēc apgabaltiesas pareiza atzinuma, turpmākā dzīvokļa daļas lietošana no apakšīrnieka, atbildētāja, atzīstama par nelikumīgu saskaņā ar augšā izteikto; 3) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, tas apstākļi, ka atbildētājs, kas lietā starp namsaimnieku un Grudzinsku bija iestājies kā trešā persona, īres valdes spriedumu bija pārsūdzējis apelācijas kārtībā, nekad nevarēja pagarināt viņa tiesības uz telpu turpmāko lietošanu, it kā līdz otras instances sprieduma krišanai, jo par izšķirošo atzīstams tas no atbildētāja neapstrīdētais fakts, ka pirmatnējs īrnieks Grudzinskis īres valdes spriedumam bija padevis un telpas atstājis, ar ko viņa līguma attiecības ar namsaimnieku bija izbeigušās, bet līdz ar to saskaņā ar priv. lik. 4109. pantu — bija izbeigušās arī atbildētāja, apakšīrnieka, tiesības uz telpām un viņam tādēļ telpas bija jāatstāj līdz ar Grudzinsku tūlīt pēc īres valdes 1924. g.

13. decembra sprieduma taisīšanas; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesas uzskats, ka atbildētājs sākot no minētā datuma līdz telpu atstāšanai (1925. g. 1. sept.) tās lietojis bez likumīga pamata un ka viņam tādēļ jāatlīdzina prasītājam zaudējumi, kuŗi pēdējam cēlušies caur to, ka viņš nav varējis 1924. g. 13. decembrī ievilkties no atbildētāja ieņemtās telpās, kuŗas viņš, prasītājs, no namīpašnieka bija noīrējis 1924. g. 1. decembrī, atzīstams gala slēdziena ziņā — par pareizu, kādēļ tas apstākļi, ka apgabaltiesa šo savu uzskatu nav pietiekoši motivējusi, nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas; 5) ka no sacītā izriet, ka pēc līguma attiecību izbeigšanās starp Grudzinsku un namsaimnieku, pēdējais uz pilnīgi likumīga pamata varēja noslēgt attiecībā uz šīm telpām līgumu ar prasītāju, kas, slēdzot šādu līgumu, nebūt nav vainojams kādā neuzmanībā priv. lik. 3441. panta nozīmē, ja viņš arī būtu zinājis, ka atbildētājs turpinās nelikumīgu telpu lietošanu un tās pēc īres valdes sprieduma krišanas neatstās; atbildētāja atsaukšanās uz šo likuma pantu tādēļ ir pilnīgi nepietāma; 6) ka tāpat par nedibinātu atzīstams atbildētāja aizrādījums uz priv. lik. 4053. un 4056. pantiem, no kuŗieŗ, pēc atbildētāja domām, izriet, ka prasītājs savu prasību būtu varējis vērst tikai pret namsaimnieku, bet nevis pret atbildētāju, ar kuŗu prasītājs līguma attiecībās neatrodies; kā to Senats jau paskaidrojis savā civ. kas. dep. spried. 1921. g. № 27, priv. lik. 4053. un 4054. p. nav tās nozīmes, it kā nomniekam (resp. īrniekam) prasība par zaudējumu atlīdzību, kuŗus izdarījusi viņam trešā persona ar nomas (īres) objekta patvaļīgu izlietošanu, būtu jāvērs vienīgi pret iznomātāju (izīrētāju), jo 4054. p. piešķir nomniekam (īrniekam) tiesību pievilkt iznomātāju (izīrētāju) pie atbildības tikai tad, ja pēdējais atļauj (kas konkrētā lietā nav konstatēts) trešai personai traucēt nomnieku (īrnieku) pie nomas priekšmeta izlietošanas, bet nekad neuzliek iznomātājam vispārēju atbildību par visiem zaudējumiem, kuŗus trešā persona izdara nomniekam (īrniekam) bez iznomātāja (izīrētāja) piekrišanas. Kas attiecas uz priv. lik. 4056. pantu, tad tas konkrētā lietā vispār nav piemērojams, jo šis likums paredz nevis gadījumu, kad nom-

nieks vai izīrētājs tiek nobidīts pie malas kādas trešās personas nelikumīgas rīcības dēļ, bet gan tikai to gadījumu, kad izrādās, ka tiesības, kuŗas iznomātājs vai izīrētājs skaitījis par savām, patiesībā pieder trešai personai (tā tad šis pants konkrētā lietā būtu piemērojams tad, ja prasītājs būtu nobidīts pie malas tādēļ, ka tiesība izīrēt viņam telpas piederējusi nevis faktiskam izīrētājam, bet kādai trešai personai, tādā gadījumā īrnieks savu zaudējumu prasību protams varētu vērst tikai pret personu, kuŗa, nebaudot vispār izīrētāja tiesības, viņam tomēr īres objektu izīrējusi); 7) ka tādā kārtā tas apstākļi, ka apgabaltiesa nav apspriedusi atbildētāja nepamatotu atsaukšanos uz pievestiem likuma pantiem, konkrētā gadījumā nevar novest pie apgabaltiesas sprieduma atcelšanas; 8) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, apgabaltiesa pareizi nav ievērojusi atbildētāja lūgumu par liecinieka Bonzeļa nopratināšanu, ar kuŗu atbildētājs domājis pierādīt, ka prasītājs esot rīkojies istabās bez likumīga pamata un ka atbildētājs bijis Grudzinska apakšīrnieks (sk. apgabaltiesas 1928. g. 19. janv. protokol.); pēdējais fakts no pretējās puses netika apstrīdēts, bet par to, vai prasītājs rīkojies likumīgi vai nelikumīgi, bija jāspriež nevis lieciniekam, bet gan tiesai, kuŗa šo jautājumu izšķīrusi prasītājam par labu; pie tādiem apstākļiem apgabaltiesa varēja liecinieka Bonzeļa liecību atzīt par nenozīmīgu un viņu tādēļ nenopratināt; 9) ka apgabaltiesa šo prasību par z a u d ē j u m u atlīdzību prasītājam pareizi atzinusi par piekritošu miertiesu iestādēm, bet nevis īres valdei; 10) ka tādā kārtā atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: Sīmona Lipperta pilnv. zv. adv. pal. Viļenčika kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

5. 1929. g. 6. jūnijā. Baltijas papīra un papes fabrikas A/S pilnv. zv. adv. Kosteņiča un Latvijas Dzelzsceļu virsvaldes pārstāvja, juriskonsulta Prēvalda lūgumi par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu minētās akciju sabiedrības prasībā pret Latvijas Dzelzsceļu virsvaldi. (L. № 354.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka prasītāja lūdz piepriest viņai no atbildētājas Ls 457,— ar % par pārmaksu uz tā pamata: a) ka atbildētāja esot vedummaksu par nepārtraukto attālumu no Pāles līdz Rīgai (173 km) aprēķinājusi atsevišķi par Valmieras pieveddzelzsceļa attālumu (no Pāles līdz Valmierai) un atsevišķi par valsts dzelzsceļu attālumu (no Valmieras līdz Rīgai preču), b) ka saskaņā ar noteikumu 52. № 1, 14. §§ (kā iepriekšējā redakcijā pēc „Vald. Vēstn.“ 1920. g. 40., 41. num., tā arī pēdējā redakcijā pēc „Vald. Vēstn.“ 1924. g. 283. num. un 1925. g. 82. num.: sk. Pagaidu noteikumu un tarifu 1924. g. izd. 120. lapp.) vedummaksa par tiešā satiksmē pārvadājamiem preču sūtījumiem aprēķināma par tiešo attālumu no izsūtāmās līdz gala stacijai pēc pastāvošiem preču pārvadāšanas vispārējo tarifu nosacījumiem, piemērojot viņus vispārējos tarifos uzstādītām svāra un vagona kravas normām, un tāpat arī citiem noteikumiem, c) ka sakarā ar pievesto 14. §, kā ieejošo attiecīgā kārtībā izsludinātā tarifā, esot uzskatāms par eo ipso atceltu un atkritušu 1924. g. 26. augustā, ar Ministru kabineta piekrišanu, satiksmes ministra izsludinātais „Paziņojums“ („Vald. Vēstn.“ 1924. g. 283. num.), d) ka tāpēc apgabaltiesai neesot tiesības savu spriedumu pamatot uz Senata civ. kas. dep. 1927. g. 28. aprīļa spriedumu Adno lietā (№ 273), kuŗš nebija rēķinājies ar pievesto Noteikumu 14. §, e) ka atbildētājai neesot tiesības maksu par preču pārkraušanu aprēķināt divas reizes, t. i. piedzīt par to Ls 40,39; 2) ka šādi prasītāja paskaidrojumi nav par pareiziem atzīstami; 1924. g. 26. augusta paziņojums attiecas vienīgi uz Valmieras šaursliežu pievedceļu un savā laikā tika izsaukts ar to, ka Valmieras šaursliežu pievedceļu sabiedrība ir izpildījusi finansu ministra 1923. g. 14. septembrī apstiprināto statutu 1. § piezīmē norādītos noteikumus un ka tāpēc Dzelzsceļu virsvalde nodod un Valmieras pievedceļu sabiedrība pārņem savā rīcībā 1924. gada 1. septembrī šaursliežu dzelzsceļu līniju no Smiltenes līdz Ainažiem ar staciju un ēkām, būvēm un ierīcībām, lokomotīvēm, vagoniem un pie tās piederošo inven-

taru uz šīnī gadījumā zem abpusēju paraksta sastādāmo pārņemšanas aktu pamata, pie kam, sākot ar minēto termiņu, Smiltenes - Ainažu līnijas vadība un ekspluatācijas uzdevumi un atbildība par to pildīšanu guļ vienīgi uz Valmieras šaursliežu pievedceļa akciju sabiedrību; 3) ka tādā kārtā, kā pēc formas, tā arī pēc saturā, minētam paziņojumam ir singulāra noteikuma nozīme, kuram ir normatīvs raksturs un nokārto vienīgi tikai Valmieras šaursliežu dzelzceļu juridisko stāvokli; kā uzsvēris Senāts savā nupat pievestā spriedumā, paziņojumam ir tarifa, kaut arī singulāra tarifa, raksturs, jo tas tika izdots un izsludināts saskaņā ar Visp. Dzelzceļu nolik. 18. p. pielik. 1. punktu un 1923. g. 24. februāra likumu: (lik. krāj. № 7); 4) ka uz vispārēja pamata, *lex posterior generalis non derogat legi priori speciali*; tāpēc Noteikumu 52. num., 14. §, kā vispārējs likums, nevarēja aizkārt Paziņojuma spēku kā singulāra noteikuma spēku; 5) ka, gan, kā aizrāda prasītāja savā kasācijas sūdzībā, 1925. g. 22. aprīļa rīkojumā № 122 („Vald. Vēstn.“ 1925. g. 82. num.) tiek „minēts“ arī par Smiltenes - Ainažu līniju, bet par to tiek „minēts“, tikai nosakot, ka Noteikumu 52. num., 1., 4., 5., 8. §§ taisni jāstrīpo aizrādījums uz minēto likumu (!); ar to — pretēji prasītājas domām — skaidri un noteikti nodibināts, ka, taisni ievērojot paziņojuma singulāro raksturu, Noteikumu 52. num., 14. § nekad nav attiecināms uz Smiltenes - Ainažu līniju, kurai tā tad vienīgi piemērojams singulārais pašā paziņojumā paredzētais noteikums; 6) ka tādā kārtā sabrūk visa prasītājas pret apgabaltiesas slēdzienu pievestā argumentācija, kādēļ Senāts neatrod par vajadzīgu revidēt savu Adno lietā izteikto uzskatu par minētā paziņojuma īsto nozīmi (sk. Senāta civ. kas. dep. spried. 1928. g. 363. num., Akselroda lietā); 7) ka tāpēc apgabaltiesa, aprēķinot vedummaksu par preču pārvadāšanu tiešā satiksmē starp Valsts dzelzceļu un Valmieras pievedceļa staciju par tiešo attālumu no nosūtīšanas stacijas līdz gala stacijai atsevišķi par Valmieras pievedceļa attālumu un atsevišķi par Valsts dzelzceļu attālumu, nav prasītājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidama; 8) ka atbildētāja

pret prasības daļu attiecībā uz pārmaksu Ls 40,39 sant. par pārkraušanu pēc preču zīmēm №№ 28516, 99298, 99286 ierunas nebija cēlusi nedz pirmā, nedz otrā instancē; par to, ka pārkraušana faktiski esot notikusi divas reizes (preti Valmierā un Šķirotavā) atbildētāja runā pirmo reizi kasācijas instancē, kādēļ šāds atbildētājas paskaidrojums nav nemaz Senātā apspriežams; 9) ka tāpēc arī atbildētājas kasācijas sūdzība kā nedibināta atraidāma, Senāts nolēmj: Baltijas papīru un papes fabrikas A/S pilnv. zv. adv. Kosteniča kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas un Latvijas Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta Prēvalda kasācijas sūdzību uz Civilprocesa lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

6. 1929. g. 25. oktobrī. Antonijas Skultes pilnv. zv. adv. Buševica lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Antonijas Skultes prasībā pret Andreju Stillu un pēdējā pilnv. zv. adv. Rūdolfa Freimaņa paskaidrojums. (L. № 455.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senātors F. Konrādi.

Izklausījis prasītājas pilnv. zv. adv. Buševica paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka prasītāja lūgusi Tiesu palātu atbildētāja iesniegto apellācijas sūdzību atstāt bez caurskatīšanas uz tā pamata, ka atbildētājs neesot ievērojis viņam no apgabaltiesas doto septiņu dienu termiņu tiesas nodokļu nomaksai; atbildētājam tiesas lēmums ticis paziņots 1927. g. 9. maijā, bet pieprasītā nauda esot saņemta Rīgas pastā tikai 18. maijā, kāda diena esot uzskatāma par naudas saņemšanas dienu saskaņā ar Civ. proc. lik. 828. p. (agrākā redakcijā); 2) ka Tiesu palāta šo prasītājas lūgumu atstājusi bez ievēribas, konstatējot, ka atbildētājs naudas pārvedumu esot nodevis pastam 1927. g. 14. maijā, tā tad Civilproc. lik. 828. p. (1927. g. 15. jūnija likuma redakcijā) uzrādītā laikā; šo pēdejo likumu Tiesu palāta atzinusi par piemērojamu konkrētā lietā tādēļ, ka tam esot formēli — procesuāls raksturs un tas bez tam mikstinot agrāk pastāvošos noteikumus, kādēļ tas esot piemērojams no paša viņas izdošanas laika arī jau pastāvošām juridis-

kām attiecībām, nerunājot jau par to, ka Civilproc. lik. 756. p., 2. pk. nesaturot nekādu sankciju; 3) ka jauns procesuals likums gan ir piemērojams tūlīt pēc viņa spēkā stāšanās, ja arī prāvnieku materialās juridiskās attiecības būtu nodibinājušās un strīds sakarā ar šām attiecībām būtu izcēlies pirms jauna procesuala likuma spēkā stāšanās; no šī principa tomēr nebūt neizriet, ka jaunam procesualam likumam būtu it kā atpakāejošs spēks tai ziņā, ka viņš būtu attiecināms arī uz tādiem procesualiem aktiem, kuriem bija jānotiek vecā likuma pastāvēšanas laikā; taisni otrādi, katrs procesuals akts apspriežams tikai pēc tiem likumiem, kuri bija spēkā šā akta izpildīšanas laikā, kādēļ arī konkrētā gadījumā jautājums par to, vai atbildētājs izpildījis savu procesualo pienākumu tiesas nodokļu iemaksas ziņā, kāds pienākums konkrētā lietā katrā ziņā bija izpildāms pirms 1927. g. 15. jūnija noveles spēkā stāšanās, nekādā ziņā nav izšķirams uz šās noveles, bet gan uz Civilproc. lik. 828. panta agrākās redakcijas pamata; nevar būt nekādu šaubu par to, ka minētā pienākuma neizpildīšanai termiņā ir tās pašas sekas, kuŗas attiecībā uz iesūdzības rakstiem paredzēts Civilproc. lik. 270. pantā, t. i. apelācijas sūdzība tādā gadījumā atgriežama sūdzētājam atpakaļ, bet ja tā tomēr nonākusi otrā instancē, no šās pēdējās atstājama bez caurskatīšanas (sk. Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1896. g. № 34. u. c.); 4) ka tādā kārtā Tiesu palāta, piemērojot pie apspriežamā jautājuma izšķiršanas Civilproc. lik. 828. p. 1927. g. 15. jūnija redakcijā, pārkāpusi šo likumu, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats, neielaižoties citu kasācijas sūdzībā pievesto sprieduma atcelšanas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Tiesu palātas 1928. g. 20. februāra spriedumu Civilproc. lik. 11. (9.), 711. pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

7. 1929. gada 22. novembrī. Jelgavas otrās krāj - aizdevu sabiedrības pilnv. vienas valdes priekšsēdētāja Solomona Lipmanoviča lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu minētās sabiedrības

pārreģistrēšanas lietā un Finanšu ministrijas paskaidrojums. (L. № 451.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senātors F. Konrādi.

Ņemot vērā: 1) ka Tiesu palāta atcēlusi Jelgavas apgabaltiesas lēmumu, ar kuŗu reģistrēts Jelgavas otrās krāj - aizdevu sabiedrības statutu 52. p. „b“ un „d“ punktu grozījums, pēc kuŗiem sabiedrībai piešķirta tiesība pieņemt iekasēšanai vekselus, transporta un citus dokumentus un uzņemties arī nebiedru uzdevumā maksājumus un izdarīt naudas pārvedumus; Tiesu palāta savu lēmumu pamato uz 1919. g. 5. sept. noteik. par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām 1. punktu, pēc kuŗa kooperatīvās sabiedrības mērķis ir veicināt savu biedru materialo un garīgo labklājību, kopīgi organizējot dažādus saimnieciskus uzņēmumus un biedru darbu; 2) ka, pretēji Tiesu palātas domām, no pievestā likumā nevar nākt pie slēdziena, ka kooperatīvām sabiedrībām būtu aizliegta vispār jebkāda operācija ar nebiedriem; saskaņā ar Noteikumiem par kooperatīvām sabiedrībām 8. p. 2. d., statutos var paredzēt arī noteikumus . . . par biedrības attiecībām pret trešām personām; noteikumi par kooperatīvām sabiedrībām neizslēdz krāt saviem mērķiem nepieciešamos kapitālus, to starpā arī rezerves kapitālus (10., 11. p.); tā tad noteikumi par „attiecībām pret trešām personām“ nav aizliegti, cik tālu tie var noderēt kapitalu krāšanai, kuŗi būtu nepieciešami kooperatīvu mērķu sasniegšanai (10. p.), ar citiem vārdiem, cik tālu tādās „attiecības ar trešām personām“ nerunā pretīm kooperatīvu būtībai; pie kooperatīvu būtības pieder arī biedru atbildība, vai tā nu būtu aprobežota vai neaprobežota (12. sek. p.); tāpēc, no vienas puses, nerunā pretīm kooperatīvu būtībai „saimnieciskas“ operācijas, kuŗas vērstas uz kapitalu pavairošanu, kaut arī tādās operācijas tiktu izdarītas ar trešām personām, bet no otras puses, tomēr šādas operācijas ar trešām personām nebūtu pielaižamas, ciktālu tās nostādītu trešās personas — atbildības ziņā — labvēlīgākā stāvoklī, nekā pašus biedrus, proti aizdevuma un vispār kredītooperācijas; saprotams, ja kooperatīvs izdara atļautas, t. i. nekredītooperācijas ar tre-

sām personām, tad šāds kooperatīvs nebūtu brīvs no tirdzniecības nodokļa (Tirdzn.-rūpn. nod. nolikuma 3. p. 15. pk.), tāpat, kā kooperatīvs nav brīvs no nodokļa, ja viņa pamatkapitāls pārsniedz tā paša lik. 3. p. 18. punktā minēto summu; bet par nepareizu ir uzskatāms Finanšu ministrijas aizrādījumus, it kā kooperatīviem neesot tiesības stāties sakaros ar trešām personām, „kas pieprasa pakalpojumus“; no tirdzniecības tiesību viedokļa neviens pakalpojums nav prezumējams par izdarāmu bez atbildības; ja kooperatīvs izdara „pakalpojumu“, tad vienīgi peļņas nolūkā, kāda peļņa nāktu par labu taisni pašiem biedriem, un — līdz 8% — būtu izsniedzama tieši biedriem, bet pārējā daļa pieskaitāma rezerves kapitālam un resp. apgrozības kapitālam (Noteik. par koop. 10., 11. p.); atļaut kooperatīviem izdarīt — nupāt atzīmētās robežās — operācijas arī ar trešām personām, nemaz — pretēji Finanšu ministrijas domām — nenozīmētu atsvabināt tos no nodokļu samaksas, jo, kā jau aizrādīts, šai gadījumā kooperatīvi taisni nav atsvabināti no tirdzn. nodokļiem; tā tad, ja nu runā stāvošā gadījumā sūdzētāja domā grozīt savu statutu 51 p. b., d. punktus tikai tai nozīmē, ka viņai būtu tiesības „pieņemt iekasēšanai vekselus, transporta un citus dokumentus arī no nebiedriem un uzņemt arī nebiedru uzdevumā maksājumus un izdarīt naudas pārvedumus“, tad tas nerunā pretīm Noteikumiem par kooperatīvām sabiedrībām; 3) ka nākot pie pretēja slēdziena, Tiesu palāta pārkāpusi 1919. g. 5. sept. noteikumus par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām 1. p. Civilproc. lik. 711. p., kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senāts nolēmj: Tiesu palātas 1928. g. 1. februāra lēmumu 1919. g. 5. sept. not. par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām 1. p., Civilproc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

8. 1929. g. 21. novembrī. Tomāša un Pētera Utinānu pilnv. zv. adv. Kēmaņa lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Antona, Tomaša un Pētera Utinānu prasībā pret Moru Utinānu. (L. № 422.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis atbildētājas pilnv. zv. adv. Krūmiņa paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka tiesas slēdziens par vietējo ierašu eksistenci gan attiecas uz lietas faktisko pusi, bet tikai tad, kad tiesa ņemusi vērā visus apstākļus, kuriem ir sakars ar ierašu eksistenci un ar to tālāko pastāvēšanu taisni tai konkrētā laika brīdī, ap kuru griezās izspriežamā lieta, un tiesa patiesi apsvērusi šai ziņā no par tiem dotos paskaidrojumus un pievestos apcerējumus; 2) ka tagadējā lietā Tiesu palāta, konstatējot ierašu eksistenci zināmā laika brīdī (1907. gadā) pirms Latvijas valsts nodibināšanas, nav ņemusi stāvokli pret parta aizrādījumu uz to, ka pēc minētā laika brīža kultūrelie un saimnieciskie apstākļi un tiesiska struktūra grozījušies sakarā ar Latvijas valsts iekārtas un kultūras ieguvumu ieviešanu Latgalē, ņemot pie tam vērā arī to parta uzsvērto. un Tiesu palātas konstatēto apstākli, ka no 12 nopratinātiem Civilproc. lik. 412. p. paredzētā kārtībā apkārtniekiem tikai viens pats apkārtnieks noteikti apstiprinājis atbildētājas apgalvoto ierašu, ka bezbērnu atraitne viena mantojot pēc mirušā vīra; 3) ka pie tādiem apstākļiem Tiesu palātai nebija tiesības ieradumu krājumam, kuŗš attiecas uz laikmetu līdz 1907. g., piešķirt izšķirošu nozīmi tagadējā lietā, kuŗā bija jāapspriež ieradumu eksistence nevis laikmetā ap 1907. g., bet daudz vēlāk, proti par 1925. g., t. i. tai laikā, kad jau nodibināta Latvijas valsts ar saviem jauniem tiesiskiem, kultūreliem un saimnieciskiem ieguvumiem un uzskatiem; 4) ka, neatkarīgi no tā, pēc prasītāju pareizā aizrādījuma viņu kasācijas sūdzībā, Tiesu palātai nebija tiesības prasītāju prasības daļu: atzīt viņu tiesības uz $\frac{6}{7}$ daļām un atbildētājas tiesības uz $\frac{1}{7}$ daļu palikušā pēc mantudevēja nāves zemē, atraidīt galīgi pat tad, ja Tiesu palāta arī atzītu par pastāvošām vēl tagad atbildētājas apgalvotās ierašas, bet gan šādas ierašas būtu devušas Tiesu palātai pamatu atraidīt minēto prasības daļu vienīgi aiz priekšlaicības (t. i. par atbildētājas dzīves laiku), un tikai prasītāju lūgums: izņemt minēto zemi no atbildētājas vienīgās lietošanas un pieļaut

prasītāju pie kopējas ar atbildētāju lietošanas, tad būtu atraidāms pēc būtības; 5) ka tādā kārtā Tiesu palāta, neapsverot nupat aprādītos lietas apstākļus un prasītāju šai ziņā dotos paskaidrojumus un pievestos apcerējumus, pārkāpusi Civilproc. lik. 339., 711. p., kādēļ viņas spriedums aiz šī iemesla atceļams, Senāts nolēmj: Tiesu palātas 1927. g. 9. novembra spriedumu, Civilproc. lik. 711. p. pārkāpuma dēļ, atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

9. 1929. g. 24. oktobrī. Mir. Taduļa Rancana mantības aizbildņu Andreja Rancana, Meikuļa Ludborža un Antona Velikana lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Jadvīgas Rancan prasībā pret miř. Taduļa Rancana mant. masu. (L. № 418.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senātors A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka atbildētāja nenoliedz, ka Zaļmuižas pagasta teritorija, kur bija dzīvojis testators un dzīvo prasītāja, ieiet Latgales robežās un tikusi ar Latvijas kara spēkiem atbrīvota iz lielnieku varas tikai 1920. g. janvāra vidū un ka tikai pēc tam sākušas darboties minētā teritorijā Latvijas tiesas; 2) ka, pretēji atbildētājas domām, līdz tam laikam minētā teritorija nekad nebija uzskatāma par ārzemes teritoriju; kā pareizi aizrāda Tiesu palāta un nenoliedz atbildētāja, Latvija, savā neatkarības proklamācijā 1918. g. 18. novembrī (lik. krāj. № 1.) noteikti un kategoriski konstatē un pasludina (1. punktā), ka Latvija, apvienota etnogrāfiskās robežās (Kurzeme, Vidzeme un Latgale) ir patstāvīga, neatkarīga, demokrātiski - republikāniska valsts; šai proklamācijai ir starptautiska akta raksturs; ar viņu tika nodibināta Latvijas, kā patstāvīgas valsts atdalīšana (separācija); sk. Fiore, Le droit international codifié, Paris 1911. g. № 122.) no Krievijas; ar separācijas aktu atdalījušās jaunnodibinātās valsts teritorija ipso jure tiek izdalīta no metropoles teritorijas sastāva; 3) ka Latvijas separācijas akts ticis formēli atzīts ex tunc jau ar 1920. g. 11. augusta miera līgumu ar Krieviju 2., 3. p., kur tiek konstatēta un sankcionēta Latvijas atdalīšana (separācija) no Krievijas, Latvijas tagadējās robežās, ku-

rās ieiet arī Latgale; Latvijas - Krievijas miera līgums tika 1920. g. 16. decembrī reģistrēts Tautu līgas sekretariatā, ar ko, saskaņā ar 1919. g. 26. aprīļa Tautu līgas statutu 18. — 20. p., nodibināts, ka reģistrētais līgums iegūst starptautisku nozīmi, t. i. Latvijas teritorijas atdalīšanu kā valsts no Krievijas; 4) ka separācija ir jaundibinājušās valsts izcelšanās moments un starptautiskais pamats; tāpēc ar Latvijas neatkarības proklamāciju notikusi viņas separācija no bij. Krievijas valsts un Latvijas juridiskā izdalīšana no bij. Krievijas valsts teritorijas; šādu tēzu neatspēko kāda „Martinsona (!) konspekts“; ja atbildētāja domā par pazīstama prof. Martensa grāmatu, tad taisni šis visā pasaulē atzītais starptautisko tiesību zinātnieks pieturas pie nupat pievestā uzskata; 5) ka tādā kārtā lieta nemaz negrozās ap to, ka Latvijas kara spēki „iekarājuši“ Latgales teritoriju, bet gan ap to, ka tie atbrīvojuši (atsvabinājuši) to no lielnieku okupācijas; ar šīs teritorijas atsvabināšanu tika arī isti realizēts tas faktiskais stāvoklis, kas korespondē minētam starptautiskam separācijas aktam; stratēģiskam atsvabināšanas notikumam nav patstāvīga starptautiski tiesiska akta nozīmes, kas nodibinātu Latgales apgabalam Latvijas valsts teritorijas raksturu it kā tikai ex nunc; taisni otrādi, tā ir kļuvusi par Latvijas valsts teritoriju jau ex tunc, ar minēto separācijas aktu; 6) ka tāpēc, ja nu Zaļmuižas pagasts jau ar 1918. g. 18. novembri ir Latvijas teritorija, tad Kr. civ. lik. 1063. pantā, testamentā iesniegšanai tiesā paredzētais 2 gadu laiks (kāds laiks attiecas uz gadījumu, kad testamentmantinieki atrodas ārzemēs), nav konkrētā lietā piemērojams; jautājums varētu būt tikai par to, vai būtu piemērojams 1 gada laiks (1063. p.), vai 10 gadu laiks (1066. p.), skaitot no testatora miršanas dienas; 6) ka šai ziņā, ja līdz viena gada notecēšanai (t. i. līdz 1920. g. 6. janvārim) Zaļmuižas pagasta apgabals Latgalē vēl netika atbrīvots faktiski no lielnieku okupācijas varas, un tāpēc šādā gada laikā testamentu nevarēja aprādītā laikā iesniegt Latgales apgabaltiesā apstiprināšanai, tad pēc Kr. civ. lik. 1066. p. skaidrā teksta, testaments bija iesniedzams 10 gadu laikā; tertium non datur; nav

saprotams, kāda nozīme būtu atbildētājas pievestam 1066¹². pantam, kas runā par testamenta apstrīdēšanas termiņu, kamēr konkrētā gadījumā lieta grozās ap testamentmantinieces lūgumu testamentu apstiprināt izpildīšanai; 7) ka Tiesu palātai bija — pretēji atbildētājas domām — pilnīgs pamats atsaukties uz to, ka literatūrā par 1066. p. piemērošanu nav domstarpības: Kr. Senats sen jau bija atsacījies no sava iepriekšēja primitīvā uzskata par „такъ называемая теория права“ (1891. g. 62. num. spriedums Jappa u. c. lietā), un ieņēmis taisni pretējo viedokli (piem. 1907. gadā 18. num. spried. sab. Neft lietā); 8) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav atbildētāja kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkaņusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēma: mirušā Taduļa Rancana mantošanas masas aizbildņu, Andreja Rancana, Meikula Ludborža un Antona Velikana kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

10. 1929. gada 6. jūnijā. Šmerekļa Matlina lūgums par Latgales apgabaltiesas spriedumu atcelšanu Aizika Levina prasībā pret Šmereli Matlinu un prasītāja paskaidrojums. (L. № 382.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senātors A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka, pretēji atbildētāja domām, starp partiem pastāvējušas nevis kontokorenta attiecības, bet vienīgi vienkāršs tekošs rēķins, jo atbildētājs neapgalvo, un apgabaltiesa nav konstatējusi, ka arī atbildētājs būtu atvēlējis kredītu prasītājam, t. i. ka starp partiem būtu nodibinājušas savstarpējas kredīta attiecības; tāpēc ar šī vienkāršā tekošā rēķina noslēgšanu izvestam atlikumam nekad nav piešķirama „saldo“ nozīme, t. i. šāds vienkāršs atlikums neizrāda novacījaš spēku; aiz tiem pašiem iemesliem tekošais rēķins, kas pastāv starp partiem, nemaz nav uzskatāms par nedalāmu vienību, kuŗa it kā nepielaistu katra atsevišķa posma realizāciju; savstarpēja rēķina nedalāmības princips piemērojams vienīgi kontokorentam īstā vārda nozīmē (Kriev. Senāta civ. kas. dep. spried. 1907. g. 18. num. „Neft“ lietā), bet nekad ne vienkāršam tekošam rēķi-

nam; 2) ka tāpēc apgabaltiesai bija pietiekošs pamats apspriest un pārbaudīt atsevišķi prasītāja veikala grāmatās kā pirmo debetposmu atbildētāja kontā apzīmēto posmu par 10.000 rub. un aiz viņas pievestiem iemesliem atzīt to par pierādītu tikai sumā par 4000 rub., bet pārējā daļā, proti sumā 6000 rub. šo posmu uzskatīt par nedibinātu; kā pareizi šai ziņā aizrāda prasītājs savā paskaidrojumā uz atbildētāja kasācijas sūdzību, veikala grāmatas nemaz nav uzskatāmas par patstāvīgu prasījuma juridisko pamatu, bet vienīgi par prasības pierādījumu; ja nu runā stāvošais ierakstījums par 10.000 rub. prasītāja veikala grāmatas atbildētāja kontā izrādījies par nedibinātu pilnā mērā, tad ar to nemaz nav prasītājam nogriezts ceļš, atsevišķi, ar citiem pierādījumiem tomēr nodibināt minētā posma pārējo sumas daļu par 4000 rub.; apgabaltiesa, netiekvien šī posma pārējo daļu (4000 rub. apmērā), bet arī uz visu pārējo posmu sumas atzinusi par pierādītām ar prasītāja veikala grāmatām, sakarā ar liecinieka Chagi liecībām, eksperta Kaplana atzinumu un arī paša atbildētāja paskaidrojumiem, kas miertiesneša 1927. gada 16. februāra sēdē noteikti atzinis, ka viņš ņēmis preces no prasītāja uz kredīta, bet visu parādu nomaksājis, bet ka viņš nekādus pierādījumus tam iesniegt nevarot un nekādu grāmatu prasītāja rēķina apgāšanai viņam neesot; tā tad apgabaltiesa savu slēdzienu par atbildētāja parādu prasītājam piespriedā apmērā pamato nevis uz prasītāja veikala grāmatām vien, bet arī uz citiem pierādījumiem; ar to atkrit visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā par to, ka apgabaltiesai neesot tiesības savu spriedumu pamatot uz prasītāja veikala grāmatām, kuŗas pirmais posms atbildētāja kontā izrādījies, sumas ziņā, kā nepareizs; 3) ka, pretēji atbildētāja paskaidrojumam, apgabaltiesa ņēmusi vērā arī viņa lūgumu izdarīt jaunu ekspertīzi, jo apgabaltiesa sava sprieduma vēsturiskā daļā tieši atsaucas arī uz šādu atbildētāja lūgumu; bet sevišķi apspriest šo lūgumu apgabaltiesa nebija piespiesta vispirms tāpēc, ka atbildētājs šo lūgumu bija pieteicis papildu rakstā pie apelācijas sūdzības, kāds rakstisks paskaidrojums nebija vispār caurskatāms apgabaltiesā (Se-

nāta civ. kas. dep. spried. krāj. 1922. g. 5., 27. num.; 1923. g. 92. num. u. c.); pie tam atbildētājs šo savu lūgumu nebija uzturējis apgabaltiesas sēdē; bez tā, apgabaltiesa, kuŗa savu spriedumu dibinājusi nevis uz prasītāja veikala grāmatām vien, varēja aprobežoties ar jau izdarīto ekspertīzi, jo vairāk tāpēc, ka atbildētājs pret eksperta personu nekādus iebildumus savā laikā nebija cēlis; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav atbildētāja kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Šmereļa Matlina kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

11. 1929. g. 27. septembrī. Ternējas piensaimnieku sabiedrības „Rūja“ pilnv. Jāņa Bailīta un Edgara Krolla lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Naukšenu - Ternējas piensaimnieku sabiedrības „Marss“ prasībā pret piensaimnieku sabiedrību „Rūja“. (L. № 399.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar priv. lik. 3703. p. tas, kas kaut ko devis, uz tieši izteiktā vai no apstākļiem neapšaubāmi izrietoša pamata pieņemdams, ka nākamībā jāiestājas zināmam notikumam, var prasīt no saņēmēja, ja notikums neiestājas, lai dod atpakaļ viņam iedoto (causa data causa non secuta); saņēmēja pienākums atdot atpakaļ iedoto atkrīt tad, ja devējs pats kavējis paredzētā notikuma iestāšanos (priv. lik. 371. p.); 2) ka priv. lik. 3703. pantā aprādītā prasība tā tad pamatojas uz tāda notikuma neiestāšanos, kuŗa izredzē kaut kas tika dots, kādēļ prasītājam, kas, ceļot šo prasību, apgalvo, ka šis notikums nav iestājies, šis apgalvojums arī jāpieņēma uz vispārēja pamata (Civilproc. lik. 102. (81.) p.); ja turpretim atbildētājs pret šādu prasību iebilst, ka pats prasītājs esot kavējis notikumu iestāšanos, tad arī atbildētājam šis iebildums jāpieņēma uz tā paša Civilproc. lik. 102. (81.) panta pamata; 3) ka konkrētā lietā starp prāvniekiem nav strīda par to, ka prasītāja tās sumas, kuŗas viņa prasa no atbildētājas, iedevusi pēdējai izredzē, ka prāvnieki nākamībā

apvienošoties vienā sabiedrībā, bet ka šis notikums patiesībā nav iestājies; ar to pašu 3703. pantā aprādītās prasības pamats jau atzīstams par nodibinātu un prasītājai šai ziņā, saskaņā ar augšā sacīto, nebija vairs jāstāda priekšā kādi prasības pamata pierādījumi; turpretim pašai atbildētājai, kuŗa apgalvo, ka apvienošanās esot kavējusi prasītāja un ka apvienošanās tā tad neesot notikusi prasītāja svainas dēļ, šis iebildums arī bija jāpieņēma; ar to atkrīt visi atbildētājas aizrādījumi viņas kasācijas sūdzībā uz to, it kā apgabaltiesa nepareizi esot sadalījusi starp prāvniekiem onus probandi, jo, pēc atbildētājas domām, prasītājai būtu bijis jāpieņēma, ka atbildētāja esot atsacījusi esot apvienošanās (t. i. ka prasītājai būtu bijis jāpieņēma, ka apvienošana neesot notikusi atbildētājas svainas dēļ), kāds atbildētājas redzes stāvoklis nesaskan ar augšā pievestiem principiem un tādēļ arī nav ievērojams; 3) ka tāpat nav ievērojams atbildētājas aizrādījums, ka apgabaltiesa neesot apspriedusi visus lietas apstākļus, un sevišķi prasītājas 1927. g. 23. janvāra lēmumu un viņa nozīmi, jo kasācijas sūdzības iesniedzēja tuvāki pat nepaskaidro, kāda nozīme lietā būtu pievestam lēmumam no atbildētājas redzes stāvokļa un kādus citus lietas apstākļus apgabaltiesa nebūtu apspriedusi; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētājas pievestos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Ternējas piensaimnieku sabiedrības „Rūja“ pilnvarnieku Jāņa Bailīta un Edgara Krolla kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

12. 1929. g. 7. jūnijā. Roberta Müllera lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņa, Müllera, prasībā pret Krišjāni Jēkapaucki.

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa uz liecinieka Deičmaņa liecības pamata konstatējusi, ka Deičmanis pārdevis atbildētājam savas tiesības uz viņa tirgotavu par Ls 1000,—, no kādas sumas Ls 200,— pieņākoties prasītājam par starpniecību, kādēļ

liecinieks arī cedējis pēdējam šinī daļā savu prasību pret atbildētāju; 2) ka pievienojoties miertiesas konstatējumam, ka tāda pat starpniecības atlīdzība tikusi apsoluta prasītājam arī no atbildētāja puses, apgabaltiesa — nākusi pie slēdziena, ka prasītājs esot zaudējis tiesības uz kaut jebkādu atlīdzību tādēļ, ka viņš par vienu un to pašu darījumu pieprasot starpnieka atlīdzību no abiem kontrahentiem, kādēļ arī prasību par starpniecības atlīdzību piespriešanu prasītājam atraidījusi pilnā apmērā; 3) ka, pretēji apgabaltiesas domām, tas fakts vien, ka starpniekam (makleram) apsoluta atlīdzība par starpniecību no abiem kontrahentiem, vēl neizslēdz viņa tiesību uz atlīdzības saņemšanu; gan nav pielaidams, ka starpnieks varētu nodarboties priekš abiem kontrahentiem gadījumos, kad viņu intereses kolidē; piemēr., ja mantas pārdevējs uzdod makleram atrast pircēju, kas būtu ar mieru maksāt no pārdevēja pieprasīto cenu, tad maklers, protams, tanī pašā laikā nevarētu rīkoties tāda pircēja labā, kas būtu ieinteresēts šīs cenas pazemināšanā, jo tādā gadījumā maklers faktiski būtu spiests neievērot, pretēji līgumam, viena no šiem kontrahentiem intereses, kuŗam pie tādiem apstākļiem, protams, nebūtu pienākums maksāt makleram norunāto atlīdzību (no kā tomēr vēl neizriet, ka arī otrais kontrahents, kuŗa intereses no maklera pilnā mērā būtu ievērotas, varētu atteikties no šādas atlīdzības izmaksas); par abu kontrahentu interešu koliziju tomēr visos gadījumos pat nevar runāt, piemēr., tad, ja maklera pienākums pastāv vienīgi kontrahentu tuvībā, kādos gadījumos viņš acimredzot var nodarboties abu kontrahentu interesēs un arī saņemt atlīdzību no abiem kontrahentiem; tāpat makleram būtu piešķirama šāda tiesība, ja viņš uzstāties kā abu kontrahentu starpnieks ar viņu ziņu, jo tādā gadījumā būtu jāpieņem, ka viņi tādai maklera darbībai ir piekrituši; 4) ka tādā kārtā saskaņā ar pievestiem principiem ir iespējams, ka maklers var saņemt atlīdzību (no viena kontrahenta vai no abiem) arī tad, ja viņš būtu rīkojies abu kontrahentu uzdevumā; šī jautājuma izšķiršana atkarājas no katreizējās lietas konkrētiem apstākļiem; ne-

noskaidrojot tos no augšā aprādītā viedokļa un tomēr atraidot prasību par starpniecības atlīdzības piespriešanu prasītājam, apgabaltiesa pielaidusi motīvu nepareizību, ar to pārkāpjot Civilproc. lik. 181., 196. (129., 142.) pantus; 5) ka motīvu nepareizību, kā arī to nepilnību apgabaltiesa pielaidusi arī tanī ziņā, ka viņa atzinusi par nepierādītu, ka starp Deičmani un atbildētāju būtu noslēgts — ar prasītāja starpniecību — līgums par viņa tirgotavas inventara pārdošanu; šis apgabaltiesas slēdziens vispirms runā pretīm augšā pievestam apgabaltiesas konstatējumam, ka Deičmanis savas tiesības uz viņa tirgotavu (pie kuŗām pieder arī Deičmaņa īpašuma tiesības uz inventaru, par ko starp prāvniekiem nav strīda) esot pārdevis; bez tam apgabaltiesa nevarēja nākt pie šāda slēdziena, dibinājoties vienīgi uz atbildētāja iesniegtiem dokumentiem, bet bija jāapspriež arī liecinieka Deičmaņa liecība, kas inventara pārdošanu tieši apliecinājis; 6) ka, beigās, pretēji apgabaltiesas aizrādījumam, liecinieks Melbārds ir pilnīgi noteikti un skaidri apliecinājis, ka atbildētājs atzinis Ls 20,— saņemšanu no prasītāja, kā aizdevumu, kādēļ apgabaltiesa, atzīstot šo liecību par nenoteiktu un neskaidru, ir šo liecību sagrozījusi, ar to pārkāpjot Civilproc. lik. 135. (102.) pantu; tāpat apgabaltiesa nevarēja nākt pie slēdziena, ka liecinieks prāvnieku sarunu saturu esot pārpratis jeb uztvēris nepilnīgi, pamatojot šo slēdzienu vienīgi uz to, ka viņa prāvnieku attiecības atzinusi par sarežģītām, ko pats atbildētājs nemaz neapgalvo, Senāts nolēma: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 2. marta spriedumu Civilproc. lik. 135. (102.), 181. (129.), 196. (142.) panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tāl pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

13. 1929. g. 30. maijā. Zaras Goldberg lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņas, Goldberg, blakus sūdzībā par Rīgas-Valmieras zemes grāmatu nodaļas priekšnieka rīcību. (L. Nr. 331..)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: ka Notar. nolik. 316. p. gan izšķir divējādus ierakstījumu (запись) vei-

pus, proti: pantu (статья) un atzīmes (отметка), pie kam zem pantiem saprot ierakstījumus par imobilā apstiprināmām juridiskām attiecībām (vai par to pārgrozījumiem un dzēsumiem), bet zem atzīmēm saprot pārējos 316. p. minētos ierakstījumus; tomēr ierakstījumu izdarīšanas kārtības ziņā Notar. nolikums vairs neizšķir pantus un atzīmes (324.—328. p.), sevišķi arī Notar. nolikums apstiprinājuma (укрепление) ierosināšanas ziņā nē: tā 336. p. nosaka, ka zemes grāmatu nodaļas priekšnieks stājas pie apstiprinājuma izdarīšanas vai uz imobila īpašnieka lūguma, vai uz tiesu jeb valdības iestāžu pieprasījuma; lūgumu vai pieprasījumu iesniegšanas kārtība un noteikumi par nepieciešamiem pie tā dokumentiem, attiecināti kā uz „pantiem“, tā arī uz „atzīmēm“ (337.—350. p.); sevišķi arī 347.—350. p. tieši min par lūgumiem un pieprasījumiem; tāpat, un tas ir galvenais, zemes grāmatu nodaļas priekšniekam jāskata cauri katrs lūgums vai katrs pieprasījums par apstiprinājuma izdarīšanu (о производстве укрепления) un jātaisā lēmums par katru apstiprinājuma izdarīšanas lūgumu vai pieprasījumu (351.—354. p.); pie tam, atstājot bez ievēribas lūgumu vai pieprasījumu par apstiprinājuma izdarīšanu (о производстве укрепления) zemes grāmatu nodaļas priekšnieks par to paziņo lūdzējam vai pieprasītājiem un izsniedz tiem atpakaļ iesniegtos dokumentus (359. p.); 2) ka tā tad, ja nu Notar. nolik. savā 365. p. nosaka, ka persona, kuŗa ierosinājusi apstiprinājuma izdarīšanu (лицо заявившее о производстве укрепления) var pār-sūdzēt zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu, ar kuŗu tas atraidījis apstiprinājuma izdarīšanu (отказано в производстве укрепления) tad skaidrs, ka 365. p. domā par apstiprinājuma izdarījumu („о производстве укрепления“) netikvien ar „pantu“ (статья) bet arī ar „atzīmi“ („отметка“) turpretim, pretēji sūdzētājas domām, 365. p. nemaz nerunā it kā tikai par „pantiem“ („статья“) un 366. p. it kā par „atzīmēm“ (отметкам); īstenībā, 366. p. ir pēc satura pilnīgi identisks ar vispārējo Notar. nolik. 60. p., t. i. paredz tādas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka nepa-

reizus rīkojumus un darbus vai atteikšanos no pienākuma izpildīšanas, kuŗi taisni neattiecas uz apstiprinājuma izdarīšanu, bet kuŗiem būtu vispārējs raksturs kā amata pārkāpumi, kuŗus var pielaiest arī katrs notars kā tāds, piem., jautājumā par zīmognodokļa piedzišanu, dokumenta nepareizu izsniegšanu neattiecīgai personai, vai dokumenta neizsniegšanu attiecīgai personai etc.; (sk. paskaidr. pie 1889. g. 9. jūlija pagaidu not. par apstiprinājuma izdarīšanu 64.—66. p.: Hasmaņa un Nolkēna 2. izd. 359. lapp.); 3) ka tāpēc, saskaņā ar Notar. nol. 365. p., ja zemes grāmatu nodaļas priekšnieks atstājis bez ievēribas lūgumu vai pieprasījumu kaut arī dēļ atzīmes ierakstīšanas, vai to ievērojis nepilnā apmērā, vai neattiecīgā veidā, tad par to, un proti, tikai par to, varētu sūdzēties vienīgi tas, kas atzīmes ierakstīšanu bija ierosinājis (lūdzis vai pieprasījis); tā tad pēc 365. p. 2. teik. kategoriska noteikuma, visas pārējās personas var apstiprinājuma izdarīšanu (tā tad arī atzīmju izdarīšanu) apstrīdēt vienīgi prasības ceļā; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atstājot bez caurskatīšanas sūdzētājas par atzīmes ierakstīšanu uz viņas imobila iesniegto sūdzību un atzīstot, ka tā minēto atzīmi varēja apstrīdēt vienīgi prasības ceļā, bet nekad ne 365. p., paredzētā blakus sūdzības kārtībā, gala slēdziena ziņā, nav sūdzētājas pievestos likumus pārkāpusi, Senats nolēm j: Zaras Goldberg kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

14. 1929. g. 30. maijā. Izidora Viļņa pilnv., zv. adv. Hibšmaņa lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Izidora Viļņa prasībā pret mir. Kazimira Viļņa mantas aizbildņ. Jāni Zaranu, Jāni Kraini un cit. (L. Nr. 336.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa aiz viņas pievestiem iemesliem, iztulkojot Ludzas apriņķa pārvaldes zemnieku lietās 1891. g. 20. oktobra sprieduma saturu, nākusī pie slēdziena, ka prasītāja vectēvs, Staņislavs Sjomkans (Tančs Tadulevs), ar 1880. g. 20. februāra lūgumu nodevis prasītāja tēvam, Kazimiram Viļņam (Fran-

cevam), īpašumā runā stāvošo zemes gabalu; 2) ka tiesas slēdziens par dokumenta saturu attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to vien atkrit prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 2. un 3. punktos par to, it kā ar 1880. g. 28. februāra līgumu prasītāja tēvam, Kazimiram Viļņam, esot piesprieda tikai tiesība uz pusi no ražas; 3) ka nepelna ievēribu arī prasītāja paskaidrojums viņa kasācijas sūdzības 2. punktā par to, ka līgums par viensētas valdīšanu (подворное владение) esot jā sastāda krepostkārtībā; viensēta (подворный участок) patur sevī piešķirtās zemes raksturu un nemaz nenozīmē un nenodibina zemnieku privātā (bet gan tikai personīgā) īpašuma tiesības uz šo viensētu (Senāta civ. kas. dep. spried. 1929. g. 175. num.); turpretim prasītāja pievestie Kr. Senāta civ. kas. dep. spried. 1904. g. 7. num., 1906. g. 12. num. runā par viensētu īpašniekiem (подворные владельцы), kuŗu īpašumu tiesības uz viensētām jau tika galīgi nodibinātas un kuŗas pārgājušas to privātā (tā tad netiek vien personīgā) īpašumā; tāpēc pievestie Kr. Senāta spriedumi neattiecas uz strīdū esošiem zemes gabaliem, nerunājot nemaz par to, ka prasītājs minētos apcerējumus pieved pirmo reizi kasācijas instancē un tie tā tad nav bijuši apgabaltiesas apspriešanās; 4) ka prasītājs pret atbildētāju aizrādījumu, ka Kazimirs Viļņa valdījis 1906. gada 9. novembra noteik. izdošanas laikā un kā saimes galva ieguvis to savā īpašumā uz šī likuma 37⁴. p. pamata, nekādus paskaidrojumus apgabaltiesas 1927. gada 31. oktobra sēdē nebija devis; tāpēc prasītājam nav tiesības, pirmo reizi savā kasācijas sūdzībā aizrādīt, ka neesot pierādīts, ka Kazimirs Viļņa būtu pēc dokumentiem skaitījies par zemes saimnieku vai būtu uzdevis sevi par tādu; tāpēc, jau aiz šiem iemesliem, atkrit arī prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā 4. punktā; 5) ka, ja nu strīdū esošā zeme nav vairs iegājusi Staņislava Sjomkana mantojumā, bet sastādījusi Kazimira Viļņas mantību, un ja šis pēdējais visu savu mantojumu, kā konstatē apgabaltiesa, ar 1924. gada 23. februāra testamentu (kādu testamentu prasītājs nav apstrīdējis), novēlējis saviem

trešās laulības bērniem, tad prasītājam, kā pareizi atzinusi apgabaltiesa, nav tiesība uz šo zemi; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav prasītāja kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Izidora Viļņa pilnvarnieka zv. adv. Hibšmaņa kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

15. 1929. g. 30. maijā. Baltijas eksporta sabiedrības pilnv. zv. adv. Kosteņiča lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Baltijas eksporta sabiedrības pilnu biedru Jankēla Tuvjes un Jākoba Mendelštama prasībā pret Latvijas dzelzceļu virsvaldi un pēdējās pilnv. juriskonsulta Melbārda paskaidrojums. (L. № 356).

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka starp partiem nav strīdu, ka pārvadātās preces (izņemot sūtījumu №24960.) bijušas robežu stacijas pēc 1925. g. 16. oktobra un ka tāpēc tām jāpiemēro pag. not. un tarifa 79¹. § ja un ā redakcija (pēc satiksmes ministra rīkojuma № 355: „Vald. Vēstn.“ 226. num.); 2) ka pievestā 79¹. § tekstā jaunā redakcija noteikti atšķiras no tā paša 79¹. § vecā teksta: pēc vecā teksta „dzelzceļi ņem komisijas nodokli par izdarītām muitas formalitātēm“; tā tad, no šī viedokļa, dzelzceļiem, pieprasot šādu „komisijas nodokli“, bija sevišķi jāpierāda sava muitas komisijona darbība, proti tas, ka viņi izpildījuši parastiem pilnvarniekiem muitas lietās ar Kr. tirdzn. nolik. 47. p. un muitas lik. 1097. p. uzliktos pienākumus (Senāta civ. kas. dep. spried. 1925. g. 394., 395., 397., 400. num.); 3) ka turpretim 79¹. § savā jaunā (1925. g.) redakcijā par „komisijas nodokli“ vairs nerunā, bet nosaka, ka „dzelzceļiem (pienākas) par muitas, akcizes vai policijas formalitātu nokārtošanu, pieņemot un nododot preces ārzemju dzelzceļiem robežas stacijā, par katriem 10 kg pa 0,3 sant., bet ne mazāk par Ls 1,— no sūtījuma“; tā tad 79¹. § tieši nosaka, pie kā un sakarā ar ko notiek minēto „formalitātu nokārtošana“, un proti „pieņemot un no-

dodot preces ārzemju dzelzceļiem robežas stacijās"; iekš kā nu sevišķi pastāv šādu formalitātu nokārtošana, ir skaidrs no „Kopējās pagaidu instrukcijas Latvijas muižām un dzelzceļiem № 8” (1927. g. izdevumā); šī pēdējā savos 6., 7., 8., 16. paragrafos uzskaita veselu rindu darbu, dokumentu un aktu, kuŗi dzelzceļiem jāsaistāda kopā ar muitas ierēdņiem pie pārvadājumiem tiešā ārzemju satiksmē; šai ziņā apgabaltiesa konstatējusi, ka arī konkrētā gadījumā dzelzceļš sastādījis instrukcijas 6., 16. paragrafos minētās bagāžas ceļa pavadzīmes un vilcienu sarakstus priekš muitas iestādēm; 4) ka ja nu dzelzceļam, saskaņā ar 79¹. § jauno redakciju, nav vairs muitas komisioņāru rakstura, tad viņam tiesība ņemt 79¹. § paredzēto „papildu maksu” neatkarīgi no tā, vai dzelzceļš faktiski „izdarījis pozitīvu kravas nomuitošanu”, kā tas bija paredzēts 79¹. § vecā redakcijā; ka muitas samaksa kā tāda nemaz nepieder pie „muitas formalitātu nokārtošanas” (79¹. § nozīmē), redzams — kā pareizi aizrāda apgabaltiesa — arī no tā paša 79¹. § 1. pk. piezīmes, pēc kuŗas „par tranzitā caur Latviju pārvadājamiem preču sūtījumiem šai punktā minēto papildu maksu ņem (kaut arī tikai vienreiz) neskatoties uz to, ka par tranzitsūtījumiem muiža vispār nav ņemama; tā tad, minētā papildu maksa ņemama pilnīgi neatkarīgi no muitas samaksas; tāpēc „pozitīva kravas nomuitošana” (79¹. § vecās redakcijas nozīmē) nemaz neieiet „muitas formalitātu nokārtošanā” (79¹. § jaunās redakcijas nozīmē); 5) ka prasītāja pievestie Senāta civ. kas. dep. spriedumi 1925. g. attiecas uz 79¹. § veco redakciju un tiem tāpēc nav izšķirošas nozīmes no 79¹. § jaunās redakcijas viedokļa; nav izšķirošas nozīmes arī Senāta civ. kas. dep. spried. 1928. gadā 518. num., jo viņā dzelzceļu virvaldes kasācijas sūdzība par apgabaltiesas spriedumu, ar kādu analogiskā tagadējai prasībai tika apmierināta, tikusi atstāta bez ievēribas vienīgi aiz formāliem iemesliem, pie kam tagadējā lietā paceltais jautājums netika izšķirts pēc būtības; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, pareizi interpretējot 79¹. § (pēc jaunās redakcijas), nav pra-

sītājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ prasītājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Baltijas eksporta sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. Kostepiča kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

16. 1929. g. 30. maijā. Konstancijas Tuč pilnv. zv. adv. Šenfelda lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Veronikas Radžel prasībā pret Konstanciju Tuč. (L. 343.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka prasītāja lūdž atzīt viņai īpašuma tiesības uz pēc abu partu tēva atstāto zemi „likumīgā daļā”; atbildētāja, neatzīstot prasību, paskaidrojusi, ka pēc tēva nāves palicis vēl brālis, kas savu saimniecību un zemi nodevis viņai, bet tagad atrodoties bezvēsts prombūtnē, jo no pasaules kara neesot atgriezies; 2) ka miertiesnesis atzinis prasītājai īpašuma tiesības uz strīdū esošo zemi $\frac{1}{7}$ daļā; apgabaltiesa, pārgrozot miertiesneša spriedumu, atzinusi prasītājai īpašuma tiesības $\frac{1}{2}$ daļā; apgabaltiesa savu spriedumu pamato uz to, ka promesošais brālis nav savas mantošanas tiesības pieņēcis, kādēļ par tēva mantiniekiem, lietas tagadējos apstākļos, esot jāatzīst vienīgi abi parti, proti katrs $\frac{1}{2}$ daļā, un, ka promesošam brālim vēl atliekot tiesība, atgriešanās gadījumā, savas mantošanas daļas pieprasīt no savām līdzmantiniecēm, tagadējiem partiem; 3) ka atbildētājas kasācijas sūdzība nepelna ievēribu; vispirms, apgabaltiesa, piespriežot prasītājai īpašuma tiesības $\frac{1}{2}$ daļā mantojumā, nemaz nav piespriedusi vai atzinusi viņai it kā visu promesošam brālim pienākošos mantojumu, bet tikai sadalījusi tēva mantojumu starp abiem, tagad vienīgi klātesošiem mantiniekiem, t. i. abiem partiem; apgabaltiesa nemaz nav atzinusi prasītājai tiesību, ar savu prasību it kā realizēt promesošā brāļa mantošanas tiesības, bet gan atzinusi viņai patstāvīgas mantošanas tiesības uz $\frac{1}{2}$ daļu tēva mantojumā; ar to vien jau atkrīt atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 1. un 3. punktā, ka apgabaltiesa esot pārkāpusi Civ. proc. lik. 6. (4.) pantu; 4) ka apgabaltiesas slēdziens

par to, ka trūkstot promesošā mantnieka pieteikumam, prasītājam jārēķinās vienīgi ar klātesošo mantnieku skaitu, pilnīgi ataisnojams ar Kriev. civ. lik. 1241. p.; apgabaltiesa ne tik vien nenoliedz, bet taisni pielaiž promesošā brāļa tiesības paturēt un uzturēt savas mantošanas tiesības (protams noilguma robežās); prasītāja pat neapgalvo, ka promesošais brālis būtu savas mantošanas tiesības pēc tēva nāves pieprasījis jeb pieteicis, vai maz mantojumu pēc tēva pat būtu pieņēmis; tāpēc atbildētājas atsauksmei uz Kriev. Senata Civ. kas. dep. spried. 1891. g. 105. num. vispār nav izšķirotas nozīmes, nerunājot vēl par to, ka šis spriedums nav visās daļās atzīstams par pareizu (Senata civ. kas. dep. spried. 1925. g. 144. num.; 1928. g. 216. num.); ar to tad atkrīt arī atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 2. pk.; 5) ka apgabaltiesas aizrādījumam uz to, ka paša promesošā brāļa eksistence neesot pierādīta, ir tikai blakus motīva nozīme, kuram nav lietā izšķirotas nozīmes; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav atbildētājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Konstancijas Tuč pilnv. zv. adv. Šenfelda kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

17. 1929. g. 30. maijā. Teklas Krauklis pilnv. zv. adv. Tomsona lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Teklas Krauklis prasībā pret Adamu Mazuru un pēdējā paskaidrojums. L. № 339)
Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka šņoru zemju komisijas izsniegtais nostiprināšanas akts pats par sevi nodibina tāni minētām namsaimniekam vienīgi personīgo īpašumu uz attiecīgo piešķirtas (šņoru) zemes gabalu (1924. g. 20. jūnijā lik. 2. p.; lik. krāj. 97. num.); pie tam saskaņā ar šo lik. 6. pantu minētais atsevišķais akts apliecina katra atsevišķa mājsaimnieka īpašuma tiesības uz piešķirtas zemes vienību (7. p. „d” pk.); tā tad šņoru zemju komisijas izsniegtais nostiprināšanas akts vēl negroza piešķirtās zemes vienības juridisko raksturu kā piešķirtās zemes (Senata civ. kas. dep. spried. 1927. g. 159., 362. num.); 1929. g. 19., 175., 214. num.) un

tā tad nenoved vēl pie tāni minētās zemes vienības pārejas valdītāja privātā īpašumā, neskatoties uz to, ka tā paša likuma 1. pants — pretrunā ar visiem pārējiem šī likuma pantiem — runā par to, it kā sādžas tiekot ar šī likuma spēkā nākšanu atzītas par pārgājušām uz privāt (?) īpašuma kārtību: te likums, acimredzot, domājis nevis privātipašumu, bet gan tikai personīgo īpašumu, par ko vien tiek runāts šī likuma pārējos pantos; 2) ka turpretim ar to momentu, kad, saskaņā ar 1924. g. 2. oktobra Noteik. par zemes ierīcību (lik. krāj. 157. num.) attiecīgās zemes ierīcības (apriņķa vai centrālā) komitejas bija sādžu šņores zemes sadalījušas viensētās, noteicot viņām attiecīgas robežas uz mērnieka sastādītā un apriņķa un Centrālās zemes ierīcības komitejas apstiprināta plāna pamata Noteikumu 30—34. p. paredzētā kārtībā, un kad šāds plāns uz Centrālās zemes ierīcības komitejas rīkojuma tiks nosūtīts Latgales apgabaltiesas zemes grāmatu reģistros jaunu foliju jaunierīkotai zemes vienībai un tāni nozīmēs vienības sastāvu, platību un robežas, tad ar to attiecīgā viensēta iegūst hipotekariskas vienības raksturu, kļūst par patstāvīgu imobilu un ar to pašu zaudē savu iepriekšējo, piešķirtās zemes raksturu (Noteikumu 42. p.); pie tam, saskaņā ar Noteik. 43. p., īpašniekiem izsniegtie, koroborētie plāni atzīstami par (privāta) īpašuma tiesības pierādošiem dokumentiem; 3) ka tā tad apgabaltiesai, atzīstot runā stāvošo lietu par nepiekrītošu miertiesu iestādēm, bija jānodibina, ka prasības pamatā ticis likts taisni apriņķa un Centrālās zemes ierīcības komitejas apstiprināts Zemes grāmatu reģistri atzīmēts plāns; bez tā, apgabaltiesai nebija tiesības runā stāvošo zemes gabalu atzīt par izdalītu un izgājušu no piešķirtās zemes sastāva; nenodibinot nupat pievestos datus, bet tomēr izbeidzot lietu it kā nepiekrītošu miertiesu iestādēm, apgabaltiesa pārkāpusi Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums aiz šī iemesla atceļams, Senats nolēmj: Latgales apgabaltiesas 1927. g. 29. jūlija spriedumu Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai apgabaltiesai citā sastāvā.

18. 1929. g. 30. maijā. Latvijas pareizticīgo Kristus Pestītāja un Dievmātes patvēruma brālības piln. zv. adv. Malkina lūgums par Liepājas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu minētās brālības blakus sūdzībā par Ventspils - Kuldīgas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu. (L. № 328.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa pievienojoties zemes grām. nod. priekšn. lēmuma motīviem sūdzētājas lūgumu dēļ imobila Kuldīgā zem zemes grām. 90 num. apstiprināšanas sūdzētājam atrod par nedibinātu uz tā pamata, ka imobils skaitās zemes grāmatās uz Kuldīgas-pareizticīgās brālības vārda, ka sūdzētāja nav iesniegusi dokumentus par Kuldīgas pareizticīgās brālības likvidāciju, ka nedz sūdzētājas statuti, nedz noteikumi par Pareizticīgās baznīcas stāvokli (lik. krāj. 1926. g. 150. num.) nedodot viņai tiesības uz Kuldīgas pareizticīgās brālības mantu, ka sūdzētāja nav iesniegusi sūdzētājas statutos paredzēto pilnsapulces lēmumu par nekustamas mantas „atsavināšanu“ (?), un, ka nekustama manta nevarot „pāriet“ uz sūdzētājas statutu pamata; 2) ka apgabaltiesa tomēr šai ziņā nav ņēmusi vērā, ka sakarā ar viņas pašas pieprasīto sūdzētājas statutu 1. §, biju šā s „Baltijas pareizticīgo Kristus Pestītāja un Dievmātes Patvēruma brālības“ vietā, tikusi atjaunota un nodibināta vispārēja „Latvijas pareizticīgās baznīcas Kristus Pestītāja un Dievmātes Patvēruma Brālība“ un, ka saskaņā ar to pašu statutu 13. § 2. teik., uz sūdzētāju pāriet bij. „Baltijas pareizticīgo Kristus Pestītāja un Dievmātes Patvēruma brālības“ visi īpašumi un tiesības (Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. 297. n.); ka tādā kārtā lieta negrozās ap bij. Baltijas brālībai piederošo nekustamu mantu atsavināšanu un iegūšanu no sūdzētājas puses, bet ap nekustamu mantu pārrakstīšanu uz sūdzētājas vārdu zemes grāmatās uz tā pamata, ka sūdzētāja stājusies bij. Baltijas brālības vietā un tāpēc šai pēdējai piederējušās nekustamas mantas ipso jure, uz sūdzētājas statutu pamata, kļuvušas par sūdzētājas īpašumu (sk. Senata civ. kas. dep. spried. 1924. g. 32. num.; 1928. g. 156. num.); bij. Baltijas brālības pār-

veidošanās par Latvijas brālību (Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. 297. num.) bija nepieciešama un tieši izriet no tā, ka pēc pievestā Noteikumu 6. p., visas ar Latvijas likumiem saskaņošanās vietējās pareizticīgās baznīcas tiesības un lietas, kuŗas pie atkarības no Viskrievijas pareizticīgās baznīcas piederējušas šīs pēdējās virsganiem, sinodei etc. un organizācijām, tiek atzītas par pārnākušām Latvijas pareizticīgai baznīcai, viņas virsganam, sinodei etc. un organizācijām; apgabaltiesa nenoliedz, ka bij. Baltijas brālība piederēja pie Viskrievijas pareizticīgās baznīcas „organizācijām“, un, ka tagadējā Latvijas brālība pieder pie Latvijas pareizticīgās baznīcas organizācijām; 4) ka tāpēc apgabaltiesa, atzīstot par nedibinātu sūdzētājas lūgumu dēļ runā stāvošās nekustamas mantas apstiprināšanas sūdzētājam, pārkāpusi sūdzētājas statutu 1., 13. paragrāfus, Civ. proc. lik. 181., 196. (142., 129.) p., Senats nolēm j: Liepājas apgabaltiesas 1928. g. 3. februāra lēmumu, Latvijas Pareizticīgo Kristus Pestītāja un Dievmātes Patvēruma brālības statutu 1., 13. p. un Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai apgabaltiesai citā sastāvā.

19. 1929. g. 7. februārī. Hermana Šmēmana, tirg. zem. firmas „Feldhuns un Šmēmans“ pilnv. zv. adv. Kosteņiča lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu minētā Šmēmana prasībā pret Latvijas Dzelzsceļu virsvaldi un pēdējās pilnv. juriskonsulta Melnbārda paskaidrojums. (L. № 324.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka pēc 1922. g. (V. V. 3. num.) izsludinātā tarifa 79. § B, bez A. nodalījumā minētiem maksājumiem un nodokļiem, dzelzsceļi ņem vēl komisijas nodokli par izdarītām „muitas formalitātēm...; tā tad tarifa 79¹. § (1922. g. redakcijā) tuvāki nenoteica, iekš kā isti jāpastāv tai paredzētām „muitas formalitātēm“; izskaidrojot tarifa 79¹. § (1922. g. redakcijā) nozīmi, Senats, izejot no 79¹. § v e c ā s (1922. g.) redakcijas, savos 1925. g.

spriedumos 340., 394. num. etc. uzsvēris, ka „zem muitas formalitatu izpildīšanas jāsaprot taisni pozitīva preču nomuitošana“; no šī viedokļa Senats arī aizrādījis, ka tikai tad, ja atbildētāja patiesi šādu darbību izpildījusi, viņa būtu rīkojusies it kā preču īpašnieka muitas komisionars, muitas pilnvarnieks, speditors, un kā tāds būtu varējis pretendēt uz to sevišķu atlīdzību par preču īpašnieku un viņa vietā izdarītiem pakalpojumiem muitas lietās, kuŗu paredz dzelzsc. nol. 66. p.; 2) ka turpretim tarifa 79¹. § tika, ar dzelzsc. virsvaldes 1925. g. 7. oktobra rīkoj. 355. num. („Vald. Vēstn.“ 1925. g. 226. num.) pārgrozīts tai nozīmē (1. pk.), ka „par muitas . . . formalitatu nokārtošanu, pieņemot vai nododot preces ārzemju dzelzsceļiem, robežu stacijās, ņemams par katriem 10 kg — 0,3 sant., bet ne mazāk kā Ls 1,— no sūtījuma“; pie kā „par transitā caur Latviju pārvadājamām preču sūtījumiem šai punktā minēto papildur maksu ņem tikai vienreiz“; 3) ka tā tad tarifa 79¹. §, savā gadējā redakcijā — pretēji iepriekšējai redakcijai, skaidri un noteikti nosaka, kas īsti jāsaprot zem „minētās formalitātu nokārtošanas“, proti, nevis vairs „pozitīva preču nomuitošana“, bet gan „pieņemšana un nodošana preces ārzemju dzelzsceļiem, robežu stacijās“, arī attiecībā uz „transitā caur Latvijā pārvadājamām preču sūtījumiem“, par kuŗām kā transitprecēm muitas nodoklis vispār nav ņemams, jo tās saskaņā ar muitas lik. 138. p., 1924. g. 22. marta likuma redakcijā (Lik. krāj. 50. num.), no muitas nodokļa atsvabināmas; tāpēc arī „muitas formalitātu izpildīšana“, no tarifa 79¹. § ja unās redakcijas viedokļa, nevar vairs pastāvēt „pozitīvā preču nomuitošanā“, bet gan tikai tai darbībā, kuŗu tieši norāda tarifa 79¹. § jaunā redakcijā; 4) ka pie šādiem apstākļiem pievestie Senata spriedumi 1925. g. nav tarifa 79¹. § ja unās redakcijai vairs piemērojami; 5) ka prasītāji, kā pareizi aizrāda apgabaltiesa, nenoliedz, ka atbildētāja būtu runā stāvošā gadījumā faktiski izpildījusi darbību, kuŗa saistīta ar preču (apšu kluču etc.) pieņemšanu resp. nodošanu Lietuvas - Latvijas robežu stacijā (Mažeiki) pārvadāšanai transitā caur Liepāju; 6) ka, pretēji prasītāju domām, ap-

gabaltiesai nebija iemesla sevišķi vēl apspriest Senata spriedumu viņu iepriekšējā lietā, jo Senata spriedumi ar tarifa 79¹. § jauno redakciju zaudējuši savu nozīmi lietās, kuŗas izspriežamas pēc 79¹. § jaunās redakcijas un tāpēc nav vairs piemērojami, kad lieta izspriežama pēc šī § ja unās redakcijas; 7) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav prasītāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma. Senats nolēmj: Hermaņa Šmēmaņa, tirg. zem firmas „Feldhūns un Šmēmans“ pilnv. zv. adv. Kosteņiča kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

20. 1929. g. 30. maijā. Liepājas Ogļu sabiedrības pilnv. zv. adv. Kosteņiča lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Liepājas ogļu sabiedrības prasībā pret Latvijas Dzelzsceļu virsvaldi un pēdējās pilnv. juriskonsulta Melnbārda paskaidrojums. (L. № 322.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka starp partiem nav strīdu, ka pārvadātās preces, izņemot sūtījumu № 32929, bijušas robežu stacijā pēc 1925. g. 16. oktobra un ka tāpēc tām jāpiemēro pag. not. un tarifa 79¹. § ja unās redakcija (pēc satiksmes ministra rīkojumā № 355, „Vald. Vēstn.“ 226. num.); 2) ka pievestā 79¹. § teksta jaunā redakcija noteikti atšķiras no tā paša 79¹. § vecā teksta: pēc vecā teksta „dzelzceļi ņem komisijas nodokli par izdarītām muitas formalitātēm“; tā tad, no šī viedokļa, dzelzceļiem, pieprasot šādu „komisijas nodokli“, bija sevišķi jāpierāda sava muitas komisnara darbība, proti, tas, ka viņi izpildījuši parastiem pilnvarniekiem muitas lietās ar Kr. tirdzn. nolik. 47. p. un muitas lik. 1097. p. uzliktos pienākumus (Senata civ. kas. dep. spried. 1925. g. 394., 395., 397., 400. num.); 3) ka turpretim 79¹. § savā jaunā (1925. g.) redakcijā par „komisijas nodokli“ vairs nerunā, bet nosaka, ka dzelzceļiem (pienākas) par muitas, akcizes vai policijas formalitātu nokārtošanu, pieņemot un nodot preces ārzemju dzelzceļiem robežas stacijās, par katriem 10 kg pa 0,3 sant., bet ne mazāk par 1 Ls no sūtījuma“; tā tad 79¹. § tieši

nosaka, pie kā un sakarā ar ko notiek minēto „formalitāšu nokārtošana“, un proti, „pieņemot un nododot preces ārzemju dzelzsceļiem robežas stacijās“, iekš kā nu sevišķi pastāv šādu „formalitāšu nokārtošana“ ir skaidrs no „Kopējās pagaidu instrukcijas Latvijas muižām un dzelzsceļiem № 8“ (1927. g. izdevumā); šī pēdējā savos 6., 7., 8., 16. §§ uzskaita veselu rindu darbu, dokumentu un aktu, kuŗi dzelzsceļiem jāsadāda kopā ar muitas ierēdņiem pie pārvadājumiem tiešā ārzemju satiksmē; šai ziņā apgabaltiesa konstatējusi, ka arī konkrētā gadījumā dzelzscelš sastādījis instrukcijas 6., 16. §§ minētās bagažas ceļa pavadzīmes un vilcienu sarakstus priekš muitas iestādēm; 4) ka, ja nu dzelzceļam, saskaņā ar 79¹. § jauno redakciju, nav vairs muitas komisjonāru rakstura, tad viņam tiesība ņemt 79¹. § paredzēto „papildu maksu“ neatkarīgi no tā, vai dzelzceļš faktiski „izdarījis pozitīvu kravas nomuitošanu“, kā tas bija paredzēts 79¹. § vecā redakcijā; ka muitas samaksa kā tāda nemaz nepieder pie „muitas formalitāšu nokārtošanas“ (79¹. § nozīmē), redzams — kā pareizi aizrāda apgabaltiesa — arī no tā paša 79¹. § 1. punkta piezīmes, pēc kuŗas „par transitā caur Latviju pārvadamajiem preču sūtījumiem šai punktā minēto papildu maksu ņem (kaut arī tikai vienreiz) neskatoties uz to, ka par transitsūtījumiem muiža vispār nav ņemama; tā tad, minētā papildu maksu ņemama pilnīgi neatkarīgi no muitas samaksas; tāpēc „pozitīva kravas nomuitošana“ (79¹. § vecās redakcijas nozīmē) nemaz neieiet „muitas formalitāšu nokārtošanā“ (79¹. § jaunās redakcijas nozīmē); 5) ka prasītājas pievestie Senata civ. kas. dep. 1925. g. spriedumi attiecas uz 79¹. § veco redakciju un tiem tāpēc nav izšķirošas nozīmes no 79¹. § jaunās redakcijas viedokļa; nav izšķirošas nozīmes arī Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. 518. num., jo viņā dzelzceļu virsvaldes kasācijas sūdzība par apgabaltiesas spriedumu, ar kādu analogiskā tagadējai prasība tika apmierināta, tikusi atstāta bez ievēribas vienīgi aiz formāliem iemesliem, pie kam tagadējā lietā paceltais jautājums netika izšķirts pēc būtības;

6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, pareizi interpretējot 79¹. § (pēc jaunās redakcijas), nav prasītājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ prasītājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Liepājas ogļu sabiedrības pilnv. zv. adv. Kosteniča kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

21. 1929. g. 25. aprīlī. Girša Lacvinska pilnv. zv. adv. Tomsona lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Girša Lacvinska prasībā pret Ilju un Tatjanu Bikoviem. (L. № 287.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka prasītājs cēlis divējādas prasības, un proti: a) pret Ilju Biko v u par 416 Ls 08 sant. uz tā pamata, ka pēc partu vienošanās prasītājs izdos uz parāda no sava veikala atbildētājam un viņa mežstrādniekiem uz pieprasījuma dažādas preces, atbildētāja ikreizes norādītos apmēros, pēc kā izreķināšanās bijusi jāizdara 1927. g. vasarā un ka saskaņā ar pieliktiem „čekiem“ prasītājs izdevis atbildētājam un viņa strādniekiem preces par 416 Ls 08 sant.; b) pret Ilju Biko v u un tā sievu Tatjanu Biko v u par 920 Ls 20 sant. uz tā pamata, ka atbildētāji saņēmuši viņa veikalā uz parāda dažādas mantas, par kuŗām atbildētāji esot palikuši parādā minēto sumu; 2) ka atbildētāji, proti, Ilja Bikovs pirmajā lietā (№ 305) un Ilja Bikovs un Tatjana Bikova otrā lietā (№ 287), abās lietās cēluši noraidījumu par lietu nepiekritību miertiesnešu iestādēm uz tā pamata, ka prasība esot mākslīgi saskaldīta, lai grozītu lietas piekritību; 3) ka miertiesnesis apmierinājis abas prasības; 4) ka apgabaltiesa, atceļot miertiesneša spriedumu, abas lietas izbeigusi uz tā pamata, ka abas prasības esot pamatotas uz vienu un to pašu darījumu (iepirkšanas līgumu), ka prasītājs savās grāmatās norēķinus vedis un ierakstījis vienīgi uz Ilja Bikova kontu, kamēr Tatjana Bakova ņēmusi preces nevis uz savu pašas rēķinu, bet gan uz Ilja Bikova rēķina; 5) ka, pretēji apgabaltiesas domām, par prasības skaldīšanu, lietas piekritības grozīšanai, varētu runāt tikai tad, kad prasītājs vienu

un to pašu prasījumu (Forderung) pret vienu un to pašu personu uz vienu un tā paša pamata ceļ divās atsevišķās prasībās (Klage), sadalot tās vienīgi pēc sumām; bet nekādā ziņā nevar runāt par prasības skaldīšanu, kad viņš, kaut arī uz tiem pašiem pamatiem, ceļ atsevišķas prasības pret dažādām personām, proti, vienu prasījuma daļu attiecinot uz vienu personu, bet otro prasījuma daļu attiecinot kopā, uz šo pašu personu un pret kādu citu personu, sadalot savu prasījumu pēc sumām uz vienu un otru grupu; ja arī lietu gaitā izrādītos, ka šī „cita“ (otra) persona rīkojusies tikai pirmā atbildētāja vārdā, tad tas varētu būt tikai par iemeslu prasības atraidīšanai pret šo otru personu, bet nekad ne par iemeslu abu prasību izbeigšanai aiz prasības skaldīšanas; runā stāvošā gadījumā abas prasības taisni nesastāda kopā vienu un to pašu prasību; procesualā ziņā prasība, kua vērsta pret vienu atbildētāju vien, nevar kopā ar prasību, kuŗa vērsta vēl pret kādu otru atbildētāju, — sastādīt vienu un to pašu prasību jau tamdēļ vien, ka abās šādās atsevišķi celtās prasībās parti nav vienādi; partu (pušu) personas pašā procesā ir procesa esenciāli subjekti un tikai pēc partu personām vispār varētu izšķirt, kādi ir parti procesā un ap kādu procesa lietu iet runa; ja konkrētās prasības vienā (piem. atbildētāja) pusē (ответная сторона) dalībnieki nesakrīt ar kādas citas, kaut arī objektīvā nozīmē, identiskās prasības (atbildētāja) puses dalībniekiem, tad abas šādas prasības nevar no procesualā viedokļa — atzīt par kādas vienādas prasības sastāvdaļām; 6) ka tādā kārtā, apgabaltiesa, izbeidzot abas lietas aiz prasības skaldīšanas, piekritības grozīšanai, uz tā pamata vien, ka pēc būtības prasītāja celtās prasības sastādot tikai vienu pašu prasījumu, kas esot bijis jāceļ pret vienu atbildētāju Ilju Bikovu vien, pārkāpusi civ. proc. lik. 1., 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ, neielaižoties pārējo, prasītāja pievesto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senats nolēmj: Lātgales apgabaltiesas 1927. g. 2. novembra spriedumu civ. proc. lik. 1., 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

22. 1929. g. 6. jūnijā. Staņislava Šaršuna lūgums par Lātgales apgabaltiesas 11. novembra sprieduma atcelšanu Jāzepa Šaršuna un citu prasībā pret Antonu Šaršunu un Minnu Cepurīti. (L. № 380.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka, pretēji prasītāja domām, civ. proc. lik. 1188. p., kā pēc viņa burtiskā teksta, tā arī pēc sistēmas, attiecas vienīgi uz nekustamu mantu un tāpēc nav attiecināms uz kustamu mantu; analogija pielaižama tikai tais gadījumos, kad racionalais pamats būtu identisks tiem juridiskiem institūtiem, ap kuriem grozās lieta; tomēr šāda identitāte nekādā ziņā nav ieraugāma nekustamā mantā no vienas puses un kustamā mantā no otras puses taisni jautājumā par izsoles priekšnoteikumiem un kārtību; šai ziņā civ. proc. lik. 1094. p. (1845. p.) tieši un izsmeloši pieved — enumerācijas veidā — to pantu noteikumus par kustamu mantu izsoli, kuŗi ir piemērojami arī nekustamai mantai, un noteikti pastrīpo, ka atsevišķie noteikumi (особенные правила), kuŗi sevišķi attiecas uz nekustamu mantu, paredzēti sekojošos pantos; ja nu likums izsmeloši nokārto zināmas juridiskas attiecības vai institūtus, tad jau loģiski izslēgta analogijas piemērojāmība, un — taisni otrādi — ir vietā vienīgi argumentum e contrario (Senata civ. kas. dep. spried. 1924. g. 179. num., 1928. g. 708. num. u. c.); neatkarīgi no tā, pat no 1188. p. (I teik.) viedokļa, aprakstāma ir katrā ziņā arī nekustama manta pilnā viņas sastāvā un tikai pārdodama ir attiecīgā līdzīpašnieka kvotatīvā daļa; 2) ka prasītājs bijis klāt pie liecinieku Pudana un Maskulana nopratināšanas 1927. g. 6. septembrī un viņam jau tai laikā būtu bijis jābūt zināms, ka viņi „nav varējuši pateikt, vai prasītāja iegūtā mašina tagad no tiesu izpildītāja aprakstīta“; prasītāja pienākums bijis pierādīt savu prasību; prasības par mantas izslēgšanu no aresta taisni prasītājam pirmā kārtā jāpierāda pretendējamās mantas identitāte ar aprakstīto; ja nu šis pamats ar prasītāja uzdotiem un tiesā nopratinātiem lieciniekiem palicis nepierādīts, tad prasītājam būtu jārupējas par citiem pierādījumiem; prasītājs tomēr šādu savu

elementaru pienākumu (pret sevi pašu) nav izpildījis un nekādus papildu pierādījumus nav iesniedzis; viņš pēdējā apgabaltiesas sēdē pat nebija ieradies; tāpēc viņam nav tiesības pārņemt apgabaltiesai, ka tā nesot piemērojusi civ. proc. lik. 106. (82¹.) p.; 3) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav prasītāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Staņislava Šaršuna kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

23. 1929. g. 27. februārī. Miķeļa Peļuchova lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņa, Peļuchova, prasībā pret Daugavpils pilsētas kluba valdi. (L. № 385.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa, apsverot paša prasītāja paskaidrojumus un pirmā un otrā instancē nopratināto liecinieku liecības, konstatējusi, ka prasītājs ieņēmis ekonomu vietu klubā, pie kam viņa pienākums bija vienmēr atrasties klubā, pārzināt kluba apgaismošanu, apsildīšanu klubā, skatīties, ka netiktu bojātas kluba telpas un mebeles, un rūpēties par visu, kas stāv sakarā ar kluba labierīcību un uzdevumiem; viņam bijušas uzticētas kluba atslēgas un viņš visu laiku atradies kluba telpās, izpildot savus dienesta pienākumus un par visu būdams atbildīgs kluba vecāko padomes priekšā; aprādītie pienākumi prasītājam, kā kluba atbildīgam ekonomam, bija jāpilda pēc līguma; izpildot šos pienākumus, prasītājam bija jāatrodas kluba telpās visu laiku no kluba atvēršanas līdz tā slēgšanai; 2) ka šādi apgabaltiesas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tādēļ pārbaudāmi kasācijas kārtībā; tādēļ atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš apstrīd šo konstatējumu pareizību pēc būtības un, kuŗos viņš, analizējot un iztulkojot nopratināto liecinieku liecībās, kritizē apgabaltiesas slēdzienu par liecību īsto saturu un nozīmi; 3) ka no saviem pievestiem konstatējumiem apgabaltiesa varēja nākt pie slēdziena, ka prasītājs ieņēmis klubā uzticības vietu, būdams

atbildīgs par kluba telpām, mantām u. t. t., kādas viņam bija jāuzrauga; tāpēc apgabaltiesai bija pietiekošs iemesls, saskaņā ar darba likuma 19. p., atzīt, ka prasītājam darba likums un sevišķi šī likuma noteikumi par atlīdzību par virsstundām un atpūtu, nav piemērojami; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav prasītāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Miķeļa Peļuchova kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186¹.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

24. 1929. g. 26. septembrī. Dzelzsceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta Prēvalda lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Latvijas koku tirdzniecības un rūpniecības akciju sabiedrības prasībā pret Dzelzsceļu virsvaldi un prasītājas pilnv. zv. adv. Kosteņiča paskaidrojums. (L. № 395.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka gan apgabaltiesa nav apstājusies pie atbildētājas (apgabaltiesas 1928. g. 13. aprīļa sēdē) dotiem paskaidrojumiem par to, ka no Valmieras prece tikusi pārvadāta vagonos ar 15 tonnu celtspēju; 2) ka tomēr šāds apgabaltiesas sprieduma motīvu trūkums pats par sevi nevar novēst pie sprieduma atcelšanas, jo, gala slēdziena ziņā, apgabaltiesas spriedums uzskatāms par pareizu; pēc apgabaltiesas pievestā tarifa 64. §, dzelzsceļiem tiesība par precēm, kuŗas — kā konkrētā gadījumā — nodod sagāztā veidā, vedummaksu aprēķināt pēc preču patiesā svara, bet ne vairāk par pārvadāšanai lietotā vagona celtspēju; atbildētāja nenoliedz, ka līdz Valmierai prece katrā ziņā tikusi pārvadāta vagonos ar 12,5 tonnu celtspēju, un tikai vēlāki, transitstacijā, Valmierā, prece tikusi pārkrauta vagonos ar lielāko celtspēju; prasītāja pat neapgalvo, ka vagonu celtspēja par 12,5 tonnām nebūtu piemērota preču faktiskam svaram; 3) ka tāpēc, pretēji atbildētājas domām, kā to Senats paskaidrojis prasītājas paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību pievestā 1928 g. 25. oktobra spriedumā A/S „L. un J. Hoff” lietā (№ 260), nekrīt svarā, vai dzelzsceļi ceļā pārkrāvuši preces vagonos ar lielāku

celtspēju, kuŗa nebija prasāma faktiskam preces svaram, jō ar to, kādā veidā dzelzceļi izved pārvadāšanu, nevar aizskārt nosūtītāja tiesības; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav atbildētājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Latvijas dzelzceļu virsvaldes pārstāvja juriskonsulta Prēvalda kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

25. 1929. g. 30. maijā. Malvīnes Lobach's lūgums par Jelgavas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņas, Lobachs prasībā pret Ludvigu Birkensteinu. (L. № 321)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Ņemot vērā: 1) ka pēc apgabaltiesas konstatējuma, prasītāja pati izdevusi (aizvedusi) divas govīs 1919. un 1923. g., un bez prasītājas ļau pieprasītās 4. govīs, kuŗas atdošanu atbildētājs nav pierādījis, prasītāja ievedusi saimniecībā 3. govī, kuŗa tikusi pārdota pa partu laulības laiku; 2) ka šī 3. govī, kā ienesta manta, pārgājusi atbildētāja valdīšanā un lietošanā uz Priv. lik. 41. p. pamata un tāpēc šī 3. govī bija — laulībai izbeidzoties ar šķiršanu — šķirtam vīram (atbildētājam) jānodod atpakaļ prasītājai, vai jāatlīdzina viņai šīs 3. govīs vērtība (Priv. lik. 59. p.); 3) ka tāpēc apgabaltiesai nebija likumīga pamata atraidīt prasību arī daļā par šo 3. govī; 4) ka tā tad apgabaltiesas spriedums daļā attiecībā uz prasību par minēto 3. govī atceļams aiz Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumiem, Senats nolēmj: Jelgavas apgabaltiesas 1928. gada 15. marta spriedumu daļā attiecībā uz prasības par vienas govīs resp. tās cenas atdošanu noraidīšanu Civ. proc. lik. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ atcēl un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai iztiesāšanai no jauna šīnī daļā citā sastāvā; pārējā daļā Malvīnes Lobachs kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

26. 1929. gada 31. maijā. Arnolda Ruberta lūgums par Rīgas apgabaltiesas

sprieduma atcelšanu Konstantina Pychlau prasībā pret Arnoldu Rubertu. (L. № 314.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konrādi.

Ņemot vērā: 1) ka Lik. par telpu īri 41. p., noteicot īres maksimumu, kuŗu var ņemt par ar nepieciešamām mēbelēm mēbelēto istabu, vēlās aizsargāt tikai trūcīgāko mēbelēto istabu īrnieku šķiru, kuŗi var īrēt tikai vienu istabu, kuŗu viņi lieto netikvien kā dzīvojamo istabu (Wohnraum), bet arī kā guļam- un ēdamistabu; tādēļ likums šīnī pantā ar nodomu runā nevis par istabu, bet par istabas īrnieku; tas pats sakāms par 42. pantā paredzēto izīrētāja un īrnieka tiesību uzteikt divu nedēļu laikā mēbeles, kuŗas nav pieskaitāmas pie nepieciešamām; arī šis pants domā tikai vienas istabas izīrētāju resp. īrnieku; 2) ka tādēļ konkrētā gadījumā nav piemērojams nedz īres lik. 41. p., nedz tā 42. pants, jō starp prievniekiem nav strīda par to, ka atbildētājam tikušas izīrētas nevis tikai viena, bet gan vairākas mēbelētas istabas un proti rakstāmistaba, zāle, guļamistaba un kalpones istaba; tādēļ apgabaltiesa, gala slēdziena ziņā, pareizi atzinusi, ka īres objekts dotā gadījumā normēšanai nebija padots un ka tādēļ atbildētājam bija jāmaksā īres nauda pēc līguma, proti 160 latu mēnesī, kuŗu nemaksas dēļ atbildētājs bija no īres objekta izliekams; ka atbildētājam nebija tiesība uzteikt liekas mēbeles, izriet no augšā sacītā; ar to atkrīt visi atbildētāja kasācijas sūdzības paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 1., 2., 3. punktos, kuŗos viņš cenšas pierādīt, ka viņam bijusi tiesība prasīt īres objekta īres maksas normēšanu un ka tādēļ viņš nebija izliekams līgumā paredzētas īres naudas nesamaksas dēļ; ka apgabaltiesas slēdziens, ka atbildētājs sistematiski traucējis pārējo iedzīvotāju mieru, attiecās uz lietas faktisko puši un tādēļ nav pārbaudāms kasācijas kārtībā; tādēļ apgabaltiesa saskaņā ar šo slēdzienu varēja izlikt atbildētāju no īres objekta arī uz Lik. par telpu īri 31. p. 3. punkta pamata; pie tam apgabaltiesa nav pārkāpusi likumu, nenopratinot atbildētāja uzdotos lieciniekus Cagoiko un Paškeviču, uz kuŗiem atbildētājs atsaucies tikai tā negatīvu apstākļu pierādīšanai, ka viņš ne-

esot trokšņojis; espriet (it kā mantkāri-
gus) iemeslus, aiz kuriem prasītājs esot cē-
lis šo prasību, apgabaltiesa nebija spiesta;
ar to atkrit arī kasācijas sūdzības 4.
punkts; 4) ka tādā kārtā atbildētāja kasā-
cijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Se-
nats nolēmj: Arnolda Ruberta kasāci-
jas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.)
panta pamata atstāt bez ievēribas.

27. 1929. gada 26. aprīlī. Eduarda
un Alvinas Ķimeņu lūgums par Rī-
gas apgabaltiesas spriedumu atcelšanu Oti-
lijas Griniņ prasībā pret Eduardu un Al-
vīni Ķimeņiem. (L. № 311.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozo-
liņš, referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar Lik. par
telpu īri 28. pantu īrniekam ir aizliegts tā-
lāk izīrēt pāri par pusi no dzīvokļa, pie kam
par šī līguma pārkāpumu likums par telpu
īri piedraud ar 6. pantā paredzēto krimi-
nālsodu; šādi likuma noteikumi izskaidro-
jami ar likumdevēja gribu novērst vai vis-
maz ierobežot spekulāciju ar dzīvokļiem;
2) ka ja dzīvokļa lielākās daļas tālākizīrē-
šana no likumdevēja atzīta par kaitīgu un
pat kriminālsodāmu nodarījumu (nelikumī-
gu spēkulāciju), tad nav pielaižams, ka īr-
niekam tomēr būtu dota iespēja piekopt šā-
du spekulāciju gadījumā, ja viņš dzīvokļa
lielāko daļu būtu tālāk izīrējis pirms likuma
par telpu īri spēkā nākšanas, kad šāda dar-
bība no likuma vēl nebija aizliegta; taisni
otrādi, īrniekam pēc šī likuma spēkā nāk-
šanas bija jānovērš šāds nelikumīgs stā-
voklis, ja tas arī būtu radies uz līguma pa-
mata, kas noslēgts pirms minētā likuma
spēkā stāšanās; tādēļ, pretēji kasācijas
sūdzības iesniedzēja domām, pievestam li-
kuma par telpu īri 28. panta noteikumam
gan piešķirams atpakaļejošs spēks, kādēļ
jāatzīst par pilnīgi pareizu apgabaltiesas
redzes stāvoklis, ka prasītājai, kuŗa izīrē-
jusi tālāk vairāk nekā pusi no sava dzīvok-
ļa atbildētājiem, bija tiesība un pienākums
nepieļaut šāda nelikumīga stāvokļa turpi-
nāšanu, un jo vairāk tādēļ, ka viņa par sa-
vu rīcību jau bija sodīta no krimināltiesas;
atzīstot pie tādiem apstākļiem prasību par
atbildētāju izlikšanu par apmierināmu, ap-
gabaltiesa, pretēji atbildētāju domām, nav
lik. par telpu īri 28. pantu pārkāpusi, bet

rikojusies pilnīgi saskaņā ar to; 3) ka ap-
gabaltiesa nav arī pārkāpusi atbildētāju
pievesto likuma par telpu īri 29. p., atzīstot,
ka atbildētāji nav bijuši visā strīdā esošā
dzīvokļa apakšīrnieki un tā tad nav uzskā-
tāmi par dzīvokļa faktiskiem īrnie-
kiem 29. panta nozīmē; apgabaltiesas slē-
dziens pietiekoši attaisno viņas no atbildē-
tājiem kasācijas sūdzībā neapstrīdētais
konstatējums, ka dzīvokli lietojusi arī pati
prasītāja (lai gan arī ne nepārtraukti, jo
viņa kādu laiku uzturējusies savas slimās
mātes dzīvoklī); tādēļ nav nozīmes jautā-
jumam, vai apgabaltiesa pareizi vai nepa-
reizi atzinusi, ka atbildētāji nav bijuši vie-
nīgi apakšīrnieki, bet ka par tādu atzī-
stams arī atbildētāju dēļ; 4) ka tādā kārtā
apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētāju pie-
vestos likumus, kādēļ viņu kasācijas sū-
dzība kā nepamatota atraidāma, Senats
nolēmj: Eduarda un Alvinas Ķimeņu
kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283.
(186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

28. 1929. g. 22. martā. A/S „Rīgas
Uniona banka“ pilnv. zv. adv. Petkoviča
lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcel-
šanu A/S „Rīgas Uniona Banka“ prasībā
pret A/S „Rosmarin“, „Rīgas biržas ban-
ku“ un citiem. (L. № 310.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozo-
liņš; referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palata, inter-
pretējot prasītājas statutu 45. un 46. §§, at-
zinusi, ka saskaņā ar § 45 piez., pat saviem
locekļiem prasītājas valde varot izdot piln-
varu tikai zem triju locekļu parakstiem,
kādēļ Tiesu palata nākusi pie pareiza slē-
dziena, ka šāds noteikums jo vairāk
attiecināms uz ārpus stāvošām personām,
kā, piem., zv. adv.; 2) ka Tiesu palata tā-
pat pareizi atzinusi, ka statutu 46. § runā-
jot par „saistības dokumentus“ domā do-
kumentus, ar kuriem banka kā pārādniece
saistās ar kādu personu, bet ne tās spe-
cialās attiecības, kas ar pilnvaras izdošanu
nodibinājās starp pilnvardevēju un pilnvar-
nieku (kādas regulē statutu 45. § un tā pie-
zīme); 3) ka tādēļ Tiesu palata, konstatē-
jot, ka zv. adv. Petkovičam izdota piln-
vara parakstīta tikai no 2 valdes locek-
ļiem, varēja atzīt par pareizu apgabaltiesas
lēmumu, ar kuŗu no zv. adv. Petkoviča

27

prasītājas vārdā iesniegtā prasība atstāta bez caurskatīšanas; 4) ka tādā kārtā Tiesu palata nav pārkāpusi kasācijas sūdzības iesniedzējas pievestos likumus, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: A/S „Rīgas Uniona Banka“ pilnv. zv. adv. Petkoviča kasācijas sūdzība uz civ. proc. lik. 793. panta pamata atstāt bez ievēribas.

29. 1929. g. 25. aprīlī. Grigorija D o r o f e j e v a lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma jaunu caurlūkošanu viņa, Dorofejeva, prasībā pret Ansi Cīruli un pēdējā paskaidrojums. (L. № 302.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka atbildētājs Cīrulis miertiesneša 1926. g. 19. marta spriedumu pārsūdzējis apgabaltiesai; apelācijas sūdzību prasītājs personīgi saņēmis 1926. g. 2. jūnijā apelācijas sūdzībā aprādītā dzīves vietā, Sadovņikova ielā № 18, dz. № 55, kādu adresi prasītājs arī uzdevis savā 1926. g. 14. jūlija lūgumā apgabaltiesai; 2) ka lieta tikusi nolikta apgabaltiesā uz 1927. g. 28. aprīļa sēdi, uz kuŗu prasītājs ticis 1927. g. 12. aprīlī izsaukts ar pavēsti; pavēstē prasītāja adrese aizrādīta tā pate, Sadovņikova ielā № 18, dz. № 55; 3) ka tomēr pavēste palikusi neizsniegta prasītājam uz tā pamata, ka, pēc tiesas ziņneša atzīmes pavēstē, prasītājs „Sadovņikova ielā vairs nedzīvo, jo esot izrakstīts 30./I 27.“; 4) ka tomēr šī atzīme, no kuŗas nav redzams, kādā datumā tiesas ziņnesis bijis uz vietas pavēsti izsniedzot, atrodas tiešā pretrunā ar prasītāja pie sava tagadējā lūguma par sprieduma jauno caurskatīšanu iesniegto izrakstu no mājas grāmatas; no izraksta, kuŗš sastādīts 1928. g. 13. martā, redzams, ka prasītājs ticis pierakstīts Sadovņikova ielā № 12/14/16/18 jau 1919. g. 17. novembrī un līdz 1928. g. 13. martam nav izrakstīts; gan izrakstā aprādīts, ka prasītājs ticis pierakstīts 59. dzīvoklī (ne 55. dzīvoklī), bet šim apstāklim nav izšķīrošas nozīmes, jo katrā ziņā prasītājs vēl 1928. g. 13. martā skaitījās kā dzīvojošs t a i p a š ā n a m ā S a d o v ņ i k o v a i e l ā № 12/14/16/18; 5) ka pret izraksta saturu un vispār pret to, ka prasītājs visu laiku kopš 1919. g. 17. no-

vembŗa līdz pat tagadējam laikam dzīvo tai pašā namā, Sadovņikova ielā № 18, atbildētājs savā rakstiskā paskaidrojumā nekādas ierunas nav cēlis; 6) ka tādā kārtā tiesas ziņneša atzīme uz minētās pavēstes kā pretim runājoša mājas grāmatā pievestiem datiem viņas pareizības ziņā izsauc šaubas; 7) ka parta nepareiza izsaukšana uz tiesas sēdi, kur lieta tikusi caurskatīta pēc būtības izsaukamās personas prombūtnē, uzskatāma par pietiekošu pamatu tiesas sprieduma jaunai caurskatīšanai (Sen. civ. kas. dep. spried. 1922. g. 294. num.); 8) ka tāpēc Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 28. aprīļa spriedums caurskatāms no jauna saskaņā ar civ. proc. lik. 284. (187.) p., Senats, neielaidamies otra prasītāja lūguma sprieduma jaunai caurskatīšanai pievestā pamata pārbaudīšanai, n o l e m j: Rīgas apgabaltiesas 1927. gada 28. aprīļa spriedumu atcelt un uzdot tai pašai apgabaltiesai lietu caurskatīt no jauna citā sastāvā.

30. 1929. gada 26. aprīlī. Antona C i m a n s k a lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Antona Ciman-ska prasībā pret Eduardu Svilanu un pēdējā paskaidrojums. (L. № 286.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa, iztulkojot prasītājam no atbildētāja izdoto saistības rakstu sakarā ar paša prasītāja paskaidrojumiem un liecinieku liecībām, nāku-si pie kasac. kārtībā nepārbaudāma slēdziena: a) ka atbildētājs esot apņēmis maksāt prasītājam pēc iesniegtās parāda zīmes Ls 200,— par pēdējā starpniecību aizpār-došanas līguma noslēgšanā attiecībā uz zemes gabalu „Michalovo“ un b) ka prasītāja starpniecība pie minētā līguma noslēgšanas ne tik vien neesot pierādīta, bet pat esot apgāzta ar nopratināto liecinieku liecībām; 2) ka uz šo konstatējuma pamata apgabaltiesa varēja atraidīt prasību, kuŗā prasītājs lūdzis piespriest no atbildētāja Ls 200,— pēc minētās parāda zīmes; pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījuma, jautājums par to, vai prasītājs faktiski ir bijis par starpnieku pie aprādītā līguma noslēgšanas, atzīstams par izšķi-rošu šai lietā, jo, ja prasītāja starpniecība

nav konstatējama, tad atbildētājs ne tik vien nav spiests maksāt atbildētājam parāda zīmē aprādīto sumu (ja arī pašā parāda zīmē šāda starpniecība nebūtu norunāta), bet viņam pat būtu tiesība zināmos apstākļos atprasīt šo naudu atpakaļ, ja viņš to atbildētājam būtu jau samaksājis (uz *condictio indebiti* pamata), kuŗa, kā arī citas *conditiones*, piemērojama arī apgabalos, kuŗos spēkā Kr. civ. lik., kas atzīts ar konstanto Kriev. Sen. praksi (piemēr. spried. 1891. g. 81. num., 1880. g. 214. num. u. c.); 3) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot šo prasību, nav prasītāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Antona Cimanska kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

31. 1929. gada 7. februārī. Juliusa Galviņa pilnv. zv. adv. Rūša lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Lotes un Juliusa Galviņa blakus sūdzībā par Cēsu - Valkas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu. (L. № 360.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka not. nolik 365. p., pieļaujot blakus sūdzības par zemes grām. nod. priekšnieka lēmumiem, pietiekoši garantē to personu intereses un tiesības, kuŗu lūgumus priekšnieks atstājis bez ievēribas; 2) ka kaut arī zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumi dēļ koroborācijas lūguma atraidīšanas nenāk likumīgā spēkā līdzīgi tiesas spriedumiem, bet tomēr lēmums, ar kuŗu lūgums tika atraidīts, saista zemes grāmatu nod. priekšnieku tik tālu, ka viņam nav nedz pienākuma, nedz tiesības šo savu lēmumu no sevis atcelt lietas apstākļiem negrozoties; tikai tad, ja pats zemes grām. nod. priekšnieks atrod par vajadzīgu izlabot kļūdu pašā jau notikušā lēmumā, tad viņš pats varētu, pat neatkarīgi no lūdzēja aizrādījuma, kļūdu izlabot ar jaunu lēmumu (notar. nolik. 368. p.), bet — saprotams — vienīgi tad, kad viņš pats pārliecinājies par kļūdas esamību (Sen. civ. kas. dep. spried. 1926. g. 277. n.); 3) ka sūdzētājs savā kasācijas sūdzībā pat neaizrāda uz to, ka par laiku pēc viņa pēdējā lūguma iesniegšanas apstākļi būtu

mainījušies; viņš savā tagadējā lūgumā zemes grām. nod. priekšniekam arī nemaz nav pievedis kādus jaunus apstākļus, kuŗi pēc būtības attaisnotu jauno lūgumu; tāpēc apgabaltiesai bija pietiekošs pamats atraidīt sūdzētāja blakus sūdzību par zemes grām. nod. priekšnieka lēmumu, ar kuŗu tas atstājis bez caurskatīšanas sūdzētāja atkārtoto lūgumu, kuŗu zem. grām. nod. priekšnieks jau bija agrāk atraidījis; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi sūdzētāja pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Sentas nolēmj: Juliusa Galviņa pilnv. zv. adv. Rūša kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

32. 1929. gada 31. maijā. Zalmaņa Morata lūgums par Tiesu palatas lēmuma atcelšanu lietā par viņa, Zalmaņa Morata, atzišanu par maksātnespējīgu parādnieku.

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palatas uzskats, ka likums neprasa kādu kreditoru kvorumu kreditoru sapulcē, atzīstams par pareizu un atrod sev tieši pastiprinājumu Civ. proc. lik. 1899. p. pielik. 28. punktā; ar to atkrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumi viņa kasācijas sūdzības 1. punktā uz to, ka neesot konstatēts, vai 1926. g. 16. novembra kreditoru sapulcē esot bijis pietiekošs kvorums, un ka lietā trūkst kreditoru saraksta un kreditoru grāmatas, uz kuŗu pamata jautāj. par kreditoru kvorumu bijis pārbaudāms; 2) ka tāpat Tiesu palata pareizi atzinusi, ka pēc likuma nav vajadzīga sevišķa parādnieka izsaukšana uz kreditoru sapulci, kādēļ parādnieka Morata neizsaukšanai uz kreditoru 1926. gada 16. novembra pilnu sapulci nav nozīmes; 3) ka Tiesu palata, atstājot Morata blakus sūdzību bez ievēribas, acīmredzot atzinusi par pareiziem apgabaltiesas konstatējumus, ka Morats esot slēpis savas veikala grāmatas un, ka viņš vēl pie viņa atzišanas par maksātnespējīgu parādnieku pircis preces un saņēmis maksājumus; Tiesu palata bez tam vēl tieši konstatē, ka Morats savu uzņēmumu esot turpinājis zem cita vārda; visi šie konstatējumi, uz kuŗu pamata Tiesu palata varēja atzīt Morata tirdzniecisko maksātnespēju par

ļauņprātīgu bankrotu, attiecas uz lietas faktisko pusi un tādēļ nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā; ar ko atkrīt visi Morata paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 3. punktā, kuŗos viņš apstrīd minēto konstatējumu pareizību pēc būtības; 4) ka tādā kārtā Morata kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: Zalmana Morata kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. panta pamata atstāt bez ievēribas.

33. 1929. g. 21. novembrī. Jēkaba Brizemeistera lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Jāņa Krumolda prasībā pret Jēkabu Brizemeistaru. (L. № 429.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka atbildētājs Brizemeisters savu piedziņu uz runā stāvošo imobilu vērsis pēc prasītājam par labu ievestās atzīmes, paredzētas notar. nolik. 317. p., strīdus lietā ar īpašuma tiesībām uz nekustamu mantu; 2) ka atbildētāja Brizemeistera prasība nav dibināta uz hipotekas, bet gan tikai uz viņa personīga prasījuma pamata pret atbildētāju Heleni Raifi; 3) ka saskaņā ar Kr. Senata paskaidrojumu spriedumā Mannika lietā (1906. g. 89. num.), atzīme, kas ievesta zemes grāmatās prasības nodrošināšanai par īpašuma tiesībām uz nekustamu mantu, aptur šīs nekustamās mantas pārdošanu izsolē, ja izsole nolikta personīga kreditora apmierināšanai pret personu, kas pēc zemes grāmatas skaitās par tās nekustamās mantas īpašnieku; 4) ka tāpēc jo vairāk tagadējam prasītājam tiesība prasīt atbildētāja Brizemeistera piedzišanas atzīmes dzēšanu; 5) ka, pretēji Brizemeistera domām, prasītājam par labu ievestā atzīme taisni ievesta viņa īpašuma tiesību nodrošināšanai uz runā esošo nekustamo mantu; 6) ka L. civ. lik. 813. p. nav piemērojams, kad trešā persona, panākot savas tiesības ievēšanu zemes grāmatās, atrodas mala fide; 7) ka mala fides prezumējama pateicoties zemes grāmatu publicitātes principam gadījumā, ja pirms trešās personas tiesības ievēšanas zemes grāmatās, tais atrodas jau materiāli-tiesiskam (ne formēlam) īpašniekam par labu atzīme par īpa-

šuma tiesību nodrošināšanu uz to pašu nekustamo mantu; 8) ka tādā kārtā atkrīt visi Brizemeistera paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos tas apstrīd nupat minēto Kr. Senata apcerējumu pareizību un tādēļ tie neprasa sevišķu apspriešanu, Senats, atrodot, ka Tiesu palata, kuŗas sprieduma motīvi sakrīt ar pievestā Kr. Senata aizrādījumiem, nav atbildētāja Brizemeistera aprādītos likumus pārķāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, n o l e m j: Jēkaba Brizemeistera kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. panta pamata atstāt bez ievēribas.

34. 1929. g. 21. novembrī. Dzelzsceļu virsvaldes pilnv. juriskonsulta Melnbārda lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu A/S „Ziemeļu koku eksports“ prasībā pret Dzelzsceļu virsvaldi un prasītājas pilnv. zv. adv. Šutova paskaidrojums. (L. № 427.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka vienīgais jautājums, no kuŗa atkarājas slēdziens par runā stāvošā līguma 1924. g. 12. maija („paraksts“) spēku, ir tas, vai līnija „Daudzeva-Nereta-Suvenišķi“ uzskatāma par atklātu vispārējai lietošanai, proti, preču pārvadāšanai tai laikā, kad ticis noslēgts minētais līgums; 2) ka šai ziņā Tiesu palata aiz viņas pievestiem iemesliem nākusi pie slēdziena, ka minētā līnija (posms) „paraksta“ izdošanas laikā bijusi uzskatāma par atklātu arī preču operācijām, pie kam konkrētā gadījumā prasītāja preces gājušas caur posmu „Daudzeva - Nereta - Suvenišķi“ taisni tikai transitā; šāds Tiesu palatas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas instancē; 3) ka, pretēji atbildētājas domām, Tiesu palatai nebija iemesla sevišķi vēl apspriest atbildētājas aizrādījumu uz to, ka pēc „Suvenišķu“ stacijas pievienošanas Lietavas teritorijai, atbildētājai neesot bijis vairs pienākums pārvadāt preces starp tādiem posmiem, kuŗi faktiski atkrituši, un vispār iznīcināt līniju no „Nereta“ stacijas līdz Lietavas robežām; ja Tiesu palata konstatējusi preču pārvadāšanas operācijas arī starp visiem aprādītiem posmiem, ieslēdzot arī „Suvenišķi“ staciju taisni mi-

nētā „paraksta“ izdošanas laikā, tad jautājums par atbildētājas pienākuma atkrišanu preces pārvadāt starp visiem aprādītiem posmiem, vispār nekrīt vairs svarā, jo vairāk tādēļ, ka Tiesu palāta atradusi par neapstrīdētu prasītāja aizrādījumu, ka vispār nav bijusi vajadzība pēc preču operācijām Suvenišķu stacijā; 4) ka nepelna ievēribu atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībās 2. un 3. punktos, kuŗos tā ielaižas „parakstā“ lietotā vārda „atjaunota“ izpratnes iztulkošanā, dibinoties uz kādiem vēsturiskiem datiem pie „paraksta“ izdošanas; jautājums par dokumentu izpratnes interpretāciju pieder pie lietas būtības un nav kasācijas kārtībā pārbaudāms, jo mazāk tāpēc, ka nupat šādus apcerējumus atbildētāja pieved pirmo reizi kasācijas sūdzībā; 5) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav atbildētājas kasācijas sūdzībā pievesto likumus pārkāpusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senats nolēmj: Dzelzsceļu virsvaldes pilnv. juriskonsulta Melnbārda kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

35. 1929. gada 7. februārī. Rīgas pilsētas pilnv. zv. adv. Ūzes, lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Otrās Rīgas Namīpašnieku biedrības prasībā pret Rīgas pilsētu un prasītājas pilnv. zv. adv. Berenta paskaidrojums. (L. № 722.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka atbildētāja apstrīd Tiesu palātas spriedumu uz tā pamata, ka Tiesu palātas agrākais 1925. g. 2. aprīļa spriedums Kaugura prasībā pret tagadējo prasītāju neesot tagadējai atbildētājai (toreizējai trešai personai) saistošs (it kā res iudicata); 2) ka šai ziņā Tiesu palāta savā tagadējā spriedumā nemaz pretēji tagadējās atbildētājas domām — neapgalvo, ka minētais 1925. g. 2. aprīļa spriedums esot kā tāds saistošs tagadējai atbildētājai, bet, taisni otrādi, aizrāda, — atsaukdams uz Sen. civ. kas. dep. spriedumu 1925. gadā 62. num. Nereta lietā, — uz to, ka tagadējai atbildētājai gan ir tiesība atspēkot pašu tagadējās prasības regresa tiesības un prasījumu pret tagadējo atbildētāju pēc būtības, t. i. atspēkot juridisko pama-

tu, aiz kuŗa tagadējā atbildētāja pirmajā prasībā tikusi no toreizejās atbildētājas pieaicināta kā trešā persona; tā tad Tiesu palāta nemaz neapgalvo, ka pirmais 1925. g. 2. aprīļa spriedums kā tāds esot tagadējai atbildētājai absolūti saistošs it kā uz tā pamata vien, ka šī pēdējā būtu piedalījusies pirmajā prasības lietā kā parts; 3) ka tāpēc, Tiesu palātai tagadējā prasības lietā starp tagadējo prasītāju un tagadējo atbildētāju, t. i. attiecības starp abiem tagadējiem partiem, bija pilnīgs pamats atzīt par saistošu 1925. g. 2. aprīļa Tiesu palātas spriedumu tai nozīmē, ka tagadējā atbildētāja nevar vairs apstrīdēt un atspēkot toreizējos prasības pamatus un apmēru, ja vien vispār būtu nodibināts, ka tagadējā atbildētāja ir uz regressattiecību pamata atbildīga tagadējai prasītājai; pilnīgi cits jautājums gan ir tas, vai Tiesu palātas 1925. g. 2. aprīļa spriedums būtu saistošs tagadējai atbildētājai attiecībā pret toreizējo prasītāju, Kauguru, kas viņu no sevis nebija pieaicinājis toreizējā prasībā kā trešo personu; šai ziņā jāatzīst, ka toreizējais prasītājs, Kaugurs, gan nevarētu pamatoties uz minēto spriedumu it kā formeli saistošu toreizējai trešai personai, kuŗu viņš pats no sevis nebija kā tādu pieaicinājis toreizējā prasības lietā, ja viņš aiz kaut kādiem iemesliem būtu cēlis kādu (patstāvīgu, jaunu) prasību pret šo trešo personu; tikai šo pēdējo tēzi uzsver tagadējās atbildētājas (Rīgas pilsētas) pievestie divi Kr. Senāta civ. kas. dep. spriedumi 1891. g. 99. num. Atabekova lietā un 1900. g. 111. num. Ziemeļa akc. bankas Viborgā lietā; abos šais spriedumos Kr. Senāts noteikti pastrīpojis (1891. g. lietā № 99.), ka iepriekšējais spriedums „может по отношению такого третьего лица получить обязательную силу лишь в пределах того юридического отношения, которое существует между ним и ответчиком и возможного со стороны последнего обратного требования; по отношению же истца, который такого третьего лица к делу не привлекал, все установленное по состоявшемуся решению не может быть обязательным для этого третьего лица в случае предъявления к нему впоследствии

иска истцом по первоначальному делу“, tāpat arī 1900. g. lietā № 111. Kr. Senāts, atsaukdamies uz nupat pievesto spriedumu, paskaidrojis, „что не может быть речи об обязательности для такого третьего лица решения в том смысле, как оно обязательно для тяжущихся по делу; ноэтому по отношению к истцу, который такого третьего лица к делу не привлекал, все установленное по состоявшемуся решению не может быть обязательным для этого третьего лица в случае предъявления к нему впоследствии иска истцом по первоначальному делу“, runā stāvošā prasībā turpretim lieta negrozās ar prasību, kuŗu būtu cēlis toreizējais prasītājs, bet, taisni otrādi, ar prasību, kuŗu toreizējais atbildētājs cēlis pret to pašu, viņa toreiz lietā pieaicināto personu, tagadējo atbildētāju; šai ziņā Senāts savā civ. kas. dep. spriedumā 1925. g. 62. num. Nereta lietā, tieši nācis pie slēdziena, ka pieaicināšanas fakts citā lietā gan padara citas lietās spriedumu par saistošu priekš pieaicinātās personas tai nozīmē, ka pieaicinātā persona kā regresats nevar apstrīdēt pamatprasības pareizību, kuŗu toreizējais prasītājs cēlis pret toreizējo atbildētāju kā nākošo regredientu, bet pieaicināšanas fakts nebūt nenoder par varbūtējās regresprasības pareizības pierādījumu pēc būtības; tāpēc Tiesu palātai bija pamats — attiecībās starp tagadējiem partiem — taisni iziet no pirmajā lietā nodibinātiem faktiem, un, atrodot par nodibinātu arī atbildētājas regrestiesisko atbildību prasītājam, atzīst aiz viņas pievestiem iemesliem šīs pēdējās regresa prasību par pierādītu, pamatā un apmēra ziņā, ar pirmo spriedumu; 4) ka Tiesu palāta, aiz viņas pievestiem iemesliem atrodot par nenozīmīgu jautājumu par cenu starpību pie runā stāvošās malkas dažādām pārejām, varēja nenopratināt atbildētājas uzdotos lieciniekus un nepieļaut atbildētāju lūgto ekspertīzi; 5) ka, pretēji atbildētājas domām, liecinieku nopratināšana un ekspertīzes izdarīšana nemaz nebija vajadzīga sakarā ar prasītājas apgalvoto, starp Kauguru ar Namīpašnieku biedrību noslēgtā likuma fiktīvo raksturu; vispār tiesas slēdziens jautājumā par darījuma fiktīvo raksturu attiecas uz lietas fak-

tisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā; malkas aizturēšanas fakts tika nodibināts ar pirmo Tiesu palātas spriedumu; ja atbildētāja tagad, sakarā ar Meža departamenta paskaidrojumu, atrod, ka pēdejais tomēr nebija apturējis malkas izvešanu, tad tas nevar apgāzt tagadējai prasībai pamatā liktā pirmā sprieduma nozīmi, līdz kamēr šis spriedums netiktu atcelts likumā paredzētā kārtībā; šis jautājums par malkas aizturēšanu nemaz neaizskar tās, uz regresa attiecībām pamatotās juridiskās attiecības, kuŗas pastāv starp tagadējiem partiem; 6) ka tā tad Tiesu palātai, atzīstot prasītājam regresattiecības pret atbildētāju un dibinoties pie tam uz iepriekšējā lietā konstatētiem faktiem, bija pietiekošs pamats tagadējo regressprasību apmierināt, nepārkāpjot atbildētājas pievestos Civilprocesa likuma pantus, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēma: Rīgas pilsētas pilnv. zv. adv. Ķuzes kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

36. 1929. g. 25. aprīlī. Karolines Bubnēls pilnv. zv. adv. Tumbiļa lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Konstantina Bubneļa prasībā pret Karolinu Bubnēls. (L. № 415.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka, saskaņā ar lik. par laulību 55. p., ja laulība šķirta un bērnu vecāki nevar vienoties, pie kuŗa no viņiem paliek nepilngadīgie bērni, tad šo jautājumu izšķir tiesa, ņemot vērā bērnu intereses; 2) ka tā tad tiesas uzdevums izšķirt jautājumu par bērnu likteni visos gadījumos, kad nav tiesas priekšā partu vienošanās par bērniem; atbildētāja nenoliedz, ka nav notikusi partu vienošanās; no tā vien, ka prasītājs savā prasības rakstā lūdzis piešķirt bērnus „pēc tiesas ieskatiem“, nevar taisīt slēdzienu, ka prasītājs piekritis bērnu atstāšanai taisni pie atbildētājas, par kuŗu viņš savā prasības rakstā tieši apgalvojis, ka viņa vedot „netiklu un negodīgu dzīvi“; ja tāpēc prasītājs savā prasības rakstā lūdzis tiesu, bērnu piešķirt pēc tiesas ieskatiem, tad tiesa to varēja saprast tikai tā, ka tiesai jārikojas ne

saskaņā ar partu vienošanos, uz ko viņš nekur nebija atsaucies, bet pēc 55. p. paredzētā nosacījuma, kas jāpiemēro vienošanās trūkuma gadījumā, t. i. ka tiesai jārikojas saskaņā ar pašu bērnu interesēm; 3) ka tas apstākļi vien, ka atbildētāja savukārt lūgusi tiesu, bērnu piešķirt viņai, kamēr prasītājs, kas vispār tiesā nebija ieradies, nebija par šo izsacījis, nemaz nenozīmē, ka starp partiem būtu notikusi vienošanās par bērniem, kuŗu paredz 55. p.; 4) ka Tiesu palāta, aiz viņas pievestiem iemesliem ievērojot bērnu intereses, sadalījusi tos starp abiem partiem, piešķirot divus jaunākos bērnus atbildētājam, bet vecāko prasītājam; šāds Tiesu palātas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un tas nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to atkrīt atbildētājas paskaidrojumi, kuŗos viņa apstrīd Tiesu palātas slēdziena pareizību pēc būtības; 5) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav atbildētājas kasācijas sūdzību pievestos likumus pārķāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Karolinas Bubnēls pilnv. zv. adv. Tumbiļa kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

37. 1929. g. 24. oktobrī. Finanšu ministrijas nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu mir. Johana Vazdika mantošanas lietā. (L. № 406.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē priekšsēdētājs.

Nemot vērā: 1) ka lietā strīda nav par to, ka desmit gadu laikā no mantojuma pārejas uz mantiniekiem nav no Nodokļu departamenta tikusi pieprasīta no mantiniekiem mantojuma nodokļa nomaksa un Senātam vienīgi jāizšķir jautājums par to, vai pēc Nod. nol. 223. panta attiecībā uz mantojuma nodokļa nomaksu iestājas noilgums ar tā sekām, ja pieprasījums par mantojuma nodokļa nomaksu nav ticis ierosināts desmit gadu laikā, skaitot no mantojuma pārejas dienas uz mantiniekiem; 2) ka lai gan Senāta paskaidrojumi viņa 1928. gada 8. jūnija kritušos spriedumos mantojuma lietās Heinricha Pfankucha № 302., Friča Oše № 303., Antona Doroškas № 304. un c. doti tieši tikai attiecībā uz soda naudas piedzišanas noilgumu par

laikā nepieteiktu mantojuma sastāvu, bet pēc būtības visi šie paskaidrojumi tāpat attiecināmi arī uz paša mantojuma nodokļa nomaksas noilgumu; pēc Nod. nol. 223. panta tiešā satura un nozīmes visāda veida lietu ierosinājums par Nod. nol. 201.—222. un 224.—229. pantos paredzētu noteikumu pārķāpumiem, ir aprobežots ar desmit gadu noilgumu — tā tad arī Nod. nol. 212. — 222. pantos paredzētais pats mantojuma nodoklis; tā minēto 223. pantu izskaidrojis arī Krievu Senāts savā civ. kas. dep. spriedumā no 1903. g. zem № 86.; ar to atkrīt Nodokļu departamenta viņa kasācijas sūdzībā pievestais uzskats, it kā Nod. nol. 223. pants neattiektos uz paša mantojuma nodokļa nomaksu; ar to pašu atkrīt arī kā nepamatota Nodokļu departamenta atsaukšanās uz Privatlik. 1697. un 3638. pantu I. piez. „a“ punktu (sk. augšā pievestos Senāta 1928. g. 8. jūnija spriedumus); 3) ka tādā kārtā Tiesu palāta ir pareizi iztulkojusi Nod. nol. 223. pantu un Nodokļu departamenta iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. panta pamata atstāt bez ievēribas.

38. 1929. g. 29. martā. Vasilija Zelša pilnv. zv. adv. B. Berendta lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Vasilija Zelša prasībā pret Dzelzsceļu virsvaldi. (L. № 405.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar Kriev. civ. lik. 683. panta izpratni, uz kuŗu dibināta šī prasība, vienmēr ir prezumējama dzelzsceļu vaina nelaimes gadījumā, kas noticis pie dzelzsceļa ekspluatācijas, kamēr viņš nav pierādījis, ka nekāda nolaidība no viņa puses nav pieļauta un ka nelaimes gadījums noticis vienīgi cietušā vainas dēļ; tikai pēdējā gadījumā pilnīgi atkrīt dzelzsceļu pienākums atlīdzināt par cietušā zaudējumiem, kamēr tas (kaut arī samazinātā apmērā) pastāv arī tad, ja konstatējama t. s. jauktā vaina, t. i. ja netikai cietušais, bet arī dzelzsceļš vainojami nolaidībā, pie kam, kā jau teikts, dzelzsceļam jāpierāda,

ka viņš nekādu nolaidību nav pielaidis (Kriev. Senāta civ. kas. dep. spried. 1910. gadā № 2. Ščerbakova lietā un cit.); 2) ka konkrētā lietā Tiesu palāta, atzīstot par pierādītu ar lietā nopratināto liecinieku liecībām prasītāja vainu tai ziņā, ka viņš patumšā laikā bija staigājis par dzelzceļa stīgu, tomēr to apstākli, ka dzelzceļš no savas puses nav pielaidis nolaidību (kuŗa, pēc prasītāja apgalvojuma, pastāv iekš tā, ka mašīnists neesot devis brīdinošus signālus, bet nelaiimes gadījuma laikā bijis nogriezies no loga) atzinusi par nedibinātu ar liecinieku liecībām, kuŗi nopratināti pie policijas izziņas izdarīšanas; 3) ka saskaņā ar Civilproc. likumu noteikumiem par pierādījumiem civiltiesā atzīstamas tikai tādas liecinieku liecības, kuŗas dotas, ievērojot Civilproc. lik. paredzēto liecinieku nopratināšanas kārtību, kādēļ, pretēji Tiesu palātas domām, par tādiem pierādījumiem nav atzīstamas policijā, nesaskaņā ar šo kārtību nopratināto liecinieku liecības un tāpēc Tiesu palāta nevarēja likt spriedumam par pamatu policijas izziņai (ja arī tā būtu, pēc Tiesu palātas domām, izdarīta „labi un uzmanīgi“), kuŗas nozīmi prasītājs, pretēji Tiesu palātas aizrādījumam, noteikti apstrīdējis; 4) ka tādā kārtā Tiesu palāta ar policijas izziņu nevarēja atzīt par pierādītu atbildētāja apgalvojumu, ka viņš nekādu nolaidību neesot pielaidis, kādēļ Tiesu palātai nebija pamats tagadējā lietas stāvokli atraidīt prasību visumā; nākot pie pretēja slēdziena, Tiesu palāta pārkāpusi Kriev. civ. lik. 683. p., Civilproc. lik. 711. p., kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senāts nolēmj: Tiesu palātas 1927. g. 14. novembra spriedumu Kriev. civ. lik. 683. panta un Civilproc. lik. 711. p., pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

39. 1929. gada 31. maijā. Johannas Krastiņ pilnv. zv. adv. Lazdiņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Johannas Krastiņ prasībā pret Richardu Mežaku. (L. № 376.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konrādi.

Ņemot vērā: 1) ka atbildētājam tikusi no apdrošināšanas biedrības izmaksāta atlīdzība par nodegušām Vesetas kroga ēkām, kuŗu līdzīpašnieki ir prasītāja un atbildētājs katrs vienā domātā $\frac{1}{3}$. daļā, kā to konstatējusi apgabaltiesa; 2) ka apgabaltiesa prasību, kuŗa prasītāja lūgusi piespriest no atbildētāja viņai, kā līdzīpašniecei, par labu vienu tresdaļu no minētās atlīdzības, atraidījusi uz tā pamata, ka atbildētājs ēkas esot apdrošinājis tikai vienā trešdaļā no ēku kopvērtības, no kāda apstākļa apgabaltiesa taisījusi slēdzienu, ka atbildētājs esot apdrošinājis tikai viņam piederošo kopīpašuma ideālo trešo daļu, kādēļ arī visa par nodegušām ēkām izmaksātā atlīdzība (kuŗa nesasniedzot zaudējumu trešdaļu) pienākoties viņam vienam pašam; 3) ka nākot pie šāda atzinuma, apgabaltiesa nav ievērojusi, ka atbildētājs, kā apgalvo prasītāja un atbildētājs nav apstrīdējis, ir saņēmis no kopīpašuma visus ienākumus, t. i. ka atbildētājs ir bijis kopīpašuma faktiskais lietotājs, kādēļ viņam dabiski arī bijis jāsedz ar kopīpašumu saistītie izdevumi; 4) ka pie tādiem apstākļiem apgabaltiesa no tā apstākļa vien, ka atbildētājs ēkas apdrošinājis zem to vērtības, nevarēja nākt pie slēdziena, ka atbildētājs esot apdrošinājis tikai viņam piederošo ideālo daļu, bet nevis visu kopīpašumu (nepilnā vērtībā); 5) ka tādēļ tagadējā lietas stāvokli jāatzīst par pamatotu prasītājas aizrādījums, ka atbildētājam izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība ir stājusēs ēku vietā (priv. lik. 933. p.); ar šo atlīdzību ēkas ir atjaunojamas un ja tā nav izdarīta, tad katram kopīpašniekam ir tiesība saņemt daļu no atlīdzības, samērā ar viņa ideālo daļu kopīpašumā, bet kopīpasniekam, kas apdrošināšanu izdarījis, pienākas dabūt atpakaļ no citiem līdzīpašniekiem tikai to daļu no apdrošināšanas naudas, kuŗa bija jāmaksā viņiem (priv. lik. 937. p.); 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot prasību, ir pielaidusi motīvu nepareizību, ar to pārkāpjot Civilproc. lik. 196. (142.) pantu, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senāts nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 8. marta spriedumu Civilproc. lik. 196. (142.) panta pārkāpuma dēļ atcelt un

lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

40. 1929. gada 7. jūnijā. Nikolaja Kuzņecova lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Mozusa Maižesa prasībā pret Bertu Bode un Nikolaja Kuzņecovu un prasītāja paskaidrojums. (L. № 374.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka pēc pareiza apgabaltiesas atzinuma juridiski čeku var atzīt par izdotu tikai čekā apzīmētā izrakstīšanas dienā un tā faktiskas izdošanas diena nespēlē lomu (lik. par čeku 2. p.); tādēļ apgabaltiesa, pretēji atbildētāja Kuzņecova aizrādījumam viņa kasācijas sūdzības 3. punktā, nebija spiesta ievērot viņa lūgumu par liecinieku noprašināšanu, lai pierādītu to priekš lietas nenozīmīgo faktu, ka čeks faktiski ticis izdots jau 1927. g. 14. maijā, bet nevis 2. jūlijā (t. i. čeka izrakstīšanas dienā); 2) ka par nepareizām atzīstamas atbildētāja Kuzņecova viņa kasācijas sūdzības 1. un 2. punktos izteiktās domas, it kā no pievestā redzes stāvokļa izrietot, ka konkrētā gadījumā atbildētāja izdots dokuments par čeku nemaz nevarēja palikt, jo no tā paša dokumenta uzraksta esot redzams, ka šis „dokuments“ jau atsaukts 1927. g. 18. maijā, t. i. pirms šis dokuments varējis palikt par čeku; šādas atbildētāja domas atzīstamas par nepareizām tādēļ, ka likums gan pazīst čeku atsaukšanu (kas var notikt tikai pēc čeku iesniegšanas termiņa notecēšanas — lik. par čeku 7. p.), bet nevis kāda cita „dokumenta“ atsaukšana, kuŗa vienpusīga atsaukšana vai anulēšana vispār nav iespējama; tādēļ tam apstāklim, ka atbildētājs viņa izdoto dokumentu atsaucis 1927. g. 18. maijā (t. i. tad, kad tas vēl nebija ieguvis čeka spēku, jo tā izrakstīšana, pēc apgabaltiesas konstatējuma, notikusi tikai 2. jūlijā), vispār nav nekādas nozīmes un tas nevarēja padarīt par neiespējamu šī dokumenta pārvēršanu par čeku dienā, kuŗa čekā apzīmēta kā izrakstīšanas diena; 3) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētāja Kuzņecovu pievestos likumus, kadēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota

atraidāma, Senāts nolēmj: Nikolaja Kuzņecova kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

41. 1929. gada 6. jūnijā. Kriša Eglīša pilnv. zv. adv. Zēberga lūgums par Jelgavas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Kriša Eglīša prasībā pret Krišu Benjamiņu, Augustu un Lizeti Eglīšiem. (L. № 369.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar Privatlik. 626. p. piez. (1925. g. red.) turētājam, tā tad arī nomniekam, tiesība uz prasību par traucētas valdīšanas atjaunošanu; tāpēc Privatlik. 693. p. izteiktais vispārējais noteikums, ka lietas vai tiesības valdīšanu, kas atņemta ar varu vai patvarīgi sagrābjot, tiesa nekavējoties atjauno, analogiski jāpiemēro arī nomnieka valdīšanai un proti tādā nozīmē, ka nedz iznomātājs, nedz trešās personas, kuŗas vai nu savā vārdā vai iznomātāja uzdevumā traucējusi nomnieka valdīšanu, nedrīkst atsaukties uz iznomātāja nomas tiesībām attiecībā uz nomnieku, kas bija cēlis pret viņiem prasību par traucētas valdīšanas atjaunošanu (Civilproc. 94. p. 1923. g. izdev.); 2) ka, pretēji apgabaltiesas domām, tam apstāklim, ka atbildētāji ir līdzmantinieki uz „Tieču“ mājām, nav nozīmes, jo prasītājam, kā atbildētāju līdzmantiniekam, kuŗa valdīšana tikusi traucēta, pieder possessorka prasība arī pret viņu līdzīpašniekiem, ja tie traucē viņa valdīšanu (Sen. spried. 27./189); ka tādā kārtā, apgabaltiesa, neatzīstot prasītāja tiesību prasīt savas valdīšanas atjaunošanu, pārkāpusi Privatlik. 626. p. piez., 693. p., Civilproc. lik. 94. (1807.) p., kādēļ viņas spriedums atceljams, Senāts nolēmj: Jelgavas apgabaltiesas 1928. g. 24. aprīļa spriedumu Privatlik. 626. un 693. p. un Civilproc. lik. 94. (1807.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai apgabaltiesai citā sastāvā.

42. 1929. gada 7. jūnijā. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta vec. sen. uzd. ierēdņa Bērziņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu lietā par

naudas sadalīšanu starp Markusa Danema-
na kreditoriem. (L. № 367.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka, pretēji apgabaltiesas domām, Civilproc. lik. 1293. pants piemērojams zināmos gadījumos arī pie blakus sūdzību (bet nevis tikai apelācijas un kasācijas sūdzību) iesniegšanas termiņu aprēķināšanas, un proti tad, ja blakus sūdzība tiek iesniegta par tādu tiesas lēmumu, ar kuŗu lieta galīgi tiek pabeigta, jo šādam lēmumam no Civilproc. lik. 1293. panta viedokļa, ir tāda pat nozīme, kā tiesas spriedumam (Kriev. Senāta civ. kas. dep. spried. 1888. g. № 77. Batnera lietā un cit.), kādēļ šāda lēmuma noraksts arī nosūtāms valsts pārvaldei uz Civilproc. lik. 1292. panta pamata; 2) ka saskaņā ar šo principu lietās par naudas sadalīšanu starp parādnieka kreditoriem valsts pārvaldes iestādei nosūtāms tiesas lēmuma noraksts, ar kuŗu tiek apstiprināts naudas sadalīšanas projekts, jo ar šādu lēmumu naudas sadalīšanas lieta tiesā tiek galīgi pabeigta; par šo lēmumu termiņš blakus sūdzības iesniegšanai tādēļ arī skaitāms no šī lēmuma noraksta saņemšanas valsts pārvaldes iestādē; 3) ka konkrētā lietā miertiesas 1927. g. 29. novembra lēmuma, ar kuŗu naudas sadalīšanas projekts ticis apstiprināts, noraksts bija, saskaņā ar izteikto, nosūtāms un arī faktiski tika nosūtīts Finanšu ministrijas nodokļu departamentam, kas to saņēmis 1927. g. 16. decembrī; 4) ka tādēļ par šo lēmumu 1927. g. 22. decembrī no Nodokļu departamenta iesniegtā kasācijas sūdzība uzskatāma, pretēji apgabaltiesas domām, par ienākušu likumā paredzētā termiņā, kādēļ apgabaltiesas lēmums, ar kuŗu atstāta bez ievēribas departamenta sūdzība par blakus sūdzības nepieņemšanu no miertiesas, atceļams, Senāts nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 16. februāra lēmumu Civilproc. lik. 1292., 1293. pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

43. 1929. gada 7. jūnijā. Hackeļa Abrahama pilnv. zv. adv. Hillmaņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu

36

Jāņa Purmaļa prasībā pret Hackeli Abrahamu un prasītāja paskaidrojums. (L. № 366.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka pēc atbildētāja apgalvojuma, telpās, kuŗas prasītājs noīrējis atbildētāja namā, agrāk bijušas ceptuve un bode un ka šīs telpas tikušas pārbūvētas par dzīvokli uz prasītāja lūguma pamata speciāli priekš viņa sakarā ar kādu vienošanos arī tikusi norunāta viņu starpā paaugstināta īres maksa (Ls 70 mēnesī); 2) ka šāds prāvnieku līgums (ja tas patiesībā noticis), nav atzīstams par pretim runājošu likuma par telpu īri noteikumiem par īres maksas normēšanu; saskaņā ar Lik. par telpu īri 39. pantu izīrējamām telpām gan jābūt apdzīvošanai resp. lietošanai derīgā stāvoklī un īrnieks var pat piespiest namsaimnieku izdarīt nepieciešamu remontu, pie kam uz šādu izremontēto dzīvokli tomēr attiecināmas lik. par telpu īri aprādītas īres maksas normas; turpretim pavisam cits stāvoklis rodas, ja namsaimnieks uz speciālas vienošanās pamata ar īrnieku pārbūvē priekš viņa veikala telpas par dzīvokli, t. i. izdara priekš viņa tādu pakalpojumu, kuŗu lik. par telpu īri no viņa neprasa; tādā gadījumā nebūtu nekāda pamata liegt namsaimniekam vienoties ar šo īrnieku par paaugstināto īres maksu sakarā ar tādu sevišķi priekš šī īrnieka izdarīto pakalpojumu; 3) ka konkrētā lietā apgabaltiesa, atzīstot, ka prasītāja ieņemtās telpas tomēr padotas normēšanai, izgājusi no tā, ka atbildētājs izdarījis tikai šo telpu remontu; pie tam apgabaltiesa atstājusi pilnīgi bez apspriešanas augšā pievestos atbildētāja paskaidrojumus par telpu pārbūvi speciāli priekš prasītāja, kā arī nopratinātas liecinieces Somets liecību, kuŗā atbildētājs ierauga pastiprinājumu savam apgalvojumam par telpu pārbūvi priekš prasītāja; beigās apgabaltiesa nav tuvāki apspriedusi arī atbildētāja lūgumu par liecinieka Zeligmaņa nopratināšanu, ar kuŗu atbildētājs tāpat domājis pierādīt savu pievesto apgalvojumu, kuŗam — kā tas augšā aprādīts — ir priekš lietas izšķiroša nozīme; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa, apmierinot tagadējā lietas stāvoklī šo prasību, nav ievērojusi visus lietas apstākļus un, ne-

nopratinot liecinieku Zeligmani, nav devusi atbildētājam iespēju pierādīt savus iebildumus pret prasību, ar kādu rīcību apgabaltiesa pārkāpusi Civilproc. lik. 102. (81.) un 181. (129.) pantus, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senāts nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 24. marta spriedumu Civilproc. lik. 102. (81.) un 181. (129.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai apgabaltiesai citā sastāvā.

44. 1929. g. 31. maijā. Annas Port lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Elzas Fegezak prasībā pret Annu Port. (L. № 350.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka izīrētājam, kas izīrējis istabu ar Lik. par telpu īri 42. p. paredzētām (vairāk, kā nepieciešamām) mēbelēm, ir tiesība paaugstināt īres maksu pēc savas vēlēšanās, ka tādēļ īres maksa par tādu istabu nav normējama īres lik. 37. panta kātibā, bet izīrētājam, saskaņā ar Privatlik. 4104. sek. p., ir tiesība atteikties ar zināma termiņa ievērošanu no pastāvošiem īres līguma maksas noteikumiem un uzstādīt jaunus noteikumus, kuŗu nepieņemšana un neievērošana no īrnieka puses izīrētājam dod tiesību atsaukties uz Lik. par telpu īri 32. p. 1. punktu un prasīt īrnieka izlikšanu; īrnieks īres paaugstināšanas gadījumā var to novērst vienīgi Lik. par telpu īri 42. pantā paredzētā veidā, t. i. uzteicot vairāk kā nepieciešamas mēbeles, ko konkrētā lietā atbildētāja nav darījusi; pie tādiem lietās apstākļiem apgabaltiesa varēja apmierināt prasību par atbildētājas izlikšanu paaugstinātas īres naudas nesamaksas dēļ, ka arī piedzīt no atbildētājas šo paaugstināto īres maksu; atbildētājas aizrādījums uz Privatlik. 4042. pantu nav pamatots, jo konkrētā lietā neiet runa par īres līguma hoslēgšanu, bet par tā uzteikšanu, uz ko izīrētājam vienmēr ir tiesība, kad īres objekts lik. par telpu īri paredzētai normēšanai nav padots; ar to atkrit kasācijas sūdzības 1. punkts; 2) ka tāpat apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka Lik. par telpu īri 42. p. aprādītā gadījumā nav nekādas juridiskas nozīmes sadalīt īres nau-

du maksā par istabu un maksā par mēbelēm, jo ja kaut arī viena daļa no maksas elementiem ir padota brīvam līgumam, tad šim liktenim ir jāseko visai maksai; nav arī, pretēji atbildētājas domām, izīrētāja pienākums izprasīt no īrnieka vairāk kā nepieciešamas mēbeles gadījumā, ja īrnieks nav ar mieru maksāt paaugstināto īres maksu; kā izīrētājam, tā īrniekam ir tiesība šīs mēbeles uzteikt, bet kamēr īrnieks šo tiesību nav izlietojis, izīrētājs bez šaubām var prasīt no īrnieka paaugstināto īri; ar to atkrit arī kasācijas sūdzības 2. punkts; 3), ka, pretēji atbildētājas aizrādījumam, viņas kasācijas sūdzības 3. punktā apgabaltiesa nav pielaidusi Lik. par telpu īri 32. p. 1. punkta pārkāpumu, jo no augšā sacītā izriet, ka atbildētāja nav prasītājai samaksājusi „pienācīgo“ īres maksu; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētājas pievestos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Annas Port kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

45. 1929. g. 30. maijā. Ievas Ventaskrasts pilnv. priv. adv. Lielnora lūgums par Kuldīgas iec. miertiesas lēmuma atcelšanu Ievas Ventaskrasts sūdzībā par Turlavas pagasta tiesas lēmumu. (L. Nr. 335.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka sūdzētāja lūgusi Turlavas pagasta tiesu kā bāriņu tiesu, izmaksāt viņai no „Bāliņu“ mājas ienākumiem Ls 240,— gadā viņas mazgadīgās meitas uzturēšanai; savu lūgumu sūdzētāja pamato uz to, ka viņas meita ir minētās mājas īpašniece, bet ka viņai, sūdzētājai, pašai līdzekļu uz to neesot; 2) ka pagasta tiesa sūdzētājas lūgumu atraidījusi; 3) ka miertiesas pagasta lēmumu apstiprinājusi uz tā pamata, ka pēc Priv. lik. 285. p. vecākiem jāuztur bērni ar pašu līdzekļiem; 4) ka miertiesas lēmumi apsargāšanas un sevišķi aizbildnības lietās nav kasācijas kārtībā pārsūdzami Senatam jautājumā par pagasta tiesas, kā bāriņu tiesas rīkojumu likumību vai lietderību, vai tais gadījumos, kad — kā runā stāvošā gadījumā

— sūdzībā pacelts strīdus par civiltiesībām, t. i. mātes (atraitnes) tiesībām prasīt līdzekļus no sava bērna mantības, bērna uzturēšanai; pirmajā gadījumā jāpiemēro Pagasttiesu lik. noteikumi par uzraudzības kārtību (33.—36. p.), bet otrā gadījumā jāceļ prasība civiltiesā saskaņā ar Civilpr. lik. 1. p.; 5) ka tāpēc tagadējā sūdzētājas kasācijas sūdzība nav Senatā caurskatāma, Senats nolēmj: Ievas Ventaskrasts pilnv. priv. adv. Lielnora sūdzību atstāt bez caurskatīšanas.

46. 1929. g. 27. septembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Nodokļu departamenta lietā ar Izraeli Leitmani un pēdējā pilnv. zv. adv. pal. M. Grajevskā paskaidrojums. (L. Nr. 332.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa jautājuma noskaidrošanai par to, kādas personas atzīstamas par Civilproc. lik. 1222¹¹. sek. p. minētiem „valsts parādniekiem“, pareizi griezušies pie 1897. g. 29. decembra noteikumiem par valsts parādnieku mantas uzmeklēšanu (Kriev. lik. un rīk. krāj. 1898. g. N. 7. sk. 100.), jo šie noteikumi ir pievesto Civilproc. lik. avots; 2) ka minēto noteikumu 8. pants nosaka, ka tie neattiecas uz nodokļiem, nodevām, un vispār piedzīnumiem, attiecībā uz kuŗu noteikšanu noteikta ševišķā likumā noteikti paredzēta kārtība; pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, Latvijā gan pastāv sevišķa nodokļu piedzīšanas kārtība, un proti 1920. gada 19. marta noteikumi par valsts nodokļu un citu neapstrīdamu valstij pienācīgo naudas sumu piedzīšanas kārtību (Lik. krāj. pap. 48. num.) ar 1924. gada 4. oktobra papildinājumiem (Lik. kr. 160. num.) un 1926. g. 22. jūlija pārgrozījumiem (Lik. kr. 106. num.), kādi noteikumi šīs lietas uzsākšanas laikā bija spēkā; 3) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot nodokļu departamenta lūgumu izsaukt Izraeli Leitmani Civilproc. lik. 1222¹¹. sek., 1222⁴. sek. pantos paredzētā kārtībā tiesā maksāšanas līdzekļu uzrādīšanai Leitmaņa nodokļu parādū samaksai, nav likumu

pārkāpusi, kādēļ Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

47. 1929. g. 13. decembrī. Gaŗā vājās Julijas Morberg aizgādņības pilnv. zv. adv. Hamaņa lūgums atcelt Tiesu palatas spriedumu mir. Kristapa Morberga mantošanas lietā un Kristapa Morberga mantošanas masas aizgādņa zv. adv. Kīna un vec. doc. V. Bukovskā paskaidrojums. (L. Nr. 1857.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Ņemot vērā: 1) ka, pēc Tiesu palatas pareiza atzinuma, apsardzības lietās gan nav pieļaujamas trešās personas Civilproc. lik. 653. sek. p. nozīmē, bet tomēr var ņemt dalību visas lietā ieinteresētās personas; arī apsardzības lietās bieži izšķirami jautājumi, kuŗi aizskaŗ netikai lietas ierosinātāja, bet arī citu personu intereses un liegt viņām ņemt dalību lietā, nozīmētu pārkāpt vispārējo principu „audiatur et altera pars“ (pie kam, protams, kā pareizi aizrāda Tiesu palata, zem „partiem“ (vai pusēm) apsardzības lietās nav saprotami prasītājs un atbildētājs, bet gan minētā lietā ieinteresētās personas); Tiesu palata šai ziņā pareizi atsaucas uz Civilproc. lik. 6. (4.) pantu, kas aprādītā nozīmē piemērojams arī apsardzības lietās; pats likums — kā pamatoti aizrāda Kristapa Morberga mant. masas aizgādņi paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību — lieto terminu „puses“ arī noteikumos par apsardzības kārtību (sk. Civilproc. lik. 1910., 1917., 2065. p.), zem kuŗām saprotamas taisni augšā minētās lietās ieinteresētās puses, kuŗu tiesība ņemt dalību aizgādņības lietās par vāŗprātīgiem pat tieši paredzēts likumā (Priv. lik. 499. p.); ar sacīto atkrīt visi prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā 1. pk., kuŗā viņa cenšas pierādīt, ka Tiesu palata nepareizi esot atļāvusi mir. Kristapa Morberga mant. masas aizgādņiem un Morberga testamentariskai universalmantniecei Latvijas universitātei ņemt dalību šajā lietā (kuŗā mir. Kristapa Morberga šķirtās sievas,

vājprātīgās Julijas Morberg, aizgādnieks lūdz atļaut viņam turpināt 1892. g. iesniegto prasības sūdzību dēļ 1882. gadā starp garā vājās aizgādnieks un Kristapu Morbergu noslēgtā miera līguma atcelšanu); 2) ka jautājums par to, vai kāda persona atzīstama par ieinteresētu ierosinātā apsardzības lietā, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to atkrīt kasācijas sūdzības 2.—4. punkti, kuŗos kasācijas sūdzības iesniedzēja apstrīd Tiesu palatas slēdzienus par to, ka mir. Kristapa Morberga mant. masa un Latvijas universitāte šajā lietā ir ieinteresētas, bet Heinrichs-Šaks Stefenhagens (kuŗam Tiesu palata nav atļāvusi ņemt daļību lietā) par tādu ieinteresētu personu nav atzīstams; 3) ka kasācijas sūdzības iesniedzēja pirmo reizi kasācijas sūdzībā aizrāda uz to, ka jautājums par atļaujas piešķiršanu turpināt lietu par miera līguma atcelšanu, atkarājoties nevis no šās prasības drošības, bet gan no tā jautājuma, kas šo lietu licis uz tiesas sēdi; pie tādiem apstākļiem kasācijas sūdzības iesniedzēja nevar pārvest Tiesu palatai šā zemākās instancēs neiekustinātā jautājuma neapspriešanu; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 5. pk.; 4) ka kasācijas sūdzības iesniedzēja savas sūdzības 6. punktā nepamatoti apgalvo, ka Tiesu palata šinī apsardzības lietā esot prejudicējusi strīdus lietu par izlīguma atzīšanu par spēkā neesošu un atcelamu; taisni otrādi, Tiesu palata noteikti pastrīpojusi, ka viņa strīdus lietu šajā lietā nevarot izšķirt; izteikt savas domas par to, ka prasības lietas pozitīvie rezultāti priekš prasītājas esot apšaubāmi, Tiesu palata varēja saskaņā ar Priv. lik. 360. p., ar ko viņa protams lietas iznākumu vēl nav prejudicējusi; 5) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījumam sūdzības 6. punktā, Tiesu palata nemaz neapgalvo, ka vājprātīgās Julijas Morberg uzturam vajadzīgā nauda būtu tikusi maksāta viņas aizgādniekam; Tiesu palatas lēmuma motīvi nemaz nerunā pretim tam apstāklim, kuŗu pielaiž kasācijas sūdzības iesniedzēja, proti, ka nauda tikusi iemaksāta slimnīcā; tādā kārtā Tiesu palata lietas apstākļus nemaz nav sagrozījusi; 6) ka Tiesu palata no savas puses nekur nav

atzinusi, ka bāru tiesa šinī lietā esot izteikusies „klusu ciešot“ un ka otrās instances lēmums bāriņu tiesai neesot vajadzīgs; Tiesu palata šai ziņā nemaz nav izteikusi savas personīgās domas, bet par minētiem jautājumiem runā tikai savā lēmuma vēsturiskā daļā; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 8. pk.; 7) ka tādā kārtā vājprātīgās Julijas Morbergs aizgādņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: garā vājās Julijas Morberg aizgādnieks pilnv. zv. adv. Hamana kas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

48. 1929. g. 13. decembrī. Henrietes Poržickajas pilnv. zv. adv. Meca lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Reinholda Pumpura prasībā pret Henrieti Poržickaju. (L. № 1583.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Senats atrod: Pēc lik. par telpu īri 2. p. īres līguma noteikumi, ciktāl tie runā pretim šim likumam, uzskatāmi par spēkā neesošiem. Tādēļ nav spēkā īres līguma noteikumi, ar kuŗiem atlīdzība par izīrētām telpām būtu norunāta augstāk par lik. par telpu īri 37. pantā noteiktām normām. No šā noteikuma tomēr, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, neizriet, ka īres nauda nevarētu tikt noteikta augstāk par šām normām uz prāvnieku starpā noslēgtā izlīguma pamata. Zem izlīguma saprotams tāds līgums, ar kuŗu tā dalībnieki kādu strīdamu vai kā citādi apšaubāmu savstarpēju tiesisku atiecību pārvērs, savstarpēji piekāpdamies, par neapstrīdamu un neapšaubāmu (Priv. lik. 3593. p.). Ja tādēļ kāds prāvnieks no savas strīdamās tiesības atsakās un kā atlīdzību par tādu piekāpšanos saņem no pretējās puses paaugstinātu īres naudu, tad tāds tiesisks stāvoklis nerunā pretim lik. par telpu īri noteikumiem, jo šis likums gan aizliedz ņemt augstākus par likumā paredzētus īres maksājumus kā izīrētā objekta ekvivalentu, bet nevis kā atlīdzību par atkāpšanos no strīdā esošās tiesības. Tādēļ arī konkrētā gadījumā prāvnieku izlīgums, pēc kuŗa prasītājs bija atteicies no savas prasības pret atbildētāju par īri un izlikšanu, bet atbil-

dētāja apņēmusies maksāt Ls 60,— īres naudas mēnesī, atzīstams par spēkā esošu, un atbildētājam tādēļ nav tiesības šo izlīgumu apstrīdēt, pierādot, ka minētā īres maksa pārsniedzot lik. par telpu īri 37. p. paredzētās normas. No sacītā izriet kasācijas sūdzības iesniedzējas uzskata nepareizība, it kā Priv. lik. noteikumi par izlīgumiem (3593.—3616. p.) nebūtu spēkā, saskaņā ar lik. par telpu īri 3. p., attiecībā uz īres naudas apmēru, par kuŗu prāvnieki vienojušies uz izlīguma pamata. Tam apstāklim, ka īres valde prāvnieku izlīgumu nav apstiprinājusi, bet vienkārši izbeigusi prāvnieku agrāko lietu notikušā izlīguma dēļ, nav, pretēji atbildētājas domām, nozīmes, jo likums šādu izlīguma apstiprināšanu neprasa; vai īres valde lietu izbeigusi prāvnieku „izlīguma“ vai „izlīgšanas“ dēļ, ir pilnīgi irrelevants, jo abi izteicieni nozīmē vienu un to pašu. Par nepareizu atzīstams arī atbildētāja uzskats, ka īres lietās esot piemērojams Civ. proc. lik. 1357¹. p., t. i., ka izlīgums šajās lietās varot notikt tikai uz tiesas priekšā liktiem noteikumiem: 1357¹. p. ir speciāls likums un tādēļ nav attiecināms uz īres lietām, kuŗas šīnī likuma pantā nav minētas.

Tādā kārtā apgabaltiesa, apmierinot prasību par īres naudas piedzīšanu no atbildētājas un par viņas izlikšanu, kāda prasība pamatota uz īres naudas nesamaksu izlīgumā aprādītā apmērā, nav likumu pārkāpusi, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma.

Aiz pievestiem iemesliem Senats nolēmj: Henrietes Poržickajas pilnv. zv. adv. Meca kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

49. 1929. g. 25. oktobrī. Latvijas bankas piln. zv. adv. pal. Saltupa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu naudas sadalīšanas lietā starp Jāņa Pardenča kreditoriem. (L. № 1561.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka Sen. civ. kas. dep. savā 1929. g. spried. № 367, jau paskaidrojis, ka Civ. proc. lik. 1293, pants piemērojams zināmos gadījumos arī pie blakus sūdzību (bet nevis tikai apelācijas un ka-

sācijas sūdzību) iesniegšanas termiņu aprēķināšanas, un proti tad, ja blakus sūdzība tiek iesniegta par tādu tiesas lēmumu, ar kuŗu lieta galīgi tiek pabeigta, jo šādam lēmumam no Civ. proc. lik. 1293. panta viedokļa ir tāda pat nozīme, kā tiesas spriedumam; tādēļ šāda lēmuma noraksts arī nosūtāms valsts pārvaldei uz Civ. proc. lik. 1292. p. pamata; tanī pašā spriedumā Senats paskaidrojis, ka saskaņā ar šo principu lietās par naudas sadalīšanu starp parādnieku kreditoriem valsts pārvaldes iestādei nosūtāms tiesas lēmuma noraksts, ar kuŗu tiek apstiprināts naudas sadalīšanas projekts, jo ar šādu lēmumu naudas sadalīšanas lieta tiek galīgi pabeigta; par šo lēmumu termiņš blakus sūdzības iesniegšanai tādēļ arī skaitāms no šī lēmuma noraksta saņemšanas valsts pārvaldes iestādei; 2) ka konkrētā lietā mirtiesnesis nav nosūtījis Latvijas bankai savu 1928. g. 31. marta lēmuma norakstu, ar kuŗu viņš apstiprinājis naudas sadalīšanas projektu starp Pardenča kreditoriem un, pretēji aprādītiem principiem, termiņu Latvijas bankas blakus sūdzības iesniegšanai aprēķinājis no minētā lēmuma taisīšanas dienas, kādēļ ar savu 1928. g. 10. septembra lēmumu izsniedzis bankai atpakaļ viņas 1928. g. 4. septembrī iesniegto blakus sūdzību, tāpēc apgabaltiesa, atstājot bez ievēribas Latvijas bankas sūdzību par šo pēdējo mirtiesneša lēmumu, pārkāpusi Civ. proc. lik. 1292., 1293. p., kādēļ viņas lēmums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. gada 8. novembra spriedumu Civ. proc. lik. 1292., 1293. pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

50. 1929. g. 31. maijā. Antona Šviedra lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Anufrija Čeirana prasībā pret Antonu Šviedri un prasītāja paskaidrojums. (L. № 1421.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Senats atrod: 1928. g. 3. jūlijā prasītājs griezies pie īres valdes ar lūgumu normēt dzīvokli, kuŗu viņš ieņem atbildētāja namā Rīgā, Būru ielā № 25. Atbildētājs, aizrā-

dot uz to, ka viņš savā namā pēc likuma par telpu īri spēkā stāšanās esot izdarījis kapitālremontu, kuŗa vērtība pārsniedzot 25 % no nama vērtības, un ka caur šo kapitālremontu nams no neapdzīvota esot pārvērstš apdzīvojamā stāvoklī, lūdzis prasītāja lūgumu uz lik. par telpu īri 1. panta piezīmes pamata atstāt bez ievēribas.

Īres valde ar 1928 g. 20. augusta spriedumu noteikusi prasītāja dzīvokļa viena mēneša īres maksu Ls 6,40 apmērā, kādu spriedumu Rīgas apgabaltiesa ar 1929. g. 19./30. janvāra spriedumu apstiprinājusi. Apgabaltiesa atradusi, ka atbildētāja augšā pievestā ieruna nepelna ievēribu, jo ar liecinieku liecībām esot noskaidrots, ka sākot ar 1920. g. atbildētāja nama septītā daļa bijusi apdzīvota un tādā pašā stāvoklī nams atradies arī pa visu remonta laiku; tādēļ apgabaltiesa atzinusi lik. par telpu īri 1. panta piezīmi par nepiemērojamu šinī lietā un atstājusi bez ievēribas atbildētāja lūgumu par ekspertīzes izdarīšanu ēku vērtības noskaidrošanai un pēc rēķiniem izvesto darbu pārbaudīšanai.

Atbildētāja par šo spriedumu iesniegtā kasācijas sūdzība pelna ievēribu.

Pretēji apgabaltiesas domām, lik. par telpu īri 1. p. piezīmes piemērošanai nav vajadzīga tā fakta konstatēšana, ka visš nams caur kapitālremontu pārvērstš no neapdzīvota apdzīvojamā stāvoklī; šis pants piemērojams arī tad, ja tikai viena nama daļa pārvērstā šinī stāvoklī, ja tikai kapitālremonta vērtība pārsniedz 25 % nama vērtības, kāda pazīme uzskatāma vienīgi par izšķirošu jautājumā par lik. par telpu īri 1. p. piezīmes piemērošanu.

Tādā nozīmē lik. par telpu īri piezīme tika saprasta arī Saeimas debatēs 1924. g. 3. jūnija sēdē (sk. sevišķi dep. A. Berga runu, kas aizrādīja uz šīs piezīmes attiecināšanu uz līdzīgu konkrētu gadījumu, kad bija izdarīts remonts tikai viena nama pakalējā pusē). Tādā kārtā nav atzīstams par pareizu Apgabaltiesas redzes viedoklis, pēc kuŗa lik. par telpu īri 1. panta piezīme nebūtu piemērojama pat tad, ja, piem., no 20 dzīvokļiem sastāvošā namā būtu bijis neapdzīvots tikai viens dzīvoklis, bet pārējos 19 dzīvokļus namsaimnieks būtu pārvērtis no neapdzīvota apdzīvojamā stāvoklī.

Ievērojot sacīto jāatzīst, ka apgabaltiesa nevarēja izvairīties no atbildētājas ierunas apspriešanas pēc būtības, ka konkrētā gadījumā namsaimnieka izdarītā remonta vērtība pārsniedzusi 25% no nama vērtības. Atzīstot šo atbildētāja ierunu par nepamatotu, apgabaltiesa pārkāpusi lik. par telpu īri 1. panta piezīmi. Atrodot, ka tādēļ apgabaltiesas spriedums nav atstājams spēkā, neielaižoties citu kasācijas sūdzībā pievesto sprieduma atcelšanas iemeslu pārbaudīšanā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1929. g. 19./30. janvāra spriedumu lik. par telpu īri 1. panta piezīmes pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

51. 1929. g. 25. oktobrī. Finanšu ministrijas nodokļu departamenta pārstāvja vec. sev. uzd. ierēdņa Eduarda Bērziņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu lietā par Bēra Bērmaņa izsaukšanu tiesā maksāšanas līdzekļu uzrādīšanai. (L. № 1324.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa jautājuma noskaidrošanai par to, kādas personas atzīstamas par Civ. proc. lik. 1222¹¹. sek. p. minētiem „valsts parādniekiem“ pareizi griezusies pie 1897. g. 29. decembra noteikumiem par valsts parādnieku mantas uzmeklēšanu (Kriev. lik. un rīk. krāj. 1898. gada № 7. sk. 100.), jo šie noteikumi ir pievesto Civ. proc. lik. avots; 2) ka minēto noteikumu 8. pants nosaka, ka tie neattiecas uz nodokļiem, nodevām un vispār piedzīnumiem, attiecībā uz kuŗu izvešanu noteikta sevišķā likumā noteikti paredzēta kārtība; pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, Latvijā gan pastāv sevišķa nodokļu piedzīšanas kārtība, un proti, 1920. g. 19. marta noteikumi par valsts nodokļu un citu neapstrīdami valstij pienācīgo naudas summu piedzīšanas kārtību (lik. krāj. pap. № 48.) ar 1924. g. 4. oktobra papildinājumiem (lik. kr. № 160.) un 1926. g. 22. jūlija pārgrozījumiem (lik. kr. № 106.), kādi noteikumi šās lietas uzsākšanas laikā bija spēkā; 3) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot nodokļu departamenta lūgumu iz-

saukt Bēru Bērmani Civ. proc. lik. 1222¹¹. sek., 1222¹. sek. pantos paredzētā kārtībā tiesā maksāšanas līdzekļu uzrādīšanai Bērmaņa n o d o k ļ u p a r ā d a samaksai, nav likumu pārkāpusi, kādēļ nodokļu departamenta kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: Finanšu ministrijas nodokļu departamenta pilnvarnieka Bērziņa kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

52. 1929. g. 22. novembrī. Latvijas bankas pilnv. zv. adv. pal. Dambekalna lūgums atcelt Tiesu palatas spriedumu Latvijas bankas prasībā pret Kārļa Stakle un atbildētāja pilnv. zv. adv. Berga paskaidrojums. (L. № 1318.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Senats atrod: saskaņā ar Priv. lik. 1414. p. ķīlu tiesības izbeidzas pašas no sevis, kad dzēš saistību, kurai tas noder par nodrošinājumu, vienalga vai tāda dzēšana notikusi ar samaksu, ar pārjaunojumu (novatio), ar iemaksu tiesā, ar atlaidumu no kreditora puses vai kādā citādā kārtībā. Atsaucoties uz šo likumu, atbildētājs neatzīst pret viņu celto prasību, kurā prasītāja lūdz piedzīt no viņa Ls 10145,— ar $\frac{0}{100}$ pēc obligācijas, kuru atbildētājs 1923. g. marta mēnesī nodevis prasītājai rokās ķīlā, kā firmas „Zamuels un Ziediņš” vekselparāda nodrošinājumu. Atbildētājs pie tam aizrāda uz to, ka minētais vekselparāds ticis dzēsts 1923. g. 14. decembrī sekojošā kārtā: O. Ziediņš, iesniedzis 1923. g. novembrī prasītājai — aizdevumu daļai — lūgumu izsniegt viņam, kā atbildētāja pilnvarniekam, aizdevumu Ls 9000,— apmērā firmas „Zamuels un Ziediņš” protestēto vekselu izpirkšanai, aizrādot, ka šim aizdevumam par nodrošinājumu varot būt minētā atbildētāja obligācija, kurā atrodoties prasītājas diskonto daļā; aizdevums ticis piešķirts Ziediņam, kā atbildētāja pilnvarniekam, un ar saņemto no aizdevuma daļas pret 1923. g. 14. decembrī no Ziediņa, kā atbildētāja pilnvarnieka, izdotiem jauniem vekseliem Ls 9000,— apmērā, Ziediņš esot izpircis firmas „Zamuels un Ziediņš” diskonto daļā parādu, pie kam vekseli tikuši atdoti firmai,

bet obligācija tikusi pārvesta no prasītājas diskonto daļas uz aizdevumu daļu; tādēļ, pēc atbildētāja domām, pēc minētās firmas parāda likvidēšanas diskonto daļā rokas ķīlas tiesības uz minēto obligāciju esot izbeigušās uz augšā pievestā Priv. lik. 1414. p. pamata.

Apgabaltiesa prasību atraidījusi un apgabaltiesas spriedumu apstiprinājusi Tiesu palata, pievienojoties atbildētāja paskaidrojumiem un aizrādot vēl uz to, ka par jauno (1923. g. 14. dec.) aizņēmumu aizdevuma daļā saskaņā ar veksellik. 17. § atbildot personīgi O. Ziediņš, kā vekselu izdevējs, bet nevis atbildētājs Stakle, jo pēdējais neesot devis piekrišanu pārvest savu obligāciju par nodrošinājumu Ziediņa personīgiem parādiem, kuram vekselu izdošanas laikā pat jau nebijušas tiesības rīkoties Stakles vārdā, jo tad jau bijusi anulēta Stakles pilnvara, kāpēc sakarā ar Ziediņa rīcību pret viņu bijusi ierosināta kriminālvajāšana. Pie tādiem apstākļiem prasītājas aizdevumu daļa nevarot pretendēt uz ķīlu, jo aizņēmējs bijis jau nevis firma „Zamuels un Ziediņš”, bet O. Ziediņš, kurš rīkojies pie tam pretēji Stakles gribai.

Prasītājas par šo spriedumu iesniegtā kasācijas sūdzība pelna ievēribu.

Jautājumu par to, vai firmas „Zamuels un Ziediņš” vekselparāds atzīstams par samaksātu (no kāda jautājuma atkarīgas atbildētāja turpmākā atbildība pēc obligācijas saskaņā ar priv. lik. 1414., 1486. p.); Tiesu palata izšķirusi pozitīvā ziņā. Šis slēdziens un tā pamatā liktie Tiesu palatas apsvērumi nav atzīstami par pareiziem.

Nav strīda starp prāvniekiem par to, ka prasītāja, Latvijas banka nekādas sumas firmas „Zamuels un Ziediņš” vekselparāda segšanai nav saņēmusi, jo faktisko samaksu protams nevar atzīt vajadzīgās naudas sumas iemaksu bankas diskonto nodaļā no tās pašas bankas aizdevuma nodaļas; ar to, kā pareizi aizrāda kasācijas sūdzības iesniedzēja, faktiski notikusi tikai naudas pārgrāmatošana no vienas bankas nodaļas uz otru. Pie augšā attēlotiem lietās apstākļiem nevar šo stāvokli grozīt arī tas apstāklis, ka par debitoriem bankas diskonta un aizdevuma daļā formeli skaitās dažādas personas:

diskonto daļā — firma „Zamuels un Ziediņš“, bet aizdevumu daļā — atbildētājs Stakle. Šim apstāklim būtu nozīme un ar šādu debitoru maiņu firmas „Zamuels un Ziediņš“ parāds būtu atzīstams par dzēstu, ja šā debitoru maiņa būtu notikusi likumīgā kārtā, t. i. ja O. Ziediņš likumīgi būtu izdevis Stakles vārdā pret aizdevumu jaunus vekselus un atstājis bankā obligāciju šā aizdevuma nodrošināšanai; tādā gadījumā gan firma „Zamuels un Ziediņš“ (bet ne Stakle pēc vekseliem) būtu atsavinājusies no atbildības bankai pretim. Konkrētā gadījumā lieta tomēr norisinājusies citādi: O. Ziediņš panācis minētās firmas parāda „likvidēšanu“, izdarot (Sodu lik. paredzēto) kriminālnoziedzumu, par kuru viņš sodīts ar krimināltiesas spriedumu (sk. I sēj. lp. 92.). O. Ziediņš bez pilnvaras no Stakles puses izdevis viņa vārdā vekselus, pret kuriem saņēmīs minēto aizdevumu firmas „Zamuels un Ziediņš“ parāda segšanai. No tā no vienas puses gan izriet, ka Stakle bankai pēc šiem vekseliem neatbild, bet no otras puses tomēr izriet, ka firmas „Zamuels un Ziediņš“ parāds par samaksātu nav atzīstams, jo O. Ziediņš tādā ceļā ar viltu (ar viltotu vekselu palīdzību) maldinājis banku, ar kādu viltu Ziediņš arī panācis, ka firmas parāds tika atzīts par segtu, bet vekseli izdoti viņai atpakaļ. Pie tādiem apstākļiem banka uz Priv. lik. 2979. p. pamata nav vairs spiesta atzīt firmas parādu segšanu par pareizi notikušu, bet to var atzīt par joprojām pastāvošu, vajadzības gadījumā prasot no viņas atpakaļ izdotos vekselus, jo notikusē vekselu izdošana firmai nav atzīstama par neapgāžamu parāda samaksas pierādījumu, bet gan tikai nodibina prezumciju par parādu samaksu, kāda prezumcija dotā gadījumā apgāzta. Bet ja nu šis parāds nav atzīstams par dzēstu, tad arī konkrētā gadījumā nav piemērojams Priv. lik. 1414. p., kādēļ banka firmas (vēl nesamaksātā) parāda nodrošināšanai iedoto atbildētāja obligāciju var izlietot arī vēl tagad.

Nākot pie pretēja slēdziena, Tiesu palata pielaidusi motīvu nepareizību, ar to pārkāpjot Civ. proc. lik. 711. p.

Aiz pievestiem iemesliem Senats nolēma: Tiesu palatas 1928. g. 4./11. okt. spriedumu Civ. proc. lik. 711. panta pār-

kāpuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

53. 1929. g. 22. martā. Modesta Milberga pilnv. zv. adv. Pavlova lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Braines Blūm prasībā pret Modestu Milbergu un prasītājas paskaidrojums, (L. № 1274.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Izklausījis atbildētāja pilnv. zv. adv. Pavlova paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa nākusi pie kasācijas kārtībā nepārbaudāma slēdziena, ka 1928. g. jūlija mēnesī atbildētājam īre par strīda dzīvokli tikusi paaugstināta uz 40 Ls mēnesī, skaitot no 1928. g. 1. septembra, — ar to atkrit visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 1. punktā, kurā viņš cenšas pierādīt, ka neesot konstatēts nekāda laika atbildētājam būtu uzlikts par pienākumu maksāt paaugstinātu īri; pie tam apgabaltiesa, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, nav sagrozījusi lietas apstākļus, jo ja arī lieciniece Veščunas nav liecinājusi, no kāda laika atbildētājam paaugstinātā īre bija jāmaksā, tad tomēr par šo laiku (1. sept.) noteikti liecinājusi lieciniece Merkson, uz kuru apgabaltiesa savā spriedumā arī atsaucās; 2) ka pie tādiem apstākļiem jautājumam par to, vai prasītāja savu prasījumu par paaugstinātas īres maksāšanu atkārtojusi vēlāk (pēc jūlija) nav priekš lietas nozīmes, jo likums šāda paziņojuma atkārtošā neprasā, ar ko atkrit atbildētāja aizrādījumi viņa kasācijas sūdzības 2. un 3. punktos uz to, ka apgabaltiesa esot nepareizi atzinusi, ka par īres maksu paaugstinātā apmērā esot atgādināts 1928. g. septembrī un pēc paša atbildētāja paskaidrojumiem — 8 oktobrī; 3) ka atbildētāja aizrādījumi viņa kasācijas sūdzības 7. punktā uz pievienotā lietā atrodošos valsts arķiva apliecību no Senata nemaz nav apspriežami, jo pats atbildētājs atzīst, ka šai apliecībai priekš lietas nav izšķirošas nozīmes; 4) ka tāpat atkrit atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 8. un 9. punktos, kuŗos viņš pārmet apgabaltiesai, ka viņa neesot ievērojusi viņa lūgumu par liecinieka Lapera pārpratinā-

šanu, konfrontējot viņu ar liecinieci Merksion; pretēji atbildētāja aizrādījumam, apgabaltiesa šai ziņā nav pārkāpusi likumu, jo liecinieka pārpratīnāšana pilnīgi atkarājas no tiesas ieskata (Civ. proc. lik. 403. p.; Senata civ. kas. dep. spried. 1923. g. № 84 Plaušes lietā); bez tam atbildētājs uz to, ka minēto liecinieku liecības esot pretrunīgas, aizrāda pirmo reizi kasācijas sūdzībā; 5) ka par pamatotiem turpretim atzīstami atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 4., 5. un 6. punktus, ka apgabaltiesa nepareizi esot atraidījusi viņa lūgumu par liecinieku nopratīnāšanu un ekspertizes izdarīšanu, lai noskaidrotu, kādos apmēros atbildētājs izvedis remontu un ievējis labierīcības dzīvokli un kāda varētu būt dzīvokļa īres maksa līdz 1914. g. 1. augustam neremontētā stāvoklī un bez labierīcībām; šai ziņā kasācijas sūdzības iesniedzējs pareizi aizrāda, ka izīrētājs var prasīt tikai to īres naudu, kuŗa atbilst tam īres objekta stāvoklim, kādā šis objekts no izīrētāja ir ticis izīrēts; ja tādēļ dzīvokļa vērtība ir tikusi paaugstināta pateicoties īrnieka izdarītiem remontiem un ievestām labierīcībām, tad šī paaugstinātā vērtība, protams, nevar dot izīrētājam tiesību prasīt no īrnieka paaugstinātu īres maksu; pie tādiem apstākļiem un ņemot vērā, ka ekspertīze noteikusi likumīgo īres maksu uz 32 Ls mēnesī, izejot no dzīvokļa tagadējā stāvokļa, apgabaltiesai katrā ziņā bija jānoskaidro, cik tālu šādu īres naudu apmēru ir iespaidojuši no paša īrnieka, atbildētāja, izvestie remontu un labierīcības, kuŗu izvešana, kā jau teikts, nevar dot izīrētājam tiesību prasīt lielāko īres maksu; pie tādiem apstākļiem apgabaltiesa nevarēja atraidīt minēto atbildētāja lūgumu aiz tā motīva, ka viņš atlīdzību par remontiem un labierīcībām varot prasīt atsevišķā prasībā, bet bija jāievēro atbildētāja lūgums par liecinieku nopratīnāšanu un ekspertīzes izdarīšanu, ar ko atbildētājs domājis pierādīt, ka no viņa deponeētā naudas suma (30 Ls mēnesī) atbilst tam dzīvokļa stāvoklim, kādā viņš to noīrējis; bez tam apgabaltiesa nemaz nav apspriedusi atbildētāja aizrādījumu uz to, ka dzīvoklis, pēc atbildētāja apgalvojuma, esot ļoti auksts un ka caur dzīvokļa logiem

sūcoties dzīvoklī lietus ūdens, kādus apstākļus tāpat lūdzis konstatēt caur liecinieku nopratīnāšanu; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot atbildētāja lūgumu par liecinieku nopratīnāšanu un papildu ekspertīzes izdarīšanu, pielaidusi motīvu nepareizību un nepilnību, ar to pārkāpjot civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. gada 19./21. decembra spriedumu civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

54. 1929. g. 7. jūnijā. Emilijas Pauzulu pilnv. zv. adv. Berga lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Emilijas Pauzuls prasībā pret A/S. „Morics Feitelbergs“ un atbildētājas pilnv. zv. adv. Minca paskaidrojums. (L. № 1247.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Ņemot vērā: 1) ka Senata civ. kas. dep. savā 1927. g. spried. № 334 Spliet lietā jau paskaidrojis, ka īres lietas par pansiju telpām, kuŗas nav pieskaitāmas tirdzniecības uzņēmumiem (veikalēm), ir izņemtas no īres valdes kompetences; 2) ka minēto lietu kategorijas piekritība vispārējām tiesu iestādēm netiek grozīta ar to apstākli vien, ka pansijai ir pievienots ēdamgalds, kur bez istabu īrniekiem pusdienu ēd arī citi; savu pretējo uzskatu kasācijas sūdzības iesniedzēja pamato uz to, ka, saskaņā ar Senata praksi, no kompetences īres valdei nav izņemtas viesnīcas, kuŗām pievienoti restorāni; starp šiem uzņēmumiem un pansijām ar ēdamgaldu kasācijas sūdzības iesniedzēja ierauga pilnu analogiju, kādēļ arī pansijas ar ēdamgaldu esot, pēc viņas uzskata, padotas īres valdei; bet šai ziņā jāaizrāda, ka arī attiecībā uz restorāniem Senats paskaidrojis (1926. gada spried. № 390 Paikena lietā), ka pie veikalēm restorāni pieder tikai tad un cik tālu viņos atrodas attiecīga tirdznieciskā iekārta, plašākās, attiecīgi ierīkotās telpās, kuŗas nolemtas ēdienu (resp. dzērienu) lielākā izvēlē izgatavošanai un pārdošanai restorāna apmeklētājiem; 3) ka tādēļ nevis katrs ēdamgalds būtu uzska-

tāms par veikalu, bet gan tikai tāds, kas telpu, iekārtas un preču apgrozījuma ziņā būtu pielīdzināms restoranam aprādītā nozīmē; 4) ka konkrētā gadījumā apgabaltiesa šādas pazīmes nav konstatējusi un arī pati prasītāja neapgalvo, ka viņas pansi jā būtu ierikots šāda tipa ēdamgalds, kādēļ apgabaltiesa varēja atzīt, ka prasītājas uzņēmums nav kvalificējams par tirdzniecības uzņēmumu, kur tirgojas ar precēm, un ka tādēļ šī lieta, kuŗā prasītāja līdz normēt īres maksu par viņas ieņemtām telpām, izbeidzama, kā nepiekrītoša īres valdes kompetencei; 5) ka tādā kārtā prasītājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Emilijas Pauzul pilnv. zv. adv. Berga kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

55. 1929. g. 26. aprīlī. Marijas Nesterovas u. c. pilnv. zv. adv. G. Heinike lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Marijas Nesterovas un citu prasībā pret Paulu Hermanovski un pēdējās paskaidrojums. (L. № 1082.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka pēc apgabaltiesas konstatējuma ar mir. Michaila Nesterova testamentu noteikts, ka nams, kuŗā ieņem dzīvokli atbildētāja, pārvaldāms no viņa mantinieku vairākuma; 2) ka tādēļ apgabaltiesa, kuŗa konstatējusi, ka prasību par atbildētājas izlikšanu no noīrētām telpām cēluši četrus septiņiem nama līdzīpašniekiem, t. i. no viņu vairākuma, nevarēja ievērot atbildētājas ierunu par to, ka prasība esot nepareizi celta tikai no vienas līdzīpašnieku daļas; nevar būt šaubu, ka tiesībā pārvaldīt namu ietilpst arī tiesība prasīt īrnieka izlikšanu īres vai apkurināšanas naudas nesamaksas dēļ; 3) ka apgabaltiesas uzskats, ka Michaila Nesterova testamentam neesot nozīmes priekš trešām personām tādēļ, ka tas neesot ievests zemes grāmatās, atzīstams par maldīgu, — jo — kā pareizi aizrāda kasācijas sūdzības iesniedzējs — jautājums pastāv nevis iekš tam, vai testamenta noteikumi saistoši priekš trešām personām, bet iekš tam, vai viņi saistoši priekš mantiniekiem; ja testamentā no-

teikts, ka namu pārvaldā līdzīpašnieku vairākums, tad pēdējais atzīstams par pietiekoši leģitimētu celt izlikšanas prasību, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai testaments ievests zemes grāmatās, kā arī neatkarīgi no tā, vai īres līgumu ar atbildētāju noslēguši visi līdzīpašnieki, kas gan bija pielaižams, bet — saskaņā ar testamenta noteikumiem — nebija vajadzīgs; 4) ka priv. lik. 929. panta noteikumi, uz kuŗu atsaucas apgabaltiesa, nav jus cogens, bet var tikt grozīts ar līgumu vai testamentu, kādēļ, pastāvot minētam Michaila Nesterova testamenta noteikumam, ir pilnīgi iespējama no viņa mantinieku vairākuma celta prasība par atbildētājas izlikšanu, lai gan pēc vispārēja principa šāda prasība ceļama gan tikai no visiem nama līdzīpašniekiem kopā (Senata 1926. g. spried. № 206 Hebenspergera lietā); 5) ka ņaķot pie pretēja slēdziena, apgabaltiesa pielaidusi motīvu nepareizību, ar to pārkāpjot civ. proc. lik. 181. (129.), 196. (142.) pantus, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 27. oktobra spriedumu atcelt civ. proc. lik. 181. (129.), 196. (142.) pantu pārkāpumu dēļ un nodot lietu tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

56. 1929. g. 12. decembrī. IV Rīgas Savstarpīgās Kreditbiedrības pilnv. zv. adv. Hamaņa lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Gustava Zeeberga prasībā pret IV Rīgas Savstarpīgo Kreditbiedrību un mir. Gustava Zeeberga mantas aizgādņa Heinricha Zeeberga pilnv. zv. adv. A. Zeeberga paskaidrojums. (L. № 223.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Izklausījis prasītāja pilnv. zv. adv. Zeeberga paskaidrojumu, Senats atrod: prasītājs lūdz atzīt par nelikumīgām un atceļamām: 1) atbildētājas 1923. g. 17. jūnija pilnsapulci, 2) pilnsapulces lēmumu par ievēlēto valdes sastāvu, 3) visu valdes sastāvā ievēlēto personu atbildētājas vārdā izdarīto rīcību.

Savu prasību prasītājs pamato uz to: 1) ka pēc atbildētājas statutiem pilnsapulci var sasaukt tikai valde, 2) ka minētās per-

sonas nav bijuša valdes loceklis, kādēļ viņam nav bijusi tiesība sasaukt pilnsapulci, 3) ka minētās personas pat zaudējušas atbildētājas biedru kvalitāti, jo savu biedru naudu vietā saņēmuši Latvijas Tirdzniecības - Rūpniecības bankas (L. T. b) akcijas, ar kuŗu atbildētāja esot apvienojusies uz viņas 1920. g. 12. aprīļa lēmuma pamata, 4) ka tāpēc pilnsapulce kā nelikumīgi sasaukta un viņā pieņemtie lēmumi uzskatāmi par spēkā neesošiem, 5) ka prasītājam, kā atbildētājas biedrim, esot dibināta interese celt tagadējo prasību.

Atbildētāja, neatzīstot prasību, paskaidrojusi, ka: 1) prasītājam neesot dibinātas intereses prasības celšanā, 2) ka agrāk 1920. g. 12. aprīlī ārkārtīgā pilnsapulcē ieceltās valdes sastāvā bijušās personas zaudējušas valdes locekļu kvalitāti: a) 3 gadu notecēšanas dēļ (statutu 53. §), b) ar to, ka tās iegājušas L. T. R. bankas valdes un padomes sastāvā (statutu 1. p. piez.; kreditnolik. 10. nodal. 28., 39. p.; Kr. civ. lik. 2174. p. piez.); 3) ka tāpēc attiecīga organa trūkuma dēļ, kas būtu varējis sasaukt pilnsapulci, prasības rakstā minētām personām, kā rīcības komitejai, esot bijusi tiesība no sevis rūpēties par pilnsapulces sasaukšanu.

Apgabaltiesa apmierinājusi prasību. Tiesu palata apstiprinājusi apgabaltiesas spriedumu, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem.

Tiesu palata atrod par nodibinātu prasītāja interesi tagadējās prasības celšanā jau ar to, ka prasītājs, kā atbildētājas biedris, kuŗš savu biedra naudu neesot atprasījis, nesot statutos paredzēto atbildību par atbildētājas operācijām, kuŗu izdevīgais rezultāts atkarājoties no valdes sastāva. Jautājumu par atbildētājas 1923. g. 17. jūnija pilnsapulces 3 sasaucēju biedru kvalitāti Tiesu palata izšķīrusi atraidoši uz tā pamata, ka visi viņi izņēmuši savas biedru naudas, to vietā saņemot L. T. R. b. akcijas; līdz ar to tā tad arī nevarot uzskatīt par valdi arī tās 5 personas, kuŗas minētā pilnsapulcē tikušas ievēlētas šai amatā. Izejot no šādiem apcerējumiem, Tiesu palata noliedz pilnsapulces sasaucējiem tiesību sasaukt tādu. Šai ziņā Tiesu palata par likumīgiem valdes locekļiem uzskata vēl pirms 1923. g. valdes sastāvā iegājušās

personas, neatkarīgi no tā, vai tās vēlāki būtu iestājušās L. T. R. b. valdes jeb padomes sastāvā vai nē, jo viņiem šie pēdējie amati bijuši jāatstāj; katrā ziņā sapulces sasaukšanu būtu varējuši panākt 20 biedru lielai daļai, šai nolūkā griežoties pie Rīgas apgabaltiesas pēc noteikumu analogijas par akciju sabiedrībām. Aiz pievestiem iemesliem Tiesu palata nākusi pie slēdziena, ka par nelikumīgiem esot atzīstami 1923. g. 17. jūnija sapulce un viņā ievēlētais valdes sastāvs, kā arī tai iegājušo personu rīkojumi. Atbildētājas kasācijas sūdzība nepelna ievēribu.

Tiesu palatai bija pietiekošs pamats atzīt, ka pilnsapulces sasaucēji tai laikā nav vairs bijuši atbildētājas biedri, saņemot naudu atpakaļ. Šai ziņā jāiziet no tā, ka „biedru dalības zīme“, pretēji akcijai, nav uzskatāma par vērtspapiru. Viņa apliecina vienīgi naudas iemaksu; tas izriet netikvien no viņas teksta, kas izsmēļas vienīgi ar aizrādījumu, ka no zīmes saņēmēja „saņemta dalības desmitprocentīga iemaksa pēc biedrības statutu 3. §“, bet arī no šī dokumenta apzīmējuma krievu valodā kā „билет членского взноса“, Statutos par šo dokumentu vispār nav runas. Tā tad viņam patstāvīgas nozīmes nav. Tāpēc tas arī nevar iemiesot sevī kādu no viņa it kā (korporatīva) prasījuma dokumenta izrietošu prasījumu, kas nebūtu realizējams bez šī dokumenta; tāpat arī nevar konstruēt kādas lietiskas tiesības par šo dokumentu. Tā tad biedru dalības zīme nerada pati par sevi nedz tiesības „par“ papiru, nedz tiesības „no“ papira, un katrā ziņā tiesības „no“ dalības zīmes neatkarājas no tiesībām „par“ dalības zīmi. Ar to atkrīt šī dokumenta vērtspapira raksturs. Šai ziņā atbildētāja pareizi aizrāda, ka „biedru dalības zīme“ nebauda negociabilitāti, līdzīgi (nevinkulētai) akcijai. Tāpat arī biedru tiesības, kā korporatīvas, sabiedriskas tiesības nav pārnesamas (cedējamas), bet gan varētu cedēt tikai konkrētu, no sabiedriskām attiecībām izrietošu prasījumu pret biedrību (priv. lik. 4283., 3468. p.). Atbildētāja maldās tikai tai ziņā, ka, pretēji atbildētājas domām, īstenībā, Tiesu palata nemaz nenoliedz, ka biedru korporatīvās tiesības nav kā tādas tālāk cedējamas, pat tieši aizrādot, ka „var piekrist apelatorei

(t. i. atbildētājam), ka dalības zīme līdz ar viņā ietilpstošo tiesību kompleksu nav at-savināma". Tiesu palata arī neiziet no tā, ka pilnsapulces sasaucēji būtu savas biedru tiesības vai pat savu biedru zīmes cedējuši trešām personām, bet gan Tiesu palata noteikti uzsver tikai to, ka viņi izņēmuši savas biedru naudas un ar to likvidējuši savas attiecības ar atbildētāju. Pie tam Tiesu palata tieši atsaucas uz atbildētājas statutu 12., 13. §§, kurī runā par biedru izstāšanos (12. §: „член желающий выбыть..“) jeb par biedra fizisko vai „juridisko“ nāvi un biedra uzņēmuma izbeigšanos (13. §). Taisni statutu 12. § paredzētiem biedra dalības izbeigšanās iemesliem Tiesu palata pielīdzina gadījumu, kad biedris saņem atpakaļ savu biedru naudu. Gan Tiesu palata citā vietā runā par „biedru dalības zīmju nodošanu“ L. T. R. bankai. Tomēr ar to viņa nav domājusi par biedru dalības tiesību cesiju, bet gan sapratusi zem pievestās frazes tikai ārēja pierādījuma iesniegšanu L. T. R. bankai par to, ka minētās personas likvidējušas savas korporatīvās tiesības pret atbildētāju. Sakarā ar to, Tiesu palatai šai (citā) vietā gan nepareizā juridiskā valodā, t. s. gaŗām ejot, aizrāda, ka minētās personas likvidējušas savas biedru „dalības zīmes“ (!), kamēr, īstenībā, saprotams, varēja runāt tikai par biedru tiesību likvidāciju. Bet šādam lapsus linguae nav nozīmes lietā. Tiesu palata, aizrādot, ka pilnsapulces sasaucēji esot izņemtās biedru naudas „vietā“ saņēmuši L. T. R. bankas akcijas, uzsvērusi tikai to, ka akcijas uzskatāmas par atbildētājas biedru izstāšanās ekvivalentu, bet nemaz nav izteikusi, it kā izstājušais no atbildētājas biedris būtu savas dalības (korporatīvās) tiesības cedējis L. T. R. bankai. Tā tad atbildētāja pārpratusi Tiesu palatas aprādītos jautājumos izteiktās domas. Ar to tad atkrīt tās premisses, no kurām atbildētāja izgājusi, apstrīdot savā kasācijas sūdzības 1. punktā Tiesu palatas slēdzienu par to, ka pilnsapulces sasaucēji zaudējuši savas biedru tiesības. Ar to tā tad atkrīt arī atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 1. punktā. Tādā kārtā Tiesu

palata, neatzīstot minētām personām (pilnsapulces sasaucējiem) biedru kvalifikāciju, varēja jau aiz šī iemesla 1923. g. 17. jūnija pilnsapulci, kā sasauktu no nebiedriem, atzīt par nelikumīgu un atcelamu un līdz ar to prasību par apmierināmu visumā.

Neatkarīgi no tā, pretēji atbildētājas domām, Tiesu palata pareizi atzinusi, ka pilnsapulces sasaucējiem nav bijusi tiesība, pat ja tos vēl uzskatītu par biedriem, no sevis pilnsapulci sasaukt. Atbildētājas statutu 33. § paredz, ka biedri, skaitā ne mazāk par 20, var pieprasīt ārkārtējas pilnsapulces sasaukšanu, savu prasījumu rakstiski pieteicot valdei. Statutu 33. § noteikumi identiski ar Kr. civ. lik. 2158. p. 1. piez. pielik. 11. p., kas tās pašas tiesības paredz arī akcionāriem, kurī reprezentē $\frac{1}{20}$ daļu pamatkapitāla. Pie tam, saskaņā ar 1921. g. 20. aprīļa likuma 4. p. (Lik. kr. 83. num.), gadījumā, ja valde no pilnsapulces sasaukšanas atteiktos, minētai akcionāru grupai tiesība šai nolūkā griezties pie apgabaltiesas (lik. 4. p.). Pievestiem likuma (tā tad arī lik. 4. p.) noteikumiem ir vispārēja nozīme (Sen. civ. kas. dep. spried. 1923. g. 103. num.; pēc spried. krāj. № 29). Likuma 1. p. šai ziņā vispār noteic, ka bij. Krievijas valdības apstiprinātie statuti akciju biedrībām un paju sabiedrībām, kurām ir kādi uzņēmumi Latvijā, paliek spēkā, pie kam, saskaņā ar šī likuma ievadu, ar šī likuma noteikumiem ir jāpapildina un jāpārgroza pirms 1918. g. 18. novembra apstiprināto Latvijas akciju biedrību un paju sabiedrību statutu attiecīgie panti. Tā tad, ar šo likumu ipso jure visu to akciju biedrību un paju sabiedrību statuti uzskatāmi par attiecīgi papildinātiem un pārgrozītiem, kādas bija pēc kara atjaunojušas savu darbību Latvijā, t. i. bija par kara laiku pārtraukušas savu darbību (piem., sakarā ar evakuāciju) un no jauna uzsākušas to (piem., pēc reevakuācijas). Pievestais 4. p. noteikums, kā liekas, patapināts no vācu tirdzn. nolikuma 254. §, kurš līdzīgo noteikumu paredz kā vispārēju noteikumu. Saskaņā ar 1921. g. 20. aprīļa lik. 4. p., arī 1923. g. 9. jūnija likums (Lik. kr. 63. num.) attiecībā uz kārtīgu pilnsapulču sasaukšanu, analogiskas tiesības paredz pat vienam pašam akcionāram (1. p.), pie kam šai

likumā par evakuētām akciju sabiedrībām pat nav ne vārda. Tāpēc Tiesu palatai bija pietiekošs pamats atzīt, ka toreizējās pilnsapulces sasaucējiem būtu, mazākais, valdes sastāva trūkuma dēļ, bijis jāgriežas pie Rīgas apgabaltiesas ar lūgumu — pēc akciju sabiedrību analogijas (priv. lik. ievad. 21. p.) — spert soļus pilnsapulces sasaukšanai, jo arī atbildētāja bija tai pašā stāvoklī, t. i. atjaunojusi vai domājusi atjaunot savu iepriekšējo darbību (sk. arī statutu 84. §). Katrā ziņā nav likuma, kas bez minētās formalitātes izpildīšanas — atzītu kādai akcionāru vai biedru grupai tiesību no sevis sasaukt pilnsapulci.

Pretēji atbildētājas domām, arī Tiesu palata tieši atzinusi valdi par organu, atsaucoties šai ziņā uz statutu 33., 35. §§, bet nemaz nav atzinusi valdes locekļus it kā par pilnvarniekiem. Ja arī Tiesu palata vienā vietā aizrāda, ka valdes locekļi nav varējuši „pamest likteņa varā savu pilnvaru devēju — sabiedrības mantu“, tad tas bija jāsaprot pilnvaras neistā vārda nozīmē, un šāda juridiski nepareizi formulēta fraza nemaz nav iespaidojusi Tiesu palatas sprieduma motivos izteikto domu gaitu. Tāpat Tiesu palata nav pielaidusi pretrunu motivos, it kā no vienas puses atzīstot valdes locekļus, kas pārgājuši P. T. R. bankas dienestā, vēl par atbildētājas valdes locekļiem, un no otras puses aizrādot, ka viņi neesot piedabūjami sasaukt pilnsapulci, kuŗas tendencei viņi nevarot piekrist. Īstenībā, Tiesu palata šai vietā domājusi tikai it kā attaisnot pilnsapulces sasaucēju rīcību, negriežoties taisni pie minētiem valdes locekļiem; bet arī nupat pievestiem Tiesu palatas apcerējumiem, kuŗi gan uzskatāmi par pilnīgi liekiem, nav nekādas nozīmes sprieduma motivu ziņā. Ar to tā tad atkrit arī atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 2. un 3. punktā. Jautājums par to, vai prasītājs būtu uzskatāms par pietiekoši ieinteresētu celt tagadējo prasību, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Pretēji atbildētājas domām, prasītājam nebija vēl sevišķi jāpie-rāda, ka atbildētāja ar likuma pārkāpumu būtu nodarījusi viņam zināmu kaitējumu. Ja prasītājs ir atbildētājas biedris, kā to konstatē Tiesu palata, tad ar to vien jau nodi-

bināta viņa neītikvien interese, bet arī tiesība celt savu tagadējo prasību jau uz vispārēja pamata (sk. statutu 84. § un Kr. civ. lik. 2158. p. 1. piez. pielik. 8. p.; 2184. p.), neatkarīgi no kādiem tiešiem materiāliem zaudējumiem vai citiem kaitējumiem. Pietiek šai ziņā, ja pilnsapulce vai tās lēmumi runā pretin likumam jeb statutiem, kā sabiedriskam līgumam (sk. Kr. sen. civ. kas. dep. spried. 1898. g. 59. num. Vitebskas savst. kreditbiedrības lietā; 1869. g. 389. num. Pēterpils kreditbiedrības lietā). Ar to atkrit arī atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 4. punktā.

Aiz pievestiem iemesliem atzīstot, ka Tiesu palata nav atbildētājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: IV Rīgas Savstarpīgās Kreditbiedrības pilnv. zv. adv. Hamaņa kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

57. 1929. g. 13. decembrī. Boļeslava Daukša pilnv. priv. adv. Dzelmaņa lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas spriedumu Boļeslava Daukša prasībā pret firmu „Schiffsverwertungs G. m. b. H. Kiel“ (L. № 910.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Senats atrod: no prasītāja darba grāmatīņas redzams un starp prāvniekiem arī nav strīda par to, ka prasītājs kalpojis kā smērētājs uz darbnīcu kuģa „Skorpions“. Kasācijas sūdzības iesniedzējs arī neatspēko apgabaltiesas motivus, aiz kuŗiem viņa atzinusi, ka „Skorpionam“ ir kuģa raksturīgas pazīmes. Pie tādiem apstākļiem apgabaltiesa pareizi attiecinājusi uz prasītāju lik. par darba laiku 19. p. Kasācijas iesniedzēja uzskats, ka šis pants esot attiecināms tikai uz tādiem kuģiem, kuŗi kalpo satiksmes vajadzībām, nav savienojams ar minētā likuma panta saturu, kas sevišķi paredz arī satiksmes līdzekļu darbiniekus un tādēļ nebūtu minējis šinī pašā pantā arī kuģa kalpotājus, ja viņš būtu domājis tikai par tādiem kuģiem, kuŗi uztur satiksmi. Prasītāja kasācijas sūdzība, kuŗā viņš aizstāv pretējo uzskatu, tādēļ atraidāma kā nepamatota. Ievērojot sacīto, Senats nolēmj: Boļeslava Daukšis pilnv.

priv. adv. Dzeldmaņa kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

58. 1929. g. 22. novembrī. Jēkaba Aizupa pilnv. zv. adv. Grinberga lūgums atcelt Tiesu palatas spriedumu Jēkaba Aizupa prasībā pret Loti Aizupu, Vili Aizupu un Māli Čulksten un atbildētāju pilnv. zv. adv. Pauļuka paskaidrojums. (L. № 1051.)

Sēdī vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš referē senators F. Konradi.

Senats atrod: 1924. g. 24. martā Jelgavas apgabaltiesā iesniegtā iesūdzības rakstā prasītājs Jēkabs Aizups paskaidrojis, ka viņš 1908. g. esot nopircis no sava brāļa, Mārtiņa Aizupa, 14,83 deset. lielu zemes gabalu piederību pie Mārtiņa Aizupa mājām par 1300 rub., kāda suma jau esot pilnīgi samaksāta. Mārtiņš Aizups esot liecīgs pārvēst zemes gabalu uz prasītāja vārda, kādēļ pēdējais 1913. g. esot iesniedzis bij. Jelgavas apgabaltiesā sūdzību ar lūgumu piespiest Mārtiņu Aizupu noslēgt pirkšanas - pārdošanas līgumu; šī lieta kara apstākļu dēļ neesot pabeigta.

Aizrādot uz to, ka zemes gabals viņam esot ticis nodots jau 1908. gadā, ka viņš to lietojot nepārtraukti līdz šim laikam, tā ka viņš ieguvis zemes gabalu arī uz iesūdzējuma pamata, prasītājs lūdz piespiest atbildētājus (mir. Mārtiņa Aizupa Mantniekus) parakstīt klātpielikto pirkšanas-pārdošanas līguma projektu attiecībā uz minēto zemes gabalu un projektu nodot koroborēšanai zemes grāmatu nodaļai, bet neizpildīšanas gadījumā atzīt zemes gabalu par koroborējamu arī bez atbildētāju piekrišanas. Atbildētāji, neatzīstot prasību, cēluši pretprasību par prasītāja izlikšanu no atbildētāju mājām. Atbildētāji starp citu apgalvojuši, ka līgums (ja tas tiktu pierādīts) būtu atzīstams par spēkā neesošu uz 1923. g. 17. marta likuma pamata, kā galīgi neizpildīts.

Procesa gaitā prasītājs iesniedzis 1913. gadā izdoto Mārtiņa Aizupa kvīti par pierādījumu tam, ka galīga norēķināšanās starp prasītāju un Mārtiņu Aizupu esot notikusi. Atbildētāji apšaubījuši kvītes īstenību un apgabaltiesa, pēc kvītes pārbaudīšanas Civ. proc. lik. 548. p. kārtībā,

sava sprieduma motivos atzinusi, ka kvītei nav piešķirams pierādījuma spēks. Apgabaltiesa pirmprasību atraidījusi, bet pretprasību apmierinājusi, kādu spriedumu Tiesu palata apstiprinājusi ar savu 1928. gada 26. septembra spriedumu.

Tiesu palata, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motiviem, atzinusi, ka starp brāļiem Aizupiem noslēgtais pirkšanas-pārdošanas līgums esot nederīgs uz 1923. gada 18. marta likuma pamata, jo neesot pierādīta visas pirkšanas sumas samaksa; prasītāja ierunu par noilgumu attiecībā uz pretprasību Tiesu palatā atzinusi par nedibinātu.

Par šo spriedumu no prasītāja iesniegtā kasācijas sūdzība pelna ievēribu.

Prasītājs gan nepareizi aizrāda, ka atbildētājiem, ja viņi neatzīst iesniegto 1913. gada kvīti, bijis jāceļ viltojuma strīdus un ka viņi nevarējuši aprobežoties ar kvītes īstenības apšaubīšanu. Kā redzams no kvītes, tā nav parakstīta no atbildētājiem, bet, pēc prasītāja apgalvojuma, no Mārtiņa Aizupa. Tādēļ atbildētāji šinī gadījumā nebija spiesti celt viltojumu strīdu, bet viņi varēja aprobežoties ar kvītes īstenības apšaubīšanu, kuŗa nebūtu pielaižama tikai tad, ja kvīti būtu parakstījuši paši atbildētāji (Civilproc. lik. 542. p.). Atbildētāju pacelto strīdu par kvītes īstenību apgabaltiesa pārbaudījusi un, pēc pārbaudes, nākusī pie slēdziena, aiz spriedumā pievestiem motiviem, ka kvīte izslēdzama no pierādījuma skaita (Civilproc. lik. 554. p.). Apgabaltiesa tādā kārtā rīkojusies pilnīgi likumīgi un tāpat Tiesu palata, kuŗa arī šai ziņā pievienojusies apgabaltiesas sprieduma motiviem, nav likumu pārkāpusī, neatzīstot kvītei pierādījuma spēku. Pie tam Tiesu palata, pretēji prasītāja aizrādījumam, kvīti nav atzinusi par pierādījumu ne tikai tās „ārējā izskata dēļ“, bet galvenā kārtā tādēļ, ka tā runājot pretīm lietā nodibinātiem neapšaubāmiem un paša prasītāja neapstrīdētiem apstākļiem. Izdarīt kvītes ķīmisko ekspertīzi lūguši atbildētāji, bet ne prasītājs, kādēļ pēdējais nevar pārņemt Tiesu palatā šī lūguma neievērošanu. Prasītājs lūdzis tikai izdarīt kādu pilnīgi nesaprotamu ekspertīzi „uz vietas“. Ar sacīto atkrit prasītāja paskaid-

rojumi viņa kasācijas sūdzībā 2. pk., kuŗa viņš apstrīd Tiesu palatas slēdzienu par visas pirkšanas sumas nesamaksu un cenšas pierādīt, ka kvite esot uzskatāma par pirkšanas sumas samaksas neapšaubāmu pierādījumu. Tāpat atkrit kasācijas sūdzības 3. punkts, kuŗa prasītājs apstrīd Tiesu palatas slēdzienu par nopratināto liecinieku Jürgensa, Ziediņ un Bārzdiņ liecību nozīmi: šis Tiesu palatas slēdziens kasācijas kārtībā nav pārbaudāms; liecinieces Bārzdiņ liecību Tiesu palata, pretēji prasītāja aizrādījumam, ir apsvērusi, jo viņa pievienojusies apgabaltiesas sprieduma motīviem, kuŗos šī liecība apspriesta.

Par pamatotu turpretīm atzīstams prasītāja aizrādījums viņa kasācijas sūdzības 1. punktā uz to, ka Tiesu palata nepareizi esot izšķirusi jautājumu par iesēdējuma nozīmi šinī lietā. Prasītājs gan cēlis prasību par pirkšanas-pārdošanas līguma projekta parakstīšanu un tā koroborēšanu, bet tomēr abās instancēs (iesūdzības rakstā un apelācijas sūdzībā) paskaidrojis, ka viņš strīdū stāvošo zemes gabalu esot ieguvis arī uz iesēdējuma pamata. Tiesu palata šo prasītāja aizrādījumu atzinusi par „nedibinātu attiecībā uz pretprasību“, nemaz savā spriedumā nepaskaidrojot, kādēļ viņa šo prasītāja apgalvojumu (kuŗu atbildētāji pēc būtības pat nav apstrīdējuši) uzskata par nenozīmīgu; Tiesu palata tā tad šai ziņā pielaidusi sprieduma motīvu nepilnību. Īstenībā pievestam prasītāja aizrādījumam var būt nozīme aiz sekošiem iemesliem: Ja prasītājs patiesībā strīdū esošo zemes gabalu būtu ieguvis īpašumā uz iesēdējuma pamata, tad viņš katrā ziņā, kā zemes īpašnieks, kuŗa tiesības pastāvētu arī bez zemes koroborācijas uz viņa vārda (Priv. lik. 855. p.), varētu atspēkot pretprasību par viņa izlikšanu ar ierunu, ka viņš zemi ieguvis uz pievestā (iesēdējuma) pamata (sk. Sen. civ. kas. dep. spried. 1924. g. 5., 207. num., kuŗos paskaidrots, ka atsaukties uz zemes iegūšanu iesēdējuma ceļā var arī ierunas veidā, neceljot atsevišķu prasību par īpašuma tiesību atzīšanu uz šī pamata). Tā tad apspriežamam prasītāja apgalvojumam, ja viņš būtu pierādīts, katrā ziņā būtu no-

zīme attiecībā uz pretprasību. Bet šim apgalvojumam konkrētā gadījumā būtu svars arī attiecībā uz pamatprasību, jo ja prasītājs būtu ieguvis zemi uz iesēdējuma pamata, un pie tam pirms 1920. g. 18. marta likuma spēkā nākšanas (konkrētā gadījumā prasītājs zemi nopircis 1908. gadā), tad uz prāvnieku līgumu 1920. g. (resp. 1923. g. 18. marta) likums nemaz nebūtu attiecināms, jo tas nedotu atbildētājiem tiesību apstrīdēt prasītāja jau pirms šī likuma izdošanas iegūtās īpašuma tiesības uz zemi uz tā pamata, ka nav samaksāta visa pirkšanas suma (no iesēdējuma viedokļa, pirkšanas sumas nesamaksai nav izšķirošas nozīmes — sk. Sen. civ. kas. dep. spried. 1924. g. 207. num.). Tādā kārtā, ja prasītāja apgalvojums, ka viņš zemi ieguvis uz iesēdējuma pamata, būtu atzīstams par pierādītu, tad Tiesu palatai gan būtu bijis prasību jāatrainda prasības petituma nepareizā formulējuma dēļ (jo prasītājs, ja viņš zemi ieguvis uz iesēdējuma pamata, protams, nevarēja celt prasību par līguma projekta parakstīšanu un koroborēšanu), bet viņa nebūtu varējusi atzīt prāvnieku līgumu par neesošu uz 1923. g. 18. marta likuma dēļ (pirkšanas sumas nesamaksas dēļ) un atraidīt prasību aiz šī iemesla; tikai tad, ja prasītāja apgalvojums par iesēdējumu būtu atzīstams par nepierādītu, būtu nozīme Tiesu palatas konstatētai pirkšanas sumas nesamaksai pilnā apmērā un tikai šinī pēdējā gadījumā Tiesu palata būtu varējusi piemērot 1923. g. 18. marta likumu. Jautājums par to, vai pamatprasība būtu atraidāma aiz citiem atbildētāju pievestiem iemesliem, Senatā nav apspriežams, jo tiesu palata pārējos atbildētāju iebildumus pret pamatprasību savā spriedumā nemaz nav apsvērusi.

Tādā kārtā spriedumā motīvu nepilnības dēļ (kuŗu Tiesu palata pielaidusi, neapspriežot pēc būtības prasītāja apgalvojumu par zemes gabala iegūšanu uz iesēdējuma pamata) Tiesu palatas spriedums atceļams attiecībā uz abām prasībām Civilproc. lik. 339., 711. p., pārkapumu dēļ.

Aiz pievestiem iemesliem Senats nolēmj: Tiesu palatas 1928. g. 26. septembra spriedumu Civilproc. lik. 339.,

711. pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

59. 1929. g. 25. aprīlī. Marijas Vondas lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņas, Vondas, prasībā pret Jāni Vondu un pēdējā paskaidrojums. (L. Nr. 213.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa prasības daļu Ls 220,— dēļ zaudējuma atlīdzības par prasītāja nepielaišanu pie zemes un kustamas mantas kopējas lietošanas atraidījusi uz tā pamata, ka prasītāja neesot ņēmusi dalību kopējās zemes saimniecības (zemes) apstrādāšanā un pat esot atteikusies dzīvot kopējās mājās un ka tāpēc viņai neesot tiesības „uz kopējā izmantojamā objekta augļiem“; 2) ka tomēr, pretēji apgabaltiesas domām, līdzīpašnieka tiesības uz kopējās mantas ienākumiem nemaz neatkarājas no tā, ka līdzīpašnieks fiziski piedalītos kopējās mantas apstrādāšanā; Kr. civ. lik. 545. p. uzstāda kategorisko noteikumu, ka līdzīpašniekam ir no vienas puses tiesība uz proporcionālo daļu ienākumos un no otras puses arī pienākums tai pašā proporcionālā daļā piedalīties izdevumos; bet ka fizisks darbs, zemes apstrādāšanas ziņā, būtu nepieciešams priekšnoteikums līdzīpašnieka tiesībām prasīt ienākumu proporcionālo daļu, nedz 545. p. nedz kāds cits likuma pants neparedz; saprotams, līdzīpašniekam, pieprosoot daļu ienākumos, jācieš arī augļu ražošanas izdevumi; pierādīt šo pēdējo apmēru nav pats par sevi līdzīpašnieka-prasītāja pienākums, bet gan uz to bija ierunas ceļā jāizrāda un tas jāpierāda līdzīpašniekam — atbildētājam (Civilpr. lik. 102. (81.) p. 2. teik.); neatkarīgi no tā, apgabaltiesa savos apcerējumos, jautājumā par prasītājas tiesībām celt tagadējo prasību, attiecinājusi tikai uz prasītājas pieprasīto daļu ienākumos no zemes, bet atstājusi bez apspriešanas prasības daļu par kustamās mantas ienākumiem; 3) ka jautājumā par zaudējumu apmēru, apgabaltiesa atrod, ka ar liecinieku liecībām esot pierādīts tikai tas, cik nomas naudu varētu par prasītājas

daļu maksāt; bet apgabaltiesa pie tam nepaskaidro, kādēļ viņa šādu mērauklu atzinusi par nepietiekošu lauksaimniecībā; īstenībā, zemes nomas vērtība būtu taisni noteicoša, novērtējot zemes ienesīgumu; tāpēc apgabaltiesai nebija pamata, nemotivējot nomas vērtības nepiemērojamību runā stāvošam gadījumam, neņemot vērā ar lieciniekiem pierādīto zemes nomas vērtību; 4) ka apgabaltiesa, atraidot prasības daļu par kalpones algu kā nepierādītu, šai ziņā atsaucās starp citu uz liecinieka Skuteļa liecību; tomēr apgabaltiesa šai ziņā nav paskaidrojusi, kādēļ viņa nav ņēmusi vērā šī liecinieka liecības daļu (sk. miertiesneša 1927. g. 27. janvāra protokolā: akts 10. lapp. o. p.), kurā šis liecinieks burtiski apliecinājis, ka prasītājas darbs pielīdzināms kalpones darbam un ka kalponēm parasti maksā 5000 rbļ. par vasaru; bez tā, apgabaltiesa arī nepaskaidro, ar kādiem pārējo liecinieku (Lapika un Praskovjas Vondas) izteicieniem algas prasība vai prasītājas kalpošanas attiecības pret atbildētāju būtu uzskatāmas par atspēkotām; 5) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot prasību, pārkāpusi Kr. civ. proc. lik. 545. p., Civilproc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats nolēmj: Latgales apgabaltiesas 1927. g. 4. oktobra spriedumu Kr. civ. lik. 545. p., Civilproc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

60. 1929. g. 24. oktobrī. Jāna un Johannas Oļechno un mir. Donata Oļechno mantas un mazgadīgo bērnu aizbildņu Johannas Oļechno un Donata Naimiša lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Marijas Oļechno prasībā pret Jāni, Johannu Oļechniem un mir. Donata Oļechno mantas un mazg. bērnu aizb. Johannu Oļechno un Donatu Naimišu. (L. Nr. 690.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka atbildētāji pret apliecības izsniegšanu mir. prasītājas Marijas Oļechnas bij. pilnvarniekiem, aizbildnības nodibināšanai par mir. prasītājas atstāto mantību, nav ierunu cēluši (sk. ap-

gabaltiesas 1927. g. 8. jūnija sēdes protokolu: akts 111. lapp.); 2) ka atbildētāji neapgalvo, ka viņi būtu vienīgie mirušās prasītājas intestatā vīru testamentmantinieki resp. ka viņi būtu tikuši apstiprināti par viņas intestatantiniekiem; 3) ka tāpēc apgabaltiesai bija pietiekošs iemesls atzīt, ka līdz kamēr mantojums par mirušās prasītājas nav noregulēts un aizbildnība par viņas atstāto mantību nav atcelta, šī pēdējā vēl turpinājas; kaut arī, no materiālo tiesību viedokļa, aizbildnība par mirušās personas mantību pēc Kr. civ. lik. nav identiska ar aizgādību par mirušās personas mantojumu pēc Priv. lik., un tikai pēc Priv. lik. hereditas jacens ir juridiska persona, — tad tomēr, no Civilpr. lik. viedokļa, mirušā parta reprezentācijas ziņā tiesas priekšā, abi institūti savā starpā neatšķiras (sk. Civilproc. lik. 215. p. 2. teik.; 751., 959., 960. p.); tāpēc apgabaltiesa varēja turpināt lietas caurskatīšanu pret atbildētājiem arī pēc prasītājas nāves, ja vien izpildīti augšā pievestie Civilproc. lik. pantos paredzētie noteikumi, kuŗi nodrošina mirušā parta mantības intereses procesā; confusio ir institūts, kas pieder materiālām tiesībām, bet ne procesam: ja ir klāt abu partu procesualtiesiskie pārstāvji, tad lieta nav izbeidzama, kaut arī, materialtiesiskā nozīmē, būtu pamts atzīt, ka notiktu konfuzija; 4) ka mir. prasītājas bijušais pilnvarnieks varēja lūgt par apliecības izsniegšanu lietas turpināšanai un aizbildņa iecelšanai par mir. prasītājas mantību; šai gadījumā mir. prasītājas bijušais pilnvarnieks uzstājas kā negotiorum gestor, tā pat, kā Civilproc. lik. 254. p. 2. teik. paredzētā gadījumā; 5) ka tādā kārtā apgabaltiesa, neizbeidzot lietu, nav atbildētāju pievestos likumus pārkāpusi, Senats nolēmja: Jāņa un Johannas Oļechno un mirušā Donata Oļechno mantošanas masas un mazgadīgo Johannas Oļechno un Donata Naimiša kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

61. 1929. g. 25. aprīlī. A./S. „Ziemeļu koku Eksports“ pilnv. zvēr. adv. Kostepiča lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu A./S. „Ziemeļu

koku Eksports“ prasībā pret Latvijas dzelzsceļu virsvaldi un atbildētājas pārstāvja, juriskonsulta Prēvalda paskaidrojums. (L. Nr. 217.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka prasītāja savu prasības daļu par Ls 414,— pamato uz atbildētājas pielaisto pārmaksu, kuŗa izteikums iekš tā, ka a) prasītāja 1924. g. augusta un septembra mēnešos nosūtījusi koku materiālus no Lietuvas lauku pievedceļu stacijas „Panemuni“ („Pandelis“) tranzītā caur Latviju, b) ka Latvijas dzelzsceļu pierobežu stacija uz šī lauka pievedceļa esot Latvijas dzelzsceļu „Šuveinišku“ stacija; šī pēdējā esot „Vadonī attāluma noteikšanai“ apzīmēta kā tarifa stacija, no kuŗas attālums līdz „Rīgas-Krasta“ pēc šematiskās kartes esot noteikts par 218,7 km, c) ka atbildētāja 1924. g. 2. aprīlī (tā tad pirms preču nosūtīšanas) noslēgusi „Šuveinišku“ stacijā preču kustību, kuŗa, neskatoties uz viņas faktisko noslēgšanu, tomēr pēc „Vadoņa attāluma noteikšanas“ un kartēm vēl turpinoties skaitīties kā Latvijas dzelzsceļu pierobežu stacija, d) ka ievērojot „Šuveinišku“ stacijas slēgšanu, preču operācijas tikušas pārvestas uz Latvijas dzelzsceļu „Neretas“ staciju kā Latvijas pierobežas staciju, e) ka vedummaksu par Lietuvas dzelzsceļu ceļa daļu piedzinuši sev par labu Lietuvas dzelzsceļi, bet vedummaksu par Latvijas dzelzsceļu ceļa daļu būtu, pie normāliem apstākļiem, bijis jāaprēķina nedalīti no „Šuveinišku“ stacijas līdz Latvijas gala stacijai („Rīgas-Krasta“); f) ka, tomēr atbildētāja, ievērojot „Šuveinišku“ stacijas slēgšanu, vedummaksu aprēķinājusi atsevišķi: 1) no „Šuveinišku“ stacijas līdz „Neretas“ stacijai, proti, par 10 km, kaut gan šis attālums līdzinoties tikai 7,3 km, un 2) pēc un bez tā, no „Neretas“ stacijas līdz „Rīga-Krasta“ un tādā kārtā paņēmusi lieku vedummaksu (t. i. pārmaksu) par apm. 3 km, kas par visām preču zīmēm kopā sastādot pārmaksu Ls 414,—; g) ka īstenībā atbildētājai esot bijusi tiesība saņemt, saskaņā ar pagaidu tarifa 55. §, no kilograma un kilometra vedummaksu tieši no Latvijas robežām (t. i. no bijušās „Šuveinišķas“

stacijas) līdz pirmajai Latvijas tagadējai pierobežas stacijai „Nereta“, t. i. par 7,3 km, noapaļojot šo attālumu līdz 8 km, bet atbildētāja šādu attālumu savukārt, atsaucoties uz pagaidu tarifa 56. § 3. pk., noapaļojusi vēl līdz 10 km; 2) ka prasības daļu par Ls 376,20 (kuŗu viņš pamazinājis līdz Ls 342,82) prasītāja pamato uz to, ka: a) lauku pievedceļu vagoniņu celtspēja līdzinās 5 tonnām; b) ka uz Lietuvas dzelzceļu par katru atsevišķu vagoniņu obligatoriski jāstāda atsevišķa preču zīme, bet uz Latvijas dzelzceļiem pie masu sūtījumiem pietiek, kad vienu preču zīmi sastāda jau priekš trim vagoniņiem; c) ka, ievērojot „Šuveinišķu“ stacijas slēgšanu priekš preču operācijām, preces nogājušas attālumu no bij „Šuveinišķu“ stacijas līdz stacijai „Nereta“ pēc Lietuvas „noteikumiem“, jo „Šuveinišķu“ stacijā nav bijis iespējams sastādīt jaunas, Latvijas noteikumiem piemērotas preču zīmes (kopējas uz ikkatriem 3 vagoniņiem), kas bijis iespējams izdarīt tikai „Neretas“ stacijā; d) ka tā tad faktiski uz Latvijas teritorijas no „Šuveinišķu“ stacijas, t. i. no Latvijas robežām līdz „Neretas“ stacijai preces gājušas pēc preču zīmēm, kuŗas — saskaņā vēl ar Lietuvas noteikumiem — tikušas sastādītas tikai uz 5 tonnām katra; e) ka pēc 1924. g. 26. jūlijā apstiprinātā „tarifa kravu pārvadāšanai pa dzelzceļiem“ („Vald. Vēstn.“ 1924. gada 167. num.) 3. §, c. pk., ja pārvadājamās preces svars pēc preču zīmēm mazāks par 7½ tonnu, tad vedummaksā palielināma par 25%; f) ka tāpēc 25% piemaksa tikusi it kā izsauktā ar to, ka atbildētāja noslēgusi „Šuveinišķu“ staciju; 3) ka tālākā lietas gaitā prasītāja paskaidrojusi: a) ka atbildētājai neesot tiesību šai ziņā piemērot pagaidu tarifa 56. § 3. pk.; jo 56. § — kā izņēmuma tarifs — paredzot pārvedumu vietējā satiksmē vienā atsevišķā noteiktā ceļu apgabalā mazākā par 10 km, bet tas neattiecoties uz runā stāvošo gadījumu, kad prece, neejot pāri par vietējo satiksmi, noiet tiešā satiksmē (t. i. no Latvijas robežām tieši līdz stacijai „Rīga-Krasta“) lielāko ceļu, jo šai gadījumā atkritot tās racionalais pamats, no kuŗa iziet 56. § 3. pk., proti, ka dzelzce-

ļiem kuŗā katrā pārvedumā (neatkarīgi no attāluma) ceļas zināmi vispārēji izdevumi, kuŗi vietējā satiksmē, t. i. pie mazākā attāluma, neatmaksātos, ja vedummaksu aprēķinātu tikai pēc efektīvi noietā (mazākā vietējā) attāluma (pēc Senata civ. proc. kas. dep. spried. 1885. g. 71. №, Kedrina lietā); bet šāds apcerējums, kas iziet no izņēmuma stāvokļa vietējā satiksmē, neesot piemērojams tiešā (ne vietējā) satiksmē, kur minētie vispārējie pārveduma izdevumi tālu dzēšami ar visu kopējo par lielāko attālumu nemamu pārvedmaksu; 4) ka atbildētāja, neatzīstot prasību, paskaidrojusi, ka a) „Šuveinišķu“ stacija nekad nav bijusi atklāta preču operācijām un tā 1924. g. tikusi galīgi slēgta sakarā ar viņas pārēju Lietuvas teritorijā, (t. i. jau pirms tagadējo sūtījumu pārvadāšanas); b) ka prasītāja preces nosūtījusi no „Pandeles“ stacijas uz „Neretas“ staciju, kāda ir tuvākā pierobežas stacija Latvijā; c) ka šis attālums sastāda 10 km, par kuŗiem tā tad arī tikusi aprēķināta vedummaksā; d) ka no atbildētājas neatkarājas nedz noteikt pierobežas staciju, nedz grozīt Lietuvas valdības pieņemto kārtību preču zīmju sastādīšanā sakarā ar lauku pievedceļu vagoniņu skaitu; 5) ka miertiesnesis prasību atraidījis, kādu spriedumu apgabaltiesa apstiprinājusi; 6) ka apgabaltiesa konstatējusi, ka pārvedlīgumi tikuši noslēgti Lietuvas stacijā „Panemunis“ līdz Latvijas stacijai „Nereta“; ka attālums no Latvijas robežas līdz stacijai „Nereta“ ir mazāks par 10 km; ka prasītāja nav pierādījusi, ka „Šuveinišķu“ stacija būtu bijusi atklāta taisni preču operācijām, un ka Latvijas gala (t. i. tuvākā pierobežu) stacija ir „Neretas“ stacija; 7) ka ja izšķirošs ir tas, līdz kādai stacijai pārvadāšanas līgums (ar preču zīmēm) ticis noslēgts, un ja stacija, līdz kuŗai pārvadāšanas līgums ticis faktiski noslēgts, bijusi tuvākā pie Lietuvas robežas Latvijas stacija, un ja šī tuvākā stacija nekad nav bijusi „Šuveinišķu“ stacija (kuŗa, bez tā, konkrētā pārvadāšanas līguma noslēgšanas dienā jau ir iegājusi Lietuvas teritorijā), bet gan bijusi taisni „Neretas“, stacija“, līdz kuŗai ticis noslēgts runā stāvošais pārvadāšanas līgums, tad ar to atkrit visi tie prasītājas pievestie apcerējumi, kuŗus tā

pamato uz to, ka atbildētāja it kā „Suveinišku“ staciju, preču operāciju ziņā, pārnesusi uz „Neretas“ staciju, un uz kuřiem prasītāja bija savukārt dibinājusi prasību, kā pirmā, tā arī otrā daļā; 8) ka, pretēji prasītājas domām, pagaidu tarifa 56. § „c“ punkta piemērojamība konkrētam gadījumam nemaz nav izslēgta it kā ar to, ka prece bijusi nolemta tranzītam uz ārzemēm, vai ar to, ka preces faktiski tikušas pārkrautas nevis „Neretas“ stacijā, bet tikai „Daudzevas“ stacijā vai ka konkrētam pārvadlīgumam, kuřa priekšmets bijis preču pārvadāšana pāri par Lietuvas-Latvijas robežām, tik tālu bija piemērojams tranzītarifs; no svara ir vienīgi tas, ka pārvadlīgums ticis noslēgts līdz pirmajai, tuvākai Latvijas stacijai, „Neretas“ stacijai, ka Latvijas teritorijā attālums no Latvijas robežām līdz šai stacijai ir mazāks par 10 km un, ka Latvijas dzelzceļiem ir tiesība vedummaksu aprēķināt atsevišķi par to pašu attālumu, kuřu prece — saskaņā ar vedumlīgumu — bija nogājusi Latvijas teritorijā; par tālāku ceļu, kuřu preces nogājušas no „Neretas“ stacijas līdz stacijai „Rīga-Krasta“, prasītāja bija noslēgusi ar atbildētāju jaunu vedumlīgumu (ar jaunām preču zīmēm) un tāpēc par preču pārvadāšanu atbildētāja aprēķinājusi un varēja aprēķināt tikai vedummaksu atsevišķi, sakarā ar preču noieta jauno ceļu, proti no „Neretas“ stacijas līdz stacijai „Rīga-Krasta“; tāpēc 56. § „c“ punktā paredzētais tarifs taisni piemērojams; 56. § „c“ punkts nemaz nešķīro noieta ceļu pēc tā, vai tas pieder pie „vietējās“ satiksmes, vai ne; tāpēc atkrīt šai gadījumā arī tie sevišķi apcerējumi, par kuřiem runā Kriev. Senata civ. kas. dep. spriedums 1885. g. 71. №; 9) ka tāpēc apgabaltiesai bija pietiekošs pamats, nepārkāpjot prasītājas kasācijas sūdzības 1. punktā pievestos likumus, atzīt par neapmierināmām prasības pirmās daļas; 10) ka attiecībā uz prasības otro daļu (Ls 342,82), pretēji apgabaltiesas domām, nav ieraugāma prasības grozīšana prasītājas paskaidrojumos, kuřos prasītāja prasības otro daļu — pašā prasības rakstā — dibinot uz to, ka Lietuvas no vienas puses un Latvijas no otras puses pieņemtā kārtībā par preču zīmju sastādīšanu priekš lauku pievedceļu va-

54

goniņiem savā starpā atšķiras un nesaskan, bet otrā instancē pamatojoties uz to, ka runā stāvošās preces tikušas pārvadātas nevis ar vietu skaitu, bet sagāztā veidā un ka tāpēc tranzītarifa 3. § „c“ punkts nesot piemērojams; īstenībā ar nupat pievestiem aizrādījumiem prasītāja, saprotams, nemaz nav pēc būtības pārgrozījusi prasību, bet pieved tikai otro, papildu pamatu savai prasībai, kuřas būtība, proti pārmaksas atlīdzība, palika pilnīgi neaizskārta, ko nenoliedz arī pati apgabaltiesa; 11) ka arī apgabaltiesas gala slēdziens, par to, ka 3. § „c“ punkts gan esot piemērojams runā stāvošā gadījumā, nav par pareizu uzskatāms: apgabaltiesa šai ziņā iziet no tā, ka dēļ 3. § „c“ punkta piemērojamības nekrītot svarā, vai preces būtu pārvadātas „ar uzrādītu gabalu skaitu“ jeb „sagāztā, sabērtā un salietā veidā“; šim savam uzskatam apgabaltiesa tomēr nepieved pamatu, bet aprobežojas ar vienkāršu atsaukumi uz 3. § 1. piezīmi; šai ziņā apgabaltiesa, nenoliedzot, ka konkrētās preces tikušas pārvadātas sagāztā veidā, vispirms nav ņēmusi vērā, ka 3. § „c“ punkts tieši un nepārprotami runā par precēm, kuřas pārvadā „ar uzrādītu gabalu skaitu“, tā tad tas nav attiecināms uz precēm, kuřas pārvadātas sagāztā veidā; otrkārt apgabaltiesa nepareizi runā par 3. § 1. piezīmi; īstenībā, kā redzams no 3. § iedalījuma sistēmas, šī „I piezīme“ attiecas nevis uz visu 3. § kā tādu, bet vienīgi uz 3. § „d“ punktu, t. i. uz III grupas kravām pēc iekšēja tarifa, kamēr konkrētā gadījumā preces taksējamas pēc tranzītarifa; apgabaltiesa nav nodibinājusi, ka runā stāvošās preces piederētu taisni pie III grupas kravām, ar ko pielaidusi motīvu nepilnību; 12) ka tā tad apgabaltiesa nepareizi piemērojot tranzītarifa 3. § „c“ punktu un 3. § „d“ punkta I piezīmi, un pielaižot motīvu nepilnību, pārkāpusi nupat pievestos tranzītarifa noteikumus, kā arī Civ. proc. lik. 196. (142.) p., kādēļ viņas spriedums attiecībā uz prasības atraidīšanu daļā par Ls 342,82 ir atceļams, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 11. janvāra spriedumu attiecībā uz prasības atraidīšanu daļā par Ls 342,82 tranzītarifa 3. § „c“ punkta un 3. § „d“ punkta I piez., Civ. proc. lik. 196. (142.) p.

pārkāpuma dēļ atcelt un lietu šai daļā nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā; pārējā daļā akc. sab. „Ziemeļu koku Eksports“ pilnv. zv. adv. Kosteniča kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

62. 1929. g. 21. martā. Trešo personu nepilngadīgo Kates, Marijas, Jāņa un Juŗa Brigznu aizbildņa Inta Rotbacha pilnvarnieka zv. adv. Rizenkampfa lūgums par Tiesu palatas par 30. apr. / 8. maija sprieduma atcelšanu Marijas un Jāņa Salstrovu un Juŗa Salstrova mantas aizgādņa prasībā pret Zemkopības ministriju un prasītājas Marijas Salstrovs paskaidrojums. (L. № 684.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Salstrovi 1922. gada 20. jūnijā Liepājas apgabaltiesā cēlušī prasību pret Zemkopības ministriju, kurā lūdz atzīt viņiem neierobežotas lietošanas un valdīšanas tiesības uz Pļieņu mežsargu mājām; 2) ka šai lietā, uz civ. proc. lik. 665. p. pamata, ar patstāvīgu prasību iestājušies kā trešās personas Anna Bēr u. c. ar lūgumu, tās pašas tiesības uz tām pašām mežsargu mājām atzīt viņiem; 3) ka Tiesu palata ar savu 1924. g. 30. aprīļa / 8. maija spriedumu pastāvīgas lietošanas un valdīšanas tiesības atzinusi prasītājiem Salstroviem; 4) ka nepilngadīgo Kates u. c. Brigzne aizbildnis 1927. g. 12. martā iesniedzis caur Tiesu palatu Senata Civilam departamentam civ. proc. lik. 795. p. paredzēto lūgumu dēļ minētā Tiesu palatas sprieduma atcelšanas; savu lūgumu lūdzējs pamato uz to: a) ka Zemkopības ministrijas Zemkopības departaments ar savu 1925. g. 18. maija rīkojumu esot ieskaitījis minētās mežsargu mājas Valsts zemes fondā saskaņā ar 1925. g. 18. aprīļa likumu (Lik. kr. 72) un tās tikušas piešķirtas minētiem Katei u. c. Brigzne kā 1901. g. mirušā mežsarga Inta Brigzne bērniem; b) ka Salstrovi pievesto Zemkopības departamenta rīkojumu pārsūdzējuši Senata Administratīvam departamentam, kas ar savu 1927. g. 17. janvāra lēmumu viņu sūdzību atstājis bez ievēribas; c) ka par Tiesu palatas spriedumu Katei u. c. Brig-

zne aizbildnim ticis zināms tikai 1927. g. 14. janvārī; 5) ka pēc civ. proc. lik. 795. p. izpratnes, saskaņā ar Kr. Senata nodibināto praksi, trešām personām tiesība lūgt par spēkā gājušā tiesas sprieduma atcelšanu tikai tad, ja viņam savas patstāvīgas tiesības uz strīdā esošo objektu būtu piederējušas jau pašas prasības celšanas momentā un ja šādas trešās personas tāpēc būtu pievelkamas lietā kā īstie atbildētāji, vai ja tās būtu varējušas prasības lietā iestāties kā galvenie intervenienti uz civ. proc. lik. 665. p. pamata (Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1882. g. 158. num. Morchalenkova lietā; 1883. g. 117. num. Dekonskas lietā; 1885. g. 57. num. Krašennikova lietā; 1899. g. 21. num. Mitusova lietā); 6) ka tam apstāklim, ka saskaņā ar apliecību № 2865, lūdzēji esot Inta Brigzne bērni, kas bija par mežsargu skaitot no 1901. g. un miris tai pašā gadā, nav izšķirošas nozīmes jau tādēļ vien, ka, kā redzams no pievestās apliecības, nedz lūdzēji, nedz mirušais Ints Brigzne taisni nav lietojuši un valdījuši „mežsargu dienesta zemi“ uz 1869. g. 10. marta likuma pamata; 7) ka neatkarīgi no tā, kā redzams no pašiem lūdzējiem iesniegtās apliecības № 2865, Pļieņu māja tikusi „piešķirta“ lūdzējiem no pagasta un apriņķa zemes ierīcības komitejām, t. i. no nekompetentām iestādēm; pagasta ierīcības komitejai, pēc likuma (agr. ref. lik. 4. d. 4., 6. lapp.), piekrit tikai: „izstrādāt, saskaņā ar apriņķu un Centralās zemes ierīcības komiteju rīkojumiem un norādījumiem, priekšlikumus un ierosinājumus, kā arī nodot atzīmi par viņu rīcības rajonā ietilpstošo valsts zemes fonda zemju sadalīšanu, izlietošanu un piešķiršanu“; apriņķu zemes ierīcības komitejām piekrit vadīt, saskaņā ar likumu un Centralās zemes ierīcības komitejas instrukcijām un norādījumiem zemes ierīcības darbus apriņķī; bet nebūt likumā nav teikts, ka pagastu un apriņķu zemes ierīcības komitejām piekristu tieši piešķirt zemi no Valsts zemes fonda; turpretim zemes piešķiršana, un sevišķi apstiprināt piešķiršanas projektu piekrit vienīgi Centralai zemes ierīcības komitejai (šī paša lik. 8. p. a un c pk.); 8) ka tā tad lūdzēji nevar viņu pretendētās patstāvīgās tiesības uz mežsargu mājām dibināt nedz

uz to, it kā tās viņiem būtu tikušas „piešķirtas“ no Valsts zemes fonda, nedz uz to, ka šādas tiesības piekristu viņiem uz 1869. gada 10. marta likuma pamata; 9) ka tādā kārtā Kates u. c. Brigzne aizbildņa lūgums nepelna ievēribu, neieļauzdamies jautājuma pārbaudīšanā par to, vai lūgums būtu ticis iesniegts likumā paredzētā laikā, Senats nolēmj: nepilngadīgo Katēs, Marijas, Jāņa un Juŗa Brigzne aizbildņa Inta Rothacha pilnv. zv. adv. Riezenkampfa lūgumu uz civ. proc. lik. 795. p. pamata atstāt bez ievēribas.

63. 1929. g. 21. novembrī. Jāņa Stenčela lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jāņa Stenčela prasībā pret Valsts zemes banku un atbildētājas pilnv. zv. adv. Arāja paskaidrojums. (L. № 687.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka pretēji prasītāja uzskatam, Krievijas civ. likumam ir pazīstama solidara atbildība, kuŗa var iestāties arī uz līguma pamata: ja ir norunāta solidara saistība, tad galvojums parastā nozīmē pārvēršas par solidaru saistību; bez tā, pēc pareiza tiesas uzskata, kontrahenti varēja uz līgumu attiecināt arī mūsu privatlikumu noteikumus, pievedot priv. likuma 4520. p.; apgabaltiesa pie tam iztulkojot galvojuma raksta saturu, arī konstatējusi, ka prasītājs jau iepriekš piekritis parāda nomaksas termiņa pagarināšanai; 2) ka pie tādiem apstākļiem apgabaltiesai, konstatējot, ka prasītājs ar izdoto Valsts zemes bankas galvojuma rakstu ir uzņēmis uz sevi solidaru atbildību pēc Priv. lik. 4520. panta kā līdzparādnieks, nemaz vairs nebija jāiztirzā lieta pēc Kriev. lik. kop. X sēj. 1. daļas 1557.—1562. panta noteikumiem; ar to tad atkrīt visi prasītāja kasācijas sūdzībā pievestie paskaidrojumi par to, ka apgabaltiesa neesot apspriedusi viņa apelācijas sūdzībā un tiesas sēdēs pievestos aizrādījumus, ka viņš, prasītājs, nevarējis nest solidaru atbildību pēc Latvijas Priv. lik. 4520. panta, kā galvnieks — pats parādnieks, bet ka uz Kr. civ. likuma nosacījumu pamata viņš kā galvnieks dotā gadījumā bijis atsvabināms no kaut kādas atbildības; 3) ka tādā kārtā iesniegtā ka-

sācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Jāņa Stenčela kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

64. 1929. g. 12. decembrī. Annas Ligzdiņ, Jēkaba Putniņa, Annas Purniņš lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Annas Ligzdiņ, Jēkaba Putniņa un Annas Purniņ prasībā pret Katrini Grosbard. (L. № 593.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka pretēji prasītāju domām, Tiesu palata nav pielaidusi pretrunu it kā ar to, ka viņa no vienas puses atzinusi runā stāvošo līgumu par galīgu, bet no otras puses atradusi par noslēdzamu vēl kādu formālu līgumu: pretstats formēlam līgumam ir nevis negalīgs līgums (priv. lik. 3140. p.), bet gan neformels līgums (priv. lik. 3030., 3034. p.), pie kam neformels līgums tomēr varētu būt arī galīgs līgums (Sen. civ. kas. dep. spried. krāj. 1922. g. 11. num.; 1923. g. 1., 2. num.); 2) ka tomēr ar to nav izšķirts jautājums par to, vai runā stāvošais līgums būtu pēc savas juridiskās nozīmes uzskatāms par priekšlīgumu jeb par galīgu līgumu; Tiesu palata minēto līgumu atzīst par galīgu (punktācijas ziņā: priv. lik. 3034. p.), atrodot, ka būtu bijis jāizdara tikai „daži priekšdarbi“, lai formēli atdalītu mir. Annai Bauman piederējušo mantojuma daļu, un ka tā tad būtu bijis jāceļ vienīgi priv. lik. 3014., 3015. p. paredzētā prasība dēļ minētā līguma ietērpšanas attiecīgā formā; 3) ka šāds Tiesu palatas uzskats gan nav par pareizu uzskatāms; galīgs pirkšanas līgums paredz, ka pirkšanas priekšmets būtu skaidri noteikts (priv. lik. 3835. p.); ja tiktu pārdota „viena 1/4 daļa no nekustama īpašuma ar visām tām ēkām un piedērumiem, tiesībām un pienākumiem, kādi pārdodamai daļai varētu piekrist pēc dalīšanas akta, noslēdzama nākamībā“ starp pārdevēju un tā līdzmantiņkiem, tad pārdotā ir vai nu 1/4 ideālā daļa, kā to raksturo paši prasītāji savā prasības rakstā (priv. lik. 927. p.), vai pat kāda reāla daļa (priv. lik. 927. p. 1. piez.), tomēr nenoteicot tās reālās robežas; ar to katrā ziņā paliktu atklāts, kas faktiski tika

pārdots un nodots; tā tad pirkšanas-pārdošanas īstais objekts būtu jānoteic tikai pēc dalīšanas līguma noslēgšanas, sadalot visu dalāmo hipotēkarisko vienību attiecīgās reālās daļās (zemes gabalos) un noteicot katra atsevišķa zemes gabala robežas pēc plāna (priv. lik. 2706. p.: sk. Sen. civ. kas. dep. spried. 1929. g. 61. num.); Tiesu palatai, nenodibinot, ka dalīšanas līgums aprādītā nozīmē jau būtu noticis, nebija pamata minēto līgumu atzīt par „galīgu“; 4) ka tomēr, no tā, ka, pretēji Tiesu palatas domām, minētais līgums nav galīgs, bet tikai priekšlīgums, nemaz neizriet, ka ar to nebūtu nodibinājušās starp kontrahentiem resp. to mantiniekiem saistošas juridiskas attiecības un ka minētais līgums būtu nederīgs un ignorējams; minētais līgums būtu zaudējis savu spēku tikai vai ar sevišķu vienošanos starp kontrahentiem, vai ar tiesas spriedumu; šai ziņā Tiesu palata nodibinājusi no vienas puses, ka, pretēji prasītāju domām, ar pirmo Tiesu palatas 1924. g. 9. oktobra spriedumu atbildētājas prasība dēļ „formēla līguma parakstīšanas“ tikusi atraidīta nevis pēc būtības, bet tikai „formelu trūkumu dēļ“, un no otras puses, ka tagadējo prasītāju pretprasība dēļ minētā līguma atzīšanas par fiktīvu un nederīgu tikusi atraidīta pēc būtības; tāpēc Tiesu palatai bija pietiekošs pamats atzīt, ka minētais līgums vēl tagad uzskatāms par spēkā esošu; 5) ka tādā kārtā, pastāvot vēl saistošam līgumam, kaut arī priekšlīguma veidā, prasītājiem jau tādēļ vien nav tiesības prasīt īpašuma atzīšanu uz prasības rakstā aprādītām ēkām, t. i. uz tādiem objektiem, kuri ar minēto līgumu tikuši aizpārdoti atbildētājam, un kuri vēl līdz šim nav reālā veidā atdalīti no nedalītās kopējās hipotēku vienības; 6) ka tāpat Tiesu palata pareizi aiz viņas pievestiem motīviem atzīst, ka prasītājiem nav tiesības prasīt, lai viņiem atzītu 1/4 idealās daļas no dzimts nomas (obroka) tiesībām, kuŗas piederēja mir. Annai Bauman; ja, kā nenoliedz prasītāja, obroktiesības ar agr. ref. likumu un 1921. g. 16. septembra noteik. (Lik. kr. 196) atceltas valstij par labu, tad ar to atzīts, ka minētās tiesības kļūvašas par res extra commercium (Sen. civ. kas. dep. spried. 1926. g. 625. num.) un tāpēc izņemtas no privattiesiskā apgro-

zījuma; 7) ka Tiesu palata — pretēji prasītāja domām — nav pie tam pielaidusi pretrunu motīvos it kā tai ziņā, ka no vienas puses uzturējusi spēkā minēto līgumu, bet no otras puses atzinusi, ka obroktiesības, uz kuŗām tāpat attiecoties minētais līgums, kā atceltas, nevarot būt par līguma priekšmetu; īstenībā minētais līgums runā par 1/4 daļu zemes gabala „ar ēkām un piederumiem“ (tā tad netikvien par obroktiesībām), kuŗi paši par sevi tomēr ir juridiski atdalāmi no obroktiesībām uz pašu zemi un tāpēc vēl tagad varētu būt par privāta līguma objektu (sk. agr. ref. lik. 43. p.; priv. lik. 772. p. ar piez.); 8) ka jautājumā par mir. Annas Bauman atstāto kustamo mantu, prasītāji nenoliedz, ka viņi kopā ar atbildētāju jau tikuši apstiprināti kā mir. Annas Bauman mantinieki, pie kam kā mantojuma sastāvs starp citu uzdota arī kustama manta; tā tad, prasību par īpašuma atzīšanu uz šo kustamo mantu Tiesu palata varēja atzīt par lieku un uz šī pamata par atraidāmu kā celtu bez likumīga iemesla, jo prasība netika vērsta uz kustamas mantas dalīšanu starp partiem vai par attiecīgas mantu daļas atņemšanu atbildētājam un nodošanu prasītājiem; 9) ka Tiesu palata burtiski pievedusi prasītāja paskaidrojumu uz atbildētājas apelācijas sūdzību un šai paskaidrojumā izteikto pretapelāciju, tā tad to arī ņēmusi vērā izspriežot tagadējo lietu; bet apstāties sprieduma motīvos pie katra atsevišķa partu pievesta apcerējuma tiesa nav piespiesta; 10) ka tādā kārtā Tiesu palata nav prasītāju kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņu kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma: Annas Ligzdīņ, Jēkaba Putniņa al. Bork un Annas Purviņ al. Purvis kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

65. 1929. g. 25. aprīlī. Emmas-Marijas Bļieškevitcs lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Jāņa-Ādolda Bļieškevitca prasībā pret Emmu-Mariju Bļieškevite. (L. № 670.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palata, aiz viņas pievestiem iemesliem, nākusi pie slē-

dziena, ka partu laulības kopdzīve ir tik izārdīta, ka no viņiem vairs nevar prasīt laulības kopdzīves turpināšanu un ka pie tā vainojami abi laulātie; šāds Tiesu palatas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā; tā tad atkrit visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos viņa apstrīd pievesto konstatējumu pareizību pēc būtības; 2) ka, pretēji atbildētājas domām, ne vienmēr un ne visur viena šķirtā laulātā prasījumi un tiesības pret otro ir izslēgtas ar to vien, ka arī pats prasītājs bijis vainīgs pie laulības šķiršanas; tā, piem., laulātais var vainīgā laulātā pret viņu celt uzturas prasību atraidīt arī tad, ja viņš, atbildētājs, pats būtu vainīgs (lik. par laulību 60. p. 3. pk.); šķirtai sievai ir tiesība saukties savā meitas uzvārdā arī tad, ja viņa būtu vienīgā vainīgā (61. p. 2. punkts); prasīt laulības šķiršanu aiz tās izārdīšanas var prasīt arī vainīgais laulātais, ja vien būtu vainīga arī pretējā puse (49. p. 3. punkta 2. teik.); tāpēc arī, uz tiem pašiem pamatiem, no likuma par laulības (61. p. 3. pk.) viedokļa, nav izslēgts, ka, laulības šķiršanas gadījumā, aiz laulības kopdzīves izārdīšanas, vīrs, pat ja tas būtu ticis atzīts par vainīgu laulības kopdzīves izārdīšanā, varētu prasīt, lai viņa šķirtai sievai aizliegta saukties viņa uzvārdā, ja vien arī sieva tikusi atzīta par vainīgu, jo, pretēji atbildētājas domām, aizliegums šķirtai sievai saukties vīra uzvārdā, nemaz nav kvalificējams kā sods, bet gan kā restitūcija iepriekšējā (pirms laulības) stāvoklī; šādu restitūciju vienpusīgi var prasīt vīrs; par aizliegumu šķirtai sievai saukties vīra uzvārdā, tiesa var lemt pat ex officio gadījumā, ja laulība tika atzīta par spēkā neesošu (59 p. 1. punkts); 3) ka tādā kārtā Tiesu palata nav atbildētājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma: Emmas-Marijas Blieškevitc kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. panta pamata atstāt bez ievēribas.

66. 1929. g. 21. martā. Emilijas Viegla un Jāņa Vilka (Vulfa) lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Marijas-Antonijas Buks prasībā pret nepilng. Emi-

liju Viegla, Jāni Vilku (Vulfu) un Olgu Balodi, un prasītājas pilnv. zv. adv. Paulūka paskaidrojums. (L. № 583.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Ņemot vērā: 1) ka, pretēji prasītājas domām, tas apstāklis, ka tagadējā kasācijas sūdzība iesniegta tikai no viena nepilngadīgās Amalijas Viegla aizbildņa, nevar būt par iemeslu kasācijas sūdzības atstāšanai bez caurskatīšanas šai daļā, jo saskaņā ar priv. lik. 440. p. tiešo noteikumu, katra aizbildņa atsevišķi izdarītā darbība, aizbildnības lietās, atzīstama par pilnīgi spēkā esošu un saistošu, ja vien viņš nav vispār pārkāpis savas aizbildņa tiesības un no līdzzaizbildņu puses nav pret viņa darbību celtas tiešas ierunas; prasītāja neapgalvo, ka aizbildnis Jānis Vilks būtu pārkāpis šai ziņā savas aizbildņa tiesības, vai ka Jānis Friedenbergs būtu cēlis ierunas; saskaņā ar priv. lik. 362. p., aizbildnim, kas zemākās instancēs spriedumu atzīst par nepareizu, pat obligatoriski jāpārsūdz tas uz augstāko instanci; 2) ka Tiesu palata pareizi un attiecīgā laikā bija pavēsti atbildētājiem izsūtījusi uz viņu uzdoto adresi Rīgā, Maija ielā № 6, pie Kalniņ; pavēste tika izsniegta minētā adresē 3. novembrī; kādā datumā atbildētāji saņēmuši pavēsti caur savu adresātu no Rīgas uz vietas — uz laukiem, tam apstāklim juridiskas nozīmes nav; 3) ka Tiesu palatai, atceļot apgabaltiesas spriedumu, nebija sevišķi jāatspēko katrs atsevišķs atceltā sprieduma motīvs, bet gan viņa var pievest savus patstāvīgus motīvus (Senata civ. kas. dep. spried. 1927. g. 13./222. num.); tāpēc Tiesu palata, pretēji atbildētāju domām, varēja arī sevišķi neapspriest to liecinieku liecības, uz kuŗām atsaucas apgabaltiesa un kuŗas Tiesu palata pieved savā sprieduma vēsturiskā daļā; Tiesu palata pie tam, atsaucoties uz visiem lietas apstākļiem, nākusi pie slēdziena, ka testatores aizliegums savai meitai stāties laulībā ar Buku līdzinās aizliegumam vispārīgi iestāties laulībā; ar to Tiesu palata implicite atsaucas arī uz pirmā instancē nopratināto liecinieku liecībām; atbildētāji neapgalvo, ka Tiesu palata būtu viņu minēto liecinieku liecības sagrozījusi un vispār viņi nenoskaidro, kāda nozīme būtu šo lie-

cinieku liecībām; 4) ka Tiesu palata, apsverot lietā esošos datus, nākusi pie slēdziena, ka prasītāja ir vienīgā likumīgā testatora mantiniece; tāpēc Tiesu palata varēja, ievērojot testamenta saturu, atzīt, ka testaments attiecināms taisni uz prasītāju; šādi Tiesu palatas slēdzieni, kuŗi pamatojas uz testamenta satura un nozīmes iztulkošanu, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā; 5) ka Tiesu palatas apcerējumam jautājumā par to, vai prasītāja jau priekš iestāšanās laulībā ar Buku zinājusi par aizliegumu viņai precēties ar Buku, ir tikai blakus motīvu nozīme, kuŗam nav izšķirošas nozīmes, ievērojot Tiesu palatas galveno slēdzienu par to, ka testatore domājusi vispār aizliegt prasītājai precēties; 6) ka tādā kārtā Tiesu palata nav atbildētāju pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņu kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: atbildētāju Emīlijas Vieglais un Jāņa Vilka (Vulfa) kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

67. 1929. gada 24. oktobrī. Zemkopības ministrijas lūgums par Liepājas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Zemkopības ministrijas sūdzībā par Liepājas - Aizputes zemes grāmatu nod. priekšnieka lēmumu attiecībā uz līguma koroborācijas noraidīšanu, un Jēkaba Šperlinga paskaidrojums. (L. № 574.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Zemkopības ministrija bija noslēgusi ar Jēkabu Šperlingu apmaiņas līgumu, pēc kuŗa: a) Šperlings atdala no Bases „Bīg № 2” mājām (reģ. № 2750 II Liepājas - Aizputes zemes grām. nod. rajonā) zemes gabalu 0,65 ha platībā un nodod to Valsts zemes fondā, un b) Zemkopības ministrija atdala no Lipaiķu mācītāja muižas (reģ. № 406., Kuldīgas zem. grām. nod. rajonā) zemes gabalu 0,94 ha platībā un pievieno to Bases „Bīga № 2” mājām; 2) ka Liepājas-Aizputes zemes grām. nod. priekšnieks Zemkopības ministrijas lūgumu par minētā līguma ievēšanu zemes grāmatās atraidījis uz tā pamata, ka ar aprādīto zemes gabalu atdalīšanu resp. pievienošanu tiktu grozītas

minēto divu zemes grāmatu nodaļu robežas; 3) ka apgabaltiesa Zemkopības ministrijas sūdzību par pievesto lēmumu atstājusi bez ievēribas vēl uz tā pamata, ka Zemkopības ministrijas lūgtās atzīmes zemes grāmatās runātu pretim 1925. g. 9. jūnija likumam par Ventspils un Kuldīgas zemes grām. nodaļām (lik. krāj. 122. №), kuŗš noteicis Kuldīgas zemes grāmatu nodaļas robežas; 4) ka apgabaltiesas lēmums tieši runā pretim notar. nolik. 312. panta 2. teik., pēc kuŗa viena immobila daļas vai piederuma atdalīšanai no šī immobila un tā pievienošanai kādam citam immobilam taisni nav prasāms, ka abi šādi imobili atrastos vienā un tai pašā zemes grām. nod. rajonā; šai ziņā likumdevēja paskaidrojums pie 1889. g. 9. jūlija noveles 11. p. (= tagadējam 312. p.) par „pag. noteikumiem par zemes grām. lietām” aizrādīts, ka pēc šo noteikumu 6. p. (= tagadējam 307. p.) 2. teik., — imobīliem, kuŗi sastāda cita imobila piederumu, zemes grāmata vedama — izņēmuma veidā — tai zemes grām. nodaļā, kuŗai piekrit galvenais imobils, kaut arī šādi imobili atrastos dažādu zemes grām. nodaļu rajonos, un ka, konsekventi izvedot pamatdomas, kuŗas izsauktu nupat aprādītais izņēmums no vispārēja noteikuma (pēc kuŗa zemes grāmatās ierakstāmi tikai tie imobīli, kuŗi atrodas vienā un tai pašā zemes grām. nod. rajonā) esot nepieciešams atļaut, daļas vai piederumus, kuŗi atdalīti no viena imobila, pievienot kādam citam immobilam, kaut arī šis pēdējais imobils atrastos citā zemes grām. nodaļu rajonā (sk. paskaidrojumu pie pievestiem noteikumiem 14.—16. lp.: Hasmaņa un Nolkēna 1889. g. 9. jūlija noveles 2. izd. 328. lp.); 5) ka tādā kārtā apgabaltiesas lēmums, aiz notar. nolik. 312. p. 2. teik. pārkāpuma, nav spēkā atstājams, Senats nolēmj: Liepājas apgabaltiesas 1928. g. 24. februāra lēmumu notar. nolik. 312. p. 2. teik., Civ. proc. lik. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

68. 1929. g. 26. septembrī. Finanšu ministrijas nodokļu departamenta lūgums

par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu lietā par zīmogsoda uzlikšanu Marijai Treiman un Magnusam Mellim un pēdējā paskaidrojums. (L. № 553.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka pēc Rikoj. par zīmognod. 90. p., katru personu, kas ņemusi dalību privātas kārtības akta sastādīšanā, ja zīmogmarkas nav dzēstas pienācīgā kārtībā, soda atsevišķi ar naudas sodu līdz 10 kārtīgam apmēram; 2) ka tāpēc ne tik vien rēķina izdevējs, bet arī rēķina saņēmējas, Marija Treiman, par rēķina saņemšanu, kuŗā zīmogmarkas nav — kā konstatē pati apgabaltiesa — attiecīgā kārtībā dzēstas, ir sodāmi ar zīmogsodu; Marija Treiman sodāma taisni tāpēc, ka viņa šādu rēķinu pieņēmusi, neatkarīgi no tā, vai viņa rēķinu bija sarakstījusi jeb parakstījusi, jeb vai viņai, jeb viņas kontrahentam, zīmognodeva būtu bijusi jāmaksā; pieņemot uz viņas vārdu izrakstītu rēķinu, kuŗā zīmogmarkas nav attiecīgā kārtībā dzēstas, Marija Treiman ar to pašu pārkāpusi rikojumu par zīmognodevu; par to viņai arī uzliekams naudas sods; vai šāds likuma noteikums ir taisnīgs jeb ne, par to nav jārunā de lege lata; 3) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atsvabinot Mariju Treiman no naudas soda, pārkāpusi Rik. par zīmognod. 90. p., kādēļ viņas lēmums aiz šī iemesla atcelams; 4) ka Magnusa Mellis tieši Senatam iesniegtais paskaidrojums pēc satura ir kasācijas sūdzība par augšā aprādīto apgabaltiesas lēmumu, kāda kasācijas sūdzība, kā iesniegta tieši Senatam, jau uz šī pamata nav Senatā caurskatāma, Senats n o l e m j: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 19. aprīļa lēmumu Rik. par zīmognodevu 90. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā; Magnusa Mellis kasācijas sūdzību atstāt bez caurskatīšanas.

69. 1929. g. 26. septembrī. Dzelzceļu virsvaldes juriskonsulta pal. T. Bramaņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Lado Saddes prasībā pret Dzelzceļu virsvaldi. (L. № 542.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka prasītāja savu aktīvēlētīmāciju atgadējā prasībā pamato uz prasības rakstam pielikto cesijas aktu, ar kuŗu iepriekšējais preču rīkotājs, Ernests Bussins, nodevis viņai visas savas tiesības un prasījumus par runā stāvošām preču zīmēm; 2) ka dzelzceļu nolikums neparedz sevišķu preču zīmju vai preču zīmju dublikatu nodošanas kārtību, kādēļ minēto dokumentu cesijas forma un spēks apspriežami uz vispārīgā likuma pamata (Sen. civ. kas. dep. spried. 1928. g. 187. №) un proti attiecībā uz preču zīmēm, kā rektapapiriem, pēc privātlikuma; 3) ka nedz dzelzceļnolikums, nedz Privātlikums nenoteic, ka cesijas aktam vai cesijas uzrakstam obligatoriski būtu jābūt apliecinātam notarialā vai kādā citā publiskā kārtībā; 4) ka tāpēc apgabaltiesai bija pilnīgs pamats lietā esošo cesijas aktu, kas sastādīts privātā kārtībā bez sevišķa apliecinājuma, atzīt par pietiekošu, lai nodibinātu prasītājas lētīmāciju celt savu tagadējo prasību; gan atbildētāja būtu varējusi apšaubīt cesijas akta datumu (civ. proc. lik. 477. p.); bet šādu ierunu atbildētāja nav cēlusi un tādai nebūtu nozīmes, jo cesijas akts tika iesniegts jau pie prasības raksta; tā tad cesija notikusi katrā ziņā p i r m s prasības celšanas; 5) ka atbildētājas pievestais Kr. Senata spriedums 1901. g. 88. № Fišmaņa lietā nemaz neattiecas uz tagadējā lietā izšķiramo jautājumu; vispirms tai lietā Kr. Senats uzsveris tikai to, ka preču zīme, kuŗu preču rīkotājs saņēmis, pēc preču pienākšanas uz adreses staciju no dzelzceļa līdz ar precī, apmaiņā pret dublikatu, kas izrakstīts uz uzrādītāju, — nevar pāriet tālāk ar vienkāršu faktisku iedošanu, bet gan vienīgi ar cesijas uzrakstu vai aktu, un ka, pēc prasības celšanas, ar cesijas aktu nevar nodibināt, ka preču zīme būtu pārgājusi uz prasītāju jau prasības celšanas laikā; bet pretēji atbildētājas domām, Kr. Senats nemaz nebija izteicies par kādu sevišķu cesijas akta sastādīšanas formu; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atzīstot prasītāju par runā stāvošo preču zīmju attiecīgo cesionaru, nav atbildētājas pievesto likumu pārkāpusi, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja,

juriskonsulta palīga Bramaņa, kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

70. 1929. g. 27. februārī. Marijas Landman piln. zv. adv. Bērziņa lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Marijas-Natalijas Landman prasībā pret Jāni Leiti. (L. № 495.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palata sava slēdziena apstiprināšanai par to, ka pietiekot, kad testamentu parakstījis pats testators, atsaucas — bez tālākiem motīviem — uz Kr. Sen. civ. kas. dep. spriedumu 1895. g. 56. № Auniņa lietā, kas pievests Bukovska koment. pie Vidz. Z. lik. 1013. p. (koment. 1. izd. 803. lp.); tomēr, pretēji Tiesu palatas domām, minēto spriedumu nekad nav taisījis Kr. Senata kasācijas departaments, bet tikai Kr. Senata kas. dep. nodaļa: no sprieduma izvilkuma redzams, ka tas aprobežojies vienīgi ar atsauksmi uz Vidz. Z. lik. 938. p. un priv. lik. 2076., 2942. p., bet ar pievesto pantu noteikumiem vien nav izšķirams runā stāvošais jautājums par to, vai, pēc Vidz. zemn. lik., testamentam, kuŗu pašrocīgi parakstījis testators, jābūt arī pašrocīgi sarakstītam no testatora; 2) ka, kā jau paskaidrojis Senats savā 1923. gada spriedumā № 25. (pēc spried. krājuma) Daizes lietā, priekš Kurzemes, kā arī Vidzemes zemnieku testamenta atzīšanas par derīgu no formālās puses, likums pēc sava gara un mērķa prasa tikai pilnu pārlicību un paļaušanos uz to, ka testaments visās savās daļās patiesi iziet no testatora un noteikti satur pēdējā gribu; likumā paredzētās testamenta taisīšanas formalitātes nepieder pie testamenta esenciālām sastāvdaļām, bet tām ir tikai testamenta oriģinālītes pierādījuma nozīme, liecinot par to, ka testaments patiesi saskan ar testatora pēdējo gribu; 3) ka runā stāvošo testamentu parakstījis pats testators; vai testators pašu testamentu arī būtu pašrocīgi sarakstījis, tam nav izšķirošas nozīmes: Vidz. zemn. lik. 1013. p. neprasa, ka testaments būtu sarakstīts un parakstīts personīgi no paša testatora; uz vispārēja pamata, izšķirošs ir paraksts; tāpēc, ja testamentu parakstījis testators pats, tad

ar to vien jau viņš apliecinājis, ka akts satur sevī viņa pēdējo gribu, līdz kamēr nebūtu pierādīts pretējais; ja 1013. p. nemaz neaizskar jautājumu, vai testators pats parakstījis testamentu, tad šāds likuma iztrūkums, saskaņā ar Vidz. zemn. lik. 938. p. un priv. lik. ievad. XII p., papildināms ar Priv. lik. noteikumiem par rakstiskiem privāttestamentiem pēc Vidz. zemes tiesībām (sk. ievad. XXI); šai ziņā Priv. lik. 2070. p. nosaka, ka privāts testaments var būt uzrakstīts arī ne ar paša testatora roku, bet gan viņam tas ar savu roku jāparaksta, atzīmējot savu vārdu un uzvārdu; uz vispārēja pamata, likumu interpretējot, šaubu gadījumā saudzīgākai un taisnīgākai vārda nozīmei dodama priekšroka pret bargāko (favor testamenti); saskaņā ar šo, iztulkojumam, pēc kuŗa darījums tiek uzturēts un cik iespējams paliek spēkā, dodama priekšroka pret tādu iztulkojumu, kuŗam ir otrādas sekas (Priv. lik. 3102., 3104., 2474. p.); 4) ka tā tad, gala slēdziena ziņā, Tiesu palata pareizi atzinusi testamentu par — formas ziņā — derīgu; 5) ka prasītājas aizrādījums viņa kasācijas sūdzībā, ka testatora paraksts zem testamentā vēl nenozīmējot, ka viņš būtu pieskaitāms pie rakstīt un lasīt protošām personām, tieši atspēkots ar viņas paskaidrojumiem Tiesu palatas 1928. g. 12. janvāra sēdē, kur viņa noteikti apgalvojusi „... ka nel. Leitis pratis rakstīt, jo pats testamentu parakstījis...“; 6) ka Tiesu palata pareizi nākusi pie slēdziena, ka Vidz. zemn. lik. 1007. p. paredzētā obligatoriskā mantošanas daļa sastāda priekš visiem testatora descendantiem $\frac{1}{4}$ daļu no visa mantojuma; tā tad visiem testatora descendantiem pieder šī obligatoriskā mantošanas daļa, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai vienam otram descendantam testators būtu savā testamentā vēl sevišķi novēlējis kādu (papildu) daļu mantojumā; jo 1007. p. nekur nenoteic, ka tai obligatoriskā mantošanas daļā būtu katrā ziņā jāieskaita tā daļa, kuŗu testators viņam varbūt sevišķi novēlējis ar testamentu; ja — kā to atzinusi Tiesu palata savā spēkā gājušā sprieduma daļā — testaments atceļams attiecībā uz viņa $\frac{1}{4}$ daļu mantojumā, tad Vidzemē šai daļā mantojums

pāriet uz testatora intestāt — mantiniekiem (priv. lik. 1704. p.); tāpēc tā mantojuma daļa (proti $\frac{1}{4}$ daļa), uz kuŗu saskaņā ar Tiesu palatas spriedumu testaments nav attiecināms, pārgājusi uz visiem (konkrētā gadījumā abiem) testatora intestatmantiniekiem jau tieši uz likuma (Vidz. zemn. lik. 985. p. sek. p.) pamata, t. i. uz abiem partiem līdzīgās daļās; pretēji prasītājam domām, šī $\frac{1}{4}$ daļa mantojumā pāriet uz atbildētāju nemaz ne uz nel. tēva testamenta pamata, bet taisni intestatmantošanas ceļā; atbildētājs būtu zaudējis tiesību uz šo $\frac{1}{4}$ daļu tikai tad, ja viņš būtu atteicies no intestatmantošanas tiesībām, paturot sev tikai mantošanas tiesības pēc testamenta (sk. Priv. lik. 2781., 2780. p.); 5) ka Tiesu palata, apsverot lietas apstākļus un sevišķi novērtējot lietā nopratināto liecinieku liecības, nākusi pie slēdziena, ka testators nav ticis iespaidots pie testamenta taisīšanas un sevišķi nav ticis piedzirdīts tik tālu, ka būtu atradies stāvoklī, par kuŗu runā Priv. lik. 2107. p.; 6) ka šāds Tiesu palatas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to atkrīt visi prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos viņa apstrīd šī slēdziena pareizību pēc būtības, kritizējot un analizējot liecinieku liecību saturu un nozīmi; 7) ka tādā kārtā Tiesu palata nav prasītājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārņēmusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: Marījas Landman pilnvarnieka zv. adv. Bērziņa kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

71. 1929. g. 21. martā. Mir. Kārļa Rautenfelda mantojuma masas aizgādņu Armina Vebera pilnv. zv. adv. pal. Volkova un Kārļa Pumpura pilnv. zv. adv. Minkeviča lūgumi par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Kārļa Pumpura prasībā pret Kārli Rautenfeldu un Latvijas valsti Zemkopības ministrijas personā. (L. № 494.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka pamatprasību attiecībā uz „Kuže-Inga-Akminaišu” māju Tiesu palata atraidījusi uz tā pamata, ka iesēdē-

juma laiks nav notecējis līdz prasības celšanai, jo ticis apturēts ar Kārļa Rautenfelda nāvi, t. i. 1919. g. 18. martā, un bez tā ar tiesu darbības pārtraukumu viena gada laikā par okupācijas varas laikmetu; 2) ka prasītājs atrod, ka Kārļa Rautenfelda nāve neesot uzskatāma par iesēdējuma apturēšanas iemeslu (prasītājs savā kasācijas sūdzībā nepareizi runā par pārtraukšanu), jo pret hereditas jacens iesēdējums varot tecēt arī tad, kad par to ne tiktu nodibināta aizgādība; šī uzskata apstiprināšanai prasītājs atsaucas uz Erdmani (System, 3. sēj. 20. lapp. 5. piez.); 3) ka tomēr prasītājs šai ziņā pilnīgi pārprātis Erdmaņa izteiktās domas: Erdmanis, citētā vietā atsaucdamies uz priv. lik. 1692. p. (turpat 4. piez.), uzsver tikai to, ka hereditas jacens var arī bez aizgādņa turpināt jau iesākto iesēdējumu, jo šāda turpināšana notiekot klusu ciešot bez sevišķas aktīvas darbības; jāpiezīmē, ka šai ziņā Tiesu palatai nav tiesības pārnest Buķovska Komentāram pie 1692. p. it kā tai esot ticis izteikts nesaskanošs ar 1692. p. tekstu uzskats; gan komentars nav pilnīgi noteikti pārtulkojis Erdmaņa oriģinālo apcerējuma tekstu; tomēr arī komentārā pievestais pārtulkojums neatstāj šaubas, kā būtu jāsaprot Erdmaņa izteiktās domas; 4) ka priv. lik. 857. p. neatstāj šaubas, ka iesēdējums nav izvedams pret lietas īpašnieku, kuŗam ir tiesiski šķēršļi realizēt (izlietot) savas tiesības uz lietu; 858. p. tad uzskaita personas, kuŗas uzskatāmas par juridiski aizkavētām izlietot savas tiesības; šāds saraksts nav atzīstams par izsmelošu, un 858. p. nemaz nav iztulkojams per argumentum e contrario: jo 858. p., piem., nav pievests izšķērdētājs, kas tika ar tiesas lēmumu atzīts par ricības nespējīgu attiecībā uz mantības pārzināšanu (un par kuŗu jau tika izsludināts „Vald. Vēstn.": priv. lik. 509., 510. p.), bet par kuŗu vēl nav iecelts aizgādnis; nevar būt šaubu, ka pret izšķērdētāju pie šādiem apstākļiem iesēdējums ir apturams, jo no vienas puses viņš par savu mantību rīkoties nevar, bet no otras puses nav vēl konkrēta aizgādņa, kas viņu varētu šai ziņā aizvietot; taisni tai pašā juridiskā stāvoklī atrodas arī hereditas jacens, kuŗa bez šaubām ir juridiska persona (priv. lik. 1692. p.), bet kuŗa

tomēr kā juridiska persona varēja rīkoties ne citādi, kā caur saviem orgāniem (priv. lik. 2918. p.); par tādu uzstājas mantojuma aizgādnieks (priv. lik. 2590. p.), kurš rīkojas pēc noteikumiem par pilngadīgu aizgādnieka pārvaldīšanu (2594., 495. p.); tāpēc, līdz kamēr par hereditas jacens nav nodibināta aizgādnieka un, galvenais, nav iecelts aizgādnieks, pret pašu hereditas jacens iesēdējuma laiks uz vispārēja pamata tecēt nevar; izšķirība pret 858. p. 3. punktā paredzētiem iesēdējuma gadījumiem pastāv vienīgi iekš tam, ka pret tai minētām (fiziskām) personām iesēdējuma laiks nevar tecēt, pat arī tad, ja par viņām jau tiktu iecelts aizbildnis vai aizgādnieks, kamēr attiecībā uz izšķērdētāju un hereditas jacens iesēdējuma laiks gan varētu tecēt, ja vien par viņiem jau tiktu iecelts aizgādnieks; 5) ka tā tad Tiesu palatai bija pietiekošs pamats, atzīstot, ka attiecīgā laika notecēšanas dēļ prasītājs nevarēja runā stāvošās mājās iegūt ar iesēdējumu, uz šī pamata vien prasību atraidīt, jo vairāk tadēļ, ka pirmprasītājs nemaz neapstrīd Tiesu palatas slēdziena pareizību par to, ka Kārļa Rautenfelda nāves diena bijusi taisni 1919. g. 18. martā un ka Tiesu palata uz noilguma apturēšanas faktu ar justitium par okupācijas laiku atsaukusies tikai, lai nodibinātu, ka tam apstāklim, vai Kārļa Rautenfelda nāve notikusi pāris mēnešus agrāk vai vēlāk, nav izšķirošas nozīmes; 6) ka tāpēc Tiesu palata nav prasītāja kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma; 7) ka pretprasībā Tiesu palata, konstatējusi, ka pretprasības priekšmets ir vindikācijas prasība par runā stāvošām mājām, ka mirušais Rautenfelds noslēdzis ar prasītāju par runā stāvošām mājām pirkšanas līgumu vai priekšlīgumu, uz kuŗa pamata pārdevējs tās nodevis prasītājam, un ka prasītājs, savas juridiskās valdīšanas par runā stāvošām mājām attaisnošanai, atsaucas uz viņa ar mir. Rautenfeldu noslēgto līgumu vai priekšlīgumu; no šī sava konstatējuma Tiesu palata varēja nākt pie slēdziena, ka prasītājam tiesība pret minēto vindikāciju aizstāvēties ar priv. lik. 919. p. paredzēto ierunu; 8) ka, pretēji atbildētājas - pretprasītājas domām, nemaz nekrit svarā, vai

apraudātais līgums būtu ticis izpildīts no prasītāja puses vai ne, jeb vai mir. Kārļa Rautenfelds vēl būtu paturējis īpašuma tiesības uz mājām līdz pirkšanas cenas samaksai; Tiesu palata nemaz nenoliedz atbildētājai — principā — vindikācijas tiesības, bet aizrāda vienīgi uz to, ka šī vindikācija nav realizējama taisni saskaņā ar priv. lik. 919. p.; tāpēc Tiesu palata varēja atstāt bez sevišķas apspriešanas liecinieka Dīka liecību; atbildētājs arī nemaz neapgalvo, ka Tiesu palata būtu šo liecību sagrozījusi; 9) ka tomēr Tiesu palata nav apspriedusi atbildētājas aizrādījumu uz to, ka Tiesu palatas pievestais priekšlīgums par runā stāvošām mājām neesot viņai saistošs saskaņā ar 1923. g. 17. marta un 1920. g. 18. marta likumiem; šim aizrādījumam bija izšķiroša nozīme, jo pēc priv. lik. 919. p., tas, pret kuŗu celta vindikācija, var aizstāvēties ar ierunu par to, ka viņa valdīšana pamatojoties uz darījumu, kuŗš vindikantam ir jāatzīst; bet darījums, kuŗu paredz 1920. g. 18. marta (4. p.) likums, vindikantam, kā šāda darījuma kontrahentam, taisni nav jāatzīst; pie tam, pretēji Tiesu palatas domām, dēļ minētos likumos pievesto darījumu atzīšanas par nesaistošiem nemaz nav prasāms, ka tas būtu ticis atzīts par nesaistošu ar tiesas spriedumu, jo pietiek, kad uz viņa nesaistību aizrāda ierunas ceļā (Sen. civ. kas. dep. spried. 1925. g. 74. num. un 302. num.); 10) ka pēc Tiesu palatas spriedums daļā attiecībā uz pretprasību atceļams aiz civ. proc. lik. 339., 711. p. pārkāpumiem, bet prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1928. g. 18. februāra spriedumu daļā attiecībā uz pretprasību atcelt civ. proc. lik. 339., 711. p. pārkāpumu dēļ, un lietu nodot Tiesu palatai šai daļā izspriešanai no jauna citā sastāvā; prasītāja Kārļa Pumpura pilnvarnieka zv. adv. Minkeviča kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

72. 1929. g. 12. decembrī. Otto Rautenberga pilnv. zv. adv. Krastkalna lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Johanna Mitčkes un Emilijas Mitčkes testamentā izpildītāju: Ferdinanda Mitčke,

Edgara Mičke, Paula Krauzes un Paula Vinklera prasībā pret Otto Rutenbergu un cit. (L. № 530.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Izklausījis Ferdinandā un Edgara Mičku un citu pilnv. zv. adv. Rūša paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka saskaņā ar priv. lik. 2457. p., testamenta izpildītājam pienākas rūpēties par testamentu uzturēšanu un izpildīšanu, par mantojuma nokārtošanu un sadalīšanu starp mantiniekiem, pie kam testamenta izpildītājam jārikojas pēc testamentu (priv. lik. 2458. p.); 2) ka šādas testamentu izpildītāju funkcijas ar runā stāvošo testamentu netiek vienlīdz netika testamentu izpildītājiem ierobežotas, bet taisni otrādi vēl paplašinātas; sakarā ar testamentu XVI punktu, testamentu izpildītājiem, starp citu, jāizdara imobilu novērtēšana, tos sadalot, ja mantinieki par to nevarēs vienoties; saskaņā ar testamentu IV punktu, sevišķi testamentu izpildītājam Edgaram Mičke piekrit pārvaldīt runā stāvošo imobilu līdz savai nāvei resp. līdz šī imobila atsavināšanai (priv. lik. 2459. p.); 3) ka tādā kārtā konkrētā gadījumā, iecelto testamentu izpildītāju funkcijas, tiesības un pienākumi nemaz nav izbeigušies ar testamentu spēkā stāšanās vai tā apstiprināšanu zemes grāmatās, un tās neizsmēlas ar mantojuma parasto nokārtošanu, jo testamentā ir paredzēts, ka zināmu testamentu paredzēto imobilu izdalīšanai vai atsavināšanai jānotiek tikai pēc noteikta laika notecēšanas; 4) ka šai ziņā testamentu IV punktā paredzēts, ka imobils (I 248) pāriet testatora meitām Hildai Verner un Ludmilai Felsko pret pārņemšanas cenu (Antrittspreis), kas korespondētu imobila sava laika vērtībai (dem derzeitigen Werte), un gadījumā, ja minētās personas par pārņemšanas cenu nevarētu savā starpā vienoties, tad testamentu izpildītājiem imobils ir jānovērtē ar saistošu spēku; pie tam minētais imobils pirms 15 gadu notecēšanas, skaitot no tā testatora nāves, kas mirs pēdējais, nav nedz dalāms, nedz atsavināms; 5) ka tā tad testamentu izpildītāju uzdevums, starp citu, būtu rūpēties par to, lai imobils netiktu sadalīts vai atsavināts pirms minētā laika notecēšanas un, testa-

menta izpildītāja Edgara Mičke personā, — arī pārvaldīt šo imobilu; tāpēc testamentu izpildītājiem arī būtu tiesība un pienākums šādus testamentu noteikumus izvest dzīvē — vajadzības gadījumā — tiesas ceļā, ja mantinieki ar savu rīcību domātu apiet testamentu noteikumus vai traucēt testamentu izpildītājiem ar testamentu uzliktās vai uzticētās funkcijas; ar to atkrit kasācijas sūdzības 1. punkts; 6) ka tādā kārtā viss šai lietā izšķiramais jautājums pastāv iekš tam, vai atbildētājas Herc un Felsko, slēdzot runā stāvošo aizpārdošanas līgumu, rikojušās pretim testamentam, nupat aprādītā nozīmē, t. i. panākušās viņām atstātā imobila sadalīšanu vai atsavināšanu pirms testamentu paredzētā laika notecēšanas vai paralizējušās vienam testamentu izpildītājam, Edgaram Mičke, uzticēto imobila pārvaldīšanu; 7) ka Tiesu palata atrod, ka testators priv. lik. 957. pantu esot ievērojis, jo testators gribējis atsavināšanas aizliegumu ievest pašu mantinieču interesēs; šāda, 957. p. interpretacija tomēr runā pretim 957. p. nojēgumam, jo 957. p. runā tikai par aizliegumu trešai personai par labu, kurai tad būtu tiesība pretim aizliegumam atsavināto mantu vindicēt no kuŗa katra valdītāja; tā tad atbildētāja atsaukšanās uz 957. p. nav ar Tiesu palatas apcerējumiem atspēkota; tomēr atbildētāja aizrādījums uz aizlieguma nederīgumu uzskatāms par nepareizu, jo priv. lik. 2729. p. gan tieši paredz testatora tiesības aizliegt kādā Vidzemes pilsētā atrodoša zemes gabala atsavināšanu; tāpēc, pretēji atbildētāja domām, testamentu pievestais aizliegums pats par sevi nerunā pretim likumam un atstājams spēkā, nerunājot par to, ka testaments arī šai daļā nav ticis apstrīdēts; 8) ka praītāji par nomas līguma atcelšanu nelūdz, tā tad prasītāji nomas tiesību nodibināšanā, t. i. nama izmantošanā un nodošanā nomniekam valdīšanā, neierauga nedz testamentu noteikumu apiešanu, nedz viņu funkciju paralizāciju; 9) ka tā tad atliek tikai jautājums par to, vai runā stāvošais aizpārdošanas līgums varētu, pēc tā juridiskām sekām, saskaņā ar Tiesu palatas nodibināto saturu, izrādīt testamentam pretrunājošu efektu; 10) ka priekšlīgums (aizpārdošanas) līgums nenodibina

priekšpircēja tiesības prasīt izpildīšanu pēc būtības, nedz vispār nodibina lietiskas tiesības, bet vienīgi rada tiesību prasīt galīga pirkšanas-pārdošanas līguma noslēgšanu saskaņā ar priv. lik. 813., 3002., 3014., 3015. p.; tāpēc aizpārdošanas līgums pats par sevi nevar vēl radīt kādas pārmaiņas aizpārdevēja mantībā, ja galīgā līguma noslēgšana un tā tad arī īpašuma tiesību par imobila pāreju uz pircēju tika paredzēta jau pēc aprādītā termiņa notecēšanas; Tiesu palata pat neizrāda uz to, ka minētās mantinieces būtu uz aizpārdošanas līguma pamata jau saņēmušas imobila pilnu ekvivalentu; 11) ka Tiesu palata arī nenoliedz, ka aizpārdošanas līgumā paredzētais laiks galīgā līguma (nevis tikai formula līguma vien) noslēgšanai būtu ticis nolikts pēc testamentā paredzētā 15 gadu laika notecēšanas; 12) ka Tiesu palata atsaucas tikai uz to, ka testatora griba bijusi, lai imobils paliktu mantinieču rokās; pēc Tiesu palatas domām šāda testatora griba esot pārkāpta ar to, ka mantinieces līdz ar aizpārdošanas līgumu noslēgušas arī nomas līgumu atbildētājam par labu, kādēļ imobils esot uzskatāms par faktiski atsavinātu; 13) ka šādi Tiesu palatas pievestie apcerējumi atkrīt jau tāpēc, ka, kā augšā aizrādīts, prasītāji nemaz nebija cēlušies prasību par nomas līguma atcelšanu; tā tad nomas līguma noslēgšanas fakts nav izlietojams kā pamats aizpārdošanas līguma seku noteikšanai, jo mazāk tāpēc, ka Tiesu palata nav nodibinājusi, ka jau uz aizpārdošanas līguma, kā tāda, pamata imobils būtu bijis nododams atbildētāja valdīšanā, un ka aizpārdošanas līgums, kā tāds, aizkavētu vai izslēgtu testamenta izpildītājam Edgaram Mičke uzticētās nama pārvaldīšanas funkcijas; 14) ka Tiesu palatai nebija tiesības atsaukties uz to, ka testatora gribas neizpildīšana esot izrādījusi ļaunas sekas attiecībā pret pašām mantiniecēm ar to, ka tās, pateicoties aizpārdošanas un nomas līgumiem, esot palikušas bez ienākumiem; Tiesu palata šai ziņā tomēr nav nodibinājusi, ka minētās 2 mantinieces nesāņemtu nomas naudu; Tiesu palatas uzskats nav attaisnojams jau tāpēc vien, ka vispār par nomas līguma atcelšanu prasītāji nebija lūguši; efekts, ka pārdevējas, pārdodot namu, paliek „bez

nama“, ir pilnīgi normāls; tai pašā stāvoklī viņas atrastos arī tad, ja viņas 1933. g. jau tieši būtu noslēgušas istu, galīgu pārdošanas līgumu; Tiesu palata pat nav mēģinājusi nodibināt, ka mantinieces būtu galīgi zaudējušas visas izredzes savā laikā saņemt imobila ekvivalentu; 15) ka tādā kārtā Tiesu palata, pielaižot sprieduma motīvu nepilnību un nepareizību, pārkāpusi civ. proc. lik. 339., 711. p., kādēļ viņas spriedums aiz šī iemesla atceljams, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1927. gada 19. decembra / 1928. g. 9. janvāra spriedumu civ. proc. lik. 339., 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

73. 1929. g. 26. septembrī. Alvīnes Gutcman pilnv. zv. adv. Ķuzes lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Alvīnes Gutcman un Izaka Šechtera blakus sūdzībā par zīmogsoda uzlikšanu un Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta paskaidrojums. (L. № 500.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nēmot vērā: 1) ka apgabaltiesa atrod, ka gadījumā, ja viens līguma eksemplars, kas par norakstu apzīmēts un kuŗā nav aizrādījuma, ka tas ar oriģinālu saskan, nav apmaksāts ar zīmognodevu, zīmogsods uzliedzams pat arī tad, ja otrs eksemplars būtu kā galvenais eksemplars apmaksāts ar attiecīgo zīmogsodu; 2) ka pretēji apgabaltiesas domām, Rīkoj. par zīmognod. 36., 37. p. (1928. g. red.) viena līguma (dokumenta) vairākie eksemplari — zīmognodevas ziņā — pielīdzināti norakstiem, tulkojumiem un izvilkumiem, t. i. gan apmaksājami līdzīgā mērā „ar zīmognodevu no akta vai dokumenta sumas“; bet tomēr, saskaņā ar 37. p., ja „pierāda, ka pirmie eksemplari vai oriģināli apmaksāti ar attiecīgo proporcionālo zīmognodevu un ja par tiem pienāktos maksāt zīmognodevu vairāk par 2 latiem, tad nodeva aprēķināma 2 latu apmērā par katru šo eksemplaru, norakstu, tulkojumu (un) izvilkumu...“; 3) ka tādā kārtā, ja kaut arī viens no vairākiem līguma eksemplariem, kuŗš katrā ziņā nebūtu noraksts, un proti, tas, kuŗu — kā minēts — kontrahenti apzīmē par oriģinālu, jau būtu ap-

maksāts ar attiecīgo proporcionālo zīmognodevu, tad otrais eksemplars ir apmaksājams ar zīmognodevu ne vairāk par 2 latu, kā uz to noteikti aizrāda pievestais 37 p.; 4) ka tāpēc — zīmognodevu ziņā — nemaz nekrit svarā, — ja vien kaut kāds no vairākiem eksemplāriem ir apmaksāts kā oriģināls ar attiecīgo proporcionālo zīmognodevu, — vai pārējie eksemplāri būtu apzīmēti, jeb uzskatāmi, tāpat kā oriģināli vai kā noraksti: jo katrā ziņā tie nav vairs apmaksājami ar proporcionālo zīmognodevu (Sen. civ. kas. dep. spried. 1929. g. 1153. num.); 5) apgabaltiesai nebija likumīga pamata, nenodibinot, ka eksemplars, kuŗu abi sūdzētāji apzīmē par „oriģinālu“, nebūtu apmaksāts ar zīmognodevu, uzlikt sūdzētājiem zīmogsodu par oriģināla neattiecīgo apmaksu ar proporcionālo zīmognodevu; taisni par šo eksemplāru abi kontrahenti apgalvo, ka tas esot apmaksāts ar zīmognodevu, pie kam atsaucas uz Latvijas bankas kvīti; 6) ka šai ziņā apgabaltiesai bija jānoskaidro, vai otrais, galvenais (ar zīmognodevu apmaksātais) eksemplārs faktiski atrodas Nodokļu departamentā, jeb pie kāda no sūdzētājiem, un vai Nodokļu departamenta pie viņa 1928. g. 2. augusta raksta № 1177 iesniegtais eksemplārs (mirtiesneša akts 7. lapp.) ir oriģināls vai noraksts, jeb kāds blakus eksemplārs; 7) ka apgabaltiesa, pielaižot lēmuma motīvu nepilnību, pārkāpusi civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 6. oktobra lēmumu civ. proc. lik. 681., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

74. 1929. g. 27. septembrī. Olgas Pērkonspiln. zv. adv. Lazdiņa lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Emilijas Lazdiņ, Malvīnes Press un Līnas Rozentāl prasībā pret Olgu Pērkon un prasītāju pilnvarn. zv. adv. Kārļa Pauļuka paskaidrojums. (L. № 489.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka mantojums pāriet uz paša likuma pamata (priv. lik. 1693. p.) ar mantojuma atklāšanās momentu; priekš

mantojuma pieņemšanas mantiniekiem nav nepieciešami vajadzīgs likties apstiprināties tiesas ceļā par tādiem (civ. proc. lik. 2621. p.); tādēļ, ja visi mantinieki mantojumu pieņēmuši, tad katrs no viņiem var prasīt mantojuma dališanu (priv. lik. 2677. p.), ja arī viņu apstiprināšana mantošanas tiesībās tiesas ceļā vēl nebūtu notikusi; 2) ka tādēļ arī konkrētā lietā nav nozīmes jautājumam par to, vai pirms šās lietas ierosināšanas (par prāvnieku mir. tēvam Ģirtam Preisam piederējušo Priežukroga māju dališanu) Preisa mantinieki, viņa meitas, būtu jau bijušas apstiprinātas mantošanas tiesībās, kādēļ atkrit kā nenozīmīgi visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 1. punktā, kuŗā viņa apstrīd Tiesu palatas slēdzienu par to, ka tāda prāvnieku apstiprināšana mantošanas tiesībās tiesas ceļā esot notikusi; 3) ka tāpat nav ievērojams atbildētājas aizrādījums (kasācijas sūdzības 2. pk.), ka mantojuma dališana konkrētā gadījumā neesot iespējama tādēļ, ka dalāmais nekustams īpašums vēl neesot koroborēts uz prāvnieku vārda; likums tamlīdzīgu prasījumu neuzstāda, kādēļ līdzmantinieki var dališanu izvest arī pirms imobila koroborācijas, kuŗa vispār nav vajadzīga, lai mantojumā ietilpstošais imobils pārietu mantinieku īpašumā (Priv. lik. 3004. p. 2. piez.); 4) ka jautājums par to, vai Tiesu palata pareizi atzinusi, ka Tiesu palata agrākā lietā (515a. num.) esot nospriedusi mantojumu dalīt, Senatā vispār nav apspriežams, jo tiesība prasīt mantojuma dališanu pieder katram līdzmantiniekam uz paša likuma pamata (Priv. lik. 2677. p.); ar to atkrit arī kasācijas sūdzības 3. pk.; 5) ka Tiesu palata uz Kurz. zemn. lik. 107. p. pamata piešķirusi arī līdzmantiniecei Emilijai Lagzdiņ tiesību piedalīties mantojuma dališanā, jo viņa esot ar mieru pieskaitīt kopējai masai agrāk no viņas saņemto daļu; šai ziņā Tiesu palata pielaidusi motīvu nepilnību, nekonstatējot, ka Emilija Lagzdiņ viņai (no atbildētājas) izmaksāto naudu būtu saņēmusi kā pūru, par kādu gadījumu vienīgi minētais pants runā; bez tam Tiesu palata pielaidusi motīvu nepilnību arī tai ziņā, ka viņa vispār nav apspriedusi atbildētājas iesniegtās kvītes (1. sēj. 1. p. 15.) nozīmi, pēc ku-

ras Emilijai Lagzdiņ, saņemot 1912. g. 1500 rbļ. (zelta valūtā) apliecinājusi, ka viņai vairs neesot nekādas prasības nedz pret atbildētāju, nedz vispār attiecībā uz tēva mantojumu; 6) ka tādā kārtā Tiesu palatas spriedums attiecībā uz Emiliju Lagzdiņ atceļams Civilproc. lik. 339., 711. p. pārkāpuma dēļ, kamēr pārrējis daļas atbildētājas kasācijas sūdzība atstājama bez ievēribas. Senats nolēmj: Tiesu palatas 1928. g. 11./18. janvāra spriedumu attiecībā uz Emilijai Lagzdiņ par labu uzlikto izmaksu Ls 4333,10 apmērā atcelt Civilproc. lik. 339., 711. pantu pārkāpumu dēļ un lietu šinī daļā nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā; pārrējis daļas atbildētājas Olgas Pērkon pilnv. zv. adv. Lazdiņa kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

75. 1929. g. 27. septembrī. Zemkopības ministrijas lūgums par Liepājas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Arona Jankeloviča mantas pārdošanas lietā. (L. Nr. 488.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Senats atrod: Pretēji apgabaltiesas domām, kustamas mantas izsole var zināmos apstākļos tikt atcelta arī ārpus Civilproc. lik. 1069. p. paredzētā gadījumā, un proti, tad, ja izsole notikusi, neievērojot likuma noteikumus par izsoles izsludināšanu vispārējai zināšanai, bez kuŗu ievērošanas vispār par publisku izsoli nevar runāt. Tikai par tādu publisku izsoli runā kā 1069. p., tā arī 1061. p., pēc kuŗa publiskā izsolē pārdotie priekšmeti katrā ziņā paliek pircēja īpašumā. Ja turpretim šādi noteikumi nav ievēroti un tādēļ par publisku izsoli nevar runāt, tad nav izslēgta pretēji šādiem noteikumiem notikušās izsoles atcelšana. Tādā kārtā apgabaltiesas uzskats, ka kustamas mantas izsole varot tikt atcelta tikai Civilproc. lik. 1069. pantā aprādītā gadījumā, atzīstama par maldīgu. Šis apgabaltiesas nepareizais uzskats konkrētā lietā tomēr nav iespaidojis viņas gala slēdziena pareizību, jo pats par sevi saprotams, ka minētās sekas (izsoles atcelšana) var iestāties tikai tad, ja šai ziņā no tiesu

izpildītāja pielaistie likumā pārkāpumi patiesībā ir atsaukušies uz ieinteresētās personas interesēm, ņemot viņai iespēju tās aizsargāt. Konkrētā gadījumā Zemkopības ministrija apgalvojot, ka par izsoli, kuŗā tikuši pārdoti it kā viņai piederoši meža materiāli, ticis pasludināts tikai 4 dienas (bet nevis 7 dienas, kā to prasa Civilproc. lik. 1031. p.) iepriekš torgiem un ka sludinājumi arī netikuši izkārti visās 1031. pantā aprādītās vietās, tomēr otrā instance pat nav mēģinājusi atspēkot mirtiesneša konstatējumu, cik tālu tas dibināts uz liecinieka Konrada liecības, ka ministrijas vietējam priekšstāvim par izsoles vietu un laiku bija zināms jau 4 dienas iepriekš torgiem un ka viņai tādēļ bijis iespējams spert visus vajadzīgos soļus izsoles atcelšanai, ko viņa tomēr nesot darījusi. Pie tādiem apstākļiem nevar atzīt Zemkopības ministrijai tiesību prasīt izsoles atcelšanu, jo šāda lūguma augšā pievestie priekšnoteikumi konkrētā gadījumā nav konstatējami. Tādā kārtā apgabaltiesas lēmums, ar kuŗu atstāts bez ievēribas Zemkopības ministrijas lūgums par izsoles atcelšanu, gala slēdziena ziņā atzīstams par pareizu, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Zemkopības ministrijas kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

76. 1929. g. 21. martā. Vilhelmines Zeltiņš un Paulines Ozoliņš pilnv. zv. adv. Rūša lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Jāņa Kreišmaņa prasībā pret Vilhelmini Zeltiņ un Paulini Ozoliņ. (L. Nr. 468.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Izklausījis prasītāja pilnv. zv. adv. Sūnas paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka tagadējā lietā nav strīdus par to, ka prasības pamatā liktais akts ir mantošanas lūgums Priv. lik. 2481. p. sek. p. izpratnē; 2) ka mantošanas lūgumam ir netikvien aicinājuma pie mantojuma (Anfall, Berufung) nozīme (Priv. lik. 1698., 1699., 1700. p.), bet arī lūguma raksturs (Priv. lik. 2488. p.); atbildētājas šai lietā ir mantu devēja miesīgas meitas, t. i. pašas par sevi viņa intestamentinieki; uz vispārēja pamata,

no līguma izrietošās tiesības un saistības ipso jure pāriet uz līguma slēdzēju mantiniekiem un viņiem ir saistošas, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai minētais līgums ticis ievests zemes grāmatās jeb nē; Priv. lik. 2487. p. ir tikai tā nozīme, ka nekoroborēts mantošanas līgums neiegūst spēku attiecībā pret trešām personām, kuŗi nepieder pie mantu devēja intestatmantiniekiem, ja pats mantudevējs par mantošanas līgumā minēto imobilu būtu citādi rīkojies, piem., būtu to pārdevis kādai trešai personai; šai gadījumā ar mantošanas līgumu ieceltam mantiniekam nebūtu tiesības, viņam ar šo līgumu novēlēto — imobilu atņemt labticīgai trešai personai; bet attiecībā pret mantudevēja mantiniekiem mantošanas līgums katrā ziņā ir spēkā, pilnīgi natkarīgi no tā, vai līgums būtu ticis koroborēts vai nē (Priv. lik. 3004., 813. p.); 3) ka, pretēji atbildētāju domām, Civilproc. lik. 1956. p. nemaz nerunā par kādu sludinājumu, bet paredz testamenta vai cita akta par pēdējo gribu attaisīšanu un izlasišanu („вскрытие“ и „обнародование“) tiesas sēdē; kā nenoliedz atbildētājas, šādas formalitātes jau notikušas (sk. Rīgas apr. 2. iec. miertiesas 1923. g. 28. marta lēmumu, apgabaltiesas akts 4. lapp.); no šī lēmuma redzams, ka mantošanas līgums ticis attaisīts un nolasīts pagasta tiesā, ka tā atbildētājas cēlušas strīdu pret šo līgumu un ka miertiesas lietu izbeigusi, atstājot ieinteresētām personām „meklēties attiecīgā tiesā civilprasības ceļā“ (sk. Senata civ. kas. dep. 1923. gada 18. septembra lēmumu: Tiesu palatas akti); šai ziņā miertiesas pareizi rīkojusies saskaņā ar Pag. tiesu civ. proc. lik. 233. p.; ja nu prasītājs cēlis kompetentā tiesā prasību dēļ viņa atzīšanas par vienīgo mantinieku pēc mantošanas līguma, viņš taisni izpildījis miertiesas lēmumu un Civilproc. lik. 1956. p. (sk. arī 2065. p. 2. teik.); gadījumā, ja tiesa, pēc testamenta etc. attaisīšanas un izlasišanas, lietu apsardzības kārtībā izbeidz sakarā ar pieteiktiem no trešās personas strīdiem, tad ieceltam mantiniekam, kas domā celt prasību attiecīgā tiesā, nemaz nav jālūdz taisni apsardzības kārtībā iepriekš vēl izdarīt Civilproc. lik. 1967., 2079. p. un Priv. lik. 2451. p. paredzēto publikāciju, un tikai pēc

tā it kā jāceļ civilprasība kompetentā tiesā; konkrētā gadījumā ieinteresētās personas, proti, atbildētājas, kā intestatmantinieki, jau bija pieteikušas savas pretenzijas miertiesā, kuŗa sakarā ar to arī izbeigusi lietu apsardzības kārtībā; atbildētājas neapgalvo, ka bez viņām un prasītāja sievas vēl būtu kādi citi intestatmantinieki; 4) ka Tiesu palata pareizi atradusi par pieteikšu prasības rakstā izteikto petituma formulējumu, „atzīt prasītāju par vienīgo mantinieku — saprotams — pēc runā stāvošā mantošanas līguma“, jo vienīgi ap to lieta grozījās konkrētā gadījumā; apmierināt šo petitumu, tiesa implicite atzīst pēdējās gribas aktu arī par spēkā gājušu; tāpēc aprādītā sevišķā petituma trūkums vien nevarēja novest pie prasības atraidīšanas; jo ja tiesa prasībā pret mantošanas līguma apstrīdētājiem (tagadējam atbildētājam) patiesi atzīst prasītāju par vienīgo mantinieku, tad pats par sevi atkrīt atbildētāju aiz mantojuma celtie strīdi un pretenzijas; 6) ka Tiesu palata, apsverot nopratināto liecinieku liecības, sakarā ar pārējiem viņas nodibinātiem lietas apstākļiem, atradusi par nepierādītu, ka runā stāvošais mantošanas līgums būtu ticis vēlāki atcelts; šāds Tiesu palatas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tādēļ pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš apstrīd pievestā, Tiesu palatas slēdziena pareizību pēc būtības; 7) ka Tiesu palata tomēr atstājusi bez ievēribas atbildētāju celto ierunu pret runā stāvošo mantošanas līgumu, par to, ka ar šo pēdējo mantudevējs pārkāpis Vidz. zemn. lik. 1006., 1007. pantus, neatstājot savām miesīgām meitām daļu mantojuma; Tiesu palata šai ziņā nepareizi attiecina Vidz. zemn. lik. 1006., 1007. p. noteikumus vienīgi uz testamentu; kaut arī 1005. p. un sek. p. virsraksts runā par testamentiem, bet tam nav izšķirošas nozīmes; jo ja vispār arī zemniekiem tiesība par savu mantojumu rīkoties ar mantošanas līgumiem (Kriev. Sen. civ. kas. dep. spried. 1899. g. 23. n.), tad analogijas ceļā (Priv. lik. ievad. 12. p.) uz testamentiem attiecošies ierobežojumi attiecināmi arī uz visiem pārējiem pēdējās gribas aktiem; 8) ka tādā kārtā Tiesu

palata, nepareizi iztulkojot pievesto Vidz. zemn. lik. 1006., 1007. p. pārkāpusi kā šos likumu pantus, tā arī Civilproc. lik. 711. p. kādēļ viņas spriedums, attiecībā uz prasības apmēru, atceļams, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1927. g. 15. decembra spriedumu, Vidz. zemn. lik. 1006., 1007. p., Civilproc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ daļā attiecībā uz prasības apmēru, atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

77. 1929. g. 7. jūnijā. Andža Poļa pilnv. zv. adv. E. Knoppa lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Jāņa Oša prasībā pret Andžu Poli. (L. Nr. 465.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palata, piekritot šai ziņā atbildētāja paskaidrojumiem, atzinusi, ka 1914. g. 10. jūlijā prāvnieku starpā noslēgtais līgums par „Klāše” māju dāvināšanu prasītājam esot slēgts ar nolūku izvairīties no nodokļu samaksas, bet kontrahentu īstais nolūks bijis slēgt pirkšanas-pārdošanas līgumu, kuŗu viņi ietēruši dāvināšanas līguma formā; tādā kārtā Tiesu palata minēto līgumu atzinusi par simulētu, no kā, saskaņā ar Priv. lik. 2952. p., izriet, ka par spēkā esošu un saistošu jāuzskata patiesi nodomātais līgums (ja tikai tas pats par sevi nebūtu atzīstams par nelikumīgu), bet nevis simulētais, pēc principa: „plus valet quod agitur, quam quod simulate concipitur” (Sen. civ. kas. dep. spried. 1922. g. 156. num. Jaunzema lietā); tādā kārtā konkrētā gadījumā par spēkā esošu būtu atzīstams patiesi nodomātais pirkšanas-pārdošanas līgums (bet nevis dāvināšanas līgums, kā nepareizi aizrāda Tiesu palata), ja tikai šis pirkšanas-pārdošanas līgums pēc satura vai formas ziņā nerunā pretīm likumam; 2) ka kasācijas sūdzības iesniedzējs šādu nelikumību, kas līgumu, pēc viņa domām, padarot par neesošu, ierauga vienīgi tanī no Tiesas palatas konstatētā apstākļi, ka runā esošais simulētais līgums (kuŗu atbildētājs nepareizi kvalificē kā „fiktīvu”) esot noslēgts ar nolūku izvairīties no likumīgo nodokļu samaksas; šāds atbildētāja viedoklis, kā pareizi atzinusi Tiesu palata, ir maldīgs, jo

nav likumīga pamata atzīt par neesošu privatu personu starpā noslēgtu līgumu, kas pats par sevi nav pretlikumīgs un nerunā pretīm reliģijai vai labiem tikumiem (Pr. lik. 2922. p.), tikai tādēļ, ka tas aizskar fiskā intereses, jo šīs pēdējās var tikt aizsargātas likumā paredzētā kārtā, arī neaizskarot privatu personu tiesības (Kriev. Sen. civ. kas. dep. spried. 1869. g. 454. num. Gubareva lietā); tādēļ atbildētāja pievestais fakts nav atzīstams par pietiekošu iemeslu prāvnieku līguma anulēšanai; 3) ka par pareizu atzīstams arī Tiesu palatas uzskats, ka dotā gadījumā nav bijusi vajadzīga Tieslietu ministrijas atļauja, jo Tiesu palata konstatējusi, ka līgums, uz kuŗu atbildētājs dibina savas tiesības, noslēgts notarialā kārtībā priekš 1914. g. 1. augusta (1922. g. 5. janv. noteik. 2. p. „f” pk.); arī šai ziņā nav izšķirošas nozīmes tam apstāklim, ka kontrahenti patiesi nodomāto pirkšanas-pārdošanas līgumu ietēruši dāvināšanas līguma formā; 4) ka pie tādiem lietās apstākļiem Tiesu palata pareizi atraidījusi atbildētāja pretpasības daļu, kuŗa viņš lūdzis atdot „Klāše” mājas viņa valdīšanā, jo no sacītā izriet, ka šīs mājas, saskaņā ar prāvnieku līgumu, atrodas prasītāja likumīgā valdīšanā; pie tam nav nozīmes tam apstāklim, ka apgabaltiesa izbeigusi prasītāja 1924. g. 3. aprīlī celto prasību par māju nodošanu viņa valdīšanā un ka prasītājs šīnī daļā apgabaltiesas spriedumu nav pārsūdzējis; kā jau paskaidrojis pats atbildētājs, mājas atradušās prasītāja valdīšanā jau šīs prāvas iesniegšanas laikā (sakarā ar Ventspils’ apr. 2. iec. miertiesnešu 1923. g. 31. augusta spriedumu); tādēļ pēc atbildētāja pretpasības atraidīšanas (par māju nodošanu atbildētājam) prasītājam nebija vajadzības pārsūdzēt apgabaltiesas spriedumu minētā daļā, jo viņa interesēs bija tikai panākt, lai viņa valdīšanā jau atrodošās mājas netiktu nodotas atbildētāja valdīšanā, t. i. viņš bija vienīgi ieinteresēts pretpasības atraidīšanā (tā tad prasītājs, nepārsūdzot apgabaltiesas spriedumu minētā daļā, pretēji atbildētāja aizrādījumam, nebūt nav atteicies no savām tiesībām uz mājām); 5) ka atzīstot prasītāju par māju likumīgo valdītāju, Tiesu palata pareizi atraidījusi arī to pretpasī-

bas daļu, kurā atbildētājs lūdzis uzlikt prasītājam par pienākumu atlīdzināt zaudējumus, ko viņš nodarījis atbildētājam, izņemot „Klāšu“ mājas no atbildētāja valdīšanas uz augšā minētā miertiesas 1923. gada 31. augusta sprieduma pamata; šo pretpasības daļu atbildētājs dibina uz to, ka šis miertiesas spriedums ar apgabaltiesas spriedumu ticis atcelts un Senats prasītāja kasācijas sūdzību atstājis bez ievēribas, kādēļ prasītājam esot jāatlīdzina zaudējumi, kurus viņš nodarījis atbildētājam, izpildot vēlāk atcelto tiesas spriedumu; uzturot šādu prasību, atbildētājs tomēr aizmirst, ka pievestais miertiesas spriedums toreizējā lietā (kurās priekšmets bijis prasītāja traucētās valdīšanas atjaunošana) kritis atbildētājam par labu nevis tādēļ, ka prasība būtu atzīta par nepareizu pēc būtības, bet tikai aiz formelā iemesla (prasības noilguma dēļ); tā tad jautājums par māju likumīgo vai nelikumīgo izņemšanu no atbildētāja valdīšanas toreizējā lietā nemaz netika izšķirts, bet patiesībā tas tiek izšķirts tikai tagadējā lietā un proti (kā tas redzams no augšā sacītā) prasītājam labvēlīgā ziņā, kas atzīts par vienīgo likumīgo māju valdītāju, kādēļ arī nevar būt runas par to, ka mājas prasītājam 1923. g. būtu nodotas nepareizi; tādēļ prasība par atbildētājam pateicoties izlikšanai nodarīto zaudējumu atlīdzību pilnīgi atkrit; jautājums par to, vai Tiesu palata pareizi piespriedusi atbildētājam par labu Ls 20,70, kurus viņš samaksājis tiesu izpildītājam, par minētā miertiesas sprieduma izpildīšanu, Senatā nav apspriežams, jo prasītājs kasācijas sūdzību par Tiesu palatas spriedumu nav ieniedzis; 6) ka tādā kārtā Tiesu palata nav pārkāpusi atbildētāja pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Andža Poļa pilnv. zv. adv. Knoppa kasācijas sūdzību uz Cīvilproc. lik. 793. panta pamata atstāt bez ievēribas.

78. 1929. g. 7. jūnijā. A./S. „Valters un Rapa“ pilnv. zv. adv. Minkeviča lūgums par Tiesas palatas sprieduma atcelšanu Apdrošināšanas biedrības „Žizņ“ likvidācijas komisijas prasībā pret A./S. „Valters un Rapa“. (L. Nr. 462.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Ņemot vērā: 1) ka saskaņā ar Notar. nolik. 337. p. pilnvarojums lūgt izdarīt koroģorāciju („укрепление“) izteicams pašā pilnvarā; šim pantam, kā pareizi atzinusi Tiesu palata, piešķirama materiala likuma nozīme, jo tas sniedz drošību īpašniekam, ka uz viņa imobilu var rasties apgrūtinājums vienīgi tad, kad īpašnieka griba uz apgrūtinājuma ieviešanu ir neapšaubāmā kārtā izpaudusies; šāds Tiesu palatas uzskats pilnīgi sakan ar pievesto likuma saturu, kā arī ar likumdevēja motīviem (sk. Hasmani un Nolkenu, 343. lapp.); 2) ka tādēļ Tiesu palata, konstatējot, ka apdrošināšanas biedrības „Žizņ“ pilnvarnieks Ketovs nav bijis expressis verbis pilnvarots ievest zemes grāmatās ar atbildētāju noslēgto īres līgumu, pareizi atzinusi īres līgumā ievesto noteikumu par līguma ingrosēšanu zemes grāmatās par nesaiostošu priekš apdrošināšanas biedrības un dzēšanu zemes grāmatās; tāpat Tiesu palata pareizi atzinusi par nenozīmīgu pilnvarā minēto tiesību uzstāties visās tiesu iestādēs, jo ar šādu pilnvarojumu, protams, nav vēl izteikta īpašnieka griba pieļaut citu personu pie apgrūtinājuma ieviešanas zemes grāmatās; 3) ka Notar. nol. 337. p. pats par sevi pilnīgi attaisno augšā pievesto Tiesu palatas slēdzienu, kādēļ nekrit šai ziņā svarā pārējo Tiesu palatas sprieduma motīvu pareizība vai nepareizība, kādēļ Senats atzīst par lieku apspriest atbildētājas pret šiem motīviem vērstos paskaidrojumus; 4) ka saskaņā ar 1925. g. 12. marta instrukciju akciju un paju sabiedrību likvidācijas komisijām (Lik. kr. 58.) — kāda instrukcija konkrētā gadījumā piemērojama, ko neapstrīd arī atbildētāja — likvidācijas komisijai jāpieņem visa sabiedrības manta, jānosaka mantas vērtība, šī manta jāpārdod un jārealizē (Instr. 8., 10., 11., 13., 15. p.); pēc pareiza prasītājas, apdrošināšanas biedrības „Žizņ“ likvidācijas komisijas aizrādījuma, likvidācijas komisijai manta jārealizē par visizdevīgāko maksu, kas iespējams tikai tad, ja šo mantu pārdod, pēc iespējas, brīvu no apgrūtinājumiem; tādēļ jāatzīst, ka likvidācijas komisijas funkcijās ietilpst arī pienākums atsvabināt sa-

biedrībai piederošo imobilu no apgrūtinājumiem trešām personām piešķirtu lietišķu tiesību veidā, kādēļ Tiesu palata nav pārķūpusi likumu, neievērojot atbildētājas ierunu, it kā prasītājas likvidācijas komisijai neesot bijusi tiesība celt šo prasību par ires līguma eksgrōzēšanu zemes grāmatās; 5) ka tādā kārtā atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēm j: A./S. „Valters un Rapa“ pilnv. zv. adv. Minkeviča kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

79. 1929. g. 12. decembrī. Miķeļa Sarkanbārda, Olgas Birzgalis un Emmas Zariņ pilnv. zv. adv. Antona lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Mārtiņa Sarkanbārda prasībā pret Miķeli Sarkanbārdu, Olgu Birzgal un Emmu Zariņ. (L. Nr. 459.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē priekšsēdētājs.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palata, sekojot Senata šinī lietā dotam rīkojumam pareizi atzinusi, ka testamenta sadedzināšana liecinieka Jurkas klātbūtnē, ja arī šo apstākli uzskatītu par pierādītu, nav uzskatāma par testamenta atcelšanu — iznīcināšanu Vidz. zemn. lik. 1015. panta nozīmē; tāpat pēc pareiza Tiesu palatas aizrādījuma nav nozīmes jautājumā par testamenta atcelšanu — iznīcināšanu tam apstāklim, ka testators būtu dažādā laikā un apstākļos atsevišķi kādām personām izteicies, ka testaments iznīcināts; ar to atkrīt kasācijas sūdzības pievestie apcerējumi par to, it kā Tiesu palata būtu nepareizi iztulkojusi Vidz. zemn. lik. 1015. p.; 2) ka Tiesu palata, apsverot liecinieku Ustālu dotās liecības sakarā ar citu šajā lietā doto liecinieku liecībām un lietā nodibinātiem apstākļiem ir nākusi pie slēdziena, ka minēto liecinieku liecības nebauda ticamību aiz spriedumā pievestiem motīviem; šis Tiesu palatas slēdziens uz Civ. proc. lik. 411. panta pamata pēc būtības nav pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to atkrīt atbildētāju kasācijas sūdzībā pievestie paskaidrojumi, ar kuriem tie cenšas apstrīdēt Tiesu palatas liecinieku liecībām piešķirto spēku un nozīmi; 3) ka

pirmo reizi kasācijas sūdzībā paceltais jautājums par it kā nepareizu prasības formulējumu un par dotā tiesas sprieduma rezolūtīvās daļas trūkumiem, kā tāds, kuŗš nav bijis tiesas apspriešanās pie lietas iztirzāšanas pēc būtības no Senata nemaz nav apspriežams; 4) ka tādā kārtā iesniegtā kasācijas sūdzībā kā nepamatota atraidāma, Senats nolēm j: atbildētāju Miķeļa Sarkanbārda, Olgas Birzgalis un Emmas Zariņš pilnv. zv. adv. M. Antona kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

80. 1929. g. 6. jūnijā. Irmas - Bertas Karnauskis lūgums par Jelgavas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Irmas-Bertas Karnaukas prasībā pret Jāni Spangeru. (L. № 862.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Izklausījis atbildētāja pilnvarnieka zv. adv. Buettchera paskaidrojumus un nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa gan konstatējusi, ka prasītājam bija miesīgi sakari — bez atbildētāja — arī ar citiem vīriešiem, bet tomēr apgabaltiesa nav nodibinājusi, ka šādi miesīgi sakari būtu notikuši taisni kritiskā laikā, t. i. piedzimušā bērna ieņemšanas laikā; exceptio plurium nemaz nenozīmē, ka ārļaulības bērna māte, kuŗa vispār bija ielaidusies miesīgos sakaros ar citiem vīriešiem, ar to vien jau zaudējusi alimentācijas prasību pret to personu, kuŗu viņa uzskatījusi par bērna tēvu, bet gan minētā exceptio plurium, tās pierādīšanas gadījumā, izslēgtu alimentācijas prasību pret konkrēto atbildētāju tikai tad, ja prasītājas miesīgi sakari ar citiem vīriešiem būtu notikuši taisni laikā, kuŗš būtu uzskatāms par bērna ieņemšanas laiku; 2) ka apgabaltiesa, nenoskaidrojot nupat apzīmēto izšķīrošo apstākli, pielaidusi sprieduma motīvu nepilnību, kādēļ viņas spriedums Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārķūpumu dēļ nav spēkā atstājams, Senats nolēm j: Jelgavas apgabaltiesas 1928. g. 18. septembra spriedumu Civ. proc. lik. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārķūpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai apgabaltiesai citā sastāvā.

81. 1929. g. 21. martā. Jāņa Strautmaņa pilnv. zv. adv. Doņa lūgums par Liepājas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jāņa Strautmaņa prasībā pret Olgu Zariņ. (L. № 853.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka tas apstākļi, ka atbildētāja kā māju rentniece nav izlietojusi viņai ar agr. ref. lik. 3. d. 49. p. piez. piederošo priekšrocību māju iegūšanai, un ka tāpēc galīgs pirkšanas lūgums ar viņu nav noticis, varēja izrādīt tikai tās sekas, ka „mirtiesnesis atdod māju īpašniekam (konkrētā gadījumā Kleistam) iepriekšējo (ar prasītāju noslēgto) lūgumu atpakaļ ar uzrakstu, ka māju lietotājs (konkrētā gadījumā atbildētāja) savu priekšrocību nav izlietojusi un tādēļ to (t. i. priekšrocību) zaudējusi“; 2) ka tomēr ar iepriekšējā lūguma atdošanu atpakaļ bij. māju īpašniekam un resp. ar galīga pirkšanas lūguma noslēgšanu ar iepriekšējo pircēju vien nemaz vēl nav ipso jure atcelts tās nomas attiecības, kuŗas pastāvējušas ar māju lietotāju; pēdējā gan bija zaudējusi savu priekšrocību par māju iegūšanu, bet likums nenosaka, ka viņa ar to būtu ipso jure zaudējusi arī savas „lietošanas tiesības“; agr. ref. lik. 1. d. 15. p. neattiecas uz zemieņu mājām, par kuŗām runā agr. ref. lik. 3. d. 49. p. piezīme, jo runā stāvošā zeme taisni netika atsavināta ar agr. ref. likumu; 3) ka ar Priv. lik. 4127. p. atcelšanu nav — pretēji prasītāja domām — atcelts 1863. g. 6. septembra likuma 122. p. visumā, bet gan tikai tai daļā, kuŗā runa iet par visas muižas pārdošanas sekām, proti 12. p. 1. teik., uz kuŗu vien arī pamatojas Priv. lik. 4127. p.; turpretim nemaz nav uzskatāms par atkritušu ar 4127. p. atcelšanu tā paša 1863. g. 6. septembra likuma 12. p. 2. teikums, kas paredz gadījumu, kad tiek pārdots viens pats nomas gabals („арендный участок“) un šai ziņā nosaka, ka nomas lūgums izbeidzams tikai tad, ja tas sevišķi būtu norunāts un pie tam tikai ne agrāk par nākošiem Jurģiem; 4) ka prasītājs neapgalvo, ka runā stāvošā gadījumā nomas lūgumā ar atbildētāju būtu ticis sevišķi norunāts, ka nomas lūgumam būtu jāizbeidzas gadījumā, ja

nomas gabals tiktu pārdots pirms tā paredzētā termiņa izbeigšanās; 5) ka apgabaltiesa konstatējusi, ka pats prasītājs, lūdzot nopratināt lieciniekus par to, ka viņam nekas neesot pretim tam, ka atbildētāja tālāk rentē mājas, pats piekritis nomas lūguma turpināšanai ar atbildētāju; 6) ka tas apstākļi, ka Senata pirmā spriedumā netika minēts par atbildētājas tiesībām prasīt viņas ielikšanu no jauna runā stāvošās mājās, nemaz nav aizkavējis apgabaltiesai ievērot attiecīgo atbildētājas lūgumu; 7) ka tāpēc apgabaltiesa, gala slēdziena ziņā, nav prasītāja pievestos likumus pārkāpusi; 8) ka tādā kārtā prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma: Jāņa Strautmaņa pilnv. priv. adv. Doņa kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

82. 1929. g. 27. februārī. Tirdzn. un rūpn. A/S „Vega“ pilnv. zv. adv. Hilmaņa lūgums par Tiesu palatas lēmuma atcelšanu firmas „Heinrich Lanc, Manheim“ prasībā pret tirdzn. un rūpn. A/S „Vega“ un A/S „Liepājas banka“. (L. № 825.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palatas pievestais Civ. proc. lik. 1016. p. attiecas uz gadījumu, kad arestējamā manta nodota trešam uzglabātājam, bet ne pašam atbildētājam; šai ziņā Civ. proc. lik. noteikumi par aresta uzlikšanu uz kustamu mantu prasības nodrošināšanai ir krasī atšķirīgas no noteikumiem par aresta uzlikšanu sprieduma izpildīšanai; pirmajā gadījumā arestējamā manta atstājama — principā — paša atbildētāja valdīšanā un pārzināšanā (Civ. proc. lik. 629. p.) un tikai tad, kad atbildētājs atsakās no arestējamās mantas uzglabāšanas, tā nododama atsevišķam uzglabātājam (630. p.); turpretim, uzliekot arestu sprieduma izpildīšanai, arestējamā manta katrā ziņā nododama atsevišķam uzglabātājam, par kuŗu taisni nevar būt pats atbildētājs (1009, 1010. p., 1012. p. 3. pk.); tāpēc Civ. proc. lik. noteikumiem par mantas arestēšanu prasības nodrošināšanai nav subsidiari piemērojami noteikumi par aresta nolikšanu spriedumu

izpildīšanai, vienīgi izņemot 1017. p., kas kā vienīgais pants pievests 629. pantā; turpretim pārējie 1009.—1020. p., tā tad arī 1016. p., uz kuŗu atsaucas Tiesu palata, piemērojami — saskaņā ar 630. panta kategorisko aizrādījumu — tikai tādā gadījumā, kad atbildētājs atsaķās no arestējamās mantas uzglabāšanas, t. i., kad arestējamā manta nododama un faktiski tika nodota atsevišķam uzglabātājam (sk. Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1903. g. 76. №; 1914. g. 45. №); 2) ka tur, kur prasības nodrošināšanas stadijā un kārtībā ir pielaižams, nodrošinājuma priekšmetu izņemt no atbildētāja lietošanas, Civ. proc. likums uz to tieši aizrāda, kā piem. 611¹. p. un 1833., 610., 611. p.; bet pārējos gadījumos arestējamās mantas izņemšana no atbildētāja lietošanas — prasības nodrošināšanas kārtībā — principā nav pielaižama, ja vien atbildētājs neatsakās no mantas uzglabāšanas (630. p.); 3) ka runā stāvošā gadījumā Tiesu palata nav nodibinājusi, ka atbildētāja, A/S „Vega“, būtu atsacījusies no lokomobila uzglabāšanas un tas būtu ticis nodots trešam uzglabātājam, kādēļ Tiesu palatai nebija likumīga iemesla piemērot Civ. proc. lik. 1016. p., t. i. apstiprināt Liepājas Apgabaltiesas 1926. gada 23. decembra lēmumu daļā par lokomobila izņemšanu no atbildētājas lietošanas, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1927. g. 24. februāra lēmumu Civ. proc. lik. 630., 629., 1016., 711., 339. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

83. 1929. g. 13. decembrī. Friča Vērpā pilnv. priv. adv. Augusta Grauzes lūgums par Jelgavas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Viktora Dovgerda prasībā pret Frici Vērpi. (L. № 812.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa, nākot pie slēdziena, ka prasītājam, kuŗš pēc apgabaltiesas konstatējuma rīkojies patstāvīgi un savā vārdā bez kaut kādu citu personu līdzdalības, esot tamdēļ tiesība prasīt no atbildētāja atpakaļ aizdotās auzas, nav ievērojusi, ka saskaņā ar Priv. lik. 3645. un 3646. pantiem nepietiek, ka prasītājs, aizdodot auzas atbildētāja brālim, ri-

kojies savā vārdā, bet ka prasītājam, lai viņam būtu tiesības atprasīt atpakaļ aizdotās auzas, bez tam bija jāpierāda, ka viņš, aizdodot auzas atbildētāja brālim, ir bijis auzu īpašnieks, ko atbildētājs ir apstrīdējis; ka apgabaltiesa tādā kārtā, nekonstatējama, ka prasītājs, aizdodot auzas, ir bijis šo auzu īpašnieks, ir pielaidusi motivu nepilnību un pārkāpusi Civ. proc. lik. 181. (129.) un 196. (142.) p., kamdēļ Senats, neielaižoties pārējo kasācijas sūdzībā pievesto likumu pārkāpumu pārbaudīšanā, nolēmj: Jelgavas apgabaltiesas 1928. gada 17. augusta spriedumu Civ. proc. lik. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna citā sastāvā tai pašai apgabaltiesai.

84. 1929. g. 3. maijā. Marijas Hotte lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu uzraudzības kārtā Nikolaja Matveja prasībā pret Mariju Hotte. (L. № 798.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa ar 1926. g. 2. jūnija spriedumu apstiprinājusi īres valdes spriedumu, kuŗa nolēmusi izlikt atbildētāju no viņas ieņemtām telpām prasītāja namā; 2) ka izpildot apgabaltiesas spriedumu, tiesu izpildītājs noteicis atbildētājam izlikšanas termiņu līdz 1926. g. 9. jūlijam; 3) ka prasītājs 1926. g. 3. jūlijā paziņojis tiesu izpildītājam, ka atbildētāja atbrīvojusi dzīvokli 1926. g. 1. jūlijā; 4) ka daļā par atbildētāja izlikšanu apgabaltiesas spriedums netika izpildīts; 5) ka Senats ar savu 1927. g. 10. marta spriedumu atcēlis apgabaltiesas 1926. g. 9. jūnija spriedumu; 6) ka apgabaltiesa, caurskatot lietu no jauna ar savu 1928. g. 21. jūlija spriedumu un pārgrozot īres valdes spriedumu, nolēmusi prasību daļā par atbildētājas izlikšanu atraidīt un pielaist atceltā apgabaltiesas sprieduma atpakaļ izpildīšanu; 7) ka prasītājs iesniedzis Senatam kasācijas sūdzību par apgabaltiesas 1928. g. 21. jūlija spriedumu; 8) ka Rīgas prefekturas 4. iec. priekšnieks, izpildot apgabaltiesas 1928. g. 21. jūlija spriedumu, 1928. g. 24. oktobrī paziņojis prasītājam un to pašu telpu tagadējam īrniekam Kilblokam, ka pēdējam telpas jāatbrīvo līdz 6. novembrim; 9) ka sakarā ar prasītāja un

trešās personas, to pašu telpu tagadējā īrnieka, lūgumiem, apgabaltiesa ar savu 1928. g. 3. novembra blakus lēmumu nolēmusi apturēt ar apgabaltiesas 1928. gada 21. jūlija spriedumu pielaisto agrākā 1926. gada 9. jūnija sprieduma atpakaļizpildīšanu līdz prasītāja kasācijas sūdzības izspriešanai Senatā; 10) ka atbildētāja iesniegusi Senatam sūdzību uzraudzības kārtībā, lūdzot atcelt apgabaltiesas 1928. g. 3. novembra lēmumu; 11) ka prasītājs, pret kuru noticis apgabaltiesas spriedums par iepriekšējā spriedumā pielaištās izpildīšanas, t. i. īrnieka izlikšanas, atpakaļ izpildīšanu, atrodas šai ziņā it kā atbildētāja stāvoklī, jo pēc būtības viņam jāizpilda jaunais spriedums, t. i. jānodod atpakaļ telpas savā namā, kurās viņam ar agrāko spriedumu tikušas nodotas viņa brīvā rīcībā; prasītājs atrodas līdzīgā stāvoklī pret atbildētāju kā prasītājs, pret kuru atbildētājs cēlis pretprasību; kaut arī pēc civ. proc. lik. 814. p. burtiskā teksta sprieduma izpildīšanas apturēšana paredzēta tikai atbildētājam par labu, bet pēc analogijas (civ. proc. lik. 11. (9.) p.) tie paši noteikumi — aiz racionalā pamata identitātes (priv. lik. ievad. XXI p.) — piemērojami, pretēji literatūrā izteiktām domām (sk. Tutrjumova civ. proc. lik. pie 814. p. 9., 11. §§ pievestos darbus), arī sprieduma apvērsumam (поворот решения), kur prasītāja un atbildētāja lomas izmainītas; 12) ka tāpēc apgabaltiesai bija pietiekošs pamats pie aprādītiem apstākļiem apturēt sprieduma atpakaļ izpildīšanu; 13) ka, neatkarīgi no tā, apgabaltiesas 1926. g. 9. jūnija spriedums attiecībā uz atbildētājas izlikšanu vispār nav ticis izpildīts, jo atbildētāja labprātīgi atstājusi noīrētās telpas pirms noliktā termiņa; 14) ka tādā kārtā Senats neatrod iemeslu uzraudzības kārtībā atcelt apgabaltiesas 1928. g. 3. novembra lēmumu un nolēmj: Marijas Hottes blakus sūdzību atstāt bez ievēribas.

85. 1929. g. 21. novembrī. A/S. „Тов. акц. Фабрик Сукна Н. Ландсберг” pilnv. zv. adv. Petkoviča lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jāņa Betmaņa prasībā pret A/S. „Тов. акц. Фабрик Сукна Н. Ландсберг” un prasītāja piln-

varnieka zv. adv. Rubiņšteina paskaidrojums. (L. № 794.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka 1916. g. 3. jūlija likums attiecas vienīgi uz tirdzniecības un rūpniecības uzņēmuma kā tādu pāreju no vienas fiziskas vai juridiskas personas uz kādu otru fizisku vai juridisku personu; 2) ka komanditsabiedrība kā tāda gan, pēc Latvijas tirdzniecības tiesībām, nav juridiska persona, bet gan personāla, individuala sabiedrība, kurās tiesību un saistību nesēji ir tās dalībnieki; tomēr komanditsabiedrībai, kā tirdzniecības sabiedrībai, ir arī zināmas korporatīvas pazīmes, kurās attaisno, tirdzniecības dzīvē, viņu „iztīrīšanu” zināmā mērā it kā pēc juridisku personu attiecībām; tā, galvenā kārtā, arī personālas tirdzniecības sabiedrības bauda aktīvo un pasīvo partu spēju (Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. № 362), runā par atklātas vai komanditsabiedrības „m a n t i b u” un „parādiem”, iedzīvošanos, pielaiž biedru majorizāciju ar balsu vairākumu; šādas juridiskas attiecības pielaiž pat civiltiesiskās sabiedrībās pēc priv. lik. 4298., 4300., 4301., 4314., 4315. p.; tādā kārtā, no tirdzniecības tiesību viedokļa, komanditsabiedrībai kā firmas sabiedrībai pieder arī uzņēmums, un pat taisni uzņēmuma piederībā viņai izteicas komanditsabiedrības, kā tirdzniecības un firmas sabiedrības, būtība; pie komanditsabiedrības korporatīvām pazīmēm pieder arī tas, ka, saskaņā ar komanditsabiedrības biedru vienošanos, pārmaiņa biedru sastāvā neizrāda iespaidu uz viņas tālāko eksistenci; arī šādu iespēju priv. lik. paredz civiltiesiskās sabiedrībās (priv. lik. 4330. p.); 3) ka tādā kārtā, pretēji atbildētājas domām, biedru pārmaiņa pašas komanditsabiedrības biedru sastāvā nemaz nenodibina šīs komanditsabiedrības uzņēmuma „pāreju” it kā 1916. g. 3. jūlija likuma nozīmē; tāpēc arī nevarētu runāt par to, ka prasītāja izstāšanās no komanditsabiedrības būtu atzīstama it kā par spēkā neesošu un ka viņš uz šī pamata atbildētu arī par tādiem vekseliem, kuri tika, komanditsabiedrības vārdā, izdoti pēc prasītāja izstāšanās; 4) ka kaut arī par biedru izstāšanos būtu bijis jāpaziņo tirgotājiem ar

apkārtrakstiem (Rīgas biržas ieraduma 185. §; Kriev. tirdzn. nolik. 59. p.; Senata civ. kas. dep. spried. 1929. g. 58. num.), bet tomēr gadījumā, kad par biedru izstāšanos tiku pieteikts attiecīgā tirdzniecības nodaļā ierakstīšanai firmu un uzņēmumu sarakstā, tad apkārtrakstu neizsūtīšanai vien nav izšķirošas nozīmes; 5) ka neatkarīgi no tā — konkrētā gadījumā atbildētājs nenoliedz, ka vekselis akceptēts nevis no tirdzniecības nodaļā reģistrētās komanditsabiedrības „K/S Drēbnieks, Otto Krevic & Co“, bet gan no kādas firmas „K/S. Drēbnieks“, kuŗa nebija ieregistrēta tirdzniecības nodaļā, un kuŗa pat nebūtu atzīstama par tirdzniecības komanditsabiedrību jau tāpēc vien, ka viņas firmā nav aizrādījumu uz vismaz viena komplementara vārdu (Kriev. tirdzn. nolik. 71. p. 2. teik.); 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, apmierinot prasību, nav atbildētājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ Senats nolēmj: A/S. „Tov. akc. Fabrik. Sukna H. Landsberg“ pilnv. zv. adv. Petkoviča kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

86. 1929. g. 7. jūnijā. Jāņa Dimanta pilnv. zv. adv. Buševica lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Jāņa Dimanta prasībā pret Jēkabu Boķi un pēdējā pilnv. zv. adv. Pauļuka paskaidrojums. (L. № 477.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators J. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka 1912. g. 23. jūnija noteikumi par strādnieku apdrošināšanu nelaiemes gadījumos (rūpn. darba lik. 1913. gada izdev., 372.—491. p.) piemērojami, protams, tikai tad, ja strādnieks arī faktiski ir ticis apdrošināts minētās likumā paredzētās apdrošināšanas sabiedrībās; ja tas turpretim (kā dotā gadījumā) aiz kaut kādiem iemesliem nav noticis, tad arī minētie noteikumi nav piemērojami, bet cietušais strādnieks var saņemt atlīdzību tikai uz 1903. g. 2. jūnija noteikumu pamata (lik. par rūpn. darbu, 1913. g. izdev., 541. sek. p.), cik tālu tie vispārī uz viņu attiecas; ar to atkrit kasācijas sūdzības 1. punkts, kuŗā prasītājs cenšas pierādīt, ka atbildētājs esot atbildīgs uz 1912. g. 23. jūnija noteikumu pamata par ar prasītāju notikušo nelaiemes gadījumu, lai gan prasītājs,

pēc viņa paša atzinuma, apdrošināšanas sabiedrībā nav bijis apdrošināts; 2) ka par nepamatotu turpretim atzīstams Tiesu palatas uzskats, ka uz prasītāju neesot attiecināmi arī 1903. g. 2. jūnija noteikumi (kuŗi nelaiemes gadījuma brīdī — 1925. g. 27. augustā — vēl bija spēkā); Tiesu palata savu uzskatu pamato uz rūpn. darba lik. 541. panta 1. piezīmi, pēc kuŗa 1903. g. 2. jūnija noteikumi neesot attiecināmi uz atbildētāja lauksaimniecības - rūpniecības uzņēmumu, jo tas esot „zāģētava uz laukiem, kuŗa nekur neesot reģistrēta“; šāds Tiesu palatas slēdziens nesaskan ar rūpn. darba lik. 541. panta 1. piez., kuŗa no padotības šim likumam izņem tikai tos lauksaimniecības rūpniecības uzņēmumus, kuŗi bija atsavināti no valsts rūpniecības nodokļa un paredzēti tiešo nod. lik. (1903. g. izdev.) 371. panta 20., 24. un 25. punktos; konkrētā gadījumā nelaiemes gadījums noticis atbildētāja lauku koku zāģētavā, t. i. uzņēmumā, kas minēts tiešo nod. lik. 371. p. 20. punktā; saskaņā ar pēdējo likuma pantu, tomēr no valsts rūpniecības nodokļa bija atsavināti un tādēļ nav padoti 1903. g. 2. jūnija noteikumiem nevis visas lauku koku zāģētavas, bet gan tikai tās, kuŗās tikai viena dzinēšanas ierīce (kaut arī ar mehānisku dzinējspēku) un kuŗas pie tam kalpo tikai paša uzņēmēja mežsaimniecības produktu apstrādāšanai; konkrētā lietā atbildētājs neapstrīd, ka strīdīgais jautājums izšķirams saskaņā ar tiešo nod. lik. 371. p. 20. punktu (sk. apgabaltiesas 1926. g. 10. jūnija protokolu) un tāpat neapstrīd, ka viņa uzņēmums strādā ne tikai viņa paša, bet arī apkārtnes vajadzībām (sk. Tiesu palatas 1927. g. 16. maija sēdes protokolu), kādēļ saskaņā ar izteikto jānāk pie slēdziena, ka, pretēji atbildētāja un Tiesu palatas domām, uz atbildētāja uzņēmumu 1903. g. 2. jūnija noteikumi ir attiecināmi, jo lik. par rūpn. darbu 541. p. 1. piezīme konkrētā gadījumā nav piemērojama; 3) ka Tiesu palata šo lietu gan izšķīrusi arī pēc būtības, eventuali pieņemot, ka minētie noteikumi šajā lietā būtu piemērojami; Tiesu palata pie tam atzinusi, pamatojoties uz liecinieka Ormaņa liecību, ka nelaiemes gadījums ar prasītāju, kas kopā ar Ormani strādājis pie šindelzāģa, esot noticis

75

pēc tam, kad visi klucīši jau bijuši izlaisti caur zāģi un kad prasītājs vairs neesot strādājis, bet stāvējis skrejotšās zobainās ripas tuvumā, kādēļ, pēc Tiesu palatas uzskata, nelaimes gadījums esot izskaidrojams vienīgi ar paša prasītāja rupju neuzmanību, kuŗa izslēdzot atbildētāja atbildību uz lik. par rūpn. darbu 542. panta pamata; 4) ka atzīstot, ka prasītājs nelaimes gadījuma brīdī neesot strādājis, Tiesu palata vispirms nevarēja prasību atraidīt uz lik. par rūpn. darba laiku 542. panta pamata (kas runā par darba laikā pielaisto strādnieka rupju neuzmanību), bet gan tikai saskaņā ar tā paša lik. 541. pantu, pēc kuŗa 1903. g. 2. jūnija noteikumi vispār nav piemērojami, ja nelaimes gadījums noticis ārpus darba laika; bet bez tam Tiesu palata, atzīstot, ka prasītājs nelaimes gadījuma brīdī neesot strādājis, un pamatojot šo slēdzienu uz liecinieka Ormaņa liecību, nav ievērojusi un nav apspriedusi to apstākli, ka šis liecinieks, kas gan no vienas puses apliecinājis, ka tas kopīgais darbs, kuŗu viņš strādājis ar prasītāju, bijis pabeigts, tomēr no otras puses izteicies, ka viņš nezina, ko pēc tam prasītājs, kas vēl stāvējis pie zāģa galda, īsti darījis; Tiesu palatai bija jāapspriež arī šī liecinieka liecības daļa un bija jākonstatē, vai sakarā ar šādu liecinieka izteicienu — būtu atzīstams par pilnīgi noskaidrotu, ka prasītājs nelaimes brīdī nav strādājis un nav izpildījis to darbu, par kuŗu viņš runā iesūdzības rakstā, un vai, ievērojot šādu liecinieka liecību, nebūtu ievērojams prasītāja lūgums par liecinieka Krastiņa nopratināšanu, ar kuŗu prasītājs domājis pierādīt, ka nelaimes gadījums noticis taisni darba laikā (kādu apstākli neizslēdz liecinieka Preijura liecība, uz kuŗu Tiesu palata arī atsaucas); 5) ka tādā kārtā Tiesu palata šinī lietā pielaidusi motīvu nepilnību un nepareizību, ar to pārkāpjot civ. proc. lik. 339., 711. pantus, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēma: Tiesu palatas 1927. g. 14. decembra spriedumu civ. proc. lik. 339., 711. pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

76

87. 1929. g. 30. maijā. Rūdolfa Pļaviņa un Ernesta Šulca pilnv. zv. adv. Grinberga lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Rūdolfa Pļaviņa un Ernesta Šulca prasībā pret Pēteri Rozīti, Latvijas banku un cit. (L. № 790.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa savu slēdzienu par runā stāvošā pirkšanas-pārdošanas līguma fiktīvo raksturu pamato uz to, ka neesot pierādīts, ka prasītājs Pļaviņš esot samaksājis pirkšanas cenu; 2) ka apgabaltiesa, aizkustinot no sevis jautājumu par pirkšanas cenas samaksu, nav paskaidrojusi, kādēļ viņa nav ņēmusi vērā viņas pašas citētā līguma 2. § „d” punktu, saskaņā ar kuŗu pircējs Pļaviņš „atlikušos Ls 2600,— samaksā pārdevējam pie šī līguma parakstīšanas skaidrā naudā un pēdējā paraksts uz tā der kā pierādījums šīs sumas saņemšanai”; ja apgabaltiesai par to būtu cēlušās šaubas, tad viņai saskaņā ar civ. proc. lik. 106. (82¹). p. bija, dēļ attiecīgo pierādījumu iesniegšanas, jāpasludina prasītājam un jānoteic termiņš, nepierādītā apstākļa noskaidrošanai; šai ziņā apgabaltiesa pārkāpusi civ. proc. lik. 106., 181., 196. p.; 3) ka apgabaltiesa, atzīstot mirtiesneša spriedumu par pareizu, pievienojusies mirtiesneša sprieduma motīviem; mirtiesnesis savukārt par līguma fiktīvo raksturu pieved galvenā kārtā to, ka līgums ticis noslēgts netikvien pēc viņā minēto atbildētāja Roziša vekseļu izdošanas un to samaksas termiņa iestāšanās, bet pat pēc attiecīgo spriedumu taisīšanas; tomēr ar to vien, ka ne bez atlīdzības darījums par mantu atsavināšanu noslēgts pēc sprieduma taisīšanas par prasības piespriešanu, vēl nav nodibināts, ka atsavinātājam būtu bijis nodoms nodarīt zaudējumus saviem kreditoriem un ka ieguvējam būtu bijis zināms par to, ka atsavinātājam būtu taisni šāds nodoms bijis (1916. g. 3. jūlija lik. II nodal. 3. p. 1. pk.); tāpēc apgabaltiesa būtu varējusi runā stāvošo darījumu atzīt par spēkā neesošu tikai tad, ja apgabaltiesa būtu nodibinājusi, ka Rozītim bijis nodoms, atsavinot savu daļu, ar to nodarīt zaudējumus kreditoriem - piedzinējiem un ka prasītājiem par šādu Roziša nodomu

būtu bijis zināms; šini ziņā apgabaltiesa pielaidusi motīvu nepareizību un nepilnību; 4) ka apgabaltiesa Šulca prasību (daļā dēļ īpašuma tiesības atzīšanu viņam uz kuļmašinas $\frac{1}{3}$ ideālo daļu) atraidījusi uz tā pamata, ka abu prasītāju „kopējās” īpašuma tiesības uz kuļgarnituru neesot atzīstamas tāpēc, ka nav pierādītas prasītāja Pļaviņa tiesības; ja nu apgabaltiesa, atraidot Pļaviņa prasību, pielaidusi augšā aprādītos pārkāpumus, tad jau tāpēc vien atkristu nupat minētais apgabaltiesas pievestais iemesls, aiz kuļa tā atradusī Šulca prasību par neapmierināmu; 5) ka neatkarīgi no tā, apgabaltiesas uzskats pats par sevi runā pretim priv. lik. 938. p., pēc kuļa katram līdzīpašniekam piederošā ideālā daļa līdzīpašumā pieder viņam vienīgi un izslēdzoši un par savu daļu viņš var rīkoties pilnīgi patstāvīgi; tāpēc, pretēji apgabaltiesas domām, ar to vien, ka viens no līdzīpašniekiem nav savas īpašuma tiesības uz viņa pretendēto ideālo daļu pierādījis, nemaz nav izslēgts, ka tomēr otrs līdzīpašnieks, kuļš savas īpašuma tiesības pierādījis, nevarētu prasīt savu īpašuma tiesības atzīšanu tiesas ceļā (Erdmann, System 2. sēj. 190. lapp. pie 3. piez.); tāpēc apgabaltiesai nebija tiesības aiz šā iemesla vien atraidīt prasītāja Šulca prasību daļā, par īpašuma tiesību atzīšanu viņam $\frac{1}{3}$ ideālā daļā runā stāvošā kuļmašīnā; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesas spriedums civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atceļams, Senats nolēm j: Rīgas apgabaltiesas 1928 g. 5. septembra spriedumu civ. proc. lik. 106., 181., 196. (82., 129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcēlt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

88. 1929. g. 21. novembrī. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Jelgavas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Jūlija, Matildes un Jāņa Šmudžu prasībā pret Kārli Lakaju. (L. № 784.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar Rīkoj. par zīmognod. 90. p., privatas personas, kas ņēmušas dalību privatās kārtas akta sastādīšanā, pārkāpjot zīmognodevas noteikumus, soda ar naudas sodu netiekvien tad,

ja zīmognodeva nemaz nav maksāta, bet arī tad, ja zīmognodeva maksāta ar novēlošanos (nokavējumu) vai ja markas nav dzēstas pienācīgā kārtībā; 2) ka zem „zīmognodevas samaksu ar novēlošanu” (nokavējumu) jāsaprot zīmognodevas samaksu pēc viena mēneša laika, skaitot no akta noslēgšanas 67. p. paredzētā kārtībā, t. i. dzēšot markas caur attiecīgām iestādēm, pie kam, kā noteikti paredzēts 67. p. 6. punktā, „ja zīmognodeva samaksāta pēc noteikta termiņa, tad tāda samaksa neatsvabina aktu sastādītājus no zīmogsoda (90. p.)”; 3) ka tā tad, ja 90. p. 2. teik. paredz, ka „ar nokavējumu samaksāto vai piemaksāto zīmognodevu atvelk no soda sumas”, tad ar to ir izteikts tikai tas, ka no zīmogsoda atvelk tās zīmognodevas sumas, kuļš samaksātas 67. p. paredzētā kārtībā, t. i. kuļš akta sastādītājs nebija pats dzēsis; saskaņā ar šo, 90. p. 1. teik. beigās noteikti šķiro no vienas puses gadījumu, kad zīmognodeva maksāta ar novēlošanos (t. i. ar nokavējumu: 67. p. 6. pk.), un no otras puses gadījumu, kad markas nav dzēstas pienācīgā kārtībā (t. i. pretēji 66. p.); 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atrodot par pareizu miertiesneša rīcību no soda sumas atvelkot nepareizi dzēstos zīmognod. sumas, pārkāpusi Rīkoj. par zīmognod. 90. p. 2. teik., civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas lēmums aiz šī iemesla atceļams, Senats nolēm j: Jelgavas apgabaltiesas 1928. g. 14. septembra lēmumu Rīkoj. par zīmognod. 90. p., civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcēlt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

89. 1929. gada 21. martā. Aleksandras Karetņikovas pilnv. zv. adv. Kleista lūgums par Tiesu palatas lēmuma atcelšanu mir. Haritona Karetņikova mantošanas lietā un prombūtnē esošā Pavela Karetņikova pilnvarnieka zv. adv. Bočagova paskaidrojums. (L. № 754.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palata, iztulkojot runā stāvošā, priv. lik. 38. pantā paredzētā kārtībā starp mirušo Haritonu Karetņikovu un viņa otrās laulības sievu

Aleksandru, dzim. Semenovu, noslēgtā laulības līguma par mantu kopības atcelšanas saturu un isto izpratni, nākusi pie slēdziena, ka šķirtas mantas stāvoklis konkrētā gadījumā attiecināms arī uz laulības izbeigšanos ar vienu kontrahenta nāvi un, ka tāpēc starp mirušā Hari-
tona Karetņikova pirmās laulības dēlu, Pavilu, un otrās laulības atraitni, Aleksandru Karetņikovu, nevarot nodibināties *communio bonorum* prorogata mortis causa; 2) ka šāds Tiesu palatas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā; 3) ka — vispār ņemot — īstenībā, pārdzīvojošā laulātā piedalīšanās pie mirušā atstātā mantojuma izteicas taisni tikai turpinātā mantu kopībā, no kuŗas viņš saņem t. s. „daļu“ nevis uz mantošanas, bet uz īpašuma pamata (priv. lik. 1819., 1830., 1831. p.) t. i., pie turpinātās mantu kopības, saņemtu, daļas veidā, paušālu atlīdzību par viņa — savā laikā — kopējā masā ienesto mantu; 4) ka pēc mirušā laulātā atstātā masa sastāda nevis mirušā laulātā mantojumu, bet gan kopējo masu: Vidz. pils. tiesības neparedz sevišķu gadījumu — ārpus turpinātās mantu kopības, — kad uz pārdzīvojošo laulāto varētu pāriet kāda, mirušam laulātam piederējuša, mantība ar sadalīšanu daļās: Vidz. pils. ties. neatzīst t. s. *portio* statutaria; 5) ka tāpēc pārdzīvojošais laulātais — principā — nemanto, šī varda istā nozīmē, pēc mirušā laulātā tai gadījumā, kad laulātie ar laulības līgumu izslēdz *communio bonorum*, t. i. nodibina šķirtu mantu; 6) ka vienīgais gadījums, kad pārdzīvojošais laulātais īstenībā var būt mirušā mantinieks, ir tas, kad nav asinsradnieku, saskaņā ar vispārējo Priv. lik. 1708. p., kas savukārt pamatojas taisni ne uz vietējiem avotiem, bet uz romiešu tiesībām; tā tad 1708. pantam nav nekā kopēja ar tiem noteikumiem, kuŗi attiecas uz gadījumu, kad kopējā masa jāsadala starp pārdzīvojošo laulātu no vienas puses un bērniem resp. pārējiem asinsradniekiem no otras puses; 7) ka 1707. p. ir vispārējs noteikums, kas attiecas uz visām Baltijas pārtikulārām tiesībām un tas tāpēc jāiztulko atsevišķi, sakarā un saskaņā ar katrām atsevišķām partikulārām tiesībām; attiecībā uz Vidz.

pilsētu tiesībām 1707. p., ievērojot to, ka zem 1707. p. teksta pievesti 1673. g. Rīgas statutu un tiesību IV gr. 3. tit. 1. § un 4. tit. 1.—4. §§, minētais 1707. p. jāiztulko taisni tā, ka 1707. p. attiecināms nevis uz istām mantošanas tiesībām kā tādām, bet uz kopējās masas sadalīšanas kārtību (1819., 1830., 1831. p.); 8) ka šai ziņā Tiesu palata pareizi atzinusi, ka gadījumā, ja patiesībā mantu šķiršana būtu attiecināma arī uz viena no laulāto nāves gadījumu, t. i., kad mantu kopība neturpinājas, tad pārdzīvojošais laulātais no atstātā pēc mirušā laulātā mantojuma nekā nevar dabūt, proti nedz kā kādas (īstenībā neeksistējošas) kopības dalībnieks (jo mantu kopība agrāk nebija), nedz uz mantošanas tiesību pamata, jo laulātais kā tāds pēc Vidzemes pilsētu tiesībām pēc mirušā laulātā nemanto: (sk. arī R. A. Disterlo, *Наследование супругов* Ж. М. Ю. 1895. gada 4. №., 114., 115. lp.); 9) ka tāpēc Tiesu palata, neatzīstot konkrētā gadījumā atraitnei Aleksandrai Karetņikovai mantošanas tiesības pēc viņas mirušā vīra, Hari-ton Karetņikova, nav sūdzētājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma. Senats nolēmj: Aleksandras Karetņikovas pilnv. zv. adv. Kleista kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

90. 1929. g. 25. aprīlī. Britānijas-Latvijas tirdzn. sav. „R. Feldhūn un Co.“ pilnv. zv. adv. Finkelšteina un Hamaņa lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Jāņa Sproģa prasībā pret minēto tirdzniecības savienību. (L. Nr. 1028.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Ņemot vērā: 1) ka, pretēji atbildētājas domām, atklāta tirdzn. sabiedrība gan partuspējīga, kā to atzīst nodibinātā tiesu prakse (Sen. spried. 23./156., 28./799.), kāds viņas juridiskais stāvoklis pilnīgi savienojams ar atklātas tirdz. sabiedrības dabu kā personīgas (ne kapitaliskas) sabiedrības (sk. arī vācu Hgb. 124. § 1. d.); atzīstot runā stāvošo atklāto tirdzn. sabiedrību par attiecīgo atbildētāju, Tiesu palata nav pārkāpusi kasācijas sūdzības I. pk. pievestos likumus; 2) ka Tiesu pa-

latai bija pietiekošs pamats šai lietā celto prasību uzskatīt kā vindikaciju, neskatoties uz to, ka petitumā netika izteikts lūgums: „atzīst īpašuma tiesības“, ja vien tai tiktu lūgts atņemt atbildētājam (Sen. spried. 27./20., 33., 29./37.); neatkarīgi no tā, Tiesu palata varēja, aiz viņas pievestiem iemesliem, piekrist apgabaltiesas sprieduma motiviem un attiecīgai rezolūcijas daļai jautājumā par prasības lūguma noteiktāko formulējumu (prasītāja paskaidrojumi apgabaltiesas 1923. g. 16. marta sēdē: I 30. o. p.); aiz tiem pašiem iemesliem Tiesu palatai bija arī tiesība, Civilt. lik. 332. p. atzīt par pareizi piemērotu, kādēļ nedz šis pēdējais pants, nedz 6. (4.) p., nav Tiesu palatā pārkāpti; ar to atkrīt atbildētājas kasācijas sūdzības 2. pk.; 3) ka Tiesu palata par armaturu un tās atrašanos pie prasītāja runā vispirms sakarā ar jautājumu par atlīdzības apmēru un otrkārt to apstākli, neuzsverot, ka prasītājam bijusi iespēja rīkoties par viņam pārdotiem objektiem un pie tam abās vietās tikai it kā papildu motīvu veidā; bez tā, Tiesu palata varēja nākt pie slēdziena, ka armatura atrodas pie prasītāja jau pēc pašas atbildētājas uzdoto (I 59.) liecinieku Veidera (II 37.) un Vītola (II 54.) liecībām; par to, ka armatura tikusi izvesta taisni no prasītāja pie katlu nopirkšanas, tieši aizrādījis prasītāja pilnvarnieks Tiesu palatas 1927. g. 28. februāra sēdē (II 59.), bez tā ka atbildētāja šai sēdē vai kādā nākošā sēdē būtu šo prasītāja pilnvarnieka aizrādījumu apstrīdējusi; atbildētāja arī savā kasācijas sūdzībā neaizrāda, kad un kur viņa šai lietā būtu vispār aizskārusi jautājumu par armatūras noņemšanu; tādēļ Tiesu palata nav pārkāpusi atbildētājas kasācijas sūdzības 3. punktā pievestos likumus; 4) ka Tiesu palata, apsverot lietas apstākļus un sevišķi liecinieku, to starpā Lēbera un Nolde, liecības un aiz viņas pievestiem iemesliem konstatējusi, ka fabrikas iepriekšējā īpašnieka, Oskara Miedtkes pēcnācēja, viņa māsa un universālā sukcesore, Marta Bendrof, noslēgtā ar atbildētāju 1921. g. 9. aprīļa līgumā labprātīgi atzinusi prasītāja tiesības uz strīdī esošo mantu, ka minētās fabrikas likvidācijas komisijai bija tiesības to atsavināt prasītājam un pārnest tam īpašuma tie-

sības, ar to nodošanu prasītājam, un ka minētā likvidācijas komisija tā bija arī rīkojusies, turot mantas prasītāja rīcībā un ka atbildētājam bija zināms par katlu un mašīnas piederību „trešai personai“; 5) ka šādi Tiesu palatas konstatējumi un sevišķi arī viņas slēdzieni par minēto liecinieku liecību saturu attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā; 6) ka tāpēc atkrīt visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos tā apstrīd pievesto konstatējumu pareizību pēc būtības; 7) ka no pievestiem konstatējumiem Tiesu palata varēja nākt pie slēdziena, ka atbildētāja nopirkusi fabriku un tās ietaisi tikai ar tiem ierobežojumiem, kuŗi izriet no iepriekšējā fabrikas īpašnieka universālmantiniēces uz paša pirkšanas-pārdošanas līguma taisītā uzraksta, t. i. taisni izņemot strīdī esošos objektus, kuŗi tā tad nav pārgājuši atbildētājas īpašumā, jo nevienam nevar viena un tā pati manta piederēt īpašumā vienā un tai pašā laikā (Priv. lik. 927. p. 3. piez.); ar to tad arī atkrīt, sevišķi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības IV un VIII punktos, cik tālu tais tiek apstrīdēts nupat pievestais Tiesu palatas slēdziens; 8) ka, neatkarīgi no tā, par nepareiziem atzīstami atbildētājas aizrādījumi (VIII pk.) uz to, it kā vācu okupācijas varai būtu bijusi tiesība atcelt un galīgi iznīcināt krievu valdības 1915. g. likumu un uz šī likuma pamata nodibinājušās juridiskās attiecības starp privatām personām; saskaņā ar Hāgas 1907. gada 5./18. oktobra konvenciju par likumiem un ieradumiem sauszemes karā, okupācijas varai pieder tikai pārvaldīšanas un lietošanas tiesības (55. p.), viņai jāievēro privātais īpašums (46. p.) un viņai tālāk jārespektē okupētās zemes likumi, ja vien nebūtu nepārvāramu šķēršļu (43. p.); tāpēc, kā pareizi aizrāda Tiesu palata, okupācijas rīkojumiem un tās izdotiem noteikumiem varētu būt vienīgi pagaidu raksturs un tie nevarēja galīgi iznīcināt prasītājam par labu, uz krievu laikā spēkā bijušo likumu pamata, nodibinājušās īpašuma tiesības, kuŗas tas bija ieguvis uz kompetentas iestādes, likvidācijas komisijas, rīkojuma izdarītā izsolē; izsolei, pēc tās

būtības, piemīt neatceļamības raksturs; pretēji atbildētājas domām, par taisnības un saudzības principa piemērošanu, iztulkojot strīdū esošo objektu stāvokli pret atbildētāju, nevar būt runas jau tāpēc vien, ka šī pēdējā, pēc Tiesu palatas konstatējuma, atrodas mala fide; jautājums par risku (atbildētājas pievestais Priv. lik. 3863. p.) var pacelties vienīgi attiecībā starp tiēšiem pirkšanas līguma kontrahentiem, t. i. starp pārdevēju un pircēju; bet noteikumiem par riska pāreju nav nekādas nozīmes attiecībās starp pircēju un trešo personu, kuŗa pretendē uz mantu it kā aiz savām patstāvīgām tiesībām; atbildētājas atsauksme, tālāk, uz Priv. lik. 3878. p. nevietā tāpēc, ka, pēc Tiesu palatas konstatējuma, fabrikas toreizējā īpašniece, Marta Bendorf, strīdū esošos objektus taisni nav pārdevusi līdz, kad tā pārdevusi fabriku atbildētājai; ar to atkrit arī visi pārējie atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības VIII p.; 9) ka Tiesu palata, izejot no saviem jau pievestiem konstatējumiem un slēdzieniem, varēja aiz jau aprādītiem iemesliem nākt pie sava tālākā slēdziena par to, ka atbildētāja, iemūrējot atpakaļ savā jaunierīkotā fabrikā pusizlauztos katlus un iestiprinot atpakaļ mašīnu, kuŗus atbildētāja šai stāvokli atradusi jau priekšā uz nopirktā imobila, nav iznīcinājusi prasītāja īpašuma tiesības uz minētiem objektiem, kuŗi nekad nav bijuši atbildētājas īpašumā; pēc Priv. lik. mašīnas etc. gan principā uzskatāmas par fabrikas piederumiem (573. p.), bet tomēr jautājums par to, vai un cik tālu konkrētā manta juridiski būtu vēl atzīstama par piederumu, izšķirams atkarīgi ne tik daudz no tās fiziskās savienošanas ar galveno mantu, kā atkarībā no abu mantu savstarpējā juridiskā stāvokļa, kas savukārt noteicams, starp citu, arī atkarībā no tā, kādas juridiskas attiecības nodibinājušās pret vienu vai otru mantu uz pastāvošo līgumu pamata (561. p. beigās); tā tad, zināmas mantas piederuma kvalifikācijas atkarīgas arī no attiecīgā īpašnieka gribas, kuŗa nodibināma pēc konkrētiem lietas apstākļiem (Priv. lik. 559. p.); Tiesu palata konstatējusi, ka prasītājs pirkšanas ceļā izsolē ieguvis strīdus objektus atsevišķi no fabrikas kā

mantu kopības (1376. p.); ar to nodibinājušās jau atsevišķas juridiskas attiecības starp prasītāju un viņa nopirktiem objektiem, kuŗi tāpēc — juridiski — uzskatāmi ar to vien par atdalītiem no galvenās mantas, t. i. no pašas fabrikas, nerunājot nemaz par to, ka, pēc Tiesu palatas konstatējuma, minēto objektu pat fiziskā vai tehniskā saite tikusi pārtraukta, vismaz pa daļai, ar to, piemēram, ka katli bijuši „pusizlauztā“ stāvoklī (II 100.); tāpēc minēto objektu juridiskais liktenis kļuvis par patstāvīgu un neatkarīgu no fabrikas kā galvenās mantas jau ar to pārdošanu izsolē; tas apstākļis vien, ka minētie objekti netika tai momentā pilnīgi — fiziski — atdalīti no fabrikas ēkas, nespēlē lomu, jo dēļ piederuma jēdziena vispār cieša, fiziska savienošana nav prasāma (558. p.); ar to atkrit atbildētājas par minēto objektu piederumu raksturu izteiktie paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības V pk.; 10) ka atbildētāja sevišķi apstrīd Tiesu palatas slēdziena pareizību par to, ka notikusi minēto objektu nodošana prasītājam; šādi atbildētājas paskaidrojumi nepelna ievēribu; Tiesu palata konstatējusi, ka Likvidācijas komisija atstājusi prasītāja rīcībā viņa izsolē nopirktos objektus; no šī sava konstatējuma Tiesu palata varēja nākt pie slēdziena, ka prasītājam ar to tikusi dota iespēja rīkoties par tiem objektiem un tie pārgājuši viņa juridiskā valdīšanā; ja nu Tiesu palata konstatē, ka Likvidācijas komisija atstājusi mantas prasītājam, tad tas — runājot juridiski — nozīmē, ka Likvidācijas komisijas reprezentējamais iepriekšējais šo mantu īpašnieks turpmāk sācis valdīt jau prasītāja vārdā, t. i. ka iepriekšējais īpašnieks, kā pārdevējs izsolē (Kr. Sen. spried. 94./81.), nodevis prasītājam pārdoto objektu prasītāja valdīšanā uz t. s. *constitutum possessorium* (Priv. lik. 648. p.) pamata, kuŗa pilnīgi atvieto traditio; tāpēc Tiesu palata varēja minētos objektus atzīt par pārgājušiem prasītāja valdīšanā, neskatoties uz to, ka tie faktiski pagaidām bija palikuši fabrikas telpās; ar to tad arī atkrit pievestie, atbildētājas kasācijas sūdzības IX punktā izteiktie, paskaidrojumi; 11) ka, pretēji atbildētājas domām, Tiesu palatai bija

pietiekošs pamats atzīt, ka arī apgabaltiesa nav domājusi piešķirt prasītājam tiesību uz tiem pielikumiem un pārlaboju-
miem, kuŗus pie strīdus objektiem bija
pielikusi atbildētāja, jo šai ziņā apgabaltiesa noteikti savos motivos aizrāda, ka viņa „uzskata par nedibinātu iebildumu, it kā prasītājs varētu mašīnas pagērēt tādā tikai stāvoklī atpakaļ, kādā prasītājs tās esot ieguvis pie pirkšanas, kā tagad tās esot atjaunotas un pārstrādātas; šie iebildumi runā pretīm pašam jēdzienam par rei vindikāciju sevišķi Priv. lik. 908. p. Ja atbildētājam būtu kādi dibināti prasījumi par mašīnu pārbūvi, tad tādi tai jāceļ atsevišķā prasībā“. Tā tad, Tiesu palata gribējusi izteikt — pievienojoties apgabaltiesas spriedumam šai daļā — ka apgabaltiesa, no vienas puses, gan uzlikusi atbildētājam par pienākumu objektus izdot viņu tagadējā stāvoklī, bet, no otras puses, Tiesu palata, tāpat kā apgabaltiesa, atstājusi atklātu atbildētājas tiesību, par saviem izdevumiem un pārlaboju-
miem prasīt atlīdzību ar atsevišķu prasību; ko vienīgi varētu pārņemt Tiesu palatai, ir, ka viņa nebija pilnīgi skaidri izteikusies, aizrādot, ka apgabaltiesa „nebūt nesaka, ka priekšmeti izdodami in natura tādā stāvoklī (ar atbildētājas pielikumiem), kā viņi acumirkli atrodas“. Īstenībā Tiesu palata nav gribējusi teikt, ka šādi pielikumi pārietu un piekristu prasītājam it kā bez kaut kādas atlīdzības atbildētājam; tāpēc nepelna ievēribu arī atbildētājas aizrādījumi viņas kasācijas sūdzības VI pk.; 12) ka tādā kārtā nepelna ievēribu visi atbildētājas aizrādījumi, viņas kasācijas sūdzības I—VI un VIII—X pk., uz Tiesu palatas it kā pielaišiem likuma pārkāpumiem, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība šais daļās kā nepamatota atraidāma; 13) ka turpretīm, par pareiziem atzīstami atbildētājas aizrādījumi viņas kasācijas sūdzības VII pk. uz to, ka Tiesu palata nepareizi piespriedusi prasītājam 60% (no minēto objektu vērtības) lielo atlīdzību par šo objektu lietošanu laikā no 1921. g. 1. jūlija; Tiesu palata šai ziņā atrod, ka aprādītie 60% esot dabiskais un likumīgi prezumētais atlīdzinājums par aizturētām

kapitāla vērtībām un likumīgi atvietojo-
t zaudējumus no kapitāla vērtību lietošanas; tā tad Tiesu palata piespriedusi 60% nevis kā atlīdzību par minēto objektu kā tādu lietošanu no atbildētājas puses, bet gan par minēto objektu kapitāla vērtības, t. i. it kā paša kapitāla lietošanu; pēc atbildētājas pareizā aizrādījuma, Tiesu palatai, atrodot ka 60% pienākoties prasītājam par kapitāla aizturēšanu, bija vispirms jānodibina, ka taisni tāda kapitāla aizturēšana kā tāda patiesi notikusi; īstenībā, atbildētāja aizturējusi nevis kādu kapitālu, kuŗu pati Tiesu palata — eventuali — piespriedusi prasītājam tikai ar savu tagadējo spriedumu, bet gan tikai pašus objektus; tā tad, prasītāja prasījums dēļ paša kapitāla izmaksas viņam izcēlies tikai uz paša Tiesu palatas sprieduma pamata un pie tam tikai eventueli, t. i. ja atbildētāja neizdotu pašus objektus dabā; tā tad Tiesu palata, nenodibinot atbildētājas pielaištu nokavējumu kapitāla vai kapitāla „vērtību“ nodošanā prasītājam, nevarēja piespriest viņam arī 60%; ja nu Tiesu palatas aprādītā laikā (1921. g. 1. jūlijā) minētais prasījums prasītājam par labu vēl nebija izcēlies, tad nevar runāt nedz par atbildētājas pielaištu nokavējumu, nedz par to, ka atbildētāja būtu turējusi savās rokās prasītāja kapitālu (naudu), kādi divi pamati vien, pēc Priv. lik. 3416., 3418. p., dotu tiesību prasīt 60% pēc likuma; 3419. pants, 3420. pants, acīmredzot, vispār no Tiesu palatas viedokļa, nebūtu piemērojami; gan 60% uzskatāmi kā parasts atlīdzības veids par, no naudas parāda nesāņemšanas izsauktu, lucrum cessans (L. C. I. 3453. p.), bet tikai tad, ja naudas parāds netiktu samaksāts laikā, t. i. ja parādnieks pielaidis nokavējumu, kādu apstākli Tiesu palata nav nodibinājusi; vispār, aprēķinot zaudējumu, kas izteicas lucrum cessans, tiesa nevar ņemt vērā tīras varbūtības vien, kā to tieši paredz Priv. lik. 3452. p.; 14) ka tādā kārtā Tiesu palata, piespriežot prasītājam 60% par laiku jau no 1921. g. 1. jūlija, t. i. pēc Tiesu palatas aizrādījuma sprieduma vēsturiskā daļa (II 90.) fabrikas pārejas atbildētājam, bet ne aprobežojoties ar tīri procesa 60% (no tagadējās prasības ie-

sniegšanas dienas), pārkāpusi nupat pievesto Priv. lik. 3452. p. un, nenodibinot atbildētājas pielaistu nokavējumu, pārkāpusi Civilproc. lik. 339., 711. p., kādēļ Tiesu palatas spriedums aiz šiem iemesliem atceļams, bet pārējās daļās atbildētājas kasācijas sūdzība uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstājama bez ievēribas, Senats nolēmja: Tiesu palatas 1927. g. 28. novembra/10. decembra spriedumu daļā attiecībā uz 6% atlīdzības gadā piespriešanu no atbildētājas prasītājam no katlu un mašīnas vērtības par viņu lietošanu sākot ar 1921. g. 1. jūliju līdz katlu un mašīnas atdošanai prasītājam vai viņu vērtības samaksai Priv. lik. 3452. un 3453. p. un Civilproc. lik. 339. un 711. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna šinī daļā citā Tiesu palatas sastāvā; pārējā daļā Britanijas-Latvijas tirdzniecības savienības „R. Feldhūns un Co.“ pilnvarnieka zv. adv. O. Finkelšteina un A. Hamaņa, kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

91. 1929. g. 27. februārī. Zēlmas Dzirkal lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Zēlmas Dzirkal prasībā pret Minnu Freiman. (L. Nr. 952.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka Priv. lik. 1825. p. nešķīrō palikušos turpinātā mantu kopībā bērnus pēc tā, ka viņi būtu pilngadīgi jeb nē (sk. Bunge, Das Liv.- und Estl. Privatrecht, 2. sēj. 284. § 113. lapp.), un vai viņi būtu ārpus jeb zem pārdzīvojošā vecāka varas; šī pēdējā alimentācijas pienākums arī attiecībā pret pilngadīgiem bērniem izriet ne tik daudz no viņa varbūtējās vecāku varas, cik no tām sevišķām juridiskām un saimnieciskām attiecībām, kas nodibinājas starp viņu no vienas puses un bērniem no otras puses; taisni no šādām attiecībām izriet viņa tiesības pārvaldīt un lietot kopējo masu un šādām tiesībām korespondejošais viņa pienākums uzturēt bērnus; alimentācijas pienākums tā tad ir uzskatāms par tās ar likumu radītās parādības korektīvu, ka pārdzīvojošam vecākam piekrist vienīgā un izslēdzošā ko-

pējās mantas valdīšana un lietošana, kā arī rīkošanās par to; 2) ka nevis visi noteikumi par vecāku varu (priv. lik. 197. līdz 214. p.) attiecas uz tādiem bērniem, kuŗi atrodas zem vecāku varas; tā piem., 209.—213. p. pilnīgi piemērojami arī bērniem, kuŗi zem vecāku varas nepastāv; 3) ka 1825. pantā paredzētais pārdzīvojošā vecāka alimentācijas pienākums nevar attiekties it kā vienīgi uz bērniem, kuŗi atrodas zem viņu varas; tas ir skaidrs jau no tā vien, ka piem. pārdzīvojošai mātei (atraitnei) ipso jure vēl nepieder visas ar vecāku varu saistītas tiesības par saviem bērniem, piem., nepieder tiesības reprezentēt savus bērnus mantiskās attiecībās (207. p.), jo šādas reprezentācijas tiesības pieder atraitnei tikai tad, ja tā tiktu iecelta par viņu aizgādni vai no mirušā vīra, vai no Bāriņu tiesas (286. p. 2. teik.); neskatoties uz to, ka pretējā gadījumā viņai nepiederētu reprezentācijas tiesības, viņai tomēr pienākas lietošanas tiesības attiecībā uz visu kopējo masu (286. p. 4. teik.); 4) ka uz tiešo sakaru taisni starp pārdzīvojošā vecāka lietošanas tiesībām un viņa alimentācijas pienākumu noteikti aizrāda kā 286. p. 4. teik. (sevišķi attiecībā uz atraitni), tā arī 1825. p. (beigās); tā tad pārdzīvojošā vecāka alimentācijas pienākums izriet nevis no viņa vecāku varas, bet no viņam piederošām, ārkārtīgi plašām lietošanas un rīkošanās tiesībām par kopējo mantu; jāņem šai ziņā vērā, ka 1825. pantā lieta grozās ap kopējo mantību, bet nevis ap nepilngadīgo bērnu atsevišķo mantību (peculim); tikai attiecībā uz šo pēdējo vecāku lietošanas tiesības izriet no viņu vecāku varas, pie kam šādas lietošanas tiesības (220. p.) savukārt pašas par sevi nerada taisni vecāku alimentācijas tiesības (199. p.), jo starp abiem pantiem (199. p. un 220. p.) nav nedz loģiska, nedz sistematiska sakara, un arī avoti, kuŗi pievesti pie 220. p. no vienas puses un pie 199. p. no otras puses, nemaz nav identiski; 5) ka tādā kārtā Tiesu palāta, atrodot, ka alimentācijas prasība pret pārdzīvojošo māti nepieder pilngadīgai meitai, kuŗa vairs ne atrodas zem savas mātes varas, un uz šī pamata atraidot prasītājas par alimentāciju celto prasību, pārkāpusi priv. lik. 1825. p. un civ. proc. lik. 711. p., kamdēļ Senats,

neielaižoties pārējo, kasācijas sūdzībā pievesto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolēm j: Tiesu palatas 1928. gada 11./18./25. oktobra spriedumu priv. lik. 1825. panta un civ. proc. lik. 711. panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai iztiesāšanai no jauna citā sastāvā.

92. 1929. g. 26. aprīlī. Leona Andruškeviča lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņa, Andruškeviča, prasībā pret Reginu, Jāzepu un Hariju Stībenhausiem. (L. № 935.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Izklausījis prasītāja pilnv. zv. adv. Sakranoviča un atbildētāju pilnv. zv. adv. Hamaņa paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka prasītājs, aizrādot, ka ar Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 5. marta spriedumu esot atzīta īres līguma pastāvēšana starp prasītāju un atbildētāju Reginu Stībenhaus par viņas namā atrodošos friziera veikalu un ka atbildētāji, uz kuŗu vārda nams esot koroborēts zemes grāmatās, tomēr atsakoties nodot tās telpas prasītājam, savā 1927. g. 31. decembrī iesniegtā prasībā lūdzis: a) uzlikt atbildētājiem par pienākumu nodot prasītājam minētās telpas un b) šī pienākuma neizpildīšanas gadījumā atbrīvot telpas spaidu kārtā no atbildētājiem un no viņiem atkarīgām personām un mantām un nodot telpas prasītājam; Rīgas apgabaltiesa ar 1928. g. 19. septembra spriedumu šo prasību atraidījusi; 2) ka prasītāja kasācijas sūdzība, cik tālu tā attiecas uz apgabaltiesas spriedumu, ar kuŗu atraidīta prasības otrā (augšā zem b) pievestā) daļa, nepelna ievēribas jau aiz tā iemesla, ka prasītājs nav apstrīdējis atbildētāju apgalvojumu, ka veikala telpas ieņemot nevis atbildētāji, bet kāda trešā persona, kuŗai šis veikals ticis izīrēts; pie tādiem apstākļiem prasītājai katrā ziņā šī prasības daļa bija jāvērs arī pret šo trešo personu (Civ. proc. lik. 6 (4) p.), bet tā kā prasītājs to nav darījis, tad par šo prasības daļas apmierināšanu nevar būt runas jau aiz pievestā iemesla; 3) ka apgabaltiesa prasības pirmo (augšā zem a) minēto daļu atraidījusi uz tā pamata, ka neesot pierādīts,

ka atbildētāja Regina Stībenhaus, kuŗa ar prasītāju noslēgusi īres līgumu, būtu rīkojusies arī pārējo namu līdzīpašnieku (viņas vīra Jāzepa un dēla Harija Stībenhausu) vārdā un pilnvarā, kādēļ šī rīcība atbildētājiem Jāzepam un Harijam Stībenhausiem neesot saistoša; 4) ka nākot pie šāda slēdziena, apgabaltiesa tomēr nav apsvērusi to prasītāja aizrādījumu (sk. apel. sūdzību), ka pārējo atbildētāju piekrišanu atbildētājas Reginas Stībenhaus rīcībai ar kopīpašumu, esot pierādīta ar to, ka viņa bez kādas sevišķas pilnvaras slēgusi īres līgumus, saņēmusi īres naudas u. t. t., kas esot redzams no pievienotās Rīgas apgabaltiesas akts un no tā, ka viņa tanī laikā nekādus iebildumus neesot cēlusi, it kā prasība būtu nepareizi vērsta vienīgi pret viņu; šai ziņā apgabaltiesa pielaidusi sprieduma motivu nepilnību; 5) ka bez tam tā apstākļa pierādīšanai, ka atbildētāja Regina Stībenhaus, izīrējot prasītājam veikalu, esot rīkojusies kā nama vienīgā pārvaldniecē un ka pārējie līdzīpašnieki valdīšanā neesot piedalījušies (t. i. ka viņa citiem vārdiem, noslēdzot īres līgumu ar atbildētāju rīkojusies savu tiesību robežās), lūdzis nopratināt apelācijas sūdzībā un apgabaltiesas sēdē uzdotos lieciniekus; neievērojot šo lūgumu, apgabaltiesa ņēmusi prasītājam iespēju atspēkot atbildētāju pret prasību celti iebildumu; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot prasības pirmo daļu pielaidusi Civ. proc. lik. 102. (81.), 181. (129.) p. pārkāpumus, kādēļ viņas spriedums šajā daļā nav atstājams spēkā, Senats, neielaižoties citu kasācijas sūdzībā pievesto sprieduma atcelšanas iemeslu pārbaudīšanā, nolēm j: Rīgas apgabaltiesas 1928. gada 19. septembra spriedumu daļā par prasības pirmās daļas: „uzlikt atbildētājiem Regīnai Stībenhaus, Jāzepam Stībenhaus un Harijam Stībenhaus par pienākumu nodot prasītājam friziera veikala telpas namā Rīgā, Merķeļa ielā № 12” atraidīšanu atcelt Civ. proc. lik. 102. (81.) un 181. (129.) p. pārkāpumu dēļ un šīnī daļā lietu nodot caurskatīšanai no jauna tai pašai apgabaltiesai citā sastāvā; pārējā daļā Leona Andruškeviča kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

93. 1929. g. 12. decembrī. Hermana Muzikanta lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Latvijas zemturū un rūpnieku krāj - aizdevu sabiedrības prasība pret Hermani Muzikantu. (L. № 932.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka, saskaņā ar prasītājas statutu 65. §, valdes locekļa amata gadus skaita no vienas gada sapulces līdz attiecīgai otrai sapulcei; 2) ka pēc apgabaltiesas konstatējuma pilnsapulce pieņēmusi valdes sastādīto budžeta projektu 1926. gadam, kādā budžetā atalgojums valdes priekšsēdētājam, kurš bijis arī dežurējošais valdes loceklis, ticis noteikts par Ls 150 mēnesī; 3) ka tā tad šim pilnsapulces lēmumam bijis spēks līdz nākošai 1927. g. pilnsapulcei, kuŗa notikusi 22. aprīli; 4) ka tāpēc 1927. g. 22. aprīļa pilnsapulces lēmums par 1927. g. budžeta pieņemšanu, kuŗā atalgojums visam valdes sastāvam kopā tika noteikts Ls 1800 gadā, t. i. Ls 150 mēnesī, vai katram valdes loceklim par Ls 50 mēnesī (ta tad nepiešķirot sevišķu atalgojumu par priekšsēdētāja resp dežurējoša valdes locekļa darbību), attiecināms tikai uz nākotni, t. i. sākot no 1927. g. 22. aprīļa; 5) ka, pretēji apgabaltiesas domām, biedrības valdes locekļiem, budžeta kārtībā, noteiktais atalgojums par atsevišķu darbību (priekšsēdētāja un dežurējoša valdes locekļa amata izpildīšanu) pamatojas nevis tikai uz pilnvarojuma līgumu sakarā ar biedrības organa kārtīgo, statutos kā biedrības satversmē tieši paredzēto, darbību, bet gan uz pakalpojuma līguma attiecībām, kuŗas stāv ārpus biedrības satversmes; pilnsapulcei nav tiesības vienpusīgi atcelt ar atpakaļejošu spēku privāttiesiskās līguma attiecības ar atbildētāju, kuŗas likumīgi nodibinājušās; šāds lēmums nav atbildētājam kā biedrības kontrahentam saistošs; 6) ka tāpēc atbildētājam bija tiesība, viņam ar 1926. g. pilnsapulces lēmumu noteikto atalgojumu (Ls 150 mēnesī) saņemt par visu laiku līdz 1927. g. 22. aprīļa pilnsapulces dienai, tieši uz pastāvošā ar viņu līdz tam pakalpojuma līguma pamata; 7) ka sabiedrības padomes 1926. g. 30. decembra lēmumam, kuŗā nolemts:

84

sākot ar 1927. g. janvāra mēnesi atvēlēt valdei budžetu līdz Ls 400 mēnesī valdes priekšsēdētāja grāmatveža (Ls 120) un kasiera atalgojumiem (Ls 120) un telpu īri (Ls 180), nav izšķiŗošas nozīmes, jo, kā atzīst pati apgabaltiesa, budžetu pieņem un apstiprina tikai pilnsapulce; „pagaidu“ budžetu, par kuŗu runā apgabaltiesa, statuti neparedz; pilnsapulcē vēl ne pieņemts budžets neizrāda nekādu spēku; bez tā, nupat minētā budžetā tiek runāts taisni par priekšsēdētāja atalgojumu, tā tad tomēr paredzēts sevišķi atalgot priekšsēdētāju kā tādu; ja nu prasītāja tomēr atzinusi atbildētājam tiesību uz algu tikai par Ls 50 mēnesī un proti uz pilnsapulces lēmuma pamata, tad jau no tā vien izriet, ka pati prasītāja šādam padomes lēmumam nekādu nozīmi nav piešķīrusi; tāpēc arī apgabaltiesai nebija tiesība pamatoties uz minēto padomes lēmumu; 8) ka tādā kārtā apgabaltiesa, noliedzot pakalpojuma līgumu attiecības starp partiem un pielaižot pakalpojuma līguma vienpusīgo un priekšlaicīgo atcelšanu ar prasītājas pilnsapulces lēmumu un pie tam vēl ar atpakaļejošu spēku, pārkāpusi prasītājas statutu 65. §, Civilproc. lik. 181., 196. (129., 142.) punktus, kādēļ spriedums aiz šī iemesla atcelams, Senāts nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 27. septembra spriedumu Latvijas zemturū un rūpnieku krāj - aizdevu sabiedrības statutu 65. §, un Civilproc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

94. 1929. gada 12. decembrī. Indriķa Ziņģa pilnv. zv. adv. pal. Buša lūgums par Liepājas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Kriša Jansona prasībā pret Gothardu Rodiņu un Indriķi Ziņģi. (L. № 919.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka atbildētājs savu kā sācījas sūdzību pamato vienīgi uz to, ka apgabaltiesas pievestais Privātlīk. 1035. p. esot atcelts ar 1916. g. 10. jūlija likumu (Kr. lik. krāj. 200./1681.); 2) ka tomēr, pretēji atbildētāja domām, pievestais pants nemaz nav uzskatāms par atceltu ar ap-

rādīto likumu: šis likums atceļ tikai atsevišķas zemju tiesības, kas piederēja muižnieku muižu īpašniekiem bij. Baltijas guberņās („отмене особых подземельных прав владельцев дворянских вотчин в Прибалт. губ.“); lik. I nodalījums 1. punkts noteikti un kategoriski atstāj spēkā un atzīst par neaizskājamām, kā katra zemes gabala neatņemamos un substancielos piederumus, vispārējās, katram zemes īpašniekam piederošās tiesības, pie kuŗām likums (zem 4) it sevišķi pieskaita zvejas tiesības („право рыбной ловли“); 3) ka turpretīm minētais likums atcēlis vienīgi muižnieku muižu un tām pielīdzināto zemju muižu īpašniekiem pret pārējo zemju īpašniekiem piederējušās atsevišķās tiesības, kuŗas pārtrauc vai ierobežo augšā minētās vispārējās pārējo zemju īpašniekiem tiesības; 4) ka pie minētām „atsevišķām“, muižniekiem muižu īpašniekiem piederējušām tiesībām pieder tikai Privātl. 883. — 896. p. uzskaitītās tiesības, kuŗas tā tad arī tika atceltas ar pievesto 1916. g. 10. jūlija likumu; 5) ka turpretīm Privātl. 1035. p. pieder pie vispārējām, visiem zemju īpašniekiem jau uz vispārējā pamata (Privātl. 707., 877. sek. 1031. p.) piederošām tiesībām, kuŗas nemaz nav aizskārtas ar pievesto likumu, kas tās kategoriski atstājis spēkā; 6) ka ja arī Privātl. 1035. p. jaunākos privatos, Privatlikuma izdevumos ir apzīmēts kā atcelts ar augšā pievesto likumu, tad tas izskaidrojams tikai ar pārpratumu; 7) ka tādā kārtā atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Indriķa Ziņģa pilnv. zv. adv. pal. Buša kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

95. 1929. g. 24. oktobrī. Aleksandra Rāta lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu viņa, Rāta, prasībā pret Adalbertu Rāt un pēdējā paskaidrojums. (L. Nr. 1107.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palata uz viņas pievesto lietas apstākļu un apcerējumu pamata nākusi pie slēdziena, ka 1907. gada 22. augusta priekšlikums (kuŗu prasī-

tājs tagad nosauc par maiņas līgumu) dēļ dalīšanas līguma noslēgšanas, ir ticis atcelts ar kontrahentu (partu) kļūstiešot vienošanās; 2) ka šāds Tiesu palatas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tādēļ pārbaudāms kasācijas kārtībā; ar to atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi kasācijas sūdzībā, kuŗos tas apstrīd pievestā Tiesu palatas konstatējuma pareizību pēc būtības; pie tam atkrīt arī prasītāja aizrādījums uz to, ka Tiesu palata esot nepareizi iztulkojusi minētā līguma 4. un 6. §§, jo tiesas slēdziens par līguma noteikumu isto izpratni nav kasācijas instancē pārbaudāms; 3) ka Priv. lik. 3572. panta 2. teik., pretēji prasītāja domām, nemaz nenoteic, ka, līgumu atceļot, esot jāievēro tā pati forma, kuŗā tas faktiski ticis noslēgts, bet gan, ka jāievēro tā forma, kuŗā atceļamais līgums bijis jāslēdz; likums nekur nenoteic, ka priekšlīgums dēļ dalīšanas līguma noslēgšanas būtu jāslēdz notariālā kārtībā; neatkarīgi no tā, runā stāvošais priekšlīgums tika noslēgts nemaz ne notariālā kārtībā, kā nepareizi apgalvo prasītājs, bet gan uz priekšlīguma tikai apliecināti kontrahentu paraksti; tā tad priekšlīgums tika noslēgts nevis kā notariāls, bet gan tikai kā privatsakts (Kriev. Senāta civ. kas. dep. spried. 1914. g. 48. num. Michailovska lietā); un 1913. g. 74. num. Česovitiņu lietā); ja nu dalīšanas priekšlīgumam nav paredzēta sevišķa forma, tad tas ir slēdzams un līdz ar to atceļams arī kļūst ciešot (Priv. lik. 3571. p.); ka, pretēji prasītāja domām, Tiesu palata sprieduma vēsturiskā daļā atsaukusies uz Rīgas apgabaltiesas 1912. g. 22. novembra lēmumu, tā tad to arī ņemusi vērā izspriežot tagadējo lietu; neatkarīgi no tā, tiesa vispār nav piespiesta sīkāk izteikties par kuŗu katru dokumentu, kuŗu parti iesnieguši tiesā un pietiek, ka par to ir aizrādījums sprieduma vēsturiskā daļā, kas arī tika ievērots Tiesu palatas spriedumā; 5) ka tādā kārtā Tiesu palata nav prasītāja kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Aleksandra Rāta kasācijas sūdzību uz Civilproc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

96. 1929. gada 21. novembrī. Jāņa Švābes lūgums par Latgales apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Aleksandra Zarana prasībā pret Jāni Švābi. (L. № 915.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš, referē priekšsēdētājs.

Nemot vērā: 1) ka atbildētājs savu lūgumu par termiņa atjaunošanu apelācijas sūdzības iesniegšanai pamato uz to, ka viņš apelāciju par Daugavpils 3. iec. mirtiesneša 1926. g. 18. maija spriedumu uzlicis uz pasta Rušon pasta kantorī 17. jūnijā un ka pie pastāvošiem pasta parastiem, kārtīgiem, darba apstākļiem nodotai sūdzībai vajadzējis nokļūt Kapiņu pasta kantorī, t. i. tanī vietā, no kuŗas mirtiesnešis saņēma pastu, 18. jūnijā; bet ka šīnī gadījumā nodotā sūdzība atzīmēta par ienākušu Kapiņu pasta kantorī tikai 19. jūnijā, kas noticis ne viņa, bet pasta vainas dēļ; 2) ka apgabaltiesa ar savu 1928. g. 6. jūnija lēmumu atstājusi bez ievēribas atbildētāja par mirtiesneša lūgumu atraidošu lēmumu iesniegto blakus sūdzību atsaucoties uz Civilproc. lik. 828. pantu; 3) ka Civilproc. lik. 828. pantā nemaz neiet runa par iemesliem, kad palastais tiesas termiņš var tikt atjaunots; par tādiem iemesliem iet runa Civilproc. lik. 835. pantā, kuŗš attiecas vispārīgi uz termiņa atjaunošanu Civilā procesā un Civilproc. lik. 778. pantā, kas tieši attiecas uz apelācijas tiesības atjaunošanu; pēdējais pants arī noteic, ka apelācijas tiesība var tikt atjaunota, ja nokavējums (процочка) apelācijas sūdzības saņemšanā noticis ne sūdzības iesniedzēja vainas dēļ, bet vai nu aiz ierēdņa vainas, ar kuŗa starpniecību nosūtīšanai bija jānotiek, jeb vai aiz nokavējuma ceļā aiz kaut kādiem neparedzētiem apstākļiem; 4) ka tamdēļ apgabaltiesa nevarēja lūgumu par apelācijas tiesību atjaunošanu atraidīt nepārbaudot blakus sūdzībā un tiesas sēdē no atbildētāja uzdotos datus par to, ka pie kārtīgas pasta satiksmes starp Rušonu un Kapiņu pasta stacijām 17. jūnijā nodotai uz pasta Rušonu pasta kantorī apelācijas sūdzībai vajadzēja pienākt vēlākais 18. jūnijā Kapiņu pasta kantorī resp. dodot atbildētājam termiņu pierādījumu iesniegšanai viņa aprādītiem apstākļiem; 5) ka tādā kārtā apgabaltiesas lēmums Civilproc.

lik. 181. (129.) un 196. (142.) pantu pārkāpumu dēļ nav atstājams spēkā, Senāts nolēmj: Latgales apgabaltiesas 1928. g. 6. jūnija lēmumu Civilproc. lik. 181. (129.) un 196. (142.) pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Latgales apgabaltiesai caurskatīšanai no jauna citā sastāvā.

97. 1929. gada 12. decembrī. Mir. Teodora Grotusa mant. masas aizgādņa Otto Kornhubera lūgums par Liepājas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Andreja Grinberga prasībā pret mir. Teodora Grotusa mant. masu. (L. № 911.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Senats atrod: Pretēji atbildētājas domām, Senata administratīvā departamenta spriedumam, ar kuŗu atcelts valsts zemju pārziņa rīcībā par ēku nodošanu atbildētājai, gan piešķirams atpakaļejošs spēks, jo pēc minētā sprieduma pati ēku nodošana atzīta par nelikumīgu, t. i. par juridiski neesošu. Apgabaltiesa, konstatējot, ka atbildētājam nebija tiesība par ēkām rīkoties, t. i. tās nodot prasītājam noplēšanai, bija tiesība atzīt, ka pats nodošanas līgums nebija spēkā (civ. lik. 3838. p.) un ka tāpēc atbildētājai ir jānodod atpakaļ savam kontrahentam, prasītājam, tas, ko atbildētāja no viņa saņēmusi sakarā ar šādu līgumu, un proti pirkšanas suma Ls 1000,— (civ. lik. 3727. sek. p.) Pie šādiem apstākļiem arī prasītājs, kā pircējs pēc spēkā neesoša līguma, nevarēja arī ēkas paturēt nedz tās noplēst. Nedz šim jautājumam, nedz jautājumam par risku, nedz jautājumam par ienākumiem no ēkām, nav sakara ar tagadējo prasību, pret kuŗu atbildētāja nedz pretprasību, nedz pat ierunu par kādas pretenzijas kompensāciju noteiktā sumā nav cēlusi. Pie šādiem apstākļiem apgabaltiesai bija pietiekošs iemesls prasību atzīt par apmierināmu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētājas pievestos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: mir. Teodora Grotusa mant. masas aizgādņa Otto Kornhubera kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

98. 1929. gada 24. oktobrī. Finanšu ministrijas Tiesu nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palatas lēmuma atcelšanu mir. Dora Bromberg testamenta lietā. (L. № 899.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē priekšsēdētājs.

Ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa, aprēķinot mantojuma nodokli, no mantojuma vērtības atskaitījusi uz mantu devēja imobila apstiprinātās obligācijas sumu Ls 12.000,—; 2) ka apgabaltiesas lēmumu pārsūdzējis Nodokļu departaments uz tā pamata, ka obligācijas parāda suma, saskaņā ar nodokļu nolik. 213. p. 4. punktu, esot atvelkama vienīgi no ar obligāciju apgrūtinātā imobila, bet ne no visa mantojuma sastāva vērtības; 3) ka Tiesu palata atstājusi sūdzību bez ievēribas uz tā pamata, ka gulstoši uz mantošanas masu parādi novelkami ne no atsevišķām mantojuma daļām, ar kuřām parāds nodrošināts, bet gan no visa mantojuma sastāva; 4) ka pēc nodokļu nolik. 213. p. 4. punkta no mantojuma vērtības atskaitāmi starp citu: parādi, kuři nodrošināti ar ķilu, pie kam, kā tieši uzsvērts pievestā punktā, šādi parādi atvelkami „vienīgi no to mantu vērtības, ar kuřām parādi nodrošināti”; 5) ka tomēr pievestie noteikumi nav burtiski piemērojami Latvijā, izņemot Latgali; pēc priv. lik. 1456., 1597. p. ar hipotekas kā tādas dzēšanu personīgais ķiludevēja parāds pats par sevi vēl neizbeidzas, bet atkrīt vienīgi hipoteka kā tāda; pretējo sātvokli ieņem kr. civ. lik., ar kuři arī rēķinājies pievestais 213. p. 4. p. unts, jo pēc kr. proc. lik. (зак. судопроизводства. гражданск.) 626. p. un noteik. par civ. piedzinumiem (полож. о взыскан. гражд.) 315. p., imobila ieķilātājs personīgi par obligācijas (закладная) parādu neatbild (piem., kad imobils tiktu pārdots izsolē: kr. Senata spried. 1908. gada 34. №, Šeršenevičs, учебник Русскаго гражданск. права, 1912. g. izd. 401. lp.); 6) ka, turpretim, pēc priv. lik. noteikumiem imobila ieķilātājs neatbild personīgi par obligācijas parādu tikai tad, ja viņš pašā obligācijas tekstā būtu sevišķi ierobežojis savu atbildību taisni tikai ar ieķilāto imobilu; 7) ka Tiesu palāta, pretēji pievestam 213. p. 4. punktam, uz

kuři tieši pamatojas sūdzētājs, atvelkot obligācijas parādu taisni ne no apgrūtinātā imobila vērtības, bet no visa mantojuma vērtības, nav noskaidrojusi, uz kādiem noteikumiem tikusi izdota runā stāvošā obligācija; tikai tad, ja Tiesu palata būtu nodibinājusi, ka obligācijā nav atbildību ierobežojušas klauzulas, Tiesu palatai būtu tiesības nepiemērot pievestā panta (213. p. 4. pk.) noteikumus; 8) ka tādā kārtā Tiesu palāta, nenodibinot aprādītās klauzulas esamību, pielaidusi lēmuma motīvu nepilnību, kādēļ viņas lēmums civ. proc. lik. 711. p. pārkāpuma dēļ atceļams, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1925. g. 18. maija lēmumu civ. proc. lik. 711. panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai caurskatīšanai no jauna citā sastāvā.

99. 1929. g. 12. decembrī. Latvijas bankas pilnv. zv. adv. Šenfelda lūgums par Latgales apgabaltiesas lēmuma atcelšanu lietā par piedzīšanu piespiedu kārtā no Antona Kopecas pēc obligācijas. (L. № 877.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa, piekritot miertiesneša sprieduma motīviem, atraidījusi Latvijas bankas lūgumu dēļ piespiedu izpildīšanas pielaišanas pēc diviem protestētiem vekseliem pret Paulīni Ducman un Jāni Pētersonu uz tā pamata, ka bankai pie savu prasību piedzīšanas jāievēro arī 1920. g. 11. augusta lik. par valsts aizdev. 12. p. paredzētā kārtība, pēc kuřas tiesa, uz pieprasījuma, uzdod tiesu izpildītājam bankas prasījumu piedzīšanu pēc vispārējiem Civilprocesa likuma noteikumiem; 2) ka minētie bankas statuti (9. p.) tomēr nesatur sevi aizliegumu bankai celt pret parādnieku, kas savu saistību neizpilda, prasības sūdzību vispārējā kārtībā vai izlietot piespiedu izpildīšanas kārtību, kāds aizliegums arī nebūtu savienojams ar Civilproc. lik. 1. p. izteikto pamatprincipu, jo tādā gadījumā banka būtu spiesta piemērot statutu 9. p. paredzēto bezstrīdus piedzīšanas kārtību arī tad, ja starp banku un viņas kontrahentu jau būtu izcēlies strīds sakarā ar viņu starpā esošām juridiskām attiecībām; 3) ka tādēļ jāatzīst, ka statu-

tu 9. p. paredzētās bankas prasījumu piedzišanas kārtības izlietošana atkarājas no bankas un ka tādēļ šis pants satur tikai aizrādījumu uz bankas tiesību (bet nevis pienākumu) piedzīt savus prasījumus minētā kārtībā; tādēļ viņai nav ņemta iespēja panākt to piedzišanu vispārējā prasības sūdzības vai piespiedu izpildīšanas kārtībā (sk. Sen. civ.-kas. dep. spried. 1928. g. 522. num.); 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot Latvijas bankas lūgumu par viņas prasījumu piedzišanu piespiedu izpildīšanas kārtībā, pārkāpusi Civilproc. lik. 1. p. un Latvijas bankas statutu 9. p., kādēļ apgabaltiesas spriedums nav atstājams spēkā, Senāts nolēmj: Latvijas apgabaltiesas 1928. g. 20. septembra lēmumu Civilproc. lik. 1. p. un Latvijas bankas statutu 9. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

100. 1929. g. 21. novembrī. Pētera Frišēnfelda lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jāņa Āboliņa prasībā pret Pēteri Frišēnfeldu. (L. № 867.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš, referē senātors A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka, saskaņā ar Lik. par telpu īri 32. p. 4. pk., izīrētājam tiesība prasīt īres līguma atcelšanu un īrnieka izlikšanu, ja telpas prasa neatliekamu remontu, kuŗu nevar izdarīt, īrniekam telpu lietojot; 2) ka šādām, izīrētājam ar likumu piešķirtām subjektīvām tiesībām atbilst īrnieku pienākums savukārt atbrīvot telpu, ja tā prasa neatliekamu remontu, kuŗu nevar izdarīt īrniekam telpu lietojot; 3) ka apgabaltiesa, pievienojoties īres valdes sprieduma motīviem, konstatējusi ne tik vien remonta nepieciešamību, bet arī to, ka prasītājs pieprasījis atbildētāja līdz šim ieņemto telpu atbrīvošanu aiz remonta nepieciešamības, ka šim nolūkam prasītājs arī dzīvokli atbrīvojis, un ka prasītājs izpildījis lik. 35. p. paredzēto formalitāti; 4) ka saskaņā ar 35. p., ja īrniekam jāatstāj telpas 32. p. 4. punktā paredzētā gadījumā, t. i. ja iestājas nupat aprādītais īrnieka pienākums atstāt telpas, tad viņam

ir tiesība atkal ieņemt tās pēc remonta izdarišanas, ja viņš par šo savu vēlēšanos paziņo īres valdei, telpu atstājot; 5) ka tāpēc nemaz nav prasāms, ka īrnieks būtu tieši spaidu ceļā, piem., ar tiesas spriedumu vai pat sprieduma izpildīšanas kārtībā, būtu ticis piespiests atstāt telpas, bet gan, dēļ viņa tiesībām atkal ieņemt iepriekšējo telpu, pietiek, ja viņš no sevis labprātīgi taisni jau izpildījis savu 32. p. 4. punktā paredzēto pienākumu; ja pilsonis izpilda likumā paredzēto pienākumu un, izpildot šādu savu pienākumu, ar to iegūst arī zināmas tiesības (piev. pēc 35. p.), tad šādas viņa tiesības nevar viņam liegt it kā uz tā pamata vien, ka viņš tos labprātīgi izpildījis un it kā nav nogaidījis, līdz kamēr viņu piespiedu pie tā ar spaidu līdzekļiem, ar tiesas spriedumu; vienošanās moments, ja tādu arī ieraudzītu telpu labprātīgā atstāšanā, nemaz neizslēdz īrnieka tiesību pieprasīt remontētā dzīvokļa nodošanu viņam atpakaļ, t. i. īres līguma atjaunošanu viņam; 6) ka tāpēc īrniekam pieder 35. pantā paredzētās tiesības arī tad, ja izīrētājs nebūtu taisni cēlis izlikšanas prasību pret viņu uz 32. p. 4. punkta pamata; īstenībā, 35. p. vienkārši runā par to, kad īrniekam jāatstāj telpas 32. p. 4. punktā paredzētā gadījumā, bet nemaz neaizrāda uz to, ka būtu jābūt spriedumam par īrnieka izlikšanu; 35. p. arī nemaz nerunā par to, ka īrniekam būtu jāpaziņo par savu vēlēšanos telpas no jauna ieņemt it kā tikai pēc tiesas sprieduma taisīšanas par viņa piespiedu izlikšanu; īres valdei pieder ne tik vien tiesu, bet arī zināmas administratīvas, reģistrācijas funkcijas (lik. par telpu īri 8., 21., 36., 39., 48., 51. p.); arī 35. p. neatrodas sakarā ar kādu iepriekš ceļamu īres prasību; 7) ka tādā kārtā apgabaltiesa, gala slēdziena ziņā, nav atbildētāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Pētera Frišēnfelda kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

101. 1929. g. 7. jūnijā. Mir. Andreja Kronberga mantojuma masas aizgādņa pilnv. zv. adv. Pauļuka lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Kārļa Ēkerta-

Kundziņa prasībā pret Andreju Kronbergu. (L. № 1251.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar Priv. lik. 3878. pantu gadījumā, ja viena un tā pati lieta pārdota atsevišķi diviem pircējiem, tad pārdevējam jāatlīdzina atstumtam pircējam nodarītie zaudējumi; pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, šis likums piemērojams nevis tikai tad, ja atstumtam pircējam nekustams īpašums ticis pārdots uz galīga līguma pamata, bet gan arī tad, ja kontrahenti par imobila pārdošanu noslēguši tikai iepriekšēju līgumu (pactum de contrahendo); saskaņā ar priv. lik. 3831. pantu pirkums ir līgums, ar kuŗu viena puse apsola otrai par norunātās naudas sumas samaksu pievērst tās mantai zināmu lielumu vai zināmu tiesību, bet pēc 3859. panta pirkuma līgums uzskatāms par noslēgtu, kad abas puses vienojušās par pirkuma priekšmetu un cenu (ja tikai — par ko konkrētā lietā neietruna — kontrahenti līguma spēku nav nostādījuši atkarībā no vienošanās par citām, neesentialām līguma daļām); tādēļ un ņemot vērā, ka saskaņā ar Priv. lik. 3140. p. iepriekšējās norunas (iepriekšējais līgums, pactum de contrahendo), kuŗu nolūks ir turpmāk līguma noslēgšana, atzīstamas par pilnīgi spēkā esošām, tiklīdz ar tām nodibināti līguma būtiskie piederumi, nav nekāda pamata pieņemt, ka likums runājot par pārdoto mantu, domātu — attiecībā uz nekustamiem īpašumiem — tikai ar galīgo, bet nevis ar iepriekšējo līgumu (Priv. lik. 3140. p. nozīmē) atsavināto imobilu; tādēļ un tā kā konkrētā gadījumā starp kontrahentiem nav strīda par to, ka viņi par pirkuma līguma (attiecībā uz strīdā stāvošo imobilu) būtiskiem noteikumiem bija vienojušies jau slēdzot iepriekšējo līgumu, tad jānāk pie slēdziena, ka Tiesu palata rīkojusies pilnīgi pareizi, piemērojot konkrētā lietā 3878. panta noteikumus, t. i. atzīstot — principā — prasītāja tiesību prasīt no atbildētāja zaudējumus, kuŗi viņam cēlušies par to, ka atbildētājs prasītājam aizpārdoto nekustamo īpašumu vēlāk pārdevis savam dēlam, kas to savukārt atsavinājis citai personai; 2) ka Tiesu

palata nav arī pārkāpusi likumu, atzīstot, ka prasītājs šo zaudējumu atlīdzībai var prasīt visu savu interesi, t. i. to, ko viņš būtu ieguvis, ja atbildētājs būtu pildījis līgumu, t. i. nopirkto un samaksāto māju no lietpratējiem noteikto vērtību prasības celšanas laikā (kad, pēc apgabaltiesas konstatējuma, kuŗu Tiesu palata implicitē atzinusi par pareizu, māju vērtība bijusi pat lielāka, nekā laikā, uz kuŗu lietpratēji attiecinājuši savu slēdzienu); šāds Tiesu palatas slēdziens pilnīgi saskan ar Priv. lik. 3847. panta noteikumiem; 3) ka Tiesu palatas slēdziens par to, ka atbildētāja kompensācijas ieruna (par to, ka no prasītāja zaudējumu prasījuma esot atvelkams māju tīrais ienākums, kuŗu prasītājs saņēmis no mājām) uzskatāma par nelikvidu, šaubīgu un prasa sarežģītu aprēķinu, un ka tādēļ šī ieruna neesot pielaižama uz Priv. lik. 3552. p. pamata, attiecas uz lietas faktisko pusi un tādēļ Senatā nav pārbaudāma; šī atbildētāja ieruna nebija pielaižama arī tādēļ, ka viņš to pat nav cēlis noteiktā sumā, kas viņam katrā ziņā bija jādara (sk. Sen. civ. kas. dep. spried. 1927. g. № 41.); 4) ka tomēr Tiesu palatas spriedums nav atstājams spēkā, jo viņa nemaz nav apspriedusi atbildētāja ierunu par to, ka konkrētā gadījumā prāvnieku starpā noslēgtais līgums uzskatāms par spēkā neesošu uz tā pamata, ka nekustama īpašuma atsavināšanai tieslietu ministris neesot devis savu piekrišanu; šī jautājuma izšķiršanai ir izšķiroša priekš lietas nozīme, jo ja uz galīga materiālā ziņā līguma noslēgšanu tieslietu ministris nav devis atļauju, tad ar to pašu atkrit viss šis prasību pamats; taisni šo jautājumu Tiesu palatai vīspirms bija jāapspriež un, neizspriežot to, Tiesu palata pārkāpusi Civ. proc. lik. 339. un 711. pantu, kādēļ Tiesu palatas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1928. g. 22. oktobra spriedumu Civ. proc. lik. 339. un 711. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna Tiesu palatai citā sastāvā.

102. 1929. g. 30. maijā. Minnas Kažok lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņas, Kažok, sūdzībā par Cēsu-Valkas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka

lēmumu attiecībā uz dāvinājuma līguma neieviešanu zemes grāmatās. (L. № 1258)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: ka apgabaltiesa atstājusi bez ievērietas sūdzētājas blakus sūdzību par Cēsu-Valkas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu, ar kuŗu tas atraidījis sūdzētājas lūgumu dēļ dāvināšanas līguma apstiprināšanas zemes grāmatās uz tā pamata, ka dāvinātājam atraitnei Kodolī neesot tiesības, savu 1/3 ideālo daļu „Vitol № 51“ mājas atdāvināt vienai viņas meitai (sūdzētājai) bez otras meitas piekrišanas; šo savu uzskatu apgabaltiesa dibina uz to, ka pēc Vidz. zemn. lik. 985. p., uz atraitni no viņas vīra pārgājušais mantojums, pēc viņas nāves, „piekrit bērniem par mantojumu“; 2) ka, pretēji apgabaltiesas domām, atraitne attiecībā uz to daļu, kuŗa, pāriet uz viņu pēc vīra nāves, nemaz neskaitās it kā par fiduciariju (Priv. lik. 2317. p. 2. teik. nozīmē), kuŗai būtu uzlikts par pienākumu pēc savas nāves savu daļu atstāt bērniem; 985. p. nosaka tikai, ka pēc atraitnes nāves, viņas daļa piekrit bērniem, saprotams, ja šī daļa vēl izrādītos viņas mantojumā; 3) ka apgabaltiesas uzskats nav attaisnojams arī ar to, ka konkrētā gadījumā runā stāvošā „Vitol № 51“ māja esot atzīstama it kā par „iemantotu“ nekustamu mantu un tāpēc neesot atdāvināma: vispirms dāvināšanas līguma noslēgšanas dienā (1926. g. 2. jūlijā) Privātlikuma noteikumi par iemantotu (nekustamu) mantu (to starpā arī Priv. lik. 962. p.) vispār, un par to atsavināšanas ierobežojumiem sevišķi, jau bija atcelti ar 1925. g. 27. oktobra noteikumiem (Lik. krāj. 187. num.); bez tā, Privātlikuma noteikums (967. p.), ka divu laulāto pa laulības laiku nopirkts īmobīls pēc viena laulātā nāves kļūst par iemantotu, bija jāattiecina vienīgi uz Vidzemes pilsētu tiesībām un nekad nebija piemērojams Vidzemes zemes tiesībām, tā tad arī Vidzemes zemnieku likumos ne; 4) ka pēc Vidz. zemn. lik. 1023. p. (pretēji Kurz. zemn. lik. 140. §) tiesībās rīkoties par savu mantību, ieiet arī tiesība atdāvināt mantības daļu; 5) ka tā tad Vidzemes zemniekiem tiesība brīvi atdāvināt vispār savas nekustamas un kustamas mantas un to

daļas un pie tam arī neradniekiem (Vidz. zemn. lik. 973. p., Priv. lik. 953., 2912., 3107., 4466. p.); 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, apstiprinot zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu, pārkāpusi Vidz. zemn. lik. 985., 1023. p., 1925. g. 27. oktobra noteik. I nod., notar. nolik. 352. p., Civ. proc. lik. 181., 196 (129., 142.) p., kādēļ viņas lēmums atceljams, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 18./25. jūlija lēmumu Vidz. zemn. lik. 985., 1023. p., 1925. g. 27. oktobra Noteikumu I nodal., Notar. nolik. 352. p., Civ. proc. lik. 181., 196 (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

103. 1929. g. 26. septembrī. Trešās personas Jēkaba Reistera pilnv. zv. adv. Minkeviča lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Voldemara Reiskarta prasībā pret Helenu Feilic. (L. № 1308.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka kasācijas sūdzību iesniedzis tikai Jēkabs Reiskarts, kas saskaņā ar viņa lūgumu tika pielaists lietā kā 3. persona uz Civ. proc. lik. 663. p. pamata atbildētājas pusē; savu lūgumu Jēkabs Reiskarts dibina uz to, ka viņš pats nopircis strīdā esošās „Rencenu“ mājas ar mutisku līgumu 1908. g. un no tā laika valdījis tās kā īpašnieks un tā tad ieguvis tās iesēdējuma ceļā, un ka šai ziņā viņš esot ieinteresēts, lai prasītāja prasība pret tagadējo atbildētāju tiktu atraidīta; 2) ka tādā kārtā Jēkabs Reiskarts pēc būtības pretendē uz īpašuma tiesībām par minētām mājām, t. i. uz patstāvīgām, nemaz no atbildētājas atkarīgām tiesībām, apstrīdot abu īsto partu tiesības uz tām; pēc viņa paša paskaidrojumiem, viņš ieinteresēts lietā, lai prasība tiktu atraidīta nevis tamdēļ, lai ar to tiktu atzīts, ka prasītājam nebūtu tiesības pret atbildētāju un sakarā ar to mājas netiktu sprieduma ceļā atņemtas taisni atbildētājai un viņai tiktu atzītas labākas tiesības uz mājām, un līdz ar to novērstas kādas, atbildētājas rēgresa tiesības pret viņu, Jēkabu Reiskartu, bet gan tikai tamdēļ, lai īpašuma tiesības uz mājām atzītu taisni viņam, Jēkabam Reiskartam pašam; Jēkabs Reis-

karts pat neapgalvo, ka viņš būtu atradies tādās tiesās darijuma attiecībās pret atbildētāju resp. iepriekšējo pārdevēju, kuŗas nodibinātu regresa prasījumu pret viņu, Jēkabu Reiskartu; Jēkabs Reiskarts pamato savas tiesības uz mājām taisni uz to, ka nevis prasītājs un arī nevis atbildētājs, bet gan viņš pats esot tagadējais pareizais māju īpašnieks, proti uz iesēdējuma pamata; to viņš pretendē uz savām, prasītāja tiesību izslēdzošām tiesībām; viņš arī neiziet no tā, ka viņa tiesības dibinātos it kā uz atbildētājas labākām tiesībām, kuŗas viņš it kā domātu pabalstīt un uzturēt šai lietā: arī šai ziņā viņš, turpretim, iziet no tā, ka viņa pretendētās tiesības izslēdz arī pašas atbildētājas tiesības; pie šāda viņa stāvokļa viņš nevar šai lietā uzstāties kā blakus-intervenients, kuŗa loma pastāvētu tikai tā parta tiesību un stāvokļa pabalstīšanā un atzīšanā, kuŗā pusē viņš bija iestājies un pielaists lietā; 3) ka, turpretim, tās tiesības un to procesualo stāvokli, uz kuŗu Jēkabs Reiskarts domājis pretendēt šai lietā, viņš būtu varējis panākt vienīgi, ja viņš būtu iestājies procesā kā galvenais intervenients uz Civ. proc. lik. 665. p. pamata, ar savām, īstenībā pretendētām, patstāvīgām tiesībām, kuŗas īstenībā nekad neatkarājas no parta, kuŗa pusē viņš nepareizi bija iestājies, t. i. no atbildētājas; bet patstāvīgu prasību pret abiem partiem (Civ. proc. lik. 665. p.) Jēkabs Reiskarts šai lietā nebija cēlis; 4) ka tā tad Tiesu palatai bija — gala slēdziena ziņā — pilnīgs pamats aizrādīt, ka Jēkabs Reiskarts nevar kā vienkāršs blakus intervenients „ar savām ierunām lietu izvest no to attiecību rāmjiem, kādās stāv tiešie prāvnieki“; gan Tiesu palata no šī sava aizrādījuma nav vilkusi tālāko loģisko konsekvenci un proti to, ka Jēkabs Reiskarts nevar kā blakus-intervenients panākt prasības atraidīšanu un tāpēc nevar arī celt ierunas pret prasītāja īpašuma tiesībām, kuŗas tas dibina uz iesēdējumu; 5) ka ar to atkrit, kā nenozīmīgi un nevietā celti, visi Jēkaba Reiskarta paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos tas pieved, ka Tiesu palata nepareizi esot atzinusi prasītājam par labu visus iesēdējuma priekšnoteikumus šai lie-

tā, to starpā arī justus titulus, proti cesijas faktu; 6) ka tāpēc atrodot, ka atbildētāja pret prasītāja tiesībām ierunas nav cēlusi, Tiesu palata varēja prasību apmierināt, nepārkāpjot — gala slēdziena ziņā — Jēkaba Reiskarta pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma: Jēkaba Jāņa d. Reiskarta pilnv. zv. adv. Minkeviča kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

104. 1929. g. 12. decembrī. Dobeles pagasta sabiedrības pilnv. zv. adv. Buševica lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Dobeles pagasta sabiedrības prasībā pret Dobeles ev.-lut. latviešu draudzi. (L. № 1480.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Prasītāja savā 1926. g. 9. jūnijā iesniegtā prasības rakstā lūdz atzīt Jaunos Dobes kapus par prasītājas īpašumu; savu prasību prasītāja pamato ar to, ka viņa minētos kapus esot ierīkojusi, visu laiku valdījusi kā īpašniece un ka zemi priekš kapiem „devis“ vietējais muižas īpašnieks par neatņemamu īpašumu.

Atbildētāja, neatzīstot prasību, paskaidro, ka kapi sastādot viņas īpašumu, ka kapus valdījusi un pārzinājusi viņa, ka tikai 1883. g. bij. mācītājs kapu saimniecisko daļu pretlikumīgi nodevis prasītājam, bet ar noteikumu, ka gadu norēķini par kapiem iesniedzami „baznīcas valdei“, ka liķu apbedīšanai vajadzīgās kapu zīmes izsniedzis mācītājs, kas esot redzams no Tiesu palatas 1928. g. 21. novembra sēdē iesniegtiem 3 dokumentiem, ka atbildētāja šos kapus saņēmusi atpakaļ savā pārvaldīšanā 1915. g., ka — bez tā — kapu ienākumi nākuši baznīcai par labu, un ka, dēļ dāvinājuma spēka, esot vajadzīgs rakstisks akts.

Apgabaltiesa prasību atraidījusi. Tiesu palata apgabaltiesas spriedumu apstiprinājusi. Tiesu palata savu spriedumu pamato uz to, ka mutisks dāvinājums nenodibinot īpašuma tiesības uz nekustamu mantu un tas arī nevarot noderēt par justus titulus iesēdējumam.

Prasītājas kasācijas sūdzība nepelna ievēribu.

Prasītāja cēlusi prasību par īpašuma tiesību atzīšanu viņai, tā tad viņa iziet no tā, ka piederot šādas tiesības, kā lietiskas tiesības. Saskaņā ar Priv. lik. 4472. p. un pie tā pievestiem 803., 3002. p., dēļ īpašumu tiesību iegūšanas uz dāvinājuma pamata nepieciešami vajadzīgs rakstisks akts un tā apstiprināšana zemes grāmatās. Turpretim apdāvinātais ar mutisku dāvinājuma līgumu iegūtu tikai personīgu prasību par attiecīga akta noslēgšanu un tā apstiprināšanu zemes grāmatās (Priv. lik. 3014., 3015., 813. p.); bet šāda personīga prasība runā stāvošā gadījumā netika celta. Tāpēc Tiesu palatai bija pietiekošs pamats atraidīt prasītājas lūgumu dēļ jaunu liecinieku nopratināšanas.

Neatkarīgi no tā, pēc Priv. lik. 4473. p., kas tai laikā vēl netika atcelts Kurzemē, mutisks dāvinājuma līgums vispār nav spēkā un tāds arī nevar būt par iesēdējuma titulu (Senata civ. kas. dep. spried. 1923. g. 280. № Kopmaņa lietā). Par to, ka mutisks dāvinājuma līgums būtu uzskatāms vispār par titulus putatīvus (Priv. lik. 835. p.), prasītāja runā pirmo reizi savā kasācijas sūdzībā. Tāpēc Senats šādu viņas paskaidrojumu nevar ņemt vērā, jo jautājums par to, cik tālu lietas faktiskie apstākļi attaisnotu prasītājas pārliecību par kāda likumīga titula esamību (Senata civ. kas. dep. spried. 1927. g. 494. № Adamsona u. c. lietā), būtu varējusi pārbaudīt tikai tiesa, kurai lietas jāizsprīd pēc būtības.

Bez tā, prasītāja nav apstrīdējusi atbildētājas aizrādījumu, kurā tā dibinājusi uz viņas iesniegtiem dokumentiem, uz to, ka prasītājai par kapu pārvaldīšanu bija jānodod norēķins atbildētājai un prasītāja šo savu pienākumu arī izpildījusi. Ja nu kādam jānodod norēķins, tad tas vien jau pierāda, ka viņš pārvalda svešu mantu (Priv. lik. 4458. p.), ar ko savukārt izslēgta viņa juridiskā valdīšana (Priv. lik. 829., 839., 846., 625. p.), kurā vien varētu novest pie iesēdējuma.

Tādā kārtā, atzīstot, ka Tiesu palata nav prasītājas pievestos likumus pārkāpusi, Senats nolēmj: Dobeles pagastā sabied-

ribas piln. zv. adv. Buševica kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

105. 1929. g. 6. jūnijā. Arona Jankeloviča pilnv. zv. adv. Kārklīņa un Hamaņa lūgums par Tiesu palatas lēmuma atcelšanu lietā par viņa, Jankeloviča, atzīšanu par maksātnespējīgu tirdzniecībā. (L. № 1351.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Izklausījis Arona Jankeloviča pilnv. zv. adv. Hamaņa paskaidrojumus, Senats atrod: Tiesu palata nav konstatējusi, ka Jankelovičs būtu pats atzinies par maksātnespējīgu, kādēļ maksātnespējas pazīmes konkrētā gadījumā jāapsprīd pēc Kr. tirdzniecības nolik. 407. p. (1925. g. red.). Tiesu palatai, nenodibinot, ka parādnieka mantas jau būtu tikušas realizētas piedzišanas kārtībā vai ka, vērojot piedzišanu uz viņa mantām, tās būtu izrādījušas par nepietiekošām visu viņa parādu segšanai (407. p. „a” punkts), bijis vismaz jākonstatē, ka viņa mantas jau tikušas novērtētas vai pārdotas par kreditora bezķilas prasībām un pie tam arī citi kreditori pieteikuši savas pretenzijas un, ka tad parādnieka mantība būtu izrādījusies par nepietiekošu visu prasītāju apmierināšanai (407. p. „b” punkts). Tiesu palata šai ziņā aprobežojusies ar vienkāršu aizrādījumu, ka apgabaltiesa sava lēmuma motīvos pareizi esot konstatējusi, ka Jankelovičam nepietiek mantas parādu segšanai. Tomēr Tiesu palata nav ņēmusi vērā, ka Jankelovičs, kā savā blakus sūdzībā, tā arī Tiesu palatas sēdēs noteikti apstrīdējis apgabaltiesas lēmuma motīvos pievestos datus par Jankeloviča mantības sastāvu un vērtību. Tāpēc tiesu palatai bija patstāvīgi no sevis jāņem stāvoklis šai jautājumā, bet viņai nebija tiesības, vienkārši atsaukties uz apgabaltiesas lēmuma motīviem (Senata civ. kas. dep. spried. 1927. g. 131., 222., 331. № 1929. g. 72. № u. c.). Tādēļ, nenodibinot no sevis Jankeloviča aktīvās mantības sastāvu un vērtību, Tiesu palatai nebija pietiekošs iemesls dibināties uz to, ka saskaņā ar viņa izlīguma projektu, pēc summas Ls 4000,— dzēšanas, esot vēl palicis parāds par Ls 8000,—. Šai ziņā Tiesu pa-

latai bijis jāpsver visi lietā esošie dati un ziņas par Jankoloviča mantības stāvokli. Tas vien, ka Jankeloviča nekustama manta iekļāta, vēl nepielaiž nekādu slēdzienu par tās īsto vērtību un katrā ziņā nenodibina prezumciju par to, ka ar ķīlu būtu izsmelta visa viņas vērtība. Tiesu palata pat neaizrāda nedz ķīlas sumas, nedz — galvenais — iekļātā imobila īsto vērtību. Tiesu palata šai ziņā nevarēja arī atsaukties uz apgabaltiesas lēmumu, jo arī apgabaltiesa nemaz nav nodibinājusi šādus, vienīgi izšķirošus datus. Tādā kārtā Tiesu palata gan pielaidusi lēmuma motīvu nepilnību, ar to pārkāpjot Civ. proc. lik. 711. p. Tomēr šādi likuma pārkāpumi vien nevar paši par sevi runāt stāvošā gadījumā novest pie viņas lēmuma atcelšanas. Tiesu palata konstatējusi un sūdzētājs nemaz nenoliedz, ka viņš, līdz ar apgabaltiesas lēmumu par viņa apcietināšanu, atstājis savu pastāvīgo dzīves vietu. Šis apstāklis vien jau, pat pie tiem nedaudziem Tiesu palatas un apgabaltiesas nodibinātiem lietā esošiem datiem par sūdzētāja mantības stāvokli, atzīstams par sūdzētāja maksātnespējas pazīmi saskaņā ar 407. p. „c” punktu. Pie tam, pretēji sūdzētāja domām, tas fakts, ka sūdzētājs atstājis savu uzturēšanās vietu jau pēc kreditoru lūguma ienākšanas tiesā dēļ viņa izsludināšanas par maksātnespējīgu un pat pēc pirmās instances tiesas lēmuma taisīšanas dēļ viņa atzīšanas par maksātnespējīgu, nav izšķirošs, ja vien maksātnespējīgs bija atstājis savu uzturēšanās vietu līdz otras instances tiesas lēmuma taisīšanai. Likums (407. p. „c” punkts) šai ziņā nemaz neatzīst par izšķirošu, kādā īsti momentā maksātnespējīgs atstāj savu uzturēšanās vietu. Konkursa lietās nav jāievēro tas, tikai prasības lietās spēkā esošais, princips, ka lieta izspriežama vienīgi pēc tiem faktiskiem apstākļiem, kuŗi bija iestājušies pašas prasības celšanas laikā. Ja pa konkursa lietas gaitu apstākļi, kaut arī otrā instancē, grozījušies, tad otrai instancei ar to ir jārēķinās. Šai ziņā nevar būt šaubas, ka gadījumā, ja, piem., pirmās instances tiesas lēmuma taisīšanas laikā, var būt, arī netiktu nodibināts, ka pasīvs pārsniedz aktīvu par Ls 1000,— (386. p.), bet pa lietas iztiesāšanas laiku otrās in-

stances tiesā būtu ienākuši vēl kreditoru pretenziju pieteikumi vairāk par Ls 1000,—, ka tad otrai instancei būtu jāņem vērā taisni visu pieteikto pretenziju kopējā summa un sakarā ar to jātaisā savs lēmums. Taisni tas pats jāatzīst arī tad, kad kāda cita maksātnespējas pazīme atklājusies jau pēc pirmās instances tiesas lēmuma taisīšanas, piem., 407. p. „c” punktā paredzētā pazīme, kā tas noticis tagadējā lietā. Tā tad Tiesu palatai bija pietiekošs pamats savu lēmumu pamatot uz to, ka sūdzētājs atstājis savu līdzšinējo uzturēšanās vietu. Kaut gan tas apstāklis vien, ka sūdzētājs nobēdzina savu mantu, pats par sevi, nav uzskatāms par viņa maksātnespējas pazīmi, jo par to 407. p. nerunā, bet tomēr Tiesu palata varēja ņemt vērā arī šo apstākli sakarā ar to faktu, ka sūdzētājs atstājis savu līdzšinējo uzturēšanās vietu (sk. 410. p.). Aiz pievestiem iemesliem, un ņemot vērā, ka Tiesu palatai bija likumīgs iemesls atzīt sūdzētāju par maksātnespējīgu jau uz Kr. tirdzn. proc. lik. 407. p. „c” punkta pamata vien un ka sūdzētāja kasācijas sūdzībā šai ziņā pievestie paskaidrojumi nov. dibināti, Senats nolēma: Arona Jankeloviča pilnv. zv. adv. Kārklīņa un zv. adv. Hamaņa kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

106. 1929. g. 21. martā. Valsts zemes bankas pilnv. zv. adv. Buševica lūgums par Latgales apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Valsts zemes bankas prasībā pret Teodoru Lebedevu un Antonu Pavlovu un atbildētāju pilnv. zv. adv. Hübšmaņa paskaidrojums. (L. № 1075.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš. referē senators A. Lēbers.

Izklausījis prasītājas pilnv. zv. adv. Buševica paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa gan nodibinājusi, ka atbildētāji valda strīdā esošo zemi nepārtraukti sākot no 1911. g., bet tomēr nemaz nav apspriedusi un apsvērusi vienīgi izšķirošo jautājumu par to, kādu iespaidu uz iesēdējumu izdarījis agrārreformas likums, kuŗa pirmā daļa stājusies spēkā jau 1920. gada 2. oktobrī; 2) ka šai ziņā agr. ref. lik. I d. 2. p. 2. nodal. noteikti nosaka, ka šī panta 2. punktā minētās zemes fondā

ieskaitāmas zemes un muižas ar šo likumu ir atsavinātas un pāriet valsts īpašumā ar šās agr. ref. lik. 1. d. spēkā nākšanas dienu; 3) ka tā tad minētās zemes jau ar agr. ref. lik. 1. d. spēkā nākšanas dienu ipso jure ir atsavinātas, t. i. kļuvušas par res extra commercium, un tāpēc kā res extra commercium nevar būt vairst par iesēdējuma priekšmetu (Senata civ. kas. dep. spried. 1926. g. 625. №); 4) ka tāpēc jau iesāktais iesēdējums ipso jure izbeidzas un nevar novest pie īpašuma iegūšanas ar to momentu, kad iesēžamā lieta zaudē savu spēju būt par privātas personas īpašuma tiesību objektu; 5) ka tā tad arī konkrētā gadījumā runā stāvošā zeme Hlestovo-Jachnovas muiža ar agr. ref. lik. 1. d. spēkā nākšanu, t. i. ar 1920. g. 2. oktobri, ipso jure pārgājusi valsts īpašumā un kā iegājusi valsts zemes fondā, kļuvusi par res extra commercium un nevarēja būt par iesēdējuma priekšmetu; tāpēc atbildētāji, kuŗiem par labu iesēdējums gan sācis tecēt no 1911. g., bet tomēr ipso jure izbeidzies ar 1920. g. 2. oktobri, nevarēja iegūt stridā esošo zemi īpašumā uz šāda, nepabeigta iesēdējuma pamata; 6) ka, pretēji atbildētāju domām, tam momentam, kad Hlestovo-Jachnovas muižas neatsavināmā daļa tika ierādīta tās bijušam īpašniekam, nav nekādas nozīmes, jo atsavinātās zemes bijušais īpašnieks nepatur sev it kā lietiskas tiesības uz neatsavināmo daļu kādās noteiktās realās robežās, bet viņam ir tikai publiski tiesiska pretenzija uz tās ierādīšanu tanīs, vēl nezināmās, robežās, kuŗas jau galīgi atsavinātā muižā nākotnē noteiks Zemkopības ministrija; 7) ka tāpat nav nozīmes Valsts zemju inspektora aizrādījumam viņa apliecībā № 3309 (Miertiesneša akts 32. lpp.), ka minētā muiža „uz agrārās reformas likuma pamata 1922. g. 10. martā ieskaitīta Valsts zemes fondā”; ja — kā jau aizrādīts — agr. ref. likumā aprādītās zemes ir atsavinātas un pāriet Valsts zemes fondā ipso jure ar agr. ref. lik. spēkā nākšanu, tad šo, pašā likumā aprādīto, termiņu nevar grozīt kāds cits, administratīvā resora ierēdņa apliecībā minētais, datums; 8) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atzīstot atbildētājiem īpašuma tiesības uz iesēdējuma pamata par priekšmetu, kas kļuvis par res extra commer-

cium pirms iesēdējuma laika notecēšanas, t. i. pirms iesēdējuma pabeigšanās, pārkāpusi agr. ref. lik. 1. d. 2. p. 2. nodal., Kriev. civ. lik. 533., 560., 406. p., Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats, neielaidamies pārējo, prasītājas kasācijas sūdzībā aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Latgales apgabaltiesas 1928. gada 20. aprīļa spriedumu agr. ref. lik. 1. d. 2. p. 2. nodal., Kriev. civ. lik. 533., 560., 406. p., Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

107. 1929. g. 26. septembrī. Kokneses Kultūras biedrības valdes lūgums par Tiesu palatas lēmuma atceļšanu Jāņa Laubes prasībā pret Kokneses Kultūras biedrību. (L. № 1153.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka pēc pašas Tiesu palatas konstatējuma, „viens līguma eksemplārs”, t. i. taisni tas eksemplārs, kuŗu sūdzētāja savās sūdzībās un līguma 16. § apzīmē par oriģinālu, un kuŗu tā bija Tiesu palatai iesniegusi notara apliecinātā norakstā, ir bijis apmaksāts ar attiecīgo zīmognodokli; 2) ka pēc rīkoj. par zīmognodevu 36. p. viena līguma (dokumenta) vairākie eksemplāri — zīmognodevas ziņā — pielīdzināti norakstiem, tulkojumiem un izvilkumiem, t. i. gan apmaksājami līdzīgā mērā „ar zīmognodevu no akta vai dokumenta sumas”; bet tomēr, saskaņā ar 37. p., jā „pierāda, ka pirmie eksemplāri vai oriģināli apmaksāti ar attiecīgo proporcionālo zīmognodevu un ja par tiem pienāktos maksāt zīmognodevu vairāk par 2 latiem, tad nodeva aprēķināma 2 latu apmērā par katru, šo eksemplāru norakstu, tulkojumu (un) izvilkumu . . .”; 3) ka tādā kārtā, ja kaut arī viens no vairākiem līguma eksemplāriem, kuŗš katrā ziņā nebūtu noraksts un proti tas, kuŗu — kā minēts — sūdzētāja apzīmē par oriģinālu, jau ir apmaksāts ar attiecīgo proporcionālo zīmognodevu, tad otrais eksemplārs, kas apzīmēts kā noraksts ne tik vien pašā dokumentā, bet arī līguma 16. §, ir apmaksājams ar zīmognodevu ne vairāk par 2 latiem, kā

uz to noteikti aizrāda pievestais 37. p.; 4) ka tāpēc — zīmognodevu ziņā — nemaz nekrīt svarā, ja vien kaut kāds no vairākiem eksemplāriem ir apmaksāts ar attiecīgo proporcionālo zīmognodevu, vai pārējie eksemplāri būtu apzīmēti jeb uzskatāmi tāpat kā oriģināli vai kā noraksti: jo katrā ziņā tie nav vairs apmaksājami ar proporcionālo zīmognodevu; 5) ka tā tad Tiesu palatai nebija likumīga pamata nodibināt, ka viens eksemplārs, kuŗu arī Tiesu palata neatzīst par vienkāršu norakstu, jau ir apmaksāts ar attiecīgo proporcionālo zīmognodevu, kontrahentiem aiz tā iemesla vien, ka šī dokumenta (līguma) otrais eksemplārs nav apmaksāts ar proporcionālo zīmognodevu, uzlikt zīmogsodu trīskārtīgā, proporcionālās zīmognodevas apmērā, bet gan, būtu bijis jāņem par pamatu — zīmogsoda aprēķināšanai — tikai vienkārša 2 latu zīmognodeva (37. p., 14. p. 8. pk.); 6) ka, neatkarīgi no tā, Tiesu palata, noteicot zīmogsodu, nemaz nav ievērojusi un pat nav apspriedusi sūdzētāja - biedrības aizrādījumu viņas blakus sūdzībā, uz līguma 16. §, pēc kuŗa viņas pretkontrahents, Jānis Laube, apņēmis sasmaksāt zīmognodevu par savu eksemplāru (t. i. norakstu); ja, kā paskaidrojis Kr. Senats savā Civ. kas. dep. spriedumā Korobjeva lietā (1898. g. 9. №), kontrahentiem tiesība vienoties par to, kam no viņiem jāmaksā varbūtējais zīmogsods, tad jo vairāk pielaižama kontrahentu vienošanās par to, kam jāmaksā zīmognodeva par viņa rokās palikušo līguma eksemplāru (vai norakstu); 7) ka tādā kārtā Tiesu palatas lēmums, rīkoj. par zīmognodevu 36., 37., 90. p. un Civ. proc. lik. 339., 711. p. pārkāpumu dēļ nav spēkā atstājams, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1928. g. 17. septembra lēmumu Rīkoj. par zīmognod. 36., 37., 90. p. un Civ. proc. lik. 339., 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

108. 1929. g. 30. maijā. Rīgas pilsētas pilnv. zv. adv. pal. Volkova lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Rīgas pilsētas sūdzībā par Rīgas-Valmieras zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu. (L. № 1156.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa atraidījusi sūdzētājas sūdzību uz tā pamata, ka lūgums dēļ dzimtsrentes līguma apstiprināšanas dzimtsrentniekam esot jāiesniedz vienīgi tādām dzimtsizrentētājām, kas kā pilnīgs īpašnieks esot ievests zemes grāmatās; 2) ka apgabaltiesas uzskats, gan neizriet tieši no viņas pievestiem Notar. nolik. 336. panta un Priv. lik. 812. panta; vispirms Notar. nolik. 336. p. nemaz nerunā par personām, kuŗas būtu ievestas zemes grāmatās, bet gan tikai par personām, kuŗas ir uzskatāmas par attiecīgā imobila īpašniekiem; kā redzams no Notar. nolik. 336. p. motīviem, viņa mērķis bijis vienīgi pastrīpot to vispārējo noteikumu, „что крепостные отделения не приступают к производству по собственному почину“ kāds 336. p. izteiktais princips „соответствует основному правилу как спорного, так и охранительного судопроизводства“ un tāpēc tas esot pilnīgi piemērojams arī zemes grāmatu lietu caurskatīšanai (sk. 1889. g. 9. jūlija noveles A IV piel. VIII; Nolken un Hasman 2. izd. 342. lp. pie 35. p.); tā tad Notar. nolik. 336. pants nav nekas cits, kā Civ. proc. lik. 6. (4.) p. atkārtojums; īstenībā apgabaltiesas pievestie panti neizslēdz iespēju, ka persona, kuŗa lūdž zināmu imobilu, kuŗam līdz tam nav atklāts folijs zemes grāmatās, apstiprināt viņam, vai kuŗa ieguvusi tādu imobilu (vai nu pilnā vai apakšīpašumā), varētu savas īpašuma tiesības nodibināt ar visiem proceslikumā pielaistiem pierādījumiem; 3) ka tomēr apgabaltiesas uzskats gala slēdziena ziņā uzskatāms par pareizu: runā stāvošā gadījumā, Rīgas pilsēta, savu īpašumu tiesību uz imobilu 45 grupā 83 №, kas līdz šim zemes grāmatās kā atsevišķa hipotekariska vienība nav ievesta, pamato uz pašā dzimtsrentes līgumā minēto pilsētas plānu, kuŗu 1927. g. sastādījis valsts zvērināts mērnieks par zemes gabalu „atdalītu no Rīgas pilsētas vispārējām nekoroborētām zemēm“, pie kam šis zemes gabals „dabūjis 45. grupā № 83“; 4) ka tādā kārtā ceļas jautājums par to, vai apgabaltiesai bija pamats minēto dokumentu neatzīt par pietiekošu pierādījumu Rīgas pilsētas īpašuma tiesībām

uz tanī minēto imobilu (zemes gabalu); no tā rodas vispārējais jautājums, vai pilsētas plāns noder par pilsētas privāta īpašuma tiesību pierādījumu attiecībā uz tādām zemēm, kuŗas atrodas pilsētas robežās un kuŗas zemes grāmatās neskaitās par kādas citas personas īpašumu; 5) ka šai ziņā, pēc Priv. lik. 713. p. īpašuma tiesības gan var iegūt arī sabiedriskas korporācijas, to starpā arī pilsētas; saskaņā ar Kr. civ. lik. 414. p. pie sabiedriskām mantām („общественные земли“) pieder arī mantas, kas pieder pilsētām un pilsētu pašvaldībām (городские общества) kā pilsētas zemes kā pašās pilsētās, tā arī ārpus tām; bet tomēr ar to nav izšķirts jautājums par to, vai ar pilsētas plāniem pati pilsēta varētu pierādīt savas īpašuma tiesības uz konkrētu zemes gabalu; gan nav šaubu par to, ka pilsētas plāns noder par pierādījumu tam, kādas pilsētas teritoriju daļas uzskatāmas par ielām, laukiem un citām vietām, kuŗas nozīmētas vispārējai lietošanai; tā tad pilsētas plānam ir gan administratīva, tehniska, sevišķi būvtechniska, nozīme pilsētas teritorijas regulācijas ziņā, noteicot teritorijas daļu administratīvas robežas, šķirot teritorijas lietošanas veidus, ar vārdu sakot, pilsētas plāniem ir vienīgi publiska, tehniska, administratīvi tiesiskā nozīme (sk. Pilsētu nolikuma 8. p., 63. p. 17. pk., 108. p. 3. pk., 120., 121. p.); bet pilsētas plāni neregulē pilsētu tiesiskās, privātās, mantiskās attiecības pret zināmiem zemes gabaliem un tāpēc arī nevar noderēt pilsētas privāttiesību pierādīšanai vai noteikšanai, par kuŗu vien iet runa tagadējā lietā (sk. Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1900. g. 16. № Ponevežas pilsētas lietā); 6) ka tāpēc, ja pilsēta domā apstiprināt viņai, vai tādai personai, kuŗai viņa nodevusi dzimtsrentes tiesības, zināmu zemes gabalu zemes grāmatās, tad pilsētai vispirms jāpierāda savas pašas privātas īpašuma tiesības uz šo zemes gabalu, nodibinot šī pēdējā iegūšanu vienā no Privātlikuma paredzētiem veidiem (Priv. lik. 714. sek. p. 917. p. 2. teik.; Kr. civ. lik. 699. p.); 7) ka tāpēc zemes gabala hipotēkariska „izdalīšana“ zemes grāmatās no „nekoroborētās teritojas“ vispār, no zemes grāmatu būtības viedokļa, nav domājama un nav pielaižama,

iekams pati šī „teritorija“ netiktu koroborēta zemes grāmatās (sk. Notar. nolik. 309. p. 320. p. 2. teik. „a“); pie tam, ja Rīgas pilsēta domā nodibināt apakšīpašumu dzimtsrentniekam par labu, viņai vispirms būtu jā rūpējas par to, ka viņa tiktu apstiprināta zemes grāmatās par pilnīgu īpašnieku, jo tikai tad viņa būtu atzīstama par īpašnieku ar rīkošanās tiesībām zemes grāmatu ziņā un tikai pie šī priekšnoteikuma būtu iespējams dzimtsrentes zemes gabala folijā atzīmēt virsīpašnieku (Priv. lik. 812. p.; Notar. nolik. 321. p. 1. pk. „a“); savukārt Rīgas pilsēta, atsaukdamās uz savu virsīpašumu, varētu panākt sava virsīpašuma apstiprināšanu viņai uz apakšīpašumā nodoto zemes gabalu zemes grāmatās (322. p. 1. pk. „a“) tikai tad, ja viņa iesniegtu zemes grāmatu nodaļas priekšniekam aktu, kas varētu noderēt par ierakstījuma (atzīmes) pamatu zemes grāmatās (325. p. 1. pk. 340. p. 1. pk.); konkrētā gadījumā Rīgas pilsētai vispirms būtu jāiesniedz akts, uz kuŗa pamata viņa pati ieguvusi savu „nekoroborēto teritoriju“; par šādu aktu var noderēt arī attiecīgas tiesas lēmums, ar kuŗu viņai būtu atzīta pilna īpašuma iegūšana ar iesēdējumu; šai ziņā nemaz nav prasāma fiktīva prasības ceļšana pret kādu iedomātu pretinieku, bet pietiktu ar apsardzības kārtībā taisītu lēmumu: panākt šādu lēmumu tagad, pēc Priv. lik. 701. p. pārgrozišanu ar 1925. g. 27. oktobra noteikumu, jo vieglāki iespējams, jo dēļ iesēdējuma prasāmais valdīšanas titulus atvietojams vienkārši ar neatminamo valdīšanu (Priv. lik. 700. p.), par kuŗu savukārt uzskatāma jau simtsgadīga valdīšana (Priv. lik. 701. p.); 8) ka — pretēji sūdzētājas domām — no tā, ka lietiskas tiesības, kuŗas pastāv jau uz likuma pamata, ir spēkā arī bez ierakstīšanas zemes grāmatās (Priv. lik. 3004. p. 2. piez.), nemaz neizriet, no zemes grāmatu būtības viedokļa, ka neierakstīts zemes īpašnieks varētu rīkoties par savu nekoroborētu zemes gabalu, izdalot no šī pēdējā kādu daļu un panākt izdalāmās daļas apstiprināšanu apakšīpašniekam zemes grāmatās, jo šai ziņā jāievēro nevis Privātlikuma noteikumi vien, bet sevišķi arī augšā pievestie noteikumi par zemes grāmatām un to vešanas kārtību; 9) ka tādā kārtā ap-

gabaltiesa — gala slēdziena ziņā — nav prasītājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma: Rīgas pilsētas pilnv. zv. adv. pal. Volkova kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

109. 1929. g. 12. decembrī. Jēkaba Arensa pilnv. zv. adv. Siverta lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Emila Everta tirg. zem firmas „I Kurzemes maiznīca K. P. E. Elert un Ko” prasībā pret Jēkabu Arensu. (L. № 1664.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka, gan apgabaltiesa iziet no tā, ka Arensam bijis zināms, ka runā stāvošās atklātās sabiedrības atklātam biedrim Balodim nav bijusi pēc līguma tiesība parakstīt vekselus firmas vārdā, un ka tāpēc šāda atklāta biedra Baloža rīcība bijusi saistoša Erbem; šo savu slēdzienu par to, ka Erbem par līguma saturu bijis zināms, apgabaltiesa pamato uz to, ka a) atbildētājs savā apelācijas sūdzībā esot atzinis, ka viņam esot zināms, ka firma atklātā sabiedrībā tiek reprezentēta no diviem dalībniekiem, b) ka Balodis bijis Erbes radnieks, un c) ka, saskaņā ar līgumu, pēc Baloža nāves visas tiesības pēc līguma pārejot uz Erbi; 2) ka, pretēji apgabaltiesas domām, no tā, ka Erbe atzinis, kas bijis atklātas sabiedrības „dalībnieks”, nemaz neizriet, ka viņš atzītu, ka viņam minētais Baloža reprezentācijas tiesību ierobežojums kā tāds būtu bijis zināms; 3) ka tas apstāklis vien, ka atbildētājs Erbe ir Baloža radnieks un līgumā ticis paredzēts kā Baloža pēcnācējs pašā sabiedrībā, nav izšķirošs, līdz kamēr nav konstatēts, ka Erbe līgumam būtu piekritis un to būtu pieņēmis izpildīšanai; 4) ka, pretēji Kr. tirdzn. nolik. 60. p. 3. punktam, pēc Latvijas tirdzniecības tiesībām, atklātā tirdzniecības sabiedrībā katrs atklāts biedris ipso jure skaitās par pilnvarotu reprezentēt sabiedrību, rīkoties viņas vārdā un saistīt to visos tirdzniecības darījumos, tā tad saistot to arī ar viņa, sabiedrības vārdā resp. tās firmas, parakstītiem vekseliem; aiz tiem pašiem iemesliem arī

civ. proc. lik. 33. (26.) p. nav burtiski piemērojams ārpus Latgales teritorijas; līdz ar pašu tirdzniecības sabiedrību, katrs biedris saista arī visus pārējos biedrus, kuŗi tā tad atbild solidari, personīgi un tieši par visiem sabiedrības vārdā resp. zem tās firmas, kaut arī no viena paša biedra noslēgtiem, darījumiem un viņa parakstītiem vekseliem (Cvingmaņa spried. krāj. VI. 1170; VII. 1441 I, II, Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. 799. num.; 1929. g. 615. num.); 5) ka bez tā, pieteicot uzņēmumu tirdzniecības nodaļā, nemaz nav prasāms, lai pieteicējs iesniegtu tirdzniecības līguma pilno tekstu, bet gan, saskaņā ar Kr. tirdzn. nolik. 59., 60. p., pietiek ar izvilckumu, kuŗā obligatoriski jāparāda tikai tirdzniecības veids, biedru uzvārds un noguldītais kapitāls; 6) ka tādā kārtā, pat sabiedrības līgumā paredzētais aizliegums biedrim parakstīt vekselus sabiedrības vārdā vai zem viņas firmas, nav trešām personām saistošs, pat ja attiecīgais uzņēmums būtu ievietots firmu un uzņēmumu sarakstā, nerunājot nemaz par to, ka apgabaltiesa runā stāvošā gadījumā nav nodibinājusi, vai tirdzniecības nodaļai būtu ticis iesniegts tirdzniecības nodaļā pilnīgs tirdzniecības līguma teksts, jeb tikai izvilckums, un kāda satura bijis izvilckums; 7) ka, — neatkarīgi no visa tā, — pat kur pastāv īsta tirdzniecības reģistrācija, biedra likumīgās reprezentācijas tiesības gan ir ar sabiedrisko līgumu izslēdzamas, par to atzīmējot tirdzniecības reģistrā, bet nekad nav ierobežojamas; pat šāda ierobežojuma atzīme tirdzniecības reģistrā nebūtu trešām personām saistoša; nekrīt pat svarā, vai trešai personai par ierobežojumu būtu zināms, jo ierobežojums taisni nav savienojams ar biedra likumiskās reprezentācijas būtību (sk. vācu tirdzn. nolik. 126. § un Staub. koment. pie tā zem 11. un 15. piezīmi un tur pievesto praksi); īstā tirdzniecības reģistrācija paredz ne tikvien pilnā tirdzniecības līguma iesniegšanu reģistrācijas iestādei, bet arī attiecīgo izsludinājumu par kuŗu katru trešās personas aizskarošām atzīmēm; pēc mūsu tirdzniecības nodaļas pieņemtās prakses par kādiem ierobežojumiem nekur, arī pašā sarakstā, sevišķi netiek nedz atzīmēts, nedz izsludināts; 8) ka tādā kārtā apgabal-

tiesa, izejot no tā, ka sabiedrības līgumā paredzētais, atklātā biedra Baloža pilnvarojuma ierobežojums esot atbildētājam Erhem saistošs, pārkāpusi civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 17. oktobra spriedumu civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

110. 1929. g. 24. oktobrī. Pēteris Pāleņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņa, Pāleņa, sūdzībā par Cēsu - Valkas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu attiecībā uz dalīšanas līguma neievēšanu zemes grāmatās. (L. № 1668.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Nemot vērā: 1) ka ar 1921. g. 29. decembra likumu „Noteikumu par prasību un mantojumu lietu izņemšanu no pagasttiesu piekritības (Lik. kr. 266) pagasta tiesas, kā bāriņu tiesas kompetence aizbildnības lietās nav tikusi grozīta un viņa darbojas šajās lietās pēc būtības pēc Pag. ties. proc. lik. (1914. g. izd.) 242.—273. p. noteikumiem, ieviesti Pagasttiesu likumā (1924. g. izd.) zem 73.—105. pantiem vienīgi ar to atšķirību, ka Pagasttiesu likumā, Miertiesnešu sapulces vietu ieņem apgabaltiesa, bet Zemnieku virstiesas vietu ieņem mirtiesā (sk. arī 1923. g. 26. jūlija likumu (Lik. kr. 97); 2) ka, kā to Senats jau paskaidrojis savā Pēteris Pētersona prasības lietā pret Annu Pētersonu u. c. 1923. gada 28. septembrī / 26. oktobrī dotā spriedumā (l. № 876/1923. g.), pēc Pagasttiesu likumiem, pretēji vispārējiem nosacījumiem, paredzētiem priv. lik. 2695. panta piezīmē un Noteikumu par vispārējām bāru tiesu iestādēm 7. pantā (pēc 1889. g. noveles) mantojuma dalīšanas līgumi, kuŗos piedalās nepilngadīgie, virstiesas resp. apgabaltiesas piekrišana nav prasāma, bet pietiek ar pagasttiesas, kā bāriņu tiesas piekrišanu, kā to skaidri, noteikti un nepārprotami noteic Pagasttiesas lik. 84. (253.) pants; 85. (254.) pants paredz tikai līgumus par imobilu pārdošanu, iekāļšanu un apgrūtināšanu ar servitūtiem; no minētā panta

motiviem (Hasmaņa-Nolkena 1889. g. noveles 2. izdev. 543. lapp.) redzams, ka likumdevējs ar nodomu attiecinājis bāru virstiesu iestāžu piekrišanu taisni tikai uz minētā pantā pievestiem līgumiem; 3) ka mantojuma sadalīšanas līguma apstiprināšanas kārtība, ja līgumā piedalās nepilngadīgi, kāda paredzēta no Rīgas apgabaltiesas nodaļu kopsapulcē 1924. g. 25. aprīlī, apstiprinātās „Instrukcijas“ Rīgas apgabaltiesas rajona pagasttiesām un mirtiesām, kā otrai instancei pagasttiesu lietās, 4. punktā, kā runājoša pretim likumam nav atzīstama par spēkā esošu; 4) ka Priv. lik. 2738. pants nemaz neattiecas uz atļaujas izsniegšanas kārtību mantojuma dalīšanai, bet runā par to, ka materiāli tiesiskā efekta ziņā līgumi par mantojuma sadalīšanu jāapspriež pēc noteikumiem par pirkšanas - pārdošanas līgumiem, ja kāds mantinieks uz šāda sadalīšanas līguma pamata saņem kādu mantu; 5) ka tādā kārtā Rīgas apgabaltiesas lēmums, kā nesaskanošs ar Pag. ties. lik. 84. (253.) un 85. (254.) pantu saturu un izpratni, nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1929. g. 13. jūlija lēmumu Pagasttiesu likuma 84. (253.) un 85. (254.) pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Rīgas apgabaltiesai caurskatīšanai no jauna citā sastāvā.

111. 1929. g. 21. novembrī. Mir. Natalijas Gerke mant. masas pilnv. zv. adv. pal. Vilenčika lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu Annas Kasparson-Ezīt prasībā pret mir. Natalijas Gerke mant. masu un prasītājas pilnv. zv. adv. Beķera paskaidrojums. (L. № 1693.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa ar savu 1927. g. 13. janvāra spriedumu bija apstiprinājusi īres valdes 1926. g. 1. oktobra spriedumu, ar kuŗu īres valde nolēmusi izlikt atbildētāju no ieņemtām telpām, kāds spriedums ticis izpildīts; 2) ka Senats apgabaltiesas 1927. g. 13. janvāra spriedumu atcēlis; apgabaltiesa, ar savu 1929. g. 13. marta spriedumu, pārgrozot īres valdes spriedumu, prasību par izlikšanu atraidījusi; 3) ka atbildētājs, kā ar sevišķu 1929. g. 8. marta lūgumu, tā arī

apgabaltiesas 1929. g. 13. marta sēdē lūdzis ires valdes sprieduma atpakaļ izpildīšanu; 4) ka apgabaltiesa ar savu 1929. g. 20. marta lēmumu atbildētāja lūgumu atstājusi bez ievēribas uz tā pamata, ka minētās telpas tagad ieņem trešā persona; 5) ka šāds apgabaltiesas pievestais uzskats nav par pareizu atzīstams; atbildētājam pieder tiesības prasīt atceltā sprieduma atpakaļ izpildīšanu; šādas tiesības atkrit tikai tad, ja faktiski vai juridiski šāda atpakaļizpildīšana jau tiesas lēmuma taisīšanas brīdī izrādītos par absolūti neiespējamu: faktiski — piem. tad, kad pašas telpas kā tādas vairs neeksistē; juridiski — kad pa to laiku atbildētāja lietošanas tiesību termiņš būtu izbeidzies, vai kad prasītājam vairs nepieder īpašuma tiesības uz namu, kurā atrodas ieņemamās telpas; bet tas apstākļi vien, ka tas pats prasītājs izīrējis telpas trešai personai, nekad nav uzskatāms ne par faktisku, nedz par juridisku šķērslī sprieduma atpakaļizpildīšanai (Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1909. g. 32. num. Golovkina lietā), jo trešā persona atvasina savas tiesības no prasītāja - izīrētāja un tā tad tās ieguvusi tikai pēc tā, kad atbildētāja tiesības uz telpām bija izcēlušās; nav pat zināms, vai, tiesas lēmuma faktiskas izpildīšanas laikā, sprieduma faktiskā atpakaļizpildīšana īstenībā izrādītos par neizvedamu, piem., tad, kad viņas vēl ieņemtu trešā persona un tā atsacītos tās labprātīgi atbrīvot; šādus apstākļus apgabaltiesa nav nodibinājusi un tos arī lēmuma taisīšanas laikā pat nevarēja konstatēt; tāpēc viena varbūtība vien, ka telpas nevarēs nodot atpakaļ atbildētājam, tomēr neatsvabināja apgabaltiesu no pienākuma apmierināt atbildētāju lūgumu dot spriedumam atpakaļizpildīšanu; uz vispārēja pamata, sprieduma vai lēmuma izpildīšanas faktiskā vai juridiskā neiespējamība nevar iespaidot pašu lūguma pamatotību par sprieduma vai lēmuma izpildīšanu (sk. Sen. civ. kas. dep. spried. krāj. 1923. g. 93. num.); atbildētājs katrā ziņā ieinteresēts iekš tam, ka apgabaltiesa taisītu lūgto lēmumu, jo ar to atbildētājs iegūtu jau tūlīt tiesību, ļaunākā gadījumā, pret tagadējo prasītāju celt prasību dēļ atlīdzības par zaudējumiem sakarā ar telpu nenodošanu atbildētājam gadījumā, kad

prasītājs nespēs faktiski ierādīt viņam pieprasītās telpas; 6) ka princips, ka ires likumā aprādītie īrnieka izlikšanas iemesli uzskatāmi par izsmelošiem, nemaz nav runā stāvošam jautājumam piemērojams, jo atbildētājs nemaz neatrodas ires attiecībās ar minēto trešo personu, kurā, pēc prasītāja aizrādījuma, ieņem runā stāvošās telpas; 7) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atraidot atbildētāju lūgumu, pārkāpusi civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.), 812. p. Senats nolēm j: Rīgas apgabaltiesas 1929. gada 20. marta lēmumu civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.), 812. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

112. 1929. g. 6. jūnijā. Jāņa Graudiņa, Jēkaba un Betijas Buteviču un Torņakalna krājaizdevu sabiedrības lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu lietā par zīmogsoda uzlikšanu minētām personām. (L. № 1033.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Torņakalna krājaizdevu sabiedrībai kasācijas termiņš netika atjaunots; tāpēc viņas kasācijas sūdzība, kā iesniegta pēc civ. proc. lik. 287. (191.) p. paredzētā laika, nav Senatā caurskatāma; civ. proc. lik. 766. p. noteikumi nav piemērojami kasācijas sūdzībām, jo 766. p. nav pievests 801. p.; tāpēc minētā sūdzētāja nevarēja pievienoties pārējo sūdzētāju iesniegtai kasācijas sūdzībai (Kr. Senata civ. kas. dep. spried. 1869. g. 319. num.; 1882. g. 66. num.; 1891. g. 111. num.); 2) ka rīkojums par zīmognod. izšķir: a) „aktus“ par kustamas mantas ieķilāšanu (rīkoj. 44. p. 2. punkta beigās), t. i. divpusīgus ķīlas līgumus (priv. lik. 3641., 3829. p.) un b) parādzīmes jeb personīgas parādsaistības ar kustamas mantas ieķilāšanu (rīkoj. 44. p. 2. punkta sākumā), t. i. vienpusīgas saistības rakstus (priv. lik. 3671. p.); abas dokumentu grupas apmaksājamas ar proporcionālo zīmognodevu 20/100 apmērā (Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. 957. num.); 3) ka runā stāvošais dokuments pēc satura un formas ir vienpusīgs saistības akts ar kustamas mantas ieķilāšanu, un tāpēc tas kā tāds ir apmaksājams ar proporcionālo zī-

mognodevu 2⁰/₀₀ apmērā; 4) ka, pretēji apgabaltiesas domām, minētais dokuments nemaz ne — no zīmognodokļa likuma viedokļa — aptver sevī divus darījumus, kuri tā tad būtu apmaksājami atsevišķi ar proporcionālo zīmognodevu; 44. p. 2. punkts nodrošinātās ar kustamas mantas ieķīlāšanu parādzīmes pilnīgi pielīdzina parādzīmēm bez kustamas mantas ieķīlāšanas; runā stāvošā dokumentā tika uzdoti tikai viena pati summa (1000 Ls) un tikai uz šo vienu pašu sumu dokuments tā tad arī tika izdots; tā tad tikai šī viena summa, bet nekāda divkārtēja summa, ir jāņem vērā, aprēķinot zīmognodevu (23. p. 1. teik.); 5) ka, izvedot konsekventi apgabaltiesas uzskatu par to, ka atsevišķi būtu jāapmaksā ar zīmognodokli it kā pats ieķīlāšanas darījums, būtu jānāk pie slēdziena, ka zīmognodeva par šo „otro“ (ieķīlāšanas) darījumu būtu jāņem nevis pēc parāda sumas, bet pēc ieķīlātās mantas vērtības, jo ieķīlāšanas darījuma priekšmets būtu taisni pati ķīla; tomēr zīmognodevu rikožums vispār neapliek ķīlas darījumu kā tādu atsevišķi no, ar to nodrošināmās, saistības; tāpēc pievestais rikožums nemaz neparedz noteikumus, pēc kuriem būtu jānoteic vai jānovērtē taisni ieķīlātā manta (19.—27. p.); 6) ka aiz tiem pašiem iemesliem, arī t. s. obligācijas, kuŗas izdod kā vienpusīgas saistības rakstus, ieķīlājot nekustamu mantu hipotekas veidā, apmaksājamas ar zīmognodevu nevis divkārtējā apmērā (it kā pēc saistības sumas un pēc ieķīlātās nekustamās mantas vērtības), bet gan tikai ar vienreizējo 1⁰/₀₀ proporcionālo zīmognodokli, saskaņā ar 39. p. 1. punktu; par to praksē nebija cēlušās ne mazākās šaubas; 7) ka tādā kārtā apgabaltiesa, uzliekot sūdzētājiem zīmogsodu pa 20 Ls katram uz tā pamata, ka runā stāvošais dokuments bijis jāapmaksā ar divkārtšu zīmognodevu (4 Ls apmērā), pārkāpusi rikož. par zīmognodevu 44. p. 2. punktu, un civ. proc. lik. 196. (142.) p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senats nolēmj: Jāņa Graudiņa, Jēkaba un Betijas Buteviču kasācijas sūdzībā: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 9. augusta lēmumu, rikožuma par zīmognodevu 44. p. 2. punkta, civ. proc. lik. 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai

100

no jauna citā sastāvā; Tornakalna krājaizdevu sabiedrības kasācijas sūdzību atstāt bez caurskatīšanas.

113. 1929. g. 21. novembrī. Kārļa Majauške pilnv. zvēr. adv. Bērziņa lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Kārļa Majauške prasībā pret Jāni Zivartu (L. № 1043.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka prasītājs cēlis vindikācijas prasību, pamatojoties pie tam uz savām īpašuma tiesībām uz „Mažeik mājām“ un šai ziņā atsaucoties uz prasības rakstam pieliktō zemes grāmatu nodaļas izdoto izziņu (t. s. atzīmi) par minēto māju apstiprināšanu prasītājam; 2) ka atbildētājs, neatzīstot prāsību, lūdzis: a) atraidīt to uz tā pamata, ka viņš minētās mājas ieguvis izsolē apgabaltiesā 1915. g., un sedzis pirkšanas cenu, b) pretpasībā atzīt viņam īpašuma tiesības uz minētām mājām; 3) ka saskaņā ar priv. lik. 919. p., pret vindikācijas prasību atbildētājs var celt ierunu par to, ka viņam ir tiesība valdīt lietu uz patstāvīgas, viņam piederošas tiesības pamata, tā tad arī uz tā pamata, ka viņš pats ieguvis vindicējamo lietu izsolē; 4) ka šai ziņā Tiesu palata konstatējusi un prasītājs nenoliedz, ka atbildētājs paties 1915. g. izsolē Jelgavas apgabaltiesā ieguvis minēto imobilu, bet ka apgabaltiesas akts sakarā ar kara apstākļiem gājis zudumā un līdz ar to arī izsoles liste; tomēr izsoles listes trūkums nav no svara, ja vien izsoles fakts tiktu konstatēts (Senata civ. kas. dep. spried. Jansona lietā 1924. g. 452. num.); ar izsoles izdarīšanu imobilu iziet no iepriekšējā īpašnieka mantībā (priv. lik. 3964. p.; Senata civ. kas. dep. spried. Jansona lietā 1924. g. 452. num.) tāpēc Tiesu palatai bija pietiekošs pamats vispirms vindikācijas prasību atraidīt; 5) ka pretpasībā Tiesu palata konstatējusi, ka atbildētājs (pretpasītājs) faktiski izpildījis pircēja pienākumus, t. i. sedzis pirkšanas sumu izsolē; šāds Tiesu palata slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusē kādēļ atkrit prasītāja paskaidrojumi viņ kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš apstrīd konstatējuma pareizību pēc būtības; 6) ka Tiesu palata varēja pie tam, konstatējo

apgabaltiesas akts zudumu, kā pierādījumus pirkšanas cenas nokārtošanai pieļaut arī citus pierādījumus, proti, netikvien viņas pievestos dokumentus, bet arī liecinieku liecības (civ. proc. lik. 409., 410. p.); 7) ka tāpēc Tiesu palata varēja nākt pie slēdziena, ka rezolutīvais nosacījums, zem kura, pēc būtības uzskatāma par notikušu katra izsole, proti, pirkšanas sumas nenokārtošana noteiktā laikā, galīgi atkritis (sk. augšā pievesto Senata spriedumu); 8) ka, ja nu atbildētājs (pretprasītājs) atzīstams par minētās „Mažeik“ māju galīgo ieguvēju izsolē, un ja ar to tās galīgi izgājušas no prasītāja mantības un galīgi pārgājušas atbildētāja (pretprasītāja) mantībā, tad Tiesu palatai bija pietiekošs iemesls atzīt atbildētāja (pretprasītāja) īpašuma tiesības uz minētām mājām attiecībā pret šī objekta iepriekšējo īpašnieku, t. i. prasītāju šai lietā, jo lietas nopirkšanai izsolē ir tās pašas juridiskās sekas, kā pirkumam no brīvām rokām (priv. lik. 3964. p.), bet pirkums uzskatāms par lietas iegūšanas pamatu (sk. priv. lik. 830. p. 2. punktu); 9) ka kasācijas sūdzībā pievestiem pārējiem Tiesu palatas izteiktiem motīviem un apcerējumiem, piem., jautājumā par 1920. gada 18. marta likumu, nav izšķirošas nozīmes, kādēļ Senats neatrod par vajadzīgu pie tiem sevišķi apstāties; 10) ka tādā kārtā Tiesu palata nav prasītāja kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma: Kārļa Majauške pilnvarnieka zv. adv. Bērziņa kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēības.

114. 1929. g. 24. oktobrī. Ettes Freidenšteins pilnv. zv. adv. pal. Skreijas lūgums par Jelgavas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Roberta Bungšas prasībā pret Etti Freidenšteins. (L. № 1634.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar Tiesu iek. lik. 334. (406^a) panta tiešu saturu un izpratni, advokats, kuŗam uz izdotas viņam no attiecīgas tiesu iestādes (Tiesu iek. lik. 332. (406^a) p.) apliecības pamata, ir tiesība vest lietas miertiesās, apgabaltiesās vai Tiesu palatā, var atsevišķu lietu vest

Senatā, resp. iesniegt par otrās instances — apgabaltiesas vai Tiesu palatas spriedumu kasācijas sūdzību tikai tajā gadījumā, ja viņš šo lietu vedis tiesā, tiesai lietu izspriežot pēc būtības; 2) ka šinī gadījumā zv. adv. pal. Skreija iesniedzis Senatam savas pilnvaras devējas Ettes-Meri Freidenšteins vārdā uz izdotas viņam 1929. g. 23. maijā pilnvaras pamata kasācijas sūdzību par Jelgavas apgabaltiesas 1929. g. 16. maija spriedumu lietā, kuŗu viņš nav vedis ne pirmā, ne otrā instancē; 3) ka tādā kārtā zv. adv. pal. Skreijam nebija tiesība uz lietas vešanu Senatā un no viņa iesniegtā kasācijas sūdzība atstājama bez caurskatīšanas un atsaucoties uz savu jau 1926. g. 25. novembrī lietā № 337 doto spriedumu, Senats nolēma: atbildētājas Ettes-Mēri Freidenšteins pilnv. zv. adv. pal. Skreijas kasācijas sūdzību atstāt bez caurskatīšanas.

115. 1929. g. 21. novembrī. Jāņa Rupā lūgums par Latgales apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņa, Rupā, sūdzībā par Latgales zemes grāmatu nodaļas priekšnieka rīcību. (L. № 1659.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka — pretēji apgabaltiesas domām — tagadējā lietā izšķirošais jautājums nemaz nepastāv iekš tā, vai runā stāvošais dalīšanas līgums apmaksājams ar atsavināšanas nodokli, jo šai ziņā nevar būt šaubas, ka dalīšanas līgums ar šādu nodokli nav apmaksājams; tāpēc arī nevar pacelties tagadējā lietā jautājums par to, vai zemes grāmatu nodaļas priekšniekam tiesība pārbaudīt notara rīcības pareizību, kuŗš minēto dalīšanas līgumu kā tādu atzīnis par neapmaksājamu ar atsavināšanas nodokli; istenībā zemes grāmatu nodaļas priekšniekam bez šaubām ir tiesība, saskaņā ar notar. nolik. 340. p. 3. punktu, un 352. p. 1. pk., 369. p., pārliecināties, vai viņam apstiprināšanai zemes grāmatās iesniegtais akts apmaksāts ar to nodokli, kuŗu notars noteicis, apliecinot aktu (Sen. civ. kas. dep. spried. 1929. g. 155. num.; Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1897. g. 47. num., Nodevu nolik. 268. p. 2. teik.; 1928. g. 2. jūnija lik. redakcijā: lik. krāj. 123. num.); bet zemes grāmatu nodaļas

priekšniekam gan nav tiesības pārbaudīt, vai notars pareizi aprēķinājis nodokli; 2) ka, turpretim, tagadējā lietā izšķiramais jautājums grozās vienīgi ap to, vai minētais dalīšanas līgums pēc būtības un kontrahentu gribas faktiski būtu uzturams un uzskatāms par dalīšanas līgumu, jeb vai (pretēji savam nosaukumam, tekstam un tā saturam) tas būtu uzskatāms par pirkšanas - pārdošanas līgumu, t. i. vai runā stāvošais akts būtu uzskatāms par simulatīvu līgumu, ar kuŗu, zem dalīšanas līguma segas, kontrahenti īstenībā domājuši paslēpt pirkšanas - pārdošanas līgumu ar nolūku apiet atsavināšanas nodokļus; 3) ka atsavināšanas nodokļus aprēķina un pieprasa notars, apliecinot līgumu (notar. nolik. 285¹. p.; nodok. nolik. 271. p. 2. pk. 2. teik.); notars arī, saskaņā ar notar. nolik. 267. p., ir atbildīgs par nodokļu pareizo aprēķināšanu un piedzīšanu; izšķirt jautājumu par to, vai notara apliecinātais un apstiprināšanai iesniegtais līgums būtu pēc tā satura vai citām pazīmēm uzskatāms par fiktīvu jeb ne, neieiet zemes grāmatu nodaļas priekšnieka kompetencē; zemes grāmatu nodaļas priekšniekam, novērojot, ka notars nepareizi raksturojis līgumu un sakarā ar to nav vai nepareizi aprēķinājis nodokli, būtu jāaprobežojas vienīgi ar paziņojumu par to, Nodokļu departamentam (Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1897. g. № 47; nodok. nolik. 271. p. 2. pk. 2. teik.); tikai Nod. departamentam un nodokļu inspektoriem kā valsts fiska interešu pārstāvjiem būtu tiesība un pienākums saskaņā ar Nod. nolik. 275. p. (1903. g. izd.) noskaidrot līguma īsto raksturu un sakarā ar to rūpēties par atsavināšanas nodokļa pareizu aprēķināšanu un piedzīšanu un pievilkt vainīgos pie atbildības; 4) ka gan, pēc notar. nolik. 352. p. 4. pk., zemes grāmatu nodaļas priekšniekam tiesība atraidīt līgumu dēļ akta apstiprināšanas zemes grāmatās, ja akts vai dokuments satur sevī kaut kādu acīmredzamu nelikumību; bet runā stāvošā gadījumā zemes grāmatu nodaļas priekšnieks savā 1929. g. 22. maija rakstiskā paskaidrojumā apgabaltiesai tieši aizrāda, ka viņš uz 352. p. 4. punktu nepamatojoties; otrkārt, no paša dalīšanas līguma satura kā tāda vispār nevar slēgt par kaut kādu acīmredzamu nelikumību;

5) ka Kr. Senats (pašas apgabaltiesas pievestā apv. sap. spriedumā 1911. g. 35. num.) kā dalīšanas akta nelikumības pazīmi apējot atsavināšanas nodokli, uzstādījis to, ka zemes īpašnieks pārdojot kādai personai itin maz un daļu savas zemes (незначительную часть своего имения без обозначения границ продаваемого участка); turpretim runā stāvošā gadījumā sūdzētājs vispirms nopircis ^{53/196} idealās daļas (t. i. vairāk par 1/4 daļas no zemes) un pie tam pēc tā, kad zemes līdzīpašnieks noslēdzis dalīšanas līgumu ar savu iepriekšējo pārdevēju; bez tā, nupat minētais Kr. Senata spriedums nemaz nerunā par to, vai zemes grāmatu nodaļas priekšniekam būtu tiesības pārbaudīt līguma fiktīvo raksturu pēc kādā viņa novērotām pazīmēm; 6) ka saskaņā ar 1928. g. 6. jūnija likuma par nek. mantas atsavināšanu (Lik. kr. 129) 1. p. 14. punktu un 4. p., vērtības pieauguma nodoklis nav ņemams, kad „uz agrarās reformas likuma pamata piešķirto hipotekarisko vienību atsavina pirmo reizi“; apgabaltiesa nenoliedz, ka ar dalīšanas līgumu bezvēsts prombūtnē esošais Michails Roseters runā stāvošo zemes gabalu saņēmis kā piešķirtu viņam uz agrar. ref. lik. pamata, un ka dalīšanas līgumā minēto ideālo daļu viņš atsavinājis pirmo reizi, proti, sūdzētājam; apgabaltiesa tomēr atrod, ka pieauguma vērtības nodoklis esot jāmaksā, jo 14. punkts runājot tikai par to gadījumu, kad atsavina veselu hipotekarisko vienību, kamēr tagad sūdzētājs ieguvis tikai vienu ideālo daļu; šai ziņā vispirms jāatzīmē, ka 14. punkts nemaz nerunā par veselu hip. vienību, bet vispār par vienību; bez tā, nav racionala iemesla, kādēļ 14. punkts nebūtu piemērojams, kad atsavina tikai vienu ideālu daļu; ideāla daļa iemieso sevī visas veselas vienības juridiskās īpašības un no tās atšķiras tikai kvantitatīvi, bet ne kvalitatīvi (Sen. civ. kas. dep. spried. 1927. g. 311. num.; 1929. g. 61. num.); nav pamata domāt, ka likumdevējs būtu domājis ierobežot 14. pantā minētās zemes atsavināšanu, aizliedzot tās pirmam ieguvējam atsavināt zemi kaut arī idealās daļās vienam vai vairākiem tālākiem ieguvējiem; ka likumdevējs neskatās atraidoši uz ideālu daļu atsavināšanu arī no pievestā likuma (par nek. mantas atsa-

vināšanu) viedokļa, pierāda 1. p. 2. punkts, kas tagadējai lietai nebūtu piemērojams tikai tāpēc vien, ka dalīšanas līgums noticis ne starp līdzmantiniekiem; 7) ka tādā kārtā, atzīstot zemes grāmatu nodaļas priekšnieka rīcību par pareizu un atraidot sūdzētāja lūgumu apstiprināt dalīšanas līgumu, apgabaltiesa pārkāpusi notar. nolik. 352. p. 1., 4. punktus, lik. par nek. mantas atsavināšanu 1. p. 14. punktu, civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas lēmums atceļams, n o l e m j: Latgales apgabaltiesas 1929. g. 19. jūnija lēmuma notar. nolik. 352. p. 1., 4. punkta, likuma par nekust. mantas atsavināšanu 1. p. 14. punkta, civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

116. 1929. g. 12. decembrī. Ženijas S k u j a s pilnv. zv. adv. Brandta lūgums par Tiesu palatas lēmuma atcelšanu Andreja Skujas prasībā pret Ženiju Skuju. (L. № 1923.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Nemot vērā: 1) ka iemaksātā drošības nauda ir izsniedzama atpakaļ kā uz to gadījumu, kad iesniegtā kasācijas sūdzība tiek atstāta bez caurskatīšanas uz kasācijas sūdzības iesniedzēja lūguma pamata, tā arī uz šīnī lietā piemērojamu gadījumu, kad Senats atzīst, ka iesniegtā kasācijas sūdzība atstājama bez caurskatīšanas aiz tā iemesla, ka par tiesas lēmumu, par kuŗu iesniegta kasācijas sūdzība, nav pielaižama kasācijas sūdzība (sk. Kr. sen. civ. kas. dep. lēmumu 75/176, 74/767 u. c.); tamdēļ šīnī gadījumā iemaksātā no atbildētāja drošības nauda nebija vis ieskaitāma valsts ieņēmumos, kā to nepareizi nolēmusi Tiesu palata ar savu 23. augusta lēmumu (rīkojumu), bet bija izsniedzama atpakaļ atbildētājam; 2) ka atbildētāja par minēto Tiesu palatas lēmumu (rīkojumu) iesniegto uz Senata vārdu blakus sūdzību Tiesu palata ar savu 9. oktobra lēmumu nolēmusi izsniegt atbildētājam atpakaļ uz tā pamata, ka tā iesniegta bez drošības naudas iemaksas; 3) ka drošības nauda iemaksājama tikai par tiesu II instanču galīgiem spriedumiem un lēmumiem Senatam iesniedzamām

kasācijas sūdzībām, bet ne par sūdzībām par tādiem tiesas blakus lēmumiem, kuŗi pārsūdzami blakus sūdzības kārtībā, pie kādiem blakus lēmumiem pieder arī tiesas lēmumi par lūguma atraidīšanu par drošības naudas atpakaļizsniegšanu (sk. Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. № 93/84. g.); 5) ka tādā kārtā atbildētāja par Tiesu palatas 1929. g. 9. oktobra lēmumu Senatam iesniegtā sūdzība un no Tiesu palatas viņam atpakaļ izsniegtā un tagad Senatam priekšā stādītā blakus sūdzība par Tiesu palatas 1927. g. 23. augusta lēmumu pelna ievēribu un Tiesu palatas 1929. gada 23. augusta un 9. oktobra lēmumi civ. proc. lik. 800. panta pārkāpuma dēļ atceļami, Senats n o l e m j: Tiesu palatas 1929. g. 23. augusta un 9. oktobra lēmumus atcelt un lietu jautājumā par iemaksātās drošības naudas atpakaļ izsniegšanu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna.

117. 1929. g. 13. decembrī. Finanšu ministrijas nodokļu departamenta lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu lietā par Rīgas notara J. Krūklānda vietas izpildītāja Jāņa Podnieka sodīšanu ar zīmogodu un pēdējā paskaidrojums. (L. № 2013.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka, saskaņā ar 1923. g. 26. marta likumu (lik. kr. № 32) par privato un piešķirto valsts fonda zemju atsavināšanu, galīgi piešķirtās zemes ieguvējs var to atsavināt citiem Latvijas pilsoņiem ar Centralās zemes ierīcības komitejas atļauju jau p i r m s piešķiršanas „ierakstīšanas“ zemes grāmatās, pie kam šādas zemes ierakstāmas zemes grāmatās tieši uz jauno zemes ieguvēju vārdu (lik. 1., 6. p.); 2) ka, piešķirot Valsts zemes fonda zemes, ar Centralās zemes ierīcības komitejas lēmumu, piešķirtā zeme pati par sevi bez „ierakstīšanas“ zemes grāmatās vēl n e p ā r i e t ieguvēja ī p a š u m ā un tas ar to vēl neiegūst lietiskas tiesības, jo īpašuma tiesības (lietisku tiesību ziņā) pāriet ieguvējam tikai noslēdzot „izpirkšanas līgumu“ ar Zemkopības ministriju un koroborējot izpirkšanas līgumu zemes grāmatās, saskaņā ar 1926. g. 10. jūnija Noteikumiem par Valsts zemes fonda piešķirto zemju

izpirkšanas līgumiem (lik. krāj. 93. num.), 1923. g. 31. marta lik. 11. p. par nekustamu īpašumu koroborēšanu sakarā ar agr. ref. lik. (lik. krāj. 41. num.) un 1924. g. 8. februāra instrukcijas 18.—27. p. („Vald. Vēstn.“ 34. num.); 3) ka tā tad persona, kurai piešķirta Valsts zemes fonda zeme un kurā to atsavina tālāk „pirms izpirkšanas līguma ierakstīšanas zemes grāmatās koroborācijas“, pēc būtības atsavina nevis īpašuma tiesības uz šo zemi, jo tādas viņai par labu vēl nebija nodibinājušās, bet tikai savu obligatorisko tiesību (prasījumu) par minētās zemes iegūšanu īpašumā ar izpirkšanas līguma koroborāciju; tā tad atsavināšanas līguma objekts ir nevis īpašuma tiesības uz šo zemi, bet gan tikai ieguvēja obligatorisks prasījums par izpirkšanas līguma noslēgšanu ar valsti; 4) ka ssakānā ar priv. lik. 537. p. personīgās un prasījumu tiesības, kaut šās pēdējās arī būtu vērstas uz nekustamas mantas saņemšanu, pieder pie kustamas mantības; ka tā tad šāds atsavināšanas līgums nav uzskatāms kā līgums „par īpašuma tiesībām uz nekustamu mantu pirkšanu - pārdošanu“, Rīkoj. par zīmognod. 39. p. 1. punkta nozīmē, bet gan tikai kā „līgums par īpašuma tiesībām uz kustamu mantu“, tā paša Rīkojuma 45. p. 1. pk. (tagad 44. p. 7. pk.) nozīmē; 5) ka tā tad — pretēji Nodokļu departamenta domām — runā stāvošais dāvināšanas līgums bija jāapmaksā tikai ar 0,5% (bet ne ar 1%) lielo proporcionālo zīmognodokli, kādēļ Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma: Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

118. 1929. g. 24. oktobrī. Mir. Nikolaja Lavrenova mant. masas aizbildņu Chavronijas Lavrenovas, Artemija Tarasova un Alekseja Upenieka lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu mazgadīgā Aleksandra Tarasova (Lavrenova) aizbildņu Pēteru Upenieka un Jevdokijas Lavrenovas un pēdējās arī pašas par sevi prasībā pret Nikolaju Lavrenovu. (L. № 1486.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Izklausījis atbildētāja pilnv. zv. adv. Mikelsona un prasītāja pilnv. zv. adv. Tumbila paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka prasītāji lūdz atzīt viņu īpašuma tiesības uz prasības rakstā aprādīto zemi un ēkām, izņemt to no atbildētāja valdīšanas un nodot to viņiem: savu prasību prasītāji pamato uz to, ka tūlī pēc prasītāju mantudevēja Maksima Lavrenova nāves, atbildētājs šo zemi esot sagrābis savās rokās; 2) ka savas prasības pierādīšanai prasītāji atsaucas netikvien uz Latgales apgabaltiesas 1926. g. 17. septembra apsardzības kārtībā taisīto lēmumu, ar kuru prasītāji tikuši apstiprināti mantošanas tiesībās pēc minētā Maksima Lavrenova, bet arī uz to, ka uz šī lēmuma pamata minētā zeme tikusi 1927. g. 18. maijā apstiprināta taisni prasītājiem attiecīgās daļas zemes grāmatu reģistrā; 3) ka atbildētājam, apstrīdot, ka prasītāja Jevdokija Lavrenova būtu miruša Maksima Lavrenova sieva un ka Aleksandrs-Tarasovs būtu viņa dēls, bija ar sevišķu prasību jāatspēko netikvien apgabaltiesas 1926. g. 17. septembra lēmums, bet — galvenā kārtā — arī minētais ieraksts zemes grāmatu reģistrā, kurš līdz šim nav dzēsts; pastāvot šim ierakstam, atbildētājam nav tiesības atsaukties uz to, ka viņš esot aprādītās zemes vienīgais īpašnieks it kā uz mantošanas tiesību pamata pēc miruša Maksima Lavrenova; 4) ka, no tā, ka apsardzības kārtībā taisītie lēmumi, kā blakus lēmumi, nestājas likumīgā spēkā līdzīgi spriedumiem, izriet tikai tas, ka tie paši par sevi nekavē prasību, ar kuru ieinteresēta persona lūdz atzīt viņai pretējās šādam lēmumam tiesības, bet nemaz neizriet, ka ieinteresēta persona varētu ar vienkāršu ierunu pret prasību, kurā prasītāji ceļ uz šāda lēmuma pamata, apstrīdēt šādu lēmuma pareizību un vēl mazāk — un iekš tam taisni pastāv tagadējās lietas kodols — uz šī lēmuma pamata taisītos ierakstus zemes grāmatās; to neatzīst arī atbildētāja pievestie Kr. Senata spriedumi; līdz kamēr minētais ieraksts nav dzēsts, vai nu ar to personu piekrišanu, kurām par labu tas tika ieviests, vai uz tiesas sprieduma pamata sakarā ar tiesas ieinteresētās personas par to celtu prasību, ieraksts pastāv spēkā (civ. proc. lik. 1. p.); 5) ka tāpēc, Tiesu palata, rē-

ķinoties ar apgabaltiesas apsardzības kārtībā taisīto lēmumu, uz kuŗa pamata strīdā esošā zeme tikusi apstiprināta prasītājam zemes grāmatās ar ierakstu, kas līdz šim nav dzēsts, gala slēdziena ziņā, pareizi atraidījusi atbildētāja pret minēto apgabaltiesas lēmumu tikai ierunas veidā celto strīdu; 6) ka visiem pārējiem Tiesu palatas pievestiem apcerējumiem piešķirama tikai blakus motīvu nozīme, kādēļ Senats neatrod par vajadzīgu apspriest to pareizību vai nepareizību; 7) ka tādā kārtā Tiesu palata, gala slēdziena ziņā, nav atbildētāju pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņu kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: mir. Nikolaja Lavrenova mantošanas masas aizbildņu Chavronijas Lavrenovas, Artemija Tarasova un Alekseja Upenieka kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

119. 1929. gada 6. jūnijā. Ernās Lablailaik pilnv. zv. adv. Rūša lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņas, Lablailaik, sūdzībā par Cēsu-Valkas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu attiecībā uz dāvināšanas līgumu neievēšanu zemes grāmatās. (L. № 1515.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka priekšmeta „nodošana“ bez atbildības, kā darījums starp dzīvajiem, var notikt tikai dāvināšanas līguma veidā, t. i. ar divpusīgu darījumu (kas gan būtu vienpusīgs parāda līgums, Schuldvertrag; priv. lik. 3105., 3106. p.); divpusīgs darījums paredz divus kontrahentus, t. i. netikai dāvinātāju, bet arī apdāvināto, kam, tad, kā kontrahentam, jāuzstājas un jārikojas patstāvīgi (priv. lik. 4464., 4470. p.); bet tiklīdz apdāvinātam uzlikts par pienākumu vēl kaut ko izpildīt (modus), tad dāvināšanas līgums jau pārvēršas pat par divpusīgu parāda līgumu (priv. lik. 4495. p.); 2) ka ar runā stāvošo „dāvināšanas“ līgumu (III pk.) apdāvinātai uzlikts par pienākumu Jurim Cīrulim, pēc tā pilngadības sasniegšanas, nodot bez atbildības līgumā minēto imobilu, t. i. ar citiem vārdiem apdāvinātai būtu ar Juri Cīruli jānoslēdz dāvināšanas līgums; pie tam Jurim Cīrulim savukārt ar šo otro dā-

vināšanas līgumu būtu jāuzņemas vēl sevišķais pienākums Aleksandram Cīrulim izmaksāt 2000 latus (IV pk.); 3) ka tādā kārtā apdāvinātā uzņemas uz sevi netiekvien pašai slēgt kādu nākošu dāvināšanas līgumu ar trešo personu, bet apsolās vēl ka šī trešā persona noslēgs šo nākošo dāvināšanas līgumu un arī izpildīs tai vēl sevišķi paredzēto saistību; turpretim, saskaņā ar priv. lik. 3145. p. kategorisko noteikumu, līgums, kuŗā apsolīts, ka trešā persona kaut ko izpildīs, nav saistošs ne apsolītājam, ne arī šai trešai personai, ja tā nav viņa mantinieks; 4) ka aiz tiem pašiem iemesliem, aiz kuŗiem nav saistoši Jurim Cīrulim līguma III pk. noteikumi, nav arī saistoši Aleksandram Cīrulim līguma V pk. noteikumi; 5) ka tā tad vispirms Jurim un Aleksandram Cīrulim nav saistoši līguma III resp. V pk. uzliktie pienākumi un saistība vispār noslēgt dāvināšanas līgumu ar apdāvināto, un arī, sevišķi Jurim Cīrulim nav saistošs līguma IV pk. viņam uzliktais pienākums izmaksāt ceturtaī personai, Aleksandram Cīrulim, 2000 latus; 6) ka tāpēc līguma III—V pk. paredzētie noteikumi nav saistoši nedz pašai atdāvinātajai, nedz — galvenais — taīs paredzētām trešai un ceturtaī personām; tāpēc arī nav pielaižams uz šādu noteikumu pamata ievest zemes grāmatās atzīmes par apdāvināto, trešās un ceturtaī, personu saistībām un pienākumiem, pat ja trešā un ceturtaī personas šādām atzīmēm kā tādām piekristu: šādas atzīmes būtu, pretēji apgabaltiesas domām, pielaižamas tikai tad, kad trešā un ceturtaī personas piekristu pašam līgumam un sevišķi uzņemtos uz sevi līgumā viņām uzliktos pienākumus un saistības; šai gadījumā minētais akts saturētu — pēc būtības — trīs patstāvīgus līgumus, kuŗi tāpēc arī būtu aplikami atsevišķi ar attiecīgo zīmognodokli; 7) ka aiz aprādītiem iemesliem, pretēji sūdzētājas domām, zemes grāmatu nodaļas priekšniekam bijusi netiekvien tiesība, bet arī tiešs pienākums, līguma saturu pārbaudīt no tā viedokļa, kādas tai paredzētas atzīmes būtu pielaižamas un ierakstāmas zemes grāmatās un vai un cik tālu līguma noteikumi vispār būtu saistoši tām personām, kuŗas līgumā nepiedalās, jo ar līgumā paredzētām atzī-

mēm tiktu, kaut arī nākotnē, zināmā mērā apgrūtināts dāvinājuma objekts, kam pēc līguma noteikumiem eventueli jāpāriet viņu īpašumā; 8) ka — kā pareizi aizrāda apgabaltiesa — runā stāvošā gadījumā nemaz nekrīt svarā jautājums par trešās resp. ceturrtās personas nepilngadību un vai un kad viņu tiesības resp. pienākumi un saistības faktiski iestātos; 9) ka tādā kārtā apgabaltiesa — gala slēdziena ziņā — nav pārkāpusi sūdzētājas pievestos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēm j: Ernās-Erikas-Annas Lablaik pilv. zv. adv. Rūša kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

120. 1929. g. 25. oktobrī. Roberta Lēnparta lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Zentas Price prasībā pret Robertu Lēnpartu un prasītājas piln. zvēr. adv. pal. Liepiņa paskaidrojums. (L. № 1582.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, apgabaltiesa nav pārkāpusi lik. par telpu īri 36. p., nepiešķirot atbildētājam šini pantā minēto termiņu dzīvokļa atbrīvošanai; šis likuma pants attiecas tikai uz īres valdi, kuŗa konkrētā gadījumā atbildētājam arī devusi pat ilgāku (2 mēnešu) termiņu dzīvokļa labprātīgai atstāšanai; ar to atkrīt kasācijas sūdzības 1 pk.; 2) ka saskaņā ar lik. par telpu īri 32. p. 2. piezīmi šī panta 7. un 8. pk. paredzētos gadījumos īrnieka izlikšana nenotiek, ja izīrētājam, vai pārvaldniekam, vai namiķim namā, kuŗā dzīvoklis pieprasīts, ir jau bijis cits dzīvoklis, nekā pieprasītais, un no minētām personām atstāts pirms izlikšanas pieprasīšanas; pamatojoties uz šo likumu, atbildētājs atrod, ka prasītāja, kuŗa namu ieguvusi 1928. gadā, varot pretendēt tikai uz to dzīvokli, kuŗu tagad ieņemot agrākais namīpašnieks Blaus; 3) ka apgabaltiesa šo likuma pantu pareizi nav piemērojusi konkrētā gadījumā, jo starp prāvnīkiem nav strīda par to, ka prasītāja nekad nav ieņēmusi namā dzīvokli, kuŗu viņa būtu atstājusi pirms šīs prasības celšanas; pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja do-

mām, nav šini gadījumā piemērojams arī lik. par telpu īri 2. piez. pēdējā daļa (trešais teikums), kas runā tikai par to, ka ja unam pārvaldniekam vai nama apkalpotājam ierādāmas tās pašas telpas, kuŗas ieņēma agrākais pārvaldnieks, vai apkalpotājs, bet nebūt neattiecas uz gadījumu, kad notikusi pārmaiņa namsaimnieku personās; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 2. pk.; bet līdz ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 3. pk., jo reiz prasītāja nebija pēc likuma spiesta ieņemt taisni agrākā namsaimnieka dzīvokli un viņas izvēles tiesības tādā kārtā nebija ierobežotas, tad viņa, pretēji kasācijas sūdzības aizrādījumam, rīkojusies likumu robežās, ceļot pret atbildētāju izlikšanas prasību, kāda ricība (t. i. neceļot prasību pret Blau'u) protams nekādā ziņā nenorāda uz to, it kā prasītājai dzīvoklis patiesībā nebūtu vajadzīgs; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētāja pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēm j: Roberta Lēnparta kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

121. 1929. gada 26. septembrī. Rebekas Dinsons pilnv. zv. adv. Vilenčika lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Rebekas Dinson prasībā pret Vili Neitalu. (L. № 1695.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka runā stāvošais nams, kur viens dzīvoklis izīrēts atbildētājam, pieder diviem līdzīpašniekiem, prasītājai un Rubenam Friedmanim un proti līdzīgās idealās daļās; 2) ka pēc priv. lik. 934. p. kopējās mantas augļi pieder atsevišķiem līdzīpašniekiem („den einzelnen Miteigentümern“) sakarā ar katra daļu; pie augļiem pieder, kā t. s. civilaugļi, arī īres nauda (priv. lik. 554. p. 2. teik.); katra līdzīpašnieka idealā daļa kopējā mantā pieder vienīgi viņam; par savu ideālo daļu līdzīpašnieks var rīkoties, cik tālu ar to neaizskar pārējo līdzīpašnieku daļas, kā starp dzīvājiem, tā arī uz nāves gadījumu (priv. lik. 938. p. 2. teik.; 2224. p.); civilaugļi, sevišķi īres nauda, kā nauda, un īres naudas prasījums, kā naudā izteikta preten-

zija par naudu, pieder pie fiziski un juridiski dalāmām mantām (priv. lik. 543. p.); 3) ka tāpēc katram nama līdzīpašniekam pieder viņa idealai daļai pašā namā korespondējošā idealā daļa īres naudā, par kuŗu viņš tā tad var rīkoties tāpat, kā viņš var rīkoties par savu idealo daļu pašā namā, t. i. katrs nama līdzīpašnieks var savu idealo daļu īres naudā vai nu atsavināt un tālāk nodot trešai personai, vai arī — galvenais — pašam realizēt, t. i. iekasēt no attiecīgā īrnieka; tikai rīkoties par visu īres naudu atsevišķs līdzīpašnieks nevar tāpat, kā viņš viens pats nevar rīkoties par visu kopējo mantu (priv. lik. 929. p.); 4) ka apgabaltiesa tomēr atzīst pašam īrniekam tiesību nerēķināties ar atsevišķiem līdzīpašniekiem, bet tie — kamēr nams vai īres nauda nav reāli starp viņiem sadalīta — attiecībā pret īrniekiem kā trešām personām esot uzskatāmi par solidariem kreditoriem; priv. lik. 930. sek. p. nokārtojot tikai iekšējās attiecības starp vairākiem līdzīpašniekiem; 5) ka šāds apgabaltiesas uzskats runā pretim līdzīpašnieka un solidarū parādu attiecību jēdzienam; vispirms apgabaltiesa nepaskaidro, kā būtu iespējams un domājams „reāli“ sadalīt namu un īres naudu; ja nams būtu reālās daļās sadalīts, tad juridiski būtu nevis viens kopējs nams, bet divas mantas; apgabaltiesa arī nav mēģinājusi nodibināt, ka priv. lik. 930. sek. p. attiektos tikai uz līdzīpašnieku iekšējām attiecībām; no šī viedokļa vispār nebūtu iespējams līdzīpašniekam no sevis bez pārējo piekrišanas rīkoties par savu idealo daļu pašā namā, piem., pārdodot, ieķīlājot to, kādas tiesības tomēr tieši atzīst viņam 938. p. 2. teik., 1358., 3957. p.; 6) ka apgabaltiesas pievestie priv. lik. 3332., 3336., 3339. p. neattaisno viņas slēdzienu, jo runā stāvošā jautājumā taisni trūkst visi šo pantu piemērojamas priekšnoteikumi: nav nedz solidarās attiecības, kreditoru personā, nodibinoša līguma (3335. p.), nedz nedalāmas mantas (3336. p.), kādi momenti vien izsauktu paša prasījuma nedalāmību (priv. lik. 3332. p.), kuŗa paredzētu, ka katram (no vairākiem) kreditoram būtu tiesība pieprasīt visu priekšmetu: taisni otrādi, kā noteikti aprādīts priv. lik. 938. pantā, katrs līdzīpašnieks varētu pie-

prasīt tikai savu idealo daļu nama augļos, t. i. īres naudā; solidarās attiecības nav prezumējamas, bet to esamība kategoriski būtu jānodibina; apgabaltiesa nemaz neatsaucas kaut uz vienu solidaritātes juridisku pamatu; 7) ka konkrētā gadījumā prasītāja aprobežojusies ar prasību dēļ īres naudas daļas piedzīšanas, nelūdzot izlikt atbildētāju no ieņemtās telpas; šāds pēdējais lūgums bez šaubām gan nozīmētu jau rīcību par visu kopējo namu un tāpēc nebūtu apmierināms (Sen. civ. kas. dep. spried. 1927. g. 396. №); bet ar to nemaz nav pēc būtības un principā izšķirts tagadējā lietā paceltais jautājums par līdzīpašnieka tiesībām tieši no īrnieka pieprasīt tikai savu (idealo) daļu īres naudā kā tādā; tāpat no tā vien, ka prasība līdzīga tagadējai nav pielaižama, kad īres līgums būtu būtu noticis vienīgi ar otro (ne prasītāju) līdzīpašnieku, iekams šāds īres līgums netiktu atcelts tiesas ceļā uz pirmā līdzīpašnieka atsevišķas prasības pamata (Sen. civ. kas. dep. spried. 1924. g. 305. №, sk. arī 1929. g. spriedumu lietā № 84.) nemaz neizriet, ka gadījumā, kad īres līgums noslēgts kopā ar visiem līdzīpašniekiem, nebūtu pielaižama viena paša līdzīpašnieka prasība par viņam piekritošo idealo daļu īres naudā; 8) ka konkrētā gadījumā apgabaltiesa nav konstatējusi, ka atbildētājam nebūtu bijis zināms, ka otram līdzīpašniekam, Rubinam Friedmanim, pieder nevis viss nams, bet tikai viena ideala pusdaļa; apgabaltiesa sprieduma vēsturiskā daļā tieši pieved, ka prasītājs atsaucies uz notariālo paziņojumu atbildētājam par to, ka minētais Friedmanes esot tikai līdzīpašnieks un tāpēc neesot leģitimēts no sevis saņemt visu īres naudu; tā tad pats par sevi atkrīt apgabaltiesas izceltais apcerējums par to, it kā atbildētājam neesot jāreķinājas ar abu līdzīpašnieku „iekšējām attiecībām“; 3) ka tādā kārtā apgabaltiesa pārkāpusi priv. lik. 938., 3332. p., civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1929. g. 23. janvāra spriedumu priv. lik. 938., 3332. p., civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

122. 1929. g. 12. decembrī. Eduarda Medņa pilnv. zv. adv. Pilpa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Rūjienas krājaizdevu sabiedrības prasībā pret Eduardu Medni. (L. № 1614.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka pēc prasītājas statutu 47. § 2. teik. iztrūkstošā suma jāsamaksā visiem biedriem kopā, pie kam pilnai sapulcei jānoteic maksājamās sumas sadalīšanas veids saskaņā ar biedrības saistības normām (§ 11); 2) ka biedrības saistības norma, — kā nosaka pievestais 11. § (2. teik.), — pastāv iekš tam, ka katra biedra atbildības suma ir 10 reizes lielāka par viņam atvēlēto kredītu kopsumu; tā tad katra biedra atbildības suma jānoteic samērā ar viņam atvēlēto kredīta sumu, proti, tikai proporcionāli katram biedram atvēlētam kredītam, bet nekad neabsolūti vienlīdzīgās sumās no katra biedra; 11. § 2. teik. iztulkojams sakarā ar 1919. g. 5. septembra Noteikumu par kooperatīvām sabiedrībām un viņu savienībām 12. p. (lik. krāj. 126. num.), saskaņā ar kuŗu par prasībām pret kooperatīvu sabiedrību viņas biedri ir atbildīgi: a) ar savām pajām pilnā vērtībā, b) vai statutos noteiktas sumas lielumā, kuŗš (proti, lielum) nosakāms zināmā samērā ar biedriem atļauto kredītu vai samērā ar paļjas lielumu vai arī citādi, c) vai arī neaprobežoti, atbildot ar visu savu mantu; 11. § 2. teik. nu pieturas pie noteikumu 12. p. 2. punktā, pirmā vietā, t. i. normalā, izteiktā atbildības principa, proti, taisni zināmā samērā ar biedriem atļauto kredītu; nedz statutu 11. § 2. teik., nedz Noteikumu 12. p. 2. pk. nenoteic atbildības normu vienkārši it kā atvēlēto kredīta sumas robežās, kā maldīgi domā prasītāja un arī apgabaltiesa, bet taisni samērā ar atvēlēto kredīta sumu, gan katrā ziņā ne augstāki par 10-kārtīgo kredīta apmēru; šāda 11. § 2. teik. interpretācija nemaz nerunā pretim 11. § piezīmei, kuŗa nosaka tikai to, ka biedra atbildība nevar būt mazāka par divkārtīgo viņam atvēlēto kredīta kopsumu, t. i. ja arī kāds biedris faktiski nebūtu izlietojis viņam atvēlēto kredītu, tad tomēr viņa atbildības suma sniegtos katrā zi-

ņā līdz divkārtīgai viņam atvēlēto kredīta sumai, ja vien uz viņu — pēc proporcijas — kritošā daļā zaudējumos sniegtošs vismaz līdz aprādītai divkārtīgai atvēlēto kredīta sumai; ja pievienotos apgabaltiesas priekšā liktai interpretācijai, tad būtu jānāk pie slēdziena, ka katram biedrim katrā ziņā būtu jāiemaksā kooperatīvās sabiedrības kasē divkārtīgā viņam atvēlēto kredīta sumā, kaut arī uz viņu (pēc apgabaltiesas domām līdzīgos apmēros) kritušā zaudējumu sumā būtu mazāka par divkārtīgo viņam atvēlēto kredīta sumu; tādā kārtā statutu 11. § piezīme nemaz neparalizē un nevar paralizēt paša 11. § izteikto atbildības principu, pēc kuŗa biedru atbildība noteicama nevis kādos absolūti noteiktos apmēros (sadalot zaudējumus pēc biedru galvām vienlīdzīgās daļās), bet tikai „samērā“ (noteikumu 12. p. 2. pk.) ar katra biedra atbildības normu, t. i. samērā ar desmitkārtīgo atvēlēto kredīta kopsumu; likumā pretruna nav prezumējama un tāpēc it kā pretrunīgie noteikumi jāiztulko tā, ka viens izteiktu galveno principu, bet otrs tikai izņēmumu vai speciālu nosacījumu (priv. lik. ievad. XX p.); tā tad 11. § piezīme kā izņēmums varētu attiekties tikai uz aprādīto speciālo nosacījumu, kuŗu kā izņēmumu nevar iztulkot paplašināti (turpat XIX p.); bez tā, katrs noteikums šaubu gadījumā jāiztulko par labu mīkstākai un taisnīgākai nozīmei: „in dubio mitius“ (turpat XVIII p.); kā pareizi aizrāda atbildētājs savā kasācijas sūdzībā, būtu ne taisni, ja domātu uzlikt biedriem atbildību par zaudējumiem (sabiedrības parādiem) visiem absolūti vienlīdzīgās daļās, vienkārši pēc biedru galvām, t. i. vienkārši vienlīdzīgās sumās; jo tad iznāktu, ka biedris, kuŗš prasīja mazāku kredītu, un kuŗami tā tad arī tika atvēlēts mazāks kredīts, tiktu tomēr pievilktš zaudējumu segšanai (Nachschusspflicht) tai pašā sumā, kā biedris, kuŗš baudītu lielāku kredītu, un ka atbildības vienīgās robežas būtu tikai vispārējais katram biedram atvēlēto kredīta apmērs; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa, nosakot zaudējuma izdalīšanas normu ne samērā ar biedriem atvēlēto kredītu, bet vienlīdzīgās daļās, tikai atvēlēto kredīta robežās, pārkāpusi prasītājas statutu 11., 47. §§, civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p.,

kādēļ apgabaltiesas spriedums aiz šī pārkāpuma atcelams, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1929. g. 16. marta spriedumu Rūjienas krājaizdevu sabiedrības statutu 11., 47. §§ un civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

123. 1929. gada 24. oktobrī. Michaila Dzigana pilnv. zv. adv. Bočagova lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu. Tirdzniecības un rūpniecības A/S „Jozef Magaril bij. Š. Magaril“ prasība pret Michailu Dziganu un prasītājas pilnvarnieka Lazara Vallera paskaidrojums. (L. № 1562.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa apmierinājusi prasību vienīgi uz tā pamata, ka tagadējais atbildētājs, vekselturētājs (Dzigans), nav ievērojis Code de Commerce 165. p., t. i. nav 14 dienu laikā no protesta aicinājis tagadējo prasītāju, vekseļa žirantu, pie tiesas; 2) ka apgabaltiesa tomēr pat nav mēģinājusi nodibināt, uz kāda pamata viņa atradusi par iespējamu piemērot taisni Code de Commerce noteikumus vekselim, kas tika nesamaksas dēļ protestēts Latvijā; apgabaltiesa nenoliedz, ka vekselis pareizi ticis protestēts Latvijā; apgabaltiesa arī pat nav apspriedusi jautājumus, vai tagadējā prasītāja vekseli vispār būtu indosējusi Francijā un kur sevišķi bija, resp. ir prasītājas dzīves vieta (sēdeklis); ar to apgabaltiesa pielaidusi sprieduma motīvu nepilnību, nenoskaidrojot galvenos, izšķirošos jautājumus; 3) ka tagadējā prasītāja, kā akciju sabiedrība (sk. notara apliecinājumu uz tagadējās prasītājas izdotās prokuras), tikusi uz Latvijas valdības apstiprināto statutu pamata nodibināta un darbojas Latvijā, Rīgā, un tāpēc viņas domicils (sēdeklis), jau tieši uz likuma pamata (Kr. civ. lik. 2191. p. 2. pk.; 2153. p.), bija un varēja būt tikai Latvijā, bet ne ārzemēs (Parizē); pretējā gadījumā viņa nebūtu Latvijas akc. sabiedrība, bet gan ārzemes akciju sabiedrība (1922. g. 29. no-

vembra noteikumi par ārzemju un paju sabiedrību darbību Latvijā; Vald. Vēstn. 271. №); apgabaltiesa arī nav konstatējusi pretējo; 4) ka runā stāvošais vekselis izdots kā pārvedu vekselis (tratta) paša orderim (veksellik. 85. p. 1. pk.); nav strīdu par to, ka vekseļa izpildīšanas (samaksas) vieta ir Latvijā, t. i. trasāta dzīves vieta (veksellik. 85. p. 4. pk.), proti, Berkoviča domicils, Rīgā; vekseli indosējusi pati tagadējā prasītāja, akc. sabiedrība, kā trasante (veksellik. 87. p. 17. p. 1. teik.); arī viņas, prasītājas, t. i. akc. sabiedrības, dzīves vieta vekseļa izdošanas un indosēšanas laikā bijusi Rīga, kurā kā tāda aprādīta netikvien pie tagadējās prasītājas paraksta kā vekseldevējas, bet arī pie viņas paraksta kā indosantes; tagadējā prasītāja kā trasante pati bija sastādījusi vekseli un noteikusi vekseļa samaksas vietu; 5) ka trasants, tā tad arī vekseļa paša orderim trasants, kas indosējis vekseli, atbild netikvien kā indosants, bet arī, un proti pirmā rindā, kā vekseldevējs (trasants: veksellik. 97. p. 1. pk.; 101. p. 1., 4. pk.); 6) ka tāpēc konkrētā gadījumā vekselis nesamaksas dēļ bija jāprotestē Rīgā, t. i. vekseļa samaksas vietā; protesta kārtība jāapspriež pēc protesta izdarīšanas vietas likumiem (sk. veksellik. 83. p.); 7) ka notaram, protestējot vekseli, bija jārikojas pēc Latvijas likumiem; 8) ka vispār, indosanta un trasanta regresatbildības priekšnoteikums ir taisni un vienīgi vekseļa protests (veksellik. 48., 49., 54. p., 101. 1., 5. pk.); saskaņā ar šo, piem., vekselturētāja prasība pret indosantu un trasantu sāk noilgt gada laikā taisni no protesta celšanas (veksellik. 72. p.), bet ne no vekseļa samaksas termiņa (kā tas paredzēts attiecībā uz tiešo vekselparādnieku: veksellik. 72. p.); 9) ka tāpēc tagadējās prasītājas vekselisaistība, kā uz vekseļa izdošanas pamata (kā trasantes), tā arī uz vekseļa indosēšanas pamata (kā indosantes) apspriežama pēc likumiem, pēc kuriem šādas saistības bija izcēlušas, pie tam regresa priekšnoteikumi apspriežami pēc atsevišķa vekselparādnieka likumiem, proti pēc vekselisaistības uzņemšanās vietas likumiem; tas ir tagad vispār atzīts princips: L. v. Bar, Internationales Handelsrecht, Ehrenberga Handbuch 1. sēj. 35. § 389. l. p. pie

31. piez.; Starptautisko tiesību instituta II tezes beigās: „Les effets et la valdité de la lettre de change, des endossements se jugent d'après les lois de chacun de ces pays où ces différents actes sont faits“; Lyon-Caën et Renault, *Traité de droit commercial*, 4. sēj. 647. № (pie 2. piez.); „Les effets de chaque endossement sont aussi fixés par la loi du lieu où il a été fait“; Stauba komentars (11. izdev.) pie Vācu veksellik. 87. p. (8. piez.); „Was aber die Obligation der Regressschuldner betrifft, so ist der Wohnsitz des Verpflichteten entscheidend“; 10) ka tā tad tagadējās prasītājas atbildības priekšnoteikumi apspriežami pēc saistības uzņemšanas vietas, t. i. pēc Latvijas likumiem; 11) ka tādā kārtā tagadējās prasītājas saistība, tās apmērs un efekts apspriežami pēc saistības uzņemšanas vietas, t. i. viņas dzīves vietas, kur konkrētā lietā arī vekselis tika protestēts; protesta sekas un spēks apspriežami pēc viņa izdarīšanas vietas Latvijā; indosanta un trasanta atbildības priekšnoteikums ir vekseļa protests, bet protesta kārtība apspriežama pēc protesta izdarīšanas vietas likumiem; tāpēc tagadējās prasītājas kā trasantes un indosantes un arī kā rambursregresa parādnieces (veksellik. 73. p. 1. teik.) atbildība, un līdz ar to arī vekselprasības celšanas laiks (noilgums) apspriežami pēc viņas (tagadējās prasītājas) likumiem, t. i. pēc viņas dzīves vietas likuma, vekseļa izdošanas resp. indosēšanas laikā; šai ziņā Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1886. g. 91. № Minca lietā, apspriežot jautājumu par vekselprasības noilguma laiku no Krievijas kolizijas normu viedokļa, taisni piegriezis izšķirošu nozīmi tam, kur indosantam indosēšanas laikā, bija dzīves vieta, kas arī pilnīgi sakrīt ar augšā aprādīto vispārējo principu; 12) ka, neatkarīgi no visa tā, katra saistība, tā tad arī vekselisaistība un sevišķi indosanta regressaistība, taisni arī pēc Privatlikumā paredzētām kolizijas normām (priv. lik. ievad. 35. p. 3. teik.; sk. arī Sen. civ. kas. dep. spried. 1895. g. 89. № Kruglova lietā; 1889. g. 97. num. Zilberga lietā; 1886. g. 91. num. Minca lietā; 1884. g. 140. num. Grünlauba lietā) apspriežama pēc saistības izpildīšanas vietas; tāpēc arī uz šī pamata ir

110

jāatzīst, ka tagadējās prasītājas, kā trasantes un indosantes, regresatbildība apspriežama pēc Latvijas veksellikuma; taisni priv. lik. ievada 35. p. satur sevi Latvijā (izņemot Latgali) spēkā esošās kolizijas normas, obligaciju tiesības, un tāpēc tas piemērojams arī vekseltiesisko koliziju gadījumos, kuŗi pašā veksellikumā nav noregulēti; Latvijā privatlikumam nemaz nav „vietējo“ likumu nozīmes, bet, taisni otrādi, tas ir galvenais un vispārējais likums, kamēr Krievu likumiem tikai singularu vai specialu normu nozīme; civ. proc. lik. 707. p. kā procesuāls likums satur sevi tikai vispārējo noteikumu par to, ka jāņem vērā ārzemes likumi, pēc kuŗiem attiecīgi akti sastādīti; bet ar to nemaz nav izslēgtas kolizijas normas, kuŗas paredz Latvijā spēkā esošais privatlikums; ievēdot Krievijas civilprocesa likumu, 1889. gada 9. jūlijā procesa novela tieši un noteikti atstājusi spēkā Latvijā (toreiz Balt. guberņās) spēkā esošos materiales (privāt-) likumus, cik tālu tie nav tieši atcelti ar minēto noveļu (civ. proc. lik. 1800. p.; noveles A 63. p.); priv. lik. ievad. 35. p. netika sevišķi atcelts un ir spēkā vēl tagad pilnā apmērā; 13) tāpēc pietika ar protesta izdarīšanu Latvijā (Rīgā), lai tagadējais atbildētājs kā vekselkreditors paturētu savu rambursregresa prasību pret tagadējo prasītāju, pret kuŗu tagadējais atbildētājs to cēlis 6 mēnešu laikā no samaksāšanas dienas. (veksellik. 73. p.), kāds laiks, kā nenoliedz tagadējā prasītāja, nav notecējis līdz pašas vekselprasības iesniegšanai; apgabaltiesa arī nav nodibinājusi, ka šis 6 mēnešu laiks būtu notecējis līdz vekselprasības celšanai; 14) ka tādā kārtā, pretēji apgabaltiesas domām, nav šai lietā piemērojama Code de Commerce 165. pantā paredzētā protesta izdošanas kārtība, nedz prasības celšanas laiks; 15) ka tā tad apgabaltiesa pārkāpusi Veks. lik. 73. p., Priv. lik. ievada 35. p., Civ. proc. lik. 181., 196 (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams. Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1929. gada 21./27. februāra spriedumu Priv. lik. ievada 35. p., Veksellik. 73. p., Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

124. 1929. g. 12. decembrī. Aleksandra Kraucis pilnv. zv. adv. Kempelis lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu lietā par naudas sadalīšanu starp Viļa Reščevska kreditoriem. (L. № 1763.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar civ. proc. lik. 1241¹. p., naudas sadalīšana, kuŗu piedzinis Miertiesneša tiesu izpildītājs, starp vairākiem parādnieka kreditoriem piekrīt miertiesnesim, kuŗa iecirknī spriedumi izpildīti, neatkarīgi no sadalāmo naudu sumas; 2) ka runā stāvošā gadījumā visas sadalāmās naudas piedzinuši miertiesnešu tiesu izpildītāji; 3) ka apgabaltiesas pievestais Kriev. Senata spriedums 1869. g. № 1311 noticis pirms civ. proc. lik. 1214¹. p. ieviešanas ar 1912. g. 5. jūnija un 1913. g. 26. jūnija likumiem un tāpēc nav tagadējā lietā piemērojams; 4) ka tā tad apgabaltiesai nebija likumīga pamata tagadējo lietu izbeigt it kā nepiekritības dēļ miertiesnešu iestādēm, kādēļ viņas lēmums aiz civ. proc. lik. 1214¹. p. pārkāpuma atceļams, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1929. g. 19. jūnija lēmumu civ. proc. lik. 1214¹. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

125. 1929. g. 24. oktobrī. Konstantīna Jansona pilnv. zv. adv. Berģa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu jaunatklātu apstākļu dēļ Pēterā Pabērza prasībā pret Konstantīnu Jansonu. (L. № 1778.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa ar savu likumīgā spēkā gājušu 1927. g. 14. jūnija spriedumu ir apmierinājusi prasītāja Pēterā Pabērza pret atbildētāju Konstantīnu Jansonu celto prasību par izdarītiem būves darbiem 190 latu apmērā uz tā pamata, ka atradusi par atspēkotu atbildētāja pret prasību celto ierunu par to, ka būve nav pabeigta un ka pie būves darbu izvešanas prasītājs būtu pielaidis vēselu rindu trūkumu, pie kam attiecībā uz būves trūkumiem apgabaltiesa, lai gan tādas ir konstatējusi, saskaņā ar izdarīto ekspertīzi, tomēr ir atzinusi, ka konstatētiem trūku-

miem neesot šinī gadījumā izšķirošas nozīmes aiz tā iemesla, ka no liecinieka Jāņa Lapiņa liecības esot redzams, ka atbildētājs bijis ar prasītāja darbu apmierināts un teicis, ka prasītājs strādājot ļabi un lēti, bet par trūkumiem nekā neesot minējis, no kā apgabaltiesa nākusi pie slēdziena, ka atbildētājs prasītāja darbu atzinis par labu un ka nevis būves trūkumi bijuši par iemeslu naudas ieturēšanai; 2) ka ar likumīgā spēkā gājušu 1929. g. 25. janvāra apgabaltiesas I Kriminālodaļas spriedumu liecinieks Jānis Lapiņš atzīts par vainīgu iekš tā, ka viņš 1927. g. 14. jūnijā Cēsīs, Rīgas apgabaltiesas sēdē prasītāja Pabērza prasības lietā par 190 latiem darba algas samaksu, būdams uzpirkts no Pabērza ar nolūku kaitēt taisni tiesai uz Pabērza pamudinājumu apzināti nepatiesi apliecinājis, ka 1926. g. septembrī moderniecībā dzirdējis, ka Jansons citu personu klātbūtnē sacījis, ka viņš ar Pabērza darbu pie ēkas būves esot apmierināts, ka tas ļabi strādājot un ka būvi tam atļāvis celt uz blakšiem, ko patiesībā Jansons nebija sacījis; 3) ka ar minēto Krimināltiesas sprieduma konstatētam jaunatklājamies apstākļiem neapstrīdami var būt svarīgs iespaids uz notikušā spēkā gājušā prasītāja Pabērza prasībā pret atbildētāju Jansonu 1927. g. 14. jūnijā kritušā sprieduma grozīšanu un ka lūgums par šī sprieduma jaunu caurlūkošanu iesniegts saskaņā ar civ. proc. lik. 285., 286., 287. un 288. p. (1923. g. izd.) noteikumiem; 4) ka tādā kārtā 1927. g. 14. jūnijā kritušais spriedums uz civ. proc. lik. 284. panta pamata atceļams, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1927. gada 14. jūnija spriedumu uz civ. proc. lik. 284. (187.) panta pamata atcelt un lietu nodot Rīgas apgabaltiesai caurskatīšanai no jauna citā sastāvā.

126. 1929. g. 12. decembrī. Hildas Lindes lūgums par Latgales apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņas, Linde, sūdzībā par Latgales zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu. (L. № 1784.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa noraidījusi sūdzētājas blakus sūdzību uz tā pamata, ka a) zemes grām. nod. priekšnieka

lēmumu pārsūdzējusi tikai viņa pati vien, bet ne arī viņas līdzīpašniece Dagmara Dittmar, dzim. Zarri, un ka tāpēc zemes grām. nod. priekšnieka lēmums esot stājies spēkā attiecībā uz šo pēdējo līdzīpašnieci, un ka b) hipotēkariska vienība neesot sadalāma dabā atsevišķās hipotēkariskās vienības, atverot katrai pa jaunai folijai zemes grāmatu reģistrī, uz vienkārša līdzīpašnieču līguma pamata; 2) ka pēc Notar. nolik. 357. p. 2. teik. zemes grām. nod. priekšnieka lēmumi pasludināmi promesošiem lūdzējiem ar pavēstēm; saskaņā ar Notar. nolik. 366. p., zemes grām. nod. priekšnieka lēmumi pārsūdzāmi blakus sūdzību kārtībā, kuŗu paredz Civ. proc. lik.; pēc Civ. proc. lik. 262. (167.) p. blakus sūdzības iesniedzamas 7 dienu laikā no lēmuma pasludināšanas; apgabaltiesa nav nodibinājusi, ka zemes grām. nod. priekšnieka lēmums būtu ticis pasludināts otrai līdzīpašniecei, Dagmarai Dittmar; tādēļ vien apgabaltiesai nebija likumīga pamata atzīt, ka viņa lēmums esot stājies spēkā attiecībā uz Dagmaru Dittmar un aiz šī ņemesla sūdzētājas Hil-das Linde sūdzību atstāt bez ievēribas; neatkarīgi no tā, saskaņā ar Civ. proc. lik. 23. (15⁴) p., ja pēc strīdamās tiesības būtības vai uz likuma pamata lietas spriedumam jāattiecas nešķīrami uz visiem daļbniekiem, tad darbi viņu strīdamās tiesības aizsardzībai par labu ir spēkā arī priekš neatnākušiem vai kaut kādu darbu neizpildījušiem daļbniekiem; tāpēc ievērojot, ka tagadējā lieta grozās ap kopējo, nedalīto priekšmetu, pilnīgi pietiktu, ja zemes grām. nod. priekšnieka lēmumu pārsūdzējusi kaut arī viena līdzīpašniece; 3) ka, pretēji apgabaltiesas domām, Notar. nolik. 311., 340. p. (apgabaltiesas pievestā „340¹.“ p. nav) nemaz neparedz kādu sevišķu darījumu, uz kuŗa pamata būtu izvedama hipotēkariskas vienības sadalīšana dabā vairākos atsevišķos reālos gabalos; darījums, proti dalīšanas akts, būtu vajadzīgs tikai ta, ja vairākie līdzīpašnieki domātu kopējo imobilu sadalīt dabā sakā starpā atsevišķos gabalos tādā kārtā, ka katram līdzīpašniekam pienāktos atsevišķi savs gabals; bet ja, kā tas bija paredzēts tagadējā lietā, arī atsevišķie reālie gabali paliktu jopro-

112

jām kopēji, un turpmāk piederētu kopā abām līdzīpašniecēm, tad dalīšanas līgumam tikpat nebūtu vieta, ka, piem., gadījumā, kad viens pats imobila īpašnieks domātu sadalīt to dabā vairākos atsevišķos gabalos; tāds īpašnieks taču nevarētu ar sevi pašu slēgt dalīšanas līgumu; tāpat arī vairāku imobilu īpašnieks (vai līdzīpašnieki) varētu tos savienot vienā pašā hipotēkariskā vienībā (Notar. nolik. 312. p.) neslēdzot par to it kā dalīšanas vai citu līgumu; zem darījuma jāsaprot atļautu darbu, kuŗu izdara, lai nodibinātu, grozītu vai atceltu juridiskas attiecības (Priv. lik. 2909. p.); sadalot kopējo (vai vienpersonīgo) imobilu dabā, t. i. tikai atsevišķos reālos gabalos, nenodibinot pie tam īpašuma resp. īpašnieku personu pārmaiņu attiecībā uz katru atsevišķu reālu gabalu, nekāds „darījums“ nenotiek un tāpēc imobila īpašnieks vai līdzīpašnieki varēja lūgt savu resp. kopējo imobilu — saskaņā ar pieliktiem plāniem un attiecīgas administratīvas iestādes atļauju — sadalīt dabā atsevišķos reālos gabalos un katram no viņiem atvērt pa vienam atsevišķu foliju zemes grāmatu reģistrī, noslēdzot pie tam iepriekšējo veselam imobilam atvērto reģistrī; Notar. nolik. 340. p. 1. punktā (uz kuŗu kā liekas domājusi atsaukties apgabaltiesa) minētie „akti un dokumenti“ varēja attiekties ne tik vien uz tiesībām, bet (kā redzams no tur lietotā satiksmes vārda „или“) arī uz zemes grāmatās ierakstītiem datiem („сведения“), tā tad neobligatoriski taisni uz atzīmējamām tiesībām; tā tad, ja ar lūgto atzīmi lūdzēju tiesības kā tādas nemaz nav aizskārtas un tās nav grozāmas, tad ar iesniedzamiem „aktiem un dokumentiem“ būtu jānodibina vienīgi tie dati, uz kuŗiem pamatojas lūgums, t. i. konkrētā gadījumā zem šādiem aktiem un dokumentiem būtu jāsaprot lūdzēju iesniegtie plāni un Zemkopības ministrijas zemju pārvaldes apliecība; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesas lēmumam pievestie motīvi nav par pareiziem atzīstami, kādēļ apgabaltiesas lēmums Notar. nolik. 311., 340., 357., 366. p.; Civ. proc. lik. 23., 181., 196., 262. (15⁴., 129., 142., 167) p. pārķāpumu dēļ atceļams, Senats nolemj: Latgales apgabaltiesas 1928. g. 31. oktob-

ra lēmumu Notar. nolik. 311., 340., 357., 366. p. un Civil. proc. lik. 23. 181., 196, 262. (15., 129., 142., 167) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

127. 1929. g. 12. decembrī. II Vidzemes Savstarpējās Kreditbiedrības pilnv. zv. adv. Hamaņa lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Pēterļa Stāka prasībā pret II Vidzemes Savstarpējo Kreditbiedrību un prasītāja pilnv. zv. adv. Zeeberga paskaidrojums. (L. № 226.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Izklausījis prasītāja pilnv. zv. adv. Zeeberga paskaidrojumus, Senats atrod: prasītājs lūdz atzīt par nelikumīgām un atceļamām: 1) atbildētājas 1923. gada 17. jūnija pilnsapulci, 2) pilnsapulces lēmumu par ievēlēto valdes sastāvu, 3) visu valdes sastāvā ievēlēto personu atbildētājas vārdā izdarīto rīcību.

Savu prasību prasītājs pamato uz to, 1) ka pēc atbildētājas statutiem pilnsapulci var sasaukt tikai valde, 2) ka minētās personas nav bijušas valdes locekļi, kādē viņām nav bijusi tiesība sasaukt pilnsapulci, 3) ka minētās personas pat zaudējušas atbildētājas biedru kvalitāti, jo savu biedru naudu vietā saņēmuši Latvijas Tirdzniecības Rūpniecības bankas (L. T. R. b.) akcijas, ar kurām atbildētāja esot apvienojusies uz viņas 1920. g. 12. aprīļa lēmuma pamata, 4) ka tāpēc pilnsapulce kā nelikumīgi sasaukta un viņā pieņemtie lēmumi uzskatāmi par spēkā neesošiem, 5) ka prasītājam, kā atbildētājas biedram, esot dibināta interese celt tagadējo prasību.

Atbildētāja, neatzīstot prasību, paskaidrojuši, ka 1) prasītājam neesot dibinātas intereses prasības celšanā, 2) ka agrāk 1920. g. 12. aprīlī ārkārtējā pilnsapulcē ieceltās valdes sastāvā bijušās personas zaudējušas valdes locekļu kvalitāti: a) 3 gadu notecēšanas dēļ (statutu 53. §), b) ar to, ka tās iegājušas L. T. R. bankas valdes un padomes sastāvā (statutu 1. p. piez.; kreditnolik. 10. nodal. 28., 39. p., Kr. civ. lik. 2174. p. piez.); 3) ka tāpēc attiecīga organa trūkuma dēļ, kas būtu varējis sasaukt pilnsapulci, prasības rakstā minētām personām, kā rīcības komitejai, esot

bijusi tiesība no sevis rūpēties par pilnsapulces sasaukšanu.

Apgabaltiesa apmierinājusi prasību. Tiesu palata apstiprinājusi apgabaltiesas spriedumu, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem.

Tiesu palata atrod par nodibinātu prasītāja interesi tagadējās prasības celšanā jau ar to, ka prasītājs, kā atbildētājas biedris, kurš savu biedru naudu neesot atprasījis, nesot statutos paredzēto atbildību par atbildētājas operācijām, kurām izdevīgais rezultāts atkarājoties no valdes sastāva. Jautājumu par atbildētājas 1923. gada 17. jūnija pilnsapulces 3 sasaucēju biedru kvalitāti Tiesu palata izšķīrusi atraidoši uz tā pamata, ka visi viņi izņēmuši savas biedru kartes, to vietā saņemot L. T. R. b. akcijas; līdz ar to tā tad arī nevarot uzskatīt par valdi arī tās 5 personas, kurās minētā pilnsapulcē tikušas ievēlētas šai amatā. Izejot no šādiem apcerējumiem, Tiesu palata noliedz pilnsapulces sasaucējiem tiesību sasaukt tādu. Šai ziņā Tiesu palata par likumīgiem valdes locekļiem uzskata vēl pirms 1923. g. valdes sastāvā iegājušās personas, neatkarīgi no tā, vai tās vēlāk būtu iestājušās L. T. R. b. valdes jeb padomes sastāvā vai ne, jo viņiem šie pēdējie amati bijuši jāatstāj; katrā ziņā sapulces sasaukšanu būtu varējuši panākt 20 biedru liela daļa, šai nolūkā griežoties pie Rīgas apgabaltiesas pēc noteikumu analogijas par akciju sabiedrībām. Aiz pievestiem iemesliem Tiesu palata nākusi pie slēdziena, ka par nelikumīgiem esot atzīstami 1923. g. 17. jūnija sapulce un viņā ievēlētais valdes sastāvs, kā arī tanī iegājušo personu rīkojumi.

Atbildētājas kasācijas sūdzība nepelna ievērību.

Tiesu palatai bija pietiekošs pamats atzīt, ka pilnsapulces sasaucēji tajā laikā nav vairs bijuši atbildētājas biedri, saņemot biedru naudu atpakaļ. Šai ziņā jāiziet no tā, ka „biedru dalības zīme“, pretēji akcijai, nav uzskatāma par vērtspapīru. Viņa apliecina vienīgi naudas iemaksu; tas izriet ne tik vien no viņas teksta, kas izsmelās vienīgi ar aizrādījumu, ka no zīmes saņēmēja „saņemta dalības desmitprocentīga iemaksa pēc biedrības statutu

3. §, bet arī no šī dokumenta apzīmējuma krievu valodā kā „билет членского взноса“. Statutos par šo dokumentu vispār nav runas. Tā tad viņam patstāvīgas nozīmes nav. Tāpēc tas arī nevar iemiesot sevī kādu no viņa it kā (korporatīva) prasījuma dokumenta izrietošu prasījumu, kas nebūtu realizējams bez šī dokumenta; tāpat arī nevar konstruēt kādas lietiskas tiesības par šo dokumentu: Tā tad biedru dalības zīme nerada pati par sevi nedz tiesības „par“ papīru, nedz tiesības „no“ papīra, un katrā ziņā tiesības „no“ dalības zīmes neatkarājas no tiesības „par“ dalības zīmi. Ar to atkrit šī dokumenta vērtspapīra raksturs. Šai ziņā atbildētāja pareizi aizrāda, ka „biedru dalības zīme“ nebauda negocibilitāti, līdzīgi (nevinkuletai) akcijai. Tāpat arī biedru tiesības, kā korporatīvas, sabiedriskas tiesības nav pārnesamas (cedējamās), bet gan varētu cedēt tikai konkrētu, no sabiedriskām attiecībām izrietošu prasījumu pret biedrību (Priv. lik. 4384., 3468. p.). Atbildētāja maldās tikai tai ziņā, ka, pretēji atbildētājas domām, īstenībā, Tiesu palata nemaz nenoliedz, ka biedru korporatīvās tiesības nav kā tādas tālāk cedējamās, pat tieši aizrādot, ka „var piekrist apelatorei (t. i. atbildētājai), ka dalības zīme līdz ar viņa ietilpstošo tiesību kompleksu nav atsavināma“. Tiesu palata arī neiziet no tā, ka pilnsapulces sasaucēji būtu savas biedru tiesības vai pat savu biedru zīmes cedējuši trešām personām, bet gan Tiesu palata noteikti uzsvērt tikai to, ka viņi izņēmuši savas biedru naudas un ar to likvidējuši savas attiecības ar atbildētāju. Pie tam Tiesu palata tieši atsaucas uz atbildētājas statutu 12., 13. §, kurī runā par biedru izstāšanos (12. § „член желающий выбить . . .“) jeb par biedra fizisko vai „juridisko“ nāvi un biedra uzņēmuma izbeigšanos (13. §). Taisni statutu 12. § paredzētiem biedra dalības izbeigšanās iemesliem Tiesu palata pielīdzina gadījumu, kad biedris saņem atpakaļ savu biedra naudu. Gan Tiesu palata citā vietā runā par „biedru dalības zīmju nodošanu“ L. T. R. bankai. Tomēr ar to viņa nav do-

mājusi par biedru dalības tiesību cesiju, bet gan sapratusi zem pievestās frāzes tikai ārēja pierādījuma iesniegšanu L. T. R. bankai par to, ka minētās personas likvidējušas savas korporatīvās tiesības pret atbildētāju. Sakarā ar to, Tiesu palata šai (citā) vietā gan nepareizā juridiskā valodā, t. s. garām ejot, aizrāda, ka minētās personas likvidējušas savas biedru „dalības zīmes“ (!), kamēr, īstenībā, saprotams, varēja runāt tikai par biedru tiesību likvidāciju. Bet šādam lapsus linguae nav nozīmes lietā. Tiesu palata, aizrādot, ka pilnsapulces sasaucēji esot izņemtās biedru naudas „vietā“ saņēmuši L. T. R. bankas akcijas, uzsvērusi tikai to, ka akcijas uzskatāmas par atbildētājas biedru izstāšanās ekvivalentu, bet nemaz nav izteikusi, it kā izstājušais no atbildētājas biedris būtu savas dalības (korporatīvās) tiesības cedējis L. T. R. bankai. Tā tad atbildētāja pārpratusi Tiesu palatas aprādītos jautājumos izteiktās domas. Ar to tad atkrit tās premissas, no kurām atbildētāja izgājusi, apstrīdot savā kasācijas sūdzībā 1. punktā Tiesu palatas slēdzienu par to, ka pilnsapulces sasaucēji zaudējuši savas biedru tiesības. Ar to tā tad atkrit arī atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 1. punktā. Tādā kārtā Tiesu palata, neatzīstot minētām personām (pilnsapulces sasaucējiem) biedru kvalifikāciju, varēja jau aiz šī iemesla 1923. g. 17. jūnija pilnsapulci, kā sasauktu no nebiedriem, atzīt par nelikumīgu un atcelamu un līdz ar to prasību — par apmierināmu visumā.

Neatkarīgi no tā, pretēji atbildētājas domām, Tiesu palata pareizi atzinusi, ka pilnsapulces sasaucējiem nav bijusi tiesība, pat ja tos vēl uzskatītu par biedriem, no sevis pilnsapulci sasaukt. Atbildētājas statutu 33. § paredz, ka biedri, skaitā ne mazāk par 20, var pieprasīt ārkārtējas pilnsapulces sasaukšanu, savu prasījumu rakstiski pieteicot valdei. Statutu 33 § noteikumi identiski ar Kr. civ. lik. 2158. p. 1. piez. pielik. 11. p., kas tās pašas tiesības paredz arī akcionāriem, kurī reprezentē $\frac{1}{20}$ daļu pamatkapitāla. Pie tam saskaņā ar 1921. g. 20. aprīļa likuma 4. p. (lik. krāj. 83. №) gadījumā, ja valde no pilnsapulces sasaukšanas atteiktos, mi-

nētai akcionaru grupai tiesība šai nolūkā griezties pie apgabaltiesas (lik. 4. p.). Pievestiem likuma (tā tad arī lik. 4. p.) noteikumiem ir vispārēja nozīme (Sen. civ. kas. dep. spried. 1923. g. 103. №.; pēc spried. krāj. № 29.). Likuma 1. p. šai ziņā vispār noteic, ka bij. Krievijas valdības apstiprinātie statuti akciju biedrībām un paju sabiedrībām, kuŗām ir kādi uzņēmumi Latvijā, paliek spēkā, pie kam, saskaņā ar šī likuma ievadu, ar šī likuma noteikumiem ir jāpapildina un jāpārgroza pirms 1918. g. 18. novembra apstiprināto Latvijas akciju biedrību un paju sabiedrību statutu attiecīgie panti. Tā tad, ar šo likumu ipso jure visu to akciju biedrību un paju sabiedrību statuti uzskatāmi par attiecīgi papildinātiem un pārgrozītiem, kādas bija pēc kara atjaunojušas savu darbību Latvijā, t. i. bija pa kara laiku pārtraukušas savu darbību (piem., sakarā ar evakuāciju) un no jauna uzsākušas to (piem., pēc reevakuācijas). Pievestais 4. p. noteikums, kā liekas, patapināts no vācu tirdzn. nolikuma 254. §, kuŗš līdzīgo noteikumu paredz kā vispārēju noteikumu. Sakarā ar 1921. g. 20. aprīļa lik. 4. p., arī 1923. g. 9. jūnija likums (lik. krāj. 63. №) attiecībā uz kārtīgu pilnsapulču sasaukšanu, analogiskas tiesības paredz pat vienam pašam akcionaram (1. p.), pie kam šai likumā par evakuētām akciju sabiedrībām pat nav ne vārda. Tāpēc Tiesu palatai bija pietiekošs pamats atzīt, ka toreizējās pilnsapulces sasaucējiem būtu, mazākais, valdes sastāva trūkuma dēļ, bijis jāgriežas pie Rīgas apgabaltiesas ar lūgumu — pēc akciju sabiedrību analogijas (Priv. lik. ievad. 21. p.) — spert soļus pilnsapulces sasaukšanai, jo arī atbildētāja bija tai pašā stāvoklī, t. i. atjaunojusi vai domājusi atjaunot savu iepriekšējo darbību (sk. arī statutu 84. §). Katrā ziņā nav likuma, kas bez minētās formalitātes izpildīšanas — atzītu kādai akcionaru vai biedru grupai tiesību no sevis sasaukt pilnsapulci.

Pretēji atbildētājas domām, Tiesu palata tieši atzinusi valdi par organu, atsaucoties šai ziņā uz statutu 33., 35. §, bet nemaz nav atzinusi valdes locekļus it kā par pilnvarniekiem. Ja arī Tiesu palata

vienā vietā aizrāda, ka valdes locekļi nav varējuši „pamest likteņa varā savu pilnvaru devēju — sabiedrības mantu“, tad tas bija jāsaprot pilnvaras neistā vārda nozīmē, un šāda juridiski nepareiza formulēta fraza nemaz nav iespaidojusi Tiesu palatas sprieduma motivos izteikto domu gaitu. Tāpat Tiesu palata nav pielaidusi pretrunu motivos, it kā no vienas puses atzīstot valdes locekļus, kaš pārgājuši L. T. R. bankas dienestā, vēl par atbildētājas valdes locekļiem un no otras puses aizrādot, ka viņi neesot piedabūjami sasaukt pilnsapulci, kuŗas tendencei viņi nevarot piekrist. Īstenībā, Tiesu palata šai vietā domājusi tikai it kā attaisnot pilnsapulces sasaucēju rīcību, negriežoties taisni pie minētiem valdes locekļiem; bet arī nupat pievestiem Tiesu palatas apcerējumiem, kuŗi gan uzskatāmi par pilnīgi liekiem, nav nekādas nozīmes sprieduma motīvu ziņā. Ar to tā tad atkrit arī atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 2. un 3. punktos. Jautājums par to, vai prasītājs būtu uzskatāms par pietiekoši ieinteresētu celt tagadējo prasību, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Pretēji atbildētājas domām, prasītājam nebija vēl sevišķi jāpierāda, ka atbildētāja ar likuma pārkāpumu būtu nodarījusi viņam zināmu kaitējumu. Ja prasītājs ir atbildētājas biedris, kā to konstatē Tiesu palata, tad ar to vien jau nodibināta viņa ne tik vien interese, bet arī tiesība celt savu tagadējo prasību jau uz vispārēja pamata (sk. statutu 84. § un Kr. civ. lik. 2158. p. 1. piez. pielik. 8. p.; 2184. p.), neatkarīgi no kādiem tiešiem materiāliem zaudējumiem vai citiem kaitējumiem. Pietiek šai ziņā, ja pilnsapulce vai tās lēmumi runā pretim likumam jeb statutiem, kā sabiedriskam līgumam (sk. Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1898. g. 59. № Vitebskas savst. kredītbiedrības lietā; 1869. gadā 389. № Pēterpils kredītbiedrības lietā.) Ar to atkrit arī atbildētājas paskaidrojami viņas kasācijas sūdzības 4. punktā.

Aiz pievestiem iemesliem atzīstot, ka Tiesu palata nav atbildētājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: II Vidzemes

Savstarpīgās Kreditbiedrības pilnvarnieka zv. adv. Hamaņa kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

128. 1929. g. 21. novembrī. Jāņa Kaugara lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Jāņa Kaugara prasībā pret Latvijas valsti — Zemkopības un Kara ministriju personā. (L. № 224.)

Sēdi vadā priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Izklausījis prasītāja pilnv. zv. adv. Rūša paskaidrojumus, Senats atrod: Prasītājs lūdz:

A) atzīt viņam īpašuma tiesības 1) uz viņam piederošiem, ar viņa markām J. K. apzīmētiem ķieģeļiem, skaitā ap 290.000 gab., vērtībā pa 1 rbl. gab., kuri: a) „izbūvēti“ Ozolmuižā, aeroplana mājā skaitā, 200.000 gab., t. i. vērtībā kopā 4000 latu; b) „izbūvēti“ Stakļu mājās, skaitā 90.000 gab., t. i. vērtība kopā 1.800 latu.

2) uz izgatavotiem koka materiāliem, kuri „izbūvēti“ Ozolmuižā, aeroplana mājā, skaitā ap 8000—10000 kub. pēdu, vērtībā ppar 50 rbl. kubikpēdā, t. i. vērtībā kopā 8000 lati.

B) uzlikt atbildētājam par pienākumu minētos ķieģeļus un koku materiālus izdot.

C) šī pienākuma neizpildīšanas gadījumā piespriest no atbildētājiem solidāri 690.000 rbl. (= 13.800 lati) ar % un tiesas un lietas vešanas izdevumiem.

Savu prasību prasītājs pamato uz to, ka 1) prasītājs 1915. g. aizbraucis uz Krieviju un atstājis: a) pie savas ķieģeļu fabrikas Ozolnieku pagastā, ap 2 miljoni ķieģeļu, kuŗus vācu karaspēki esot aizveduši un izbūvējuši, un b) minētos koku materiālus, pilnīgi sagatavotus; 2) ka minētos ķieģeļus un koku materiālus, esot kopīgi pievākušas abas atbildētājas.

Atbildētājas prasību neatzīst, starp citu paskaidrojot, ka materiāli neatrodoties viņu valdīšanā vai rīcībā un esot izbūvēti (iebūvēti) zemē resp. ēkās, kuŗas viņām nepiederot, un ka tāpēc prasītājam neesot tiesības celt vindikācijas prasību.

Apgabaltiesa piespriedusi prasītājam: no Kara ministrijas Ls 6.500.—, bet no Zemkopības ministrijas Ls 2.500.—.

Apgabaltiesa atrod: 1) prasītājs nav zaudējis īpašuma tiesības uz minētiem materiāliem ar to, ka tos patvaļīgi paņēmuši vācu kara spēki, bet viņam būtu tiesības prasīt atlīdzību par materiāliem, kuri vēl tagad izrādās par iebūvētiem ēkās, gan tikai no šo ēku īpašniekiem, bet ne no atbildētājām šai lietā; turpretim prasītājam gan tiesība saņemt atlīdzību par zaudējumiem, pēc Priv. lik. 3444. p., no katras atbildētājas par to materiālu daudzumu, kuŗu tā paņēmusi, bet ne solidāri no abām atbildētājām; 2) prasītājam nav tiesības celt vindikācijas prasību attiecībā uz tiem materiāliem, kuri tagad vēl izrādītos faktiski iebūvētiem aeroplana mājās un Stakļu mājās, un proti a) aeroplana mājās attiecībā uz 50.000 ķieģeļiem un 2000 kubikpēdu koku materiāliem un b) Stakļu mājās attiecībā uz 90.000 ķieģeļiem un 3) turpretim prasītājam pienākumi: a) no Kara ministrijas: par 25.000 ķieģeļiem (pa 0,02 lati gabalā) un par 6000 kubikpēdu materiāliem (par 1 latu kubikpēdā), kādus materiālus tā esot aizvedusi, un b) no Zemkopības ministrijas: par 125.000 ķieģeļiem (par 0,2 lata gabalā), kādu daudzumu apgabaltiesa aprēķinājusi atskaitot no kopējās sumas (200.000 ķieģeļu) to daudzumu, kuŗu paņēmusi Kara ministrija (25.000 gab.) un to daudzumu, kuŗš izrādījies par iebūvētu aeroplana mājās (50.000 gab.).

Apgabaltiesas spriedumu pārsūdzējuši: prasītājs attiecībā uz viņam nepiespriesto prasības daļu, bet abas atbildētājas attiecībā uz neatraidītām prasības daļām, starp citu, galvenā kārtā uz tā pamata, ka apgabaltiesa, grozot prasības pamatu, piespriedusi prasību kā prasību par zaudējumu atlīdzību, kamēr prasība tikusi celta kā vindikācija.

Tiesu palata, atceļot apgabaltiesas spriedumu, prasību atraidījusi visumā. Attiecībā uz prasības atraidīšanu prasītājam nepiespriestā daļā Tiesu palata pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem par to, ka attiecībā uz Stakļu mājās iebūvētiem 90.000 ķieģeļiem — vindikācijas prasība nevieta, bet attiecībā uz koku materiāliem aeroplana mājās — Tiesu palata atrod par nepierādītu, ka noplēstās aeroplanu ēkās būtu fak-

tiski tikuši iebūvēti 8000 kubikpēdu koku materiāli. Prasību prasītājam piespriestā daļā (t. i. attiecībā uz ķieģeļu un koku materiāliem, kuŗi tagad jau izrādījušies par atdalītiem, t. i. vairs ne iebūvētiem aeroplana un Stakļu mājās), Tiesu palata atrod par neapmierināmu uz tā pamata, ka prasītājs nav pārsūdzējis (?) apgabaltiesas spriedumu šai viņam piespriestā daļā, kuŗā apgabaltiesa prasību kvalificējusi kā prasību par zaudējuma atlīdzību.

Tiesu palata atradusi par nepierādītu, ka — pretēji prasītāja apgalvojumam — taisni 8000 kubikpēdu koku materiālu būtu tikuši iebūvēti vēlāki noplēstās aeroplana ēkās. Nupat pievestā apgalvojuma pierādīšanai prasītājs savā apelācijas sūdzībā bija atsaucies netikvien uz liecinieku Miķeli Bergu, bet arī uz liecinieku Vili Bergu. Tiesu palata nākot pie sava nupat pievestā slēdziena, tomēr nav ņēmusi vērā Viļa Berga liecību, kas noteikti apliecinājis, ka esot bijuši 4 šķūņi, kuŗos bijuši ap 2000 kubikpēdu koka materiāla katrā. Neapsverot šo liecinieka liecību, Tiesu palata pārkāpusi Civ. proc. lik. 339., 711. p. Tiesu palata nenoliedz, ka prasītājam tiesība ar vindikācijas prasību prasīt tos ķieģeļu un koku materiālus resp. to vērtību, kuŗi prasības celšanas laikā izrādījušies par vairs neiebūvētiem, bet no atbildētājam aizvestiem un resp. pārdotiem. Tiesu palata atrod tikai, 1) ka apgabaltiesa esot prasītāja prasību šai daļā nepareizi kvalificējusi, piespriežot to nevis kā vindikācijas prasību, bet kā prasību par zaudējuma atlīdzību un 2) ka šāds apgabaltiesas sprieduma motīvs nav ticis no prasītāja pārsūdzēts un tāpēc stājies it kā likumīgā spēkā, kādēļ „apgabaltiesas pielaistā kļūda neesot vairs no Tiesu palatas izlabojama“. Šādi Tiesu palatas apcerējumi nav atzīstami par pareiziem. Prasītājs, kuŗam par labu spiedums noticis, nekad nevar šādu spriedumu pārsūdzēt aiz tā iemesla vien, ka tiesa pievedesi kaut arī nepareizu motīvu; pietiek ar to, ka prasība apmierināta sprieduma rezolūcijā izteiktā gala slēdziena ziņā. Turpretim, sprieduma motīvi nestājas likumīgā spēkā. Tāpēc Tiesu palatai, atrodot, ka neiebūvēti, t. i. no ēkām jau atdalīti materiāli, kuŗi tā tad vairs

nav uzskatāmi par bijušās galvenās mantas daļām, var būt par vindikācijas prasības priekšmetu, un tādā kārtā atzīstot par nepamatotiem — pēc būtības — atbildētāju pret apgabaltiesas spriedumu šai daļā celtos iebildumus, nebija likumīga pamata tomēr apgabaltiesas spriedumu šai daļā atcelt un prasību šai daļā atraidīt uz tā pamata vien, ka prasītājs nav pārsūdzējis taisīto spriedumu tai daļā, kuŗā spriedums kritis viņam par labu. Neatkarīgi no tā, apgabaltiesa, piespriežot prasītājam nevis pašus materiālus dabā, bet to vērtību, rikojusies prasības robežās, kuŗā prasītājs eventuāli bija lūdzis piespriest viņam pieprasīto materiālu vērtību. Apgabaltiesas pievestais Priv. lik. 3444. p. neattiecas uz pretlikumīgiem darbiem vien (Sen. civ. kas. dep. spried. 1924. g. 150. №), kuŗi nodibinātu taisni obligācijas prasību kā tādu, bet nodibina vispārējo principu, pēc kuŗa katram, kas atņem mantu un to neatdod, jāatlīdzina atņemtās mantas vērtība (sk. Priv. lik. 3454., 4562. p.). Vindikācijas prasība nemaz nezaudē savu raksturu kā vindikācija pateicoties tam vien, ka vindicējamās mantas vietā stājas atlīdzības suma, gadījumā, kad pati manta netika atdota (Priv. lik. 902., 910., 914., 3319. p. ar paskaidrojumiem Bukovska komentārā pie 902., 910. p.). Pretēji Tiesu palatas atbildētāju domām, apgabaltiesa ne tik vien nav uzskatījusi par nepieļaujamu vindikācijas prasību attiecībā uz neiebūvētiem, tagad atdalītiem materiāliem, bet gan, taisni otrādi, noteikti uzsvērusi izšķirību starp šādiem, prasītāja pieprasītiem (neiebūvētiem) materiāliem, un tiem, prasītāja pieprasītiem materiāliem, kuŗi galīgi iebūvēti un dēļ kuŗiem apgabaltiesa vindikāciju atradusi par nepieļaujamu. Tiesu palata šādu apgabaltiesas slēdzienu pilnīgi atzīst, un nedz Tiesu palata, nedz atbildētājs nav apstrīdējušas apgabaltiesas spriedumu daļā attiecībā uz neiebūvētiem materiāliem it kā uz tā pamata, ka apgabaltiesa apmierinājusi priekšlaicīgu prasību.

Aiz pievestiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata pārkāpusi Priv. lik. 3444. p., Civ. proc. lik. 339., 366., 892., 711. p., kādēļ Tiesu palatas spriedums atceļams,

Senats nolēmj: Tiesu palatas 1927. g. 29. septembra spriedumu, Priv. lik. 3444. p., Civ. proc. lik. 339., 366., 711., 892. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

129. 1929. g. 25. aprīlī. Latvijas Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja, juriskonsulta pal. Matsona lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Akc. sab. „Ziemeļu koku Eksports“ prasībā pret Latvijas Dzelzceļu virsvaldi un pēdējās pretprasībā.

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka prasītāja pamato savu prasību uz to, ka atbildētāja izkrāvusi preci ceļā, t. i. Torņkalna stacijā, un no tās preci ar zirgiem pārvedusi uz Rīgas muitu, par ko piedzinusi no prasītājas Ls 267,54 un, ka atbildētāja nelikumīgi piedzinusi maksu par vagonu aizturēšanu ceļa stacijā Ls 12,73; 2) ka atbildētāja cēlusi pretprasību par Ls 47,70 kā maksas atlikumu par preču uzglabāšanu, bet pamatprasību nav atzinusi uz tā pamata, ka prasītāja preces esot pieņēmusi Torņkalna stacijā, un ar šādu savu rīcību esot piekritusi tam, ka prece viņai tiktu izdota pašā Torņkalna stacijā un netiktu pārvadāta tālāk uz Rīga-Krasta; 3) ka miertiesnesis piespriedis prasītājai 339 lati 88 sant., bet pārējo daļu, proti 39 sant. apmērā, aritmiskas kļūdas dēļ, kā arī atbildētājas pretprasību, atraidījusi; Miertiesneša spriedumu pārsūdzējusi atbildētāja vien; Apgabaltiesa apstiprinājusi miertiesneša spriedumu; 4) ka saskaņā ar Dzelzc. nolikuma 54. p. pārvadāšanas līgums ietērpjams preču zīmē kopā ar preču zīmes dublikatu, kādi dokumenti kopā uzskatāmi par pierādījumu abu kontrahentu tiesībām un pienākumiem, tā tad principā dzelzceļiem pārvadāšanas līgums ir jāizpilda saskaņā ar preču zīmi; atbildētāja nenoliedz, ka preču zīmēs bija paredzēts, ka preces bijušas jāpārvadā transitā uz Latviju un Lietuvas stacijas Jonišķi uz Rīga-Krasta un ka atbildētāja preces izkrāvusi ceļa stacijā Torņkalnā; 5) ka pie tādiem apstākļiem jāatzīst, ka atbildētāja, izkraujot preces ceļā, Torņkalna stacijā, nav izpildījusi pārvadāšanas līgumu, saskaņā ar kuru atbildētājai būtu bijis preces jāpār-

vadā uz Rīga-Krasta, un ka ar to vien, ka prasītāja, lai izvairītos no vagona aizturēšanas sekām ceļa stacijā, taisni bijusi piespiesta preces saņemt jau šai ceļa stacijā; 6) ka šai faktiskā preces saņemšanā ceļa stacijā nevar, pretēji atbildētājas domām, ieraudzīt prasītājas it kā kļušu ciešot ar konkludentiem darbiem izteikto gribu atsavināt atbildētāju no pienākuma attiecīgi, t. i. līdz norunātai gala stacijai, izpildīt pārvaldīgumu; zem konkludentiem darbiem jāsaprot tikai tāda darbība, kurai gan nav tiešs mērķis taisni izteikt noteiktu gribu, bet kurai katrā ziņā jābūt tādai, ka no tās varētu ar pilnīgu drošību taisīt slēdzienu par tādas gribas esamību; pie tam, kad likums nosaka gribas izteikumam zināmu formu, tad konkludents darbs vien pats par sevi uzskatāms par nepietiekošu (priv. lik. 2939., 2940. p.; Sen. civ. kas. dep. spried. 1928. g. 263 num.; sk. arī 1928. g. 290. un 291. num.); 7) ka konkrētā gadījumā kā pareizi aizrāda apgabaltiesa, preces tikušas pārvestas uz Muitas valdi ar Muitas valdes līdzekļiem; tā tad prasītāja nemaz nebija atkāpusies no savas pirmatnējās gribas pastāvēt uz pārvedlīguma izpildīšanu, t. i. uz preču nogādāšanu taisni uz Rīga-Krasta; ar to atkrit pamats atbildētājai atsaukties uz prasītājas it kā ar konkludentiem darbiem izteiktu gribu atsavināt atbildētāju no pārvedlīguma attiecīgās izpildīšanas; 8) ka par to, ka atbildētāja nesot varējusi pārvedlīgumu izpildīt sakarā ar Kalpaka posteņa izbūvi, atbildētāja runā pirmo reizi kasācijas sūdzībā, kādēļ šāds viņas aizrādījums nav Senatā apspriežams; 9) ka atkritot atbildētājas celtām ierunām, apgabaltiesai bija pietiekošs pamats pirmprasību āpmierināt miertiesneša piespriedē daļā, bet atbildētājas pretprasību, kura dibinājas uz viņas celtām ierunām, atraidīt; 10) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav atbildētāja kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja, juriskonsulta palīga Matsona, kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

130. 1929. g. 22. martā. Hugo-Vilhelma Volnera pilnv. zv. adv. Grinberga lū-

gums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Šarlotes-Dorotejas Volner prasībā pret Hugo-Vilhelmu Volneri. (L. № 231.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Nēmot vērā: 1) ka Tiesu palāta, konstatējot, ka prasītāja palikusi kopā ar atbildētāju, padēlu, dzīvot vira atstātā mantojumā (kādu apstākli neapstrīd arī kasācijas sūdzības iesniedzējs), pilnīgi pareizi piemērojuši priv. lik. 2631., 2639., 2640. pantus, atzīstot, ka prasītāja, kuŗa priv. lik. 2631. pantā aprādītā termiņā nav devusi par mantojumu noteiktu atsauksmi, mantojumu ir pieņēmusi un tā tad arī ieguvusi īpašuma tiesības uz savu mantojuma ideālo daļu; ar to atkrīt visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 1. un 2. pk., kuŗos viņš apstrīd pievestā Tiesu palātas slēdziena pareizību; 2) ka, pretēji atbildētāja aizrādījumam viņa kasācijas sūdzības 3. pk., Tiesu palāta pareizi atzinusi, ka prasītājai, kuŗa no atbildētāja pretēji civ. proc. lik. 2057. p. 3. pk. nav tikusi uzdota lūgumā par proklamas ierosināšanu, bijusi tiesība celt civ. proc. lik. 2069. pantā aprādīto prasību par prekluzīva lēmuma atcelšanu (Kriev. Sen. civ. kas. dep. spried. 1909. g. № 44. Fitinghofa lietā; Sen. civ. kas. dep. spried. 1925. g. № 292. Krumolda lietā), pie kam jautājumam par to, vai prasītāja zinājusi par minētās proklamas lietas ierosināšanu, nav izšķirošas nozīmes, jo saskaņā ar civ. proc. lik. 2063. pantu prasītāja katrā ziņā bija izsaucama uz tiesas sēdi ar pavēsti, ja arī viņa par proklamas ierosināšanu būtu zinājusi, un tā kā šis likuma noteikums atbildētāja vainas dēļ nav ticis ievērots, tad arī prasītāja nekādā ziņā nav zaudējusi tiesību celt prasību uz civ. proc. lik. 2069. panta pamata; pie tādiem apstākļiem tas apstākļis, ka Tiesu palāta nav apspriedusi atbildētāja iesniegto izrakstu no notariāla reģistra, nevar novest pie Tiesu palātas sprieduma atcelšanas, jo ar šo dokumentu atbildētājs domājis pierādīt tikai to, ka prasītāja zinājusi par ievadīto mantojuma lietu; ka prasītāja no mantojuma nav atteikusies, bet, taisni otrādi, to ir pieņēmusi, Tiesu palāta noteikti konstatējusi, kāds konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un tādēļ nav pārbaudāms kasācijas kārtībā,

ar ko atkrīt arī atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 3. pk., kuŗos viņš apstrīd šo Tiesu palātas slēdziena pareizību; 3) ka, pretēji atbildētāja aizrādījumam tanī pašā kasācijas punktā, prasītāja, lūdzot atcelt apgabaltiesas prekluzīvo lēmumu, ir taisni cēlusi civ. proc. lik. 2069. pantā aprādīto prasību; no šīs prasības pirmās daļas tieši izriet prasības otrā daļa, jo pirmais prasības punkts ir priekšnoteikums otra prasības punkta, kā galvenās prasības daļas (par prasītājas atzīšanu par mantinieci attiecīgā daļā) apmierināšanai; kā šī pēdējā prasība būtu noilgusi, to atbildētājs noteikti neapgalvo, kādēļ šis jautājums no Senata nemaz nav apspriežams; 4) ka Tiesu palāta pamatoti atzinusi, ka tam apstāklim, vai un kādā daļā abi prāvnieki mir. Volneram bija piepalīdzējuši celt namu, priekš lietas nav nozīmes, pie kam, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, Tiesu palātas šini jautājumā taisītie blakus lēmumi par liecinieku nopratināšanu nekādā ziņā nevarēja saistīt Tiesu palātu pie sprieduma taisīšanas pēc būtības; 5) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētāja pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Hugo-Vilhelma Volnera pilnv. zv. adv. Grinberga kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. panta pamata atstāt bez ievēribas.

131. 1929. g. 24. oktobrī. Adeles Gešel pilnv. zv. adv. pal. O. Kēlbrandta lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu lietā par naudas sadalīšanu starp Emilijas Bulle kreditoriem. (L. № 232.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nēmot vērā: 1) ka Rīgas 1. iec. tiesu izpildītājs savā 1927. g. 20. jūnija iesniegumā № 1274. ziņojis Rīgas apgabaltiesas 3. civilnodaļai uz civ. proc. lik. 956. p. pamata, ka viņš piedzīto no parādnieces Emilijas Bulles naudu 3434 lati 61 sant. iemaksājis Latvijas bankā 1927. g. 2. jūnijā, pie kā iesniedzis netikvien 3 izpildu rakstus par attiecīgo sumu piedzīšanu Adelei Gešel par labu, bet arī Finansu ministrijas 1927. g. 11. jūnija iesniegumu attiecībā uz tās prasību pret Emiliju Bulli Ls 2000,— sa-

skaņā ar apgabaltiesas 3. civ. ilnod. 1925. g. 18. februāra pavēli № 337554; tai pašā iesniegumā tiesu izpildītājs lūdzis apgabaltiesu lemt par piedzītās naudas sadalīšanu starp kreditoriem; 2) ka saskaņā ar civ. proc. lik. 954., 956. p. piedzītā nauda izsniedzama pirmam kreditoram, uz kuŗa pieprasījuma nauda tikusi piedzīta tikai tad, ja piedzīšanas momentā šāds kreditors būtu vienīgais, kas tai momentā bija pieteicis prasību, vai arī ja piedzītā nauda, kuŗa ienākusi no kustamas mantas pārdošanas izsolē (argum. civ. proc. lik. 1889. p.), būtu pietiekoša visu kreditoru prasību apmierināšanai, kuŗi tai momentā bija savas prasības pieteikuši tiesu izpildītājam; 3) ka sūdzētāja pret piedzītās naudas iemaksāšanu tiesas depozītā ierunas nav cēlusi un šādu tiesu izpildītāja rīcību nav apgabaltiesai pārsūdzējusi, bet tikai apgalvojusi, ka tiesu izpildītāja iesniegumā aprādītā Finanšu ministrijas pieteiktā pretenzija jau esot bijusi dzēsta tai laikā, kad piedzītā nauda tika iemaksāta tiesas depozītā; turpretim tiesu izpildītājs, kā redzams no augšā minētā viņa iesnieguma, šo apstākli nebija atzinis; tāpēc sūdzētājam nav tiesības, savu sūdzību pamatot uz to, ka tiesu izpildītājs pielaidis nepareizību; 4) ka tādā kārtā Senatam, apspriežot kasācijas sūdzību, jāiziet no tā, ka piedzītā nauda pareizi iemaksāta apgabaltiesas depozītā un pareizi neizsniegta tūliņ sūdzētājam; 5) ka, saskaņā ar Tiesu palātas pareizi pievesto Kr. sen. civ. kas. dep. spried. 1910. g. spriedumu № 1. Vaļanska lietā, par momentu, no kāda būtu jāaprēķina civ. proc. lik. 1222. p. paredzētais 2 nedēļu (agrāki 6 nedēļu) laiks pārējo kreditoru pretenziju pieteikšanai, sākas ar to dienu, kad tiesa var stāties pie piedzītās naudas sadalīšanas starp vairākiem, savas pretenzijas pieteikušiem, kreditoriem, t. i. nevis no tās dienas, kad nauda tikusi iemaksāta Latvijas bankā tiesas depozītā, bet gan no tās dienas, kad tiesu izpildītājs, kas naudu bija piedzinis un iemaksājis, par iemaksāto naudu un pieteiktām pretenzijām ziņojis attiecīgai tiesai; jo no Latvijas bankas ziņojuma vien par tiesas depozītā iemaksāto sumu tiesa nevar smelt visas tās ziņas un datus, kuŗi būtu nepieciešami sadalīšanas lietas uzsākšanai;

6) ka, pretēji sūdzētājas domām, pievestā Kr. Senata spriedumā taisni šis izspriežamā lietā paceltais jautājums tika izšķirts tīri teoretiski un abstrakti, pilnīgi neatkarīgi no tai lietā bijušiem konkrētiem apstākļiem, kuŗu identitāte vai neidentitāte ar tagadējo lietu nespēlē nekādu lomu; 7) ka sūdzētājas atzīmētais apcerējums par to, it kā esot neloģiski, otram pretenzijas pieteicējam noliegt tādas priekšrocības, kuŗas atzīst sekojošiem pieteicējiem — pretenziju pieteikšanas laika ziņā — atkrit uz tā pamata, ka — saprotams — tikai ar otra pieteicēja pievienošanos pirmam, savu prasību pieteikušam, kreditoram vispār varētu iestāties tie procesuālie priekšnoteikumi, kuŗi nodibina speciāla konkursa (t. i. naudas sadalīšanas kārtības) uzsākšanu; pie tā nav no svara, vai pirmam kreditoram bija pievienojies viens pats (t. s. otrs) pieteicējs, vai jau vairāki pieteicēji; par kādu priekšrocību šai ziņā tāpēc nevar būt runas; 8) ka aiz pievestā Kr. Sen. civ. kas. dep. spriedumā aprādītiem iemesliem civ. proc. lik. 1274.—1222. p. paredzētai piedzītās naudas sadalīšanas kārtībai nekad nav piemērojami civ. proc. lik. 814⁵. p. noteikumi; sūdzētājas minētā Sen. civ. kas. dep. spriedumā 1927. gada 137. num. Zennelsa lietā par 814⁵. p. vispār nav runas; 9) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav sūdzētājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Adeles Gešel pilnv. zv. adv. O. Kaehbrandta kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

132. 1929. g. 30. maijā. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu mir. Miķeļa Brikovska testamenta apstiprināšanas lietā. (L. № 233.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka Lavīzes Brikovskas vīrs Miķelis Brikovskis nomiris 1923. g. 29. aprīlī un atstājis notariālu testamentu; 2) ka Lavīze Brikovska lūgumu dēļ šī testamenta atzīšanas par spēkā gājušu iesniegusi Jelgavas apgabaltiesai 1924. gada 2. maijā, bez pieteikuma par mantojuma sastāvu un vērtību; 3) ka

Jelgavas apgabaltiesa nav pieprasījusi no lūdzējas pieteikumu par mantojuma sastāvu un vērtību, kādu pieteikumu lūdzēja tā tad arī nebija iesniegusi apgabaltiesai, bet gan to bija tieši iesniegusi Nodokļu departamentam 1926. g. 7. decembrī, kā tas redzams no Nodokļu departamenta 1927. g. 7. marta № 3026 iesnieguma apgabaltiesai; 4) ka Nodokļu departaments, aprēķinot mantojumu nodokli par 200 Ls, līdz ar to uzlicis lūdzējai naudas sodu par mantojuma laikā nepieteikšanu tiesai 82 Ls, proti, 1% mēnesī par 41 mēnešiem; 5) ka šo aprēķinu lūdzēja pārsūdzējusi apgabaltiesai, kuŗa nolēmusi naudas sodu piedzīt no lūdzējas tikai 18 latu apmērā, t. i. par 9 mēnešiem (acīmredzot no testatora miršanas dienas līdz lūguma iesniegšanai dēļ testamenta atzīšanas par spēkā gājušu; 6) ka apgabaltiesas lēmumu Nodokļu departaments pārsūdzējis Tiesu palatai, kuŗa naudas sodu noteikusi par 62 Ls, aprēķinot naudas sodu par laiku nevis no testatora nāves dienas, bet gan no lūguma iesniegšanas apgabaltiesai dēļ testamenta atzīšanas par spēkā gājušu; 7) ka šāds Tiesu palatas uzskats nav par pareizu atzīstams, jo gadījumā, ja par mantojuma sastāvu un vērtību vispār netika pieteikts tiesai testamenta lietā, bet par to tika pieteikts vienīgi Nodokļu departamentam (šai ziņā apējot tiesu), tad nevar krist svarā tas, kādā laikā mantinieks bija lūdzis tiesu testamentu atzīt par spēkā gājušu; Tiesu palatas pievestie apcerējumi par to, ka valdīšanā iestāšanās moments nesot izšķirošs, kad mantinieks griezies pie tiesas ar lūgumu dēļ testamenta atzīšanas par spēkā gājušu, būtu pareizi tikai tad, ja mantinieks pie tam būtu izpildījis nod. nolik. 212. p. piel. 4. sek. p., t. i. vispār būtu pašai tiesai iesniedzis attiecīgo pieteikumu (sk. Senata civ. kas. dep. spried. 1926. g. 400. num.); bet Tiesu palatas pievestie apcerējumi nav piemērojami runā stāvošam gadījumam, kad mantinieks pieteikumu bija iesniedzis nevis tiesai, bet Nodokļu departamentam un pie tam tikai pēc 212. p. piel. 4. p. paredzētā 3 mēnešu laika notecēšanas no iestāšanās valdīšanā, kuŗa, kā noliedz Lavize Brikovskis, notikusi jau ar viņas vīra nāves dienu; 8) ka tā tad Tiesu palata pārkāpusi Nodokļu nolik. 212. p. pielik. 4. p.,

civ. proc. lik. 711. p., kādēļ viņas lēmums pārsūdzētā daļā atceļams, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1927. g. 10. oktobra lēmumu Nod. nolik. 212. p. piel. 4. p., civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

133. 1929. g. 22. martā. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu lietā par naudas sadalīšanu starp Rebekas Fridman kreditoriem. (L. № 245.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Ņemot vērā: 1) ka nedz 1920. gada 19. marta noteikumi par valsts nodokļu un citu neapstrīdami valstij pienācīgo naudas sumas piedzišanas kārtību („Vald. Vēstn.“ 71. num.), nedz šo noteikumu 1926. gada 22. jūlija pārgrozījumi („Vald. Vēstn.“ 166. num.) nepiešķir sumām, kuŗas ņem par nodokļu un citu maksājumu piedzišanu, priekšrocību pie tās naudas sadalīšanas, kuŗa ienākusi, pārdodot parādnieka mantu izsolē; minēto noteikumu 6. pants nosaka vienīgi, ka piedzišanas izdevumi uzliekami piedzenamo sumu maksātājiem; 2) ka, pretēji sūdzētāja domām, šādu priekšrocību nenodibina arī civ. proc. lik. 1215. p., kas, runājot par piedzišanas izdevumu apmierināšanu, paredz izdevumus, kuŗus piedzinējs, vēršot piedzišanu uz parādnieka mantu, bijis spiests samaksāt personai, kuŗa izpilda tiesas spriedumu, kādi izdevumi valstij sakarā ar nodokļu piedzišanu neceļas, kādēļ jau aiz šī iemesla sūdzētājs nevar atsaukties uz civ. proc. lik. 1215. p.; 3) ka tādā kārtā Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

134. 1929. g. 25. aprīlī. Latvijas dzelzceļu virsvaldes pārstāvja, juriskonsulta pal. Matsona lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu spedicijas a/s āgrāk „Kniep un Verner“ prasībā pret Latvijas dzelzceļu virsvaldi. (L. № 248.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka starp partiem nav strīda par to, ka prece tikusi apzīmēta preču zīmēs kā „dzelzs stieņos neapstrādāta“; 2) ka apgabaltiesa konstatējusi, ka dzelzceļš pieņēmis pārvadāšanai „dzelzi nealvotu un necinkotu“, ka dzelzs stieņos taisni nozīmē neapstrādātu dzelzi, t. i. jēlmaterialu, kurš iet apstrādāšanā un tamdēļ vispāri nav cinkota jeb alvota; 3) ka pēc nomenklaturas jāizšķir: a) „dzelzs, neizstrādājums, alvota un cinkota“ un b) dzelzs neizstrādājums, izņemot alvotu un cinkotu“; tā tad šaubu gadījumā dzelzs kā prece prezumējama nealvota vai necinkota; 4) ka tādā kārtā, ja preču zīmē nav aizrādījuma uz to, ka prece būtu bijusi dzelzs alvota vai cinkota, tad dzelzsceļam atbildētājam, kas ierunas veidā tomēr apgalvo, ka prece esot bijusi dzelzs alvota vai cinkota, t. i. ka lieta grozās apizņēmumu, tā tad taisni dzelzsceļam, uz vispārēja pamata (civ. proc. lik. 102. p. 2. teik.), jāpierāda šī ieruna; 5) ka starp partiem nav strīda, ka dzelzs neizstrādājums nealvota un necinkota taksējama pārvadāšanai pēc 2. klases, bet dzelzs neizstrādājums alvotā vai cinkotā pēc 3. klases; 6) ka tāpēc atbildētāja, aprēķinot vedummaksu pēc 2. klases, pielaidusi pārmaksu, par kuŗas apmēru kā tādu nav strīda starp partiem; 7) ka tādā kārtā apgabaltiesa, atrodot prasību par apmierināmu, nav atbildētājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Dzelzsceļu virsvaldes pārstāvja, juriskonsulta palīga, Matsona kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

135. 1929. g. 26. aprīlī. Rafeļa Feldhūna pilnv. zv. adv. pal. Gutmaņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Rafeļa Feldhūna prasībā pret Jēkabu Rozengartenu. (L. № 270.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka Senats paskaidrojis savā spriedumā Goerkes prasības lietā ar Kopelovicu (1928. g. 31. janvāra spried. № 33), ka labprātīga vienošanās starp izīrētāju un īrnieku par īres līguma izbeigšanu un īrēto telpu atstāšanu no īrnieka

puses zināmā noteiktā termiņā ir saistoša abiem kontrahentiem uz vispārējā pamata saskaņā ar Priv. lik. 4114. pantu, kuŗa noteikumi nemaz nav uzskatāmi par atceltiem ar likumu par telpu īri; 2) ka apgabaltiesas atsaukšanās viņas pretējā uzskata pastiprināšanai uz Senata 1925. g. 17. decembra spriedumu Rudzīša prasībā pret Taubin ir nepareiza tanī ziņā, ka minētā spriedumā Senats paskaidrojis, ka izīrētājs gan nevar vienpusīgi prasīt īres līguma atcelšanu uz tā pamata, ka viņš esot noslēdzis ar īrnieku īres līgumu uz noteiktu laiku, kuŗš tagad esot notecejis; bet tas nemaz neizslēdz, ka izīrētājs nevarētu labprātīgi vienoties ar īrnieku nevis par īres līguma slēgšanu uz noteiktu laiku, bet gan par jau pastāvoša īres līguma izbeigšanu uz labprātīgas vienošanās pamata saskaņā ar Priv. lik. 4114. panta noteikumiem; 3) ka apgabaltiesa, atzīstot, ka šāda uz labprātīgu vienošanos dibināta atbildētāja apņemšanās šinī lietā atbrīvojot dzīvokli uz 1927. g. 1. jūnija nevarot būt par pamatu īres līguma atcelšanai, nepareizi iztulkojusi un pārkāpusi lik. par telpu īri 2. p., Priv. lik. 4114. pantu un civ. proc. lik. 196. (142.) pantu; 4) ka šo likuma pārkāpuma dēļ pārsūdzētais spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 1. februāra spriedumu atcelt lik. par telpu īri 2. p., Priv. lik. 4114. p. un civ. proc. lik. 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai caurskatīšanai no jauna citā sastāvā.

136. 1929. g. 25. aprīlī. Dzelzsceļu virsvaldes pilnv. juriskonsulta Melnbārda lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu maksātnespējīgā parādnieka Kaŗavīru kooperatīva konkursa masas prasībā pret Dzelzsceļu virsvaldi. (L. № 276.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palata starp citu konstatējusi, ka prasītāja kuŗieris, Staravinskis, piebraucis ar savām kamanām uz iebraukta sniega ceļa starp sliedēm, kuŗu ceļu visi lietoja, ka sāli izdeva pa durvīm, kas ved taisni uz sliežu malu, ka bez Stravinska arī

citi strādnieki atbraukuši uz noliktavu no šīs puses, ka uz pārbrauktuves nav bijis dzelzsceļu sarga, ka placis ap dzelzsceļu sliedēm tiktāl bijis apkrauts ar plankām, ka vilciena personāls tikai no 20 soļu attāluma var saredzēt, kas notiek uz sliedēm, un ka sakabinātāja svilpe nav funkcionējusi un viņam nav bijis iespējams dot signalu publikas brīdināšanai un mašinistam vilciena apturēšanai; 2) ka no šādiem saviem konstatējumiem, kuŗu pareizību atbildētāja neapspriest, Tiesu palata varēja nākt pie slēdziena, ka nelaime notikusi aiz atbildētājas vainas; 3) ka atbildētāja pašas prasītājas vainu ierauga iekš tam, ka tā pārkāpusi Dzelzsc. nolik. 147.—152. p. noteikumus; 4) ka tomēr pievestiem pantiem nav šai lietā izšķirošas nozīmes jau tāpēc vien, ka, pēc Tiesu palatas nodibinātiem lietās apstākļiem, pilnīgi ievērot minēto pantu noteikumus privātām personām konkrētā gadījumā nav bijis iespējams taisni aiz tā iemesla, ka pie pašas atbildētājas pielaistās piebraucamā ceļa uz noliktavu lietošanas kārtības, noliktava bija pieejama tikai no sliežu puses; pie tam, īstais cēloņa sakars starp atbildētājas rīcību un nelaimes gadījumu — pēc Tiesu palatas konstatējuma — pastāvēja taisni iekš tam, ka no vienas puses placis ap sliedēm tiktāl bijis apkrauts ar plankām, ka vilciena personāls tikai no samērā maza attāluma varēja saredzēt, kas notiek uz sliedēm, un, no otras puses, ka sakabinātāja svilpe nav funkcionējusi un viņam tāpēc nav bijis iespējams dot signalu publikas brīdināšanai un mašinistam vilciena apturēšanai; tā tad, konstatējot šādu tiešu cēloņa sakaru, Tiesu palatai, ievērojot augšā pievestos, viņas nodibinātos, lietas apstākļus, bija pietiekošs iemesls nepieņemt izšķirošu nozīmi tam, ka prasītājas kučieris piebraucis pie noliktavas taisni pa sliedēm un nelaimes gadījuma laikā atradies ar savu pajūgu uz sliedēm; 5) ka tādā kārtā Tiesu palata, gala slēdziena ziņā, nav atbildētājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma j: Dzelzsceļu virsvaldes pilnvarnieka, juriskonsulta Melnbārda, kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

137. 1929. g. 26. aprīlī. Franča Trukšņa lūgums par Jelgavas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņa, Trukšņa, prasībā pret Voldemaru Gaili. (L. № 279.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka prasītājs savu pret atbildētāju vērsto prasību par viņam no atbildētāja caur policijas kārtībnieku atņemtās ķēves atdošanu pamato uz to, 1) ka atbildētājs 1926. g. jūlija mēnesī uzņēmējis viņa prasītāja no Izraēla Joffes pirkto bēro ķēvi par viņam, atbildētājam 1923. g. nozagto un uz atbildētāja ziņojuma pamata Iecavas pagasta vecākam policijas kārtībniekam Bērziņam, pēdējais izdarot izziņu, viņam, prasītājam ķēvi atņēmis un nodevis atbildētājam, 2) ka krimināllieta par atbildētāja ķēves zagšanu izbeigta, kamdēļ no viņa prasītāja atņemtā ķēve atdodama viņam atpakaļ, ko atbildētājs liedzas darīt; 2) ka atbildētājs nekur nav apstrīdējis prasītāja apgalvojumus, ka strīdus ķēvi prasītājam atņēmis policijas kārtībnieks un nodevis to atbildētājam; tā tad ķēve, pirms tā nokļuva pie atbildētāja, bija prasītāja valdīšanā, kamdēļ reiz krimināllieta bija izbeigta, tad uz tā pamata vien neatkarīgi no tā, vai krimināltiesa būtu par to taisījusi atsevišķu lēmumu vai ne, no policijas kārtībnieka prasītājam atņemtā ķēve bija viņam atdodama atpakaļ un ja pie tādiem apstākļiem atbildētājs to labprātīgi nedarīja un prasītājs bija spiests tiesas ceļā ķēvi atprasīt, tad pretim apgabaltiesas uzskatam onus probandi par ķēves piederību atbildētājam, bija jāuzliek pēdējam, bet ne vis prasītājam bija jāpierāda, ka ķēve pieder viņam; 3) ka tādā kārtā apgabaltiesa nepareizi sadalot onus probandi par strīdus ķēves piederību pārkāpusi Civ. proc. lik. 102. (81.) un 181. (129.) pantus, kamdēļ minēto pārkāpumu dēļ viņas spriedums atceļams, Senats nolēma j: Jelgavas apgabaltiesas 1928. g. 14. februāra spriedumu atcelt Civ. proc. lik. 102. (81.) un 181. (129.) p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

138. 1929. g. 7. februārī. Dzelzsceļu virsvaldes pilnv., juriskonsulta Melnbārda

līgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Dzelzsceļu virsvaldes prasībā pret Arnoldu Kūli un Georgu Kļimovu, kā bij. firmas „Kūle un Kļimovs” īpašniekiem. (L. № 254.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka atbildētāja uz 1921. gada 14. septembra piegādājuma līguma № 16. pamata apņēmusies piegādat prasītājai līguma 1. § paredzētās preces pret zelta frankos noteicamām cenām, pie kam saskaņā ar līguma 7. §, līguma pildīšanu piegādātājs nodrošina ar 20% drošības naudu no līguma sumas, t. i. ar 14.250 zelta frankiem, kuri bija ieturāmi no rēķina pie naudas izmaksas par vagonu eļļu pēc apstiprinājuma № 864. no 2. augusta 1921. g. līdz eļļu pieņemšanai noliktavā par šo līgumu; ieturētā drošības nauda izmaksājama proporcionāli sakarā ar šī līguma pildīšanu; līguma nepildīšanas gadījumā neizmaksātā suma paliek prasītājai vai izmaksājama viņai kā likumīga soda nauda, kuŗa pienākas viņai no piegādātāja (atbildētāja); 2) ka kvalificējot līguma noteikumus par „drošības naudu” kā prasītāja, tā arī Tiesu palata, tāpat kā arī Valsts kontrole, raksturo tos par rokas ķīlu darījumu; pats par sevi arī skaidra nauda var būt par ķīlu darījuma priekšmetu — kā drošības nauda (Caution), un ar to nodibinātās juridiskās attiecības būtu apspriežamas pēc noteikumiem par rokas ķīlu darījumiem (Priv. lik. 3830., 1357. p.; noteik. par valsts pasūt. un piegād. 38. p. 2. punkts, 77. p.); pie tam skaidra nauda kā fungibla lieta katrā ziņā pāriet ķīluņēmēja īpašumā, un ķīlu devējam paliktu vienīgi personīga obligatoriska tiesība par ķīlas atdošanu; tā tad, pretēji atbildētāju domām, ķīlu devējam nemaz nepieder it kā lietisks prasījums (vai vindicatio), bet taisni personīgs prasījums; skaidras naudas nodošana un pieņemšana kā drošības naudas (Caution) ir katrā ziņā obligāciju darījums; pie tā paša slēdziena jānāk vēl vairāk, ja izietu no līguma 7. § burtiskā teksta, pēc kuŗa, saskaņā ar to kvalifikāciju, kuŗu paši kontrahenti noteic tai minētai „drošības naudai”, soda naudas, t. i. kā konvencionalā soda (Priv. lik. 3369. sek. p.) raksturu; šādam konvencionālam

124

sodam ir blakus nosacījuma nozīme pie pirkšanas resp. piegādāšanas līgumiem (Priv. lik. 3943. p.); līguma interpretācija, kuŗa iziet no pašiem kontrahentiem, pat pelna priekšroku, cik tālu tā nerunā pretim līguma burtiskam tekstam (Priv. lik. 3272., 3093. p.); tā tad juridiskās attiecības, kas nodibinājušās starp partiem konkrētā gadījumā, proti uz piegādāšanas līguma pamata (Priv. lik. 4022. p.), aptver arī minēto blakus nosacījumu par konvencionālo sodu, un tāpēc arī šis nosacījums ir personīga (obligāciju) darījuma daļa; 3) ka tā tad runā stāvošais jautājums par to, pēc kāda kursa aprēķināms zelta franks, izmaksājot atpakaļ „drošības naudu” atbildētājam, izšķirams pēc izmaksāšanas dienā spēkā esošā likuma par vienīgo maksājamo līdzekli; kā redzams no lietas un neapstrīdētiem, drošības nauda tikusi izmaksāta 1922. gada 5. janvārī, t. i. kad bija spēkā 1921. g. 14. jūnija likums (Lik. krāj. 116. №); 4) ka 1921. g. 14. jūnija likuma 2. p. 2. d., noteicot, ka turpmāk darījumi slēdzami vai nu Latvijas rubļos vai, pēc kontrahentu vienošanās, zelta frankos (kā norēķināšanās valutu „Rechnungswährung” sk. vācu veksellik. 37. p.), savā 2. p. 2. d. 1. teik. nosaka, ka „zelta frankos slēgtie darījumi izpildāmi Latvijas rubļos pēc maksāšanas dienas Rīgas biržas kursa, kas publicēts finansu ministŗa noteiktā kārtībā, ja par kursu vai kursa dienu nav bijusi citādi vienošanās”; tā tad pievestais likums pieturas pie gluži pretēja viedokļa nekā vēlākie 1922. g. 3. augusta noteikumi par naudu, kuŗi attiecībā uz ārzemes valūtu noslēgtiem darījumiem savā 10. p. 1. piez. taisni otrādi, atzīst par izšķīrošu darījumu slēgšanas (tā tad ne izmaksāšanas) dienas saimnieciskā izšķīrība starp minētiem diviem viedokļiem pastāv iekš tam, ka no 1921. g. likuma 2. p. viedokļa kreditoru nenēs parastā maksājamā līdzekļa (Latvijas rubļa) krišanas risku, bet gan tikai mazākās varbūtības, proti norēķināšanās valūtas, (t. i. zelta franka) krišanas, risku; turpretim no 1922. g. 3. augusta noteik. 10. p. 1. piez. viedokļa kreditors taisni nes iekšzemes naudas (Latvijas naudas) kursa krišanas risku, tā tad katrā ziņā lielāko risku bez šaubām, saimnieciski pareizāku viedokli ieņem 1921. g. likums (sk. Rīgas bir

žas komitejas atzinumu par 1922. g. 3. augusta noteik. 10. p. 1. piez., viņas darbības pārskatā par 1924. g., kur biržas komiteja noteikti uzstājas pret nupat pievesto, 1922. gada 3. augusta noteikumos ieņemto stāvokli); 5) ka, pēc drošības naudas 14250 zelta frankos iemaksāšanas dienas kursa (1 fr. = 0,71 Latv. rbļ.) šī suma bija aprēķināma par 1.011.750 Latv. rbļ., tad 14250 zelta franku iemaksātājam (atbildētājam šai lietā) tiesība saņemt tos pašus frankus, t. i. tās pašas vērtības, kuŗas viņš bija savā laikā iemaksājis; zelta franku vērtība izteicās Latvijas rubļos; ja nu izmaksāšanas laikā Latvijas valuta tik tālu bija stabilizējusies, ka franku kurss samērīgi kritis (līdz 0,50 Latv. rbļ.), tad iemaksātājam tiesība saņemt tikai tādu zelta franka pretvērtību Latvijas rubļos, kuŗā izteicās zelta franka vērtība tā saņemšanas dienā un par kuŗu viņš būtu varējis pirkt zelta frankus kā tādus, ja tādi nebūtu vienīgi norēķināšanas valuta, bet būtu istā, reālā valuta, t. i. istis maksājams līdzeklis; ja, piem., zelta franka kurss būtu pa to laiku kritis tik daudz, ka būtu līdzinājies tikai vienam Latv. rublim, tad iemaksātājs, saņemot 14.250 Latv. rubļus, taisni būtu saņēmis pilnu ekvivalentu par savā laikā iemaksātiem — Latvijas rubļos pārrēķinātiem — zelta frankiem; citādi iemaksātājs būtu netaisni iedzīvojies uz izmaksātāja rēķina; taisni uz šo, vienīgi saimnieciski pareizo viedokli nostājies arī 1921. g. 14. jūnija likums; 6) ka, pretēji Tiesu palātas domām, norunātā drošības nauda bijusi nevis Latvijas rubļi, bet taisni zelta franki, kuŗos tikusi aprēķināta soda nauda (konvencionāls sods); citādi līguma 7. § zaudētu pilnīgi savu nozīmi un spēku, saskaņā ar kuŗu no vienas puses atbildētāji aprēķinājuši pirkšanas cenu taisni zelta frankos, bet no otras puses arī Dzelzsceļu virsvalde noteikusi drošības naudu zelta frankos; tā tad abi kontrahenti domājuši nodrošināt sevi pret Latvijas valutas krišanu, pilnīgi neatkarīgi no tā, kādos maksājamos līdzekļos norunātā valuta faktiski būtu tikusi pārrēķināta; jā nu faktiski Latvijas valuta pa laikmetu no drošības naudas iemaksāšanas līdz izmaksāšanai stabilizējusies tik daudz, ka zelta franka kurss kritis no 0,71 uz 0,50, — varbūt nesagai-

dāmi priekš atbildētāja, — tad gan viņai jānes arī šāds, t. i. zelta franka krišanas risks, saņemot viņa tagadējo pretvērtību, kuŗa tagad izteicas — saprotams — mazākā Latvijas rubļu sumā; 7) ka tādā kārtā Tiesu palāta tāpat kā apgabaltiesa, nemaz nerēķinoties ar 1921. g. 14. jūnija 2. p. kategoriskiem noteikumiem, pārkāpusi kā šo likumu, tā arī civ. proc. lik. 339., 711. pantus, kādēļ viņas spriedums aiz šī iemesla atceļams, Senats nolēmj: Tiesu palātas 1927. g. 22. septembra spriedumu 1921. g. 14. jūnija likuma (lik. krāj. 116), civ. proc. lik. 339., 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

139. 1929. g. 22. martā. Rīgas rūpnieku savstarpīgās kredītbiedrības pilv. zv. adv. Goldes lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Hugo Emsiņa prasībā pret Rīgas rūpnieku savstarpīgo kredītbiedrību. (L. № 264.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Ņemot vērā: 1) ka prasītājs lūdz atzīt par viņa īpašumu un atsvabināt no aprakstīšanas un pārdošanas mantas, kuŗas tiesu izpildītājs aprakstījis 1926. g. 12. jūlijā par atbildētāja Janeviča parādiem atbildētājam Rīgas rūpnieku savstarpējai kredītbiedrībai Janeviča veikalā; savu prasību prasītājs pamato uz 1926. g. 10. marta notariālā kārtībā starp viņu un Janeviču noslēgto „kalpošanas“ līgumu, no kuŗa (5. §) esot redzams, ka visa prece, kas atrodoties Janeviča viņu tirgotavā, piederot vienīgi prasītājam un ka arī turpmāk visa vajadzīgā prece tikšot iegādāta ar prasītāja līdzekļiem un būšot viņa neaprobežots īpašums; bez tam prasītājs prasības pierādīšanai atsaucies uz lieciniekiem, kuŗus miertiesa arī nopratinājusi; 2) ka apgabaltiesa nākusī pie slēdziena, ka prasītājs, kas minētā līgumā esot nosaukts par veikala pārvaldnieku un atbildīgu veikala vadoni, faktiski tomēr esot atzīstams par Janeviča veikala rentnieku, kas savām veikalnīka vajadzībām no saviem līdzekļiem iepircis veikala preces, kas esot redzams no līguma satura un nopratināto liecinieku liecībām; tādēļ apgabaltiesa, nešķatoties uz to, ka koncesija dzērienu veikala atvēršanai bi-

jusi izdota uz atbildētāja Janeviča vārdu, atzinusi prasītāju par aprakstīto mantu īpašnieku, apmierinot prasību; 3) ka saskaņā ar 1920. g. 17. augusta likumu par alkoholu saturošu vielu ražošanu, aplikšanu ar nodokļiem un pārdošanu (lik. krāj. sk. 217) 218., 219. pantiem atļauja tirgoties ar reibinošiem dzērieniem izdodama uz vienu gadu uz vārdu un to nedrīkst bez nodokļu departamenta piekrišanas atdot citai personai; saskaņā ar 1924. g. 20. decembra likumu par tirdzn.-rūpn. nodokli (lik. krāj. sk. 193) 53. pantu tirdzniecības zīmes ir derīgas tikai tiem uzņēmumiem, kā arī tām personām, uz kuŗu vārda viņas izdotas; 4) ka no pievestiem likumiem izriet, ka trešām personām, kuŗas tirdzniecības uzņēmumam pārdevušas kādas preces vai tām atvērušas kreditu, jāreķinājas tikai ar tām personām, uz kuŗu vārda atļauja resp. tirdzniecības zīme izdota, par kādu personu parādiem šīm trešām personām arī atbild visa uzņēmuma manta; priekš šīm trešām personām nevar būt nekādas nozīmes līgumam, kuŗas persona, kuŗa atļauju dabūjusi vai tirdzniecības zīmi izņēmusi, noslēgusi par šīs atļaujas resp. zīmes (slepeno un nelikumīgo) nodošanu citai personai un nav tādēļ arī minēto trešo personu uzdevums noskaidrot, vai tāds līgums pastāv; ja nostātos uz cita redzes stāvokļa, tad trešās personas zaudētu katru garantiju, ka viņas dabūs apmierinājumu no tirdzniecības uzņēmuma par pēdējam iedotām precēm vai naudu; 5) ka tādēļ apgabaltiesa, konstatējot, ka stipru dzērienu veikals, kuŗā par atbildētāja Janeviča parādu Rīgas rūpnieku savstarpējai kredītbiedrībai aprakstītas strīdī stāvošās mantas, ir uz atbildētāja Janeviča vārda, kuŗam arī valdības izdotā koncesija, nevarēja atzīt šīs mantas, kuŗas atrodas uzņēmuma telpās, par prasītāja īpašumu, pamatojoties šai ziņā uz liecinieku liecībām, ka arī uz prasītāja ar Janeviču noslēgto līgumu, ar kuŗu, kā jau teikts, Janeviča kreditoriem nav nekādas darīšanas, jo viņiem nav vajadzīgs interesēties par tamlīdzīgo līgumu pastāvēšanu, kuŗu konstatēšana viņiem pa lielākai daļai arī būtu pilnīgi neiespējama; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa atzīstot prasību par pierādītu ar līgumu, ar kuŗu pra-

sītājs nelikumīgā kārtā ieguvis iespēju tirgoties ar reibinošiem dzērieniem neskatoties uz to, ka viņam koncesija nav tikusi no valdības izdota un uz šī pamata apmierinot prasību, pielaidusi motivu nepareizību, ar to pārkāpjot civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) pantus; to pašu likumu pārkāpumu apgabaltiesa pielaidusi arī ar to, ka viņa no vienas puses apspriedusi aprādītā līguma saturu un to kvalificējusi kā rentes līgumu, bet no otras puses tomēr atzinusi, ka šī līguma nozīmes un likumīgā spēka apspriešana stāvēt ārpus šīs lietas; 7) ka pievesto likumu pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1928. g. 2. februāra spriedumu civ. proc. lik. 181., 196. (128., 142.) pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

140. 1929. g. 22. martā. Ādama Uļinska lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Elizabetes Bērtiņ prasībā pret Ādamu Uļinski un pēdējā pretprasībā un prasītājas paskaidrojums. (L. № 283.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Izklausījis atbildētāja un pretprasītāja Ādama Uļinska paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, ar ties. iekārt. likumu zvērināta advokāta kantoŗa darbinieki nav pieskaitīti pie personām, kuŗas pastāv pie tiesu iestādēm, kādēļ arī nav nekāda pamata attiecināt uz viņiem, it kā uz tiesu darbiniekiem, lik. par darba laiku 19. pantu; ar to atkrit kasācijas sūdzības 1. punkts; 2) ka apgabaltiesa, nākot pie kasācijas kārtībā nepārbaudāma slēdziena, ka prasītāja izpildījusi pie atbildētāja vienkāršas kantoŗa darbinieces pienākumus, pilnīgi pareizi atzinusi, ka prasītāja nav pie atbildētāja ieņēmusi kādu uzticības vietu, uz kuŗu būtu attiecināms lik. par darba laiku 19. pants; pie tam Apgabaltiesa, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam viņa kasācijas sūdzības 2. punktā, attiecinot uz prasītāju — sakarā ar jautājumu par uzteikšanas termiņu — personiskā darba līguma (priv. lik. 4172.

sek. p.), bet nevis kalpotāju līguma (priv. lik. 4192. sek. p.), nav pielaidusi nekādas pretrunas sava sprieduma motivos, it kā ar to atzīstot, ka prasītāja tomēr bijusi uzticības persona: -nevis uzticības elements, bet pašu darbu raksturs un atlīdzības veids atšķir personiska darba līgumu no kalpotāju līguma. kādēļ ir pilnīgi iespējama priv. lik. 4172. sek. p. piemērošana tādām personām, kuŗas nekādu uzticības vietu neieņem, piemēram, vienkāršiem strādniekiem (sk. 4173. p. 1. piez.) un arī izsūtāmam zēnam, kuŗa darbam apgabaltiesa prasītājas darbu pareizi pielīdzina tai ziņā, ka abu darbinieku darbam trūkst tas sevišķais uzticības elements, par kuŗu runā lik. par darba laiku 19. p. (ar to, protams, nav teikts, ka prasītājas, kā garīgas darbinieces, un izsūtāma zēna, kā fiziska strādnieka, normalais darba laiks būtu viens un tas pats); 3) ka Senata civ. kas. dep. jau paskaidrojis, ka strādniekam vai darbiniekam, kas faktiski ir strādājis virsstundas ar darba devēja ziņu, ir tiesība uz virsstundu atlīdzību par faktiski nostrādāto laiku (tā tad arī par laiku, kas pārsniedz 2 stundas dienā) arī tad, ja arī nebūtu pierādīts vien o š a n ā s fakts par virsstundu strādāšanu un ja arī darba inspekcija nebūtu izteikusi savu piekrišanu (1925. g. spried. № 165 Peļuchova lietā); tāpat nav nozīmes jautājumam par to, vai prasītāja kļuvis ciešot būtu piekritusi virsstundu darba izpildīšanai bez sevišķas atlīdzības, jo lik. par darba laika noteikumus, kā publiski-tiesiska rakstura normas, nevar grozīt ar kontrahentu vienošanos (1926. g. spried. № 118 Ziverta lietā); beigās Senats jau paskaidrojis sava civ. kas. dep. spried. 1928. g. № 1099. Skujas lietā, ka darbinieka vai strādnieka tiesība uz virsstundu atlīdzību nevar atkrīt tādēļ, ka darba devējs nav izpildījis savu viņam ar likumu uzlikto pienākumu vest virsstundu sarakstu; ar to atkrīt visi kasācijas sūdzības aizrādījumi viņa kasācijas sūdzības 2. punktā, ka apgabaltiesa, apmierinot prasību, esot pārkāpusi lik. par darba laiku 6. pantu, jo nesot pierādīti: a) darba devēja un darbaņēmēja vienošanās, b) darba inspekcijas piekrišana un c) ka darbs nebūtu strādāts ilgāk par 2 stundām dienā; 4) ka apgabaltiesas slēdziens par to, ka prasītāja strā-

dājusi 3^{1/2} virsstundas dienā, attiecas uz lietas faktisko pusi un tādēļ nav pārbau-dāms kasācijas kārtībā; pie tam apgabaltiesa, pretēji atbildētāja aizrādījumam kasācijas sūdzības 2. punktā, savu aprēķinu par virsstundu skaitu un par pusdienas laika gaŗumu nav pamatojusi uz varbūtībām, bet uz visiem lietā noskaidrotiem apstākļiem un galvenā kārtā uz liecinieku Billert, Makarovas un Ziemeļu liecībām (no kuŗiem pēdējais noteikti apliecinājis, ka pusdienas laiks bijis apm. 1 stunda); 5) ka apgabaltiesas slēdziens, ka atbildētājs, nepārsūdzot miertiesas spriedumu, esot atzinis partu līgumu par padotu likumam par darba laiku, ir tikai blakus motiva nozīme, kuŗa pareizība vai nepareizība nevarēja iespaidot apgabaltiesas gala slēdzienu par to, ka lik. par darba laiku šinī lietā ir piemērojams, jo apgabaltiesa šo slēdzienu galvenā kārtā pamato uz prasītājas, kā vienkāršas kantoŗa darbinieces, darba raksturu; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 3. punkts; 6) ka kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumi uz to: a) ka prasītāja nesot pierādījusi, ka viņa, paliekot kanclejā virs normalā laika, būtu izpildījusi kādus darbus priekš atbildētāja, un b) uz to, ka viņa par visām virsstundām esot saņēmusi atlīdzību, pievesti pirmo reizi kasācijas sūdzībā un tāpēc Senatā nemaz nav apspriežami; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 4. punkts; 7) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētāja aizrādītos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Ādama Uļinska kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

141. 1929. g. 7. februārī. Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. Buševica lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Annas Grope prasībā pret Rīgas pilsētu un prasītājas pilnvarnieka zv. adv. Grīnberga paskaidrojums. (L. № 7.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senats atrod: Prasītāja Anna Grope lūdz atzīt, ka viņai ir tiesība uz Agrarreformas lik. I d. 3. panta „d” pk. pamata iegūt dzimtīpašumā no atbildētājas uz tiem pašiem noteikumiem, kā tas paredzēts agr.

ref. likumā attiecībā uz privatmuižu māju rentniekiem, Mazjumpravas muižas Katlakalna pagasta Vilciņ № 34 mājas, un atzīt par atbildētājas pienākumu nodot prasītāji prasības 1. pk. minētās mājas uz 1. pk. paredzētiem noteikumiem.

Atbildētāja cēlusi ierunu par to, ka viņa, saskaņā ar agr. ref. lik. I d. 3. p. „d“ pk., gatava pārdot prasītāji māju uz noteikumu pamata, kuŗi paredzēti agr. ref. lik. 3. d. 49. p. 1. piezīmē lauku rentes māju likvidācijai; ja šī likvidācija līdz šim nav notikusi, tad vainojama pie tam esot prasītāja, kuŗa, nelūkojoties uz pilsētas uzaicinājumu, neesot ieradusies lietas nokārtošanai pilsētas valdē, nedz arī citādi (piem., ar pieprasījuma iesniegšanu) līdz iesūdzības dienai esot izsacījusi vēlēšanos iegūt rentes objektu par īpašumu.

Apgabaltiesa apmierinājusi prasību.

Tiesu palata apgabaltiesas spriedumu apstiprinājusi.

Pēc Tiesu palatas konstatējuma, runā stāvošā zeme ir lauku māja, pieder Rīgas pilsētai, nav pārdota un atrodas prasītājas lietošanā. Pēc agr. ref. lik. 1. d. 3. p. „d“ pk. neatsavina pilsētām piederošās vēl nepārdotās zemnieku zemes, ja vien tās līdz 1921. g. 1. oktobrim tiktu nodotas šo zemju lietotājiem „uz tiem pašiem noteikumiem, kā tas paredzēts agrarreformas likumā attiecībā uz privatmuižu īpašumu rentniekiem“, t. i. tai pašā kārtībā, kuŗā (atsavināto) privatmuižu bijušiem īpašniekiem piederošās (nepārdotās) lauku mājas bija nododamas šo lauku māju lietotājiem. Jautājumu par to, kādā kārtībā atsavināto privatmuižu bijušiem īpašniekiem piederošās nepārdotās lauku mājas bija nododamas šo lauku māju lietotājiem, Tiesu palata izšķīrusi tai nozīmē, ka apzīmētā kārtība esot paredzēta agr. ref. lik. 2. d. 40., 41. p., kamēr pēc atbildētājas domām tā esot paredzēta agr. ref. lik. 3. d. 49. p. 1. piezīmē.

Tiesu palata savu uzskatu pamato uz to, ka 49. p. 1. piez. nerunājot par atsavināto (privatmuižu) māju nodošanu to rentniekiem, bet tikai par zināmām rentnieku priekšrocībām neatsavināto lauku māju likvidācijā no atsavināto zemju bijušo īpašnieku puses, t. i., ka runā stāvošā gadījumā esot jāpiemēro tie agr. ref. lik. noteikumi, kuŗi runā par atsavināto

māju lietotājiem, t. i. agr. ref. lik. 2. d. 40., 41. p.

Ja likums atsaucas uz zināmu noteikumu piemērojamību analogijas ceļā, tad likums līdz ar to paredz, ka piemērojamiem noteikumiem jābūt dibinātiem uz līdzīgiem racionaliem pamatiem un tuvāku iekšēju līdzību (sk. priv. lik. iev. XXI p.). Agr. ref. lik. 40., 41. p. runā par fonda zemju piešķiršanu, tai skaitā arī par fondā ieskaitītām rentes mājām, nemaz nerunājot par kādu lietotāju priekšrocību, it kā ilggadības ziņā. Agr. ref. lik. 40., 41. p. iziet vienīgi no 39. p. izteiktā pamatprincipa, ka uz fonda zemi tiesība ikvienam Latvijas pilsonim, kuŗam savas zemes nav vai mazāk par normu, un kuŗš apņemas to apsaimniekot. Turpretim agr. ref. lik. 3. p. „d“ pk. runa nemaz neiet par fondā ieskaitītām rentes mājām, bet gan taisni otrādi — par neatsavināmām (tā tad zemes fondā neieskaitītām) vēl nepārdotām mājām, kuŗas nododamas (tā tad ne piešķiramas) nevis kuŗam katram Latvijas pilsonim, bet taisni māju lietotājiem uz zināmiem noteikumiem, un proti, uz tiem pašiem noteikumiem, kuŗi attiecas uz (privatmuižu) māju rentniekiem. 40., 41. p. savukārt par māju nodošanu taisni rentniekiem un sevišķi arī par kādu nodošanas kārtību (noteikumiem) nemaz nerunā.

Tādā kārtā pilnīgi atkrit tas racionalais pamats, ar kuŗu varētu ar 40., 41. p. papildināt analogijas ceļā 3. p. „d“ pk. un attaisnot 40., 41. p. piemērojamību analogijas ceļā konkrētam gadījumam. Taisni otrādi, tuvākās iekšējās līdzības un kopējā racionalā pamata ziņā, 3. p. „d“ punkts papildināms nevis ar 40., 41. p., bet gan vienīgi ar atbildētājas pievesto 49. p. 1. piezīmi. Tikai šī pēdējā kategoriski paredz taisni neatsavināmo (atsavināto privatmuižu bijušiem īpašniekiem piederošo) māju nodošanas kārtību šādu māju lietotājiem iegūšanai īpašumā, un pie tam pārdošanas ceļā. Tam apstāklim, ka minētā piezīme paredz sevišķus noteikumus arī par līdzšinējā lietotāja priekšrocību māju iegūšanai, nemaz neizslēdz šā 49. p. 1. piez. nozīmi, ka 3. p. „d“ pk. papildinājuma. Tā tad taisni 49. p. 1. piezīmē ieraugāmi tie paši noteikumi, kuŗi attiecas uz „privatmuižu māju rentniekiem“ un ar kuŗiem, pēc

3. p. „d“ pk. skaidrā teksta, būtu jāpapildina šis pēdējais. No 49. p. 1. piez. redzams, ka tai paredzētās mājas pāriet lietotājiem vai citām personām tikai uz sevišķa pārdošanas liguma pamata.

Pievēstais uzskats apstiprinās arī ar (gan vēlāki izdoto) 1926. g. 31. maija papildinājumu un pārgrozījumu agr. ref. lik. 1. d. 3. p. „d“ pk. (ar 1926. g. 1. novembra pārgrozījumu, Lik. kr. 75, 154), kurš autentiski nosaka un noskaidro 3. p. „d“ pk. īsto nozīmi, tieši runājot par pilsētām piederošām, līdz 1926. g. 23. septembrim, ar galīgu līgumu nepārdotām zemnieku zemēm.

Agr. ref. lik. 2. d. 32. p. noteikumiem šai ziņā nozīmes nav, jo lieta konkrētā gadījumā grozās nevis ap rentnieku māju dalāmību vai nedalāmību, bet ap viņu „nodošanu“. Agr. ref. likums noteikti šķiro „nodošanu“, no vienas puses, un „piešķiršanu“ no otras puses. Jēdziens „piešķiršana“ piemērojams vienīgi valsts zemes fondā ieskaitītām zemēm. Piešķiršana atkarājas no zemes ierīcības komitejām, turpretim „nodošana“ piemērojama vienīgi zemēm, kuŗas nav ieskaitītas un nav ieskaitāmas valsts zemes fondā, un tā notiek pilnīgi ārpus zemes ierīcības komiteju darbības. Visa agr. ref. lik. 2. daļa (kuŗā ieiet 32., 40., 41. p.) runā par „valsts zemes fonda izlietošanu“ (proti par tā sadalīšanu un piešķiršanu). Jau tādēļ tā nemaz nav piemērojama tādām lauku mājām (zemnieku zemēm), kuŗas pēc 3. p. „d“ pk. taisni nav atsavinātas. Tam apstāklim, ka agr. ref. lik. 3. daļa (kuŗā ieiet 49. p. 1. piez.) izdota 1/4 gadu vēlāk par 2. daļu, nav izšķirošas nozīmes. Visas agr. ref. lik. daļas sastāda vienu kopēju likumdošanas aktu. Agr. ref. lik. 2. d., tāpat kā agr. ref. lik. 3. p., tika izdota vēlāki par agr. ref. lik. 1. daļu, un ja 3. p. „d“ pk. vispār atsaucas uz agr. ref. likumu kā tādu, tad katrā ziņā 3. p. „d“ pk. varēja domāt tikai par kādu vēlāki vēl izdodamo agr. ref. likuma daļu. Ja tādēļ 3. p. „d“ pk. atsaucas uz „noteikumiem, kā tas paredzēts agrārreformas likumā“, tad šāda atsauksme nemaz neizslēdz agr. ref. lik. 3. daļas piemērošanu. Tāpat, nosakot 49. p. 1. piezīmes piemērošanu analogijas veidā, 3. p. „d“ pk. nemaz neiziet taisni no „likvidaci-

jas“ viedokļa, bet noteic kārtību, kādā lauku mājas ir nododamas to lietotājiem, piešķirot tiem priekšrocību pret varbūtējiem pārējiem pretendentiem.

Nēmot vērā, ka Tiesu palata, atzīstot prasītājai tiesības, paredzētas agr. ref. lik. 2. d. 40., 41. p. 1. piez., pārkāpusi agr. ref. lik. 3. d. 49. p. 1. piez. un Civilproc. lik. 711. p., Senats nolēmij: Tiesu palatas 1926. g. 21. janvāra spriedumu, agr. ref. lik. 3. d. 49. p. 1. piez., civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

142. 1929. g. 25. aprīli. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu lietā par Jāņa Lauces atzišanu par maksātnespējīgu. (L. № 9.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nēmot vērā: 1) ka apgabaltiesa ar savu 1925. g. 3. novembra lēmumu sūdzējāja par konkursa kreditoru sapulces lēmumu iesniegto blakus sūdzību atstājusi bez caurskatīšanas uz tā pamata, ka šis pēdējais lēmums esot bijis pārsūdzams nevis blakus sūdzības kārtībā, bet gan tikai prasības ceļā; 2) Tiesu palāta ar savu 1926. gada 1. februāra lēmumu apgabaltiesas 1925. g. 3. novembra lēmumu atcēlusi uz tā pamata, ka apspriežamā gadījumā neesot konstatējams strīds starp kreditoriem pēc Civilproc. lik. 1899. p. pielik. 31. p., bet gan tikai bijusi jāiesniedz sūdzība par konkursa valdes rīcību, un ka tāpēc apgabaltiesai bijis jāskata cauri blakus sūdzība pēc būtības; 3) tā tad Tiesu palata savā 1926. g. 1. februāra lēmumā izteikusies vienīgi par to, ka apgabaltiesai nav bijis pamata blakus sūdzību atstāt bez caurskatīšanas aiz tā viņas pievestā iemesla, it kā sūdzētājam esot bijis jāceļ prasība; bet Tiesu palāta pie tam nemaz nebija aizskārusi jautājumu par to, vai sūdzētājs savu blakus sūdzību iesniedzis laikā, likumā paredzētā termiņā; 4) tāpēc apgabaltiesai bija pilnīgs pamats un pat tiešs pienākums savā 1926. gada 16. marta lēmumā no sevis iekustināt jautājumu par to, vai minētā blakus sūdzība tikusi iesniegta likumā paredzētā termiņā; 5) šai ziņā apgabaltiesa aiz viņas pievestiem iemesliem nākusi pie slēdziena, ka

runā stāvošā blakus sūdzība tikusi iesniegta pēc pārsūdzēšanas termiņa notecēšanas un ka tādēļ blakus sūdzība atstājama bez ievēribas; 6) par apgabaltiesas 1926. g. 16. marta lēmumu sūdzētājs iesniedzis sūdzību, kuŗu apzīmējis par „sūdzību uzraudzības kārtībā“ uz tā pamata, ka Tiesu palāta ar savu 1926. g. 1. februāra lēmumu esot uzdevusi apgabaltiesai blakus sūdzību skatīt cauri pēc būtības, un ka tāpēc apgabaltiesai esot bijis viņa sūdzība katrā ziņā jāskata cauri pēc būtības, bet ka apgabaltiesa tomēr neesot izpildījusi šādu Tiesu palātas tiešo aizrādījumu, kādēļ apgabaltiesas lēmums esot atceļams uzraudzības kārtībā saskaņā ar Ties. iek. lik. 174. p.; 7) ka Tiesu palāta, neatrodot pamatu apgabaltiesas 1926. g. 16. marta lēmumu pārbaudīt uzraudzības kārtībā, skatījusi cauri minēto sūdzību kā blakus sūdzību; šai ziņā Tiesu palāta, konstatējot, ka sūdzība saņemta apgabaltiesā tikai 1926. g. 19. aprīlī, kaut apgabaltiesas lēmuma noraksts nosūtīts sūdzētājam jau 19. martā, un ka sūdzētājs nav iesniedzis ziņas par noraksta saņemšanas datumu, — savukārt sūdzību atstājusi bez caurskatīšanas kā iesniegtu pēc termiņa; 8) pretēji sūdzētāja domām, apgabaltiesas 1926. gada 16. marta lēmums nemaz nebija skatāms cauri uzraudzības kārtībā; šī kārtība piemērojama vienīgi tad, kad nav cita, normāla, civilprocesa likumā paredzētā pārsūdzēšanas līdzekļa, t. i. kad apstrīdamais blakus lēmums nav pārsūdzams blakus sūdzības kārtībā (Senāta Civ. kas. dep. spried. 1925. g. № 483); blakus sūdzības par apgabaltiesas blakus lēmumiem ir iesniedzamas nevis tikai tad vien, kad ar blakus lēmumu būtu izspriesta pēc būtības apgabaltiesas konkursa lietās iesniegtā sūdzība, bet arī tad, kad šī pēdējā atstāta bez caurskatīšanas aiz termiņa neievērošanas, jo abos gadījumos sūdzība būtu palikusi bez sekām, un taisni tāpēc šāds lēmums savukārt ir pārsūdzams blakus sūdzības kārtībā; civilproc. lik. vispār paredz lēmumu pārsūdzēšanu, ar kuŗiem tiesa blakus lūgumus nebija pieņēmusi aiz formāliem iemesliem (civilproc. lik. 283. (186.), 757., 801., 268. p.); 9) tādā kārtā atkrit visi paskaidrojumi sūdzētāja kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš apstrīd Tiesu palātas

slēdzienus par to, ka apgabaltiesas 1926. g. 16. marta lēmums nav bijis pārsūdzams vai caurskatāms uzraudzības kārtībā un ka viņa sūdzība bijusi apspriežama tikai kā blakus sūdzība; līdz ar to atkrit arī visi pārējie sūdzētāja kasācijas sūdzībā pievestie apcerējumi, kuŗi viscauri uzbūvēti uz viņa izteiktām nepareizām pamatdomām par to, it kā Tiesu palātai viņa sūdzība par apgabaltiesas lēmumu bijusi jāskata cauri uzraudzības kārtībā; 10) tāpēc Tiesu palāta nav sūdzētāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz Civilproc. lik. 793. p. pamata, atstāt bez ievēribas.

143. 1929. g. 21. novembrī. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palātas lēmuma atceļšanu lietā par nodokļu aprēķināšanu no pirkšanas-pārdošanas līguma, noslēgtā starp Ievu Pavlovu un Annu Markovu, un pēdējās paskaidrojums. (L. № 10.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Nodokļu departaments nenoliedz, ka pirkšanas-pārdošanas līguma slēgšanas dienā imobils vispār nebija apdrošināts un ka to tikai nākošā dienā apdrošinājusi pircēja; 2) ka Nodokļu nolik. 254. p. (1903. g. izd.) nosaka tikai, ka kontrahentiem, sastādot atsavināšanas aktu, jāuzdod imobila īstā (t. i. objektīvi pareizā) vērtība pēc sirdsapziņas; ja atsavināšanas aktā nekāda cita vērtība nav uzdots, tad par tādu jāuzskata taisni pirkšanas-pārdošanas suma (Sen. Civ. kas. dep. spried. 1929. g. № 1282.); pirkšanas cena kā tāda nepiespiež pircēju nedz turēt imobilu neapdrošinātu uz mūžīgu laiku, nedz apdrošināt to taisni zemākā — par pirkšanas cenu — sumā vai līdzīgā sumā un arī neaizliedz pircējam to pašu imobilu, kaut arī nākošā dienā, pārdot tālāk par divreiz augstāku sumu; kā tagadējais namīpašnieks var savu nopirkto namu apdrošināt arī augstāki par pirkšanas cenu; ar to nemaz nebūtu paslēpta imobila īstā vērtība pirkšanas-pārdošanas līguma slēgšanas dienā; no lietas redzams, ka imobila takšācija nav notikusi (sk. Rīgas 1804. g. ap-

droš. biedr. apliecību № 74, Tiesu palātas akti); ja pirkšanas-pārdošanas līguma noslēgšanas dienā imobils netika apdrošināts, tad kāda apdrošināšanas vērtība vispār nekrīt svarā (258. p.); Nodokļu departaments neapgalvo, ka līdz līguma noslēgšanai imobils vispār būtu ticis apdrošināts resp. būtu ticis apdrošināts kādā augstākā sumā; tāpēc arī nevar runāt par istās vērtības paslēpšanu; 3) ka Tiesu palāta taisni ievērojusi ar 256. p., atzīstot, ka kontrahenti un notars runā stāvošā gadījumā izgājuši taisni no likumiskā novērtējuma законная оценка лīguma slēgšanas dienā; piegriežot vērtību augstākam likumiskam novērtējumam, likumdevējs domājis nodrošināt fiska intereses, neatkarīgi no kontrahentu norunātās un pašā līgumā, kā atsavināšanas cenas, uzdotās sumas; 4) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav prasītājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz Civilproc. lik. 793. p. pamata, atstāt bez ievēribas.

144. 1929. g. 24. oktobrī. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu lietā par nodokļu aprēķināšanu no pirkšanas-pārdošanas līguma, noslēgta starp Augustu Priedi, Karlīni Priedi un Zemkopības mašīnu sabiedrību „Imanta“, un pēdējās atklāto biedru Jāņa Blossfelda un citu pilnvarnieka zv. adv. Freimaņa paskaidrojums. (L. № 11.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Nodokļu departaments nenoliedz, ka runā stāvošais imobils ticis uz neformālas privātas vienošanās pamata pārdots jau 1923. g. 13. jūlijā, ka tai laikā imobils bijis apdrošināts uz pārdevēja vārda Pirmā Rīgas 1765. g. apdrošināšanas biedrībā par Ls 10.500 un ka pēc tā, uz 1924. g. 9. janvārī, t. i. vēl pirms notariālā līguma no 1924. g. 1. novembra ņemta noslēgšanas dienas, izsniegtās polises pamatā minētais imobils bijis apdrošināšanas biedrībā „Latvijas Lloids“ apdrošināts jau uz pircējas vārdu; Nodokļu departaments neapstrīd arī kontrahentu

aizrādījuma pareizību uz to, ka pircēja no sevis, jau pēc neformālas vienošanās par imobila pirkšanu, t. i. vēl pirms notariālā līguma sastādīšanas un apliecināšanas, uzcēluši dažādas ēkas uz minētā imobila un sakarā ar to arī no sevis un savā vārdā apdrošinājusi imobilu augstākā pret faktiski savā laikā norunāto pirkšanas sumu; 2) ka Nodokļu departamenta pievestais Nod. nolik. 235. p. gan noteic, ka atsavināšanas (krepost-) nodoklis ņemams „pie“ imobila pārejas ar formālu līgumu, bet neizšķir jautājumu par to, pēc kādas imobila vērtības nodoklis būtu ņemams, kad tas ticis faktiski pārdots jau bez formāla līguma un imobila vērtība paaugstinājusies pa starplaiku līdz formālā līguma notariālai apliecināšanai; 3) ka tāpat aprādīto jautājumu neizšķir 251., 253. p., jo 254. p. nosaka, ka kontrahentiem, sastādot formālo līgumu, jāuzrāda istā vērtība imobilam; bet 254. p. sevišķi neparedz gadījumu, kad, faktiskās pirkšanas pārdošanas laikā, imobila „augstākā“ vērtība, pēc apdrošināšanas sumas, bija zemāka par to laiku, kad tika sastādīts notariāli apliecinātais līgums; runā stāvošā gadījumā taisni tika izpildīts arī Nodokļu departamenta pievestais 258. p., jo kontrahenti bija notaram uzdevuši augstāko imobila vērtību, proti, to apdrošināšanas sumu, kuŗa pastāvējusi faktiskās līguma noslēgšanas dienā; 4) ka, saskaņā ar priv. lik. 813., 3014., 3030. p. un Notār. nolik. 279., p., līgums par imobilu ir starp kontrahentiem saistošs arī tad, ja tas ir noslēgts neformāli, bez rakstiskas formas; rakstiska, notariāla forma prasāma tikai dēļ imobila apstiprināšanas pircējam zemes grāmatās (Sen. civ. kas. dep. spried. krāj. 1919. g. № 2; 1920. g. № 2; 1923. g. № 1 u. c.); 5) ka tāpēc 1923. g. 13. jūlijā starp kontrahentiem noslēgtais pirkšanas - pārdošanas līgums bija viņiem saistošs un taisni šī diena, bet ne notariālā līguma apliecināšanas diena, bija izšķiroša imobila vērtības noteikšanai (sk. arī Sen. civ. kas. dep. spried. 1927. g. № 49); 6) ka tādā kārtā Tiesu palāta, atzīstot par izšķirošu nevis formālā līguma notariālās apliecināšanas dienu, bet gan faktiskās pirkšanas-pārdošanas dienu, nav sūdzētāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sū-

dzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

145. 1929. g. 12. decembrī. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palatas lēmuma atcelšanu mir. Dāvīda Pelnena mantošanas lietā. (L. № 17)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka Nodokļu departamenta iesniegtā nopratināšanas protokolā tiek runāts par mantojuma pieņemšanu nevis pēc mirušā Dāvīda Pelnēna (kas miris 1913. gada 30. jūnijā), bet gan pēc viņa mirušās atraitnes Maigas Pelnēn (kas mirusi 1924. g. 20. novembrī); 2) ka, pēc Tiesu palatas konstatējuma, Dāvīda Pelnēna miršanas laikā viņa bērni (kas tagad lūdz apstiprināties mantošanas tiesībās) bijuši vēl nepilngadīgi, ka tāpēc mantojuma pieņemšana pēc mirušā Dāvīda Pelnēna varēja notikt nevis tikai pēc atraitnes nāves, bet gan jau tūlīt pēc mirušā Dāvīda Pelnēna, pēc kuŗa nāves, kā redzams no minētā protokola, jau bija saimniekojusi viņa atraitnes savā un viņas mazgadīgo bērnu vārdā; 3) ka pie šādiem apstākļiem Tiesu palatai bija pietiekošs pamats atzīt, ka mantojums pēc Dāvīda Pelnēna pārgājis jau pirms 1922. g. 13. janvāra noteikuma spēkā nākšanas, t. i. tai laikā, kad bija vēl spēkā Nod. lik. 202. p. 2., 3. punkti, un tāpēc nav ar mantojuma nodokli aplikams, Senats nolēmj: Finanšu ministrijas tiešo nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata, atstāt bez ievēribas.

146. 1929. g. 12. decembrī. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palatas lēmuma atcelšanu lietā par nodokļa aprēķināšanu no pirkšanas-pārdošanas līguma, noslēgta starp Minnu Grot u. c. un Chinu Kangīseru. (L. № 20.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka Tiesu palata, pievienojoties apgabaltiesas lēmumam motīviem, no-

132

dibinājusi, ka pircēja mir. China Kangīser runā stāvošo imobilu nopirkusi 1921. gadā, ka pirkšanas laikā uz imobili nav bijušas ne zāgētavas, nedz dzirnavu, bet tās uzbūvējusi tikai pēc tam pati pircēja, China Kangīser; 2) ka šādi Tiesu palatas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā; 3) ka, pretēji Nodokļu departamenta domām, apgabaltiesa varēja ar liecinieku liecībām noskaidrot, kaut arī ne tās sumas, kuŗas ir jāņem vērā, aprēķinot pārdodamā imobiļa vērtību pēc Nodokļu nolik. 258. p., bet tomēr jautājumu par to, vai šāda vērtība jau bija klāt imobiļa pārejas laikā un sevišķi, vai uz imobiļa tagad (formālā līguma taisīšanās laikā) esošās ēkas faktiski bija cēlusi pati pircēja; 258. p. — saprotams, rēķinās tikai ar tām varbūtībām, kuŗas sastāda pirkuma priekšmetu, kādā nevar ieiet vērtības, kuŗas tikai pēc pirkuma radījusi pati pircēja (ne pārdevēja); 4) ka arī no paša Nodokļu departamentā iesniegtās apdrošināšanas biedrības „Daugava” apliecības (Apgabaltiesas akts 3. lp.) redzams, ka ēkas tikušas pieņemtas apdrošināšanai tikai 1923. g., t. i. pēc pirkuma noslēgšanas (1921. g.); 5) ka Priv. lik. 812., 813. p. nav izšķīrošas nozīmes, jo ar to, ka uz imobiļa celtās ēkas formāli līdz ar pašu imobilu, pēc zemes grāmatām, it kā skaitās par pārdevēja īpašumu, nemaz nav izšķirts jautājums par to, kādas materiāltiesiskas attiecības pastāv starp kontrahentiem; sevišķi no fiskālā viedokļa nav ar pievestiem pantiem nodibināts, ka pirkšanas cenai būtu jāpieskaita ēku vērtība, kuŗas pārdevējam nebija piederējušas un kuŗas pārdevējs nebija pārdevis un nevarēja pārdot, jo tās bija, tikai pēc pirkuma līguma noslēgšanas, cēlusi pati prasītāja (sk. Senata Civ. kas. dep. spried. 1929. g. 11. №); 6) ka tādā kārtā Tiesu palata nav pārkāpusi departamenta pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata, atstāt bez ievēribas.

147. 1929. g. 7. februārī. Štiglica atbildīgo darbinieku arteļa pilnvarnieka zv.

adv. Bočagova lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu minētā artela prasībā pret A/S „Rīgas starptautiskā banka“ (L. № 27.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Ņemot vērā: 1) ka pašas Tiesu palatas pievestais līguma 16. § noteic, ka artelim jāatvieto biedris, kas izrādās par nederīgu, ar kādu citu, un, galvenais, ka arī pašam artelim tiesība vajadzības gadījumā vienu artela biedri atvietot ar citu; tā tad artelim tiesība par līguma pastāvēšanas laiku vajadzības gadījumā no sevis bankas rīcībā komandētos biedrus atvietot ar citiem un bankai tāpēc, uz artela pieprasījumu, jāpieņem dienestā tie jaunie artela biedri, ar kuriem artelis domā atvietot līdzšinējos bankas rīcībā bijušos biedrus; 2) ka Tiesu palata, tomēr atrodot, ka 16. § paredzot vienīgi, „nekārtīgo biedru atvietošanu ar citiem tikai uz bankas pieprasījumu vai arī vajadzības gadījumā“, sagrozījusi 16. § skaidro tekstu; pie tam Tiesu palata nav ņēmusi vērā artela vairākreiz izteikto paskaidrojumu, ka taisni artelis, vispirms ar 1926. g. 3. februāra vēstuli un tad ar 19. februāra notariālo paziņojumu, darījis atbildētājai zināmu, ka ievērojot 10 biedru izstāšanos no artela, artelis esot saskaņā ar līgumu piespiests izstājušos biedru vietā komandēt citus artela biedrus, un tāpēc artelis, atsaukdami uz līguma 16 §, lūdzis banku noteikt artelim dienu un stundu, kad šī apmaiņa bez zaudējumiem priekš bankas varētu notikt: pie tam artelis noteikti uzsvēris, ka viņš pastāvo uz šī 16. § izpildīšanu; Tiesu palata pie tam atstājusi pilnīgi bez apstiprināšanas nupat pievestos divus artela paziņojumus un vispār nav stājusies pie tā vienīgi izšķirošā jautājuma apspriešanas par to, kāda juridiska nozīme ir nupat minētam artela uz 16. § pamatotam priekšlikumam (izstājušos biedrus atvietot ar citiem) un bankas rīcībai, atraidot šādu artela priekšlikumu (t. i. savukārt izpildīt līguma 16. §) un ar to tai pašā laikā atņemot artelim iespēju izlietot arī savas, viņam ar 16. § nodrošinātās tiesības turpināt līguma attiecības, neskatoties uz to, ka pirmais biedru darbinieku komplekts bija izstājies no ar-

tele; 3) ka pēc vispārējiem noteikumiem, ja viens no divpusīga līguma kontrahentiem atteicies pieņemt otra kontrahenta priekšā likto izpildījumu vai aizkavē šī otra kontrahenta tiesību izlietošanu, tad pirmais kontrahents pielaiž kreditora resp. debitora nokavējumu, kāds nokavējums neatsvabina pirmo kontrahentu, kā divpusīga līguma debitoru, no to saistību izpildīšanas, kuŗas no viņa varēja sagaidīt otrais, savukārt izpildot savus līguma pienākumus (Priv. lik. 3323. sek. p.); tādēļ banka, atraidot artela, saskaņā ar līguma 16. § taisīto priekšlikumu, pieņemt jaunus artela biedrus (izstājušos no artela biedru vietā), nav atsvabināma no saistībām, kuŗas viņai uzliek līguma 18. §; 4) ka, tā tad Tiesu palata, atstājot bez apspriešanas nupat pievesto jautājumu par to, kāda juridiska nozīme ir artela taisītam priekšlikumam un bankas rīcībai, atraidot šo priekšlikumu, kā arī neapspriežot šai ziņā artela dotos paskaidrojumus un iesniegtos dokumentus, pārkāpusi Civ. proc. lik. 332., 711. p.; 5) ka, neatkarīgi no tā, Tiesu palata, izejot no tā, ka visi 11 artela biedri, kuŗus savā laikā banka bija pieņēmusi dienestā, esot no artela izstājušies, nav ņēmusi vērā, ka īstenībā nevis visi 11, bet tikai 10 biedri bija no artela izstājušies, kamēr attiecībā uz vienpadsmito, Januševsku, kas no artela nebija izstājies, banka nebija noņēmusi atbildību no artela; arī šai ziņā Tiesu palata pielaidusi Civ. proc. lik. 711. panta pārkāpumu; 6) ka tādā kārtā Tiesu palatas spriedums aiz pievestiem likuma pārkāpumiem atceļams, Senats, neielaižoties pārējo prasītāju aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Tiesu palatas 1927. g. 2. jūnija spriedumu Civ. proc. lik. 339. un 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna Tiesu palatai citā sastāvā.

148. 1929. g. 27. februārī, Indriķa Stukuliņa pilnvarnieka zv. adv. Petkoviča lūgums par tiesu palatas sprieduma atcelšanu Centralās savienības „Konzums“ prasībā pret Indriķi Stukuli. (L. № 29.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka Tiesu palatai bija pietiekošs iemesls tagadējo prasību atzīt par

atzīšanas prasību, ar kuŗu prasītāja domā panākt nevis zināma priekšmeta vai naudas sumas piespriešanu viņai (actio cum condemnatione), bet gan vienīgi nodibināt tiesas ceļā, vai pastāv jeb nepastāv zināmas juridiskas attiecības, ko līdz prasītājam tajā laikā ir likumīga interese apstiprināt šīs attiecības tiesas ceļā (actio sine condemnatione: Civ. proc. lik. 3. (1801.) p.); šai ziņā Tiesu palata, sprieduma vēsturiskā daļā, konstatējusi, ka prasītāja lūgusi atzīt viņam īpašuma tiesības uz zināmām akcijām un atzīt viņam tiesību saņemt šīs akcijas; tā tad prasītāja nelūd un nevar — pēc šīs lietas apstākļiem lūgt piespriet akcijas no atbildētāja un piespiest pēdējo akcijas nodot prasītājai; tāpēc konkrētā prasība taisni atzīstama par prasību sine condemnatione, par t. s. atzīšanas (prejudicialu) prasību (Feststellungsklage), bet ne par vindikācijas prasību, kuŗa, kā actio cum condemnatione, būtu vērsama pret akciju valdītāju kā tādu; 2) ka tāpēc prasītājam nebija vajadzības prasību celt kopā pret tagadējo atbildētāju un Tirdzniecības-Rūpniecības banku; ja prasītāja tai pārliecībā, ka šai lietā notikušo spriedumu minētā banka atzīs par saistošu sev bez tā, ka prasība tikusi celta arī pret banku, tad tas ir vienīgi prasītāja paša darišana, kuŗa nekādā ziņā neaizskar tagadējā atbildētāja intereses un tiesības; tāpēc uz šī pamata atbildētājs nevar celt iebildumu pret prasību, it kā nepareizi celtu pret tagadējo atbildētāju vien; prasītāja — pretēji atbildētāja domām — nav domājusi ar savu tagadējo prasību piespiest Tirdzn.-Rūpn. banku izsniegt viņai akcijas; prasītāja arī neiziet no tā, ka banka atsacījies no akciju izdošanas viņai it kā tāpēc, ka viņa tiesības uz tām atzītu ne prasītājai, bet atbildētājam; īstenībā banka, kā konstatē Tiesu palata, ieņēmusi „neitrālu stāvokli“ pret abiem tagadējiem partiem; ar to atkrit visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuros tas apstrīd Tiesu palatas slēdziena pareizību par prasības pareizo celšanu pret tagadējo atbildētāju; 3) ka Tiesu palatai bija pietiekošs pamats atsaukties uz notoriskiem faktiem (Sen. civ. kas. dep. spried. krāj. 1922. g. 47. №; spried. 1923. g. 24. № pēc spried. krāj. 11. №; 1924. g. 114., 231. №); šai ziņā

faktu notorietāte var attiekties nemaz ne tikai uz visā pasaulē zināmiem faktiem, bet arī uz tādiem, kuŗi ir zināmi vietējiem tiesnešiem, kuŗiem kā Latvijas galvas pilsetas un tirdzniecības centra iedzīvotājiem nemaz nav sveši sabiedriskās un saimnieciskās, un sevišķi arī tirdzniecības dzīves notikumi, un no kuŗiem pat taisni prasa, ka viņi seko visām dzīves parādībām; tagadējā laikā tiesnesis vairs nav birokrats, kas, sēžot pie zaļa galda, hermetiski noslēdzas pret dzīves notikumiem un prasījumiem, kuŗi norisinās ārpus tiesas zāles; fraza quod non est in actis, non est in nundo nav vairs piemērojama tiesai, kuŗa stāv savu tagadējo uzdevumu augstumā; tāpēc Tiesu palata varēja iziet no tā, ka viņai ir zināms, ka „Centralā savienība „Konzums“ ir sabiedrības „Konzums“ pēcnācēja; runā stāvošā gadījumā lieta arī nemaz negrozās ap uzņēmuma pāreju no sabiedrības „Konzums“ uz „Centralo savienību Konzums“, bet ap minētās organizācijas pārveidošanos par savienību, pie kam viņas juridiskais stāvoklis pats par sevi — attiecībā pret trešām personām — nemaz negrozās un sukcesija vispār nenotiek; par uzņēmuma pāreju it kā singulārsukcesijas ceļā, kuŗu vienā paredz atbildētāja pievestais 1916. g. 3. jūlija likums, nav runas; šai likumā paredzētās formalitātes nav piemērojamas pat tad, kad vienpersonīga tirgotāja uzņēmums pārvēršas par pilnu vai komandītsabiedrību, vai šīs pēdējās pārveršas par akciju sabiedrību, jo visos šais gadījumos parādi pāriet ipso jure (lik. 11. p.); bez tā, par 1916. g. 3. jūlija likumu piemērojamību runā stāvošam gadījumam un par šī likuma piemērošanas faktiskiem priekšnoteikumiem atbildētājs runā pirmo reizi kasācijas sūdzībā, kādēļ vien viņa paskaidrojumi šai jautājumā nepelna ievērību tagadējā lietas stāvoklī; 4) ka gan, pēc Tiesu palatas nodibinātiem lietās apstākļiem, prasītājas attiecības pret atbildētāju nevar raksturot tieši kā galvnieka attiecības pret tiešo parādnieku, jo nedz partu starpā, nedz attiecībā pret kreditoru nebija nodoma taisni noslēgt galvojuma līgumu, bet gan par fiduciārām attiecībām, pēc kuŗām attiecībā pret 4. Rīgas savst. kredītbiedrību (vēlāki Tirdzn. Rūpn. banka) atbildētājs vien bijis uzskatīts

tāms par biedri, baudot biedra personīgās (pārvaldīšanas un kredittiesības) un materiālās tiesības (dividenda tiesības); bet attiecībā pret prasītāju atbildētājam materiālu biedra tiesību nav, jo tās pieder prasītājam uz tā pamata, ka tikai prasītāja vien iemaksājusi prasāmo biedra dalības naudu (noguldījumu); attiecībās starp partiem taisni noguldījums bijis un palicis prasītājas īpašums; prasītājas tiesības saņemt akcijas izriet taisni no tā, ka, materiālā nozīmē, attiecībās starp partiem dalības nauda (noguldījums ir prasītājas īpašums, kādu noguldījumu tagad — kad minētās kredītbiedrības (kopā ar pēdējām kredītbiedrībām) vietā stājusies Tirdzn. Rūpn. banka — atvieto akcijas; pēdējās tādēļ tāpat attiecībā pret atbildētāju sastāda prasītājas īpašumu; vispār ņemot tiesības saņemt akcijas izrietētu nevis no tā, ka biedris bauda kreditu, bet no tā, ka uz biedra vārda skaitījās dalības nauda (noguldījums) attiecīgā biedrībā; kredita baudišanas tiesības ir tikai viena no tām sekām, kuŗas savukārt saistītas ar dalības naudas (noguldījuma) iemaksu; Tiesu palāta šai ziņā konstatējusi, ka nevis nominālais biedris, atbildētājs, bet gan taisni pati prasītāja dalības naudu (noguldījumu) faktiski iemaksājusi, un proti no saviem līdzekļiem, ka viņas rokās atradusies attiecīgā kvīte, ka prasītāja saņēmusi dividendu, un ka atbildētājs nav pierādījis, ka viņš būtu dalības naudu (noguldījumu) iemaksājis, vai ka tā būtu — attiecībā pret prasītāju — pārgājusi atbildētāja īpašumā; prasītāja arī neapgalvo un apgalvot nevar, ka viņa savas tiesības saņemt akcijas pamatotu uz to, ka viņa ar atbildētāju atļauju baidītu kreditu, bet gan prasītāja atsauca uz to, ka viņas tiesības saņemt akcijas izriet vienkārši no tā, ka viņas pašas no saviem līdzekļiem (bet uz atbildētāja vārdu) iemaksātās biedra naudas (noguldījuma) vietā automātiski stājušās akcijas un proti sakarā ar to, ka 4. Rīgas savst. kredītbiedrība kopā ar kādām citām kredītbiedrībām apvienojusies fuzijas ceļā tagadējā Tirdzn. Rūpn. bankā; tāpēc atkrit atbildētāja paskaidrojumi, kuŗos tas pārmet Tiesu palātai, ka viņa esot „piešķirusi prasītājai vairāk tiesības, nekā pati apgalvo“, t. i. esot piešķirusi ne-

tikvien kredita baudišanas tiesības (kuŗas vien, pēc atbildētāja domām, prasītāja esot domājusi atstāt atbildētājam), bet arī tiesības uz akcijām; par kuŗām neesot notikusi vienošanās ar atbildētāju: 5) ka Tiesu palāta pareizi noraidījusi atbildētāja pievesto konstrukciju, pēc kuŗas starp partiem it kā ticis noslēgts kāds prekariuma līgums; nerunājot nemaz par to, ka prekariuma līguma priekšmeti var būt tikai ķermeniska, miesīga manta (vai servituts) un pat tikai nepatērējama manta, bet ne tiesības izlietot kreditu; prekariuma sekas būtu tikai tās, ka atbildētājam būtu tiesības aizliegt prasītājai turpmāk izlietot šo kreditu pie attiecīgās kredītiestādes; bet atbildētājs nemaz nenoskaidro, kādā veidā un uz kāda pamata ar šādu aizliegumu — pat ja tāds būtu noticis — būtu izslēgta prasītāja īpašuma tiesība — attiecībās starp partiem — uz atbildētāja dalības naudu (noguldījumu) un, tās vietā nākušām, akcijām; 6) ka atbildētāja nepareizi uzskata par neloģisku Tiesu palātas slēdzienu par to, ka prasītāja, lūdzot atzīt viņas īpašuma tiesības uz akcijām, neprasa sev biedra (dalībnieka) tiesības; akcija, kā katrs vērtspapīrs, izrāda tiesību par papīru un tiesību no papīra, t. i. izrāda netikvien no viņas, kā vērtspapīra, izrietošas personīgas, obligācijas (korporācijas) tiesības, bet arī lietiskas tiesības par papīru; uzrādītāju (bez vārda) akcijas pie tam tagadējā laikā taisni netikvien juridiskais, bet arī saimnieciskais pārsvars ir akciju lietiskam raksturam, kā negociablu (apgrozības spējīgu) vērtspapīru, kā mantai jeb vērtībai ar noteiktu, naudā izteiktu cenu; turpretim akcijā iemiesotās dalībnieka tiesības ir, saimnieciskā apgrozībā, tikai tālākas sekas, kuŗas akciju īpašnieks bieži vien faktiski nemaz neizlieto; lūdzot atzīt viņai īpašuma tiesības uz akcijām, prasītāja taisni domā par akcijām kā lietisku tiesību objektiem; ar akcijām, kā vērtspapīriem iepriekšējā dalības nauda (noguldījums) tika tiktālu mobilizēts, ka biedra nauda (noguldījums) un akcionāra kā biedra dalība, pilnīgi atkāpušies aiz akciju kā ķermenisku mantu, t. i. kā negociablu vērtspapīru, dabas; atbildētāja kā formālā, nominālā biedra personīgās dalības tiesības bija izrietējušas tikai no, istenībā pra-

sītājam piederošā, noguldījuma (biedra naudas) un no tā bija pilnā mērā atkarīgas un tāpēc automatiski izbeigtas, ka noguldījums vairs neskaitīsies uz atbildētāja vārda; tāpēc arī atbildētāja kā formālā (nominālā) akcionāra personīgās (korporācijas) tiesības varēja pastāvēt tikai tik tālu, kā pašas akcijas vēl (formāli) skaitās par atbildētāja īpašumu attiecībā pret akciju banku; bet ar to momentu, kad — attiecībā uz akciju banku akcijas tiktu atzītas par prasītājas īpašumu, tad automātiski izbeidzas arī atbildētāja formālās, nominālās akcionāru tiesības: pēdējās faktiski var izlietot tas, kuŗa rokās atrodas pašas akcijas kā vērtspapīri; tā tad atkrīt, beidzot, kā pilnīgi indiferenti un uz lietas neattiecošies, nupat pievestie atbildētāja paskaidrojumi par to, it kā Tiesu palāta nepareizi esot „ignorējusi, ka ar akcijas iegūšanu esot saistītas arī noteiktas personālas tiesības“; 7) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav atbildētāja pievestos likumus pārķāpusi, kamdēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēmj: Indriķa Stukula pilnvarnieka zv. adv. Petkoviča kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

149. 1929. g. 28. februārī. Ādama Pūpoliņa pilnvarnieka zv. adv. Knoppa lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Ādama Pūpoliņa prasībā pret Jāni Pūpoliņu un Baltijas Domeņu valdi. (L. № 32.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palatas slēdziens par to, ka Jānis, Jaņe un Janne Pūpoliņš ir viena un tā pati persona un ka regulēšanas un izpirkšanas akti uz „Grāve № 10“ mājām esot izdoti taisni atbildētājam (kādu slēdzienu Tiesu palata, pretēji kasācijas sūdzības aizrādījumam, nav dibinājusī vienīgi uz kasācijas sūdzībā pievestiem dokumentiem, bet arī uz nopratināto liecinieku Brukles, Lagzdīņa un Zvejas tiesībām), attiecas uz lietas faktisko pusī un tādēļ nav pārbaudāms kasācijas kārtībā, ar ko atkrīt kā nenozīmīgi prasītāja aizrādījumi viņa kasācijas sūdzības 1. un 5. punktos uz to, ka, pretēji Tiesu palatas konstatējumam, regulēšanas un izpirkšanas akti esot izdoti nevis uz „Jāņa“ Pūpoliņa,

t. i. atbildētāja, bet uz „Jāņe“ Pūpoliņa vārda, un ka Tiesu palata vispār nepareizi esot identificējusi visus minētos vārdus; bez tam šis aizrādījums atkrīt jau tādēļ, ja prasītājs, ceļot prasību pret Jāni Pūpoliņu par izpirkšanas akta atcelšanu, kas izdots Jāņe Pūpoliņam, ar to pašu pats atzinis šo personu identitati; 2) ka Tiesu palata Ādama Pūpoliņa 1913. g. 5. augustā iesniegto prasību, kuŗā prasītājs lūdzis: a) atzīt par nederīgu atbildētājam, viņa dēlam Jānim, izdoto izpirkšanas aktu uz kroņa „Grāve № 10“ mājām, un šo aktu dzēst zemes grāmatās un b) atzīt viņa, prasītāja, īpašuma tiesības uz minētām mājām, kā arī tiesību uz izpirkšanas akta saņemšanu, — atzinusi par noilgušu uz tā pamata, ka prasītājam jau 1890. g. bijis zināms par regulēšanas akta izdošanu uz atbildētāja vārda, no kāda laika līdz prasības iesniegšanai (1913. g.) pagājis noilguma termiņš; 3) ka starp prāvniekiem nav strīda par to, ka saskaņā ar 1869. g. 10. marta likumu par zemn. admin. un agrar. iekārtu Baltijas gub. kroņa muižas tiesība saņemt regulēšanas (un tā tad arī izpirkšanas) aktus uz „Grāve № 10“ mājām piederēja prasītājam, kādas tiesības prasītājs, kā viņš apgalvo, nekād neesot zaudējis, kādēļ neviens no šiem aktiem nevarēja tikt izdots atbildētājam; 4) ka šī apgalvojuma pareizība vai nepareizība atzīstama par izšķirošu šinī lietā, jo, ja izrādītos, ka atbildētājam nebija nekāda likumīga pamata saņemt 1884. g. regulēšanas (bet vēlāk izpirkšanas) aktu, un pat arī tad, ja atbildētājs, saņemot šo regulēšanas akti, būtu šo aktu maldīgi uzskatījis par pietiekošu valdīšanas pamatu, tad šī prasība vispār nebūtu padota noilgumam saskaņā ar priv. lik. 3619. p., jo tādā gadījumā būtu jāatzīst par pierādītu, ka atbildētājs mājas, kuŗas prasītājs no viņa prasa atpakaļ, pa visu noilguma laiku ir valdījis ļauntiecīgi; šis slēdziens izriet no tā, ka, ja atbildētājam valdīšanas tituls nav bijis, tad, tikai atvainojama maldība var atvietot šo titulu (priv. lik. 835. p.); bet tā kā juridiska maldība pēc vispārēja principa nav atvainojama (priv. lik. 840. p.), tad arī jāatzīst, ka atbildētājs, ja viņš regulēšanas un izpirkšanas aktus būtu

VV 1937 N 143
pēlsum

Senāta civiļa nā
dep. 1929

saņēmis bez likumīga pamata, būtu varējis pieļaut tikai juridisku, t. i. neatvainojamu maldību par šo aktu spēku un tādēļ nebūtu varējis valdīt labticīgi; izejot no šādiem apsvērumiem, jau Kriev. Sen. civ. kas. dep. savā 1914. g. spried. № 32 Kreicberga lietā atzinis no vienas puses, ka persona, kuŗa mājas pie aprādītiem apstākļiem valdījusi iesēdējuma laikā, tās tomēr īpašumā ieguvusi nav, un no otras puses — ka prasība, kuŗa vēsta pret šādu ļaunticīgu valdītāju par māju atdošanu, vispār nav padota noilgumam saskaņā ar priv. lik. 3619. pantu; 5) ka pie tādiem apstākļiem Tiesu palatai šīnī lietā bija jāizšķir jautājums par to, vai atbildētājam 1884. g. bijis tiesisks pamats saņemt regulēšanas aktu, bet — ja viņam tāds nebūtu bijis — vai viņš varēja atrasties atvainojamā maldībā par viņam izdotā regulēšanas akta spēku; 6) ka atbildētājs savas tiesības saņemt regulēšanas aktu pamato uz to, ka regulēšanas akts 1884. g. esot ticis izdots uz viņa vārda ar prasītāja piekrišanu, kuŗa esot izskaidrojama ar to, ka prasītājs minētā gadā esot ticis sodīts no kriminaltiesas ar sodu, kas bijis savienots ar visu sevišķu viņam personīgi piešķirtu un ar kārtu saistīto tiesību atņemšanu, kādēļ prasītājs pats aktu neesot varējis saņemt; 7) ka Tiesu palata savā spriedumā to faktu, ka prasītājs būtu piekritis regulēšanas akta izdošanai uz atbildētāja vārda (kāda gadījumā, protams, nevarētu būt runas par atbildētāja ļaunticīgo valdīšanu), nav konstatējusi, bet atzinusi, — lai gan ne sakarā ar jautājumu par prasības noilgumu, — ka regulēšanas (un arī izpirkšanas) akti bija izsniedzami un arī ir izsniegti atbildētājam, prasītāja vecākam dēlam, taisnī tādēļ, ka prasītājs, pateicoties tiesību zaudēšanai, tos saņemt nevarēja; 8) ka šis Tiesu palatas uzskats atzīstams par maldīgu, jo saskaņā ar vecā soda lik. 43. sek. p., prasītājam uzliktais sods nekad nav atņemis viņam tās lietiskās tiesības uz „Grāve“ mājām, kuŗas viņš jau bija ieguvis uz 1869. g. 10. marta likuma pamata un tādēļ, neskatoties uz soda izciešanu, tikai viņam bija tiesība uz regulēšanas un izpirkšanas aktu saņemšanu, kuŗi automatiski bija izdodami mājū 1869. g. lietotājiem (vai viņa

mantiniekiem); 9) ka tādā kārtā prasītāja sodīšanu ar kriminalsodu pati par sevi nevarēja dot atbildētājam nekādu tiesisku pamatu saņemt minētos aktus, bet ja pieņemtu, ka viņš, resp. viņa māte, kuŗa viņa vārdā parakstījusi regulēšanas aktu, būtu maldījusies attiecībā uz prasītājam uzliktā soda sekām un nepamatoti būtu domājies, ka pateicoties prasītāja sodīšanai, mājas būtu piekritušas viņam, atbildētājam, tad viņš būtu pieļādis juridisku, t. i. neatvainojamu maldību, kuŗa, saskaņā ar augšā izteikto, nekad nebūtu varējusi nodibināt viņa bona fides, kuŗa izslēgtu priv. lik. 3619. panta piemērošanu konkrētā lietā; 10) ka tādā kārtā Tiesu palata, atzīstot — tagadējā lietas stāvoklī — prasību par noilgušu, pielaidusi motīvu nepareizību un arī — neapspriežot priv. lik. 3619. panta nozīmi šīnī lietā — motīvu nepilnību, ar pārkāpjot civ. proc. lik., 339., 711. p., kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Tiesu palatas 1927. g. 16. februāra spriedumu civ. proc. lik. 339., 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palatai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

150. 1929. g. marta mēneša 22. dienā. Friča Grinberga pilnvarnieka zv. adv. E. Grinberga lūguma par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Friča Grinberga prasībā pret Rožu Zalmanovič un pēdējās pilnvarnieka zv. adv. Michelsona paskaidrojums. (L. № 34.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar priv. lik. 3620., 3618. p. visi prasījumi, kuŗi ar likumu (priv. lik. 3635. sek. p.) nav noteikti izņemti no noilguma iespaida un kuŗu izvešanai nav noteikti īsāki termiņi, izdziest, kad tas, kam tiesība uz viņiem, neizved tos desmit gadu laikā (resp. Kurzemē, pēc noteikumiem, kuŗi bijuši spēkā līdz 1924. g. 28. augusta likuma spēkā nākšanai — piecu gadu laikā — priv. lik. 3621. p.); tādēļ kā to jau paskaidrojis Kr. sen. civ. kas. dep. (1901. g. spr. № 33), arī personīga prasība par darījuma ietērpšanu attiecīgā formā (3015., 3030. p.) — kāda prasība konkrētā gadījumā no prasītāja celta — ne ar kādu

likumu no noilguma iespaida nav izņemta, kādēļ tā arī uzskatāma par noilgušu, ja viņa nav celta augšā aprādītos likumā noteiktos noilguma termiņos; pie tam, pretēji kasācijas sūdzības aizrādījumam, pārdotā nekustamā īpašuma nodošana pircēja valdišanā šai ziņā nespēlē lomu un neiespaido termiņu, kurā ceļama prasība par pirkšanas-pārdošanas līguma ietērpšanu attiecīgā formā, bet šādai imobila tradīcijai varētu būt nozīme tikai jautājumā par imobiļa iegūšanu no pircēja uz iesēdējuma pamata (par ko konkrētā lietā tomēr nav runas); ar sacīto atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzības 1., 2. un 7. punktos, kuŗos viņš apstrīd Tiesu palātas slēdzienu, ka šī prasība par prāvnieku starpā noslēgtā pirkšanas-pārdošanas līguma (attiecībā uz strīdū stāvošā nekustamā īpašuma) ietērpšanu attiecīgā formā, padota vispārējiem noteikumiem par prasību noilgšanu; 2) ka tāpat Tiesu palāta pareizi atzinusi, ka šīs prasības nativitātes moments skaitāms no līguma noslēgšanas dienas, jo prasītājs jau tad varēja prasīt no atbildētāja formāla līguma parakstīšanu (priv. lik. 3623. p.); no liecinieka Vanaga apliecināto apstākli, ka prasītājam nav bijusi zināma atbildētāja dzīves vieta, Tiesu palāta, pretēji prasītāja aizrādījumam, gan ņēmusi vērā, bet tam pamatoti nav piešķīrusi nozīmi uz tā pamata, ka prasītājam bijusi iespēja griezties pie tiesas un lūgt izsaukt atbildētāju caur publikāciju (civ. proc. lik. 293. p.); tādā kārtā nav ievērojams arī kasācijas sūdzības 3. pk.; 3) ka Tiesu palātas slēdziens par to, ka prasītājam kara apstākļu dēļ tikai 3—4 mēnešu (lielinieku valdišanas laikā) bijusi ņēmta iespēja griezties pie savu tiesību aizstāvēšanas un kā tādēļ tikai šis laiks atskaitāms no noilguma termiņa, attiecas uz lietas faktisko pusī un tādēļ nav pārbaudāms kasācijas kārtībā, ar ko atkrīt arī kasācijas sūdzības 4. punkts; 4) ka Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, konstatējusi, ka no līguma noslēgšanas dienas, 1919. g. 10. janvāra, atrēķinot minētos 3—4 mēnešus, jau 1924. g. v a s a r ā bija pagājuši priv. lik. 3621. pantā aprādītie pieci gadi un ka tādēļ 1924. gada 28. augusta noteikumi, kuŗi stājušies spēkā 1924. g. 25. septembrī un paredz vis-

pārējo 10 gadu noilgumu, konkrētā lietā nav piemērojami; tādēļ prasītājs savas kasācijas sūdzības 5. punktā nepamatoti pārmet Tiesu palātai, it kā viņa neesot aizrādījusi, kad isti šī prasība bijusi noilgusi; 5) ka Kurz. zemn. lik. 95. pants, pēc kuŗa (kā tas redzams no panta vācu teksta) ir spēkā desmit gadu noilguma termiņš „priekš un pret zemniekiem“ („für und gegen die Bauern“), konkrētā lietā nav piemērojams, jo prasītājs, kas, kā konstatējusi Tiesu palāta, pastāvīgi dzīvo Tukumā vispār par zemnieku nav atzīstams, jo tikai pagasta robežās dzīvojošas personas var tikt piešķaitītas pie zemniekiem saskaņā ar Latvijā spēkā esošiem likumiem (1922. gada 21. jun. lik. par pagastu pašvaldību (likkr. 119) 1. p.); pretēji prasītāja apgalvojumam, Tiesu palātas konstatējums par prasītāja pastāvīgo dzīves vietu Tukumā, pilnīgi saskan ar iesniegtās pases saturu; ar sacīto atkrīt arī kasācijas sūdzības 6. pk.; 6) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav pārkāpusī prasītāja pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēma: Friča Grinberga pilnvarnieka zv. adv. Grinberga kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

151. 1929. g. 7. februārī. Līzes Bardanovska pilnvarnieka zv. adv. Rīzenkampfa lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Līzes Bardanovskas prasībā pret Jāni Bergu. (L. № 35.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Ņēmot vērā: 1) ka Tiesu palāta prasību atzinusi par nedibinātu uz tā pamata, ka saskaņā ar Kurz. zemn. lik. 131. p. jautājums par to, vai testatoram tiesība atņemt savai māsai neapejamō daļu, esot izšķīrāms pēc priv. lik. 2019. p., saskaņā ar kuŗu testatoram tiesība brīvi atņemt savai māsai neapejamō daļu izņemot vienīgi gadījumu, kad testators nedotu priekšrocību kādai negodīgai vai nicināmai personai, pie kam Tiesu palāta atsauca uz Kr. Senata spried. 06./47.; 2) ka tomēr Tiesu palāta šai ziņā atstājusi bez ievēribas Kurz. zemn. lik. 130. p., saskaņā ar kuŗu testatoram katrā ziņā jāatstāj neapejamā daļa arī savai māsai; tā tad Kurz. zemn. lik. (130. p.)

pēc būtības krasi atšķiras no priv. lik. 2019. p. izteiktā noteikuma, kas, turpretim, pieturas pie principa, ka testators var savu māsu izslēgt no mantojuma, nepievedot sevišķus iemeslus, izņemot tikai augšā aprādīto gadījumu; gan, pēc priv. lik. ievada XII p., priv. lik. zemes tiesības piemērojamas arī zemniekiem, bet tomēr vienīgi subsidiāri, t. i. tikai tad, ja zemnieku likumos nav paredzēti attiecīgi sevišķi noteikumi; turpretim, kā izriet no pievestā Kurz. zemn. lik. 130. p., tas taisni paredz sevišķus noteikumus par testatora tiesībām rīkoties par savu mantojumu un šai ziņā kategoriski ierobežo viņu arī attiecībā uz savu māsu, atzīstot tai, tāpat kā pārējiem, 130. p. minētiem intestātmantniekiem, neapejamo daļu, tā tad noteikti atkāpjas no priv. lik. pieņemtā principa (2019. p.); tāpēc, attiecībās starp zemniekiem, pirmā rindā jāpiemēro Zemnieku likums (priv. lik. ievada XIII p.); ja tāpēc 131. p. runā par intestātmantnieku izslēgšanas iemesliem, kuŗi būtu jānoteic pēc civ. proc. lik. vispārējiem noteikumiem, tad 131. p. varēja domāt vienīgi par tiem vispārējiem priv. lik. noteikumiem, kuŗi paredzēti priv. lik. 2848.—2872. p., bet nekad ne, par speciālo, priv. lik. 2019. p. paredzēto noteikumu; pie tam, pretēji Tiesu palātas domām, viņas pievestais Kr. Senata spriedums uz runā stāvošo jautājumu nemaz neattiecas; 3) ka tādā kārtā Tiesu palātas spriedums aiz Kurz. zemn. lik. 130. p. un civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumiem atceļams, Senats nolēmj: Tiesu palātas 1927. g. 2. februāra spriedumu Kurzemes zemnieku likumu 130. p. un civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt, un lietu nodot izspriešanai no jauna Tiesu palātai citā sastāvā.

152. 1929. g. 21. martā. Teodora Berga pilnvarnieka zv. adv. Antona lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Teodora Berga prasībā pret Ansi un Katrīni Verneim, al. Vernau un Annu Neiman, un pēdējo paskaidrojums. (L. № 36.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palāta atraidīusi prasību vienīgi uz tā pamata, ka priv. lik. 4494. p. esot piemērojams tikai tad, ja

dāvinātājs būtu ticis tiesas ceļā atzīts par maksātnespējīgu vai ja parādu suma nepārsniegtu 1500 rbl.; 2) ka šāds Tiesu palātas uzskats tieši runā pretim 4494. p. skaidram tekstam, kuŗš nepārprotami paredz gadījumu, kad dāvinātājs nespēj samaksāt parādus („ist dabei der Schenker nicht im Stande, seine zur Zeit der Schenkung vorhandenen Schulden zu bezahlen...“); tā tad 4494. p. nevienā vārdā nepadara viņa piemērojamību atkarīgu no formāla konkursa atklāšanas par dāvinātāja mantību; arī krievu tekstā lietotie vārdi „въ случаѣ его несостоятельности отъ уплаты долговъ“ tāpat saprotami tikai kā „неоплатность“ bet nekad ne kā „открытие конкурса“; ja jau būtu ticis atklāts formāls konkurss, tad par prasījumu piedzišanu no kridāras mantības, kādam atsevišķam kreditoram par labu, vai par dāvinātāja tiesībām atprasīt atdāvināto mantu, vispār vairs nevarētu būt runas; 3) ka tāpēc Tiesu palātai nebija pietiekošs pamats prasīt, lai prasītājs iepriekš panāktu dāvinātāja atzīšanu par maksātnespējīgu tiesas ceļā; 4) ka tāpat — pretēji Tiesu palātas domām — prasītājam nekad nebija iepriekš jāceļ prasības dēļ dāvinājuma līguma atzīšanas par atceltu, jo 4494. p. nemaz neparedz actio Pauliana (uz 1916. g. 3. jūlija lik. 2. nodal. 3. p. 2.—6. punktu pamata; Kr. lik. kop. 1645. p.), bet paredz īpašu prasību, kuŗa pamatojas uz apdāvinātā netaisnu iedzīvošanos uz kreditora rēķina (Cvingmaņa spried. krāj. V sēj. 865. №); 5) ka tādā kārtā Tiesu palāta, atzīstot tagadējo prasību par priekšlaicīgu, pārkāpusi priv. lik. 4494. p. un civ. proc. lik. 711. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats nolēmj: Tiesu palātas 1926. g. 3./10. novembra spriedumu priv. lik. 4494. p., civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

153. 1929. g. 25. aprīlī. Heinricha Ronessalas pilnvarnieka, zv. adv. Grinberga lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Jāņa Ronessalas un citu prasībā pret Heinrichu Ronessalu. (L. № 37.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls tagadējo prasību atzīt par prejudiciālu (*actio sine condemnatione*); taisni prasības formulējums „atzīt prasītājus par mantiniekiem“ („признать наследниками“), bet ne „apstiprināt... mantošanas tiesībās“, kā nepareizi attēlo Tiesu palāta, neminot par noteiktu mantojumu vai mantojuma objektu un nelūdzot konkrētā priekšmeta atņemšanu atbildētājam, aizrāda uz to, ka prasītāji nav cēlušī hereditatis petitio, bet gan aprobežojušies ar prasību nodibināt viņu mantošanas tiesības kā tādas, kuŗas atbildētājs esot apstrīdējis; pēc priv. lik. 2601. panta mantojuma prasības mērķis ir atzīt prasītāju vai nu par vienīgo mantinieku, vai par līdzmantinieku mantošanas tiesībās un izdot viņam sakarā ar („demzufolge“)... vai nu visu atstāto mantojumu vai pienākošos daļu vai arī tos pie mantojuma piederošos priekšmetus, kuri atrodas atbildētāja valdīšanā; tāpēc jāatzīst, ka tagadējā prasība celta kā prejudiciāla prasība, bet nemaz ne kā hereditatis petitio, jo prasība nav vērsta uz noteikta priekšmeta atņemšanu atbildētājam un nodošanu prasītājiem; kā prasītāji savu prasību nosauc, tam nav izšķirošas nozīmes (Sen. civ. kas. dep. spr. 1925. g. 98. №; 1927. g. 423. num.); 2) ka īstenībā — kā pareizi aizrāda atbildētājs, — prasītāji lietas tālākā gaitā cēlušī strīdu par konkrēto mantojuma objektu, t. i. par Ronosalas māju, un domājuši ar tagadējo prasību, lai gan formulētu prejudiciālu, panākt mantošanas tiesību atzīšanu viņiem taisni uz minēto māju un tās sadalīšanu starp partiem; prasītāji pie tam noteikti iziet no tā, ka šo māju nelikumīgi valdot atbildētājs; sakarā ar tādu prasītāju lietas tālākā gaitā izteikto nodomu, viņi Tiesu palātas sēdē vienmēr runā par „strīdū esošo zemi“; 4) ka tomēr prasītāji savu kā prejudiciālu prasību formulēto petitumu un kā saturu nebija grozījuši un nevarēja grozīt civ. proc. lik. 332. p. paredzētā kārtībā; 5) ka, sakarā ar civ. proc. lik. 3. (1801.) p. izpratni un prejudiciālās prasības juridisko dabu un mērķi, tā nevar būt vietā, kad atbildētājs jau bija pārkāpis un traucējis tās tiesības, kuŗu atzīšanu prasītājs lūdzis savā preju-

diciālā prasībā (sk. paskaidrojumus pie 1889. g. 9. jūlija civ. proc. noveles 64. p. (vēlākā 1801. p. tagadējā 3. p.), Hasmaņa un Nolkena 2. izd. 56. lp.; Sen. civ. kas. dep. spr. krāj. 1921. g. 18. №; Spr. 1924. g. 215. №); tāpēc, ja prasītāji īstenībā izieno tā, ka viņu tiesības jau esot pārkāpi atbildētājs un ka viņi īstenībā domājušādas savas tiesības restituēt, atņemot atbildētājam strīdū esošo objektu, tad prasītājiem bija jāceļ nevis prejudiciāla prasība (*actio sine condemnatione*), bet gan tiesības prasība pēc būtības (*actio cum condemnatione*), kuŗu paredz civ. proc. lik. 1. p. t. i. prasība, kuŗas priekšmets būtu „strīds par civiltiesībām“; prejudiciāla prasība var tikt celta tikai līdz tiesības traucējuma momenta iestāšanās; ar traucējuma momenta iestāšanos prasībai vairs nav vietas; 6) ka tāpēc Tiesu palātai nebija likumīga pamata, tagadējās prejudiciālās prasības robežās, izšķirt strīdu par prasītāju tiesībām uz strīdū esošo zemi (Ronosalas māju), kuŗa pēc pašas Tiesu palātas konstatējuma atrodas atbildētāja valdīšanā un ricībā, un ap kuŗas piederību pie mantudevēja atstātā mantojuma un ap kuŗas sadalīšanu starp partiem lieta pēc būtības īstenībā taisnīgā grozās; 7) ka tādā kārtā Tiesu palāta, prejudiciālas prasības robežās izspriežot strīdu par civiltiesībām, kuŗu celt varētu tikai ar parastu *actio cum condemnatione*, pārkāpusi civ. proc. lik. 3. (1801.), 711. p., kādēļ aiz šī iemesla vien Tiesu palātas spriedums atceļams, Senats, neieļaujoties pārējo atbildētāja pievesto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Tiesu palātas 1927. g. 12./19./24. janvāra spriedumu civ. proc. lik. 3. (1801.), 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

154. 1929. gada 25. aprīlī. Krišjāņu Grandberga lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Natalijas - Hermīnes Lamster prasībā pret Krišjāni Grandbergu un prasītājas pilnvarnieka zv. adv. Kīna paskaidrojums. (L. № 45.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Izklausījis atbildētāja pilnvarnieka zv. adv. Rūša paskaidrojumus un ņemot vērā

1) ka prasītāja lūgusi atzīt viņai īpašuma tiesības uz vienu ideālo pusdaļu imobila Rīgā III 631 un piedzīt no atbildētāja, viņas tēva, 4000 c. rbl.; savu prasību prasītāja pamato uz to, ka: a) viņas tēvs līdz ar savu pirmās laulības sievu (prasītājas māti) taisījis savstarpēju testamentu, kurā viņi, abi prasītājas vecāki, visu savu mantu, to starpā arī minēto imobilu, novēlējuši tam laulātam, kas otro pārdzīvos, bet gadījumā, ja pārdzīvojošais iestātos otrā laulībā, manta pārietu uz viņu un viņu abu meitu, prasītāju šai lietā, līdzīgās daļās; b) ka prasītājas māte nomirusi 1903. gada 8. augustā, pēc kā uz atbildētāja lūguma testaments ticis atzīts par likumīgā spēkā gājušu un imobils pilnā sastāvā ticis apstiprināts atbildētājam; c) ka atbildētājs stājies otrā laulībā 1908. g. 28. februārī, un ka tāpēc prasītājai, kuŗa tai laikā vēl bijusi nepilngadīga, ieguvusi tiesības uz visas viņas vecāku atstātās mantas vienu pusi, skaitot no 1903. g. 8. augusta; d) ka atbildētājs jau pēc viņa pirmās laulības sievas nāves aprūtinājis imobilu ar 2 obligācijām par 5000 resp. 3000 rbl., no kuŗām tikai viena puse krītot uz prasītāju, kādēļ viņai esot tiesība prasīt no atbildētāja arī atlīdzību šo obligāciju kopējās sumas vienas pusdaļas apmērā; 2) ka atbildētājs, neatzīstot prasību, paskaidrojis: a) ka pirms iestāšanās otrā laulībā starp viņu, viņa līgavu un nepilngadīgās prasītājas aizbildņiem, ar Bāriņu tiesas piekrišanu, ticis noslēgts līgums par dažādu laulību bērnu pielīdzināšanu, b) ka viņš sakarā ar šo iemaksājis Bāriņu tiesā prasītājai par labu kā praecipuum 2500 kr. c. rbl., kuŗus prasītāja, iestādamās laulībā, arī saņēmusi no Bāriņu tiesas, c) ka ar minēto līgumu prasītāja kļusu ciešot atteikusies no savām mantošanas tiesībām pēc testamenta un tāpēc viņas prasība esot atraidāma, d) ka vēl pirms prasītājas mātes nāves atbildētājs esot uz minētā imobila uzcēlis mūŗa ēku, pie kam prasītājas mantojuma daļa esot apgrūtināta ar ēku celšanas izdevumu sumas pusdaļu, t. i. ar sumu 5088 rbl. 2 kap. un tāpēc, uz gadījumu, ja pirmprasība tiktu apmierināta, atbildētājs eventuali cēlis pretprasību, kuŗā lūdz piedzīt no prasītājas nupat aprādīto sumu 2500 rbl. + 5088 rbl. 2 kap. = 7588 rbl. 2 kap.; 3) ka Apgabal-

tiesa atraidījusi kā pirmprasību, tā arī pretprasību; Tiesu palata, atceļot Apgabaltiesas spriedumu, apmierinājusi pirmprasību, gan sprieduma rezolutīvā daļā neizteicoties par pretprasību, bet sprieduma motīvos atradusi pretprasību par nepamatotu; 4) ka privatlikumam nav pazīstams Romiešu tiesībās uzsvērtais princips „semel heres semper heres“, bet tieši pielaiž rezolutīvus nosacījumus arī pie institūcijas (priv. lik. 2358. p.); tāpēc, saskaņā ar testamenta noteikumu, ar testamenta 2. pk. paredzētā potestatīvā rezolutīvā nosacījuma iestāšanos, t. i. ar tagadējā atbildētāja iestāšanos otrā laulībā, viņa mantošanas tiesības, vienā pusdaļā, ipso jure izbeigušās un pārgājušas uz tagadējo prasītāju; 5) ka līgums par dažādu laulību bērnu pielīdzināšanu, pēc savas būtības un mērķa, paredz, ka pārdzīvojošais vecākais nebūtu savas pirmās laulības laulātā vienīgais mantinieks, t. i., no Vidz. pils. tiesību viedokļa paredz, ka starp pārdzīvojošo laulātu no vienas puses un viņa bērniem no otras puses turpinātos mantu kopība; pie tam ar aprādīto līgumu būtu novērsta vajadzība mantu kopību sadalīt (priv. lik. 2515. p. 2. d.; 1828. p. piez.); tāpēc konkrētā gadījumā minētais līgums nevar izrādīt tās sevišķās sekas, kuŗas paredz priv. lik. 2515. p. 1. d.; tomēr šāds līgums būtu uzturams kā mantošanas līgums (starp pirmās laulības bērniem un jaunās laulības otro laulāto) un līdz ar to kā mantojuma atteikšanās līgums (starp pārdzīvojošo vecāko un viņa pirmās laulības bērniem) attiecībā uz to mantojumu, kuŗš pirmās laulības bērniem pienāktos pēc varbūtējā viņu mirušā vecākā testamentā (priv. lik. 2765. p. piez.; Erdman, Sistem, 3. sēj. 388. lapp. 5. piez.); tomēr, lai atzītu šādu līgumu par istu atteikšanos (otra kontrahenta priekšā) no trešās personas mantojuma, pirmā rindā un vispirms būtu prasāms, lai pirmam kontrahentam būtu zināms, kā un uz kāda pamata viņam piekristu trešās personas mantojums (priv. lik. 2778., 2636., 2637. p.); bez tā, vispār atteikšanās nav prezumējama, bet tai jābūt noteikti pierādītai (Sen. civ. kas. dep. spried. 1928. g. 306. num.); 6) ka Tiesu palata šai ziņā, aiz viņas pievestiem iemesliem, nākusi pie slēdziena, ka prasītājas at-

teikšanās no tās mantojuma daļas, kuŗa viņai piekritusi pēc vecāku savstarpējā testamenta, ne ar ko nav pierādīta; 7) ka tādā kārtā minētais dažādu bērnu pielīdzināšanas līgums, konkrētā gadījumā, palicis bez kaut kādas nozīmes un tas tāpēc nemaz nav ņemams vērā, izspriežot tagadējo, uz testamenta pamato, prasību; 8) ka tāpēc Tiesu palata varēja nākt pie sava tālākā slēdziena: a) ka minētais līgums nekad nevar aizskart uz likumīgā spēkā nākušā testamenta pamata prasītājam par labu nodibinātās mantošanas tiesības un b) ka prasītājas ar testamentu nodrošināto mantošanas tiesību priekšmets ir viena pusdaļa visā pēc viņas mirušās mātes palikušā mantībā, kuŗa aptvēra visu prasītājas vecāku rokās savā laikā apvienoto mantu kopību; taisni par šādu mantu kopību abi vecāki arī rīkojušies ar runā stāvošo testamentu; ideālo pusdaļu taisni no šīs kopējās mantas, proti, no runā stāvošā imobila, pieprasījusi sev prasītāja tagadējā prasībā; tā tad Tiesu palata pareizi atzinusi prasītājas tiesību uz vienu ideālu pusdaļu visā imobilā; šai ziņā Tiesu palata, pretēji atbildētāja domām, nemaz nav piespriedusi prasītājam vairāk, nekā tā bija prasījusi; 9) ka sevišķi, aiz Tiesu palatas pievestiem iemesliem, nemaz nekrit svarā, vai testamenta saturs bijis prasītājam zināms jeb nē tai laikā, kad tā 1911. gada 6. septembrī un 29. novembrī saņēmusi savu praecipuumu 2500 kr. c. rbl. no Bāriņu tiesas, jo viņa netikvien nemaz nav bijusi pie tam atteikusies no kaut kādām tiesībām, bet jau pēc pāriem mēnešiem cēlusi savu tagadējo prasību; 10) ka Tiesu palata pretprasību atradusi par neapmierināmu uz tā pamata, ka: a) pretprasības daļa par izdevumiem par ēkas uzcelšanu nav pierādīta ar iesniegtām kvītēm un b) ka ar to, ka prasītāja labprātīgi atzinusi pusi no obligacijām, t. i. neprasot par to pusi obligāciju atlīdzību, it kā esot segusi atbildētāja celto pretprasību 2500 rbl. apmērā; 11) ka tomēr, attiecībā uz pretprasības daļu 2500 rbl. apmērā par praecipuumu atmaksu, Tiesu palata nav ievērojusi, ka kompensācija var notikt tikai tad, kad pret zināmu prasījumu (konkrētā gadījumā pretprasības ceļā celto atbildētāja prasījumu) patiesi tiek pretim stādīts kāds pret-

prasījums, kuŗš taisni šai nolūkā tiktu celts un iesniegts tiesā (priv. lik. 3559. p.); turpretim runā stāvošā gadījumā prasītāja taisni atteikusies no tā prasījuma, ar kuŗu pēc Tiesu palatas domām būtu jākompensē atbildētāja pretprasījums par 2500 rbl.; tāpēc prasītājas prasījums vairs neeksistē un tāpēc tas nenoder kompensācijai; no prasītājas prasības raksta nemaz nav redzams ka viņa būtu no sava prasījuma atteikusies it kā tāpēc, ka tas būtu uzskatāms par segtu ar atbildētāja pretprasību dēļ 2500 rbl.; tāpēc Tiesu palatai nebija pietiekoša pamata prasījumu, no kuŗa prasītāja bija atteikusies taisni aiz šī iemesla, atzīt par kompensācijas spējīgu un atzīt, ka atbildētāja pretprasība būtu uzskatāma par segtu ar šādu prasītājas prasījuma daļu, kuŗu prasītāja nebija cēlusi prasības rakstā un no kuŗas prasītāja it kā esot kompensācijas nolūkā atteikusies; 11) ka turpretim Tiesu palata nav — pretēji atbildētāja domām — pārkāpusi atbildētāja pievestos civ. proc. lik. 438. p.; prasītāja jau Apgabaltiesas 1913. g. 10. janvāra sēdē noteikti cēlusi ierunas pret pašu pretprasību kā tādu, aizrādot, ka pēc paša atbildētāja aizrādījuma ēka tikusi celta jau pirms prasītājas mātes nāves un ka atbildētājs, pieņemumā par viņas mantojuma sastāvu un vērtību, nav viņa pieprasīto sumu uzdevis kā mantojuma apgrūtinājumu; atbildētājs vēlākā lietas gaitā šo pretprasības daļu nav vairs sevišķi uzturējis; arī savā kasācijas sūdzībā atbildētājs nepieved apcerējumu par to, kāda sevišķa nozīme būtu minētām kvītēm; 12) ka Tiesu palata gan nav pievedusi motīvus, kādēļ viņa Apgabaltiesas spriedumu atcēlusi visumā, tā tad arī daļā attiecībā uz pretprasības atraidīšanu attiecībā uz ēkas celšanas izdevumiem; bet tomēr šāds Tiesu palatas sprieduma trūkums nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas šai daļā, jo prasītāja uz to savā kasācijas sūdzībā neaizrāda; 13) ka tādā kārtā Tiesu palatas spriedums attiecībā uz pretprasības neapmierināšanu daļā par 2500 kr. c. rbl. prasījuma atmaksas, atceļams aiz priv. lik. 3559. p., civ. proc. lik. 711. p. pākāpuma, bet pārējās daļās atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmja: Tiesu palatas 1927. g. 28. ap-

riļa / 12. maija spriedumu daļā attiecībā uz pretprasību par 2500 c. rbļ. priv. lik. 3559. p. civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu šai daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā; pārējā daļā Krišjāņa Grandsberga kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

155. 1929. g. 25. aprīlī. A./S. „Continental“ — kaučuku un gutaperčas kompanijas Hannoverā pilnvarnieka zv. adv. Bergmaņa lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu A./S. „Continental“, kaučuku un gutaperčas kompanijas Hannoverā, prasībā pret A./S. Rīgas gumijas manufaktura „Continents“. (L. № 48.)

Sēdī vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka, pēc Tiesu palātas konstatējuma, prasītāja, akciju sabiedrība „Continental“ kaučuku un gutaperčas kompanija starp citu lūdz atzīt par nederīgām: a) apliecinību par tiesību lietot preču nozīmi „Kontinents“ („Continent“), kuŗu atbildētājai, akciju sabiedrībai Rīgas gumijas manufaktura „Continent“, izdevusi L. Finanšu ministrijas rūpniecības departaments 1925. gada 16. maijā zem № 2341, un b) ar to saistīto aizsardzības zīmi, kuŗa atbildētājai izdota par lietošanas tiesību uz zīmējuma vārdu „Kontinents“ („Continent“); 2) ka prasītāja savu prasību pamato uz to, ka atbildētājas preču nozīme esot līdzīga prasītājai par labu jau 1922. g. 20. maijā zem № 156 reģistrētai preču nozīmei; 3) ka atbildētāja, neatzīstot prasību, paskaidrojusi, a) ka starp partu preču nozīmēm nekādas līdzības neesot, b) ka atbildētāja, ievietojot savā preču nozīmē starp citu arī vārdu „Kontinents“ tikai apzīmējot uz preču nozīmes savu firmu, kuŗa taisni ieiet minētais vārds; c) ka viņa šai ziņā izlietojusi savas ar rūpn. nolik. 129. p. 1. punktā (1922. g. 17. maija lik. red.; lik. krāj. 100. №) piederošās tiesības, pēc kāda likuma uz pieteicamām preču nozīmēm jāatzīmē starp citu rūpniecības uzņēmuma īpašnieka firmas nosaukums, d) ka atbildētājas, kā akciju sabiedrības, firma pastāvot un varot pastāvēt tikai viņas nosaukumā (Kriev. civ. lik. 2198. p., 2191. p. 2. pk.), e) ka prasītāja — pēc būtības — apstrīdot

pirmā rindā taisni atbildētājas firmas kā tādās nosaukumu, it kā līdzīgu prasītājas firmai, f) ka tāpēc, līdz kamēr ar tiesas spriedumu atbildētājai netikšot aizliegts lietot pašas firmas nosaukumu, prasītājai neesot tiesības aizliegt atbildētājai uz savas preču nozīmes atzīmēt savu firmu un savu preču nozīmi lietot taisni ar savas firmas apzīmējumu, un g) ka atbildētājas firma tikusi reģistrēta (Rīgā), bet prasītājas firma vispār nav Latvijā tikusi reģistrēta; 4) ka apgabaltiesa prasību apmierinājusi augšā aprādītās daļās; apgabaltiesas spriedumu pārsūdzēja atbildētāja vien; 5) ka Tiesu palāta, atceļot Apgabaltiesas spriedumu, prasību atraidījusi, pievienojoties atbildētājas ierunām; šai ziņā Tiesu palāta konstatējusi: a) ka abu partu preču nozīmes savā starpā nav līdzīgas un atbildētājas preču nozīmes nevar izsaukt samaiņu ar prasītājas preču nozīmi, b) ka prasītāja nav cēlusi prasību aizliegt atbildētājai lietot firmu, kādā ieiet vārds „Kontinents“, bet cēlusi prasību aizliegt atbildētājai tikai lietot viņas preču nozīmi kā tādu, c) ka prasītāja, lūdzot atļaut viņai attiecīgi grozīt petituma otro (vai trešo) punktu, ievietojot tai prasību aizliegt atbildētājai viņas firmas nosaukumā lietot vārdu „Kontinents“, ar to nemaz nav it kā noteiktāki formulējusi savu prasību, bet gan cēlusi pilnīgi jaunu prasību, jō arī prasības petituma 3. punkts attiecas tikai uz aizliegumu atbildētājai reklamēt savus ražojumus zem vārda „Kontinents“ („Continent“); 6) ka nupat pievestie Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tādēļ pārbaudāmi kasācijas kārtībā; ar to atkrit prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos viņa apstrīd Tiesu palātas slēdziena pareizību pēc būtības par to, ka partu preču nozīmes savā starpā neesot līdzīgas un ka atbildētājas preču nozīme neizsaucot samaiņu ar prasītājas preču nozīmi; 7) ka no saviem pievestiem konstatējumiem Tiesu palāta varēja nākt pie sava tālākā slēdziena par to, ka tagadējā prasība, kuŗa versta vienīgi uz aizliegumu atbildētājai lietot savu preču nozīmi kā tādu, ir nedibināta, līdz kamēr nav aizliegts ar tiesas spriedumu atbildētājai lietot šai preču nozīmē atzīmētās firmas nosaukumā

ievietoto vārdu „Kontinents“; 8) ka prasītāja pat nav mēģinājusi atspēkot šo Tiesu palātas slēdziena pareizību, bet aprobežojusies ar pilnīgi nenozīmīgu frāzi, ka „šai lietā neesot vajadzīga atsevišķa prāva, lai noteiktu atbildētājas preču nozīmes nelikumību, pierādītās pircēja maldināšanas dēļ“; jau tāpēc vien augšā pievestais Tiesu palātas izejas punkts, t. i. ka prasītājam būtu likumīgs pamats apstrīdēt atbildētājas preču nozīmi tikai tad, ja atbildētājas firmas nosaukums tiktu tiesas ceļā atzīts par nelikumīgu, paliek neatspēkots; ar to tā tad atkrit tagadējās prasības pamats; 9) ka, īstenībā, prasītājas preču nozīme pastāv nevien pašā zīmējumā, kuŗu vien prasītāja pielikusi savas prasības rakstā, bet gan kādā kombinētā preču nozīmē, kuŗa, kā redzams no prasītājam izdotās apliecības № 156, aptver zīmējumā divus iespiedumus, kuŗi savā starpā saistīti ar vārdu „Continental“; tā tad gan, pretēji atbildētājas domām, prasītājas preču nozīmes sastāvā kā tās sastāvdaļā taisni ieiņt vārds „Continental“; tāpēc Tiesu palātai gan būtu bijis jāapšprieņz jautājums par to, vai no šī viedokļa tomēr nebūtu līdzīgas pazīmes abu partu preču nozīmēm, ievērojot prasītāja preču nozīmes pilno sastāvu; tomēr uz to prasītāja netikvien nebija aizrādījusi nedz kasācijas sūdzībā, mākās instancēs, nedz kasācijas sūdzībā, bet savā prasības rakstā pat pielikusi tikai preču nozīmes apraksta vienu daļu, t. i. tikai zīmējumu vien, un arī pašās preces apzīmējusi tikai preču nozīmes vienu daļu (t. i. tikai vienu pašu zīmējumu kā tādu), bet ne preču nozīmes pilno sastāvu, t. i. taisni izlaiņzot vienīgi nozīmīgu daļu, proti vārdu „Continental“; 10) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav prasītājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēm j: Akc. sab. „Continental“, kaučuka un gutaperčas kompanijas Hanoverā, pilnvarnieka zv. adv. Bergmaņa kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

156. 1929. g. 7. februārī. Hajas Hurvič lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprie-

144

duma atcelšanu viņas, Hurvič, prasībā pret Baltijas kokvilnas vērpšanas un austuves akciju sabiedrību. (L. № 58.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) miertiesnesis atraidījis prasību, atrodot, ka saskaņā ar Rīgas biržas ieradumu 185. §, prasītāja būtu uzskatāma par atsavināmu no sabiedrības parādiem, kuŗi cēlušies pēc prasītājas izstāšanās no tās, tikai tad, ja viņa būtu izsūtījusi minētā paragrafā paredzētos apkārtrakstus, kas konkrētā lietā neesot pierādīti; 2) ka par miertiesneša spriedumu prasītāja iesniegusi plašu apelācijas sūdzību, kuŗā viņa apstrīd miertiesneša ieņemto stāvokli un sevišķi aizstāv to uzskatu, ka 185. § neesot iztulkojams tai nozīmē, ka izstājušais būtu par turpmākiem „sabiedrības“ parādiem atbildīgs līdz apkārtrakstu izsūtīšanai, ka apkārtrakstu sastādīšanai un izsūtīšanai esot bijis jāiziet no izstājušos biedra kopā ar palikušiem biedriem un ka nevar piespiest pēdējos piedalīties apkārtrakstu sastādīšanā un izsūtīšanā; 3) ka apgabaltiesa, apstiprinot miertiesneša spriedumu, aprobežojusies ar pilnīgi nenozīmīgu frāzi, ka „apstākļi otrā instancē nav mainījušies prasītājam par labu“, jo prasītājas uzdotais liecinieks nekā jauna lietā neienesas; bet apgabaltiesa nav apspriedusi prasītājas apelācijas sūdzībā pievestos apcerējumus un tos sprieduma vēsturiskā daļā pat nav pievedusi; 4) bet tomēr pievestie apgabaltiesas nepareizie vai nepilnīgie apcerējumi nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas; pēc Rīgas pilsētas tirdzniecības nodaļas prakses, firmas īstenības un skaidrības princips tiek vests tikai nodibinot jaunu firmu, bet netiek vairs ievērots pie firmas derivatīvas iegūšanas; saskaņā ar šo, arī Rīgas biržas ieradumi (184. § 2. teikums) nosaka, ka „Wird die Firma einer Handelsgesellschaft nicht von (domāts „seitens“) einer andern Gesellschaft, sondern von (domāts „seitens“) einer Einzelperson erworben, so ist letztere auch in dem Falle befugt, die Firma unverändert weiterzuführen, wenn sie dieselbe (domāts die Firma) für ein ihr allein gehöriges Handelsunternehmen, und nicht

etwas wiederum für ein Gesellschaftsun-
ternehmen benutzen will"; tāpēc palikušais
uzņēmumā otrais biedris varēja to pašu
uzņēmumu turpināt zem iepriekšējās fir-
mas, t. i. zem firmas, kurā pat arī būtu
aizrādījums uz sabiedriskām pazi-
mēm (& Co)firmas papildinājuma veidā
(Firmenzusatz); ka, ja nu pēc Rīgas bir-
žas ieradumiem (185. § 2., 3. daļas un
181. § 2. teik.) par visām pārmaiņām sa-
biedrības sastāvā, tā tad arī par viena
biedra izstāšanos, ne tik vien jāpieteic
tirdzniecības nodaļā, bet arī jāizsludina
apkārtrakstiem un jāpretējā gadījumā iz-
stājušais biedris ir atbildīgs arī par parā-
diem, kuŗi pat pēc biedra izstāšanās būtu
taisīti zem firmas, tad nekristu svarā,
vai pēc viena biedra izstāšanās pašā uz-
ņēmumā palikuši vairāk biedru, jeb tikai
viens pats biedris, ja vien palikušais vie-
nīgais biedris uzņēmumu turpina zem
iepriekšējās firmas; jo abos šais gadījumos
trešā persona, kreditors, ar kuŗu darījumu
noslēdzis pretkontrahents zem firmas,
būtu varējis rīkoties tai pārliecībā, ka zem
tās slēpjas vēl tā pati atklātā sabiedrība
viņas iepriekšējā sastāvā, kuŗā tā tika
vesta arī agrāk, ja par sabiedrības sastāva
pārmaiņu netiktu attiecīgā veidā pieteikts
un izsludināts apkārtrakstos; 6) ka par šādu
pieteikšanu un izsludināšanu bija jā rūpējas
taisni izstājušamies biedrim no sevis, un
proti tad, kad, piem., palikušie resp. paliku-
šais biedris atteiktos no līdzdarbības šai zi-
ņā; vajadzības gadījumā, izstājušamies bied-
rim bija šī līdzdarbība jāpanāk pie vai pirms
izstāšanās nosacījumu nokārtošanas; 7) ka
izsludināšana atklātībai (pieteicoties tirdz-
niecības nodaļā un izsūtīt apkārtrakstus)
nav atvietoājama ar atzīmi tirdzniecības
zīmē, jo nodokļu inspektors, izdarot atzīmi,
nav spiests no sevis par to ziņot tirdznie-
cības nodaļai un vēl mazāk par to izslu-
dināt vispārībai (sk. 1924. g. 20. decembra
likuma 73. p. par tirdzn. rūpn. nod.: lik.
krāj. 193. p.); 8) ka tādā kārtā apgabal-
tiesa, atzīstot prasītāju par atbildīgu at-
bildētājas prasībā, nav prasītāja pievestos
likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas
sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats
nolemj: Hajas Hurvič kasācijas sūdzību
uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata
atstāt bez ievēribas. (L. № 58/29.)

157. 1929. g. 30. maijā. Rīgas Tirgotāju
Bankas A/S pilnvarnieka zv. adv. Nolteina
un Richarda Zennelsa pilnvarnieka zv. adv.
Sieverss lūgumi par Tiesu palatas spriedu-
ma atcelšanu Richarda Zennelsa prasībā
pret Rīgas Tirgotāju Bankas A/S. (L. № 59.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka saskaņā ar veksel-
lik. 14. p. 2. teik. nav vekseļa spēka parak-
stītai vekseļa blanketei, kamēr („poka“) tajā
nav ierakstīts 3. p. norādītais vekseļa
saturs: tāpēc, līdz kamēr vekseļa blan-
kete nav aizpildīta, tā nav uzskatāma par
vekseli, kaut arī tā būtu tikusi nodota vek-
selņēmējam; vekseļa blanketes nodošanas
fakts vien vekselņēmējam jau pats par sevi
pilnvaro pēdējo aizpildīt to ar vekseļa sa-
turu, pie kam tad no svara ir vienīgi da-
tums, ar kuŗu blankete ir aizpildīta kā
vekseļa izdošanas (veks. lik. 15. p.) laiks,
bet nekad ne nedz blanketes nodošanas,
nedz blanketes faktiskās aizpildīšanas
laiks; 2) ka tā tad, ja nav no svara tas
laiks (datums), kad blankete tikusi nodota
vekselņēmējam, tad nevar būt no svara
arī tas datums, kas apzīmēts uz zīmogmar-
kā, kuŗas tika uzlipinātas uz vekseļa
blanketes; šāds datums norāda vienīgi uz
datumu, kad zīmogmarkas tikušas dzēstas
ar blanketes parakstītāja parakstu; pēc
veksellik. 3. p. 2. piez. 2. teik. kategoriskā
aizrādījuma, zīmognodoklis nomaksājams
(dzēšot uzlipinātās zīmogmarkas) pirms
vekseļa izdošanas; vekseļa izdošana notiek
ar vekseļa sastādīšanu un sastādītā vekseļa
iedošanu pirmam vekselņēmējam (veks.
lik. 15. p.), pie kam vekseļa atrašanās pirmā
vekselņēmēja valdīšanā nodibina presump-
ciju par to, ka vekselis ticis nodots viņam
no vekseldevēja (veks. lik. 16. p.); ka tas
datums, kas atzīmēts uz zīmogmarkām kā
to dzēšanas datums ar vekseldevējas pa-
rakstītāja parakstu, nav izšķirošs, ja šāds
datums nesakrīt ar datumu, ar kuŗu vek-
selblankete tika vēlāki aizpildīta, iziet jau
no tā, ka dēļ zīmogmarku dzēšanas pietiek
jau ar viena vekseldevēju parakstu, kaut
vekseli (vekseļblanketi) kā vekseldevēji
parakstījušas vairākas personas (veks.
lik. 3. p. 2. piez. 4. teik.); vispār zīmog-
marku dzēšanas laikam, kad vekselis ticis
nodots kā neaizpildīta vekselblankete, nav

izšķirošas nozīmes (Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. 852., 853. num.); 3) ka tādā kārtā Tiesu palata pareizi — pretēji prasītāja domām — atzinusi par vienīgi izšķirošu to datumu, ar kuru vekselblankete ir aizpildīta, t. i. datumu, kas atzīmēts kā vekseļa izdošanas laiks, bet nevis datumu, kas atzīmēts kā zīmogmarku dzēšanas laiks; 4) ka, — neatkarīgi no tā, — pretēji abu partu un arī pašas Tiesu palatas domām, vekselis, kas samaksājams pie uzrādīšanas, nemaz nezaudē vekseļa spēku ar to vien, ka tas nav ticis uzrādīts samaksai 12 mēnešu laikā pēc izdošanas; gan vecais kr. veks. likums (1893. g.) bija paredzējis (29. p.), 94. p. 1. pk.), ka vekselis, kas samaksājams pie uzrādīšanas (вексель писанный jeb платимый по предъявлению) un netika uzrādīts samaksai 12 mēnešu laikā no sastādīšanas, zaudē vekseltiesību spēku (силу вексельного права); bet tagad spēkā esošais veksellikums nosaka vienīgi, ka, ja vekselis 12 mēnešu laikā no viņa izrakstīšanas dienas nav uzrādīts samaksai, tad samaksas termiņš iestājas tanī 12 mēnešu datumā, kurš atbilst vekseļa izrakstīšanas dienai (veks. lik. 37. p. 3. pk. 2. teik.); tā tad, šāda vekseļa neuzrādīšana samaksai 12 mēnešu laikā pēc „izrakstīšanas“ pati par sevi izrāda (bewirkt) samaksas termiņa iestāšanos, t. i. samaksas termiņš iestājas ipso jure, kad šāds vekselis netika uzrādīts 12 mēnešu laikā pēc izrakstīšanas, jo likums ar šādu vekseļa neuzrādīšanu minētā laikā saista uzrādīšanas fakta fikciju; tāpēc vispār nav izšķirošas nozīmes tam, vai vekselis, par kuru bija pārvērtusies tagadējā prasītāja parakstītā vekselblankete, būtu uzskatāms par izrakstītu vai nu 1923. gada 25. aprīli (kā apgalvo prasītājs) vai 1924. g. 9. septembrī (kā apgalvo atbildētāja); jo ja pati atzītu, ka vekselis esot uzskatāms par izrakstītu 1923. g. 25. aprīli un viņa samaksas termiņš būtu iestājies jau 1924. g. aprīli, un ka tāpēc vekselis kā protestēts it kā pēc veks. lik. 67. p. paredzētā laika notecēšanas, būtu atzīstams par neprotestētu, tad tomēr tam nebūtu nozīmes konkrētā lietā, jo vekselprasība tikusi vērsta pret trešo vekselparādnieku (tagadējo prasītāju); attiecībā pret viņu vekselprotests nav prasāms (veks. lik. 54. p.) un

lieta būtu grozījies vienīgi, ap protesta izdevumiem, $\frac{1}{4}$ atlīdzību un procentu apmēru; šādas sumas būtu piespriežamas — ja protests būtu spēkā — no protesta izdarīšanas dienas (49. p.), bet ja protests nebūtu spēkā — tikai no prasības celšanas dienas (54. p.); bet tam apstāklim, vai vekselis pareizi ticis iesūdzēts piespiedu izpildīšanas kārtībā jeb nē, tagad, kur lieta iztirzājama civ. proc. lik. 239. (161¹¹.) p. paredzētā kārtībā, nav nemaz izšķirošas nozīmes (Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. 721. num.); 5) ka tāpēc Tiesu palata, neatzīstot par izšķirošu datumu, ar kuru tika dzēstas uz vekselblanketes uzlīpinātās zīmogmarkas, nav tagadējā prasītāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma; 6) ka tagadējā prasība celta civ. proc. lik. 239. (161¹¹.) p. paredzētā kārtībā, kuŗas mērķis un nolūks ir panākt vekselprasītāja (tagadējās atbildētājas) prasījuma atzīšanu par nepareizu, t. i., lai apgāztu prasījuma būtību (civ. proc. lik. 239. p. 1. teik.); tikai uz to, t. i. uz atsvabināšanu no piedzinuma (civ. proc. lik. 248. (161²⁰.) p., bija jāvērsis arī tagadējā prasība (Senata civ. kas. dep. spried. 1928. gada 721. num.); tāpēc — pretēji tagadējās atbildētājas domām — nemaz nebija tagadējā prasība jāformulē taisni kā lūgums atzīt iepriekšējo, piespiedu izpildīšanas kārtībā notikušo, spriedumu par spēku zaudējušu vai tamlīdz.; atbildētāja šai ziņā pilnīgi pārpratusi piespiedu izpildīšanas kārtības būtību; šai kārtībā lieta sākas ar to, ar ko parasti lieta beidzas, proti, ar spriedumu; šādu spriedumu atbildētājs, pret kuŗu noticis spriedums piespiedu izpildīšanas kārtībā, nevar tai pašā kārtībā spriedumu pārsūdzēt pēc būtības ar apelācijas sūdzību otrai instancei; apelācijas sūdzība iziet no tā, ka I. instancē būtu notikusi abpusīga iztiesāšanās kārtība (kontradiktorisches Verfahren), kādā runā stāvošā gadījumā nevarēja vispār notikt; tagadējās atbildētājas pievestais civ. proc. lik. 265¹. p. 3. pk. zīmējas uz tiem gadījumiem, kad vai nu miertiesnesis (civ. proc. lik. 236. (161¹⁸.) p., vai deleģētais Apgabaltiesas tiesnesis (365¹. p. 1. punkts) atstājis bez ievēribas prasītāja lūgumu dēļ piespiedu izpildīšanas un kad sakarā ar pra-

sītāja par miertiesneša vai delegētā Apgabaltiesas tiesneša lēmumu iesniegto blakus sūdzību lieta nonākusi Apgabaltiesas parastā sastāva izspriešanai, un Apgabaltiesa prasītāja blakus sūdzību atstājusi bez ievēribas (civ. proc. lik. 237., 242., 243. (161°, 14.—15. p.); šādi Apgabaltiesas parastā sastāvā notikuši spriedumi, saprotams, ir pārsūdzami tikai Senata civilkasācijas departamentam, jo lieta bija priekšā jau divās instancēs; pret pašu prasītāju piespiedu izpildīšanas kārtībā kāds spriedums vispār nevar notikt; no otras puses atbildētājam — piespiedu izpildīšanas kārtības robežās — nepieder tiesība, šai kārtībā pret viņu notikušos spriedumus pārsūdzēt ar apelācijas sūdzību; tā tad atkrit visi, tagadējās atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 1.—2. punktos; 7) ka Tiesu palata piegriežusi vēribu tagadējai prasītāja iesniegtām veikala grāmatām nevis tāpēc, ka tagadējā atbildētāja tās neesot apstrīdējusi („ängestritten“), bet gan tāpēc, ka tā tās nav atspēkojusi („entkräftet“), t. i. — saprotams — nav atspēkojusi ar savām veikala grāmatām; ja atbildētāja savas grāmatas būtu iesniegusi tiesā, tad tiesai būtu bijis jārikojas pēc civ. proc. lik. 1805. p. pielik. 12. p.; bet tagad, kur tiesas priekšā bija vienīgi prasītāja veikala grāmatas, tiesa varēja rīkoties pēc tā paša pielik. 8. p. 2. teik.; no prasītāja veikala grāmatām Tiesu palata aiz viņas pievestiem iemesliem nākusi pie slēdziena, ka prasītājs palieis atbildētājam parādā tikai Ls 5.356,50; šāds Tiesu palatas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā; par to, ka prasītāja veikala grāmatām neesot pierādījuma spēka tāpēc, ka viņš prasības celšanas laikā neesot bijis tirgotājs, atbildētāja runā pirmo reizi kasācijas instancē, kādēļ vien šāds viņas paskaidrojums nav Senatā nemaz vērā ņemams; 8) ka, ja, kā nodibinājusi Tiesu palata, runā stāvokšais vekselis ticis savā laikā nodots tagadējai atbildētājam kā neizpildīta vekselblankete nākošo prasījumu nodrošināšanai pret tagadējo prasītāju, tad tagadējai atbildētājam bija tiesība neaizpildīto vekselblanketi aizpildīt uz attiecīgo prasījuma sumu; nodibinot, ka tagadējais prasītājs palicis

parādā tikai Ls 5356,50, Tiesu palatai bija pilnīgs pamats atzīt tagadējai atbildētājam tikai tiesību vekselblanketi aizpildīt vienīgi uz šādu, isto parāda sumu un tāpēc vekseli atzīt par spēkā esošu tikai šai sumā, atraidot tagadējās atbildētājas prasību daļā par Ls 643,50, nemaz nepārkāpjot ar to Veks. lik. 44. p.; ar to atkrit arī atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 3. punktā; 9) ka Senats ne atrod par vajadzīgu, uzraudzības kārtībā, aizrādīt Apgabaltiesai uz viņas iet kā nepareizu rīcību, kādu atbildētāja ierauga iekš tam, ka tiesa esot apturējusi lietas gaitu uz 4 mēnešiem, un ar to esot pārkāpusi Civ. proc. lik. 787. p.; no lietas nav redzams, ka Apgabaltiesa būtu taisījusi lēmumu par lietas apturēšanu; turpretim, no lietas redzams, ka Apgabaltiesa 1924. g. 27. oktobrī nolēmusi prasītāja blakus sūdzībai dot virzienu, ka tai pašā dienā blakus sūdzības norakstītis nosūtīts pretējai pusei, ka Tiesu palatas rīkojums ienācis Apgabaltiesā 1925. g. 27. janvarī un ka Apgabaltiesa jau tā paša (janvara 30.) dienā nolikusi lietu uz sēdi (t. i. uz 11. februari); tā tad Apgabaltiesa rīkojusies pilnā saskaņā ar likumu un tagadējās atbildētājas šai ziņā dotie paskaidrojumi atzīstami par pilnīgi nedibinātiem; 10) ka tādā kārtā arī atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj; Rīgas tirgotāju bankas A/S pilnvarnieka, zv. adv. Nolteina, un Richarda Zennelsa pilnvarnieka, zv. adv. Sieverss, kasācijas sūdzības uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

158. 1929. g. 7. februārī. Doras un Motēļa Krigeru lūgums par Jelgavas Apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņu, Krigeru, sūdzībā par Jēkabpils-Ilūkstes zemes grāmatu priekšnieka rīcību pirkšanas - pārdošanas līguma koroborēšanas lietā. (L. № 61.)

Sēdi vada priekšsēdētājs, senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka paši sūdzētāji nav nākuši skaidrībā par to, ap kādām „daļām“ lieta grozās konkrētā gadījumā, vai nu ap idealām daļām (Priv. lik. 927. p.), vai ap realām daļām (Priv. lik. 927. p. 1. piez.); kaut arī sūdzētāji, iesniedzot sūdzības Apgabaltiesai un Senatam, kā liekas,

iziet no tā, ka pirkšanas-pārdošanas priekšmets ir kāda ideāla daļa, kuŗa it kā piederot pārdevējai runā stāvošā imobilā, tomēr paša pirkšanas-pārdošanas līguma noteikumi, tāpat arī iepriekšējās atzīmes zemes grāmatās, neatstāj nekādas šaubas par to, ka pirkšanas-pārdošanas objekts ir kāda reāla daļa no runā stāvošā imobila; tā: pēc līguma 1. § pārdevēja pārdevusi savu „daļu“ līdz ar visām uz šī objekta esošām ēkām... tādās robežās, kā viņa pati šo objektu lietoja“; pēc 2. § 1. punkta pircējs uzņemas kā pašparādu uz pārdodamā objekta gulošo parādu 550 rbļ. ingrosētu 1887. g. 23. junijā; kā redzams no izvilkuma iz zemes grāmatas (zem № 21., 22.), šis parāds ticis ingrosēts kā nodrošinātais pirkšanas-pārdošanas cenas parāda atlikums toreizējam pārdevējam Bordo par labu, kas toreizējai pircējai Feldhun bija pārdevis savu apbūvēto daļu no „mājas gruntes“ (Hausplatz); 3. § pircējs apliecina, ka līguma pirkšanas robežas esot viņam zināmas un dabā ierādītas; domas, ka pirkšanas-pārdošanas objekts būtu imobila reālā daļa, pielaidusi arī Apgabaltiesa; ja tas tā, tad pats par sevi atkrit sūdzētāju atsauksme uz Notar. nolik. 326. p. 2. teik., kas, saprotams, attiecas vienīgi uz ideālām daļām; 2) ka, pat ja arī atzītu, ka sūdzētāji domājuši pārdot kādu, apmēra ziņā, nenoteiktu ideālu daļu, tad tomēr pievestais 326. p. nebūtu piemērojams, jo tas acimredzot iziet no tā, ka lūgums dēļ atzīmes ieviešanas zemes grāmatā uz attiecīgā akta vai dokumenta, ar kuŗu aizskartas vairāku līdzīpašnieku tiesības, iziet no visiem līdzīpašniekiem, jo pēc koroborācijas pamatprincipa, tā pielaižama tikai ar visu ieinteresēto personu, t. i. visu līdzīpašnieku piekrišanu (Notar. nolik. 340. p. 1. punkts); tāpēc, koroborējot kādu, vienai pašai personai piederošo apmēra ziņā nenoteikto ideālo daļu, tā nav skaitliski noteicama (326. p.) bez visu, pārējo ideālo daļu līdzīpašnieku piekrišanas; citādi varētu notikt, ka visu pārējo līdzīpašnieku ideālās daļas izrādītos par proporcionāli samazinātām gadījumā, ja viņiem piederētu lielākās ideālās daļas nekā iznāktu, ja tās skaitītu pēc līdzīpašnieku

galvu skaita; konkrētā gadījumā, turpretim, sūdzētāji pat nav mēģinājuši pierādīt likumā (Not. nolik. 340. p.) paredzētā kārtībā, ka visi pārējie līdzīpašnieki būtu piekrituši sūdzētāju lūgumam; tāpēc vien sūdzētāju lūgums dēļ pārdevējai piederošās, bet skaitliski nenoteiktās, it kā ideālās daļas koroborācijas uz pircēja vārdu, bija atstājams bez ievēribas; 3) ka tādā kārtā Apgabaltiesa nav sūdzētāju pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņu kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Doras un Motēļa Krigeru kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

159. 1929. g. 7. februārī. Jāņa un Jāzepa Višķeru pilnvarnieka zv. adv. Hibšmaņa lūgums par Latgales Apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jāņa un Jāzepa Višķeru prasībā pret Teklu Višķer un citiem. (L. № 62.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka gan, uz vispārēja pamata, vairākās ideālās daļas (kvotas) prezumējamās kā līdzīgas (sk. Sen. civ. kas. dep. spried. 1925. g. № 130), bet šāda presumpcija nav praesumptio juris et de jure, un tā tāpēc nemaz neizslēdz, ka, atkarībā no konkrētām juridiskām attiecībām starp līdzīpašniekiem un pārējo juridiskām attiecībām pret līdzīpašuma objektu — ideālās daļas (kvotas) nebūtu noteicamas arī pēc kādas citas proporcijas; 2) ka, pretēji Apgabaltiesas domām, atsevišķi ideālu daļu apmērs, kad lieta grozās ap mantošanas tiesībām, atkarājas no tā, kādās mantošanas daļās mantojums pārgājis uz partiem kā līdzmantiniekiem; 3) ka visp. zemn. lik. 37⁵. pantam (1910. g. 14. jūnija lik. 48. p.: Kr. lik. krāj. 97. №) nemaz nav tādas nozīmes, it kā uz viņa pamata katram līdzīpašniekam uz agrāk nodibinātām juridiskām attiecībām piederējušās ideālās daļas nebūtu, apmēra ziņā, grozāmas un ka iepriekšējās mantošanas daļas — sakarā ar pievestā likuma spēkā nākšanu — obligatoriski būtu pārvērtušās it kā taisni līdzīgās daļās (Sen. civ. kas. dep. spried. 1926. g. 302. № Litovnieces lietā); 4) ka tāpēc runā stāvošā lietā, pēc prasītāju pareizā aizrādījuma, viņu ideālās daļas mi-

rušā tēva atstātā mantojumā, arī pēc 1910. gada 14. jūnija likuma spēkā nākšanas, ir jānoteic pēc zemnieku vispārējām mantošanas tiesībām, t. i. trūkstot speciālām vietējām ierašām, uz Kr. civ. lik. pamata; 5) ka konkrētā gadījumā jāpiemēro Kriev. civ. lik. noteikumi par māsas mantošanas tiesībām, kuŗi bija spēkā pirms 1906. g. 9. novembra un resp. 1910. g. 14. jūnija likumu spēkā nākšanas, t. i. Kriev. civ. lik. 1130. p. (1887., 1900., g. izd.), pēc kuŗa, māsa pie brāļa saņem $\frac{1}{14}$ daļu nekustamā mantā un $\frac{1}{8}$ daļu kustamā mantā; 6) ka tādā kārtā Apgabaltiesa, atzīstot trešai personai, mirušā Jāņa Višker māsai Annai Višker, līdzīgu ar pēdējo mantošanas daļu viņu mirušā tēva Ignata Višker atstātā mantojumā, pārkāpusi Visp. zemn. lik. 37⁵. p., Kriev. civ. lik. 1130. p. (1900. g. izd.), Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums, pārsūdzētā daļā attiecībā uz prasītājiem piespriesto kopīpašuma daļu apmēru, atceļams, Senats nolēmj: Latgales apgabaltiesas 1927. g. 23./29. aprīļa spriedumu pārsūdzētā daļā, attiecībā uz prasītājiem piespriesto kopīpašuma daļu apmēru, Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu šai daļā nodot izspriešanai nō jauna tai pašai Apgabaltiesai citā sastāvā.

160. 1929. g. 7. februārī. Salimona Cabulova lūgums par Daugavpils apgabaltiesas sprieduma atcelšanu mir. Zofijas Adaman mantas un mazg. dēla Franča Adamana aizbildņa Tadeuša Adamana prasībā pret Salimonu Cabulovu. (L. № 63.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka Apgabaltiesa nepareizi uzskata atbildētāju par „partu“, šņoru zemju komisijas lietā, 1924. g. 20. jūnija likuma 8. p. (Lik. kr. 97) nozīmē; Apgabaltiesa iziet vienīgi no tā, ka atbildētājs dzīvojot tai pašā sādžā, kādā ietilpst mirušai Zofijai Adaman (ar šņoru zemju komisijas lēmumu) apstiprinātais $\frac{1}{6}$ nodalījums zemes; pēc pievestā likuma 8. p. par pusēm vai ieinteresētu personu uzskatāmas tikai tādas personas, kuŗas ņēmušas dalību attiecīgā minētās komisijas akta sastādīšanā un tika pašā aktā minētas (sk. Sen. civ. kas. dep. spr. 1928. g. 391. num.); tā tad,

pretēji Apgabaltiesas domām, dēļ zināmas personas atzišanas par „pusi“ vai „ieinteresētu personu“ nepietiek, ka tā tikai dzīvotai pašā sādžā, ap kuŗas sadalīšanu viensētās lieta grozās; tāpēc, pats par sevi, atbildētājam nevarētu atņemt tiesību, prasītāja īpašuma tiesības uz viņa pieprasīto zemi apstrīdēt civilprasību kārtībā pēc pievestā likuma 18. p.; 2) ka tomēr Apgabaltiesas slēdziena nepareizība šinī ziņā nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas; atbildētājs nav civilprasības kārtībā apstrīdējis un atspēkojis prasītāja tiesības, bet aprobežojies ar vienkāršu ierunu, ar ko vien minētais akts nav uzskatāms par atspēkotu; atbildētājs, pat nepievedot nekādus pierādījumus, vienkārši apgalvo, ka strīdus zeme esot piederējusi atbildētāja mirušam brālim, kuŗa atraitne esot bijusi prasītāja māte; atbildētājs pie tam bija aprobežojies ar vienkāršu lūgumu, caur apkārtniekiem nodibināt, ka prasītāja māte, it kā bezbērnu atraitne, zaudējusi pēc vietējām ierašām tiesību uz viņas mirušā brāļa mantojumu; bet atbildētājs vispār nav mēģinājis nodibināt savas pašas tiesības uz strīdū esošo zemi; ka tādā kārtā — gala slēdziena ziņā — Apgabaltiesa varēja nerēķināties ar atbildētāja pārējiem iebildumiem un viņa pieteiktiem blakus lūgumiem, prasību apmierināt kā pierādītu pamatā un apmērā ar no prasītājas puses iesniegto aktu; 3) ka pie šādiem lietās apstākļiem Apgabaltiesai bija tiesība iziet no tā, ka strīdus zeme piederējusi prasītāja mātei, un ka atbildētājs savas pašas tiesības uz šo zemi nav nodibinājis; ka atbildētājs pat nav mēģinājis nodibināt, ka prasītāja mātes pirmā vīra taisītais testaments (miertiesneša akts 17., 18. lapp.) būtu ticis tiesas ceļā atzīts par atceltu saskaņā ar Kr. civ. lik. 1066². p.; tiesa neapstiprinā testamentu izpildīšanai ex officio, uzskatot to par spēkā neesošu un nenogaidot strīdu pieteikšanu, ja atrod, ka testamentam trūkst attiecīgā forma, vai ka testatoram nav bijusi tiesība rīkoties ar testamentu (завещательныя распоряжения лиц, не имеющих права завещать) pretēji, piem., Vidzemes zemes tiesībām (civ. proc. lik. 1966. sek. p. un priv. lik. 2789. p. piez.), kur tiesas uzdevums vispār nepastāv testamenta „apstiprināšanā izpildīšanai“, bet gan tiesa, strīdu

trūkuma gadījumā, vienkārši atzīst testamentu par spēkā gājušu; tāpēc, saskaņā ar Kr. civ. lik. intestatmantinieks, kas domā apstrīdēt testamenta spēku, uz kuŗu savukārt pamatojas testamentā ieceltais mantinieks, nevar aprobežoties ar vienkāršu ierunu, bet viņam jāceļ par to prasība resp. pretprasība, ja vien viņš nebija cēlis strīdu apsardzības kārtībā lietā par testamenta apstiprināšanu izpildīšanai; atbildētājs apstrīd prasītāja mātes tiesības uz zemi vienīgi uz tā pamata, ka viņa no sava pirmā vīra būtu varējusi dabūt tikai $\frac{1}{7}$ daļu; tāpēc vien Apgabaltiesai bija pietiekošs pamats atstāt bez sevišķas apspriešanas atbildētāja lūgumu, ar apkārtļaudim konstatēt vietējās ierašas, pēc kuŗām bezbērnu atraisne, kas izgājusi pie otra vīra, zaudējot tiesības uz pirmā vīra atstāto zemi, un proti, pat tad, ja pirmais vīrs šo zemi būtu viņai novēlējis ar testamentu; 4) ka Apgabaltiesa pievienojusies miertiesneša spriedumam, atrodot to par apstiprināmu, tā tad pievienojusies arī miertiesneša sprieduma motīviem, kur miertiesnesis tieši atsaucas arī uz Zofijas Adaman vīra, Staņislava Cabulova, taisīto testamentu, ar kuŗu tas strīdus zemi novēlējis pirmajai; 5) ka tādā kārtā Apgabaltiesa nav atbildētāja pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: Salimona Cabulova kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

161. 1929. g. 8. februārī. Kārļa Krastiņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Matildes Āboltiņai prasībā pret Kārli Krastiņu. (L. № 70.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka Apgabaltiesa uz liecinieka Andriņa liecības un paša atbildētāja paskaidrojumu pamata ir konstatējusi, ka nevis atbildētājs, bet gan prasītāja esot valdījusi 10 gadus strīdā stāvošo kūdras gabalu un to pašu laiku lietojuši strīdīgo ceļu, kāds stāvoklis neesot grozījies arī pēc 1921. g., kad Kaln-Šķudiņu mājas, kuŗu robežās minētais kūdras gabals un ceļš atrodas, pārgājušas atbildētāja īpašumā; pievestais Apgabaltiesas slēdziens attiecas uz lietas faktisko pusi un tādēļ nav pārbau-

dāms kasācijas kārtībā, ar ko atkrīt atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš cenšas pierādīt, ka 1925. gadā — kad, pēc prasītājas apgalvojuma, notikusi viņas valdīšanas traucēšana no atbildētāja puses — viņš, bet ne prasītāja, esot kūdras gabalu valdījis un ceļu lietojis un ka tādēļ Apgabaltiesa nepareizi esot apmierinājusi prasību par prasītājas valdīšanas resp. lietošanas tiesību atjaunošanu; 2) ka pretēji atbildētāja aizrādījumam, Apgabaltiesai nebija sevišķi jāapspriež lietā atrodošais 1908. g. 5. maija līgums, pēc kuŗa prasītājas tiesību devējs Kārlis Āboltiņš bija nopircis kūdras zemi no mīr. Indriķa Eglītes, no kuŗa pārmātes, Bertas Briedis, atbildētājs savukārt nopircis Kaln-Šķudiņu mājas; ja atzītu par pareizu atbildētāja aizrādījumu, ka šis līgums priekš viņa neesot saistošs, tad ar to lietas stāvoklis negrozītos viņam par labu, jo priekš viņa katrā ziņā ir saistošs viņa paša ar Briedi 1922. g. noslēgtais līgums, pēc kuŗa — kā to konstatējusi Apgabaltiesa uz paša atbildētāja paskaidrojumu pamata — kūdras zeme tikusi izņemta no viņa lietošanas, t. i. palikusi prasītājas valdīšanā; tādā kārtā 1908. g. 5. maija līgumam apspriežamā jautājumā vispār nav nozīmes, kādēļ tas apstāklis, ka Apgabaltiesa nav apspriedusi šī līguma noteikumus no aprādītā viedokļa nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas; 3) ka par nepamatotām atzīstamas arī atbildētāja domas, ka prasītāja uz 1908. g. 5. maija līguma pamata esot ieguvusi tikai nomnieces un tā tad tikai zemes turētājas (bet nevis valdītājas) tiesības; šis atbildētāja uzskats vispirms runā pretim priv. lik. 4027. panta piezīmei, pēc kuŗas kūdras raktuves izmantošanas līgums atzīstams nevis par nomas, bet par pirkuma līgumu; bez tam — ja arī prasītāju atzītu par nomnieci — tad viņai uz 626. p. piezīmes (pēc 1925. gada 27. oktobra noteik., kuŗi bija spēkā šīs prasības celšanas laikā) pamata tomēr būtu bijusi tiesība celt prasību par traucētas valdīšanas atjaunošanu; 4) ka uz to, ka prasība bijusi ceļama arī no prasītājas līdzmantinieka Gustava Āboltiņa, atbildētājs aizrāda pirmo reizi kasācijas sūdzībā, kādēļ šis aizrādījums no Senata nemaz nav apspriežams; 5) ka tādā kārtā Apgabal-

tiesa nav pārkāpusi atbildētāja pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Kārļa Krastiņa kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

162. 1929. g. 8. februārī. Kristapa Derupa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jāzepa Petranis prasībā pret Kristapu Derupu. (L. № 73.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Ņemot vērā: 1) ka Apgabaltiesa, atzīstot par pārkāptu no atbildētāja puses lik. par telpu īri 31. p. 3. punktu, nav — pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam — pamatojusēs vienīgi uz liecinieces Taupman, bet arī uz pārējo lietā nopratināto liecinieku (Baloža, Sergejevas, Brieža) liecībām, kuŗi apliecinājuši, ka atbildētāja bērni trepju rūmēs trokšņojot, sviežot līdziedzīvotāju dzīvokļos akmeņus, smiltis, ābolu serdes un citus netīrumus, bojājot viņu telpu krāsojumus u. t. t., kādu faktu konstatēšana pietiekošā mērā attaisno lik. par telpu īri 31. p. 3. pk. piemērošanu dotā gadījumā; 2) ka zem lik. par telpu īri 32. p. 3. pk. paiet arī to telpu ļaunprātīga bojāšana, kuŗas atrodas nama iedzīvotāju kopīgā lietošanā, kādēļ Apgabaltiesa varēja atzīt par pārkāptu no atbildētāja puses arī lik. par telpu īri 32. p. 3. pk. uz liecinieka Baloža liecības pamata, kas apliecinājis, ka atbildētāja bērni bojājot nama trepju treliņus; 3) ka tādā kārtā atkrit visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš pārmet Apgabaltiesai minēto likumu pantu nepareizo piemērošanu šīnī lietā, kādēļ viņa kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Kristapa Derupa kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

163. 1929. g. 8. februārī. Efrosinijas Bartul lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņas, Bartul, prasībā pret Vavilu Golubcovu un pēdējā paskaidrojums. (L. № 80.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Ņemot vērā: 1) ka Apgabaltiesa, pievienojoties pirmās instances motīviem, ir konstatējusi, ka pirms prasības iesniegšanas ir bijis jau atbrīvots sētnieka vajadzībām cits dzīvoklis № 2; šis konstatējums attiecas uz lietas faktisko apstākļu iztirzāšanu pēc būtības un nav tādēļ Senatā pārbaudāms; 2) ka sakarā ar to, kaut gan minēto dzīvokli prasītāja faktiski nav izlietojusi sētnieka vajadzībām, tomēr pēc likuma par telpu īri 32. p. 2. piezīmes izpratnes prasītāja pēc Apgabaltiesas pareizām domām ir aprobežota sētnieka telpu izvēlē šīnī gadījumā tādā ziņā, ka viņa var pieprasīt sētnieka vajadzībām vienīgi jau atbrīvoto dzīvokli № 2, pie kam ir bez kaut kādas nozīmes šīnī jautājumā tas apstāklis, vai šis dzīvoklis ir atbrīvots no īrnieka uz izīrētājas prasītājas pieprasījumu, kā dzīvoklis vajadzīgs sētniekam, labprātīgi vai tiesas ceļā; arī nekrit svarā jautājums par to, ka d runā stāvošā dzīvokļa № 2 īrnieks šo dzīvokli atbrīvojis un vai prasības iesniegšanas laikā šis dzīvoklis arī vēl bijis brīvs; lai prasītāja būtu aprobežota sētnieka telpu izvēlē ar šo dzīvokli № 2, pietiek ar to, ka šis dzīvoklis ir atbrīvots pēc Apgabaltiesas konstatējuma sētnieka vajadzībām pirms prasības celšanas; 3) ka kasācijas iesniedzēja nekur iepriekšējās tiesu instancēs nav aizrādījusi uz it kā starp liecinieka Kļujeva un liecinieku Ploskajas un Manson pastāvošām pretrunām, kamdēļ Apgabaltiesai nebija nekādas vajadzības apstāties expressis verbis pie šo pretrunu apspriešanas, bet Apgabaltiesa varēja aprobežoties ar to, ka viņa, novērtējot nopratināto liecinieku izsacījumu spēku un nozīmi saskaņā ar civ. proc. lik. 135. (102.) panta noteikumiem, ir konstatējusi, ka prasītājas uzdotie liecinieki nav apstiprinājuši, ka dzīvoklis № 2, ir ticis atbrīvots no tā laika īrnieka Kļujeva bez kautkādas uzteikšanas, resp. pieprasījuma no namsaimnieces puses; 4) ka tādā kārtā Apgabaltiesa nav pielaidusi savā spriedumu kasācijas sūdzībā pievestos likumu pārkāpumus, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Efrosinijas Bartul kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.), p. pamata atstāt bez ievēribas.

164. 1929. g. 27. februārī. Liepājas pareizticīgo sv. Trijādības draudzes pilnvarnieka zv. adv. Malkina lūgums par Liepājas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu minētās draudzes prasībā pret Frici Spingu. (L. № 81.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka konkrētā gadījumā Miertiesnesim iesniegtā ires līguma norakstā nav uzraksta par to, ka oriģināls būtu ticis aplikts ar attiecīgo zīmognodevu; 2) ka tāpēc Apgabaltiesai bija pietiekošs pamats līguma oriģinālu atzīt par neapmaksātu ar attiecīgo zīmognodevu; 3) ka pēc rīkoj. par zīmognodevu 66. p., zīmognodevu nomaksājot markās par privāta kārtībā sastādītiem aktiem un dokumentiem bez valdības un pašvaldības iestāžu vai amatpersonu piedalīšanās, markas uzlipina uz akta pirms viņa parakstīšanas tādā kārtā, ka akta teksts vai vismaz viens no parakstiem ietu pāri visām uzlipinātām markām; 4) ka Apgabaltiesa šai ziņā konstatējusi, ka pats oriģināls, kas ticis vēlāki iesniegts (Apg. ties. akts 35. l.), faktiski nav ar zīmognodevu ticis aplikts likumā paredzētā kārtībā, jo uz oriģinālu uzlipinātās zīmogmarkas faktiski pa daļai sedz kontrahentu parakstus zem līguma; ar citiem vārdiem Apgabaltiesa šai ziņā konstatējusi, ka zīmogmarkas tikušas uzlipinātas pēc tā, kad kontrahenti līgumu bija parakstījuši; 5) ka zīmogsods uzliekams netiek vien tad, kad zīmognodeva nemaz nav samaksāta, bet arī tad, kad markas nav dzēstas pienācīgā kārtībā (rīkoj. par zīmognod. 90. p.); 6) ka tā tad Apgabaltiesa varēja jau aiz šī iemesla vien līgumu atzīt par neapmaksātu ar zīmognodevu un tāpēc sūdzētājam uzlikt zīmogsodu; 7) ka saskaņā ar Kriev. Sen. civ. kas. dep. spr. 1892. g. 72. №, zīmogsods nav uzliekams tikai tad, kad līgums nav lietā ticis iesniegts nedz oriģinālā, nedz norakstā; konkrētā gadījumā turpretim līgums gan ticis iesniegts, proti vispirms līdz ar norakstu, un pēc tā ticis paņemts atpakaļ bet vēlāki tomēr ticis iesniegts arī pašā oriģinālā; 8) ka tādā kārtā Apgabaltiesa nav prasītājas pievestos likumus pārkāpusi, kamdēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepa-

matota atraidāma, Senats nolēm j: Liepājas pareizticīgās sv. Trijādības draudzes pilnvarnieka zv. adv. Malkina, kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

165. 1929. g. 8. februārī. Komanditsabiedrības „Augļu Konzums“ A. Rubens un biedri pilnvarnieka zv. adv. Berga lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu minētās komanditsabiedrības prasībā pret Mendeli Beilinsonu. (L. № 84.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka Apgabaltiesa atraidījusi prasību, atzīstot par pamatotu atbildētāja ierunu, ka prasītāja nepareizi esot vērsusi savu prasību (par ires naudas normēšanu) tikai pret vienu no vairākiem nama kopīpašniekiem, atbildētāju, kas — lai gan viņš viens pats esot noslēdzis līgumu ar prasītāju — neesot uzskatāms par „izīrētāju“ lik. par telpu īri nozīmē, jo par līguma kontrahentiem esot uzskatāmi visi nama līdzīpašnieki saskaņā ar priv. lik. 927., 929. pantiem; 2) ka šis Apgabaltiesas ieņemtais viedoklis atzīstams par nepamatotu, jo atsaucoties uz priv. lik. 929. pantu nebija tiesības atbildētājam, kas pats telpas prasītājam izīrējis un kas nekad nevar izvairīties no viņa paša noslēgtā līguma aiz tā iemesla, ka līgumā neesot piedalījušies pārējie nama līdzīpašnieki; tikai pēdējie varētu celt pret prasību šādu ierunu, ko viņi tomēr nav darijuši, kādēļ priv. lik. 929. panta piemērošana konkrētā lietā pilnīgi atkrīt; neatkarīgi no sacītā, Apgabaltiesa nevarēja ievērot atbildētāja ierunu arī tādēļ, ka atbildētājs ires valdes spriedumu pārsūdzējis tikai attiecībā uz ires naudas apmēru, kādās robežās Apgabaltiesai arī vienīgi bija jāizspriež šī lieta; 3) ka tādā kārtā Apgabaltiesa, atraidot aiz pievestā iemesla prasību, pielaidusi motīvu nepareizību, ar to pārkāpjot civ. proc. lik. 196., 181. (142., 129.) pantus, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēm j: Rīgas Apgabaltiesas 1927. g. 12./19. oktobra spriedumu civ. proc. lik. 196., 181. (142., 129.) pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai Apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

166. 1929. gada 7. februārī. Pēteru Spruksta pilnvarnieka zv. adv. Antona lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu sabiedrības „Krievu nacionālā apvienība“ prasībā pret Pēteri Sprukstu un prasītājas pilnvarnieka zv. adv. Nikanorova paskaidrojums. (L. № 85.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka tagadējā prasība celta pēc civ. proc. lik. 921. p.; 921. p., tāpat kā 916.—920. p. ietilpst to noteikumu skaitā, kurus paredz 896. p.; 896. p., noteicot savās beigās, ka parts, kas nav cēlis prasību izpildu kārtībā, nezaudē tiesību celt prasību vispārējā kārtībā, tomēr savā pirmajā daļā noteikti iziet no tā, ka tiesa savā spriedumā uzlikusi uzvarētai pusei par pienākumu atlīdzināt uzvarējušai pusei tiesas un lietas vešanas izdevumus; šāds formālais priekšnoteikums attiecināms tādēļ arī uz to gadījumu, kad uzvarošā puse domā savu prasību dēļ izdevumu atlīdzināšanas celt vispārējā kārtībā; 2) ka tā tad prasība pēc 921. p. pielaižama vienīgi zem tiem pašiem priekšnoteikumiem, zem kuriem ir ceļama prasība pēc 916. līdz 920. p., t. i. vienīgi zem 896. p. paredzētiem priekšnoteikumiem, proti vienīgi tad, kad tiesa savā spriedumā vai lēmumā tieši uzlikusi uzvarētai pusei par pienākumu atlīdzināt uzvarējušai pusei tiesas izdevumus, un kad pie tam tiesa nav atradusi par iespējamu noteikt pašu šo izdevumu sumu (sk. Kr. Sen. civ. kas. dep. spr. 1868. g. 21. num.; 1914. g. 10. num.); 3) ka uz vispārēja pamata, gadījumā, ja parts procesa gaitā nebija lūdzis piespriest viņam tiesas un lietas vešanas izdevumus, vai ja prasītājs par to bija lūdzis, bet tiesa savā spriedumā par tiem klusē, tad parts minētos izdevumus nevar vairs prasīt ar atsevišķu prasību; atsevišķa prasība par minētiem izdevumiem pielaižama — kā kategoriski nosaka civ. proc. lik. 896. p. — vienīgi tad, kad tiesa savā spriedumā atzīst partam tiesību uz izdevumiem, nenoteic to apmēru; 4) ka, turpretim, gadījumā, kad parts lūdzis piespriest viņam izdevumus, bet tiesa šo lūgumu nav ievērojusi, tad partam ir spriedums šai daļā jāpārsūdz; ja parts šo procesuālo līdzekli neizlieto, tad celt par to atsevišķu prasību

viņam nav tiesības; 5) ka konkrētā gadījumā Apgabaltiesa nav nodibinājusi, ka Rīgas apgabaltiesa savā 1926. g. 29. jūlija lēmumā būtu toreizējam prasītājam uzlikusi par pienākumu atlīdzināt toreizējam atbildētājam tiesas izdevumus; 6) ka tāpēc Apgabaltiesa, piespriežot tagadējā prasībā tagadējam prasītājam tiesas izdevumus par iepriekšējo lietu, pārkāpusi civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.), 896., 921. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1927. gada 13. oktobra spriedumu civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.), 896., 921. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai Apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

167. 1929. g. 8. februārī. Latvijas atjaunošanas sabiedrības „Lats“ pilnvarnieka zv. adv. Petkoviča lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jēkaba Miškina prasībā pret Latvijas atjaunošanas sabiedrību „Lats“ un prasītājas paskaidrojums. (L. № 88.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka Senats jau paskaidrojis savā civ. kas. dep. spr. 1926. g. № 118 Ziverta lietā, ka likuma par darba laiku 1. pants ir publiski-tiesiska rakstura norma, kuŗu nevar grozīt ar privātu kontrahentu vienošanos; tāpat — pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām — šo normu nevar grozīt konkrētās iestādes ar tās darba raksturu saistīta iekšēja iekārta, kuŗai var būt nozīme tikai attiecībā uz lik. par darba laiku 19. pantā minētiem darbiniekiem un strādniekiem — pie kuŗiem — kā atbildētāja nenoliedz, prasītājs nepieder; tādēļ Apgabaltiesa, piespriežot prasītājam virsstundu atlīdzību par visu laiku, kuŗu viņš nostrādājis pie atbildētājas pāri par 8 stundām dienā, ir rīkojusies pilnīgi saskaņā ar lik. par darba laiku 1. un 6. pantiem; 2) ka pretēji atbildētājas domām, viņas uzskatu neapstiprina lik. par darba laiku 8. p., kas nebut nedomā noteikt, ka ar konkrētas iestādes iekšējo iekārtu vai ar kontrahentu lūgumu varētu atcelt lik. par darba laiku 1. pantu noteikumu par to, ka fiziskiem strādniekiem normālais darba laiks ir 8 stundu darba laiks dienā; patie-

sībā lik. par darba laiku 8. pants tikai definē „darba laika“ jēdzienu tai ziņā, ka par to (saprotais 1. panta robežās) uzskatāms tas laiks, kurā strādniekam jāatrodas darba vietā un administrācijas vai priekšniecības rīcībā, t. i. neatkarīgi no tā, vai viņš minētā laikā arī faktiski izpilda kādu darbu vai tikai, saskaņā ar līgumu un iestādes iekšējo iekārtu, nevar atstāt darba vietu, gaidot attiecīgos administrācijas vai priekšniecības rīkojumus; 3) ka tādā kārtā Apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētājas pievestos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Latvijas atjaunošanas sabiedrības „Lats“ pilnvarnieka zv. adv. Petkoviča kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

168. 1929. g. 27. februārī. Jāņa Mucenika un citu lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jāņa Mucenika un citu prasībā pret Juliusu Vitolu un Kārli Aizupieti un pēdējo paskaidrojums. (L. № 94.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Izklausījis prasītāja Voldemāra Kubulnieka pilnvarnieka zv. adv. Pētersona paskaidrojumus un ņemot vērā: 1) ka prasītāji lūguši: I) atjaunot viņu valdīšanu piedzīt atlīdzību par zaudējumiem uz tā pamata: a) ka prasītājiem un atbildētājiem kā līdzīpašniekiem pieder kopējs zemes gabals Lejas pagastā, Nikliņu ciemā, Madonas apriņķī, b) ka atbildētāji izcirtuši no kopējā meža būvkokus un izveduši tos uz būves vietu, sākuši apbūvēt kopējo zemi un ierīkot tur atsevišķu saimniecības vietu; II) aizliegt atbildētājiem celt ēkas bez prasītāju piekrišanas un III) piedzīt no atbildētājiem atlīdzību par būvkokiem un akmeņiem Ls 200,— apmērā; 2) ka mirtiesnesis nolēmis: a) atjaunot traucēto caur ēku būvi prasītāju valdīšanu, b) piedzīt no atbildētājiem atlīdzību par kokiem un akmeņiem Ls 142,50, c) pārējās daļās prasību atraidīt, tā tad arī daļā par aizliegumu atbildētājiem celt ēkas, nepieļaujot pie tam motivus prasības atraidīšanai šai daļā; 3) ka mirtiesneša spriedumu

pārsūdzējuši atbildētāji vien; tāpēc viņa spriedums daļā par prasības atraidīšanu dēļ aizlieguma atbildētājiem celt ēkas bez prasītāju piekrišanas stājies likumīgā spēkā; 4) ka apgabaltiesa, pārgrozot mirtiesneša spriedumu, atraidījusi prasību arī piespriedā daļā kā nedibinātu pamatā, dibinoties uz to: a) ka līdzīpašnieks varot celt prasību par traucētas valdīšanas atjaunošanu tikai tad, ja viņi vienīgi būtu valdījuši kopējo zemes gabalu, jo valdīšanas tiesības uz kopējo zemes gabalu piederot visiem līdzīpašniekiem kopīgi un realizēt tās varot tikai visi līdzīpašnieki un līdzvaldītāji kopīgi, bet nevis prasītāji vien, b) ka konkrētā gadījumā atbildētājs Vītols ceļ ēkas uz tās zemes gabala, kas kopš 20 gadiem atrodies viņa vienīgā valdīšanā, c) ka, ja arī Vītols ceļ ēkas uz kopēja zemes gabala un šai nolūkā izlieto kokus un akmeņus no kopēja meža un zemes, tad no tā neceļoties prasītājiem zaudējumi, jo jaunceltās ēkas pāriešot arī prasītāju līdzīpašumā; pie tam arī zaudējumu apmērs neesot pierādīts, d) kā bez tās prasības pret atbildētāju Aizupieti esot atraidāma, jo tas esot rīkojies tikai atbildētāja Vītola uzdevumā un vārdā; 5) ka, pretēji apgabaltiesas domām, līdzīpašniekiem pieder interdikta prasība arī pret līdzīpašnieku, pilnīgi neatkarīgi no tā, vai prasītāji vienīgi valdījuši kopējo zemes gabalu, vai valda līdz un kopā ar atbildētājiem; jo ja likums vispār paredz un pielaiž kopējas mantas kvotatīvās (ideālās) daļas (priv. lik. 633. p.), tad arī katra līdzvaldītāja valdīšana, tāpat kā arī īpašuma tiesības, šai gadījumā, aptver un ietver sevi visu nedalīto objektu un ir juridiski ierobežota vienīgi ar līdzvaldītāju valdīšanu konkrētā līdzvaldītāja līdzvaldīšanu var traucēt tiklab kāds cits līdzvaldītājs, kā kāda cita, sveša persona; šādu uzskatu noteikti bija izteicis jau Krievu Senats savos 1884. g. Civ. kas. dep. spriedumos № 92 Ščekina lietā un № 91 Šmakova lietā; tais spriedumos pievestie apcerējumi tieši un pilnā mērā attiecināmi arī uz visā Latvijā spēkā esošiem likumiem; pati apgabaltiesa atzīst, ka valdīšanas tiesības uz šo zemes gabalu pieder visām piecām nupat minētām personām (t. i. prasītājiem un atbildētājam Vitolam) kopīgi un reali-

zēt tās var tikai visi līdzīpašnieki un līdzvaldītāji kopīgi; taisni no šādas savas tezes apgabaltiesai būtu bijis jānāk pie slēdziena, ka bez prasītāju kā līdzīpašnieku un līdzvaldītāju piekrišanas, atbildētājam Vitolam nav bijusi tiesība par kopējo zemes gabalu rīkoties, ceļot tur kādas ēkas, cirst kokus un aizvest akmeņus, kaut arī savām pašā vajadzībām (pr. lik. 930. un 935. p., 1925. g. 27. oktobra redakcijā); pēc vispārējā principa, katram līdzīpašniekam pieder — atbilstošs viņa kvotatīvai daļai — līdzīpašums un juridiskā līdzvaldīšana, uz kuru katru kopējās mantas realu daļu (частичу); tāpēc atkrit, kā nepareizs, apgabaltiesas aizrādījums uz to, ka Vitols, ceļot ēkas uz tā zemes gabala, kas visu laiku kopš 20 gadiem atrodies viņa vienīgā valdīšanā, nevarot traucēt prasītāju valdīšanu, un ka it kā tāpēc prasītājiem neesot tiesība likt viņam kādus šķēršļus ēkas celšanā uz tā pašas zemes realās daļas; turpretim jāatzīst, ka kamēr attiecīga reāla daļa nav līdzīpašniekam izdalīta, visiem pārējiem līdzīpašniekiem pieder līdzīpašuma tiesības un juridiskā un faktiskā līdzvaldīšana viscauri arī attiecībā uz kuru katru, visas kopējās zemes realu daļu, to starpā arī attiecībā uz to realu daļu, kuru varbūt viens no līdzīpašniekiem faktiski ieņem (priv. lik. 684., 689. p., sk. priv. lik. 927. p. 1. piez.; sakarā ar 927. p. tekstu); līdzīpašnieks, ceļot uz kādas kopējas zemes reālas daļas kādu ēku, pretim pārējo līdzīpašnieku un līdzvaldītāju gribai, ar to pašu traucē šo līdzīpašnieku un līdzvaldītāju juridisko un faktisko valdīšanu; pie tam nemaz — pretēji apgabaltiesas domām — nekrit svarā, vai — ekonomiski — kopējās zemes gabala vērtība varbūt paaugstināsies ar jauncelamo ēku: izšķirošs ir vienīgi tas, ka līdzīpašnieks un līdzvaldītājs vispār nedrīkst rīkoties par zemes gabalu vai tā realu daļu pret pārējo līdzīpašnieku un līdzvaldītāju gribu; ja viņš faktiski kaut kādā veidā ar savu darbu iespaidojis kopējās mantas faktisko stāvokli, viņš ar to taisni traucē pārējo līdzīpašnieku un līdzvaldītāju juridisko un faktisko valdīšanu; 6) ka tam apstāklim, ka miertiesnesis nav apmierinājis prasītāju lūgumu aizliegt atbildētājiem celt ēkas uz kopēja zemes gabala, un ka prasītāji mier-

tiesneša spriedumu nebija pārsūdzējuši, nav izšķirošas nozīmes un tas nevar prejudicēt un atņemt viņiem tiesību apstrīdēt apgabaltiesas spriedumu motīvu pareizību attiecībā uz pārējām prasības daļām, kurās apgabaltiesa prasību atraidījusi visumā, jo miertiesnesis nemaz nebija izteicies par minēto petitumu, aizliegt atbildētājiem celt ēku, un to vispār nebija caurskatījis pēc būtības; miertiesneša sprieduma motīvos arī nav nekāda pat aizrādījuma uz šo petitumu; 7) ka apgabaltiesai tāpat nebija likumīga iemesla atraidīt prasību pret atbildētāju Kārli Aizupieti uz tā pamata, ka tas rīkojies tikai otrā atbildētāja Vitola vārdā un uzdevumā; tomēr šāda apgabaltiesas pielaista motīvu nepareizība nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas daļā par prasības atraidīšanu pret minēto Kārli Aizupieti, jo prasītāji savā kasācijas sūdzībā nav apstrīdējuši un nav atspēkojuši apgabaltiesas sprieduma motīvus attiecībā uz Aizupieti; 8) ka tādā kārtā apgabaltiesa, nepareizi motivējot prasības atraidīšanu attiecībā pret atbildētāju Juliusu Vitolu un nepareizi piemērojot noteikumus par līdzīpašumu un par valdīšanas traucēšanu, pārkāpusi priv. lik. 633., 684., 685., 930., 935. p., 927. p. ar 1. piezīmi, civ. proc. nolik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums daļā attiecībā uz atbildētāju Juliusu Vitolu atceļams, Senats nolēm j: Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 19. oktobra spriedumu daļā attiecībā uz atbildētāju Juliusu Vitolu, priv. lik. 633. p., 927. p. ar 1. piezīmi, civ. proc. nolik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu šai daļā nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā; pārējā daļā Jāņa Mucenieka, Jāņa Delika un Volde māra Kubulnieka kasācijas sūdzību uz civ. proc. nolik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

169. 1929. g. 8. februārī. Jēkaba Otlana pilnvarnieka zv. adv. Kārklīņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Jēkaba Otlana prasībā pret Jāni Bērziņu. (L. № 107.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konrādi.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa, pievienojoties Ires valdes sprieduma motī-

viem, šai lietā ir piemērojusi lik. par telpu īri 34. panta 2. daļu, atzīstot, ka atbildētājs īres maksu par 1927. g. 1. maija termiņu neesot samaksājis laikā no viņa neatkarīgo nepārvaramo apstākļu dēļ, jo atbildētājs ilgāku laiku (līdz 1. maijam) esot slimojis un caur to pazaudējis darbu; 2) ka zem no īrnieka „neatkarīgiem, nepārvaramiem apstākļiem“, par kuŗiem runā lik. par telpu īri 34. p. 2. daļa, saprotami tikai tādi apstākļi, kuŗi rada objektīvu neiespēju izpildīt laikā saistību, bet nevis parādnieka subjektīva neiespēja, kuŗa radusies tāpēc, ka viņam nav facultas dandi, pateicoties, piemēram, tam, ka viņam slimības vai darba trūkuma dēļ trūkst vajadzīgie līdzekļi saistības izpildīšanai; 3) ka tādēļ apgabaltiesa pārkāpusi lik. par telpu īri 34. pantu, atzīstot to par piemērojamu šai lietā vienīgi uz tā pamata, ka atbildētājs esot slimojis un caur to pazaudējis darbu, Senats, neieļaujdamies citu kasācijas sūdzībā pievesto sprieduma atcelšanas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 29. oktobra spriedumu lik. par telpu īri 34. panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

170. 1929. g. 27. februārī. Latvijas imobiļu sabiedrības „D. Golts, V. Kalējs un biedri“ pilnu biedŗu Dāvida Golta un Viliberta Kalēja pilnvarnieka zv. adv. Bērziņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu un Latvijas imobiļu sabiedrības „D. Golts, V. Kalējs un biedri“ pilnu biedŗu Dāvida Golta un Viliberta Kalēja prasībā pret Emiliju un Antonu Benjamiņiem. (L. № 111.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka Rīgas apgabaltiesa ar savu 1927. g. 2. novembra spriedumu atstājusi bez caurskatīšanas prasītājas Latvijas imobiļu sabiedrības „D. Golts, V. Kalējs un biedri“ pilnvarnieka zv. adv. pal. Leo Svempa par Rīgas 8. iec. miertiesneša 1926. g. 22. oktobra spriedumu iesniegto apelācijas sūdzību uz tā pamata, ka zv. adv. pal. Leo Svempim, iesniedzot apelācijas sūdzību, nesot bijis pilnvaras no prasītājas; 2) ka atstājot uz pievestā pamata iesniegto apelācijas sūdzību bez caurskatīšanas, apgabaltiesa nav vērā ņēmusi

1927. g. 2. novembra tiesas sēdē no zv. adv. palīga Leo Svempa tiesai priekšā stādīto pilnvaru, kādam apstāklim šīnī gadījumā bija izšķīroša nozīme; no priekšā stādītās pilnvaras ir redzams, ka prasītāja pilnvaru viņam izdevusi 1926. g. 3. augustā un ar to ir konstatēts, ka iesniedzot prasītājas vārdā miertiesnesim 1926. g. 20. novembrī lūgumu par apelācijas termiņa atjaunošanu un 1927. g. 11. janvarī pašu apelācijas sūdzību, zv. adv. palīgs Leo Svemps tajā laikā ir bijis prasītājas pilnvarnieks un viņam bija tiesība iesniegt apelācijas sūdzību; 3) ka miertiesnesis, caurskatot iesniegto apelācijas sūdzību pieņemšanu no formalās puses pārbauda uz civ. proc. nolik. 100. (79.) un 258. (164³.) pantu pamata arī to apstākli, ka uz pilnvaras pamata iesniegtai apelācijai ir arī pielikta, kā pilnvarojuma pielikums, attiecīga pilnvara, un ja miertiesnesis ir pieņēmis apelācijas sūdzību, kā tas ir šīnī gadījumā, tad ir jāprezūmē, ka pilnvara ir tikusi priekšā stādīta; ja otrā instancē, pārbaudot pilnvaras jautājumu, atklājas, ka lietā pilnvara neatrodas, tad viņai apelācija jāsūta atpakaļ attiecīgam miertiesnesim šā jautājuma noskaidrošanai un rīcībai saskaņā ar civ. proc. nolik. 258. (164³.) p., bet katrā ziņā līdz tam momentam, kamēr iesniegtā apelācija aiz pilnvaras trūkuma uz civ. proc. nolik. 258. (64³.) panta 2. punkta pamata nav apelācijas iesniedzējam izsniegta atpakaļ; pēdējam, ja pilnvara aiz kaut kāda iemesla tiešām nav atrodama, vai nu tamdēļ, ka iesniedzot apelācijas sūdzību, pilnvara nebūtu pielikta, vai, ka atstātais pie lietas pilnvaras noraksts būtu gājis zudumā, kā tas pēc prasītājas apgalvojuma esot šīnī gadījumā, ir tiesība iesniegt tiesai pilnvaru, kā sava pilnvarojuma pierādījumu, ja vien no pilnvaras ir redzams, ka persona, kuŗa iesniedz pilnvaru, bija uz to pilnvarota sūdzības iesniegšanas laikā; bet tā kā šīnī gadījumā pilnvara tika iesniegta tiesas sēdē, iz kuŗas redzams, ka pilnvaras iesniedzējs bijis prasītājas pilnvarnieks ar attiecīgu pilnvaru jau miertiesneša sprieduma pārsūdzēšanas laikā, tad ar to pašu pilnvaras jautājums bija uzskatāms par izšķīrtu un atkrīta vajadzība šī jautājuma noskaidrošanai lietu nosūtīt atpakaļ miertiesnesim; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa, nepiedodot

nozīmi prasītājas pilnvarnieka tiesai priekšā stādītai pilnvarai, pārkāpusi civ. proc. nolik. 100. (79.), 258. (164^a), 181. (129.) un 196. (142.) pantus, kādu pārkāpumu dēļ viņas spriedums nav atstājams likumīgā spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 2. novembra lēmumu civ. proc. lik. 90. p. 5. pk., 100. p., 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai apgabaltiesai citā sastāvā.

171. 1929. g. 20./6. maijā/juniņā. Līzes Avotiņ pilnvarnieka priv. adv. Ozolapas lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Līzes Avotiņš prasībā pret Jēkabu Avotiņu. (L. № 112.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Nēmot vērā: 1) ka Apgabaltiesa gan pareizi atzinusi, ka, laulībai starp Vidzemes zemniekiem pastāvot, starp laulātiem nodibinājas tikai ārēja (formāla), bet nevis iekšēja (materiāla), mantu kopība (Kr. Senata spried. 1900./59; Senata spried. 24. (125.) un ka tāpēc Latv. civ. lik. 126. p. nav pats par sevi šai lietā piemērojams; 2) ka tomēr no tādas mantu kopības juridiskā stāvokļa nemaz neizriet, ka gadījumā, kad zināma manta tiktu iegūta no abiem laulātiem kopā, šī „kopīgā” manta piederētu tikai vīram vien un nebūtu sadalāma starp abiem ieguvējiem, it kā uz Latv. civ. lik. 121.—125. p. pamata, kurī gan nerunā un nevar runāt par kādas kopējas mantas sadalīšanu; 3) ka šai gadījumā jautājums izšķirams gan ne uz likumu pamata par laulāto mantību (eheliches Güterrecht), bet pēc noteikumu analogijas par sabiedrisko līgumu (Latv. civ. lik. 928., 4272., 4335. p.) pēc 933., 4309. p. 2. teik. peļņa sadalāma — šaubu gadījumā — līdzīgās daļās; tāpēc šis pats princips piemērojams arī runā stāvošam laulāto kopīgi iegūtām mantām; 4) ka Apgabaltiesa, nerēķinoties ar to, ka tagadējā lietā prasītāja savu prasību dibina taisni uz to, ka viņas pieprasītā manta sastāda laulāto kopīgi iegūto mantu daļu, pielaidusi sprieduma motīvu nepilnību, ar to pārkāpjot civ. proc. nolik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums aiz šī iemesla atceļams, nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1927. gada

2. novembra spriedumu civ. proc. nolik. 181. (129.) un 196. (142.) pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Rīgas apgabaltiesai caurskatīšanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

172. 1929. g. 28. februārī. Josifa Lučeka pilnvarnieka zv. adv. pal. Dambekalna lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Josifa Lučeka prasībā pret Jevelu Gutkinu. (L. № 125.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nēmot vērā: 1) ka Apgabaltiesa atraidījusi prasītāja pret atbildētāju celto prasību par pēdējā izlikšanu iz ieņemtā prasītāja namā L. Maskavas ielā № 143, dzīvokļa № 25, kurš bijis izīrēts kādam Aronam Brode, uz tā pamata, ka lai gan Arons Brode ir miris, bet ka tomēr pēc priv. lik. 4112. panta īres attiecības starp prasītāju un Aronu Brodi ar pēdējā nāvi neesot izbeigušās, kamdēļ arī atbildētājs, kā Arona Brode apakšīrnieks ieņemot dzīvokli, ne bez pamata; 2) ka šāds Apgabaltiesas uzskats nav atzīstams par pareizu: ja pēc priv. lik. 4112. panta īres līgums ar vienu no līguma partiem nāvi neizbeidzās, tad tas attiecas uz partu pēcnācējiem-mantiniekiem, attiecībā uz kuriem gan līgums paliek spēkā, bet tādu pēcnācēja stāvokli nevar ieņemt persona, kuŗa bija tikai mirušā īrnieka apakšīrnieks, kurš nekādās juridiskās attiecībās ar izīrētāju nesastāv; 3) ka tādā kārtā, Apgabaltiesas spriedums aiz motīvu nepareizības nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 17. marta spriedumu civ. proc. nolik. 181. (129.) un 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai Apgabaltiesai citā sastāvā.

173. 1929. gada 7. februārī. Finanšu ministrijas Nodokļu departamenta lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu lietā par nodokļa aprēķināšanu no pirkšanas-pārdošanas līguma noslēgtā starp Izabellu Klemm un Laurenci Vebster. (L. № 127.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nēmot vērā: 1) ka pēc Nod. nolik. 258. p., nodoklis nemams 5% apmērā vai nu no

paša līgumā aprādītās pirkšanas cenas, vai no novērtēšanas sumas nodokļu ņemšanai no nekustamas mantas pilsētās (pēc nodokļu inspektora ziņojuma), vai no apdrošināšanas sumas, atkarībā no tā, kā da no šādām summām ir augstāka; 2) ka pievestais 258. p., nosakot par vienu no pamatiem, par kuŗiem aprēķināms tai paredzētais nodoklis — novērtēšanas sumu nodokļu ņemšanai no nekustamas mantas pilsētās, novērtēšanas sumu kā tādu nepadara atkarīgu no tā, kādi apstākļi izsaukuši pārdodamā imobila tagadējo vērtību, un sevišķi arī ne no tā, ka pircējs pats ar savu nekustamā mantā ieguldīto kapitālu, būtu paaugstinājis tās vērtību; vispār nedz pievestais 258. p., nedz kādi citi likumu noteikumi neparedz, ka kaut kādas sumas būtu — šai pantā minētā nodokļa aprēķināšanai — atvelkamas no novērtēšanas sumas; kur atvilkumi ir pielaižami, tur likums uz to tieši aizrāda, piem., aprēķinot vērtības pieauguma nodokli pēc 1922. g. 5. janvāra noteik. 13. 23. p. (Lik. kr. 3. №; Senata civ. kas. dep. spr. 1927. g. 91. №), vai pēc noteikumiem par nekustamu mantu bezatlīdzības pāreju (Nod. nolik. 212. sek., 230. sek. p.); nupat pievestie noteikumi attiecināmi stingri un vienīgi uz tajos noteikti paredzētiem gadījumiem un nekad nav iztulkojami paplašinātā nozīmē; 3) ka tāpēc Tiesu palātai, kura šai ziņā nepieved nekādus likuma noteikumus, kas varētu attaisnot viņas izteikto uzskatu, nebija likumīga pamata no novērtēšanas sumas atvilkt kādu imobilā no sūdzētāja-pircēja ieguldītu kapitālu un it kā ieguldītā kapitāla sumas pierādīšanai pielaist lieciniekus; Tiesu palāta nemaz nepieved apcerējumus par to, ka nodokļu inspektora ziņojumā būtu ieviesušās kļūdas vai nepareizības; viņa vispār nepāšaubā nookļa inspektora ziņojuma pareizību pēc būtības; 4) ka nodokļu nolikums vispār, to datu nodibināšanai resp. atspēkošanai, kuŗus 258. p. paredz dēļ tai minētā nodokļa aprēķināšanas, nemaz nepielaiž liecinieku liecības, bet atzīst vienīgi dokumentāriskus pierādījumus; 5) ka tā tad Tiesu palāta pārkāpusi nod. nolik. 258. p., civ. proc. nolik. 711. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senats nolēm j: Tiesu palātas 1927. g. 30. maija lēmumu Nod. nolik. 258. p.

un civ. proc. nolik. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

174. 1929. gada 27. februārī. Roberta Spariņa pilnvarnieka zv. adv. Matsona līgums par Jelgavas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņa, Spariņa, blakus sūdzībā par Jelgavas-Bauskas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu. (L. № 136.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka, pretēji Apgabaltiesas domām, tiesas spriedums par nekustamas mantas dališanu atsevišķās reālās daļās starp vairākiem tās līdzīpašniekiem un uz šī sprieduma pamata notiekošā reālo daļu pāreja uz atsevišķiem reālo daļu tagadējiem īpašniekiem, uzskatāmi devis par labprātīgu (brīvprātīgu) atsavināšanu, bet — taisni otrādi — par piespiedu atsavināšanas aktu; tāpēc, ja tiesas spriedums par nekustamas mantas dališanu reālās daļās būtu koroborējams zemēs grāmatās, tad nav atzīstams par šķērslī tam tas apstāklis, ka uz vienam no iepriekšējiem līdzīpašniekiem piederējušo ideālo daļu tiktu ievesta Notar. nolik. 316. p. 2. pk. paredzētā atzīme par piedzinuma vērsanu; saskaņā ar civ. proc. nol. 2029., 2024. p., mantības dališana tiesas ceļā notiek taisni un tikai tad, ja līdzīpašnieki savā starpā nevar labprātīgi vienoties; tiesa izspriež lietu izklausījusi visus lietas dalībniekus un izspriež lietu ar spriedumu, kas pārsūdzams apelācijas kārtībā (civ. proc. lik. 1421. p., Sen. civ. kas. dep. spried. 1927. g. 177. № un spried. kr. 1921. g. 22. num.); tā tad lieta izšķīrāma kā strīdus par civiltiesībām, kuŗos tiesai ir tiesība pat piespriet uzvarošai pusei arī tiesas izdevumus (Sen. civ. kas. dep. spried. 1928. g. 824. №); 2) ka tāpat arī nekustamas mantas sadalīšanas reālās daļās koroborācijai zemes grāmatās, proti vienai reālai daļai atstājot iepriekšējo foliju, bet pārējiem atklājot jaunas atsevišķas folijas zemes grāmatās, nekavētu tas apstāklis, ka vienam no iepriekšējiem līdzīpašniekiem piederējušā ideālā daļa vai pat visa nekustama manta būtu apgrūtināta ar hipotēkām, lietiskām vai kādām citām tiesībām vai atzīmēm, jo saskaņā ar Notar. nolik. 310., 311. p. gadījumā, ja

nekustama manta ir dalāma vairākās patstāvīgās nekustamās mantās, t. i. atsevišķās reālās daļās, visi pastāvošie apgrūtinājumi arī turpmāk ipso jure turpina apgrūtināt in solidum visas jaunās patstāvīgās nekustamās mantas (tagadējās reālās daļās), pilnīgi neatkarīgi no to personu piekrišanas, kuŗām par labu apgrūtinājumi tika nodibināti; tāpēc arī atzīme par piedzinumu vēršanu uz nekustamu mantu, pati par sevi, nevar būt par šķērsli tiesas sprieduma par tās dališanu piespiedu koroborācijai; šādas koroborācijas tiešās sekas tad arī būtu dalāmās nekustamās mantas pārvēršanās par vairākām patstāvīgām nekustamām mantām, kā tās reālām daļām; ar to taisni arī notiktu sprieduma izpildīšana; 4) ka tādā kārtā Apgabaltiesas 1928. gada 12. janvāra spriedums Notar. nolik. 316. p. 2. pk., 310., 311. p., civ. proc. nolik. 2024. p., 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atceļams, Senats nolēm j: Jelgavas apgabaltiesas 1928. g. 12. janvāra lēmumu Notar. nolik. 316. p. 2. pk., 310., 311. p., civ. proc. nolik. 2024. p., 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai Apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

175. 1929. g. 30. maijā. Jēkaba Androviča pilnvarnieka zv. adv. Bērziņa lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Jēkaba Jansona prasībā pret Jēkabu Androviču un Jukumu Jansonu un pēdējā pilnvarnieka zv. adv. Knoppa paskaidrojumu. (L. № 137.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka lietā vispirms jāizšķir jautājums par to, vai un cik tālu izsolē izdarītai imobila pārdošanai piemērojams 1920. g. 18. marta likums, t. i. vai iepriekšējam imobila īpašniekam tiesība prasīt izsolē notikušo imobila pārdošanas atzīšanu par nesaistošu viņam, ja pārdošana izsolē notikusi krievu valūtā pirms 1920. g. 18. marta likuma spēkā nākšanas un izsoles noteikumi resp. likuma noteikumi par izsoli nav no abām „pusēm“ izpildīti; 2) ka šai ziņā priv. lik. 3964. p. noteic, ka pārdošanai publiskā izsolē pēc savām sekām ir tāds pats spēks kā parastai pirkšanai un pārdošanai: tāpēc, ar piesitumu risks pār-

iet uz nosolītāju; bet no tā paša brīža viņš arī pirms mantas nodošanas viņam dabū visus iegūtās mantas augļus un tas vispār bauda visus ar lietu saistītos labumus; 3) ka, iztulkojot pievesto pantu pēc viņa burtiskā teksta sakarā ar viņa avotiem, izrādās, ka 3964. p., nevis pilnīgi un absolūti indentificē pārdošanu izsolē ar parastu pirkšanas-pārdošanas līgumu, bet nosaka vienīgi, ka pārdošana izsolē saskan ar parastu pārdošanas līgumu tikai attiecībā uz savām sekām un proti tai ziņā, ka risks un arī augļi pāriet uz ieguvēju ar piesitumu, t. i. ar izsoles pabeigšanu; 3964. panta avots (1., 8. § 1. D. 18., 6.) runā vienīgi par riska pārejas momentu, t. i. par jautājumu, kuŗu pēc būtības izšķir priv. lik. 3863. p., pie kuŗa minētais avots tāpat ir pievests; 4) ka tomēr 3964. pants nemaz neattiecina uz izsoli visus vispārējos noteikumus par parasto pirkšanas-pārdošanas līgumu, bet gan šādi vispārējie noteikumi attiecināmi uz izsoli tikai tik tālu, cik tālu analogijas piemērošana vispār pielaižama pēc attiecīga noteikuma būtības; tāpēc attiecībā uz piespiedu izsoli tiesas ceļā 3964. p. būtu attiecināms vienīgi jautājumā par riska un augļu (labuma) pāreju uz ieguvēju (sk. Cvingmaņa spried. kr. IV 1125.), jo vispārējo noteikumu par parasto pārdošanu piemērojamība piespiedu pārdošanai izsolē izslēgta jau tāpēc vien, ka piespiedu izsolei trūkst galvenā līguma pazīme, un proti labprātīga vienošanās starp kontrahentiem (priv. lik 3131. sek. p.); tas pats sevišķi sakāms taisni par piespiedu izsoles apstrīdēšanas iemesliem, par kuŗiem runā 3939. p.; šis pants, viņa pilnā apmērā, piemērojams vienīgi labprātīgai izsolei, kur patiesi varētu runāt par noslēgtu ar piesitumu nosolītājam „pirkšanas līgumu“; šāds formulējums pilnīgi pieslejas 3944. p., kur izsole apzīmēta kā izsolītāja (Versteigerer 3952. p.) priekšlikums noslēgt pirkšanas līgumu (Vorschlag zu einem Kaufvertrage) ar to (Steigerer: 3961. p.), kas izteicis gatavību par publiski piedāvāto mantu maksāt augstāko cenu; tomēr taisni šāda definīcija jau pēc būtības nekad nav attiecināma uz piespiedu izsoli; tā tad jāatzīst, ka tie privātlīkuma noteikumi par izsoli, kur tiek runāts par pirkšanas

līgumu (3944., 3969. p.), nekad nav paši par sevi attiecināmi uz piespiedu izsoli; tāpēc 3969. p. noteikums par to, ka izsole būtu apstrīdama aiz tiem pašiem iemesliem, kā „privāts“ pirkšanas līgums, nav piemērojams visumā piespiedu izsolei, kurā visasakā veidā izteicas princips par izsoles neatceļamību („безповоротность публичной продажи“), tāpēc gadījumi, kuŗos piespiedu izsole būtu atceļama, jāiztulko visšaurākā nozīmē; 5) ka stājoties no nupat apzīmētā viedokļa pie jautājuma izšķiršanas par to, vai piespiedu izsole būtu apstrīdama uz 1920. g. 18. marta likuma pamata, jāņem vērā, ka vispirms šis likums tika izdots kā izņēmuma likums, tāpēc kā tāds sāvukārt iztulkojams visšaurākā nozīmē, t. i. piemērojams vienīgi tai tieši paredzētos gadījumos; 1920. g. 18. marta likums runā par agrāko līgumu un parādu nokārtošanu, un proti par līgumiem, kuŗi slēgti ārzesmes valūtā pirms šī likuma spēkā nākšanas un paredz uz tāda līguma pamata formāla līguma noslēgšanu un kuŗi nav izpildīti pilnīgi no abām pusēm; tā tad pievestais likums paredz vai nu priekšlīgumu, vai galīgi noslēgtus līgumus, uz kādu līgumu pamata var prasīt formāla līguma noslēgšanu; turpretim piespiedu izsolē notikušais darījums, ar kuŗu piespiedu atsavinātā manta iziet no iepriekšēja īpašnieka mantības un pāriet ieguvēja mantībā, ir jau pats par sevi galīgs akts, darījums, kas tikai var vēlāki zaudēt savu spēku ar rezolutīvu nosacījumu, ka izsole netiktu apstiprināta tiesā, kuŗā izsole bija notikusi; bet izsoles kārtībā nekāds formāls līgums pēc izsoles nav slēdzams un tāds vispār nav domājams; lēmums par izsoles apstiprināšanu iziet nevis no iepriekšēja īpašnieka, bet no tiesas un tiesas lēmums nekad nav vienošanās rezultāts it kā starp veco īpašnieku un jauno ieguvēju; 6) ka tāpēc nevar būt runas par to, ka vecais īpašnieks varētu ar sevišķu prasību, uz 1920 g. 18. marta pamata, apstrīdēt piespiedu izsoli, it kā nesaistošu viņam uz tā pamata, ka izsolē imobils ticis pārdots par ārzesmes valutu, kā pirkšanas cena nav tikusi nokārtota pirms šī likuma spēkā nākšanas, ka izsole vēl nav tikusi apstiprināta tiesas ceļā, vai ka vecais īpašnieks šo imo-

bilu neesot vēl nodevis jaunam ieguvējam; 7) ka pilnīgi cits jautājums būtu tas, ka Apgabaltiesa, pie kuŗas imobila ieguvējs griežas ar lūgumu nokārtot izsoli, varētu no sevis noteikt un aprēķināt to sumu, kuŗa ieguvējam vēl būtu jāmaksā kā pirkšanas cenas atlikums; šai ziņā Apgabaltiesai tāpat nebūtu tiesība piemērot 1920. g. 18. marta likumu, bet viņai būtu jāņem vērā izsolē pārdotā imobila tereizējā (t. i. izsoles laikā) vērtība pēc stabilas valutas, samērā ar faktiski nosolīto sumu; bet nekad vecais īpašnieks nevarētu — pat arī izsoles regulācijas kārtībā — panākt pašas izsoles atzīšanu par spēkā neesošu (it kā vecam parādniekam nesaistošu) uz 1920. g. 18. marta likuma pamata, un tādā kārtā savu imobilu it ka saņemt atpakaļ; pievestais likums būtu piemērojams vienīgi, apmierinot uz imobila gulstošās hipotēkas un pārējos pieteiktos privātos prasījumus, kuŗi pamatojas uz tai likumā paredzētiem darījumiem; 8) ka tāpēc Tiesu palāta, apmierinot tagadējo prasību, pārkāpusi priv. lik. 3964., 3969. p., civ. proc. nolik. 711. p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats nolemj: Tiesu palātas 1927. g. 16./24./30. marta spriedumu priv. lik. 3964., 3969. p., civ. proc. nolik. 711. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

176. 1929. gada 6. jūnijā. Aleksandra Rata lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu viņa, Rata prasībā pret Georgu Meieru un pēdējā pilnvarnieka zv. adv. Egliša paskaidrojums. (L. № 139.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka gan, pretēji Tiesu palātas domām, iesēdējums nav pārtraucams ar to vien, ka persona (Matildes Rata), no kuŗas iesēdētājs ieguvis priekšmetu ar viņa justus titulus nodibinošo darījumu, šo pašu priekšmetu atsavinājis trešai personai (atbildētājam); iesēdējumu pārtrauc tikai tās personas darbs, pret kuŗu noilgums tek, bet ne priekšmeta iepriekšējais atsavinātājs (Priv. lik. 847. p. 2. pk.); tāpat arī nepareizs ir Tiesu palātas slēdziens, ka prasītāja iesēdējums esot ticis pārtraukts ar atbildētājam no Matildes Rats pārdoto ^{3/32} kvotativo daļu apstipri-

nāšanu atbildētājam zemes grāmatās vai arī ar viņas apgrūtināšanu ar hipotēkām; šādi notikumi būtu varējuši pārtraukt prasītāja iesēdējumu tikai tad, ja par tiem savā laikā būtu ticis zināms prasītājam (877. p. 2. pk.: „... mit Wissen des Ersitzenden“...); šādu priekšnoteikumu Tiesu palata nav konstatējusi, un tas nemaz neizriet no tā vien, ka par minētiem noteikumiem ticis atzīmēts zemes grāmatās; kaut arī šis pēdējās bauda publisku ticamību, bet, kamēr par atzīmēm nav izsludināts, tās nav uzskatāmas par ipso jure zināmām urbi et orbi; 2) ka tomēr šāda Tiesu palatas pielaisto likumu nepareiza saprašana nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas, jo izšķirošs ir Tiesu palatas pievestais galvenais slēdziens par to, ka prasītājs, savā laikā lūdzot izpirkšanas (retrakta) tiesību atzīšanu viņam uz minētām $\frac{3}{32}$ kvotatīvām daļām runā stāvošā imobilā, ar to pašu pats taisni atzīst atbildētāja īpašuma tiesības uz minētām $\frac{3}{32}$ daļām, jo retrakta tiesības taisni paredz, ka persona, pret kuŗu retrahents domā izvest retrakta tiesības, iegūvis izpērkamo imobilu ar pilnīgu iegūšanas (atsavināšanas) līgumu (Priv. lik. 1613., 1621. p.); tā tad prasītājam taisni jau no paša sākuma trūka laba ticība, kuŗa pastāv nezināšanā par pretinieka labākām tiesībām (Priv. lik. 839., 680. p.); 3) ka, pretēji prasītāja domām, pašas teorētiskās retrakta tiesības pierāda kā tāda, saprotams, nemaz vēl nevar noderēt par iesēdējuma titulus, jo retrakta tiesības var izrādīt noteiktās sekas un novest pie imobila iegūšanas tikai tad, ja retrakta tiesības faktiski tiktu ieviestas („ausüben“) un atzītas retrahentam tiesas ceļā (Civ. proc. lik. 2034. p.); 4) tā tad, jau tas, Tiesu palatas pareizi atzītais apstāklis, ka pats prasītājs atzinis atbildētāja īpašuma tiesības uz strīdus $\frac{3}{32}$ daļām imobilā, devis Tiesu palatai pietiekošu iemeslu uzskatīt par nenodibinātiem kaut arī vienu no iesēdējuma priekšnoteikumiem; tāpēc iesēdējums nevarētu iestāties, pat ja būtu izpildīti visi pārējie iesēdējuma priekšnoteikumi; tāpēc Senats atrod par lieku ielaisties prasītāja paskaidrojumu apspriešanā, kuŗos prasītājs apstājies pie katra atsevišķa iesēdējuma priekšnoteikumu nozīmes; 5) ka tādā kārtā

Tiesu palata, gala slēdziena ziņā, nav prasītāja kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārķāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Aleksandra Rata kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata, atstāt bez ievēribas.

177. 1929. g. 30. maijā. Marijas Skreitais pilnvarnieka zv. adv. Vagnera lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Lizes Bērziņš prasībā pret Mariju Skreitais. (L. №144.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Ņemot vērā: 1) ka Senatam šai lietā jāizšķir jautājums par to, vai pilngadības tiesību piešķiršanas lietās bāriņu tiesas lēmumiem jeb vienīgi apgabaltiesas, kā bāriņu virstiesas lēmumiem, būtu konstitutiva nozīme, t. i. vai apgabaltiesas lēmumiem ir atpakalejošs spēks jeb ne; 2) ka šai ziņā pēc L. c. l. 271. p. burtiskā teksta, pēc kuŗa bāriņu tiesai piekriŗ pilngadības tiesību piešķiršanas izteikšana, bet bāriņu tiesas lēmums iesniedzams apgabaltiesā tikai apstiprināšanai, gan varētu nākt pie slēdziena, it kā taisni bāriņu tiesa nosaka un rada pilngadības tiesības; 3) ka tomēr no šī 270. p. avota, Bāriņu tiesas iekārtas 7. p. un sevišķi no tā motīviem (Gasmaņa un Nolkena 2. izd. 416. lpp.), redzams, ka likumdevējs nav domājis, lietas par venia aetatis izņemt no civiltiesu piekritības, bet tikai skaidrības dēļ noteikti pastrīpojis, ka minētās lietas, kaut arī paliek bāriņu tiesu iestāžu pārzināšanā, tomēr nevis galīgai izspriešanai, bet gan tikai iepriekšējai caurskatīšanai, un ka taisni apgabaltiesai no sevis jātaisā lēmums pēc lietas būtības; pie tam pievestos motīvos tieši aizrādīts, ka šo lietu nepiekritība bāriņu tiesu iestādēm atzīstama par acīmredzamu; 4) ka tādā kārtā augšā uzrādītais jautājums izšķirams tai ziņā, ka vienīgi apgabaltiesas lēmumam piešķirama konstitutiva nozīme un spēks un, ka tikai apgabaltiesas lēmuma taisīšanas laika venia aetatis atzīstama par nodibinātu un izdotu; tā tad apgabaltiesas lēmumam nav atpakalejoša spēka un bāriņu tiesas lēmuma taisīšanas laikam nav nekādas nozīmes; 5) ka tāpēc nekrīŗ svarā, vai vispār testatoram tiktu ar apgabaltiesas

lēmumu atzītas pilngadības tiesības, bet gan izšķirošs ir vienīgi tas, vai testatoram pilngadības tiesības tiktu atzītas jau testamenta taisīšanas momentā; 6) ka runā stāvošā gadījumā starp partiem nav strīdu par to, ka testatoram, testamenta taisīšanas laikā, pilngadības tiesības vēl netiks atzītas ar apgabaltiesas lēmumu; 7) ka tāpēc Tiesu palata, gala slēdziena ziņā, pareizi izšķīrusi šai lietā aizkustināto jautājumu; 8) ka tāpat, pretēji atbildētājas domām, L. c. l. 2091. p. 3. pk. katrā ziņā paredz, ka pat arī privileģēta testamenta sastādītājam būtu pati par sevi testamenta taisīšanas spēja (testamenta factio), kamēr testamentu „privileģija“ zīmējas vienīgi uz atvieglinājumiem formā ziņā; 9) ka tā tad Tiesu palata nav atbildētājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Marijas Skreitais pilnvarnieka zv. adv. J. Vagnera kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata, atstāt bez ievēribas.

178. 1929. g. 28. februārī. Pēterā Timermāņa lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņa, Timermāņa prasībā pret Jāni Mazuru. (L. № 146.)

Sēdi vada priekšsēdētājs, senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa konstatējusi, ka prasītājs esot nodevis atbildētājam kā drošību par slēgtā līguma pildīšanu blanko vekseli par Ls 1000,—, kādu vekseli atbildētājs esot izpildījis par Ls 672,— zaudējumu atlīdzības — un iesniedzis piespiedu izpildīšanai miertiesai, kuŗa to arī esot pielaidusi; 2) ka, izejot no šādiem konstatējumiem, apgabaltiesa atzinusi, ka prasītājs, ja viņš atrada, ka atbildētājam nav bijusi tiesība piedzīt no viņa, prasītāja, minēto sumu pēc vekseļa, būtu varējis celt pret atbildētāju tikai Civ. proc. lik. 239. (161¹¹.), 248. (161²⁰.) pantos paredzēto prasību, lai apgāztu viņa prasījuma būtību, par atsvabināšanu no piedzinuma, bet ne par vekseļa izsniegšanu atpakaļ viņam, prasītājam; 3) ka no pievestiem likuma pantiem redzams, ka atbildētājs, pret kuŗu vērsta piespiedu izpildīšana pēc akta, nav spiests celt obligatoriski prasību

taisni par atsvabināšanu no piedzinuma, bet viņš — kā tas izriet no Civ. proc. lik. 239. (161¹¹.) panta, savu prasību, skatoties pēc apstākļiem, var formulēt arī citādi, pie kam ir prasāms tikai, lai šī prasība tiktu vērsta uz piedzinēja prasījuma apgāšanu pēc būtības; 4) ka konkrētā lietā prasītājs nav rīkojies pretēji minētiem likuma noteikumiem, jo lūdzot uzlikt atbildētājam par pienākumu izsniegt viņam vekseli atpakaļ (resp. šī pienākuma neizpildīšanas gadījumā piedzīt no viņa Ls 1000,—) viņš taisni cenšas apgāzt atbildētāja prasījumu pēc būtības, pierādot, ka pamatojoties uz to, ka viņam — atbildētājam nav bijusi tiesība vērst pret viņu, prasītāju, piedzīšanu pēc vekseļa, bet ka tas saskaņā ar līgumu bija atdodams atpakaļ kā drošības vekselis; 5) ka tādā kārtā apgabaltiesa nevarēja prasību atraidīt, kā nepareizā veidā iesniegtu, neapsprīžot iesniegto prasību pēc būtības un viņas spriedums Civ. proc. lik. 239. (161¹¹.), 249. (161²¹.) pantu pārkāpumu dēļ nav atstājams spēkā, kamdēļ Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 10. novembra spriedumu Civ. proc. lik. 239. (161¹¹.), 249. (161²¹.) pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

179. 1929. g. 27. februārī. Latvijas spirt rūpnieku a/s. pilnvarnieka zv. adv. Ulinska lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Latvijas spirt rūpnieku akciju sabiedrības prasībā pret A/S „Grobiņš un biedri“. (L. № 147.)

Sēdi vada priekšsēdētājs, senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka, kā konstatē apgabaltiesa saskaņā ar prasītājas paskaidrojumiem viņas prasības rakstā un apgabaltiesas sēdē, prasītāja pamato savu prasību uz lietā iesniegto „parāda zīmi“ par Ls 800; 2) ka no Veksellikuma viedokļa (lik. par veks. 14. p. 2. teik.) neizpildīts vekselis nenodibina prasījumu; tāpat arī pēc Priv. lik. 3701. p. 3. pk., pat aizpildīta, bet abstrakta parādzīme vēl prasa pierādījumu par parāda esamību, ja pretinieks parādu apstrīd; tāpēc jo vairāk neaizpildīta parādzīme nekad nevar noderēt par patstāvīgu

parāda pamatu; papirs ar neaizpildītu tekstu vispār par prasības dokumentu nav atzīstams; par neaizpildītiem varētu palikt tikai izdošanas laiks un vieta (sk. Priv. lik. 3041. p.); 3) ka pie tādiem apstākļiem, kur prasītāja savu prasību pamato taisni vienīgi uz minēto neaizpildīto „parāda zīmi“, t. i. uz papiru, kurā nav izteikta kāda atbildētājas saistība, apgabaltiesai bija pietiekošs pamats atraidīt prasītājas lūgumu pārpratināt liecinieku Lukstiņu, jo vairāk tādēļ, ka prasītāja nemaz nav pievedusi pamatu, kādēļ liecinieks būtu pārpratināms; 4) ka, neatkarīgi no tā, apgabaltiesa, pamatojoties uz tā paša liecinieka liecību, nodibinājusi, ka runā stāvošā parādzīme tikusi izdota kā drošība; tāpēc vien apgabaltiesa varēja nākt pie slēdziena, ka uz šī papira pamata nekas prasītāji nepienākas, un ka vispār liecinieka Lukstiņa liecībai nav nozīmes lietā; 5) ka tādā kārtā prasītājas kasācijas sūdzība, kurā prasītāja nepieveda noteiktus likumu pārkāpumus, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēma: Latvijas spirtrūpnieku akc. sab. pilnvarnieka zv. adv. Ulinska kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata, atstāt bez ievēribas.

180. 1929. g. 28. februārī. Apdrošināšanas un transporta A/S „Latvija“ pilnvarnieka zv. adv. p. Vanaga lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Miķeļa Z e i d e n b e r g a prasībā pret minēto A/S „Latvija“. (L. № 151.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka pats nosaukums „centralā apkurināšana“ un visa likuma par telpu īri V nodaļa (46.—51. p.) par centralo apkurināšanu rāda, tad centralā apkurināšana aptver visa nama apkurināšanu, kamdēļ arī sakarā ar minētā likuma 46. panta tiešo saturu un izpratni pie apkurināšanas maksas noteikšanas par kādu atsevišķu dzīvokli kalkulācijai jāiziet no f a k t i s k a s apkurināšanas izdevumu konstatēšanas par visu namu; 2) ka tamdēļ atbildētāji bija pamats apstrīdēt īres valdē ekspertu doto slēdzienu, kurū tie pamato vienīgi uz prasītāja dzīvokļa apskati un lūgt tiesu izdarīt jaunu apskati un ekspertīzi, kurās pamatā būtu likti visa nama

faktiskie apkurināšanas izdevumi un tiesa nevarēja neievērot šo lūgumu nepārkāpjot likumu par telpu īri 46. pantu; 3) ka tādā kārtā apgabaltiesas pievestie motīvi attiecībā uz līguma atraidīšanu par jaunas ekspertīzes pielaišanu, kā pretimrunājoši likuma par telpu īri 46. pantam atzīstami par nepamatotiem un viņas spriedums minētā likuma 46. panta un Civ. proc. lik. 196. (142.) panta pārkāpumu dēļ nav atstājams spēkā, Senats nolēma: Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 29. oktobra spriedumu Lik. par telpu īri 46. p. un Civ. proc. lik. 196. (142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai apgabaltiesai citā sastāvā.

181. 1929. g. 28. februārī. Zalamaņa G u s i n s k a pilnvarnieka zv. adv. pal. Levenberga lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Zalamaņa G u s i n s k a prasībā pret Krišjāni V a l d m a n i un pēdējā pilnvarnieka zv. adv. Ozola paskaidrojums. (L. № 152.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka par lik. par telpu īri 32. pantā 4., 7. un 8. punktā paredzēto tiesību izlietošanu īres valdes vai īrnieka maldināšanas nolūkā vainīgi sodāmi ar lik. par telpu īri 6. pantā aprādīto kriminalsodu; 2) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, nedz no lik. par telpu īri, nedz no vispārējiem civillikumiem nevar nākt pie slēdziena, ka gadījumā, ja būtu konstatēta šāda īrnieka vai īres valdes maldināšana no izīrētāja puses, izliktam īrniekam būtu tiesība prasīt agrāko juridisko attiecību atjaunošanu (atpakaļielikšanu), kurā paredzēta vienīgi lik. par telpu īri 35. pantā aprādītam gadījumam; 3) ka tādēļ apgabaltiesa nav likumu pārkāpusi atraidot prasību, kurā prasītājs čenšas panākt agrākā stāvokļa restitūciju uz tā pamata, ka atbildētājs panācis viņa izlikšanu, maldinot viņu un īres valdi ar nepatieso paziņojumu, ka prasītāja ieņemtais dzīvoklis esot vajadzīgs sētnieka vajadzībām; bez tam par prasības apmierināšanu konkrētā gadījumā nevar būt runas arī tādēļ, ka tā, pretēji Civ. proc. lik. 6. (4.) panta noteikumiem, celta tikai pret namsaimnieku, bet nevis arī pret to personu, kurā

tagad ieņem agrāko prasītāja dzīvokli un kuŗas izlikšanu prasītājs cenšas panākt ar šo prasību; 4) ka tādā kārtā prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēm j: Zalmaņa Gušina pilnvarnieka zv. adv. pal. Levenberga kasācijas sūdzību, uz Civ. pproc. lik. 283. (186.) panta pamata, atstāt bez ievēribas.

182. 1929. gada 27. februārī. Roberta Richtera lūgums par Jelgavas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņa, Richtera, prasībā pret Tukuma pilsētu. (L. № 154.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa nenoliedz, ka prasītāja zirgs ticis nosists caur elektrisku strāvu, kuŗa pieder Tukuma pilsētai; 2) ka tam apstāklim, ka nelaimes gadījums ar prasītāja zirgu noticis caur tō, ka pasta-telegrafa darbinieki, strādājot pie telefona, pārgriezuši elektriskās vadu stieples, kas vedušas elektrisko strāvu no galvenā vada pāri ielai, pie kuŗām pieskaroties, ticis nosists prasītāja zirgs, nav — pretēji apgabaltiesas domām — izšķiŗošanas nozīmes un aprādītais apstāklis nemaz pats par sevi neatsvbina Tukuma pilsētu no pienākuma atlīdzināt prasītājam zaudējumus sakarā ar zirga nobeigšanos; 3) ka saskaņā ar Pilsētas nolikuma 2. p. IV punktu, pilsētas pašvaldības pienākumos un funkcijās ietilpst starp citu, uzturēt kārtību („въ исправности“) pilsētas pārzināšanā esošās ielas, trotuārus, ūdensvadus un pilsētas apgaismošanu (tā tad arī elektrisko iekārtu); saskaņā ar Pilsētas nolikuma 141. p. privātām personām, kuŗu civiltiesības pārkāptas ar Pilsētas pašvaldības darbību (tā tad arī tās bezdarbību), pieder prasības tiesība uz vispārēja pamata (Civ. proc. lik. 1. p. un piez.); 4) ka uz vispārēja pamata, katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, kuŗus viņš ar savu darbību vai bezdarbību darījis (Priv. lik. 3444. p. 1. teik., 3284. p. un piez.); tas pats princips izteikts arī Priv. lik. 3288. p.; pēc Priv. lik. 3288. p. tiesību aizskārumus uzliek atbildību arī tam, kas paļauj to tādos apstākļos, kuŗi pēc viņa personiskām attiecībām pret aizskāŗēju dod viņam kā saimniekam iespēju un tā

tad arī uzliek pienākumu, aizkavēt tādu aizskārumu; šādu atbildību nes arī pilsētas pašvaldība, ja tā vispār nav spērusi soļus, lai aizkavētu trešās personas nelikumīgus darbus par pilsētas pārzināšanā esošām ietaisēm, griezoties — vajadzības gadījumā — pēc policijas vai izmeklēšanas tiesneša, kā to konkrētā gadījumā faktiski bija darījis pilsonis; 5) ka tādā kārtā, kā pareizi atzinis mirtiesnesis, atbildētāja, Tukuma pilsēta, taisni pie apgabaltiesas konstatētiem apstākļiem, nav atsvabināma no atbildības par notikušo ar prasītāju zirga nelaimes gadījumu; nākot pie pretējā slēdziena, apgabaltiesa pārkāpusi Priv. lik. 3444. p., Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats nolēm j: Jelgavas apgabaltiesas 1928. g. 12. janvāra spriedumu, Priv. lik. 3444. p., Civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanā no jauna citā sastāvā.

183. 1929. g. 27. februārī. Sīmaņa un Oto Krustiņu pilnvarnieka zv. adv. Kurmes lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu viņu, Krustiņu, blakus sūdzībā par Cēsu-Valkas zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmumu. (L. № 155.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Ņemot vērā: 1) ka zemes grāmatu nodaļas priekšnieks sūdzētāju lūgumu atstājis bez ievēribas, pirmkārt atrodot par nepierādītu, ka būtu apŗēķināts un samaksāts mantojuma nodoklis par testamenta 2. punktā Augustam Krustiņam par labu noteikto naudas izmaksu 3000 latu apmērā, un otrkārt atrodot par nepierādītu pašu minētās izmaksas samaksu kā tādu; 2) ka pēc Notar. nolik. 352. p. 1. punkta zemes grāmatu nodaļas priekšniekam, caurskatot lūgumu dēļ ierakstu izdarīšanas zemes grāmatās, jāpārliecinās starp citu par to, vai izpildīti Notar. nolik. 369. p. noteikumi, t. i. samaksāti attiecīgie nodokļi: šai ziņā kaut Priv. lik. 3012. p. arī runā vienīgi par „koroborācijas nodevām“, bet tomēr tai pašā laikā atsaucas uz „Valsts likumu koŗojumu“ 5. sēj., t. i. uz nodokļu nolikumu: pēdējais starp citu runā arī par mantoša-

nas nodokli: Nod. nolik. 220. p. noteikti nosaka, ka valsts iestādēm, sastādot aktus par mantojuma mantību, jāietur valstij pienākošais mantošanas nodoklis; saskaņā ar šo, Civ. proc. lik. 1408-a p. piez. un 2022. p. piez. nosaka, ka tiesas iestādes taisa lēmumu par mantošanas nekustamas mantas nodošanu mantiniekiem valdīšanā un izsniedz viņiem testamentu ar uzrakstu dēļ to atzīšanas par spēkā gājušiem tikai pēc mantošanas nodokļa samaksāšanas vai nodrošināšanas; tāpēc arī zemes grāmatu nodaļas priekšniekam jāpārbauda, vai iesniegtā dokumentā, konkrētā gadījumā sūdzētāju iesniegtā testamentā, atrodas attiecīgi tiesas uzraksti par mantošanas nodokļa aprēķināšanu vai nodrošināšanu un par kādām sevišķi sumām un līdz kādam sevišķi laikam; 3) ka apgabaltiesai tāpēc bijis pilnīgs pamats prasīt no sūdzētājiem nevien no raksta iesniegumu no ziņojuma par mantojuma sastāvu un vērtību, bet — galvenā kārtā — arī paša testamenta iesniegšanu; šai ziņā no liela svara būtu bijis nodibināt kā testamenta noteikumus par minēto izmaksu Ls 3000,— apmērā, tā arī iepazīties ar mantojuma nodokļa aprēķināšanas vai nodrošināšanas veidu attiecībā uz šo izmaksu; 4) ka sūdzētāji, neizpildot apgabaltiesas lēmumu par testamenta iesniegšanu tiesai, paši atņēmuši apgabaltiesai iespēju pārbaudīt zemes grāmatu nodaļas priekšnieka lēmuma pareizību un izšķirt jautājumu par mantošanas nodokli; 5) ka sūdzētāju pievestam Senata spriedumam Jēkaba Freimaņa lietā nav sakāra ar tagadējā lietā pacelto jautājumu; 6) ka tāpēc, lietas tagadējā stāvoklī, apgabaltiesa, atstājot lūdzēja blakus sūdzību bez ievēribas, nav likumu pārkāpusi, kādēļ sūdzētāju kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Sīmaņa un Oto Krustiņu pilnvarnieka zv. adv. E. Kurme kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

184. 1929. g. 21. martā. Zoles Godļevskas lūgums par Daugavpils apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Zoles Godļevskas prasībā pret Kazimiru Godļevsku. (L. № 163.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa aiz viņas pievestiem iemesliem nākusi pie slēdziena, ka runā stāvošais nomas līgums uzskatāms par fiktīvu, kas nemaz negroza istās starp kontrahentiem pastāvošās juridiskās attiecības, bet ticis noslēgts, lai ar nomas līgumu apietu Kriev. civ. lik. 1684. p. paredzēto aizliegumu, nodot aizpircējam aizpirkto imobilu valdīšanā bez formāla pirkšanas līguma; šāds apgabaltiesas slēdziens par līguma fiktīvo raksturu attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā (Senata civ. kas. dep. spried. 1928. g. 251., 404. № u. c.); 2) ka sevišķi apgabaltiesas pievestais apstāklis, proti nomas līguma vienreizējā noslēgšana kopā ar aizpārdošanas līgumu, pie apgabaltiesas aprādītiem lietas apstākļiem un abu līgumu saturu un pazīmēm, jau pats par sevi apstiprina nomas līguma fiktīvo raksturu (Senata civ. kas. dep. spried. 1925. g. 363. №; 1928. g. 584. №); 3) ka tā tad atkrīt visi prasītājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuŗos viņa apstrīd apgabaltiesas slēdziena pareizību par nomas līguma fiktīvo raksturu; 4) ka apgabaltiesa nekur nebija izteikusies — kā nepareizi aizrāda prasītāja — ka nomas līgumam nepiemētot valdīšanas (proti detencijas) „atributs“; 5) ka prasītājas atzīmētā difference starp nomas līguma sumu (Ls 2.232,—) un aizpārdošanas līgumu (Ls 2.224,—) ir tik niecīga (Ls 80,—), ka apgabaltiesa varēja aizrādīt uz abu sumu līdzīgo apmēru; 6) ka apgabaltiesa atrod nomas līgumu par fiktīvu nevis tāpēc, ka tas ticis noslēgts likumā (Kriev. civ. lik. 1692. p.) paredzētās laika robežās; šādu, prasītājas iedomāto absurdumu apgabaltiesa — saprotams — nav pielaidusi, bet gan apgabaltiesa piegriezusi vērību uzkrītoši ilgam nomas termiņam (36 gadiem) sakarā ar pārējām, apgabaltiesas pievestām fiktivitātes pazīmēm; 7) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav prasītājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība, kā nepamatota, atraidāma, Senats nolēmj: Zoles Godļevskas kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 283. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

185. 1929. g. 21. martā. Matronas, Pāvila, Helenes un Anastasijas Ruzgu lū-

gums par Daugavpils apgabaltiesas sprieduma atcelšanu mir. Gavriļa Jefimova mazg. bērnu un mantas aizbildnes Feodosijas Jefimovas un viņas pašas par sevi un citu prasībā pret Matronu, Pāvilu, Helēni un Anastasiju Ruzgiem. (L. № 165.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka atbildētāji apgabaltiesas 1927. g. 26. aprīļa sēdē cēluši noraidījumu par lietas nepiekritību miertiesu iestādēm uz tā pamata, ka prasības priekšmets esot nevis zemniekiem piešķirtā zeme, bet gan jau atdalīts un izdalīts hutors; 2) ka saskaņā ar civ. proc. lik. 584. p. 1. pk. izpratni, noraidījums par lietas lietisko nepiekritību ceļams katrā lietas stāvoklī; 3) ka apgabaltiesa minēto ierunu nemaz nav apspriedusi, ar ko pārkāpusi civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senats, neieļaujoties pārējo kasācijas sūdzībā pievesto kasācijas iemeslu apspriešanā, nolēmj: Daugavpils apgabaltiesas 1927. g. 26. aprīļa / 3. maija spriedumu civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

186. 1929. g. 28. februārī. Firmas „Vako” īpašnieka Jāņa Librehta lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Emilijas Bergholes prasībā pret Jāni Librehtu. (L. № 166.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesa atzinusi atbildētāju par atbildīgu par viņas komisijā nodoto 13 galdu piederumiem, kuri tikuši konfiscēti no proves valdes nepareizas proves dēļ, vispirms uz tā pamata, ka atbildētājam, kā profesionālam komisioņāram, bijis jāzin, kādus priekšmetus un zem kādiem noteikumiem viņš drīkst ņemt komisijā pārdošanai; 2) ka atbildētājas profesija saskaņā ar sod. lik. 349. pantu gan nodibina viņa kriminālo atbildību gadījumā, ja viņas veikalā tiek atrasti priekšmeti ar nepareizu provi, bet — pretēji apgabaltiesas domām — pati par sevi neizsauc arī atbildību komitentam pretim priekšmetu konfiskācijas gadījumā; saskaņā ar priv. lik. 2955. p. neviens nevar at-

166

runāties ar likumu nezināšanu un tādēļ nevien atbildētājam, bet arī prasītājam bija jāzin, ka priekšmetus ar zemo provi nevar laist pārdošanā (rūpn. nolik. 490., 516. p.; Sod. lik. 349. p.) un ka viņai draud priekšmetu konfiskācija, ja tie izrādītos ar nepareizu provi; no šādām eventuēlām sekām pati prasītāja viegli būtu varējusi izvairīties, griežoties rūpn. nolik. 531. pantā aprādītā kārtībā pie proves valdes ar lūgumu pārbaudīt priekšmetu provi; tā ka viņa to nav darijusi, tad viņai uz priv. lik. 3441. panta pamata nav tiesības prasīt no atbildētājas caur konfiskāciju cēlušos zaudējumus; 3) ka līdz ar to atkrit arī otrais apgabaltiesas motīvs, un proti, ka atbildētājam esot bijis jāpaziņo prasītājam par draudošo konfiskāciju; no tā apstākļa vien, ka atbildētājs nav aizrādījis prasītājam uz to, ka priekšmeti var tikt konfiscēti — kas, kā augšā aprādīts, prasītājam pašai bija jāzin — nevar izrietināt atbildētājas materiālo atbildību prasītājam pretim priekšmetu konfiscēšanas gadījumā; 4) ka apgabaltiesa, beigās savā spriedumā neaizrāda, kādus citus līdzekļus atbildētāja būtu varējusi izlietot, lai izbēgtu priekšmetu konfiskācijai, kādēļ apgabaltiesai nebija pamata atzīt, ka atbildētāja, kā komisioņārs, nebūtu aizstāvējusi savu uzdevumu devējas intereses; 5) kā tādā kārtā apgabaltiesa, apmierinot prasību, pārkāpusi priv. lik. 3441. pantu, civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) pantus, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats nolēmj: Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 2. decembra spriedumu priv. lik. 3441. p., civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.) pantu pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

187. 1929. g. 27. februārī. Kārļa Stendera lūgums par Liepājas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu viņa, Stendera, prasībā pret Kārli Vidmani un pēdējā pretprasībā. (L. № 167.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka pirmprasītājs nenoliedz, ka atbildētāja pienākums uzņemties ielas tīrīšanu pirmprasītāja zemes gabalā, saskaņā ar pirkšanas-pārdošanas līgumu,

uzskatāms par reālnastu, ar kuŗu apgrūtināts atbildētāja pirktais imobils, un par kādu reālnastu, saskaņā ar to paŗu līgumu (4. p.), tikusi ievesta atzīme uz atbildētāja imobila, zemes grāmatu reģistrī (3. daļā) kā imobila apgrūtinājums (priv. lik. 1310. pants); 2) ka reālnasta nodibina nevis obligāciju tiesības vai obligāciju parādus, bet gan vienīgi lietiskas tiesības, kas gulstas uz imobila kā tāda, uzliekot izpildīšanu tikai apgrūtinātā imobila katrreizējam īpašniekam kā tādām, uz aprādītās, imobilu apgrūtinātās reālnastas pamata; 3) ka, turpretim, 1920. g. 18. marta un 1923. gada 17. marta likumi runā par darījumiem un parādiem, kuŗiem piemīt obligāciju, bet nevis lietisks raksturs, un paredz tikai obligāciju darījumu kā tādu izpildīšanu, kuŗu primārais izpildījums būtu naudas maksājums un pēc kuŗiem tā tad varēja celties šī primārā, naudā izteiktā, izpildījuma naudas parāds; pie tam, pievestie likumi attiecas vienīgi uz tādiem naudas parādiem, kuŗi izcēlušies līdz pēdējā no pievestiem likumiem (t. i. 1923. g. 17. marta likuma) spēkā nākšanai; 4) ka pirmprasītājs netikvien nav noskaidrojis, uz kādu īsto laiku attiektos viņa prasība, bet arī savā kasācijas sūdzībā nemaz nenoliedz, ka pievestos likumos paredzētais spaidu kurss nav šai lietā piemērojams; 5) ka tādā kārtā apgabaltiesai bija pietiekoŗš pamats nepiemērot pievestos likumus, bet atbildētāja kā tagadējā, minētā imobila īpašnieka reālnastas izpildījuma pretvērību noteikt naudā, aprēķinot ņo pēdējo (t. i. pirkšanas pārdošanas līgumā paredzēto darba ekvivalentu, 100 zelta rubļos) pēc tīrīšanas darbu tagadējām cenām, saskaņā ar ekspertu atzinumu; ar to apgabaltiesa nav pirmprasītāja pievesto civ. proc. lik. 181. p. pārkāpusi; 6) ka pirmprasītājs pat nav mēģinājis atspēkot apgabaltiesas slēdzienu par to, ka viņam — pirmprasībā — pienākoties tikai Ls 70,—, bet nevis Ls 80; 7) ka tā tad pirmprasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēm j: Kārļa Stendera kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

188. 1929. g. 22. martā. Semjona Hochlova lūgums par Rīgas apgabaltiesas

sprieduma atcelšanu Šloma Barkagana prasībā pret Semjonu Hochlovu un pēdējā pretprasībā. (L. № 180.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesas uzskats, ka lik. par telpu īri 24. pants ir attiecināms tikai uz īres līguma kontrahentiem, izīrētāju un īrnieku, bet ne uz personām, kuŗas neatrodas savā starpā īres līguma attiecībās, pilnīgi saskan ar pievestā likuma saturu un izpratni; 2) ka tādēļ apgabaltiesa varēja atraidīt kā nepamatotu atbildētāja pretprasību, kuŗā viņš lūdzis piespriest no prasītāja naudu, kuŗu tas, pēc atbildētāja apgalvojuma, esot saņēmis par atteikšanos no veikala telpām, kuŗas prasītājs ieņēmis Maskavas ielā № 95 atrodošos namā; apgabaltiesa šai ziņā pareizi aizrāda, ka parti nesastāvot savā starpā īres līguma attiecībās, jo kā viens, tā otrs veikala telpas īrējuši no namsaimnieka; tādēļ apgabaltiesa pareizi atradusi par nepiemērojamu konkrētā lietā lik. par telpu īri 24. p.; 3) ka atzīstot pretprasību par nepamatotu pašā pamatā, apgabaltiesai nebija vajadzības nopratināt atbildētāja uzdoto liecinieku tā apstākļa pierādīšanai, ka prasītājam samaksātā nauda esot bijusi atkāpšanās nauda par atbildētājam nodotām tirdzniecības telpām; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētāja pievestos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēm j: Semjona Hochlova kasācijas sūdzību uz Civ. proc. lik. 282. (186.) panta pamata atstāt bez ievēribas.

189. 1929. gada 22. martā. Gustava Reškes lūgums par Rīgas apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Zemkopības ministrijas prasībā pret Gustavu Rešķi. (L. № 184.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Ņemot vērā: 1) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja aizrādījumam, Tiesu palāta viņu attaisnojusi un atstājusi Zemkopības ministrijas civilprasību bez caurskatīšanas tikai tādēļ, ka atradusi par nepierādītu, ka atbildētājs būtu izdarījis ar savu arī no Tiesu palātas konstatēto nolaidību (neuzraugot, kā mežsargs, pienācīgi viņam

uzticētās meža apgaitas kokus un nespetrot nekādus soļus nocirsto koku un vainīgo uzmeklēšanai) svarīgu kaitējumu valstij, kādēļ Tiesu palāta atradusi, ka atbildētājam nav inkriminējams Sodu lik. 639. p. 1. daļā paredzētais pārkāpums, kuŗā atradusi viņu par vainīgu apgabaltiesa, bet atzinusi, ka apsūdzētā Reškes nodarijums nav kriminālas, bet disciplināras dabas; 2) ka tādā kārtā, pretēji atbildētāja aizrādījumam viņa kasācijas sūdzības 1. punktā, ar minēto Tiesu palātas kriminālspriedumu nebūt nav atzīts, ka atbildētājs, izpildot savus amata pienākumus, nebūtu pielaidis nolaidību; taisni otrādi, tāda ir atzīta no Tiesu palātas, kuŗa tikai to atradusi par nesodāmu kriminālā kārtībā; tādēļ par res judicata šinī jautājumā (t. i. attiecībā uz atbildētāja nolaidību) nevar būt runas un prasītājam tādēļ bija tiesība, neskatoties uz viņas civilprasības atstāšanu bez caurskatīšanas krimināltiesā, celt šo prasību civiltiesā; ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 3. un 4. pk.; 3) ka tāpat nav nozīmes atbildētāja aizrādījumiem kasācijas sūdzības 1. punktā, ka apgabaltiesa savā spriedumā neesot norādījusi uz tiem materiāliem, civiltiesību likumiem, no kuŗiem tiesa vadījies apmierinot prasību; ja tiesa nav atsaukusies uz attiecīgiem likumiem, tad šis apstākļis pats par sevi nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas, ja izrādās, ka tiesas slēdziens ar šiem likumiem nestāv pretrunā, bet ar tiem saskan; 4) ka konkrētā gadījumā apgabaltiesa konstatējusi (kāds konstatējums kasācijas kārtībā nav pārbaudāms), ka atbildētājs nav kārtīgi apsargājis ciršanas vietu, lai gan tas viņam bijis iespējams, un ka viņš arī nav spēris soļus vainīgo atrašanai; no šādiem saviem konstatējumiem apgabaltiesa varēja taisīt slēdzienu, ka taisni caur atbildētāja nolaidīgo rīcību valstij ir cēlušies zaudējumi, kuŗi nebūtu bijuši, ja atbildētājs būtu pareizi apsargājis mežu, vai vismaz tūlīt būtu spēris vajadzīgos soļus vainīgo atrašanai; tā tad apgabaltiesa pareizi konstatējusi cēlonisko sakaru starp atbildētāja rīcību un valsts zaudējumiem, ar ko atkrīt kasācijas sūdzības 2. punkts, kuŗā viņš cenšas pierādīt, ka tāds sakars neesot pierādīts un ka ap-

168

gabaltiesa esot pārkāpusi priv. lik. 3301., 3438., 3440., 3444., 3445. p., ar kādiem likuma noteikumiem apgabaltiesas spriedums pilnīgi saskan un saskaņā ar kuŗiem konkrētā gadījumā valstij pretim atbild netikai tās personas, kuŗas kokus faktiski izcirtušas (kā aizrāda atbildētājs kasācijas sūdzības 5. punktā), bet arī nolaidībā vainīgais atbildētājs; 5) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētāja pievesto likumus, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolemj: Gustava Reškes kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

190. 1929. g. 28. februārī. Limbažu savstarpējās kreditbiedrības pilnvarnieka zv. adv. Kuzes lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu lietā par naudas sadalīšanu starp Andreja Manguļa kreditoriem. (L. № 195.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

Ņemot vērā: 1) ka Rīgas apgabaltiesa ar savu 1926. g. 27. jūlija lēmumu nolēmusi apturēt naudas izdališanu starp Andreja Manguļa kreditoriem un pievienot naudas izdališanas lietu Manguļa maksātnespējas lietai; 2) ka šo lēmumu pārsūdzējusi Tiesu palātai Limbažu savstarpējā kreditbiedrība, kuŗa, izejot no tā, ka viņas pretenzija nodrošināta ar rokas ķīlu, atrod, ka viņai pienākošās naudas sumas izmaksa nebija apturama (civ. proc. lik. 1222. p., 1400. panta piezīmes III pielikumu 5., 6., 12. panti); 3) ka apgabaltiesa ar minēto lēmumu faktiski galīgi izšķīrusi jautājumu par to, vai minētai kreditbiedrībai ir tiesība saņemt apmierinājumu no naudas sumas, kuŗa ienākusi no parādnieka mantas pārdošanas, civ. proc. lik. 1215. sek. panta (speciāla konkursa) kārtībā, vai viņas tiesība uz šo sumu ir caurskatāma no konkursa valdes ģenerāla konkursa kārtībā; šo jautājumu Apgabaltiesa ir izšķīrusi tādā veidā, ka viņa kreditbiedrības pretenziju atzinusi par caurskatāmu ģenerāla konkursa kārtībā; 4) ka pie tādiem apstākļiem minētā kreditbiedrība varēja apgabaltiesas lēmumu pārsūdzēt blakus sūdzības kārtībā (civ. proc. lik. 783. p., Kriev. Sen. civ. kas. dep. spried. 1872. g.

№ 542. un cit.) un Tiesu palātai tādēļ šī blakus sūdzība bija jāskata cauri pēc būtības, bet viņa nevarēja to atraidīt uz tā pamata, ka „esot nevietā lūgums par šīs lietas apstākļu tuvāku caurskatīšanu otrā instancē atsevišķi no lietas par Mangula maksātnespēju“; 5) ka atstājot aiz šī iemesla Limbažu savstarpējās kredītbiedrības blakus sūdzību bez ievēribas, Tiesu palāta pielaidusi motīvu nepareizību, ar to pārkāpjot civ. proc. lik. 711. pantu, kādēļ viņas lēmums nav atstājams spēkā, Senats n o l e m j: Tiesu palātas 1927. g. 9. maija lēmumu civ. proc. lik. 711. panta pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

191. 1929. g. 30. maijā. Mir. Andreja Eglīša mantojuma aizgādņa Voldemāra Beķera pilnvarnieka zv. adv. Kārklīņa lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu „Apškalnu № 28“ mājas dalīšanas lietā. (L. № 196.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka Jānim Beļavam pieder viena ideālā puse Laudonas Odzianas muižas „Apškalnu № 28“ mājās; 2) ka pēc Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 28. maija izpildu raksta № 141400. uz Jānim Beļavam piederošo ideālo pusdaļu, mir. Andreja Eglīša mant. masas prasībā, ticis atzīmēts aizliegums pārdot un apgrūtināt ar parādiem minēto ideālo pusdaļu; 3) ka Jānis Beļavs lūdzis apgabaltiesu sadalīt aprādītās mājas reālās daļas, piešķirot katram līdzīpašniekam pusi tagadējās robežās; 4) ka apgabaltiesa lūgumu atstājusi bez ievēribas uz tā pamata, ka Jānim Beļavam piederošā ideālā pusdaļa aizliegta atsavināšanai; 5) ka Tiesu palāta, atceļot apgabaltiesas lēmumu, atrod, ka aizliegums ticis uzlikts uz visu māju (?), ka mājas dalīšanas gadījumā aizliegums tālāk gulstoties uz visām atsevišķām nekustama īpašuma daļām un ka tādēļ (?) mājas dalīšanu nevarot aizkavēt aizliegums; 6) ka imobila ideālā daļa aptver katru imobila reālo gabaliņu (частицу) tā tad arī tās abas reālās daļas (attiecīgā proporcijā), kuŗa pēc dalīšanas pienāktos Jānim Beļavam pašam un viņa līdzīpašniekam (sk Sen. civ. kas. dep.

spried. 1928. g. № 61); 7) ka tāpēc, pretēji Tiesu palātas domām, imobilu, kas pastāv vairāku personu līdzīpašumā, un kuŗa viena ideālā daļa ar tiesas lēmumu aizliegta atsavināšanai, nevar dalīt reālās daļās (Notar. nolik. 317. p.); 8) ka Tiesu palātas pievestais Notar. nolik. 311. p. attiecas vienīgi uz hipotēkām un tādiem apgrūtinājumiem, kuŗi taisni uzlikti ar tiesas lēmumu; 9) ka no Tiesu palātas pievestā aizrādījuma, ka vienas ideālās daļas atsavināšanas aizliegums gulstas uz visām viņa (reālām) daļām, izriet taisni pretējais, Tiesu palātas taisītam — slēdzienam, proti ka tādu imobilu — aizliegumam pastāvot — nevar dalīt reālās daļās; 10) ka tādā kārtā Tiesu palātas lēmums, Notar. nolik. 311., 317. p. un civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ nav spēkā atstājams, Senats n o l e m j: Tiesu palātas 1927. g. 17. oktobra lēmumu Notar. nolik. 311. un 317. p. un civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai iztiesāšanai no jauna citā sastāvā.

192. 1929. g. 25. aprīlī. Ventspils pilsētas valdes lūgums par Tiesu palātas lēmuma atcelšanu lietā par aizgādniecības iecelšanu promesošo Makša, Lilijas un Marijas Strauchu mantībai. (L. № 198.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka Tiesu palāta sūdzētāja lūgumu nodibināt aizgādību par mir. Lilijas Strauchs prombūtnē esošiem mantiniekiem piederošo imobilu Ventspilī noraidījusi uz tā pamata, ka Strauchi ne atrodas ne zināmā prombūtnē; 2) ka, pretēji Tiesu palātas domām, likums (civ. proc. lik. 1940.—1946. p.; priv. lik. 516. līdz 522. p.) jautājumā par prombūtnes aizgādības nodibināšanu nemaz nešķiro prombūtni no bezvēsts prombūtnes; tāpēc, dēļ prombūtnes aizgādības nodibināšanas pietiek, ja tiesa konstatē attiecīgas personas prombūtni, kaut arī viņas dzīves vieta būtu zināma; 3) ka tā tad Tiesu palātai nebija likumīga pamata Ventspils pilsētas lūgumu atstāt bez ievēribas, bet, atraidot to, pārkāpusi civ. proc. lik. 711. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senats n o l e m j: Tiesu palātas 1927. g. 5. oktobra lēmumu civ.

proc. lik. 711. p. pārkapumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

193. 1929. g. 6. jūnijā. Dzelzsceļu virsvaldes juriskonsulta Prēvalda līgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu firmas „S. Instone un Co Ltd London“ prasībā pret Satiksmes ministriju Dzelzsceļu virsvaldes personā. (L. № 199.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Senāts atrod: Pēc priv. lik. 4024. p. piegādāšanas līgumos jārikojas — bez vispārējā privātlikuma — pēc sevišķiem noteikumiem par piegādēm valsts vajadzībām (Kr. lik. kop. 10. sēj. 1. d.). Pievestie noteikumi, tāpat kā arī Kr. civillikums (1574., 1575. p.) paredz likumisku sodu (законная неустойка 87.—90. p.). Pēc pievestiem 87., 89. p. minētais likumiskais sods piedzenams par to, ka izpildījums nav izdarīts laikā, skaitot no termiņa noteicējuma, līdz kuŗam piegāde bija jāizpilda, pa 1/2% mēnesī, līdz kamēr piegāde tiks izpildīta, kopsumā līdz 6%. Tādā kārtā sods uzliekams kā par piegādes līguma neizpildīšanu, tā arī par izpildīšanas nokavējumu vien. Pievestie 87.—90. p. paredz soda uzlikšanu jau tieši uz likuma pamata un nemaz neaizskar jautājumu par pašā līgumā paredzēto sankciju uz izpildīšanas nokavējumu vai līguma neizpildīšanu kā tādu. Paša līguma galīgas neizpildīšanas sankciju sevišķi paredz tā paša likuma 195., 196. p. un proti, ka pati valsts vienkārši atstādina neakurāto piegādātāju un pati uzņemas līguma izpildīšanu. Ja tādēļ pašā piegādes līgumā arī būtu paredzēta sevišķa sankcija par līguma izpildīšanas nokavējumu vai neizpildīšanu, tad ar to nemaz netiktu aizskarta tā sankcija, kuŗu likums paredz zem soda nosaukuma, pievestos 87.—90. p. gadījumos. Likums nupat aprādītos pantos paredz taisni likumisko sodu, kāds tādēļ uzliekams neatkarīgi no līgumā paredzētās sankcijas. Pat ja pielaistu, ka 87.—90. p. noteikumiem ir dispozitīvu normu (bet ne jus cogens) raksturs, tomēr 87.—90. p. paredzētais likumiskais sods nebūtu piemērojams vienīgi tad, ja pašā līgumā tiktu kategoriski noteikts, ka liku-

miska soda vietā par izpildījuma nokavējumu ir jāiestājas kādai citai sankcijai. Kur likums paredz konvencionālu-līgumisku sodu uz līguma neizpildīšanas vai izpildīšanas nokavējuma gadījumu, ar kādu konvencionālu sodu būtu segtas visas līguma neizpildīšanas sekas, tur likums tieši un noteikti to nosaka: vispirms pats pievestais likums par piegādēm valsts (civilresoru) vajadzībām izņēmuma veidā paredz arī konvencionālu-līgumisku sodu, proti 40. pantā. Tālāk, pretēji likumā par valsts piegādēm (civilresora) vajadzībām pieņemtam pamatprincipam, noteikumi par piegādēm kara resora vajadzībām (Kara lik. 18. grām. 2. izd. 1907. gadā: (заготовления къ постройкѣ по военному вѣдомству) paredz taisni konvencionālu - līgumisku sodu (неустойка), nosakot (23. p.), ka šādam konvencionālam-līgumiskam sodam jāatbilst zaudējumam, kas var notikt valstij no līguma neizpildīšanas vai no izpildījuma nokavējuma un noteicot šāda soda minimālo (10%) un maksimālo (25%) normu. Tādā kārtā, ja piegādes līgumā ar Kara resoru būtu paredzēts minētais līgumiskais sods, tad ar tā piedzīšanu gan būtu segti visi kara resora zaudējumu prasījumi un pārejas, līguma neizpildīšanas vai izpildījuma, nokavēšanas sekas. Arī vispārējais Kriev. Civ. likums, blakus likumiskam sodam, atzīst arī līgumisko sodu (1583. līdz 1586. p.). Uz nupat apzīmēto izšķirību starp likuma noteikumiem par piegādēm civilresora vajadzībām (87.—90. p.), no vienas puses, un likuma noteikumiem par piegādēm kara resora vajadzībām (23. p.), no otras puses, jau tieši un noteikti aizrādījusi Kriev. Senata prakse: tā 1880. gada spried. № 88. Karloviča lietā, Kriev. Senats uzsver, ka Kriev. civ. lik. 1835. pants (1857. g. izd.), t. i. tagadējā likuma par piegādēm valsts vajadzībām 40. p., iztulkojams visšaurākā nozīmē kā izņēmuma noteikums un ka tādēļ katrs līguma nosacījums, kas runātu pretim 87.—90. p. piem., paaugstinot likumiskā soda procentu normu, uzskatāms par spēkā neesošu. Savā 1888. g. spried. № 20., Cietokšņa Osovec lietā, Kriev. Senats noteikti paskaidro, ka pretēji Kriev. civ. lik. noteikumiem, kuŗi par neakurātu piegādes līguma izpildīšanu

paredz sodu cieši noteiktā pastāvīgā apmērā, neatkarīgi no aizrādījuma līgumā, ka r a likumi padara soda apmēru atkarīgu no kontrahentu vienošanās un ar to izņem sodu no likumisko sodu kategorijas pieskaitot sodu pie līgumisko sodu kategorijas.

Piemērojot apzīmētos vispārējos, no pievestiem likumiem izrietošos principus runā stāvošam gadījumam, izrādās, ka konkrētais līgums (7. §) piešķir Satiksmes ministriem tiesību, ja piegādātājs nokavē termiņu vai pavisam atteicas no līguma izpildīšanas, pašai pasūtīt akmeņogles citā vietā, t. i. savukārt atkāpties no līguma, atstādinot piegādātāju no piegādes un stājoties pie t. s. „segšanas pirkuma (Deckungskauf)“, bet virsizdevumus segt no drošības naudas. Par likumisko sodu līgumā nav runas. Kā nenoliedz Tiesu palāta, prasītāja patiesi nav piegādes termiņu ieturējusi. Tādēļ saskaņā ar augšā pievestiem apcerējumiem, Satiksmes ministrijai nav atņemta tiesība uzlikt neakurātam piegādātājam lik. 87.—90. p. paredzēto likumisko sodu taisni par izpildīšanas nokavējumu. Tiesu palātas pievestiem 178., 179. p. nav šai lietā izšķirošas nozīmes, jo viņi nemaz neizslēdz likumisko nosacījumu piemērojamību, tā tad arī 87. līdz 90. p. paredzētā likumiskā soda piemērojamību nē. Pat ja 87.—90. p. neatzītu par jus cogens, tomēr viņi kā dispozītīva norma n e būtu piemērojami tikai tad, ja konkrētais līgums kategoriski būtu aizrādījis, ka likumisks sods — blakus līguma 7. § paredzētai sankcijai — nebūtu uzliedams neakurātam piegādātājam. Tiesu palāta tamlīdzīga nosacījuma esamību nav konstatējusi. Pretēji atbildētājas domām, prasītājas pievestie augšā minētie Kriev. Senata spriedumi tieši piemērojami arī runā stāvošā gadījumā, jo viņos sīki un noteikti paskaidrota un noskaidrota abu aprādīto likumu — par piegādēm valsts (civilresora), no vienas puses, un kara resora, no otras puses, vajadzībām — noteikumu istā nozīmē: Kriev. Senata spriedumu salīdzinošai atsauksmei uz Kriev. civillikumu tikai blakus nozīme; privātlikumu noteikumi par līguma sodu un Priv. lik. ievada XXXV p. turpretim nemaz nav piemērojami konkrētā gadījumā, kur strī-

dus izšķirams pēc speciāliem noteikumiem un jautājums nemaz negrozās ap interteritoriālām tiesībām, kādu jautājumu vien izšķir Priv. lik. ievad. XXXV. p.

Tādā kārtā Tiesu palāta, uzskatījusi par konkrētam gadījumam nepiemērojamu lik. par piegādēm valsts vajadzībām 87.—90. pantos paredzēto likumisko sodu, nenodibinot, ka šis pēdējais pašā līgumā būtu bijis expressis verbis izslēgts, un dibinot uz to savu prasību apmierinošo spriedumu, pārkāpusi kā nupat pievestos pantus, tā arī Civ. proc. lik. 711. p.

Aiz pievestiem iemesliem, Senats nolēmj: Tiesu palātas 1927. g. 15. septembra spriedumu lik. par piegādēm valsts vajadzībām 87.—90. p. un civ. proc. lik. 711. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

194. 1929. g. 24. oktobrī. Finanšu ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Petkoviča lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Latvijas spirtrūpniecības A./S. prasībā pret Finanšu ministriju un prasītājas pilnvarnieka zv. adv. Pauļuka paskaidrojums. (L. № 202.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka — pretēji atbildētāja domām — ievadot prejudiciālu prasību, likumdevējs taisni domājis panākt to, ko agrāk bija panācis ar „provocatio“ ex lege diffamari; tagadējā prejudiciālā prasībā tā tad taisni ir prasība „ex lege diffamari“ (Diffamationsklage); atkritusi tagad tikai „provocatio“, t. i. izsaukšana kā tāda, pie kam teorija „Diffamationsklage“ tagad nosauc par „Feststellungsklage“, kuŗa vērsta uz juridisku attiecību eksistences vai neeksistences atzišanu pirms būtu noticis to tiesību pārkāpums, kuŗas devisa pamatu prasīt apmierinājumu (actio nata est); tāpēc šādas prasības nosauc „actio sine condemnatione“ (Hasmans un Nolkens, 1889. g. 9. jūlija noveles 2. izd. 55., 56. lpp.; Sen. civ. kas. dep. spried. krāj. 1921. g. 18., 19. №); 2) ka Tiesu palāta nemaz neuzsver, ka atbildētāja nebūtu pret prasības būtību pievedusi iebildumus, bet vispār aizrāda tikai, ka atbildētāja tādus neesot pievedusi s e v i š ķ i j a u-

tājumā par tiesību uz soda naudu; tas arī pilnīgi saskan ar lietas apstākļiem; Tiesu palāta, piekritot apgabaltiesas sprieduma motīviem, kuŗos tika apsvērti arī liguma 23. un 27 §, ar to implicite apspriedusi arī pievestos §; 3) ka tas, ka sevišķi 23. § bijis Tiesu palātas apspriešanā, redzams jau no tā, ka Tiesu palāta visus savus motīvus attiecinājusi uz jautājumu par to, cik samazinājies izdalāmā spirta daudzums uz pievestā 23. § pamata; 4) ka, pretēji atbildētājas domām, Tiesu palāta, jautājumā par civ. proc. lik. 706¹. p. piemērošanu, uzsver tikai to, ka apgabaltiesai nebija vajadzības atsaukties uz 706¹. p. un ka viņa varējusi tieši pamatoties uz ekspertīzi, kuŗu apgabaltiesa jau bija pielaidusi; un, pātiesi, apgabaltiesa taisni — galu galā — dibinājas uz to, ka prasītāja prasa mazāk par teorētisko daudzumu (kuŗu noteikuši eksperti); apgabaltiesas ekskursam uz 706¹. p. nebija tāpēc nekādas izšķiŗošanas nozīmes, un viņa, pievedot likumu pantus sprieduma galā, pat neatsaucas vairs uz 706¹. p.; Tiesu palāta gribēja tikai pastrīpot, ka apgabaltiesas atsauksme uz 706¹. p. bijusi lieka; ar to Tiesu palāta nav pielaidusi loģisku pret-runu; 5) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav atbildētājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Finansu ministrijas pilnvarnieka, Nodokļu departamenta juriskonsulta zv. adv. B. Petkoviča kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

195. 1929. g. 24. oktobrī. Annas Gailis pilnvarnieka zv. adv. Dobržinska lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Annas Gailis prasībā pret Zemkopības ministriju. (L. № 203.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Pētersons.

Nemot vērā: 1) ka pēc 1924. g. 25. septembra Noteikumu 1. p. par bij. Kurzemes kroņa mežsargu māju mežiem (lik. krāj. 150. num.) meži, kuŗi aug uz bijušo Kurzemes kroņa mežsargu māju zemēm, kas pie šīm mājām ir piederējušas 1869. gada

10. martā, pāriet māju ieguvēju īpašumā bez atlīdzības; turpretim, saskaņā ar to pašu Noteikumu 2. p. valsts meži, kuŗi jau pēc 1869. g. 10. marta tika piegriezti 1. pantā minētām mežsargu mājām, šo māju robežas regulējot, ir valsts īpašums, neskatoties uz to, vai šīs mājas jau ir koroborētas uz to ieguvēju vārdu, vai turpretim vēl tikai koroborējamas; 2) ka pievestiem 1924. g. 25. septembra noteikumiem, kuŗi bija spēkā jau tagadējās prasības celšanas laikā, ir savā ziņā deklarātīva nozīme, jo tie satur netiekvien tiešas normas, bet noteic, ka meži, kuŗi piegriezti mežsargu mājām pēc 1869. g. 10. martā likuma regulējot mežsargu māju robežas, ir un paliek valsts īpašums un nepāriet mežsarga māju ieguvēju īpašumā bez atlīdzības; tā tad pievestie noteikumi autentiski interpretē 1869. g. 10. marta likumu tai nozīmē, ka tas mežs, kuŗš pie viņām piederēja jau 1869. g. 10. martā, gan pārgājis mežsargu mājas ieguvējam bez atlīdzības, bet ka tas mežs, kuŗš pie mežsargu mājām ticis piegriezts tikai pēc 1869. g. 10. marta regulējot to robežas, ir valsts īpašums, un uz mežsargu mājas ieguvēju nevar pāriet bez atlīdzības; 3) ka tā tad, uz tādiem zemes gabaliem esošais mežs, mežsargu mājas regulējot, kuŗš piegriezts to ieguvējam (runā stāvošā gadījumā 1910. g.), ir un paliek valsts mežs un varētu pāriet uz mežsargu mājām tikai uz atsevišķas vienošanās pamata ar valsti un tikai pret atlīdzību saskaņā ar vienošanos (1924. gada 25. septembra Noteikumu 7. p., Senata civ. kas. dep. spried. 1927. g. 169. num. Rozen-dorfa lietā); 4) ka tā tad apstāklis, ka prasītāja sākot no 1910. g. valdījusi mežsargu māju līdz ar tur esošo valsts mežu, nevar nodibināt prasītājas īpašumu uz šo mežu iesēdējuma ceļā attiecīgā juridiskā pamata trūkuma dēļ, jo prasītāja nevar šai ziņā atsaukties uz kādu Priv. lik. 829., 830. pantos paredzētiem pamatiem; 5) ka tādā kārtā Tiesu palata nav prasītājas kasācijas sūdzībā pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Annas Gailis pilnvarnieka zv. adv. T. Dobržinska kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

196. 1929. g. 26. septembrī. Z e m k o p ī b a s ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Berga lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Z e m k o p ī b a s ministrijas prasībā pret Juliju Sabuli. (L. № 205.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka uz prasības pamata grozišanu otrā instancē atbildētājs nebija aizrādījis; tāpēc Tiesu palatai nebija pietiekoša iemesla uz to atstukties sava sprieduma motivos; tomēr šāda Tiesu palatas sprieduma motīvu nepareizība nevar pati par sevi novest pie viņas sprieduma atcelšanas, jo Tiesu palata tieši nepamato uz to, un katrā ziņā ne vienīgi uz to, savu slēdzienu par prasības atraidīšanu, jo šai ziņā bija izteikusies tikai nenoteikti un nedroši: „... tāda prasība būtu atraidāma arī pēc būtības“, ar ko galu galā nekas nav teikts; 2) ka tāpat par nepareizu atzīstams Tiesu palatas slēdziens par to, ka prasītāja šai gadījumā esot vainīga nolaidībā ar to, ka 5. gadu laikā nav nokārtojusi savas attiecības ar atbildētāju, un slēdzot ar viņu 1925. g. izpirkšanas līgumu, nav izrunājusi sev. atlīdzību par zemes lietošanu no 1920. g.; Tiesu palata pie tam nepaskaidro, kādas attiecības būtu par to laiku pastāvējušas starp partiem, kad prasītājai būtu bijis iespējams aiz tehniskiem iemesliem nokārtot šādas attiecības un taisni ar ko sevišķi viņai tas būtu bijis jādara; tomēr arī šādu Tiesu palatas apcerējumu nepareizība nevar pati par sevi novest pie viņas sprieduma atcelšanas, jo Tiesu palatas gala slēdziens par prasības nepamatotību uzskatāms par pareizu; 3) ka prasītāja iziet no tā, ka atbildētājs, turpinādams lietot „Vietu māju“ vēl pēc agr. ref. lik. 1. d. spēkā stāšanās, nodarījis prasītājai zaudējumus rentes normu apmērā; gan, pretēji Tiesu palatas domām, prasot atlīdzību rentes normu apmērā, prasītāja ar to nemaz neraksturo atbildētāja attiecības pret minētām mājām par „rentes“ (t. i. nomas) attiecībām: bet tomēr ceļot prasību par zaudējumu atlīdzību zināmā noteiktā apmērā, prasītājai būtu bijis jāpierāda, ka atbildētājs, lietojot minēto zemi, pielaidis vainu, jo tikai vaina nodibina atbildību par zaudējumiem; bez tā, prasītājai būtu jāpierā-

da arī tas, ka viņa šādu prasījumu faktiski agrāki pieteikusi atbildētājam, t. i. nostādījusi viņu nokavējumā, un proti jau no tā laika, sākot no kuŗa prasītāja tagad pieprasa atlīdzību, t. i. jau no 1920. g. 2. oktobra līdz 1925. g. 25. martam, vai ka atbildētājs bijis atradies ļaunā ticībā par visu to laiku, par kuŗu viņa prasa atlīdzību par kādiem zaudējumiem; tikai pierādot, ka atbildētājam laikā ticis atgādināts par savu pienākumu atlīdzināt prasītājai zināmus zaudējumus par zināmu laikmetu sākot no noteiktās dienas, prasītāja būtu varējusi jar pēc šī laikmeta notecēšanas atsaukties uz to, ka atbildētāja pienākums, atlīdzināt zināmus zaudējumus, jau izcēlies laikmeta pirmajā dienā un turpinājies par visu laikmetu; pretēja prasītājas domām, šāds atbildētāja pienākums runā stāvošā gadījumā nav pamatojams uz atbildētāja it kā ļauno ticību vien; ļaunā ticība kā tāda atbildētāja personā vispirms nav prezumējama par iestājušos it kā jau ipso jure ar agr. ref. lik. 1. d. spēkā stāšanos: jo ar to tikai vispār tika izsludināta tai likumā pēc vispārējām pazīmēm visumā atzīmēto nekustamu mantu atsavināšana; bet ar to nav konstatēts, kāda atsevišķa konkrēta, noteikta nekustama manta būtu uzskatāma par ieskaitītu Valsts zemes fondā; par to bija, sakarā ar 1923. g. 31. marta likumu par nekust. īpaš. koroborēšanu 1.—2. p., jāizsludina atsevišķi, un tikai ar šo pēdējo momentu ieskaitītās Valsts zemes fondā zemes valdītājs būtu atzīstams par malae fidei possessor; prasītāja, nepaziņojot atbildētājam par savu prasījumu dēļ atlīdzības par zaudējumiem, kuŗi pēc prasītājas paskaidrojumiem turpinājušies zināmu laikmetu, jau šī laikmeta sākumā, bija atņēmusi atbildētājam iespēju rēķināties ar šādu prasījumu un sakarā ar to zināmā veidā grozīt savu izturēšanos pret runā stāvošo „Vietu māju“; tāpēc prasītājai nav vairs tiesības pārmest atbildētājam, it kā tas mala fide esot izlietojis minēto zemi, un par to, quasi ex post, esot atbildīgs prasītājai par kādiem zaudējumiem par zināmu laikmetu; ja arī atteikšanās no tiesībām nav prezumējama, tad tomēr no tā apstākļa, ka prasītāja atradusi par iespējamu ar

atbildētāju noslēgt izpirkšanas līgumu bez kaut kādām atrunām, gan būtu jāslēdz, ka prasītāja neuzskata atbildētāju par savu parādnieku aiz viņa it kā nelikumīgās valdīšanas par runā esošo zemi; 4) ka Tiesu palatas apcerējumiem par agr. ref. lik. 1. d. 8. p. piemērojamību ir tikai blakus motīvu nozīme, kādēļ arī to nepareizība pati par sevi nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas; 5) ka tādā kārtā Tiesu palata, gaia slēdziena ziņā nav prasītājas pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: Zemkopības ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Berga kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

197. 1929. g. 24. oktobrī. Rīgas savienoto metalurģisko, lokomotīvu, vagonu un mašīnu fabriku A/S „F e n i k s s” pilnvarnieka zv. adv. Rūdigera lūgums par Tiesu palatas sprieduma atcelšanu Kārļa M ū s i ņ a prasībā pret minēto A/S. „Feniks”. (L. № 207.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš, referē senators A. Pētersons.

Senats atrod: Tiesu palata, apsverot lietas apstākļus, nākusi pie kasācijas kārtībā nepārbaudāma slēdziena, ka 1922. g. līgumos minēto nekustamo īpašumu ar fabriku un citiem piederumiem pārdošana nozīmējot agrākā „Feniksa”, kā u z ņ ģ ģ m u m a, slēptu pārvēršanos jaunā A/S ar to pašu vārdu „Feniks”, kas strādā tos pašus darbus kā agrākais. No šī sava slēdziena, Tiesu palata varēja nākt pie sava gala slēdziena, ka atbildētāja nevar atteikties no atbildības par agrākās vagonbūves un mehāniskās fabrikas „Feniks” saistībām. Tā tad Tiesu palata taisni konstatē, ka uz atbildētāju pārgājis p a t s u z ņ ģ ģ m u m s, bet nevis tikai atsevišķas nekustamas mantas. Pretēji atbildētājas domām, tas apstāklis, ka 1916. g. 3. jūlija likums neatliecas kā tāds uz atsavināšanas līgumiem starp 2 a k c i j u s a b i e d r ī b ā m, izskaidrojams ar to, ka gadījumā, kad A/S atsavina savu uzņēmumu, t. i. savu mantību v i s u m ā kādai citai A/S, tad ar to notiek taisni u n i v e r s a l s u k c e s i j a, pie kam tā tad uzņēmumu iegūstošā A/S ar to vien, t. i. kā atsavinātājas A/S universalsukce-

sore, jau pati par sevi, uz vispārēja Privātlūkuma pamata uzņemas atbildību par visām saistībām, ar kurām apgrūtināta atsavinātāja A/S. Tāpēc Tiesu palata, gala slēdziena ziņā, pareizi atzinusi, ka atbildētāja atbild par agrākā Feniksa saistībām. Par to, ka apgabaltiesa būtu prasītājam piespriedusi vairāk, nekā tas bija prasījis, atbildētāja runā pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ vien šāds, atbildētājas aizrādījums nav Senatā apspriežams. Savu apgabaltiesā izteikto lūgumu par liecinieka M i l e n o p r a t i n ā š a n u atbildētāja nav tieši nedz apelācijas sūdzībā, nedz Tiesu palatas sēdē uzturējusi, kādēļ Tiesu palata varēja sevišķi neieļauties šī lūguma par minētā liecinieka nopratināšanu apspriešanā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palata nav pārkāpusi atbildētājas pievestos likumus, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats n o l e m j: Rīgas apvienoto metalurģisko, lokomotīvu, vagonu un mašīnu fabriku A/S „Feniks” pilnvarnieka zv. adv. Rūdigera kasācijas sūdzību, uz Civ. proc. lik. 793. panta pamata atstāt bez ievēribas.

198. 1929. g. 7. februārī. Emmas Andruškevičs, Trīnes Riekstiņš un trešās personas Jūles Ozoliņš mantojuma masas aizgādņa Pētera Līča lūgums par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Annas Lapiņš, Annas Viksne un Jāņa Krūklis prasībā pret Jāņa Skujas mantojuma masu, Emmu Andruškevičs u. c. (L. № 208.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka kasācijas iesniedzēji neapstrīd Tiesu palātas slēdziena pareizību par to, ka abi laulātie Ozoliņi — juridiski — būtu uzskatāmi par nomirušiem vienā pašā momentā, un ka tāpēc jāpiemēro priv. lik. 2584. p. noteikumi par t. s. kommoriontiem; 2) ka tāpēc Tiesu palāta varēja nākt pie sava tālākā slēdziena, ka neviens no laulātiem nav atzīstams par otro laulāto pārdzīvojušu, kas ir katras mantošanas tiesības priekšnoteikums (priv. lik. 2621. p. sk. arī 1695., 1697. p.); 3) ka tāpēc arī jāatkrīt Jāņa Ozoliņa testamentam, kurā tas bija par savu vienīgo mantinieku iecēlis savu sievu, kādā testamentā nav paredzē-

ta substitūcija vai legāti (priv. lik. 2132., 2191. p. 2. piez.); katrā ziņā testaments zaudējis spēku attiecībā uz testatora sievu; tāpēc sievas mantinieki paši par sevi nevar kādas tiesības uz Jāņa Ozoliņa atstāto mantību vai mantojumu atvasināt no tā, ka viņa sieva kļuvusi par viņa mantinieci; 4) ka pēc Tiesu palātas pareizā aizrādījuma, ar Vidzemes zemnieku nāvi laulāto „kopējā” mantība sadalās savās pirmatnējās sastāvdaļās (Vidz. zemn. lik. 945. p.; sk. Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1900. g. 59. num. un Kr. Senata civ. kas. dep. nodal. un Pēterpils Tiesu palātas praksi: Bukovskis Гражд. зак. губ. Прибалт. съ разясненіями 1909. г. 789. un sek. lpp.); 5) ka, ja nu neviens no laulātiem Ozoliņiem nav otra laulātā mantinieks, tad pēc abu laulāto nāves palikušai mantu kopībai jāpāriet uz katra no laulātiem atsevišķiem mantiniekiem; tāpēc šāda mantu kopība ir jāatceļ un tā jāsadala pēc piederības, atsevišķās sastāvdaļās, starp mirušā Jāņa Ozoliņa mantiniekiem no vienas puses un mirušās Jūles Ozoliņš mantiniekiem no otras puses; 6) ka tomēr ar to, ka pēc viena no laulātiem nāves, kopējā masa sadalās savās iepriekšējās sastāvdaļās, vēl nemaz nav izšķirts tas jautājums, kādā veidā būtu jāsadala tās, kopējā masā iegājušās mantas, kuŗas tika pievienotas kopējai masai laulības pastāvēšanas laikā; šai ziņā izšķirošs ir tas, kā daļa mantu kopība nodibinājās starp Vidzemes zemniekiem laulībai pastāvot, t. i. vai nu formāla, ārēja, vai materiāla, iekšēja; 7) ka pie materiālās iekšējās mantu kopības (piem., pēc Vidz. pilsētas tiesībām: Sen. civ. kas. dep. spried. 1923. g. 177. num.; 1927. g. 345., 417. num.), kad izņēmuma veidā mantu kopība atceļama, to sadalot savās iepriekšējās sastāvdaļās (piem., priv. lik. 126., 1834. p.), tad gan katrs no laulātiem saņem savas ienestās vai atsevišķi iegūtās vai viņam piekritušās mantas, bet pārējās mantas, sevišķi abu laulātu kopā iegūtās mantas, sadalāmas starp abiem laulātiem līdzīgās daļās; šai pēdējā sadalīšanā līdzīgās daļās taisni izteicas materiālās, iekšējās mantu kopības pazīme un funkcija; pie tam, ja, laulībai pastāvot, tiktū iegūts kāds imobils, un tas tiktū ko-

roborēts uz viena no laulātiem vārda, tad tāds imobils pats par sevi vēl nav uzskatāms par šī laulātā atsevišķu mantu (Sen. civ. kas. dep. spried. 1923. g. 177. num.; 1927. g. 417. num.; 1928. g. 458. num.); tāpēc imobils, ja netiktū pierādīts, ka tas laulībai pastāvot, tictū iegūts atsevišķi no attiecīgā laulātā, būtu sadalāms — mantu kopības atceļšanas gadījumā — starp laulātiem gan līdzīgās daļās; 8) ka, turpretim, ja pieņemtu, ka starp Vidzemes zemniekiem laulībai pastāv un nodibinājās tikai formāla, ārēja mantu kopība (kā pēc Vidz. zemes tiesībām), tad mantu kopība sadalāma absolūti un galīgi — bez atlikuma — neatstājot kādu sastāvu, kas būtu sadalāms starp laulātiem kvotatīvās (līdzīgās) daļās, jo sadalīšana notiktū viscauri vienkārši pēc mantu kopības reālām daļām, pēc piederības vienam un otram laulātiem; šai gadījumā mantu kopība, kuŗa līdz tam bija tikai ārēji, ar vīram piederušo mundiālo varu, apvienota vīra rokās un tāpēc mechaniski, ipso fakto, ar mantu kopības atceļšanu, sadalās viscauri savās iepriekšējās sastāvdaļās bez kaut kāda atlikuma, kas it kā būtu vēl jāizdala kādās līdzīgās daļās; no šī viedokļa, imobils, kas tika koroborēts uz viena vai otra laulātā vārdu, nekad nav sadalāms kvotatīvās daļās pēc noteikumiem par laulāto mantu tiesībām (nach ehelichen Güterrecht), bet gan būtu jāatstāj un jāpiešķir attiecīgā laulātam, kā viņa vienīgais, iepriekšējais īpašums (sk. priv. lik. 121. p.); 9) ka nevar būt šaubas, ka starp Vidz. zemniekiem, laulībai pastāvot, nodibinājās tikai formāla, ārēja mantu kopība; pēc Vidz. zemn. lik. 946. p. sieva atbild par vīra parādiem ar savu pūru; 946. p. tieši runā par vīra mantību, par sievas kustamu mantu un kapitaliem; vīra nāves gadījumā sieva var saņemt savu ienesto mantību, tā tad viņa nesaņem kādu kvotatīvu daļu it kā no kādas kopējas masas (989., 994. p.); šāda sadalīšanas kārtība nav domājama, ja starp laulātiem līdz tam būtu materiālo, iekšējo mantu kopība; 945. p. lietotā terminoloģija, kur tiek runāts netikvien par mantu kopību (Gütergemeinschaft 945. p.), bet arī par kopēja īpašuma tiesībām („Gemeinschaftliches Eigentums-

recht" 946. p.), nav izšķirošas nozīmes; Vidz. zemnieku likums tika sastādīts un redīgēts pirms 1864. g. vispārējā privātlikumuma izdošanas, un tāpēc nevarēja pieturēties pie noteiktās, tai pieņemtās terminoloģijas; 946. pantā paredzētā atbildība par parādiem bija par iemeslu pieņemt it kā „mantu kopību“ vai „kopējā īpašuma tiesības“, kamēr pārējie zemn. lik. noteikumi nemaz nepiespiež atzīt mantu kopību par materiālu, iekšēju (Erdman, System 1. sēj. 455. sek. lpp.); tā tad starp Vidz. zemniekiem pastāv tikai formāla, ārēja mantu kopība (Sen. civ. kas. dep. spried. 1924. g. 125. num., Kr. Sen. civ. kas. dep. spried. 1900. g. 59. num.); 10) ka konkrētā gadījumā atbildētāji zemākās instancēs nebija apgalvojuši, un pat nav mēģinājuši nodibināt, ka runā stāvošais imobils, kas zemes grāmatās skaitās uz mirušā Juŗa Ozoliņa vārda, būtu ticis iegūts taisni ar abu laulātu kopā, vai mirušai Jūlei Ozoliņš vien, piederējušiem līdzekļiem un būtu ticis ierakstīts uz Juŗa Ozoliņa vārda pēc sevišķas vienošanās starp laulātiem it kā uz starp viņiem notikušā fiduciāra līguma pamata; atbildētāji nenoliedz, ka vismaz pēc zemnieku laulības izbeigšanās kopmantiņa starp laulātiem nepastāv; tāpēc lai atzītu runā stāvošo imobilu — šaubu gadījumā — par piederējušu Jurim Ozoliņam un tā tad pie viņa mantojuma, nemaz nav prasāms, ka imobilam būtu „atsevišķas mantas“ raksturs: pietiek šai ziņā, ka ar imobila apstipronāšanu Jurim Ozoliņam zemes grāmatās ir nodibināta prezumpcija par to, ka tas ir Juŗa Ozoliņa īpašums; šo prezumpciju atbildētāji nav atspēkojuši; ar to atkrīt atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā, kurā viņi iziet no tā, ka runā stāvošais imobils ieejot it kā kādā starp laulātiem Ozoliņiem pastāvējušā mantu kopībā, un ka imobila apstiprināšanas fakts, mirušam Jurim Ozoliņam nenodibina vismaz prezumpciju par šī imobila piederību taisni pie viņa mantojuma; 11) ka, tāpat, pretēji kasācijas iesniedzēju domām, Kr. Sen. civ. kas. dep. spriedums 1900. g. 59. num. tieši piemērojams runā stāvošā lietā jautājumā par to, kāda mantu kopība pastāv starp Vidzemes zemniekiem; 12) ka tāpēc Tiesu palāta, tāpat atzīstot imobilu par pārgājušu visumā vie-

nīgi uz mirušā Jāņa Ozoliņa mantiniekiem, gala slēdziena ziņā, rikojusies pilnā saskaņā ar likumiem; 13) ka ja starp laulātiem Ozoliņiem pastāvēja tikai formāla ārēja mantu kopība, tad, pretēji kasācijas iesniedzēju domām, dēļ imobila koroborēšanas uz mirušā Ozoliņa vārdu, viņa sievas piekrišana nemaz nebija vajadzīga, nerunājot nemaz par to, ka, pat pastāvot materiālai, iekšējai mantu kopībai, koroborēts uz viena laulātā vārdu imobils pats par sevi neskaitās par tā atsevišķu mantu (sk. augstāki); 14) ka tāpēc nav nekāda pamata, konkrētā lietā, pēc mirušā Jāņa Ozoliņa atstāto, uz viņa vārda koroborēto imobilu atzīt par sadalāmu kvotatīvās līdzīgās pusdalās starp viņa mantiniekiem no vienas puses un viņa mirušās sievas mantiniekiem no otras puses; bet gan minētais imobils, kā personīgi piederošs mirušam Jānim Ozoliņam, pieder pie viņa personīgā mantojuma un tāpēc tam nesadalāmi (ungeteilt) jāpāriet vienīgi uz viņa mantiniekiem vien; 15) ka tādā kārtā Tiesu palāta nav atbildētāju pievestos likumus pārkāpusi, kādēļ viņu kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Emmas Andruškevičs un Trīnes Riekstiņš un Jūles Ozoliņš mantojuma masas kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 793. p. pamata atstāt bez ievēribas.

199. 1929. g. 21. martā. Ārlietu ministrijas lūgums par Rīgas apgabaltiesas lēmuma atcelšanu lietā par naudas sadalīšanu starp Aleksandra Levi kreditoriem. (L. № 209.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka pēc konsulārā reglamenta 99. p. 1. punkta materiālus pabalstus trūcīgiem etc. ārzemes konsuli izsniedz no viņu rīcībā tam nolūkam turāmiem valsts līdzekļiem saskaņā ar Latvijas likumiem par sociālo vai cita veida apgādību; 2) ka tādā kārtā minētie pabalsti tā tad arī aizdevuma veidā izsniegti, izdarāmi no valsts līdzekļiem pēc likumiem par sociālo apgādību un tiem nemaz nav civiltiesiska rakstura un tāpēc nav arī civilprocesa kārtībā pieprasāmi un piedzenāmi; 3) ka vispār aizdevumi no valsts līdzekļiem pieprasāmi

neapstrīdamā naudas sumu piedzišanas kārtībā, t. i. ne uz tiesas sprieduma pamata, bet tieši ar attiecīgās valsts iestādes rīkojumu vai arī caur tiesu izpildītājiem (sk. 1920. g. 11. augusta lik. 12. p. par valsts aizdevumiem; lik. krāj. 197. num. ar vēlākiem papildinājumiem), vai caur policiju vai caur nodokļu piedzinējiem (pēc 1920. g. 19. marta noteik. papild. lik. krāj. 48. num., kas 1927. g. 19./20. septembra lēmuma taisīšanas laikā vēl bija spēkā; Kriev. lik. kop. 16. sēj. 2. d. 7. p.); 4) ka tāpat uz vispārēja pamata izdevumus un citas sumas, kas pienākas attiecīgai valsts vai pašvaldības iestādei par apgādājamās personas pabalstu vai uzturu, piedzen no personas, uz kuras rēķinu aprādītās sumas tika izsniegtas, kārtībā, kas paredzēta noteikumos par neapstrīdamu valsts parādu piedzišanu (sk. 1928. g. 13. aprīļa lik. par sociālo apgādību 4. p. 2. d.; lik. krāj. 73. num.; Noteik. par strādnieku un citu algotu darbinieku nodrošināšanu slimības gadījumā 63. (324.) p. 1. d.; Darba ministra 1923. g. 23. aprīļa rīkoj. № 15872.; 1927. g. 1. jūnija lik. par algotu darbinieku apdroš. nelaimes un arodu slimību gadījumos 95. p.: lik. krāj. 91. num. u. c.); 5) ka 1928. g. 16. janvāra Noteikumi par pārgrozījumiem konsulārā reglamentā 99. p. 5. punktā piez. (lik. krāj. 23. num.), pēc kuŗiem sumas, kuŗas Latvijas konsulārās pārstāvības izsniegušas kā aizdevumus tieši naudā, piedzenamas neapstrīdamu valsts prasījumu kārtībā, gan tieši nav piemērojami konkrētā gadījumā it kā uz tā pamata, ka tiem esot civilprocesa noteikumu raksturs un tāpēc tie it kā stājoties spēkā attiecīgā atsevišķā procesa stadijā, kuŗā noteikumi sastop procesu (Senāta civ. kas. dep. spried. 1926. gada 370. num.), jo apgabaltiesas 1927. g. 17. novembra lēmums, ar kuŗu miertiesneša 1927. gada 19./20. septembra lēmums tika atstāts spēkā un ar kuŗu tā tad lieta tika izspriesta galgi pēc būtības, noticis jau pirms pievesto noteikumu spēkā nākšanas; bet tomēr pievestie noteikumi uzskatāmi par konsul. reglam. 99. p. autentisku interpretāciju, jo — pēc būtības — ar viņiem netika ieviesta kāda jauna norma, bet tika tikai uzsvērts Latvijas likumdošanā jau sen atzītais princips, ka valsts vai pašvaldības iestādēm tiesība adminis-

trativā (ne tiesu) kārtībā piedzīt sumas, kuŗas tām pienākas izpildot publiski-tiesiskus pienākumus; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa savā 1927. g. 17. novembra lēmumā, nepielīdzinot Ārlietu ministrijas prasījumus valsts nodevām, pārkāpusi konsul. reglam. 99. p., civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.), 1215. p., Senats nolēmij: Rīgas apgabaltiesas 1927. g. 17. novembra lēmumu konsulārā reglamenta 99. p., civ. proc. lik. 181., 196. (129., 142.), 1215. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

200. 1929. g. 21. martā. Jāzepa Sprukuļa pilnvarnieka zv. adv. Krūmiņa lūgums par Daugavpils apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Vinca un Jāņa Sprukuļu prasībā pret Jāzepu Sprukuli un prasītāju paskaidrojums. (L. № 210.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators A. Lēbers.

Nemot vērā: 1) ka apgabaltiesai bija pieteikšs pamats atzīt abiem prasītājiem pa 1/3 daļām uz runā stāvošo, viņu tēva Jāzepa Sprukuļa, mantojumu, atstājot atbildētājam pēdējo 1/3 daļu, un neievērot pie tam atbildētāja aizrādījumu uz to, ka, bez partiem, esot vēl mirušā Jāzepa Sprukuļa dēli un meitas; līdz kamēr šie pēdējie nav savas mantošanas tiesības pieteikuši, prasītājiem ar tiem nebija jārēķinājas; pēc Kriev. civ. lik. un Kriev. civ. proc. lik. noteikumiem, sludinājums vispirms nav obligatoriski jāizdara (Kr. civ. lik. 1239. p.), izņemot tikai 1239. p. 2. punktā paredzēto gadījumu, kāda nav konkrētā lietā; otrkārt sludinājumam nav preklusīva rakstura (Kriev. civ. lik. 1241. p.); taisni tāpēc tiesai, piespriežot vienai klāt esošo mantinieku grupai mantošanas daļas pret kādu citu klātesošo mantinieku grupām, nemaz nav jārēķinājas ar varbūtējiem mantiniekiem, kuŗi vispār nebija ieradušies un pagaidām uz mantojumu necēl pretenzijas; šie pēdējie mantinieki nezaudē mantošanas tiesības ar to, ka prasības lietā starp tagadējiem partiem (t. i. starp klātesošām mantinieku grupām) tiesa būtu mantojumu attiecīgās daļās piespriedusi vienai (klātesošo) mantinieku grupai, ja vien promesošie mantinieki pieteic savas mantoša-

nas tiesības 10 gadu laikā no mantojuma atklāšanās (civ. proc. lik. 895., 795., 1408. pantī; Kr. civ. lik. 1244., 1246. p.; sk. Senata civ. kas. dep. spried. 1926. g. 455. №); tāpēc apgabaltiesai bija pietiekošs pamats piespriest diviem klātesošiem mantiniekiem, prasītājiem, pret atbildētāju, kā trešo klātesošo mantinieku, pa $\frac{1}{3}$ mantošanas daļas, atstājot atbildētājam trešo $\frac{1}{3}$ daļu, t. i. rēķinoties vienīgi ar tiem 3 klātesošiem mantiniekiem, bet nerēķinoties ar varbūtējiem promesošiem mantiniekiem, kuŗi tagadējās prasības celšanas laikā nebija ieradušies un nebija pieteikuši savas mantošanas tiesības; kā pareizi aizrāda prasītāji savā paskaidrojumā uz kasācijas sūdzību, nebūtu taisni, ja tiesa no vienas puses piespriestu prasītājiem mantošanas daļas tikai tādos apmēros, kādi izrādītos aprēķinot tās pēc vispārējā, visu varbūtējo (t. i. promesošo) mantinieku skaita, bet no otras puses, atstātu atbildētājam visas pārējās mantošanas daļas, t. i. arī visu promesošo mantinieku daļas, jo nav nekāda pamata piešķirt atbildētājam šai ziņā kādu priekšroku; 2) ka apgabaltiesa, nodibinot saskaņā ar atbildētāja atzīšanos 2. instancē, ka viņš un prasītāji līdz 1918. g. kopīgi dzīvojuši un kopīgi valdījuši par visu mirušā tēva zemi, un uz šī pamata atzīstot katram brālim tiesības uz $\frac{1}{3}$ mantošanas daļas, varēja atbildētājam uzlikt par pienākumu savukārt pierādīt savu ierunu par to, ka prasītājs, Vincis Sprukulis, pēc tēva nāves savu mantojumu daļu ($1\frac{1}{2}$ ha) jau saņēmis, jo uz vispārēja pamata (civ. proc. lik. 102. p. 2. d.) atbildētājam, kuŗš ceļ ierunas pret prasītāja prasījumiem, jāpierāda savas ierunas; 3) ka apgabaltiesas aizrādījumam uz Viļakas pagasta valdes apliecību № 2010 (apgabalt. akts 20. lp.) ir tikai blakus motīvu nozīme; bez tā, apgabaltiesa varēja no apliecības teksta nākt pie slēdziena, ka zeme atrodas atbildētāja valdīšanā un lietošanā jau tāpēc vien, ka prasītāji apliecību iesnieguši 1927. g. 8. jūnijā sēdē taisni nupat minētā apstākļa pierādīšanai, pret ko atbildētājs savos paskaidrojumos tai pašā sēdē nekādus iebildumus necēla; 4) ka tādā kārtā apgabaltiesa nav pievestos likumus pārķāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā

nepamatota atraidāma, Senats nolēmj: Jāzepa Sprukuļa (arī Sprukuļeva) pilnvarnieka zv. adv. Krūmiņa kasācijas sūdzību uz civ. proc. lik. 283. (186.) p. pamata atstāt bez ievēribas.

201. 1929. g. 22. martā. Domenika Linuža pilnvarnieka zv. adv. Hibšmaņa lūgums par Daugavpils apgabaltiesas sprieduma atcelšanu Loses Linužs prasībā pret Domeniku Linužu. (L. № 212.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senators K. Ozoliņš; referē senators F. Konradi.

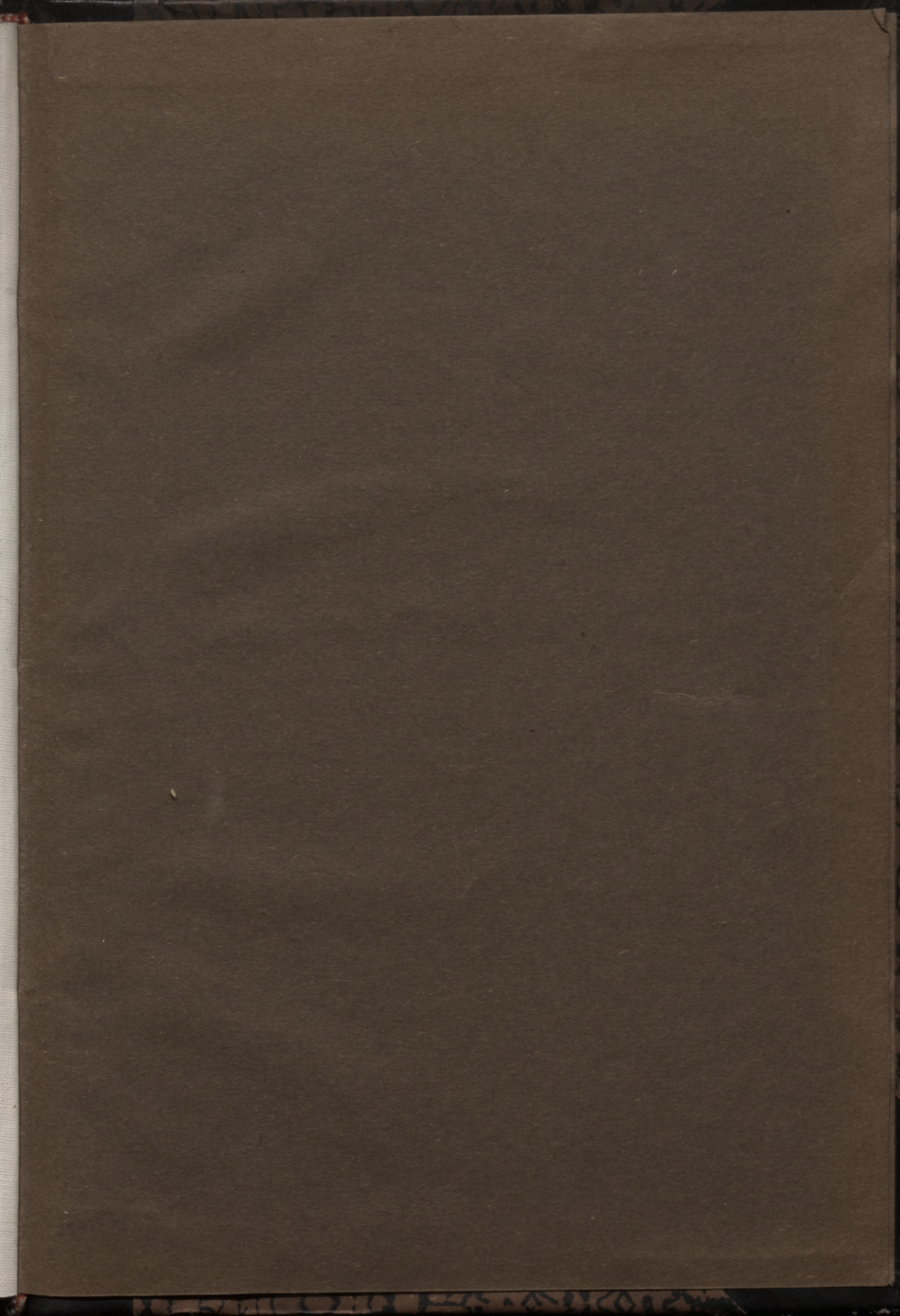
Ņemot vērā: 1) ka apgabaltiesa, piespriežot prasītājam atldzību par atbildētāja saimniecībā izdarītiem pakalpojumiem, pamatojusies uz Kriev. civ. lik. 574. pantu, pēc kuŗa neviens nevarot bez likumīga pamata iedzīvoties uz cita rēķina, pie kam apgabaltiesa atzinusi par neievērojamiem atbildētāja iebildumus, ka prasītāja pie viņa dzīvojuši kā vedekla un ka viņas darbs viņam neesot bijis vajadzīgs, jo pašam esot liela ģimene; 2) ka par netaisnu iedzīvošanos uz cita rēķina 574. panta nozīmē var būt runa tikai tad, ja kādai personai pateicoties citas personas darbībai bez tiesiskā pamata rodas vai nu pozitīvs mantas pieaugums vai vismaz ietaupījums materiālā ziņā; 3) ka pieņemot, ka atbildētājs, kā viņš apgalvo, pirms un pēc prasītājas dzīvošanas viņa mājās, izpildījis visus saimniecības darbus vienīgi ar savas lielās dzimtas palīdzību, būtu jāatzīst, ka viņš, izlietojot arī prasītājas darba spēku, tomēr nebūtu netaisni iedzīvojiem uz prasītājas rēķina augšā aprādītā nozīmē, jo viņš pateicoties šim darbam nebūtu nedz ieguvis kādu mantas pieaugumu, nedz arī ko ietaupījis; patiesībā viņa mantiskais stāvoklis pateicoties šādai priekš viņa nevajadzīgai prasītājas darbībai nebūtu grozījies, bet gan tikai būtu varējis samazināties priekš viņa un viņa dzimtas tas darba daudzums, kas katram jāstrādā saimniecībā; 4) ka tādēļ apgabaltiesa, atzīstot 574. panta piemērošanai par pietiekošu to apstākli, ka atbildētājs to darbu, kuŗu viņš varēja pats pārstrādāt, nedarija vis pats, bet nodeva prasītājam, rīkojusies nesaskaņā ar minēto likuma pantu, kuŗu apgabaltiesa būtu varējusi piemērot tikai tad, ja viņa būtu at-

zinusi par nepareizu atbildētāja apgalvojumu, ka prasītājas darbs viņam aiz pievestiem iemesliem nemaz nebijis vajadzīgs (sal. arī Kriev. Sen. civ. kas. dep. spried. 1887. g. № 13., Dolgorukovas lietā); 5) ka apgabaltiesai nebija arī pietiekoša pamata piespriest prasītājam kaut arī tikai daļu no pieprasītās sumas aiz tā iemesla, ka pats atbildētājs esot atzinis prasītājas darbu par atalgojamu, iedodot viņai zirgu (kuŗu apgabaltiesa tālākos sprieduma motīvos atzinusi par pašas prasītājas īpašumu) un dēla drēbeš kā atlīdzību par viņas darbu; tiesai nav tiesības iztulkot paplašiņoši parta atzišanos, attiecinot to uz apstākļiem, uz kuriem tā neattiecas; tādēļ, ja arī atbildētājs būtu atradis par vajadzīgu piešķirt prasītājam zināmu, no

viņa paša noteikto atlīdzību par viņas darbu, tad no tā tiesa nevar taisīt slēdzienu, ka atbildētājs būtu atzinis prasītājas tiesību pretendēt uz parasto kalpones atalgojumu; 6) ka tādā kārtā apgabaltiesa, apmierinot tagadējā lietas stāvokli (kaut arī tikai daļā) prasību, pielāidusi motīvu nepareizību, pārkāpjot kā Kriev. civ. lik. 574. p., tā arī civ. proc. lik. 196. pantu, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senats, neielaižoties citu kasācijas sūdzībā pievesto sprieduma atcelšanas iemeslu pārbaudīšanā, nolēmj: Latgales apgabaltiesas 1927. g. 12./19. augusta spriedumu Kriev. civ. lik. 574. panta, civ. proc. lik. 196. (142.) panta pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

IB 2707

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309079586